

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

RESİMLİ İSTANBUL GAZETESİ, İNCELEME, FİHRİST, METİNLER

RESİMLİ İSTANBUL NEWSPAPER, EXAMINATION, INDEX, TEXTS

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Şeymanur AL

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Ali İhsan KOLCU

GİRESUN-2023

ETİK BEYAN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Resimli İstanbul Gazetesi, İnceleme, Fihrist, Metinler” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel etik ve geleneklere aykırı düşecek bir kullanıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yararlandığım kaynaklara uygun yöntemlerle atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

/ /

ŞEYMANUR AL

T.C. GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Program Adı: Tezli Yüksek Lisans

Tez Başlığı: Resimli İstanbul Gazetesi, İnceleme, Fihrist, Metinler

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmasının Giriş, Ana bölümler ve Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam sayfalık kısmına ilişkin 04/12/2023 tarihinde Turnitin benzerlik programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 3' tür.

Filtrelemeye alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından belirlenen azami benzerlik oranına (%30) göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim./...../.....

Danışman: Prof. Dr. Ali İhsan KOLCU

Öğrenci: Şeymanur AL

İmza

İmza

KILAVUZA UYGUNLUK BEYANI

“Resimli İstanbul Gazetesi, İnceleme, Fihrist, Metinler” başlıklı Yüksek Lisans, Giresun Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Şeymanur AL

Danışman

Prof . Dr. Ali İhsan KOLCU

İmza

İmza

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Prof. Dr. Hakan ÖZDEMİR

İmza

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Şeymanur AL'ın "Resimli İstanbul Gazetesi, İnceleme, Fihrist, Metinler" başlıklı tezini incelemiş olup aday 19/12/2023 tarihinde, saat 10.00 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Ünvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)		
Üye		
Üye		
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../2023

Prof. Dr. Oğuz Serdar KESİCİOĞLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Sürelî yayın, geçmişı ve şimdîyi anlamlandırmak için ilk başvurulacak kaynak olmalıdır. Sürelî yayın, geleceğe yön verme gücünü elinde tutmaktadır. Resimli İstanbul Gazetesi'nin bu duruma katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Gazete, 8 Haziran 1325 (21 Haziran 1909)'den 23 Teşrinisani 1325 (6 Aralık 1909)'e kadar 5 ay 15 gün Türk basın hayatında kendine bir yer edinmiştir. Resimli olması ve yüzünü yeniliklere de dönmesi gazeteye ayrı bir zenginlik kazandırmıştır. Resimli İstanbul Gazetesi, okuyucularına ve araştırmacılara, döneminin savaşlarını, haberlerini ve yeniliklerini yakından takip edebilme imkânı sağlamıştır.

Resimli İstanbul Gazetesi, 3 bölümde incelenmiştir. İlk bölümde gazetenin sahibi, yazar kadrosu ve edebî fikrî faaliyetler hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde yazar adına göre ve konularına göre fihrist hazırlanmıştır. Son bölümde ise orijinal metinden Latin harflerine aktarım yapılmıştır. Bu aktarım 7 alt başlığa ayrılmıştır.

Çalışmada esnasında, yardımlarını esirgemeyen danışman hocam sayın Prof. Dr. Ali İhsan KOLCU'ya, tezimde yaşadığım birtakım zorluklarda bana destek veren değerli hocam Doç. Dr. Hatem TÜRK'e ve her anlamda desteğini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Şeymanur AL

Giresun, 2023

ÖZET

AL, Şeymanur “Resimli İstanbul Gazetesi, İnceleme, Fihrist, Metinler”

Yüksek Lisans Tezi, 2023, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

“Resimli İstanbul Gazetesi, İnceleme, Fihrist, Metinler” adlı çalışmanın amacı dönemine göre yenilikçi, çağdaş, edebi ve siyasi bir gazetenin edebiyat tarihindeki yerini belirlemektir. Gazetenin incelenmesindeki bir diğer amaç ise daha sonra yapılacak akademik çalışmalara katkı sağlamaktır. Çalışmanın bir diğer amacı ise gazetede farklı bakış açılarıyla kaleme alınmış eserlerin okuyucu ve araştırmacıların hizmetine sunmaktır.

Resimli İstanbul, 1909 yılının başında kendine önemli bir yer edinebilmiş bir gazetedir. Bu yeri edinebilmesindeki en önemli sebep gazetenin sahibi ve müdürü olan Mustafa Refik’in, halkı bilinçlendirmek amacıyla olmasıdır. Halkın kendi haklarının farkında olması için oldukça çaba sarfetmiştir. Mustafa Refik, halkın kültür düzeyini üst seviyelere çekmeyi amaçladığı için gazetede dünyadan haberlere, edebiyatla ilgili yazılara, çizimlere ve fotoğraflara sıkça yer vermiştir. Ayrıca harcanan bu çabanın boşa gitmemesi için de Mustafa Refik, gazetenin dilini olabildiğince sade tutmuştur.

Resimli İstanbul Gazetesi hakkında daha önce yapılmış kapsamlı bir çalışma mevcut değildir. Bu çalışmada gazetenin tüm metinleri orijinal metinden aktarılmıştır. Metinler başlıklara ayrılarak çalışılan teze bir düzen verilmiştir. Yapılan bu düzenleme, okuyucu/araştırmacıların zaman ve emek kaybını önlemeyi amaçlamaktadır. Eklenen dizin ve fihrist bölümleriyle de bu amaç güçlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Resimli İstanbul, Mustafa Refik, Ahmet Midhat Efendi, II. Abdülhamid, Millet.

III

ABSTRACT

AL, Şeymanur “Resimli İstanbul Gazetesi, Review, Index, Texts”

Master’s Thesis, 2023, Department of Turkish Language and Literature

The aim of the study titled “Resimli İstanbul Gazetesi, Review, Fihrist, Texts” is to determine the place of an innovative, contemporary, literary and political newspaper in the history of literature. Another purpose of analyzing the newspaper is to contribute to the academic studies to be conducted later. Another aim of the study is to present the works written from different perspectives in the newspaper to the service of readers and researchers.

Resimli İstanbul is a newspaper that was able to gain an important place in the press of 1909. The most important reason for this place is that Mustafa Refik, the owner and director of the newspaper, aims to raise public awareness. He made great efforts to make the public aware of their rights. Since Mustafa Refik aimed to raise the cultural level of the public to a higher level, he frequently included news from the world, articles on literature, drawings and photographs in the newspaper. In addition, Mustafa Refik kept the language of the newspaper as simple as possible in order to ensure that this effort was not wasted.

There is no previous comprehensive study on the Resimli İstanbul Newspaper. In this study, all texts of the newspaper were transferred from the original text. The texts were divided into headings and an order was given to the thesis. This arrangement aims to prevent readers/researchers from wasting time and effort. This purpose has been strengthened with the index and index sections added.

Keywords: Illustrated İstanbul, Mustafa Refik, Ahmet Midhat Efendi, Abdülhamid II, Millet.

IV

KISALTMALAR

ağs. : Ağustos

ar. : Aralık

çev. : Çeviri

Doç. : Doçent

Dr. : Doktor

ed. : Editör

ek. : Ekim

eyl. : Eylül

fık. : Fıkra

haz. : Hazırlayan

hik. : Hikâye

hk. : Hakkında

h zr. : Haziran

İ.B.B. : İstanbul Büyükşehir Belediyesi

kr. : Kuruş

ksm. : Kasım

mat. : Matbaacılık

nr. : Numara

Prof. : Profesör

rom. : Roman

s. : Sayfa

shb. : Sohbet

T. Ş. : Tekil Şahıs

TDK. : Türk Dil Kurumu

TDV. : Türkiye Diyanet Vakfı

TE. : Teşrinievvel

tmz. : Temmuz

vd. : Ve Diğerleri

y. : Yıl

Yay. : Yayınları

VI

ŞEKİL VE İÇERİK TABLOSU

Numara	Sayfa	Tarih	Fiyat Ve Abonelik	Adres Ve Matbaa	Sahip Ve Müdür
1	16	21 Haziran 1909 8 Haziran 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
2	32	28 Haziran 1909 15 Haziran 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
3	48	5 Temmuz 1909 22 Haziran 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
4	64	12 Temmuz 1909 29 Haziran 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
5	80	19 Temmuz 1909 6 Temmuz 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
6	96	26 Temmuz 1909 13	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat	Mustafa Refik

VII

		Temmuz 325	Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Matbaası	
7	112	2 Ağustos 1909 20 Temmuz 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
8	128	9 Ağustos 1909 27 Temmuz 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
9	144	16 Ağustos 1909 3 Ağustos 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
10	160	23 Ağustos 1909 10 Ağustos 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
11	176	30 Ağustos 1909 17 Ağustos 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
12	192	6 Eylül 1909 24 Ağustos 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
13	208	13 Eylül	50 para	Bâb-1 Âlî	Mustafa Refik

VIII

		1909 31 Ağustos 325	Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	
14	224	20 Eylül 1909 7 Eylül 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-ı Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
15	240	27 Eylül 1909 14 Eylül 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-ı Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
16	256	4 Ekim 1909 21 Eylül 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-ı Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
17	272	11 Ekim 1909 28 Eylül 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-ı Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
18	288	18 Ekim 1909 5 Teşrinievv el 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-ı Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
19	304	25 Ekim 1909 12 Teşrinievv el 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için	Bâb-ı Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik

IX

			Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.		
20	320	1 Kasım 1909 19 Teşrinievv el 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
21	336	8 Kasım 1909 26 Teşrinievv el 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
22	352	15 Kasım 1909 2 Teşrinisani 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
23	368	22 Kasım 1909 9 Teşrinisani 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
24	384	29 Kasım 1909 16 Teşrinisani 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik
25	400	6 Aralık 1909 23 Teşrinisani 325	50 para Dersaâdet için Senelik: 70 kr. 6 Aylık: 40 kr. Taşra için Senelik: 80 kr. Altı aylık: 45 kr.	Bâb-1 Âlî Caddesi Tercümân-ı Hakikat Matbaası	Mustafa Refik

Şekil ve İçerik Tablosunun İncelemesi

Resimli İstanbul Gazetesi, 8 Haziran 1325¹ (18 Haziran 1909) tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Gazetenin kapak sayfasının orta üst kısmında “Pazartesi günleri neşrolunur” klişesi bulunmaktadır. Bu klişenin hemen altında Kız Kulesi’ne ait bir fotoğraf üzerinde büyük punto ile “Resimli İstanbul” başlığı yer almaktadır. Bu başlığın hemen üstünde ise küçük punto ile “Haftalık” yazmaktadır. Gazetenin her kapağında bu fotoğraf ve fotoğrafın üzerinde aynı başlık bulunmaktadır. Fotoğraflı başlığın hemen altında “Menâfi’-i milliyeye hâdim siyâsî, fennî, edebî gazetedir” yazılıdır. Fotoğraflı başlığın sağ üst kısmında “Nüshası 50 para” ibaresi yer almaktadır. Bu ibarenin hemen altında Dersaâdet ve köyler için fiyat tarifesi yer almaktadır. Onun da hemen altında gazetenin tarihi bulunmaktadır. Başlığın sol üst kısmında “Numara: 1” ibaresi bulunmaktadır. Bu ibarenin altında “Sâhib-i İmtiyâzı” yazısıyla birlikte koyu renk ile Mustafa Refik yazmaktadır.² Mustafa Refik’in bir sıra altında ise gazetenin idarehanesi ile ilgili şöyle bir cümle yer almaktadır: “Bâb-ı Âli Caddesi’nde Tercümân-ı Hakikat matbaasındadır.” Bu cümlemin de altında yine gazetenin nüshasının 50 para olduğu belirtilmiştir. Bu bilgilerin alt kısmında bir fotoğraf yer almaktadır. Bu fotoğrafın altında bir açıklama metni bulunmaktadır. Bu açıklama Fransızca olarak da metnin hemen altında yer almaktadır.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin her sayısının dış kapağında bir fotoğraf veya resim yer almaktadır. Bu resimlerden ilki padişahın fabrika gezisindendir. Diğer kapak fotoğrafları Drednot, Yahya Efendi Tekkesi, 10 Temmuz, Londra parlamento binası, Armstrong Fabrikaları, İspanya Fas Savaşı (Melillia Muhârebesi), Londra’ya gönderilen milletvekilleri, Diana Zırhlısı, Osman Gazi Türbesi, Mudanya treni, Berlin’de bir Osmanlı kulübü, Plevne Muharebesi, Çakırcalı Mehmet, El Roghi’nin Fas’a getirilişi, Allahabad şehrindeki bayram namazı, Viyana’daki Prater Meydanı, Çakırcalı Mehmet ve Mr. Vitel’in konuşması, Çırağan Sarayı, Fransa’da üretilen yeni parlak mermiler,

¹ Gazetenin orijinal nüshasında bu tarih 8 Haziran 325 olarak kullanılmıştır.

² Sâhib-i İmtiyâzı ünvanı 13. sayıdan itibaren Sâhib-i İmtiyâzı ve Müdür-i Mesûlü şeklinde yazılmıştır.

XI

Berlin'deki postacılar, şimdinin çelik yeleşine benzer bir zırhın denenmesi ile alakalıdır. Her fotoğrafın altında fotoğrafla alakalı bir açıklama metni yer almaktadır. Ve açıklamanın altında bu metnin Fransızca hali bulunmaktadır. Resimli İstanbul Gazetesi'nde, adından da anlaşılacağı üzere çok sayıda fotoğraf ve resim bulunmaktadır. Gazetede, Batı'da yapılan haberlerin, çevirme yazıların ve paşaların fotoğraflarına yer verilmiştir. Daha pek çok farklı fotoğraf ve resimler basılmıştır.

Resimli İstanbul Gazetesi, 25 sayı çıkmıştır. Bu sayılar boyunca sahibi hiç değişmemiştir. Mustafa Refik, başından sonuna kadar gazetenin sahibi olmuştur. Gazetenin 1. sayıdan 13. sayısına kadarki kapakta bu ünvan "Sâhib-i İmtiyâzı" şeklindedir. Fakat 13. sayıda ünvan "Sâhibi İmtiyâzı ve Müdür-i Mesûlü" şekilde değiştirilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin belirgin bir özelliği her sayfa altında birer cümlelik ilan metninin yer almasıdır. Bu metin bazen baştan birkaç sayfa sonraya kadar aynı durumdan bahseder. Bazen ise her sayfada farklı durumları ele almaktadır. Bu ilanlar çoğunlukla haberler, gazetede yayımlanacaklar, savaşlar ve ünlü şahsiyetler hakkındadır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin bazı makale ve yazılarında Fransızca cümlelere ve terimlere yer verilmiştir. Bazen bu cümle ve kelimelerin anlamları verilmiş bazen ise verilmemiştir. Bu durum gibi bir örnek, gazetenin kapağında bulunmaktadır. Gazetenin bazı sayılarında tarih ibaresi sene yazılmadan verilmiştir. Sadece gün ve ay olarak kullanılmıştır.

Gazetenin her sayısının son yaprağında Resimli İstanbul Gazetesi'nin mündericâtı yer almaktadır. Bunun hemen altında gazetede yayımlanan resimler bulunmaktadır. Gazetede yayımlanan bilmecelelerin cevapları ve bilmeceye doğru cevap verenler de burada yayımlanmaktadır. Ayrıca hediyeler ve hediye almaya hak kazanan kişiler de buradan duyurulmuştur.

Resimli İstanbul Gazetesi' yayın hayatına 21 Haziran 1909 tarihinde başlamış, yayın hayatını 6 Aralık 1909 tarihinde sonlandırmıştır. Gazetenin dış

XII

kapağında “Pazartesi günleri neşrolunur.” klişesi yer almaktadır. Gazetenin basım tarihlerinden ve yedi günde bir yayımlanmasından dolayı gazetenin yayın ömrünün, 5 ay 15 gün olduğu söylenebilir. Ve gazetenin her sayısı 16 sayfadan oluşmaktadır. Bu rakam hiç değişmemiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin fiyatı için, “Nüshası 50 para” ifadesi kullanılmıştır. Abone şartları ise; Dersaâdet için seneliği 70, altı aylığı 40; taşra için seneliği, 80, altı aylığı 45 kuruştur. Gazetenin 17. sayısından itibaren taşra için kısmına üç aylık fiyatı da eklenmiştir. Taşra için fiyatlandırmanın son hali şu şekilde olmuştur; “Taşra için seneliği 80, altı aylığı 45, üç aylığı 20 kuruştur.” Dersaâdet ve taşra için senelik ve altı aylık fiyatlandırma hiç zamlanmadan gazetenin tüm sayıları için aynı kalmıştır.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin, idarehanesi şöyle belirtilmiştir: “Bâb-ı Âli Caddesi’nde Tercümân-ı Hakikat matbaasındadır.” Gazetenin matbaası hiç değişmemiştir. Gazetenin resim ve fotoğrafları siyah beyaz şeklinde basılmıştır.

Son olarak ise, Resimli İstanbul Gazetesi’nde, İlanlar, “Bilmece Halli”, “Eğlenceli Suâller”, “Haberler”, “Bilmeceler”, az da olsa “Yemek Tarifleri” ve her sayıda bir adet olmak üzere toplam 25 adet “Bilmece Kuponu” bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	VI
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
KISALTMALAR	IV
ŞEKİL VE İÇERİK TABLOSU	VI
İÇİNDEKİLER	XIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. RESİMLİ İSTANBUL GAZETESİ'NİN KÜLTÜR HAYATIMIZDAKİ YERİ ..8	
1. 1. RESİMLİ İSTANBUL GAZETESİ'NİN SAHİBİ VE MÜDÜRÜ MUSTAFA REFİK	8
1. 2. YAZAR KADROSU.....	11
1. 3. EDEBÎ VE FİKRİ FAALİYETLER	14
1. 3. 1. Şiirler.....	14
1. 3. 2. Mensur Şiirler	16
1. 3. 3. Hikâyeler	18
1. 3. 4. Makaleler.....	22
1. 3. 5. Fıkralar	25
1. 3. 6. Edebî Tercümeler	28
1. 3. 7. Mektuplar	36

XIV

1. 3. 8. Haftalık Sohbetler	38
1. 3. 9. Kadınlara Mahsus Sohbetler	45
1. 3. 10. Fennî Sohbetler	50
1. 3. 11. Seyahat Yazıları	52
1. 3. 12. Siyasi Yazılar	54
1. 3. 13. Mizah Yazıları.....	56
1. 3. 14. Eğlenceli Sualler	57
1. 3. 15. Bilmeceler	60
1. 3. 16. Yemek Tarifleri	61
1. 3. 17. İlanlar	61
1. 3. 18. Haberler.....	70
1. 3. 19. Kuponlar.....	73
1. 3. 20. Fotoğraflar.....	73
1. 3. 21. Çizimler.....	80

İKİNCİ BÖLÜM

2. FİHRİST	85
2. 1. YAZAR ADINA GÖRE.....	85
2. 2. KONULARINA GÖRE	103
2. 2. 1. Şiirler.....	103
2. 2. 2. Mensur Şiirler	104
2. 2. 3. Hikâyeler	105

2. 2. 4. Makaleler.....	106
2. 2. 5. Fıkralar	108
2. 2. 6. Edebî Tercümeler	109
2. 2. 6. 1. Hikâye Tercümeleri	109
2. 2. 6. 2. Makale Tercümesi	111
2. 2. 6. 3. Deneme Tercümeleri	111
2. 2. 6. 4. Roman Tercümeleri	112
2. 2. 7. Mektuplar	112
2. 2. 8. Haftalık Sohbetler	113
2. 2. 9. Kadınlara Mahsus Sohbetler	116
2. 2. 10. Fennî Sohbetler	118
2. 2. 11. Seyahat Yazıları	119
2. 2. 12. Siyasi Yazılar	120
2. 2. 13. Mizah Yazıları.....	121
2. 2. 14. Eğlenceli Sualler	121
2. 2. 15. Bilmeceleler	123
2. 2. 16. Yemek Tarifleri.....	123
2. 2. 17. İlanlar	123
2. 2. 18. Haberler.....	143
2. 2. 19. Kuponlar.....	145
2. 2. 20. Fotoğraflar.....	147
2. 2. 21. Çizimler.....	167

XVI
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİNLER.....	172
3. 1. ŞİİRLER	172
3. 1. 1. Florinalı Nazım / Üstad Ekrem ve Nejad.....	172
3. 1. 2. Bağdatlı Faik / Mekkâreci.....	175
3. 1. 3. Florinalı Nazım / Lisan-ı Midhat'tan	176
3. 1. 4. Haşım Nahid / Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender	178
3. 1. 4. 1. Haşım Nahid / Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender	180
3. 1. 5. Mehmet Behçet / İlk Sevdığım	184
3. 1. 6. Celal Sahir / İhtisâsât-ı Muhit	185
3. 1. 7. Tahsin Nahid / Melâl-i Kamer	185
3. 1. 8. Aziz Neriman / Bütün Elemlerinin Musikî-yi Leylîsi	186
3. 1. 9. Enis Avni / Kadın.....	187
3. 1. 10. Tahsin Nahid / Senin Hayalinle	188
3. 1. 11. Celal Sahir / Bir İhtimâl	189
3. 1. 12. Aziz Neriman / Aheng-i Tesellî	190
3. 2. MENSUR ŞİİRLER.....	191
3. 2. 1. Baha Tevfik / Kadın Ayakları.....	191
3. 2. 2. Baha Tevfik / Kadın Kalbi	193
3. 2. 3. Şahabeddin Süleyman / Anjela	193
3. 2. 4. Anatole France / İlk Yağmur.....	194

3. 2. 5. Baha Tevfik / Tünelde.....	195
3. 2. 6. Emin Lami / Dönerken.....	197
3. 2. 7. Selahaddin Enis / Pembeliklerde... / Maviliklerde.....	199
3. 3. HİKÂYELER	200
3. 3. 1. Ahmet Midhat / “Müzâkere ve İttifâk”	200
3. 3. 2. Ahmet Mazhar / Bir Hayal-i Mûnis... ..	203
3. 3. 3. Mehmet Cemil / Kara Bahçe.....	205
3. 3. 4. Asaf Muammer / Hükm ü Kader.....	210
3. 3. 5. Nazikizâde Mehmet Hilmi / Nedâmet ve Tezâhürât-ı Vicdâniye	218
3. 3. 6. Baha Tevfik / Barometre	220
3. 3. 7. İmzasız / Artık... Münâsebetim Kalmadı!	221
3. 3. 8. Emin Lami / “Salon Psikolojilerinden” Bir Hakikat.....	224
3. 3. 8. 1. Emin Lami / “Salon Psikolojilerinden” / Bir Hakikat.....	230
3. 3. 9. İmzasız / Gülünç Vak’alardan / Gözünüz ile Gördünüz Mü?.....	235
3. 3. 10. Şahabeddin Süleyman / Kadın	237
3. 3. 11. Mehmet Ali / Amerika Usûlü.....	238
3. 3. 12. İmzasız / Cahil General	248
3. 3. 13. İmzasız / Damat İmtihânı	249
3. 3. 14. İmzasız / Kondüktörün Tedbiri	251
3. 3. 15. Cemil Süleyman / Fikret’in Kuzusu.....	251
3. 3. 16. İmzasız / Milyonerin Dalkavuşu.....	254

3. 4. EDEBÎ TERCÜMELER.....	255
3. 4. 1. François Coppée / Saâdet-i Beşeriyye Hayalleri.....	255
3. 4. 2. İmzasız / Heykeli Nasıl Çaldım?.....	258
3. 4. 2. 1. İmzasız / Heykeli Nasıl Çaldım?.....	262
3. 4. 2. 2. İmzasız / Heykeli Nasıl Çaldım?.....	267
3. 4. 3. James Royson / Abdülhamid'in Kedileri	272
3. 4. 4. Marcel Proust / Müdürün Zevcesi.....	273
3. 4. 5. İmzasız / Mefrûş Oda.....	279
3. 4. 6. Marcel Proust / Sadâkat	288
3. 4. 7. Chateaubriand / Vicdân Azâbı	293
3. 4. 8. Alphonse Daudet / Marie Antoinette	294
3. 4. 9. Paul de Kock / Temâşâgâhlar.....	299
3. 4.10. Guy de Maupassant / Paris Hayatı / (İşâret) -Yâhûd-Bir Tecrübe	302
3. 4. 11. Guy de Maupassant / Marroca	309
3. 4. 11. 1. Guy de Maupassant / Marroca	314
3. 4. 12. Paul de Kock / Tesâdüf.....	318
3. 4. 12. 1. Paul de Kock / Tesâdüf.....	321
3. 4. 13. J. B. Rousseau / Gaflet-i Beşer	322
3. 4. 14. Marcel Proust / Halam Rose	323
3. 4. 15. Chateaubriand / Menâzır-ı Hayret-bahşâ-yı Kâinât	327
3. 4. 16. Marcel Proust / Yangın Var!	328
3. 4. 17. Octave Mirbeau / Bir Hizmetçi Kızın Rûznâmesi	332

XIX

3. 4. 18. François d'Union / Sehv-i Tesâdüf	338
3. 4. 19. Henry Hand / Çay Masasında	343
3. 4. 20. Paul Bourget / Fleurting-Kulüp.....	344
3. 4. 21. Jelma / Peçe.....	348
3. 4. 22. Charles Feuillet / Önlük	352
3. 4. 23. Gaston Carville / Muazzeb Komşu	358
3. 4. 24. Guy de Maupassant / Andre'nin Rahatsızlığı	367
3. 4. 25. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir gece)	373
3. 4. 25. 1. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir Gece)	377
3. 4. 25. 2. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir Gece)	380
3. 4. 25. 3. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir Gece)	391
3. 4. 25. 4. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir Gece)	401
3. 5. MAKALELER	414
3. 5. 1. Ali Nusret / Medeniyet-i Osmaniye	414
3. 5. 2. Ali Nusret / Sene-i Devriye-i Hürriyet.....	416
3. 5. 3. Abdülgânî Seniyy [YURTMAN] / Yemenlilerin İstidâdı / Askerlik Meziyetleri	418
3. 5. 4. Abdülgânî Seniyy [YURTMAN] / Yemen'in Cibâl-i İklimi ve Tesirâtı.....	420
3. 5. 5. İmzasız / Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet	422
3. 5. 5. 1. İmzasız / Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet	424
3. 5. 5. 2. İmzasız / Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet	428
3. 5. 5. 3. İmzasız / Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet	433

3. 5. 6. Abdülgânî Seniyy [YURTMAN] / Câmi-ül Ezdâd Bir İklim	436
3. 5. 7. Bedii Nuri / Ferrer'in İdâmı Münâsebetiyle / Sosyalizm Tarihi	439
3. 5. 7. 1. Bedii Nuri / Ferrer'in İdâmı Münâsebetiyle / Sosyalizm Tarihi	443
3. 5. 8. Abdülgânî Seniyy [YURTMAN] / San'a'da Tatlı Bir Aldanış	449
3. 6. MİZAH YAZILARI.....	451
3. 6. 1. İmzasız / Yeni Matbûât Nizâm-nâmesi Evde Tatbîk Olunabilecek Mi?.....	451
3. 6. 2. İmzasız / Âlâtînî Köşkü Önünde Bir Yumurtacı.....	451
3. 6. 3. İmzasız / Sûret-i Huruç'ül Me'mûrin Men' Nezâret'ülevkâf	452
3. 6. 4. İmzasız / İhrâcât'ül Mısıriyye	453
3. 6. 6. İmzasız / Mizah Sahifesi	453
3. 6. 7. İmzasız / Letâif Cüzdânından.....	454
3. 7. MEKTUPLAR.....	454
3. 7. 1. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar	454
3. 7. 2. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar	456
3. 7. 3. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar	458
3. 7. 4. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar	459
3. 7. 5. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar	461
3. 7. 6. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar	463
3. 7. 7. Raif Necdet [KESTELLİ] / Mektepliler Sahifesi	465
3. 7. 8. Hayriye Kemal / Kedimin Aklı	467
SONUÇ.....	476

KAYNAKÇA	478
DİZİN	480
EKLER.....	487

GİRİŞ

Basın kavramını, belirli zaman aralıklarıyla yayımlanan, fikir ve haberi topluma yansıtan bir araç olarak tanımlamak mümkündür. İnsan daima çevresiyle etkileşim içinde olması gereken ve buna ihtiyaç duyan bir varlıktır. Basının en önemli kolu olan gazete, bu ihtiyacı karşılamaktadır. Ayrıca gazete önemli bir kamuoyu aracıdır. Bu sebeple haberleşme ve bilme ihtiyacı basına, insan hayatında önemli bir yer kazandırmıştır.

Resimli İstanbul Gazetesi'ni daha iyi anlayabilmek için basıldığı ortama kısaca da olsa değinmek gerekmektedir. Resimli İstanbul'un çıktığı yıllarda yayın hayatına devam eden ve halka hitap eden birkaç gazete bulunmaktadır. Dönemin önemli gazeteleri şunlardır: Sabah Gazetesi, Tanin Gazetesi, Tercümân-ı Hakikat Gazetesi ve Köylü Gazetesi, İkdâm Gazetesi, Karagöz Gazetesi.

Sabah Gazetesi, 1876 yılında yayın hayatına başlamıştır.³ Bu gazetenin ardından çıkan Yeni Sabah adlı gazete, bugünün Sabah Gazetesi'nin temellerini oluşturmuştur. Gazetenin başyazarı Şemsettin Sami'dir. Dönemin diğer süreli yayınları gibi Sabah Gazetesi de sansüre uğramıştır. Sansürün dayanılmaz boyuta ulaşmasının ardından gazete el değiştirmiştir. Sabah Gazetesi idare müdürü Mihran Efendi, tarafından satın alınmıştır. Gazetenin yazar kadrosunda Ahmet Rasim de yer almıştır. I. Dünya Savaşı sonrasında Ali Kemal'in çıkardığı Peyam Gazetesi ile birleştirilmiştir. Savaş sonrası iki ortak ayrılmıştır. 1922 yılında gazetenin yayın hayatına son verilmiştir.

Tanin Gazetesi, II. Meşrutiyet'ten sonra Hüseyin Cahit tarafından İstanbul'da yayımlanan İttihatçı bir gazetedir. Gazetenin yayınlanması aralıklı olarak 1947'ye kadar devam etmiştir. Tanin Gazetesi aralıklı olarak kapatma cezasına çarptırılmıştır. 31 Mart Ayaklanması sırasında gazete basılmış ve sonrasında (11 Kasım

³ Levent Yüksel, "Sabah Gazetesi Üzerine Bir İnceleme", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi), 8.

1912) Hüseyin Cahit Viyana'ya kaçmıştır.⁴ Mehmet Reşat'ın tahta çıkmasıyla Hüseyin Cahit, yurda dönerek gazeteyi tekrar çıkarmaya başlamıştır. Daha sonra İttihat ve Terakki gazeteyi satın almıştır. Hüseyin Cahit Yalçın, 3 Aralık 1945 tarihli gazetede yayımlanan “Kalkın Ey Ehli Vatan” başlıklı makaleden sonra suçlanmış ve sol eğilimli gazetenin bir grup tarafından yağmalanması olayı olan Tan Baskını'nın gerçekleşmesine sebebiyet vermiştir. Bunun sonucunda ise Tanin Gazetesi 1947 yılında yayın hayatını sonlandırmıştır.

Otuz dört yıl boyunca kesintisiz olarak yayımlanan Tercümân-ı Hakikat Gazetesi 1878 yılında yayın hayatına başlamıştır. Gazeteyi kurup yöneten Ahmet Midhat'tır.⁵ Ahmet Midhat'ın liderliğinde çıkan gazete okuma alışkanlığı kazandırmayı hedeflemiştir. Osmanlı'da birçok gencin gazeteci ve yazar olarak yetişmesine önayak olmuştur. Gençlere hitap eden bu gazete, yenilikçi bir bakış açısıyla kendine saygın bir yer edinmiştir. Gazete bu tavrına II. Meşrutiyet'in hemen öncesine kadar da devam etmiştir. Fakat siyasi şartlarında etkisiyle zamanla amacından uzaklaşmıştır. Gazete yayımlanmaya Cumhuriyet'in ilanından sonra da devam etmiş fakat 1924 yılında yayın hayatına son vermiştir.

Köylü Gazetesi, II. Meşrutiyet sonrasında İzmir'de yayımlanan günlük bir gazetedir. Mehmet Refet tarafından 1909 yılında yayın hayatına başlayan gazete, köylülere eğitmek, okur yazar oranını arttırmak ve halkın kültür düzeyini yükseltmek amacıyla çıkartılmıştır. Türk ulusunun çıkarlarını korumak birincil görevidir. Fakat daha sonra gazete Yunanlılar tarafından satın alınmıştır. Refet Bey, İzmir'in Türkler'in eline geçmesinden önce yurt dışına kaçmıştır.

İkdam Gazetesi, 5 Temmuz 1894 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. İkdam, 5 Temmuz 1894, 31 Aralık 1928 tarihleri arasında İstanbul'da basılan siyasi bir

⁴Ayşe Hanife Kocakaya, “Osmanlı Devleti Döneminde Reklamcılık Anlayışı ve 1908-1909 Tanin Gazetesi Örneği”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2016, (Erişim Tarihi: 13.11.2023), (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223118>).

⁵Fazıl Gökçek, “Ahmet Midhat Efendi”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, 26. 10. 2020, (Erişim Tarihi: 13. 11. 2023), (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmet-mithat-efendi>).

gazetedir. Türkiye’de rotatif baskı tekniği kullanan ilk gazete olan İkdam’ın sahibi ve başyazarı Ahmet Cevdet Oran’dır. Gazete hem Osmanlı Türkçesi hem de Latin harfli şekliyle yayımlanmıştır. Gazetenin yazar kadrosunda, Ahmet Rasim, Halit Ziya Uşaklıgil, Hüseyin Cahit Yalçın, Cenab Şahabeddin ve Hamdullah Suphi Tanrıöver gibi birçok önemli şahsiyet yer almıştır. Birçok kez el değiştiren gazetenin 1928 yılında yayın hayatı sonlandırmıştır.

Karagöz Gazetesi, 1908 senesinde yayın hayatına girmiştir.⁶ Ali Fuat Bey tarafından çıkarılan Karagöz, siyasi ve mizahi halk gazetesidir. Gazetenin yayım tarihleri değişmiştir. Ali Fuat Bey’in vefatından sonra gazeteyi Cumhuriyet Halk Partisi satın almıştır. Gazete, Atatürk ilke ve inkılaplarını yaymaya ve benimsetmeye çalışmıştır. Gazete birçok kez el değiştirmiştir. Gazetenin en son üç imtiyaz sahibi bulunmaktadır. Gazete, Türkleşmeyi ve Türkçeyi benimsetmeye çalışmıştır.

II. Abdülhamid’in yürürlüğe koyduğu yasa sonucu 24 Temmuz 1908’te II. Meşrutiyet’in ilanının getirdiği serbestlikten faydalanan süreli yayınlar, ancak 1908-1909 yıllarında gün yüzüne çıkmaya cesaret edebilmişlerdir.⁷ Bu cesaretle, çoğu süreli yayının II. Abdülhamid’e hücumu ile ilgili Hilmi Ziya Ülken şu cümleleri sarf etmiştir: *“İkinci Meşrutiyet’in politika buhranı yüzünden ilk günlerde fikir hayatı bir anarşi manzarası gösterir. Basın hürriyeti uzun zaman açlığı duyulan çeşitli ve çalışkan birçok fikirlerin birdenbire yayılmasına imkân vermiştir. Bu sırada batıp sönen gazete, dergilerin sayısı pek büyüktür. Herkes her şeyden ve her tarzda söz edebiliyor. Bu yayınlardan önemli bir kısmı Abdülhamit’e hücumlar, eski idarenin sakatlıklarını meydana vurmak, halka yol göstermek için yapılmış fazla popüler yazılardır.”*⁸

II. Abdülhamid döneminde baskı altında olan birçok süreli yayın yaşanan gelişmelerden sonra özgürlüklerini tekrar keşfetmişlerdir. Gazetelerin, söyleyemedikleri

⁶ Hatem Türk, 10 Temmuz Meşrutiyet Bayramı, (İstanbul: Boğaziçi Yay., 2017), 67.

⁷ Cevdet Küçük, “Abdülhamid II”, içinde TDV İslam Ansiklopedisi, (İstanbul: TDV Yay., 1988) Cilt 1: 222.

⁸ Hilmi Ziya Ülken, “İkinci Meşrutiyet”, Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi, ed. Rüken Kızıler, (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları), 183.

her şeyi söyleyebilmelerinden ve II. Meşrutiyet'in sağladığı rahatlık ortamı ile okuyucu kitlesinde büyük bir artış yaşanmıştır. Bu artıştan Niyazi Berkes, Türkiye'de Çağdaşlaşma kitabında şöyle bahseder: *“Rejimin sansür sistemine karşın, Abdülhamit döneminde basın ve yayın Tanzimat dönemine kıyasla çok daha fazla gelişti. Namık Kemal, 1882'de yazdığı bir mektupta, batılılaşmanın kaçınılmazlığını anlatırken, bu basın ve yayın gelişmelerini, terakki (ilerleme), kavramının çıkışından beri ne denli derinleştiğinin kanıtı olarak gösterir. Ona göre Tanzimat dönemiyle kıyaslanırsa, yalnız gazetelerin sayısı artmakla kalmamış, okuyucu sayısı da artmıştır. Son on yıl içinde gazete okuyan kadınların sayısı yüz kat artmıştır.”*⁹ Okuyucu kitlesinin oldukça iştahlı olması sonucunda memleketin genelinde bir kâğıt kıtlığı da baş göstermiştir.

Sürekli yayın okuyucularının okuma açlığının sebebi sansüre uğrayan basınla daha önceleri tanışmış olmalarıdır. 1908 yıllarında Türk basınındaki baskı sonucunda ilk kapatılan yayın organları arasında mizah gazetelerinin olmasından dolayı memlekette mizah azalmıştır. Bu dönemde insanların her söylediklerine hatta her düşündüklerine bile dikkat etmeleri gerekmiştir. Ayrıca bu dönemde zıt görüşlü olanlar arasında sürtüşmeler meydana gelmiştir. Hilmi Ziya Ülken bu durumdan şöyle bahsetmiştir: *“Birinci Meşrutiyet zamanında meydana çıkan ve kökleri Tanzimat'a kadar giden birbirine zıt dünya görüşleri, İkinci Meşrutiyet'in hürriyet havası içinde daha çok karşı karşıya gelme ve çatışma imkânı buldu. Tanzimat'ın hayatta ve kafada ikilik yaratan bir devir olduğunu görmüştük. Birçok kafalarda iki dünya çatışmaksızın yan yana yaşadığı için, bu garip ve sentezsiz ikilik o devrin karakteristiği olarak durmaktadır.”*¹⁰

Halkın yalnızca din ve siyaset dışında ilgi çekici, eğlendirici şeylere yönelmesi gayet doğal bir durumdur. Halk okumanın ve eğlenmenin farkına varmıştır. Gazetelerin sade, akıcı ve anlaşılır dil kullanması sonucu halk yavaş yavaş bilgilenmeye ve yaşadıkları ortamın ve dünyanın daha çok farkına varmaya başlamıştır. Baskı süreci olarak değerlendirilen bu dönemin aralık bir kapısının bulunduğu görülmektedir. Bu

⁹ Niyazi Berkes, “Dil ve Basın”, Türkiye'de Çağdaşlaşma, ed. Ayşe Erdem, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları) 368.

¹⁰ Berkes, “İkinci Siyasal Örgüt: “Genç” Akımı”, 278.

sayede okuryazarlık oranında büyük bir sıçrayış olmuştur. Artık o dönemdeki okuma, sadece din kitaplarıyla sınırlı olmaktan çıkmıştır. Ve bunun sonucunda da matbaalar çoğalmış, kitap basımları artmış ve çevirmenlik gelişmeye başlamıştır.

Resimli İstanbul Gazetesi, döneminin siyasi şartlarının etkisinde kalmıştır. Sansür konusu dikkate alınmayarak II. Abdülhamid hakkında mizah yazıları ve çizimleri yayımlanmıştır. İnsanların ses çıkarmaları gerektiğinden bahsedilmiştir. Gazetede, spor, kadınlara yönelik sohbetler, fenni yazılar, Osmanlı'nın dışında gelişen dünyadaki olaylar, yapılan yenilikler, seyahatler ve çoğu önemli şahsiyetlere ait olan birçok yazının tercümelerine yer verilmiştir. Gazete, kadınların bilinçlendirilmesine de oldukça ilgi göstermiştir.

Resimli İstanbul, çağının ötesinde olarak kadın haklarına da oldukça ilgi göstermiştir. Yaşanan yeniliklerden ve kadın haklarından onları haberdar etmek istemiştir. Resimli İstanbul Gazetesi'nde yer alan "Hanımlarımız ve Türkçe" adlı sohbette Türkçeyi en iyi kadınların konuşması gerektiği düşüncesine yer verilmiştir. Sohbetteki satırlar şöyledir: *"Bir kadın iyi giyinmeli, hânesini iyi idâre etmeli, kendini sevdirmeli, ne yapmak lazımsa yapmalı fakat bütün bu mesâî arasında lisanını iyi söylemekten iyi yazmaktan dîr kalmamalı, başkalarının istihzâsına hedef olmaktan kurtulmalıdır. Hatta diyebilirim ki kadınlar erkeklerden daha ince, daha müdekkik bir lisan kullanmalı, zevcini biraz da âb-ı cevval gibi selis olabilen lisanıyla idâre etmelidir."*¹¹

Resimli İstanbul Gazetesi'nde kadınların bilgilendirilmesine yönelik bir başka örnek ise imzasız olarak yayımlanan "Kadınlar Gazetesi" adlı sohbettir. Sohbet Amerika'da kadınların çıkardığı çok sayıda gazete olduğundan bahsedilmiştir. Amerika'daki gazetede kadınlara yönelik destek ilanlarına yer verildiğine değinilmiştir. Ve bunun sonucunda da kadınların eşlerinin gazeteyi şikayet ettiklerinden

¹¹ Mübeccel Halid, "Hanımlarımız ve Türkçe", Haftalık Resimli İstanbul, 1/2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909): 31.

bahsedilmiştir. Amerika'daki gazetede kadınların yüreklendirilmesine yönelik bir çalışma yapılmıştır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nde yer alan bir diğer kadın konulu sohbet ise Bihter Lamia'nın "Esâret-Odalıklar"ıdır. Bu sohbette kadınların bu şekilde kullanılmasının kadınları aşağıladığının altı çizilmek istenmiştir. Bu durumun kabul edilmezliğine vurgu yapılmıştır. Bihter Hanım bu durumun milletimiz için de çok utanç verici bir durum olduğunu düşünmektedir. Bihter Hanım, dönemin değiştiğini ve artık bu durumun da değişmesi gerektiğini savunmuştur. Yapılan yanlışı göstererek kadınlara çağrıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Resimli İstanbul'un çıktığı yıllardaki gelişmeler iyi bir şekilde değerlendirilmelidir. Resimli İstanbul ve dönemin diğer gazeteleri Türk basınına yön vermişlerdir. Tanpınar, genel olarak gazetelerin 19. yüzyıldaki gücünden şöyle söz etmektedir: *"Bu devirde gazete hemen hemen tek başına yeniliği idare eder... Hiçbir yerde gazete bizdeki role benzer bir rol oynamamıştır. Başka yerlerde o, düşüncenin daha geniş surette topluma yayılması için seçtiği hareket sahalarından biridir. Arkasında bütün cemiyet müesseseleri ve devam halinde olan, hayatla daima münasebetdar bir düşünce dünyası vardır. Bizde ise bütün işaretler oradan gelir. Kalabalık onun etrafında kurulur. Okumayı o yayar. Mekteplilerin uzak bir gelecek için hazırladığı ocağı o tutuşturur."*¹²

Sürelî yayınlarda, bu gelişmelere şartlar el verdikçe yer verilmeye çalışılmıştır. Yukarıdaki paragraflarda bu dönemden ve dönemin basın hayatının şartlarından bahsedilmiştir. Tanpınar'ın da dediği gibi gazete tek başına yenilikleri idare etmiştir. Yeniliğe sağlam bir zemin oluşturmuştur. Tiyatro ve tercüme gibi yeni yazı türlerinin ilk basım yeri gazeteler olmuştur. Ayrıca gazeteler makale, fıkra, edebî içerikli yazılar, eleştiri yazıları ve fikir dünyasını zenginleştiren yazılar da yayımladığı için

¹² Ahmet Hamdi Tanpınar, "Gazete ve Gazete Okuyucusu", On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, ed. İnci Enginün, (İstanbul: Dergâh Yayınları), 250-251.

iletiřimin eli ayađı olmayı sűrdűrműřtűr. Gűn geçtikçe de insanların kűltűr seviyeleri bu sayede artmıřtır. İřte gazeteciliđin Osmanlı'da ve řimdiki dűnyada halen var olabilme sebebi de budur.

BİRİNCİ BÖLÜM

RESİMLİ İSTANBUL GAZETESİ’NİN KÜLTÜR HAYATIMIZDAKİ YERİ

1. 1. RESİMLİ İSTANBUL GAZETESİ’NİN SAHİBİ VE MÜDÜRÜ MUSTAFA REFİK

Hakkında sınırlı bilgi bulunan Mustafa Refik, Ahmet Midhat Efendi’nin makale ve yazılarında tanıtılmıştır. Mustafa Refik’in annesi, Ahmet Midhat Efendi’nin kız kardeşi Meveddet Hanım’ın kızıdır.¹³ Babası Beyşehir kazası kaymakamlarından Ahmet Tevfik Bey’dir. Doğum yılı ve doğduğu yer hakkında iki farklı bilgi bulunmaktadır. Mustafa Refik’in Başbakanlık arşivi ve Ahmet Midhat Efendi’ye göre doğum yılı 1284 (1867/1868)’tür. Doğduğu yer Ahmet Midhat Efendi’ye göre Rumeli’deki Dobnice’dir.¹⁴ Mustafa Refik Bey hakkında hazırlanmış bir yüksek lisans tezine göre ise Dersaadet’te doğmuştur.¹⁵ Ahmet Midhat Efendi, Mustafa Refik’in çocukluğu ve gittiği rüştiye ile ilgili şunları söylemiştir:

“Sekiz yaşına kadar familya içinde ehemmiyet-i zatiyesi bazı kere haşarılığı arttırdıkça bir çin-i cebini davet edebilmekten ibaret olarak zaman geçirdikten ve yine bu müddet zarfında “Elf lâle! Dört yanım kale! Kapım minare!” veyahut “Eliften beyecek! Sektim köyecek!” gibi zırrıriyatla vakit geçirip hiçbir şey öğrenmemek üzere bazı sıbyan mekteplerine gönderildikten sonra Rodos’ta Medrese-i Süleymaniye’ye ithal olunmuştur. Vakıta orada bir seneden az bir müddet kalmışsa da medresenin harikulade

¹³ Habibe Yılmaz, “Mustafa Refik’in Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, 2019), 1.

¹⁴ H. Harika Durgun, “Türk Edebiyatında Roman”, Ahmet Mithat Efendi ve Edebiyat, ed. İnci Enginün, (İstanbul: Dergah Yay., 2015), 250.

¹⁵ Yılmaz, “Mustafa Refik’in Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme”, 2.

usûl-i tedrisi bu müddet zarfında Refik'e okuyup yazmakta bir kudret-i kâfiye verebilmişti. Binaenaleyh İstanbul'a avdetle rüştiye-i askeriye idhal olunmuştu."¹⁶

Mustafa Refik, dayısı Ahmet Midhat Efendi ve eniştesi Muallim Naci ile büyüdüğü için edebiyata oldukça ilgi duymaktadır. Bu ilgi ortaokul yıllarından sonra zirveye ulaşmıştır. Refik'in babası yerine koyduğu Ahmet Midhat Efendi, yeğeninin bu durumunu hemen fark eder. Fakat okul hayatının etkilenmemesi için onu bu mecradan uzak tutmaya çalışır. Onu derslerine yönlendirmek için çokça öğütler verir. Ahmet Midhat Efendi, Mustafa Refik'in, öğütlerine karşı tavrından şöyle bahseder:

*"Vakıa ben kendisini bunlardan da men' eyledimse memnuniyeti kabul etmeye mecburiyet-i haifane hisseylediği için değil, onlardan faide-i ciddiye beklemediği için rağbet etmemiştir. Yoksa ben kendini asıl mektep derslerinden başka hiçbir şey ile meşgul olmamaya da mecbur etmek istediğim hâlde Refik mutlaka fırsat bularak fennî, tarihî, hikemî kitapları karıştırmaktan ve hatta henüz mektepten çıkmaksızın bunlardan ıktibas eylediği netayici yazıp neşr dahi etmekten geri kalmamıştır. Yani haşarı çocuk bir hususta dayısına âdeta isyan eylemiştir."*¹⁷

Mustafa Refik'in edebiyat tutkusu zamanla hayatında daha önemli bir yer edinmiştir. Kitap karıştırmakla başladığı edebiyat yolculuğunun bir sonraki durağı yazma isteği olmuştur. Okuyup araştırdıkları biriktikçe doğal olarak, onları kâğıda dökmek istemiştir. Ahmet Midhat Efendi, Mustafa Refik'in çocukluğunda, okul yıllarında ve hayatında heyecanlı, hevesli, istekli, bilgili, zeki, dikbaşı ve hırçın bir kişiliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Yani edebiyatı anlamak ve uygulamak için gerekli olan malzemelere sahiptir. Ayrıca Ahmet Midhat Efendi, Mustafa Refik'e sürekli edebî tavsiyelerde de bulunmuştur.¹⁸ Ahmet Midhat Efendi, Mustafa Refik'in yayın hayatına başlaması ile ilgili şunları söylemektedir: *"Mekteb-i Mülkiye 'den çıkar çıkmaz ve - derslerine hâlel gelmemek için- ne zamandan beri men' olduğun neşriyat âlemine can*

¹⁶ Ahmet Midhat, "Bir İzah-ı Hakikat", Edebiyat Yazıları 1, haz. H. Harika Durgun, Fazıl Gökçek, (İstanbul: Dergah Yay., 2016), 298.

¹⁷ Ahmet Midhat, "Bir İzah-ı Hakikat", 300.

atar atmaz kaleme sarılışın gibi devam etseydin şimdi Müntehabat'ın ciltleri yirmiye yaklaşırdı. Ne muazzam ne müfit ne eğlenceli bir kütüphane teşkil ederdi.”¹⁹

Mustafa Refik'in edebiyatı sevmesi ve bu derece benimsemesinde Ahmet Midhat Efendi'nin payı büyüktür. Ahmet Midhat Efendi, Mustafa Refik'in yaşını hiç önemsemeyip yeğenini hayatının her döneminde büyük bir edip gibi görmüş ve onunla derin edebiyat sohbetleri etmiştir. Osmanlı toplumunun -büyük ölçüde- batılılaşma sürecine dikkat çeken eserler veren Ahmet Midhat Efendi, bir yandan romanı bir yandan da Türkçe'nin inceliklerini Mustafa Refik'e aktarmıştır.²⁰ Ahmet Midhat Efendi, karakter oluşturmayı, nasıl yazar olunması gerektiğini, iyi romanın nasıl anlaşıldığını ve bunun gibi edebî incelikleri Mustafa Refik'e öğretmiştir. Ahmet Midhat Efendi, -romanlarında inşa ettiği karakterler gibi- Mustafa Refik'in aklı başında aydın bir şahsiyet olmasına önayak olmuştur. Mustafa Refik, Ahmet Midhat Efendi'den beslenmiştir. Ahmet Midhat Efendi, Mustafa Refik'i edebî yönden geliştirmekle kalmamış onun kişiliği üzerinde de büyük bir rol oynamıştır. Emekli General Mehmet Selim Türkkan, Mustafa Refik hakkında şu ifadeleri kullanmıştır:

“... Mustafa Refik Bey, çok anlayışlı, kabiliyetli ve çalışkan bir insandı. Dayısı Ahmet Midhat Efendi'nin etkisiyle gelişmiş; milliyetçi öz duygularla birlikte Batı kültürünü de benimsemiş ve yetişmiş; aydın, ileri düşünceli ve görüşlü bir yazardı. Türk toplumunun geri kalmışlıktan ve ilerisi karanlık çıkmazdan kurtarılması, ilerlemesi ve yükselmesinin sağlanması için, her şeyden önce eğitim ve öğretim alanlarında yeterli, verimli ve köklü çalışmaların gerektiğine inanmıştı. Kalkmış ve kurtuluşu, en başta eğitime başlamıştır. Kültürlü, bilimli, yapıcı ve disiplinli tutumu ve yönetimi ile bulunduğu yerlere en parlak dönemlerini yaşatmıştır.”²¹

¹⁸ Durgun, Ahmet Mithat Efendi ve Edebiyat, 142.

¹⁹ Ahmet Midhat, “Müelliflerin Merakı, Mustafa Refik'e”, Edebiyat Yazıları 2, haz. H. Harika Durgun, Fazıl Gökçek, (İstanbul: Dergah Yay., 2018), 202.

²⁰ Ali İhsan Kolcu, Tanzimat Edebiyatı 2, (Erzurum: Salkımsöğüt Yay., 2014), 109.

²¹ Yılmaz, “Mustafa Refik'in Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme”, 4-5.

Mustafa Refik, 19. yüzyılın başında edebiyat ve basın dünyasında aktif bir rol oynamıştır. Türk Edebiyatının önemli dönemlerine tanıklık etme şansına sahip olmuştur. Tanzimat, Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati gibi edebiyatın en canlı dönemlerinde bulunmuştur. Bu dönemlere şahitlik etmesinden dolayı da Resimli İstanbul Gazetesi'nde dönemin geri kalmışlığına değinmiştir. Bu durumun sebepleri üzerinde durmuştur. Bu duruma rahatça yer verebilmesi o dönem aydın olarak görülen şahsiyetler için gerekli olan bütün özelliklere sahip olmasındandır. Mustafa Refik'i aydın sınıfına mensup eden özelliklerinin başında sahip olduğu eğitim gelmiştir. İkinci sırada, devlet memuriyeti yer almıştır. Son ve en önemlisi ise kıymetli edebiyat alimleri ile yetişmesidir. Çocukluktan bu yana iyi bir şekilde işlenmesi ona büyük bir değer katmıştır.

Son olarak değinmemiz gereken konu ise, Mustafa Refik'in aile hayatıdır. Bu konuda da kısıtlı bilgi bulunmaktadır. Mustafa Refik, Vasfiye Hanım ile evlidir. Bu evlilikten İbrahim Hikmet, Ayşe Fatma, Rıfkiye ve babası vefat ettiğinde İstanbul Gümrük Müdürlüğü'nde memur olan Mustafa Naci adlarında dört çocuğu olmuştur. Mustafa Refik'in ölüm tarihi 21 Eylül 1913'tür.²²

1. 2. YAZAR KADROSU

Resimli İstanbul Gazetesi oldukça geniş bir yazar kadrosuna sahiptir. Gazetede 62 farklı şahsiyetin yazısına yer verilmiştir. Gazetede yer alan kişiler, alfabetik sıraya göre incelenmektedir. Gazetede, Abdülgânî Seniye [YURTMAN]'nin 6 adet yazısına yer verilmiştir.²³ Bu yazıların 4'ü makale, 1'i haber, 1'i de fıkra türündedir. Ahmet Mazhar'ın 1 adet hikâye türünde yazısı yer almaktadır. Ahmet Midhat'ın 2 adet yazısına yer verilmiştir. Bu yazıların 1'i hikâye, 1'i de kadınlara mahsus sohbet türündedir. Alphonse Daudet'in 1 adet tercüme yazısına yer verilmiştir. Ali Nusret'in 2 adet makale türünde yazısı yer almaktadır. Ali Süha [DELİLBAŞI]'nın 2 adet fıkra türünde yazısı yer almaktadır. Anatole France'ın 1 adet mensur şiir türünde yazısı yer

²² Habibe Yılmaz, "Mustafa Refik", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, 08. 11. 2020. (Erişim tarihi 25. 04. 2023) <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mustafa-refik>

²³ Ali İhsan Kolcu, Ara Nesil Edebiyatı Tarihi, (Erzurum: Salkımsöğüt Yay., 2018), 1070.

almaktadır. Asaf Muammer'in 1 adet hikâye türünde yazısı yer almaktadır. Aziz Neriman'ın 2 adet şiir türünde yazısı yer almaktadır. Bağdatlı Faik'in 1 adet şiir türünde yazısı yer almaktadır.

Baha Tevfik'in 5 adet yazısı yer almaktadır. Bu yazıların 3'ü mensur şiir, 1'i hikâye, 1'i de fıkra türündedir. Bedia Semih'in 6 adet kadınlara mahsus sohbet türünde yazısı yer almaktadır. Bedii Nuri'nin 1 adet makale türünde yazısı yer almaktadır. Bu makale iki tefrika şeklinde yayımlanmıştır. Bihter Lamia'nın 2 adet kadınlara mahsus sohbet türünde yazısı yer almaktadır. Bihter'in 1 adet kadınlara mahsus sohbet türünde yazısı yer almaktadır. Celal Sahir'in 2 adet şiir türünde yazısı yer almaktadır. Cemil Süleyman'ın 1 adet hikâye türünde yazısı yer almaktadır. Chateaubriand'ın 2 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Charles Feuillet'in 1 adet edebî tercüme yazısı yer almaktadır. Emin Lami'nin 2'si fıkra, 1'i de hikâye olmak üzere 3 adet yazısı yer almaktadır. Hikâye türündeki yazısı iki tefrika şeklinde yayımlanmıştır. Enis Avni'nin 1 adet şiir türünde yazısı yer almaktadır.

Fehmi Razi'nin 1 adet fıkra türünde yazısı yer almaktadır. Florinalı Nazım'ın 2 adet şiir türünde yazısı yer almaktadır. François d'Union'un 1 adet tercüme yazısı yer almaktadır. François Coppée'nin 1 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Gaston Carville'in 1 adet edebî tercüme yazısı bulunmaktadır. Guy de Maupassant'ın 3 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Bu yazılardan biri iki tefrika şeklinde yayımlanmıştır. H. S. (Sin)'in 1 adet siyasi yazı türünde yazısı yer almaktadır. Halil Hamid'in 2'si kadınlara mahsus sohbet, 1'i de fıkra olmak üzere 3 adet yazısı yer almaktadır. Haşim Nahid'in 2 adet şiir türünde yazısı yer almaktadır. Bu şiirlerin biri iki bölüm şeklinde tefrika edilmiştir. Hayriye Kemal'in 1 adet mektup türünde yazısı yer almaktadır. Henry Hand'in 1 adet tercüme yazısı yer almaktadır.

J. B. Rousseau'nun 1 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Jelma'nın 1 adet tercüme yazısı yer almaktadır. James Royson'un bir makale türünde yazısı yer almaktadır. Leman'ın 1 adet kadınlara mahsus sohbet türünde yazısı yer almaktadır. Mahmud Sadık'ın 1 adet kadınlara mahsus sohbet türünde yazısı yer almaktadır. Marcel

Proust'un, 4 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Mehmet Ali'nin 1 adet hikâye türünde yazısı yer almaktadır. Ayrıca Mehmet Ali'nin çevirisini yaptığı çok sayıda yazı bulunmaktadır. Mehmet Behçet'in 1 adet şiir türünde yazısı yer almaktadır. Mehmet Cemil'in 1'i hikâye, 1'i de tercüme olmak üzere 2 adet yazısı yer almaktadır. Mehmet Hilmi'nin 1 adet kadınlara mahsus sohbet türünde yazısı yer almaktadır. Resimli İstanbul Gazetesi'nin sahibi ve müdürü olan, Mustafa Refik'in 2 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Bu yazılar terfika olarak birkaç bölüm halinde yayımlanmıştır. Mübeccel Halid'in 2 adet kadınlara mahsus sohbet türünde yazısı yer almaktadır.

Nafi Atuf'un 1 adet fıkra türünde yazısı yer almaktadır. Nazikizâde Mehmet Hilmi'nin 1'i hikâye, 1'i de fennî sohbet olmak üzere 2 adet yazısı yer almaktadır. Necip Beyzâde Samiha'nın 1 adet eğlenceli sual türünde yazısı yer almaktadır. Nerime'nin 4 adet kadınlara mahsus sohbet türünde yazısı yer almaktadır. Nesime Mezher'in 1'i kadınlara mahsus sohbet, 1'i de siyasi yazı olmak üzere 2 adet yazısı yer almaktadır. Nuriye Kemal'in 1 adet fennî sohbet türünde yazısı yer almaktadır. Octave Mirbeau'nun 1 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Paul Bourget'in 1 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Paul de Kock'un 2 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Bu yazıların biri tefrika olarak iki bölüm şeklinde yayımlanmıştır. Râî'nin 19 adet haftalık sohbet türünde yazısı yer almaktadır.

Raif Necdet [KESTELLİ]'in 7 adet mektup türünde yazısı yer almaktadır. Selahaddin Cemal'in 1 adet fıkra türünde yazısı yer almaktadır. Selahaddin Enis'in 2'si fıkra, 1'i fennî sohbet, 1'i de mensur şiir olmak üzere 4 adet yazısı yer almaktadır. Elli dördüncü olarak, Şerafeddin Mağmûmî'nin 3'ü fennî sohbet, 1'i seyahat yazısı, 1'i de fıkra olmak üzere 5 adet yazısı yer almaktadır. Elli beşinci olarak, Şahabeddin Süleyman'ın 1'i mensur şiir, 1'i de hikâye olmak üzere 2 adet yazısı yer almaktadır. Elli altıncı olarak, Tahsin Nahid'in 2 adet şiir türünde yazısı yer almaktadır. Elli yedinci olarak, Yakup Kadri'nin 1 adet ilanı yer almaktadır. Son olarak da Ziyaüddin Bedi'nin 1 adet fıkra türünde yazısı yer almaktadır.

Bu şahsiyetlerin dışında 34 adet imzasız yazıya da yer verilmiştir. Bu yazıların 8'i siyasi yazı, 4'ü tercüme, 4'ü haber, 4'ü makale, 4'ü seyahat yazısı, 3'ü haftalık sohbet, 2'si mizah yazısı, 2'si kadınlara mahsus sohbet türündedir. Ve gazetede hikâye, mektup, fıkra, yemek tarifi türünde birer adet yazı da bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Bir Muharrir takma adını kullanan bir kişinin de yazısına yer verilmektedir.

1. 3. EDEBÎ VE FİKRİ FAALİYETLER

1. 3. 1. Şiirler

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 12 adet şiir bulunmaktadır. Florinalı Nazım'ın, Celal Sahir'in, Tahsin Nahid'in ve Aziz Neriman'ın gazetede yer alan ikişer adet şiirleri bulunmaktadır. Bağdatlı Faik'in, Mehmet Behçet'in, Enis Avni'nin ise birer adet şiiri bulunmaktadır. Haşim Nahid'in 1 şiiri iki bölüm şeklinde tefrika edilmiştir. Şiirler, konu bakımından incelendiğinde ağırlıklı olarak aşk ve doğanın insan üzerindeki yansımalarına yer verildiği görülmektedir. İncelenen şiirler, gazetenin sayılarına göre sıralanmıştır.

Florinalı Nazım'ın "Lisan-ı Midhat'tan" adlı şiiri nazım birimi serbest müstezattır. Aruz ölçüsüyle kaleme alınmıştır. Şiir, bir dördlük bir beyit şeklinde sıralanmıştır. Şair, şiirde geçmişte bizim kanlarımız üzerine bir devlet kurulduğundan bahsetmektedir. Geçmiş kanlı ve paslı bir mazi gözüyle bakmıştır. Ve bu mazinin bugün artık bir hayalet olduğuna değinmiştir. Şair, şiirini sonunda adaletin geldiğini haber vererek bitirmiştir.

Bağdatlı Faik'in "Mekkâreci" adlı şiirinin nazım birimi beyittir. Şiirde düzyak kullanılmıştır. Şiir 15'li hece ölçüsü ile yazılmıştır. Bağdatlı Faik, şiirine Bağdat yollarında notuyla başlamıştır. Ayakların nasırlaşmasından, çölleri ustaca aşmaktan ve çöldeki hayvanlardan bahsetmiştir. Çölün kuraklığıyla şiirine devam etmiştir. Suyun yokluğundan yakınmıştır. Ve şiirini gölgelik bir yer aramakla sonlandırmıştır.

Haşim Nahid'in "Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender" adlı şiiri, serbest ölçü ile yazılmıştır. Haşim Nahid, şiirine Dicle'ye karşı notu ile başlamıştır.

Şiirde ayın tül gibi duruşundan ve bembeyaz olan ışığında bahsedilmektedir. Şiir, mehtaplı bir gecenin güzelliği ile devam eder. Şiirde Büyük İskender'den ve onun heybetinden de bahsedilmiştir. Şiir bu sayıda sonlandırılmamıştır.

Haşim Nahid'in "Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender / 4 / 5 / 6 / 7 / 8" adlı şiirinin ikinci tefrikası olan bu kısmında da uzun yıllar yapılan savaşlardan bahsedilmektedir. Şiir, İskender'in gelişiyile Doğu şanlı bir yükseliş yaşamıştır. Şiir bu şekilde sonlandırılmıştır.

Florinalı Nazım'ın "Üstad Ekrem ve Nejad" adlı şiirin nazım birimi dördlüktür. Şiirde sarmal uyak kullanılmıştır. Şiir aruz ölçüsü ile yazılmıştır. Şiir, Recaizade Mahmud Ekrem'in oğlunun vefatından dolayı hüznün içinde olan bir babaya sesleniş niteliğindedir. Bu sebeple şiirde üzüntü ve kedere çokça yer verilmiştir. Şiirde Nejad ismi acı içinde birçok kez anılmıştır. Gökyüzünde bile gam kuşu ötmektedir. Her yeri bu büyük acı kaplamıştır. Şiir gözyaşını dondurup büyük bir alim gibi dünyayla kavga edilmesine karar verilmesi ile son bulmuştur. Şiirin sonunda Üstad Ekrem'e bir not düşürülmüştür.

Mehmet Behçet'in "İlk Sevdığım" adlı şiirin nazım biçimi sonedir. Şiir, serbest ölçü ile kaleme alınmıştır. Şair, şiirde güneşin batışındaki o pembelikte sevgiliyi hayal ederek şiire başlamıştır. Ayın o bembeyaz nurlu ışığında da sevgilinin saf ve temiz yüzünü görmektedir. Şair, sevgiliyi ruhunda doğan bir yıldıza benzeterek şiiri sonlandırmıştır.

Celal Sahir'in "İhtisâsât-ı Muhit" adlı şiiri serbest ölçü ile yazılmıştır. Celal Sahir, şiirini Ahmet Şuayb'e notu ile başlatmıştır. Şair, şiirde ahlakın çürümesiyle oluşan kokuya bulandığından bahsetmektedir. Bu durumdan iğrendiğine değinmektedir. Şairin son ümidinin yitmesiyle de şiir son bulmuştur.

Aziz Neriman'ın "Bütün Elemlerin Musikî-yi Leylîsi" adlı şiirinin nazım birimi serbest müstezattır. Şiir, aruz ölçüsü ile yazılmıştır. Aziz Neriman, şiirine "Yine Ona" notuyla başlamıştır. Şair neden ayalayıp inlediğini sorgulamıştır. Şair, gökyüzüne bakınca içine dolan neşe, sevinç ve coşkudan bahsederek şiirini sonlandırmıştır.

Tahsin Nahid'in "Melâl-i Kamer" adlı şiirinde aruz ölçüsü kullanılmıştır. Şiir, mülhimesine notu ile başlatılmıştır. Şiirde hiddetli ve üzgün bir geceden bahsedilmiştir. Daha sonra sevgilisiyle yürüdüğü çamlığı hatırlamıştır. Şiir, şairin herkese sevgi çağrısı yapmasıyla son bulmuştur.

Enis Avni'nin "Bedî Sahifeler / Kadın" adlı şiirinin nazım biçimi sonedir. Serbest ölçü ile yazılmıştır. Şair bu şiirde kadının muhteşemliğinden dolayı yaşadığı hayreti dile getirmektedir. Kadınları renk renk ışıklara benzetmektedir. Ayrıca kadınları insanlığın büyük ve ezeli müziği olarak nitelendirmektedir.

Tahsin Nahid'in "Senin Hayalinle" adlı şiirinin nazım birimi beyittir. Şiir, mesnevi nazım biçimine sahiptir. Aruz ölçüsü kullanılmıştır. Şiir şairin gülen ufuklarda sevgiliyi seyretmesiyle başlamıştır. Şair aşktan şarkı söylemeye başlamıştır. Her sabah sevgiliyi görmek umuduyla dışarı çıkmasıyla şiir sona yaklaşmıştır.

Celal Sahir'in "Bir İhtimâl" adlı şiirinin nazım biçimi sonedir. Serbest ölçü kullanılmıştır. Şair şiirde sevgilisinin onu artık sevmediğinden bahsetmektedir. Şair şiiri sevgilisinin kendisini hiç sevmesini itiraf etmesini istemesiyle sonlandırmıştır.

Aziz Neriman'ın "Aheng-i Tesellî" adlı şiirinin nazım birimi serbest müstezattır. Aruz ölçüsüyle yazılmıştır. Şiir, bir sevgilinin gülen ve ağlayan gözlerine bakmakla başlamıştır. Şair, içindeki sevinç gölgelerinden bahsederek şiirini sonlandırmıştır.

1. 3. 2. Mensur Şiirler

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 7 adet mensur şiir bulunmaktadır. Bu durumdan yola çıkarak gazetede mensur şiire daha az yer verildiği söylenebilir. Bu şiirlerin üçü Baha Tevfik'e, biri Şahabeddin Süleyman'a, biri Selahaddin Enis'e ve biri de Anatole France'a aittir. Bu bölüm, şiirler bölümü ile konu bakımından benzerlik göstermiştir.

Baha Tevfik “Kadın Ayakları” adlı şiirini Emin Lami’ye atfederek başlatmıştır. Şiirinde kadınların ayaklarına duyduğu hayranlığı dile getirir. Kadınların estetik güzelliğine vurgu yapmıştır.

Baha Tevfik “Kadın Kalbi” adlı şiirini Madam Marika’ya atfederek başlatmıştır. Şair burada bir nevi kadın kalbiyle erkek kalbinin kıyasını yapmıştır. Ayrıca kadın kalbinin saflığı ve bazı erkeklerin de kadınların sahip olduğu bu saf ve temiz kalbe sahip olabileceğine vurgu yapmıştır.

Şahabeddin Süleyman’ın “Anjela” adlı şiirinde genel bir kadın tanımı ve Anjela isimli kadının bu genel kadın ile kıyası yer almaktadır. Şair, şiiri diğer kadınlar ile geçirdiği zamana acımasıyla bitirmiştir.

Baha Tevfik “Tünelde” adlı şiirini yine Madam H. Marika’ya atıf ile başlatmıştır. Şiir, insanların durumlarından bahsetmektedir. İnsanların düşünüş biçimlerine ve tutumlarına değinmektedir. Şairin akli düşüncelerle dolu iken güneş ışığını görmesiyle şiiri sonlandırmıştır.

Anatole France’ın “İlk Yağmur” adlı şiirinin çevirmeni Emin Lami’dir. Anatole France, klasik geleneğin önde gelen temsilcilerindendir. Yazar ve çevirmenin adı şiirin sonunda yan yana verilmiştir. Şiirde yağmurlu, bulanık ve sisli bir hava görülmektedir. Bu durumun kişide oluşturduğu durumlar ele alınmıştır.

Emin Lami’nin “Dönerken” adlı şiiri trende yolculuk yaparken düşüncelere dalan bir kişi ile başlatılmıştır. Trendeki diğer kompartımanlardaki insanlar hakkında düşüncelere dalınmıştır. Diğer insanların yaşamlarını düşününce kendinin bedbahtlığından yakınmıştır. Hayatta ona sunulan bütün fırsatları kaçırmıştır. Bütün bunların sonunda asabi bir insan olup çıkmıştır. Şiir, bu karamsar insanın, geleceğini kapkaranlık görmesiyle sona ermiştir.

Selahaddin Enis’in “Pembeliklerde / Maviliklerde” adlı şiiri iki başlığa sahiptir. İki başlığa sahip olmasına rağmen yazı birbirinin devamı niteliğindedir.

Pembeliklerde bölümünde güneşin doğuşuyla oluşan o güzel manzaradan bahsedilmiştir. Maviliklerde kısmında ise geceleyin gökyüzünün ve denizin renginden bahsedilmiştir.

1. 3. 3. Hikâyeler

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 16 adet hikâye bulunmaktadır. Gazetede Emin Lami'nin, Ahmet Midhat'ın, Ahmet Mazhar'ın, Mehmet Cemil'in, Asaf Muammer'in, Nazikizâde Mehmet Hilmi'nin, Baha Tefik'in, Şahabeddin Süleyman'ın Mehmet Ali'nin, Cemil Süleyman'ın ise birer hikâyesi bulunmaktadır. İmzasız olarak kaleme alınan bir adet hikâye bulunmaktadır. Ve beş adet ilan başlığı altında kısa kısa kaleme alınmış hikâye bulunmaktadır. Hikâyeleri belli bir konuda toplamak mümkün değildir. Hikâyelerdeki ağırlıklı konu zenginlik ve hayaldir. Arzu edilen veya ulaşılan müreffeh bir yaşam göze çarpmaktadır.

Ahmet Midhat'ın “Müzâkere ve İttifâk” adlı hikâyesi kahraman bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân Paris'tir. Hikâyede zaman belirsizdir. Hikâyede milyarder olma yolunda ilerleyen iki kadından bahsedilmektedir. Yazar kadınların boşanmaları, namusu ve evlenmelerini kaleme almıştır. Hikâye başlıklara ayrılmıştır. Fakat her başlık bir önceki başlığın devamı niteliğindedir.

Ahmet Mazhar'ın “Bir Hayal-i Mûnis...” adlı hikâyesi gözlemci bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân bir köşktür. Hikâyede zaman değişkendir. Bir geçmişten bir şimdiden bahsedilmiştir. Hikâyedeki kişi hatıralarına gittiğinde sevdiği kişiyle karşılaşmaktadır. Sevdiğinin hastalığından dolayı kendinin de ölüme bakışının değiştiği bir kişiden bahsedilmiştir. Sevdiğinin onun hayaline gelmesi ve hayalinde sürekli ağlamasıyla şiir son bulmuştur.

Mehmet Cemil'in “Kara Bahçe / 1 / 2 / 3” adlı hikâyesi kahraman bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân bahçedir. Hikâyede zaman değişkendir. Bir hatıradan şimdiye gidip gelmiştir. Hikâyede, bir bahçede kadınlı erkekli birçok kişinin bulunmasından bahsedilmiştir. Kasabanın çocukları, kimsenin bu bahçeye zarar vermemesini anlamlandıramamıştır. Aynı zamanda da bu bahçeden korkmaya

başlamışlardır. Kara bahçeye çocukları almadıkları için merak ve korkuları zamanla daha da artmıştır. Yıllar sonlarından bahsederek de hikâye sonlandırılmıştır.

Asaf Muammer'in "Hükm ü Kader" adlı hikâyesi hâkim bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân çoğunlukla oda ve evdir. Hikâyede zaman değişkendir. Önce şimdi daha sonra ise yıllar sonradan bahsedilmiştir. Hikâyede bir kadının evlilik macerasından bahsedilmiştir. Anne ve babasının onayladığı bir kişiyle zorlamayla evlenen bir kadın konu edilmiştir. Anne ve babasının zoruyla evlendiği için hiç mutlu olamamıştır. Sürekli çocuğunun gözü önünde (sözlü-fiziki) şiddet görmüştür. Hikâye kadının artık dayanamayarak baba evine dönmesiyle son bulmuştur.

Nazikizâde Mehmet Hilmi'nin "Nedâmet ve Tezâhürât-ı Vicdâniye" adlı hikâyesi gözlemci bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede zaman ve mekân değişkendir. Hikâye bir mektuptan bahsetmeyle başlamış ve başka birkaç hikâyeden daha bahsetmiştir. İlkinde nefsine yenik düşerek bilet almadan oyun izleyen birinin bilet parasından fazlasını müesseseye göndermesi ile ilgilidir. Bir diğer mektupta tramvaya binen bir kişinin ücretini ödeyememesi ve araçtan indikten sonra ücretini ulaştırması hakkındadır. Bir aşçı ve sokak lambasına zarar veren bir kişi hakkında da itiraflar ile hikâye sonlandırılmıştır.

Baha Tevfik'in "Barometre" adlı hikâyesi kahraman bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân Bir oda ve doğadır. Hikâyede zaman sabah vaktidir. Hikâyede bir barometreden bahsedilmiştir. Barometrenin asılsı olduğu yerden bahsedilmiştir. Hikâye kişinin barometreye güvenip güvenmeme arasında gidip gelmekle son bulmuştur.

İmzasız olarak yayımlanan "Artık... Münâsebetim Kalmadı!" adlı hikâye hâkim bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân trendir. Hikâyede zaman değişkendir. Hikâye bir tren seyahatiyle başlamış ve vagon arkadaşının nasıl olması gerektiğiyle devam etmiştir. Hikâye trenin kaza yapması ve iki vagon arkadaşının bir yana savrulmasıyla sonlandırılmıştır.

Tefrika olarak yayımlanan Emin Lami'nin "Salon Psikolojilerinden / Bir Hakikat" adlı hikâye hâkim bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân bir vapurdur. Hikâyede zaman değişkendir. Hikâye Mehmet Rauf Bey'e atfedilmiştir. Hikâye vapura son dakika binen bir kişi ile başlamıştır. Bu kişinin arkadaşıyla kadınlar ve aşk hakkında konuşmasına yer verilmiştir. Yanındaki arkadaşıyla fikir ayrılığı yaşamışlardır. Hikâye bu sayıda sonlandırılmamıştır.

Emin Lami'nin "Salon Psikolojilerinden / Bir Hakikat" adlı hikâyesinin ikinci tefrikası, kadın ve aşkla ilgili konuşmalarla başlatılmıştır. İki arkadaşın konuşmaları vapurda sonuca varmıştır. İki arkadaşın yollarının ayrılmasıyla hikâye sonlandırılmıştır.

İlan olarak yayımlanan "Gözünüz ile Gördünüz Mü?" adlı hikâye kahraman bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân bir mahkeme salonudur. Hikâyede zaman değişkendir. Hikâye bir komşusunun kavgasına şahit olan bir kadından bahsederek başlamıştır. İtalya'da bakkallık yapan bu kadın sabah akşam sürekli bir adamın karısına şiddet uygulamasına şahit olmuştur. Mahkeme ise kadının bu şiddeti görüp görmediği ile ilgilenmiştir. Kadın ise mahkeme hâkimine büyük bir ders vermiştir. Hikâye mahkeme salonundakilerin kahkahalarıyla sonlandırılmıştır.

Şahabeddin Süleyman'ın "Kadın" adlı hikâyesi kahraman bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân odadır. Hikâyede zaman belirtilmemiştir. Hikâye kadının ne olduğunu sorgulamakla başlamıştır. Bir kadının odasında, kapalı kapılar ve pencereler ardındaki durumundan bahsedilmiştir. Kadın busesinden bahsedilerek de hikâye sonlandırılmıştır.

Mehmet Ali'nin "Amerika Usûlü" adlı hikâyesi Kahraman bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân bir dişçi muayenehanesidir. Hikâyede zaman o andan beş yıl öncedir. Hikâye bir erkeğin âşık olduğu kadının peşinden gitmesiyle başlamıştır. Hikâye erkeğin dişinin ağrması üzerine dişçiye gitmesiyle devam etmiştir. Gittiği bu dişçide bir hasta tarafından doktor sanılmıştır. Âşık olduğu kadın da dişçiye

gelir ve adamı o da doktor zanneder. Hikâye kadın ile adamın evliliği ile sonlandırılmıştır.

İlan olarak yayımlanan “Cahil General” adlı hikâye gözlemci bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân Fransa’da bir kasabadır. Hikâyede zaman belirsizdir. Hikâye Fransa’da bulunan bir zabıt ile başlatılmıştır. General iki konuda çok kararlıdır. İlki, kanunun kendi elinde olduğunu ve onu çok iyi bildiğini iddia etmiştir. İkincisi ise, her türlü hayvana binebileceğini iddia etmiştir. Hikâye Generalin bu konuda bir ders almasıyla son bulmuştur.

İlan olarak yayımlanan “Damat İmtihânı” adlı hikâye gözlemci bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân damadın memuriyet mahalidir. Hikâyede zaman bir gündür. Hikâye, evlenecek yaşta kızı olan bir babadan bahsederek başlamıştır. Damat evlenmek istiyorsa babanın bu zorlu sınavından geçmek zorunda bırakılmıştır. Damadın olumlu cevap almasıyla hikâye sonlandırılmıştır.

İlan olarak yayımlanan “Kondüktörün Tedbiri” adlı hikâye gözlemci bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân bir vagonur. Hikâyede zaman belirsizdir. Hikâye bir İngiliz’in trenle seyahat etmesiyle başlamıştır. İngiliz yalnız seyahat etmek istemiştir. Hikâye, kondüktörün bu soruna zekice bir çözüm bulmasıyla son bulmuştur.

Cemil Süleyman’ın “Fikret’in Kuzusu” adlı hikâyesi gözlemci bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân ev ve doğadır. Hikâyede zaman belirsizdir. Hikâye bir çocuğun canından çok sevdiği kuzusundan bahsetmesiyle başlamıştır. Kuzu o kadar kıymetlidir ki hastalanınca çocuğun gözü hiçbir şey görmez. Kuzusu bir gün ölmüştür. Fikret’in bu durumu atlatamamasıyla hikâye son bulmuştur.

İlan olarak yayımlanan “Milyonerin Dalkavuğu” adlı hikâye gözlemci bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Hikâyede mekân yemek salonudur. Hikâyede zaman gecedir. Hikâye zengin bir kadından bahsetmekle başlamıştır. Kadının bir dalkavuğu bulunmaktadır. Hikâye kadının dalkavuğu üzerine bir bahse girmesi ile sonlandırılmıştır.

1. 3. 4. Makaleler

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 8 adet makale bulunmaktadır. Gazetede Abdülgânî Seniyy [YURTMAN] 4 adet makale bulunmaktadır. Ali Nusret'in 2 adet makalesi bulunmaktadır. Bedii Nuri'nin 1 adet makale yazısı yer almaktadır. Bu yazı iki tefrika şeklinde yayımlanmıştır. İmzasız olarak yayımlanan 1 adet makale bulunmaktadır. Bu makale de üç tefrika şeklinde yayımlanmıştır. Makaleler, önemli günler, farklı iklimler, halk tarafından tanınmış kişiler ve ünlü kişiler hakkında bilgiler içermektedir.

Ali Nusret'in "Medeniyet-i Osmaniye" adlı makalesinin girişinde 10 Temmuz bayramından ve Osmanlı Devleti'nin muazzam bir tarihe ve medeniyete sahip olduğundan bahsedilmiştir. Makalede, Osmanlı Devleti'nde, İslam'ın insanlar arasında yaydığı temiz ve saf faziletler hiçbir zarara uğratılmaksızın iyileştirildiğine değinilmiştir. Osmanlı Devleti'nin yıllara meydan okuyan köklü duruşundan bahsedilmiştir. Makaleye, Osmanlı Devleti'nin huzurlu ve mutlu olması için neler yapması gerektiğine değinerek son verilmiştir.

Ali Nusret'in "Sene-i Devriye-i Hürriyet" adlı makalesinin girişinde Osmanlı Devleti'nin, Doğu'dan Batı'ya, her yerde umut ışığı olmasına değinilmiştir. Osmanlı milletinin bayram vesilesiyle tek yürek olmasına değinilmiştir. Makalede, 10 Temmuz'un bütün herkesi din ve iman üzerinde birleştirdiğine değinilmiştir. Makaleye, Osmanlı'nın hürriyet, uhuvvet, adalet gibi kelimeleri benimsemesi gerektiğine vurgu yapılarak sonlandırılmıştır.

Abdülgânî Seniyy [YURTMAN]'nın "Yemenlilerin İstidâdı / Askerlik Meziyetleri" adlı makalesinin girişinde Yemen ahalisinin dış görünüşüne, mizacına ve karakterlerine değinilmiştir. Yemenlilerin günlük hayatta yaptıklarına ve alışkanlıklarına değinilmiştir. Makalede, Yemenlilerin kendilerine has bir zekaya sahip olduklarını ve biraz çabayla çok iyi konuma gelebileceklerine vurgu yapılmıştır. Askerlere sınavlar yapıldığına ve askerlerin de bu sınavlara hem Türkçe hem Arapça cevap verdiklerine değinilmiştir. Makalenin sonunda Yemen'in böyle problemli bir konumda olmasından

duyulan rahatsızlık dile getirilmiştir. Makale, bu bölge için halen geç kalınmadığına vurgu yapılarak sonlandırılmıştır.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN]'nın “Yemen Mektubu / Yemen'in Cibâl-i İklimi ve Tesirâtı” adlı makalesinin giriş bölümünde Yemen'in sıcaklığından ve konumundan bahsedilmiştir. Makalede, serinlemek isteyen Yemenlilerin çıktığı tepede sıcaklığın düştüğüne değinilmiştir. Makale, Yemen halkı dışındakilerin bu bölgedeki sıcaklığa nasıl dayanacaklarına dair bilgiler verilerek sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet” adlı makalenin girişinde Wide Word Magazin adlı gazetenin Çakırcalı Mehmet'e büyük ilgi beslediğinden ve onun hakkında makale hazırlandığından bahsedilmiştir. Bu durumu makale başlamadan küçük bir paragraf halinde dile getirmişlerdir. Ayrıca toplam 4 bölüm olarak tefrika edilmiştir. İlk bölümünde, Ödemiş dağlarında yaşayan ve atası da haydut olan Çakırcalı veya Çakıcı Mehmet'e değinilmiştir. Bu durum Ödemiş'in genel asayişini bozmuştur. Sadece Ödemiş değil Aydın ve civarı da haydutlarla kuşatılmıştır. İzmir'deki hükümet konağında Yörük Osman'ın çıkardığı bir arbede ile makalenin bu bölümü sonlandırılmıştır.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN]'nın “Yemen Mektubu / Câmî-ül Ezdâd Bir İklim” adlı makalesinin girişinde Yemen'in dağ ikliminden ve o iklimde yetişen veya yetişemeyen nebâtattan bahsedilmiştir. Makalede, Yemen'e taşınan bir kişinin kurduğu bahçeden yetiştirdiği meyve ve sebzeden bahsedilmiştir. Toprakların verimliliğine vurgu yapılmıştır. Neredeyse bütün aylarda farklı ve güzel mahsullerin yetişmesi sebebiyle Yemen'e zıtlıkların toplandığı iklim denmesiyle makale sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet” adlı makalenin ikinci tefrikası, bir köylünün sokak ortasında bir ceset bulması ile devam etmiştir. Cinayet Çakırcalı Mehmet'e isnâd edilmiştir. Hapiste bu duruma içerlerleyen Çakırcalı hapisten çıkar çıkmaz suçu üstüne atanları öldürüp dağa çıkmıştır. Köyün ileri gelenlerinden Davityan, Kasaloğlu ve Çakırcalı'yı barıştırmak için evine çağırır. Çakıcı bu daveti tuzak zannederek pusu kurmuş ve Kasaloğlu'nu öldürmüştür. Bu sebeple

Kasaloğlu'nun arkadaşı onun öcünü almak istemiştir. Makalenin bu bölümü, Kasaloğlu'nun arkadaşı Kamalı'nın Davityan'a tuzak kurmasıyla sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet” adlı makalenin üçüncü tefrikası, Kamalı'nın kendine bir çete kurması ile devam etmiştir. Makalenin devamında Çakırcalı'nın nasıl nişan talimi yaptığından bahsedilmiştir. Çakırcalı ustalaştıkça köyü himayesi altına almıştır. Köylünün namusuna, malına ve canına bir zarar getirmemek için uğraşmıştır. Makalenin bu bölümü Çakırcalı'nın para kaynaklarından bahsedilerek sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet” adlı makalenin dördüncü ve son tefrikası ise, Çakırcalı'nın dağa çekilmesi ile devam etmiştir. Mösyö Vitel'in 1903'te Çakırcalı ile görüşmesinden bahsedilmiştir. Çakırcalı, dönemin Valisi tarafından tam affedilecekken kayınpederini, kayınvalidesini, kayınbiraderini ve kız kardeşini öldürmüştür. Bu sebeple makale, Çakırcalı'nın artık hep dağlara mahkûm olmasıyla sona ermiş olur.

Bedii Nuri'nin “Ferrer'in İdâmı Münâsebetiyle Sosyalizm Tarihi” adlı makalesi tefrika şeklinde yayımlanmıştır. Makalenin girişinde gelişen ve medenileşen kavimlerin olmazsa olmazlarına değinilmiştir. Makalenin devamında mahsul yetiştirenlerin arasındaki uçurum denecek farka değinilmiştir. Halkın bu tutarsızlıktan kurtulmasına yardımcı olacak yollar da gösterilmiştir. Makalenin bu bölümü sosyalizmin tarihinden bahsedilerek sonlandırılmıştır.

Bedii Nuri'nin “Ferrer'in İdâmı Münâsebetiyle Sosyalizm Tarihi” adlı yazının ikinci ve son tefrikası, İngiltere'de Robert Owen adındaki bir adamın herkese karşı hoşgörölü, anlayışlı ve adaletli olunması gerektiğini dile getirmesi ile devam etmiştir. Ortaya atılan bu fikir peşinde birçok farklı fikri de sürüklemiştir. Cemiyet ve ferdiyet çatışması da bu fikirlerden biri olmuştur. Sosyalizm dünyanın her yerinde büyük bir ilgiyle takip edilmiş bir konu olmuştur. Makale, Fransız mektebinde görülenin değil asıl Alman mektebinden sonra sosyalizmin önemli hale geldiği düşüncesiyle sonlandırılmıştır.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN]'nın “San’a’da Tatlı Bir Aldanış / Bahçe Bülbülleri” adlı makalesi, bir kişinin sabah erkenden kalkıp dua ettikten sonra namaz kılmasıyla başlamıştır. San’a’da yetişen mahsullere değinilmiştir. Ürün yetiştirmeye ve yetiştirme sürecine de değinilmiştir. Makale, bahçede bülbüllerin bulunmasının arzu edilmesiyle sonlandırılmıştır.

1. 3. 5. Fıkralar

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 14 adet fıkra bulunmaktadır. Gazetede, Selahaddin Enis'in, Emin Lami'nin ve Ali Süha [DELİLBAŞI]'nın 2'şer adet fıkrası bulunmaktadır. İmzasız olarak yayımlanan 1 adet fıkra bulunmaktadır. Halil Hamid'in, Şerafeddin Mağmûmî'nin, Selahaddin Cemal'in, Ziyaüddin Bedi'nin, Baha Tevfik'in, Fehmi Razi'nin, Nafi Atuf'un ve Abdülgânî Seniy [YURTMAN]'nin 1'er adet fıkrası bulunmaktadır. Fıkralarda genel olarak doğa, aşk ve bazı mülâhazalar görmektediriz. Bu düşünceler yalnızlık, zengin olmak ve duyguların verdiği hissiyatlar ile ilgilidir.

İmzasız olarak yayımlanan “Nasihat Yüzünden Musîbet” adlı fıkra, nasihati kabul etmenin zorluğuna değinerek başlamıştır. Fıkroda, üniversite mezunu bilgili, görgülü ve güzel bir kızın nasihat yüzünden başına gelenlerden bahsedilmiştir. Zengin bir akrabasına bir hizmetçiyle evlenme diyerek bir nasihatte bulunan genç kız, akrabasının ona bırakacağı mirastan mahrum kalmıştır. Fıkra, zengin akrabanın vasiyetnameyi yırtmasıyla sona ermiştir.

Şerafeddin Mağmûmî'nin “Nasıl Zengin Olunuyor? / Mösyö Şuşar adlı fıkrası, Paris'te fakir ama zeki doğanların nasıl iğneyle kuyu kazarak zengin olduğundan bahsederek başlamıştır. Mösyö, çalışma hayatına tuhafiyeci dükkanında kısıtlı bir maaşla başlamıştır. Birden çok işte çalışmak durumunda kalmıştır. Bu sayede önemli kişilerle tanışmış ve iş kurmayı başarmıştır. Ve bu işyeri Paris'in önde gelen mağazaları arasına girmiştir. Fakir bir yaşamdan geldiği için her zaman bu mağazanın elde ettiği servetiyle ihtiyaç sahiplerine yardımlar yapmıştır. Fıkra, mösyönün vefatından sonra bütün mal varlığının hizmetlilerine, dostlarına ve ahabplarına kalmasıyla sona ermiştir.

Halil Hamid'in "Küçük Fikirleri Toplayınız!" adlı fıkrası, Raif Necdet ile konuşularak başlatılmıştır. Edebiyatın bir kişi tekeline alınmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Halil Hamid'in de edebiyat ile ilgili fikirleri vardır. Fikirlerini Raif Bey'e aktarınca Raif Bey, Halil Hamid'in fikirlerine alaycı bir şekilde yaklaşmıştır. Halil Hamid bu durumdan çok rahatsız olmuştur. Fıkra, Halil Bey'in ne olursa olsun görüşlerini savunmasıyla sonlandırılmıştır.

Selahaddin Cemal'in "Sen... Daima Sen!" adlı yazısının girişinde unutulmak istenen ama unutulamayan bir aşktan bahsedilmiştir. Her koşulda ille de bir kişide toplanan muazzam bir aşk kaleme alınmıştır. Bu büyük aşkın gücü uçurumları yok etmeye yetmemiştir. Fıkra, âşık olunan kişinin yaptığı nankörlüğe edilen sitemle son bulmuştur.

Selahaddin Enis'in "Gurub ve Gurubdan Sonra" adlı fıkrası, çamların, akşam güneşinin ışıklarının ve sessizliğin oluşturduğu manzara ile başlatılmıştır. Ormanın yeşillikleri ve ormandaki çiçeklerden bahsedilmiştir. Bu manzaraya bülbül sesleri de eşlik etmiştir. Fıkra, bülbül seslerinin oluşturduğu huzurla sonlandırılmıştır.

Selahaddin Enis'in "İbtidâî Aşk Yâhûd Uzaklarda" adlı yazısının girişinde, büyük bir üzüntüden bahsedilmiştir. Karanlıklardan çıkaran ışığın kaybolmasından bahsedilmiştir. Fıkranın devamında bu ışığın ölen bir sevgili olduğu açıkça görülmüştür. Sevgilinin ölümüyle adeta her yer, her şey de ölmüştür. O kadar büyük bir üzüntü yaşanmıştır ki bu üzüntü arşı sarmıştır. Fıkra, hayalinde halen canlı olan sevgilinin düşünülmesiyle sonlandırılmıştır.

Ziyaüddin Bedi'nin "Elem Çiçekleri / Toprak" adlı fıkrasında toprağın mütevâzılığından bahsedilerek başlanmıştır. Kunduralar, ayaklar, nallar ve pençelerle ezilen bu toprak bize her zaman umut vermiştir. Hiçbir zaman bizi cezalandırmadan hep bizimle olmuştur. Toprak her ne kadar delinse, kazılsa ve paralansa da o bize hep çiçek vermiştir. Fıkra, insanlara toprak gibi olmayı öğütleyerek sonlandırılmıştır.

Baha Tevfik'in "Tefekkürât / Büyük Larousse" adlı fıkrasında söze, büyük, ağır ve siyah kitaplardan bahsedilerek başlanmıştır. Bu kitaplardan korkulmasına

değinilmiştir. Fıkra, siyah ciltlerin yavaş yavaş büyüyerek odaya yayılmasıyla sonlandırılmıştır.

Fehmi Razi'nin "Bedbinliklerim" adlı fıkrası, girişinde de belirtildiği gibi, Mehmet Rauf Bey'e atfedilmiştir. Fıkroda, ne zaman zihinsel olarak çökeceği belli olmayan bir kişi kendinden bahsetmiştir. Zihinsel olarak çöktüğü o günde neler yaşadığından bahsetmiştir. Bu yaşadıklarının sebebini o da merak etmiştir. Ve fıkranın sonunda hayatın bir hiç olduğuna karar vermiştir.

Emin Lami'nin "Samimi Düşünceler / İstasyondaki Gölgeye" adlı fıkrası, girişinde de bahsedildiği gibi, Baha Tevfik ve Şahabeddin Süleyman'a atfedilmiştir. Söze bir kadına olan büyüleyici bir hayranlıkla başlanmıştır. Kadını ve kadının güzelliğini anlatmakla söze devam edilmiştir. Âşık olduğu kadına sahip olamayacağını düşünmüştür. Fakat sahip olabilse hayatının ne kadar güzel olacağına değinmiştir. Fıkra, facialar ve elemeler olmasa hayatta bir emel, gaye ve zevk kalmayacağı düşüncesiyle sonlandırılmıştır.

Ali Süha [DELİLBAŞI]'nın "Yalnızlık Geceleri" adlı fıkrasının girişinde kısa bir şiir tarzında üç cümle bulunmaktadır. Bu üç cümlenin altında ise T. N. İmzası bulunmaktadır. Fıkra sakın bir bahar akşamını tasvîr ile başlatılmıştır. Daha sonra gecenin hüznünden bahsedilmiştir. Bir kadına sevgi duyma ihtiyacından bahsedilmiştir. Fıkra, aşk ve umut temennisi ile sonlandırılmıştır.

Nafi Atuf'un "Hissî İfâdeler / Aile" adlı fıkrası, girişte de bahsedildiği gibi, Ahmet Hamid'e atfedilmiştir. Fıkra, ailenin önemine vurgu yaparak başlatılmıştır. Ailenin nasıl olması gerektiğinden de bahsedilmiştir. Fıkra, ailenin yorulan ruhlara bir merhem olması gerektiği fikriyle sonlandırılmıştır.

Abdülgânî Seniyy [YURTMAN]'nın "Namuslu, Halûk" adlı fıkrasının girişinde yazının ne hikâye ne de makale olmadığı belirtilmiştir. Fıkranın amacı, girişteki açıklama kısmında belirtildiği gibi, namuslu kelimesi hakkında bazı düşüncelere yer vermektir. Biri hakkında ne namusludur demek aslında diğer kişilere namussuz demek midir? Bu, fıkroda merak edilen bir soru olmuştur. Namuslu

kelimesinin yerine kullanılması gereken bir kelimeye değinilmiştir. Fıkra, namuslu kelimesinin yerine halûk kelimesinin önerilmesiyle sonlandırılmıştır.

Ali Süha [DELİLBAŞI]’nın “Mâhitâbın İlhâmı” adlı fıkrası, başlangıçta da belirtildiği gibi fıkra Tahsin Nahid’e atfedilmiştir. Gece tasviriyle söze başlanmıştır. Ayın parlaklığından bahsedilmiştir. Ayın aydınlattığı, kurbağa ve bülbül seslerinin inlediği bir yoldan söz edilmiştir. Ağaçların gölgedeki şekillerinin kadına benzemesinden bahsedilmiştir. Bütün doğa ile arkadaş olunmuştur. Fakat fıkra, kişinin kimsesizliği ve yalnızlığına vurgu yaparak sonlandırılmıştır.

1. 3. 6. Edebî Tercümeler

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 25 sayısında toplam 25 adet tercüme yazı bulunmaktadır. Bu yazıların bazıları tefrika şeklinde yayımlanmıştır. Edebî tercümeler başlığı hikâye, makale, deneme, roman olarak 4 alt başlığa ayrılmıştır. Gazetede, imzasız olarak yayımlanan 3 adet yazıya yer verilmiştir. Marcel Proust’un 4 adet tercüme yazısı yer almaktadır. Guy de Maupassant’ın 3 adet tercüme yazısı bulunmaktadır. Bu yazılardan biri iki tefrika şeklinde yayımlanmıştır. Paul de Kock’un 2 adet tercüme yazısı bulunmaktadır. Bu yazılardan biri tefrika olarak iki bölüm şeklinde yayımlanmıştır. Chateaubriand’ın ve Mustafa Refik’in 2’şer adet tercüme yazısı bulunmaktadır. François Coppée’nin, Mehmet Cemil’in, Alphonse Daudet’in, J. B. Rousseau’nun, Octave Mirbeau’nun, Jelma’nın, James Royson’un, Charles Feuillet’in, François d’Union’un, Gaston Carville’in, Henry Hand’in ve Paul Bourget’in 1’er adet tercüme yazısı bulunmaktadır. Tercümelerin çok geniş konu yelpazesi bulunmaktadır. Tercümelerde hayali istekler, maceralar, bireysellik ve arzular göze çarpmaktadır. Tercümeler, Fecr-i Âtî’de işlenen konularla benzerlik göstermektedir.

François Coppée’nin “Saâdet-i Beşeriyye Hayalleri” adlı yazısını çeviren Ali Nusret’tir. Yazıda hem kişilerle ilgili düşüncelere hem de kişilerin düşüncelerine yer verilmiştir. Girişte vicdan azabı çekmeyen kişinin en yüce olduğuna değinilmiştir. Ve bu fikri desteklemek amacıyla Maistre’nin görüşüne yer verilmiştir. Yazı, saadetin başkalarını mesut eylemek olduğu görüşüyle sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Heykeli Nasıl Çaldım?” adlı yazının çevirisini yapan Mustafa Refik’tir. Yazı, hikâye tarzındadır. 3 bölüm şeklinde tefrika edilmiştir. Yazının, başlangıçta bir mahkûmun hatıralar defterinden alındığı belirtilmiştir. Ve bu hikâye yapılan yarışmada birinciliği kazanmıştır. Hikâye, Apollo heykelinin bir müzeden kaçırılmasından bahsedilerek başlamıştır. Hikâyenin anlatıcısı, Londra’da halk lokantasında iken bir zengin adam onu bulmuştur. Ve ona bir müzedeki heykelden bahsetmiş ve bu heykeli çalıp çalamayacağını sormuştur. Yazının bu bölümü, bu teklifin soruşturulmasıyla sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Heykeli Nasıl Çaldım?” adlı yazının ikinci tefrikası, anlatıcının bu teklifi arkadaşına anlatması ile başlatılmıştır. Teklif sahibinin zenginliğinden ve güvenilirliğinden bahsedilmiştir. Anlatıcı, uzun düşünceler sonucunda bu işi bir grup arkadaşıyla yapmaya karar verir. Yazının bu bölümü, gece yarısı toplanıp plan yapılmaya başlanmasıyla sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan yazı, “Heykeli Nasıl Çaldım?” adlı yazının son tefrikasının başlangıcında, planın tamamlanıp birbirlerinden ayrı yollara gitmişlerdir. Londra’yı bir gece büyük bir sis etkisi altına almıştır. Bu fırsatı kaçırmayarak hemen planlarını devreye sokarlar. Planları kusursuzca uygulanmıştır. Yazı, teklif sahibinin parayı vermesiyle sonlandırılmıştır.

The American News Jurnal adlı gazetede James Royson’un yayımladığı “Abdülhamid’in Kedileri” adlı makalenin tercümanı belli değildir. Yazının başında, “Filedelfiya’da yayımlanan bir gazetenin 10 Mart 1909 yılına ait bir makalesidir.” şeklinde bir ibâre yer almaktadır. Yazı, söze Abdülhamid ile muhteşem bir köşkteki söyleşiyle başlamıştır. Amerikalı bir gazeteci, elektrik fabrikaları hakkında Abdülhamid’i sohbe zorlamıştır. Fakat Abdülhamid buna izin vermemiş, bunun yerine kedilerine olan bağlılığından bahsetmeye başlamıştır. Bunun üzerine yazı, Amerikalının köşkü terk etmesiyle sonlandırılmıştır.

Marcel Proust’un “Paris Cinayetinden / Müdürün Zevcesi” adlı yazıyı Mehmet Ali tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazının girişinde Marcel

Proust'tan diye bir bilgilendirme bulunmaktadır. Bir memuru ve zevcesini tanıtmakla söze başlanmıştır. Daha sonra zevcenin dış görünüşüne değinilmiştir. Müdürün zevcesi, bir memurdan yazı konusunda yardım istemiştir. Ve bunun üzerine ikili yakınlaşmıştır. Fakat memur amirine ihanet etmeyi kaldıramamıştır. Yazı, memurun zevceden kurtulamamasıyla sonlandırılmıştır.

Çevirmenin ismiyle yayımlanan “Mefrûş Oda” adlı yazıyı Mehmet Cemil tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, Fransızcadan Osmanlı Türkçesi'ne çevrilmiştir. Yazı, bir otelin önündeki birahaneye girmeye başlamıştır. Birahane de bir oda tutulmuştur. Buradaki müzik ve kızlar pek beğenilir. Yazı, yanlışlıkla başka bir kadınla yaşananlara değinilerek son bulmuştur.

Marcel Proust'un “Sadâkat” adlı yazıyı Mehmet Cemil tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazının girişinde, Marcel Proust'ta ait olduğuna dair bir bilgilendirme yer almaktadır. Girişte, bir miras için yapılan seyahatten bahsedilmiştir. Bir oda hizmetçisinin yaşadığı zor durumlara da yer verilmiştir. Evin beyinin onu taciz etmesi ve kimsenin bu duruma ses çıkarmamasından bahsedilmiştir. Yazı, evin hanımının oda hizmetçisini neden tuttuğuna değinilerek sonlandırılmıştır.

Chateaubriand'ın “Vicdân Azâbı” adlı yazısını Adil Paşa hafidi Mehmet Asaf tercüme etmiştir. Yazının, Chateaubriand'a ait olduğundan girişte bahsedilmiştir. İnsanların iyi veya kötü bir eyleminden sonra bir duygunun tesiri altına girildiğinden bahsedilmiştir. Her insanın içinde bu duygu mahkemesinin kurulduğuna inanılmaktadır. Yazı, bu mahkemeye kulak verilmediği takdirde hayatın azap içinde geçirileceğine inanılarak sonlandırılmıştır.

Alphonse Daudet'in “Marie Antoinette” adlı yazısını Mehmet Cemil tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı bir memurun göreve başlamasıyla başlatılmıştır. Memurun taşındığı yeni evi tanıtmaya değinilmiştir. Yan komşusu Marie'nin dış özelliklerini saymıştır. Bu kadından oldukça etkilenmiştir. Yazı, memur ile Marie'nin yakalanmaktan kıl payı kurtulmasıyla son bulmuştur.

Paul de Kock'un "Temâşâgâhlar" adlı yazısını Müzeyyen Zeki tercüme etmiştir. Kadınlara mahsus konular içeren yazıda sahne ve oyunlarla söze başlanmıştır. Tiyatroların doğal havasından bahsedilmiştir. Renkli ve cümbüşlü sahnelerden de bahsedilmiştir. Yazı, tiyatroya bir daha gidileceğinde yer seçimine de dikkat edilmesi gerektiğine değinilmesiyle sonlandırılmıştır.

Guy de Maupassant'ın "Paris Hayatı / İşâret Yâhûd Bir Tecrübe" adlı yazısını Mehmet Cemil tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, soylu bir kadının arkadaşıyla görüşmesiyle başlamıştır. Arkadaşı bu soylu kadına karşı komşusunun yaptıklarını anlatmıştır. Arkadaşı, karşı komşusunun yaptığı gibi erkeklere kur yapsa bir karşılık görebilecek mi bunu merak etmiştir. Yazı, soylu kadının arkadaşına tavsiyeler vermesiyle son bulmuştur.

Guy de Maupassant'ın "Marroca" adlı yazısını Mehmet Cemil tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı iki tefrika olarak yayımlanmıştır. İlk bölümü, bir erkeğin Afrikalı bir kadına ilgi duymasıyla başlatılmıştır. Siyah ve beyaz diye insanları ayırmışlardır. Erkeğin yaşadığı Afrika kasabası tanıtılmıştır. Afrika'ya taşınan erkek, kasabanın dayanılmaz sıcaklığa ulaştığı bir zamanda Marroca adında bir kadının kuytu bir yerde suya girdiğini görür. Kadını takibe başlamıştır. Yazının bu bölümü, Marroca'nın da bu erkeğe karşı koyamamasıyla sonlandırılmıştır.

Guy de Maupassant'ın "Marroca" adlı yazısının ikinci tefrikasını da Mehmet Cemil tercüme etmiştir. Yazının bu bölümü, Marroca'nın artık bu erkeğin evine rahatça gidip gelmesiyle başlatılmıştır. Hatta Marroca kocasının evden gitmesiyle eve bu erkeği almıştır. Fakat beklenmedik bir şey olmuş ve kocası eve geri dönmüştür. Marroca gayet soğuk kanlılıkla eşini tekrar işine göndermiştir. Ama bu durumdan en çok etkilenen Marroca'nın aşığıdır. Yazı, erkeğin Marroca'nın gerçek yüzünü görmesiyle sona ermiştir.

Paul de Kock'un "Tesâdüf" adlı yazısını Bedriye tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı iki tefrikadan oluşmaktadır. Yazı, bahar tasvirleriyle başlatılmıştır. Paris sokaklarındaki gezintilere değinilmiştir. Sokakta bir cenazeye denk

gelinince hayat hakkında düşüncelere dalınıp gidilmiştir. Ve bir başka cenazeye denk gelinmiştir. Bu cenazelerin biri zengin biri fakirdir. İki dünya arasındaki farklara yer verilirken yazının bu bölümü sona ermiştir.

J. B. Rousseau'nun "Gaflet-i Beşer" adlı yazısını, Adil Paşa hafidi Mehmet Asaf tercüme etmiştir. Yazı, insanlara bir seslenişle başlamıştır. İnsanlara öleceği hatırlatılmıştır. Ulu kişilerin bile bir bez parçasına sarılıp gömüldüğünden bahsedilmiştir. Yazı, sevap işleyenlerin alacakları mükafattan bahsederek sona ermiştir.

Paul de Kock'un "Tesâdüf" adlı yazısını Bedriye tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazının ikinci tefrikası, bir mezar taşının incelenmesi ile başlatılmıştır. Sonra gözüne üç çocuğun bir köşede ağladığı ilişmiştir. Bunlar fakir olarak ölen adamın çocuklarıdır. Zengin adamın cenazesindeki yapmacıklıktan ve gösterişten sonra bu çocukların samimi gözyaşları oldukça etkileyicidir. Yazı, gözyaşı döken çocukların mezar başındaki durumlarına değinilerek sona ermiştir.

Marcel Proust'un "Halam Rose" adlı yazısını Mehmet Ali tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, Juris adında bir erkeğin hayata karşı bıkkınlığını ifade etmesiyle başlamıştır. Öğrenci olan Juris, derslerinde bir başarı sağlayamadığı için halasının yanına gönderilmiştir. Halası küçük bir kasabada yaşamaktadır. Bu kasabada bir kıza âşık olmuş, halası öğrenince de kızı terk etmek zorunda kalmıştır. Yazı, Juris evine dönerken halasına onu görmeye geleceğine dair sözler vermesiyle son bulmuştur.

Chateaubriand'ın "Menâzır-ı Hayret-bahşâ-yı Kâinat" adlı yazısını, Adil Paşa hafidi Mehmet Asaf tercüme etmiştir. Yazı, dünyanın güzelliklerine değinilerek başlamıştır. Mevsimlerin güzelliğinin dünyaya yansımından bahsedilmiştir. Yazı, bu güzelliğin görülmesi gerektiğini savunarak son bulmuştur.

Marcel Proust'un "Yangın Var!" adlı yazısını Mehmet Cemil tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, odaya bırakılan bir kâğıt parçası ile başlatılmıştır. Bu kâğıtta bir kadının kocasına evliliklerindeki sorunları dile getirmiştir. Bir erkeğin evlilikteki görevlerinin yerine getirilmemesinden bahsedilmiştir. Bu koca bir de bunun üzerine yasak aşka yelken açmıştır. Eve terk edilen kadın, evde verdiği

partilerde zor anlar yaşamıştır. Eve gelen genç beyefendiler kadından istifade etmek istemişler. Yazı, kadının bu durumu kocasına yazmasıyla sonlandırılmıştır.

Octave Mirbeau'nun "Bir Hizmetçi Kızın Rûznâmesi" adlı yazısını Mehmet Ali tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazının aynı isimle hem kitabı hem filmi bulunmaktadır. Hizmetçi Celestine'nin evin beyi ile olan münasebetinden bahsedilmiştir. Celestine bu beye âşık olmuştur. Onun hasta olmasından dolayı büyük bir üzüntü içerisindeydi. Aradan çok geçmeden de âşık olduğu adam ölmüştür. Bunun üzerine Celestine yıkılmış ve o evden ayrılmıştır. Yazı, Celestine'nin yalnız yaşamaya başlamasıyla son bulmuştur.

François d'Union'un "Sehv-i Tesâdüf" adlı yazısını Mehmet Cemil tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, bir çiftin boşanmak için başvuru yapmasıyla başlatılmıştır. Bu boşanma başvurusunun sebebi kocanın eşini aldatmasıdır. Ve boşanmasının sağlanması için kocasını polise şikâyet etmek istemiştir. Yazı, kadının eşini suçüstü yakalamak isterken kendinin basılmasıyla son bulmuştur.

Henry Hand'in "Çay Masasında / 1 / 2 / 3 / 4 / 5" adlı yazısını, Emin Lami tercüme etmiştir. Yazı, 1. alt başlığın altında çay masasının etrafında toplanılmıştır. 2. alt başlıkta bir erkeğin fikrini beyan etmesine değinilmiştir. 3. alt başlıkta şişman bir şehirlinin aşk hakkındaki düşüncelerine yer verilmiştir. 4. alt başlıkta Kontesin aşk hakkındaki düşüncelerine değinilmiştir. 5. alt başlıkta ise aşk hakkında kendi düşüncelerine yer vermiştir.

Paul Bourget'in "Fleurting-Kulüp" adlı yazısını Emin Lami tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, James adındaki erkeğin ve arkadaşlarının değişik bir salona gitmesiyle başlamıştır. Bu salonun tanıtımı yapılmıştır. Salondaki kadınların güzellikleri James ve arkadaşlarını oldukça etkilemiştir. Yazı, bu salonda yemek yemeleriyle sonlandırılmıştır.

Roman tefrikası şeklinde yayımlanan "Küba Ormanlarında Bir Gece" adlı yazıyı Mustafa Refik tercüme etmiştir. Roman tefrikasının ilk kısmı olan yazının başlangıcında yayımlanması ile ilgili bir açıklama bulunmaktadır. Roman 3. T.Ş.

ağzından kaleme alınmıştır. Romanda diyalog ve bilinç akışına yer verilmiştir. Romanda iki önemli mekâna yer verilmiştir. Romanın başladığı ilk mekân Küba’da bulunan bir köydeki meyhânedir. İkincisi, Küba’da bulunan nadide bir ormandır. Romanda zaman değişkenlik göstermektedir. Roman bir Amerikan askerin ve birkaç arkadaşının Küba’da bulunan nadide bir ormana gönderilmesiyle başlatılmıştır. Bu askerin bitki ilmine karşı büyük bir merakı bulunmaktadır. Bundan dolayı verilen görevi hemen yerine getirmek için yola koyulur. Romanın ilk bölümü, asker ve arkadaşlarının Küba’da bir meyhâneye ulaşmasıyla sonlandırılmıştır.

“Küba Ormanlarında Bir Gece” adlı yazının ikinci tefrikası olan bu bölüm asker ve arkadaşlarının ulaştıkları meyhânedeki içeri girmeleriyle başlatılmıştır. İçeriye girince aslında buranın büyük bir gazino olduğunu fark ederler. Bitki ilmine meraklı olan asker burada dans eden bir kadın görür. Ve kadının üzerinde çok nadir bulunan orkideler vardır. Romanın bu bölümü kızın dansını izlemeleriyle sonlandırılmıştır.

“Küba Ormanlarında Bir Gece” adlı yazının üçüncü tefrikası, askerin kızın giydiğinden gözlerini alamamasıyla başlatılmıştır. Ve bu yüzden dansçı kızın sevgilisiyle bir tartışmaya başlarlar. Asker, kızla ilgilenmediğini ama kızın üstündeki çiçeklerin nereden olduğuyla ilgilendiğini anlatmaya çalışmıştır. Bunun üzerine kızın sevgilisi çiçeklerin olduğu ormana onları götürebileceğini söyler. Hemen ertesi sabah yola çıkarlar. Ormana girdiklerinde bir ağacın üzerindeki iskeletleri görmeleriyle romanın bu bölümü sonlandırılmış olur.

“Küba Ormanlarında Bir Gece” adlı yazının dördüncü tefrikası iskeletli bir ağacın altında geceyi geçirmeleri ile başlatılmıştır. Fakat bu çok uzun bir gece olmuştur. Kadının sevgilisi onları bu iskeletli ağacın altında yatırırken kendi ilerideki ağacın altına kıvrılmıştır. Fakat bitki ilmine meraklı olan asker bir terslik hisseder ve gece uyuyamaz. Bunun üzerine gece yılanı benzeyen bir varlık görür. Bu varlık yanlarında gelen köpeği kavramış ve ağacın üzerine çıkarmıştır. Romanın bu bölümü bu yılanı benzeyen varlığın askeri kavramasıyla son bulmuştur.

“Küba Ormanlarında Bir Gece” adlı yazının son tefrikası ise askerin yukarıya kaldırılmasından dolayı akan kanlar ile başlatılmıştır. O zaman anlaşılır ki bu bir yılan değil bu dikenli bir bitki dalıdır. Kapkalın ve upuzun bir bitki dalı. Böylesini hiç görmemiş olan asker oldukça şaşırmıştır. Yanındaki askerleri uyandırıp bunun bir tuzak olduğundan bahsetmiştir. Onları oraya götüren adam onlara bir oyun oynamıştır. Bunun sebebi ise sevgilisini kıskanmasıdır. Sevgilisini kıskandığı için neredeyse askeri ve arkadaşlarını bu şekilde öldürtecektir. Adamın bir daha böyle bir teşebbüste bulunmayacağına yemin etmesi üzerine salıverilmesiyle roman son bulmuştur.

Jelma’nın “Peçe” adlı yazısını Mehmet Ali tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, kıskanç bir kadının eşinin ceplerini kontrol etmesiyle başlatılmıştır. Eşinin cebinde bir peçe bulmuştur. Kocası, kadının bulduğu peçenin kendisine ait olmadığını yanlışlıkla arkadaşının ceketini aldığını söylemiştir. Kadın soluğu kocasının arkadaşının yanında almıştır. Yazı, kadının bu arkadaşına inanmasıyla sonlandırılmıştır.

Charles Feuillet’in “Önlük” adlı yazısını Mehmet Ali tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, dul bir kadının bu duruma alışmasından bahsederek başlatılmıştır. Bu aralıkta bir trende beğendiği beyin defterinden adresini bulmuştur. Ve onun yaşadığı handa hizmetçi kılığında işe başlamıştır. Yazı, kadının her şeyi itiraf etmesiyle son bulmuştur.

Gaston Carville’in “Muazzeb Komşu” adlı yazısını Mehmet Ali tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, bir adamın sakin bir günde sokağa gözlemlemesiyle başlatılmıştır. Fakat bir süre sonra sokaktan büyük bir gürültü gelmiştir. Yeni bir komşunun taşındığını görmüş ve gürültülerinden rahatsız olmuştur. Bu yeni komşu sabahtan akşama kadar müzik çalışması yapmaktadır. İki komşu da birbirinden rahatsızlık duymuştur. Bir gün rüzgar notlarını komşusunun balkonuna doğru dağıtınca sevmediği komşularına mecbur olmuştur. Komşusuna kendini başka biri olarak tanıtır. Ve evin kızına aşık olur. Yazı, komşunun kızıyla evlenmesiyle sona ermiştir.

Guy de Maupassant'ın "Andre'nin Rahatsızlığı" adlı yazısını Mehmet Cemil tercüme etmiştir. Hikâye tarzında kaleme alınan yazı, kocasının iş gezisine gitmesini fırsat bilen bir kadının aşığıyla buluşmasını anlatarak başlatılmıştır. Kadın evde kayınvalidesi, bebeği ve hizmetçileri de bulunurken aşığını almıştır. Fakat bebeğinin sürekli ağlaması üzerine kadının planları bozulmuştur. Aşığı bebeğin ağlamasına sinirlenir ve vücudunu çimdiklemeye başlamıştır. Bunun üzerine bebeğin vücudunun her yeri morarmıştır. Kadının kocası bu durumu fark etmiştir. Yazı, kadının suçu dadıya atıp kendisini kurtarmasıyla sona ermiştir.

1. 3. 7. Mektuplar

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 8 adet mektup yer almaktadır. Raif Necdet [KESTELLİ]'in 7 adet mektubu bulunmaktadır. Hayriye Kemal'in bir adet mektubu bulunmaktadır. Mektuplar, baba ve oğul yazışması şeklindedir. Mektuplarda, babanın oğluna dersleri, sınavları ve hayat hakkında verdiği öğütlerden bahsedilmiştir. Bir tane de okuyucu mektubu yer almaktadır. Okuyucu mektubunda kedisinin zekasını anlatmaktadır.

Raif Necdet imzalı "Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 1 / 2 / 3 / 4" adlı mektuplar kısa kısa kaleme alınmıştır. Girişte, okullarda yazılan mektupları Raif Necdet Bey'in, kısa kısa, kaleme almasından bahsedilmiştir. 1'de bir öğrencinin Osmanlı Türkçesi lügat alamadığından bahsedilmiştir. 2'de birinci mektupta bahsedilen sözlüğün gönderileceğine dair bir mektuptur. 3'te bahardan dolayı adada geziye gitmek teklif edilmiştir. 4'te üçüncü mektuptaki davete cevap verilmiştir.

Raif Necdet [KESTELLİ]'in "Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 5 / 6 / 7 / 8" adlı mektuplarının ilki bir çocuğun babasına okuldaki durumu hakkında bilgi vermesiyle başlatılmıştır. 6. mektupta da öğrenci notlarından bahsetmiştir. 7. mektupta öğrencinin sınav başarılarından bahsedilmiştir. 8. mektupta başarıdan dolayı yaşadığı memnuniyete değinilmiştir.

Raif Necdet [KESTELLİ]'in "Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 9 / 10" adlı mektubu diğerlerine göre hacimce daha fazladır. 9. mektupta da

öğrencinin okul hayatından söz edilmiştir. Aldığı Fransızca derslerine değinilmiştir. 10. mektupta kardeşliğin ehemmiyetinden bahsedilmiştir.

Raif Necdet [KESTELLİ]'in “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 11 / 12 / 13” adlı mektubunda bir oğulun babasına sınavlarını haber vermesine değinilmiştir. 12. mektupta bir babanın oğlunun okul başarısından memnun olmasına değinilmiştir. 13. mektupta ise sınavlarına babasını gururlandırmak için çalışan bir oğul gösterilmiştir.

Raif Necdet [KESTELLİ]'in “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 14” adlı mektubunda bir babanın oğlundan haber alamamasından bahsedilmiştir. Bu durumdan dolayı baba oldukça endişelenmiştir. Mektubun en sonunda baba ise oğluna hayat ve amacı hakkında nasihatler vermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 15 / 16” adlı mektup diğerlerinin devamı niteliğindedir. 15. mektupta oğlunun babasını habersiz bıraktığı için yaşadığı üzüntüye yer verilmiştir. 16. mektupta bir babanın oğlunu takdir edişinden bahsedilmiştir. Baba, oğlunu affettiğini ve onu sevdiğini dile getirerek mektubunu sonlandırmıştır.

Raif Necdet [KESTELLİ]'in “Mektepliler Sahifesi / 17 / 18 / 19 / 20” adlı mektubunda çocuğun babasını ders notları ile ilgili bilgilendirmesinden bahsedilmiştir. 18. mektupta çocuğun gazeteden evlerinin yandığını okuduğundan bahsedilmiştir. 19. mektupta ölen bir erkek çocuğundan bahsedilmiş ve duyulan üzüntüye değinilmiştir. 20. mektupta bu durumdan dolayı teselli verilmesinden bahsedilmiştir.

Hayriye Kemal'in “Kedimin Akli” adlı mektubu, Şirin adında bir kedinin anne olmasıyla başlatılmıştır. Şirin'in bir yavrusu bir başkasına verilmiştir. Şirin, bu durumu kısa sürede fark etmiştir. Sahibini sürekli diğer yavrularının yattığı yere götürmüştür. Ve sahibine bakarak acı acı miyavlamıştır. Mektup Şirin'in bir fotoğrafının gazeteğe gönderileceğine değinilerek sonlandırılmıştır.

1. 3. 8. Haftalık Sohbetler

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 22 adet haftalık sohbetler bulunmaktadır. Râî ismiyle 19 adet sohbet bulunmaktadır. İmzasız olarak ise 3 adet sohbet bulunmaktadır. Neredeyse her sayıda bir adet haftalık sohbet bulunmaktadır. Bu sohbetler genelde 1909 yılında yaşanan olaylar hakkındadır. Bunun dışında İstanbul'dan, bahardan, şairlerden, tarihten, meclisten, kadınlardan, seyahatlerden, devletlerin başındaki zâtlardan, Osmanlı Devleti'nin yıllar içindeki gelişiminden, grevlerden ve buna benzer genel konulardan da bahsedilmiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “Haftada Bir Musâhabe” adlı sohbet, İstanbul'un güzelliklerinden bahsedilerek başlatılmıştır. İstanbul sokaklarındaki durumlar gözler önüne serilmiştir. Osmanlı Devleti'ndeki düzenlemelerden sonra olacaklardan endişe duyulmuştur. Sadece Osmanlı Devleti'nde değil dünyadaki sürekli değişim hali insanları korkutmaktadır. Kadınların, erkeklerin yaptığı işleri girişmeleri de bir tür yenilik addedilmiştir. Sohbet, Paris'te kadın arabacıların artmasının hayret verici bir olay olarak görülmesiyle sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Haftada Bir Musâhabe” adlı sohbet, havanın durumundan bahsedilerek başlatılmıştır. Doğu ve Batı kıyası yapılmıştır. Bir Fransız gazetesindeki haberde, Osmanlı kadınlarının eşlerine karşı çıkmaları gerektiğine değinmiştir. Bunun üzerine Batı kadınları ile Osmanlı kadınları bir arkadaşlık geliştirmişlerdir. Sohbet, Batı kadınları ile Osmanlı kadınlarının görüşmeleriyle sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Haftada Bir Musâhabe” adlı sohbet, İstanbul'un konumunun güzelliğine değinilmesiyle başlatılmıştır. Girişte Abdülhak Hamit Bey'in bir beytine yer verilmiştir. İstanbul'un, Bizans dönemine kadar varan durumuna ve konumuna değinilmiştir. Çarın seyahatlerine değinilmiştir. Osmanlı mebûslarının Batı'da yaptıkları gezilere de değinilmiştir. Aynı zamanda padişah da yurtiçindeki gezilerine devam etmiştir. Sohbet, balonu bir araç olarak kullanılmasına değinilerek sonlandırılmıştır.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, İstanbul'un tarihinden bahsederek başlatılmıştır. 10 Temmuz için gösterilen tiyatro oyunundan bahsedilmiştir. Eğlenceli, renkli ve güzel bir hayatın İstanbul'da yaşandığına değinilmiştir. Kadınların yavaş yavaş birleşmeye başladığından bahsedilmiştir. Bu birliğin merkezi ise Paris'tir. Sohbet, Elysee Sarayı'nda açılan sergiye değinilerek sonlandırılmıştır.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbetinde, Osmanlı mebûslarının Londra'ya gittiklerinden bahsedilmiştir. Dönemin gazetelerinde mebûslar hakkında anbean haber verilmiştir. Paris'te Eyfel Kulesi'nin gezildiğine değinilmiş ve bizdeki Galata Kulesi'yle kıyaslanmıştır. Mebûsların memlekete dönünce İstanbul'da büyük yenilikler beklenmektedir. Batı'da görülen Drednottan da bahsedilmiştir. Sohbet, yapılacak yeniliklerin nasıl olacağına değinilerek sona ermiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbetinde, sokaktan gelen bir gazetecinin sesinden bahsedilmiştir. Gazeteciyle Beyoğlu'nda Türkçe konuşur ama gazeteciyle anlaşılamamıştır. Bir Anadolu'ya giden vapura binilmiştir. Fakat bindiği diğer vapurda bir arıza çıkmıştır. Sohbet, bu arızadan dolayı yakınılması ile sona ermiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, 6 alt başlığa ayrılmıştır. Bu başlıklar birbirinin devamı niteliğindedir. "Kadın Busesi" alt başlığında, bir kadın busesinin birini öldürebilecek güçte olduğu iddia edilmiştir. "Mühlik Buseler" alt başlığında, bir İngiliz dergisine bu durumla ilgili bir yazı verilmesinden bahsedilmiştir. "İnsanı Öldürüyor" alt başlığında, buse ile mikropların kişiler arasında yayılması sonucu gerçekleşen ölümlerden bahsedilmiştir. "Busenin Tesiri" alt başlığında, Abdülhamid'in başına gelen durumdan bahsedilmiştir. "Abdülhamid'in Buseleri" alt başlığında Yıldız Sarayı'nda verilen ziyafetten bahsedilmiştir. "Bilenecek Balta" alt başlığında ise, Benjamin Franklin ile ilgili bir hikâye anlatılmıştır.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, 6 alt başlığa ayrılmıştır. Bu başlıklar birbirinin devamı niteliğindedir. "Yine Mi Kadın Busesi" alt başlığında, geçen nüshadaki makale yazan dost ile tekrar yeni bir sohbette bulunulmuştur. "Galeyan-ı Şehvet" alt başlığıyla aynı isimli yeni bir makalenin yayımından bahsedilmiştir. "Buse

Hikâyeleri” alt başlığında, bir savaş sonrası limana gelen askerleri öpen kadınların buseleri delikanlıları bayıltmıştır. Ve neredeyse ölecekmişler. “Aktrist Buseler” alt başlığında, İngiltere’de bir tiyatro oyuncusunun, oyun provası sonrası kadınlar tarafından öpüldüğünde kaburgalarının kırılmasından bahsedilmiştir. “Mahkeme Re’isini İğfal” alt başlığında, yeni evlenen bir aktris kadının boşanmak için hâkimi öpmesi sonucu hâkimin kızı boşayıp kendine eş yapmasından bahsedilmiştir. “Memduh Efendi’nin Câriyeleri” alt başlığında ise, Galeyan-ı Şehvet makalesindeki Memduh Efendi’nin şehveti uğruna gezmediği yer kalmadığına değinilmiştir.

Râî’nin “Haftada Bir Musâhabe” adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 6 alt başlığa ayrılmıştır. “Seyahat-ı Şâhâne” alt başlığında, padişahın Bursa’ya yapacağı geziden bahsedilmiştir. “Nasıl Şaşırmayalım?” alt başlığında, mebûsların yurtdışı seyahatlerinde gördükleri fabrikadan bahsedilmiştir. “Bâb-ı Âli Koridorları” alt başlığında, Bâb-ı Âli’de kadro verilip verilmeyeceğine değinilmiştir. “Hanımların Muâveneti” alt başlığında, kadınların yardım edeceğine güvenememelerinden bahsedilmiştir. “Karagöz’ün Keşkülü” alt başlığında, kadınların para vermeyip gülüşmelerinden bahsedilmiştir. “Bahtiyâr Bir Kâtip” alt başlığında Tolstoy’un da paylaştığı fikre yer verilmiştir.

Râî’nin “Haftada Bir Musâhabe” adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 5 alt başlığa ayrılmıştır. “Müjde! Müjde! Müjde!” alt başlığında, kadro dışında kalanlar ile ilgili bir haber verilmiştir. “Abdülhamid’in Mücevherâtı” alt başlığında, Abdülhamid’in satacağı mücevherlerin parasının nasıl harcanması gerektiğine dair bir fikirden bahsedilmiştir. “On Parasız Yaşamanın Kolayı” alt başlığında, bedava yaşamanın yolu olduğuna değinilmiştir. “Bedava Otel” alt başlığında, Batı’da parasız olanlara tahsis edilen imkanlara değinilmiştir. “Parasız Rozbif” alt başlığında, parasız insanları barındırdıkları otelde pazar günleri verilen bir yemekten bahsedilmiştir.

Râî’nin “Haftada Bir Musâhabe” adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 8 alt başlığa ayrılmıştır. “Çarın Dersaâdeti Ziyâreti” alt başlığında, Osmanlı ve Rus hükümdarının bir araya gelmesinden bahsedilmiştir. “Abdülhamid’in En Büyük Arzusu”

alt başlığında, Almanya İmparatoru gibi Rus Çarının da Osmanlı'ya gelmesi için Abdülhamid'in çok çaba sarfettiğinden bahsedilmiştir. “Çarın Ahlâkı” alt başlığında, çarın tanıtılmasında hakkında yazılan bir eserden yararlanılmıştır. “Çarın Musikîye Merakı” alt başlığında, çarın, gezmeye ve seyahate düşkün olmadığı için, odasında kaldığı zamanlarda müziğe merak saldığına değinilmiştir. “Sarayda İngilizce” alt başlığında, çarın neredeyse bütün Avrupa dillerine hâkim olmasına vurgu yapılmıştır. “Sarayda Resim” alt başlığında, çarın Petersburg'daki sarayın cesim salonunu resimleriyle süslemesine değinilmiştir. “Veliahdın Terbiyesi” alt başlığında, mürebbiyelerin, muallimlerin, çarın ve zevcesinin Çareviç Aleksey Nikolayeviç ile ilgilendiğine değinilmiştir. “Çarın Sevdiği ve Sevmediği Şeyler” alt başlığında, çarın edebiyatı sevmesinden bahsedilmiştir.

Râî'nin “Haftada Bir Musâhabe” adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 5 alt başlığa ayrılmıştır. “Kadın Mektubu” alt başlığında, kadro dışında kalanlar hakkında bir konuşma yapılmıştır. “Ne Güzel Mektup” alt başlığında, kadından gelen bir mektuptan bahsedilmiştir. “Perde Arkasındaki Sesler” alt başlığında, derdi olan bir kadından bahsedilmiştir. “Tensîkât Hastalığı” alt başlığında, kadro dışı kalmakla ilgili durumdan yakınan insanlardan bahsedilmiştir. “Üstüne Evlenmek Meselesi” alt başlığında, kadro dışı kalmış olan bir erkeğin, kadro dahilinde olmuş olsaydı eşinin üstüne bir kuma getireceğinden bahsedilmiştir.

Râî'nin “Haftada Bir Musâhabe” adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 5 alt başlığa ayrılmıştır. “Eğlenceli Musâhabeler” alt başlığında, Ramazan'da yaşananlara değinilmiştir. “Tatlıya Da Dayanamam” alt başlığında, Ramazan'da yapılan tatlılardan aşımaya çalışırken yakalanan bir çocuktan bahsedilmiştir. “Ramazan Oburları” alt başlığında, yapılan yemeklerin teklifsizce gelen misafirlere verilmesinden bahsedilmiştir. “En Müthiş Obur” alt başlığında, Abdülhamid'den yardım almak için sürekli onu ziyaret etmelerine değinilmiştir. “Tensîkâtın Tesiri” alt başlığında, kadro meselesine değinilmiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 5 alt başlığa ayrılmıştır. "Ne Konuşalım?" alt başlığında, üst komşudan gelen bir sestene bahsedilmiştir. "Sabahleyin Bir Kavga" alt başlığında, üst komşusu parasızlıktan dolayı yaşadığı bir durumdan yakınmıştır. "Yevmî Gazetelerde Ne Var?" alt başlığında, gazetelerdeki haberleri gözden geçirmekten bahsedilmiştir. "Yüreğime İğne Batıyor" alt başlığında, Osmanlı Devleti'nin dönemlerinin o güne etkisine değinilmiştir. "Tahayyülü Pek Severim" alt başlığında, vatanın daha iyi olması için kurulan hayallerden bahsedilmiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 6 alt başlığa ayrılmıştır. "Teceddüd Hatveleri" alt başlığında, insanların güven duygusunun yitirilmesinden yakınılmıştır. "Karaburun Önünde Manevra" alt başlığında, Abdülhamid'in Âlâtini Köşk'ünde bulunmasından bahsedilmiştir. "Yeni İdâre-i Mahsûsa" alt başlığında, Osmanlı'nın donanmasından bahsedilmiştir. "Roma'da Bir Nâzır" alt başlığında, Mahmud Şevket Paşa'nın Avrupa seyahatinde Osmanlı'yı desteklemesine ve Mahmud Esad Efendi'nin papa ile görüşmesine değinilmiştir. "Papanın Temennîsi" alt başlığında, Cezayirli bir kişinin papa ile görüşmesinden bahsedilmiştir. "Diplomalı Aşçılarımız Olacak" alt başlığında, orta halli ailelerin bu duruma sevineceğine değinilmiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 6 alt başlığa ayrılmıştır. "Teceddüd Hatveleri" alt başlığında, gelişmenin sevinçli bir umut olduğundan bahsedilmiştir. "Konya Seyahati" alt başlığında, Osmanlı'nın Batı'da ve Doğu'da yenilikler için çaba sarfettiğine değinilmiştir. "Teceddüd Emâreleri" alt başlığında, batıdaki yeni donanma araçlarına Osmanlı'nın da sahip olması gerektiğine vurgu yapılmıştır. "İstanbul Temizleniyor" alt başlığında, İstanbul'un köhne Bizans halinden evrilmeye başladığından bahsedilmiştir. "Kütüphânemdeki Müze" alt başlığında, yeni yapılar inşa edildiğine değinilmiştir. "Köpekler Kaldırılıyor" alt başlığında, Fransa ve İngiltere'den gelen müellif ve muharrirlerin çoğu köpeklerin toplatılacağını iddia etmiştir. Ve köpeklerin götürüleceği yerin bilinmediğine değinilmiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 6 alt başlığa ayrılmıştır. "Âmeden-i Mebûsân" alt başlığında, devrin sadece konuşma devri olduğundan yakınılmıştır. "Bedavaya Karın Doyurmak" alt başlığında, Abdülhamid'in gelişmenin önünde büyük bir engel olduğu iddia edilmiştir. "Köhne Bizans'ın Teceddüdü" alt başlığında, İstanbul'un yenilenip düzenlenmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. "Rüya Değil Hakikat" alt başlığında, Çamlıca Tırnaklı Hattı'na değinilmiştir. "Yaşanacak Yer" alt başlığında, imar yapıldıktan sonra İstanbul'un muhteşem olacağı iddia edilmiştir. "Yeni Bir Şhremâneti" alt başlığında, yenileşmenin bir rüya olduğu düşünülmüştür.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 7 alt başlığa ayrılmıştır. "Mebûs Hastalığı" alt başlığında, milletvekillerinin sinir hastalığına sahip olduğundan bahsedilmiştir. "Lord Dufferin" alt başlığında, Dufferin'in yazdığı bir eserde milletvekillerinin dizlerinin titrediğini ve bu durumun oldukça yaygın olduğunu iddia ettiğinden bahsedilmiştir. "John Bright" alt başlığında, Bright'ın bu durumu itiraf etmesinden bahsedilmiştir. "Zevcenin Şikâyeti" alt başlığında, Madam Disraeli eşinin de bu asabiyetten dertli olduğunu belirtmiştir. "Mebûslarımızın Hastalığı" alt başlığında, hangi vekillerin bu hastalığa düşâr olduğunun bilmemesinden bahsedilmiştir. "Gladstone'un Asabiyeti" alt başlığında, parlamentoda bulunduğu Gladstone'un asabiyetini herkesçe görüldüğünden bahsedilmiştir. "Devr-i Sâbıktaki Nutuklar" alt başlığında, Abdülhamid'in baskısından dolayı herkesin sözlerine dikkat etmesi gerektiği iddiasından bahsedilmiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 5 alt başlığa ayrılmıştır. "Leyleğin Ömrü" alt başlığında, Abdülhamid aleyhinde fikir beyanından bahsedilmiştir. "Gagasız Laklakazanlık" alt başlığında, belediyenin boş olduğu iddia edilen kasasının dolmasından bahsedilmiştir. "Vakit Geçirmenin Sırası Mı?" alt başlığında, batıdan gelecek olanların İstanbul'un eksikliklerinden yakınlıklarına değinilmiştir. "Tedricen Tekemmül" alt başlığında, İstanbul'da yapılması gerekenlere değinilmiştir. "Sahra-yı Kebir Ortasında" alt başlığında, köprüünün nasıl temiz tutulacağına dair fikirler verilmiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 6 alt başlığa ayrılmıştır. "Yeni Bir Grev!" alt başlığında, yapılan bir grev hakkında bilgilendirmeden bahsedilmiştir. "Şehremâneti İşe Başladı!" alt başlığında, İstanbul Belediyesi'nin aldığı paraya karşılık hiçbir iş yapmadı iddia edilmiştir. "Eski Hamam Eski Tas" alt başlığında, düzenlemelerin yapılmadığından yakınılarak bahsedilmiştir. "Gâib Çocukların Vâlideleri" alt başlığında, amir ve çalışanlar arasındaki uçurumdan bahsedilmiştir. "Tokatlıyan Âlemine Alışık" alt başlığında, çalışanların ve ailelerinin aç kaldığından bahsedilmiştir. "Susamcı Bacılar" alt başlığında, kadınların da grev yaptıklarına değinilmiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 6 alt başlığa ayrılmıştır. "İngiltere Kadınları" alt başlığında, geçen hafta yayımlanan sohbette İngiliz kadınlarının grev yapmasından bahsedilmek istenmiştir. Bu alt başlıkta bunun bilgilendirilmesi yapılmıştır. "Mebûsân-ı Muhtereme Aileleri" alt başlığında, kadınların bazı haklara sahip olmak istediklerine değinilmiştir. "Paça Günü" alt başlığında, paça gününün kaldırılmasından bahsedilmiştir. "İzdivâç Acenteleri" alt başlığında, kadınların kadro sebebiyle grev yapmasına değinilmiştir. "Hukuk-ı Nisvân" alt başlığında, kadınların grevi ile ilgili bir tiyatro oyunundan bahsedilmiştir. "Hizmetçiler Kaçmış!" alt başlığında, Sufrajist cemiyetinden bahsedilmiştir.

Râî'nin "Haftada Bir Musâhabe" adlı sohbeti, birbirinin devamı niteliğinde 7 alt başlığa ayrılmıştır. "Bir İmtiyâz İsteyeceğim" alt başlığında, bir maden keşfinden bahsedilmiştir. "Madeni Bulduk" alt başlığında, madenin nasıl ve nereye nakledileceğinden bahsedilmiştir. "Göksu Deresi'nde" alt başlığında, Avrupa'dan getirilen uçurtma makinelerinden bahsedilmiştir. "Frereler Mektebi Muallimleri" alt başlığında, düzenleme yapmadaki isteğe ve heyecana değinilmiştir. "Şimdiye Kadar Ne Yapıldı?" alt başlığında, belediyenin düzenleme yapıp yapmamasına değinilmiştir. "Osmanlı Donanması" alt başlığında, Gamble Paşa komutanlığındaki donanmadan bahsedilmiştir. "Ne Duruyorsun Kapıdân?" alt başlığında, İstanbul'un düzenlenmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

1. 3. 9. Kadınlara Mahsus Sohbetler

Resimli İstanbul Gazetesi'ndeki 25 sayıda toplam 25 adet kadınlara mahsus sohbetlere yer verilmiştir. Gazetede, Bedia Semih'in 6 adet sohbeti bulunmaktadır. Nerime'nin 4 adet sohbeti bulunmaktadır. Mübeccel Halid'in, Halil Hamid'in ve Bihter Lamia'nın 2'şer adet sohbeti bulunmaktadır. İmzasız olarak yayımlanan 2 adet sohbe daha yer verilmiştir. Ahmet Midhat'ın, Nesime Mezher'in, Mehmet Hilmi'nin, Bihter'in, Mahmud Sadık'ın, Leman'ın ve Bir Muharrir'in 1'er adet sohbeti bulunmaktadır. Gazetenin kadınlara özel bir yer ayırdığı görülmektedir. Kadınların haklarının farkında olması istenmiştir. Gelişmenin ancak bu şekilde sağlanacağına inanılmıştır.

Bedia Semih'in "Ev Hanımı / 1 / Vezâifin Derece-i Ehemmiyeti" adlı sohbeti, ev hanımlarına yönelik makaleler ve sohbetler yapılacağı bilgisiyle başlatılmıştır. Batıdaki kadınların haklarından bahsedilmiş ve bu hakları Osmanlı kadınlarına da aktarmak amaçlanmıştır. Evdeki hizmetçilerin ve ev sahibinin vazifelerine değinilmiştir. Sohbet, yataktan geç kalkan hanımlardan bahsederek sonlanmıştır.

Bedia Semih'in "Ev Hanımı / 2 / Hizmetçilerin İdâresi" adlı sohbeti, bir önceki yazının devamı olacak şekilde başlatılmıştır. Hizmetçinin kaç adet olması gerektiğine değinilmiştir. Sohbet, hizmetçinin evin hanımının işlerini hafifletebileceği çıkarımıyla sona erdirilmiştir.

Mübeccel Halid'in "Hanımlarımız ve Türkçe" adlı sohbeti, bir kadını tanıtarak başlatılmıştır. Bu kadın edebiyattan ve sanattan anlamaktadır. Kadının evde her işi üstlenmesi ve üstüne bir de lisanı yanlış kullandığı için alay konusu olmasından yakınılmıştır. Sohbet, bu yakınmanın oradakilere etkisine değinilerek sona ermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan, "Çocukları Korkutmanın Mazaratı" adlı sohbet, erkek ve kız çocuklarının terbiye ve sağlıkları hakkında makaleler yazılacağı bilgilendirmesiyle başlatılmıştır. Bir çocuğu ıslah etmenin en kötü yönteminin korkutmak olduğuna değinilmiştir. İngiltere'deki bir çocuk doktorunun yazdığı bir

makaleden bahsedilmiştir. Makaleye göre, eğer korkutulursa hayatı boyunca asabiyet rahatsızlıkları yaşayacaktır. Bu uyarı özellikle annelere yapılmıştır. Çocuklar, “Umacı geliyor!” diyerek korkutulunca gece yataktan sıçrayarak uyanmışlardır. Sohbet, İngiltere’de bu tarz asabiyet hastalıklarına düşâr olan çok çocuğun bulunmasına değinilerek sonlandırılmıştır.

Bedia Semih’in “Ev İşleri / 3 / Hizmetçilerin Mesûliyeti” adlı sohbetin “Ev İşleri / 3” alt başlığında, bir evde hizmetçi olsun olmasın ev işlerinin devam ettiğinden bahsedilmiştir. “Hizmetçilerin Mesûliyeti” alt başlığında, hizmetçinin evin hanımının gözetiminde olması gerektiğinden bahsedilmiştir. Sohbet, çocukların ülkenin geleceği olduğu ve iyi yetiştirilmesi çıkarımıyla sonlandırılmıştır.

Bedia Semih’in, “Çocuklara Tâyin-i Cezâ Meselesi” adlı sohbeti, İngiliz bir çocuk doktorunun makalesinin tercümesidir. Çocuklara verilen vahşi cezaların çocuklarda kötü huylar meydana getirdiğinden bahsedilmiştir. Oldukça önemli iki kural bulunmaktadır. Bu iki kural alt başlık şeklinde ele alınmıştır. İlki, çocukların akşam yemeğinden mahrum bırakılmaması görüşüdür. Daha çok okulların verdiği yanlış bir ceza örneğidir. Özellikle küçük çocuklarda bu ceza cinayetle eş değer görülmüştür. İkincisi ise, çocukları alenen utandırmanın zihinlerini perişan ettiği görüşüdür. Bu kural ebeveyn ve muallimlere bir uyarı niteliğindedir.

Ahmet Midhat’ın “Kadınca Bir Musâhabe” adlı yazısı roman olarak yayımlanmıştır. Fakat bu romanın devamı olmamış kısa bir kesit şeklinde kalmıştır. Sohbet, diyalog şeklinde ilerletilmiştir. Sohbet, şöhret olmak isteyen bir kişi ile başlatılmıştır. Ve şöhret olmanın yolları aranmıştır. Sohbet, konuşmanın ortasında kesilerek sonlandırılmıştır.

Mübeccel Halid’in “Sıhhat-i Nisvândan: Hanımlarımız ve Spor” adlı sohbeti, bir komşunun misafir edilmesi ile başlatılmıştır. Türk hanımlarına sporun çok lazım olduğu düşünülmektedir. Kadınların sürekli evde çocuk ve ev işleriyle ilgilenmeleri onların psikolojileri üzerinde olumsuz bir etki oluşturmaktadır. Bu sebeple spor kadının

evdeki durumunu da daha iyiye götürecektir. Sohbet, mehtaplı bir geceden bahsederek son bulmuştur.

Bedia Semih'in "Zevk-i Selim" adlı sohbeti, bir evin tüm sorumluluğunu alan ev hanımlarından bahsederek başlamıştır. Kadınların kendilerini evlerine adadıklarına değinilmiştir. Kadınların evlerine çok fazla özen gösterdiklerinden bahsedilmiştir. Sohbet, bir İngiliz mağazasından bahsederek sonlandırılmıştır.

Bedia Semih'in "Vâlideler ile Hasbihâl / Çocuk Terbiyesi / 2" adlı sohbeti, İngiliz bir çocuk doktorunun makalesinin tercümesidir. Tercümeye göre, bir çocuğun yalnız başına bir odaya kapatılması çocukta büyük yaralar açmaktadır. Bu duruma örnek olarak çocukların başlarına gelen bazı olaylara yer verilmiştir. Çocukların psikolojik sebeplerinin altında ceza ve terbiye eksikliğinin yattığı iddia edilmiştir. Sohbet, çocukları bu vahşi cezalardan kurtarmak gerektiğine değinilerek sonlandırılmıştır.

Nesime Mezher'in "Hayatın Korkunç Hatıralarından: Bir Gece" adlı sohbeti, anı tarzında kaleme alınmıştır. Sohbet, küçük yaşlardaki bir çocuğun yaşadığı korkunç bir geceden bahsedilmiştir. Dadı ve çocukların evin dışından gelen seslerden ürkmelerinden bahsedilmiştir. Gece ilerledikçe korku da artmıştır. Fakat sabah olunca evde bir değişiklik görmemişlerdir. Sohbet, bütün gece bu kadınları korkutanın bir kedi olduğu düşüncesiyle sona ermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan "Ufak Tefeğin Çantası / Kadınlar Gazetesi" adlı sohbetin girişinde, Amerika'daki yayımlanan gazetelerden bahsedilmiştir. Bu gazete sadece kadınların yararına hizmet etmektedir. Kadınların haklarının savunulacağı ile ilgili bir ilan yayımlayan gazeteye birçok kadının eşi gelmiştir. Sohbet, erkeklerin eşlerine karşı davranışlarının düzeltilebileceği düşüncesiyle sonlandırılmıştır.

Mehmet Hilmi'nin "Dul ve Fakir Kadınlara Muâvenet ve Sanayi-i Nisvâniyeyi İhyâ" adlı sohbetinde, 31 Mart olayından birkaç zaman sonra kalem odasına gelen üç kadından bahsedilmiştir. İki yabancı uyruklu diğeri de Müslüman olan bu kadınlar dulluktan ve işsizlikten dolayı para kazanamamalarından yakınmışlardır. Ve çalışan kadın olmak amacındadırlar. Fakat bu durum Osmanlı aile yapısına pek de uygun

görülmeyeceği düşünülmüştür. Sohbet, kadınların zor durumlarda kalma riskine karşın bir iş sahibi olmaları gerektiğine vurgu yapılarak bitirilmiştir.

Halil Hamid'in "Terbiye-i İctimâîyyemiz" adlı sohbeti, kadınların aydınlatılması düşüncesiyle başlatılmıştır. Kadınlar da vatan için çalışmaya başlamışlardır. Diğer milletlerin kadınlarının çok öncelerden haklarına sahip çıktıklarına vurgu yapılmıştır. Muhâfazakârlığın aşılması gereken bir sorun olduğu düşünülmüştür. Bu sebeple kızların sanat, edebiyat ve iş alanında gelişemediği düşünülmüştür. Sohbet, bir çocuğun haklarının elinden alınmasını cinayet olarak tanımlanması ile son bulmuştur.

Bihter'in "Dârümuallimât'ta Yapılan Tensîkât" adlı sohbeti, girişte de belirtildiği gibi, Halide Salih Hanımefendi'ye atfedilmiştir. Günlük bir gazetede yayımlanan bir haber üzerinde durulmuştur. Resimli İstanbul Gazetesi'nin kadınlara özel bu kısmında Halide Salih Hanımefendi'den bahsedilmiştir. Kadın öğretmenlerin özellikle kız çocuklarına verdiği terbiyeden bahsedilmiştir. Sohbet, Salih Hanımefendi'nin öğretmenliğine vurgu yapılarak sona ermiştir.

Bihter Lamia'nın "Kadınlar ve Moda / 1" adlı sohbeti, modanın kadınlar arasında müthiş ayıldığından bahsetmiştir. Modanın her sene değişen bir illet olduğu düşünülmüştür. İnsanlığın estetik etkisinde kurtulmadıkça bu durumun devam edeceği iddia edilmiştir. Sohbet, bir sonraki hafta devam etmek üzere sonlandırılmıştır. Fakat devamı getirilmemiştir.

Bihter Lamia'nın "Esâret-Odalıklar" adlı sohbetinin girişinde, Sabah Gazetesi'nin 17 Eylül'de çıkarılan sayısından alıntı yapılmıştır. Gazetenin yazısındakilerden utanç duyulmuştur. Odalık almanın çirkin bir durum olduğundan bahsedilmiştir. Kadınların yaşadığı ve aşağılayıcı olan durumlara değinilmiştir. Sohbet, sonra gelen neslin böyle bir işe kalkışmayacağı ümidiyle sona ermiştir.

Mahmud Sadık'ın "Müjde Mi? Matem Mi?" adlı sohbetinin başında bir bilgilendirmeye yer verilmiştir. Kadınlara mecliste özel bir yer hazırlandığına değinilmiştir. Erkek ve kadın haklarından bahsedilmiştir. Sohbet, kadınların haklarını almaları gerektiği düşüncesiyle sona ermiştir.

“Kadınlar ve Emeller” adlı sohbet, Bir Muharrir adıyla yayımlanmıştır. Sohbet, girişte de belirtildiği gibi, bir kadının hatıra defterinden alınmıştır. Hayata karşı isyan içinde bulunmaktan bahsedilmiştir. Bu isyanın sebebi özgürlüğün elden gitmesidir. Çocukken bu durumdan habersiz olduğu için mutluluk içindedir. Kızın bir gün en sevdiği oyuncak bir köpek tarafından parçalanır ve dünyada acıyı ilk kez tatmış olur. Bir anda büyür ve evlilik konusu açılmıştır. Sohbet, alınan bir mektup ile sona ermiştir.

Nerime’nin “Türk Hanımları ve Osmanlı Donanması” adlı sohbetinin girişinde Leman Hanım ile ilgili bir bilgilendirme paragrafına yer verilmiştir. Emile Zola’nın bir kitabının kişi üzerindeki etkilerinden bahsedilmiştir. Eserin de etkisiyle kadınların okuyup gelişmeleri gerektiğine vurgu yapılmıştır. Sabah Gazetesi’nin haberine göre, Selanik’te çıkan Zaman Gazetesi’nde Osmanlı kadınlarının donanmayı ziyaret etme arzusundadırlar. Amiral Gamble Paşa bu sebeple özel davetiyeler bastırmıştır. Sohbet, Leman Hanım ve arkadaşının gururdan gözlerinin dolmasıyla sona ermiştir.

Nerime’nin “Hanımlara Mahsûs Bir Temâşâ / Osmanlı Dram Tiyatrosunda” adlı sohbetinde, Mınakyan Dram Tiyatrosu’ndan bahsedilmiştir. İki kadın bu tiyatro oyunu için oldukça istekli ve coşkuludur. İstanbul’da kadınlara özel tiyatro yapan Mınakyan Efendi’nin 13 perdelik oyunu için vapurla seyahat etmişlerdir. Tiyatrodaki oyundan bahsedilmiştir. Tiyatro çıkışında bir adamın kadınların tiyatroda bulunmalarının yanlış olduğunu söylemesi üzerine iki kadın da oldukça sinirlenir. Sohbet, iki kadının tekrar vapura binerek evlerine doğru yola çıkmalarıyla sona ermiştir.

Halil Hamid’in “Kadınlar ve Emeller” adlı sohbeti, diğer nüshada Bir Muharrir adıyla yayımlanan sohbetin devamı ve sonudur. Sohbet, kadının alelacele evlendirilmesinden bahsedilmiştir. Kadın, evliliğinden aylar sonra eşine alışamamış ve mutsuz olmuştur. Kadının mutsuz olduğu evliliğinden bir oğlu olmuştur. Sohbet, kadının oğluyla yalnız yaşadığına değinilerek sonlandırılmıştır.

Nerime’nin “Düğünde Bir Gün” adlı sohbetinde, Leman Hanım ve arkadaşının gezmek ve eğlenmek için bir düğün evine gitmelerinden bahsedilmiştir.

Osmanlı'daki evlilik adetlerinden bahsedilmiştir. Gelinin kıyafetleri tanıtılmıştır. Sohbet, Leman Hanım'ın arkadaşının evliliğin daha sade olabileceği düşüncesiyle son bulmuştur.

Leman'nın “Şundan, Bundan” adlı sohbeti, “Ferrer-Çakırcalı” ve “Pierre Loti Üzerine Münâkaşalarımız” iki alt başlığa ayrılmıştır. İki başlık da birbirinin devamı niteliğindedir. Sohbetin girişinde Resimli İstanbul Gazetesi'ne teşekkür edilmiştir. Yazıların yayımlanmasından dolayı duyulan minnet dile getirilmiştir. “Ferrer-Çakırcalı” alt başlığında, iki insan arasındaki farktan bahsedilmiştir. “Pierre Loti Üzerine Münâkaşalarımız” alt başlığında, iki arkadaşın farklı fikirlerinden dolayı yaşadığı münâkaşadan bahsedilmiştir. Sohbet, Pierre Loti'nin hayatına değinilerek bitirilmiştir.

Nerime'nin “Madam Steinheil” adlı sohbeti, gazetede görülen bir haber ile başlatılmıştır. Kocasını ve kayınvalidesini öldürmekle suçlanan Madam Steinheil adındaki kadının beraatinden bahsedilmiştir. Kadının beraat etmesi hakkında bir kadın onu suçlu bulmuşken diğeri onu suçsuz bulmuştur. Sohbet, beraat kararının tartışılması ile sona ermiştir.

1. 3. 10. Fennî Sohbetler

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 7 adet fennî sohbet bulunmaktadır. 3'ü Şerafeddin Mağmûmî'ye aittir. Nuriye Kemal, Nazikizâde Mehmet Hilmi ve Selahaddin Enis'in 1'er adet sohbeti bulunmaktadır. Bir sohbet ise ilan olarak yayımlanmıştır. Bu sohbetlerin geneli dönemin hastalıkları ile ilgilidir. Bu bölümde Batı doktorlarının yayımladığı fenni metinlere de yer verilmiştir. Aynı zamanda basit ve sıradan kabul edilen hastalıkların temel sebebi de gözle önüne serilmiştir.

“Birkaç Satırlık Tuhaf Hikâyeler” adlı sohbet, ilan olarak yayımlanmıştır. İki paragraf olarak kaleme alınmıştır. Sohbet bitirilmemiş yarıda bırakılmıştır. Parisli göz doktorlarının hasta sayısının fazla olması bir problem haline gelmiştir. Sohbet, sinir hastası bir erkeğin göz hastalığından bahsederken yarıda bırakılmıştır.

Şerafeddin Mağmûmî'nin "Hiss-i kable'l-vukû'" adlı sohbetinde, tıpta Hiss-i kable'l-vukû'ya bir açıklık getirilemediğinden bahsedilmiştir. Halk arasında oldukça yaygın bir durumdur. Askerleri general ve kumandanların hatıralarında da Hiss-i kable'l-vukû'dan bahsedilmiştir. Sohbet, Hiss-i kable'l-vukû'nun Doğu'da ve Batı'da birçok örneğine yer verilmiştir. Sohbet, bütün bu örneklerin toplanıp yayımlanması gerektiği düşüncesiyle sonlandırılmıştır.

Şerafeddin Mağmûmî'nin "Hıfz-ı Sıhhat / Sokak Tozları" adlı sohbetinde, insanların sağlığını tehdit eden ilk zararlı maddenin toz olduğu iddia edilmiştir. Havadaki birçok mikrobun soluma yoluyla insan bünyesine girdiğinden bahsedilmiştir. Nezle ve bronşit gibi hastalıkların başlıca sebebinin toz olduğu iddia edilmiştir. New York'da havada ne kadar mikrop olduğunu ölçebilecek bir alet yapıldığından bahsedilmiştir. Mikroplar ile ilgili Batı'da deneyler yapılmıştır. Sohbet, toz oluşumunun önlemlerinden bahsedilerek sonlandırılmıştır.

Nuriye Kemal'in "Takayyüdât-ı Sıhhiyeden: İstihmam" adlı sohbetinde, annelerin dikkat etmesi gereken hususlardan bahsedilmiştir. Çocukların çok yıkanmasının, çok temizlendiği anlamına gelmediği iddia edilmiştir. Çocukların yıkanma esnasında bedenlerinin çok fazla soğuduğuna ve bu sebeple bazı problemler yaşandığına değinilmiştir. Sohbet, annelerin bu duruma dikkat etmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Şerafeddin Mağmûmî'nin "Damarların Tasallübü veya Vaktinden Evvel İhtiyârlık" adlı sohbetinde, Arterio-skleroz denilen hastalık anlatılmıştır. Hastalığın neredeyse moda haline geldiğine değinilmiştir. Moda haline geldiği için neredeyse her gazete bu konuya yer vermiştir. Hastalığa Batı'da da birçok çözüm yolu aranmıştır. Sohbet, hastalığa fayda sağlayabilecek birkaç öneri ile son bulmuştur.

Nazikizâde Mehmet Hilmi'nin "Tabiîyât / Hayvanâtın Ölüm Hakkındaki İhtisâsâtı" adlı sohbetinde, hayvanların ölüm hakkındaki duygularının sorgulanması üzerinde durulmuştur. Doktorlara göre, hayvanlar ölüm hakkında bir duyguya ve bilgiye sahip değildirler. Fakat bunun aksi yönde birçok örnek bulunmaktadır. Hayvanların

avlarının ölüme yaklaşmış ya da ölmüş hayvanlardan seçtikleri gözlemlenmiştir. Sohbet, karıncaların ölmüş karınca naaşlarına davranışlarına değinilerek sonlandırılmıştır.

Selahaddin Enis'in "Nesir Parçalarından / Baykuşlar" adlı sohbeti, Halil Hamid'e atfedilmiştir. Baykuşların gece karanlığındaki korkutucu halinden bahsedilmiştir. Mezarların başında inilti benzeri çıkardıkları sestten bahsedilmiştir. Sohbet, bu iniltilerin altında derin bir mana olduğu düşüncesiyle sonlandırılmıştır.

1. 3. 11. Seyahat Yazıları

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 10 adet seyahat yazısı bulunmaktadır. 5'i ilan olarak yayımlanmıştır. 4'ü imzasız yayımlanmıştır. 1'i de Şerafeddin Mağmûmî'ye aittir. Bu kısımda dönemin önemli sayılacak kişilerinin seyahatlerine yer verilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'ndeki ilk seyahat yazısına, 1. sayıda yer verilmiştir. Yazı, imzasız olarak yayımlanan "Çar Neden Seyahate Çıktı?"dır. Yazı, Rus Çarı II. Nikola'nın seyahat kararı ile başlatılmıştır. Almanya İmparatoru Willhelm, Çar'ı davet etmiştir. Çarın gerçekleştireceği seyahat, bütün Avrupa tarafından ilgiyle yakından takip edilmiştir. Yazı, Rusya'nın nasıl bir siyasi yol izleyeceğinin belirlenememesi ile sona ermiştir. Osmanlı'nın ve Batı devletlerinin önemli şahsiyetlerinden bahsedilmiştir. Ayrıca bu bölümde saray hayatının şâsaası ve yaşam şartları hakkında bilgi edinmek mümkündür.

İmzasız olarak yayımlanan "Çarın Cevalânı" adlı yazı, Çar ile İmparator Willhelm'in görüşmesi haberiyle başlatılmıştır. İki büyük diplomat arasında bir dostluk meydana gelmiştir. Yazı, barışın güven vermemesinden bahsederek sona ermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan "Çarın Seyahati" adlı yazıda, Rus Çarının Finlandiya'da İmparator Willhelm ile görüştüktan sonra İsveç'e seyahatinden bahsedilmiştir. Bu seyahatin hoş karşılanıp karşılanmayacağı merak konusudur. Yazı, dünyada dengelerin çok çabuk değıştiğine değinerek sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Prens Bülow” adlı yazıda, Almanya’nın şöhretli bir prensinden bahsedilmiştir. Fakat prens gelişen durumlardan dolayı istifa etmiştir. İmparator bu istifaya sıcak bakmamıştır. Yazı, İmparator’un nasıl bir yol izleyeceği merakıyla sonlandırılmıştır.

İlan olarak yayımlanan “Hâriciye Nezâketi” adlı yazıda, Londra’ya giden milletvekillerinin Dışişleri Bakanlığı binasını büyük bir ilgi ve beğeniyle incelediğinden bahsedilmiştir. 1867 yılında inşa edilen binanın ne kadara mâl olduğuna değinilmiştir. Bina ve binanın etrafı tanıtılmıştır. Yazı, bakanlığın fotoğrafının gazetede yayımlanacağı haberiyle sonlandırılmıştır.

İlan olarak yayımlanan “Londra Köprüsü” adlı yazıda, Thames Nehri üzerinde inşa edilen köprülerden bahsedilmiştir. Tower Bridge adlı köprü diğerlerinden ayrılmıştır. Köprünün yapılış yılına değinilmiştir. Gazetede köprünün fotoğrafının yayımlandığı belirtilmiştir. Köprünün yapısı, ağırlığı ve görünümü hakkında bilgiler verilmiştir. Yazı, köprünün ne kadara mâl olduğundan bahsederek sona ermiştir.

İlan olarak yayımlanan “Parlamento Lokantası” adlı yazıda, Milletvekillerinin yaptıkları gezide “Lokanta Modeli” denilen parlamento binasını da görmelerinden bahsedilmiştir. Parlamentodaki yemek salonu hakkında bilgi verilmiştir. Parlamento binasının içinde bulunan diğer salonlardan da bahsedilmiştir. Yazı, parlamentoda verilen yemeği Osmanlı milletvekillerinin de deneyimlediğine değinilerek sona ermiştir.

İlan olarak yayımlanan “Hyde Park Mesiresi” adlı yazıda, Londra’da halkın kullanabileceği dört büyük mesire alanından bahsedilmiştir. Bu alanların korunabilmesi için harcanan ücretlerden bahsedilmiştir. Bütün önemli etkinliklerin bu alanlarda yapıldığından bahsedilmiştir. Yazı, mesire alanının kalabalıklığından ve mesire alanına giden taşıtlardan bahsedilerek sonlandırılmıştır.

İlan olarak yayımlanan “Osmanlı Mebûslarının İngiltere’yi Ziyâret-i Hatıralarından” adlı yazı iki alt başlığa ayrılmıştır. İki alt başlıkta da başka konulara değinilmiştir. “Londra Dahiliye Nezâreti” alt başlığında, İngiltere’de gezilen yerlerin

fotoğraflarının yayımlanması hakkında bilgi verilmiştir. Bakanlık binasının büyüklüğüne, fiyatına ve binayı kimin inşa ettiğine değinilmiştir. “Greenwich Rasathânesi” alt başlığında, ilk zamanlarında rasathâneye ne denildiğine değinilmiştir. Kim tarafından yapılıp korunduğuna değinilmiştir.

Şerafeddin Mağmûmî’nin “Mısır Hatıraları / Ziyâret-i Beldet’ül-emvât” adlı yazısında, Mısır’ın birçok medeniyete ev sahipliği yaptığından bahsedilmiştir. Firavunlar zamanında ölülerin ilah olarak benimsendiğinden bahsedilmiştir. Ölülere mabetler yapılmıştır. Mısır’a İslamiyet gelmiştir fakat bu durum uzunca bir müddet değiştirilememiştir. Mısır’daki mezarların nasıl olduğundan bahsedilmiştir. Mısır’daki mezar ve mezarlık adetleri üzerinde durulmuştur. Mısır’da ağıt yaktırma adeti bulunmaktadır. Mısır’ın sokaklarından, sokakların kalabalığından bahsedilmiştir. Yazı, İslamî geleneklerin Mısır’da isleyişine de değindikten sonra sona ermiştir.

1. 3. 12. Siyasi Yazılar

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 25 sayısında toplam 10 adet siyasi yazıya yer verilmiştir. Yazıların 8’i imzasız olarak yayımlanmıştır. Nesime Mezher ve H. S. (Sin)’in 1’er adet yazısı bulunmaktadır. Bu bölümde tarihi konular yer almaktadır. Yaşanan siyasi ve tarihi olaylar iç içe verilmiştir. Bu bölüm bize dönem hakkında ilk elden bilgi edinme fırsatı vermektedir.

İmzasız olarak yayımlanan “Girit Meselesi” adlı yazıda, Osmanlı’ya yapılan “Hasta Adam” benzetmesinden bahsedilmiştir. 10 Temmuz ile Osmanlı’nın hastalıktan kurtulmasından duyulan endişeye değinilmiştir. Devletler, Osmanlı’dan istifade etme derdine düşmüştürler. Yazı, umut dolu ifadelerle sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Girit Meselesi” adlı yazıda, Girit’in durumunun belirsizliğini koruduğundan bahsedilmiştir. Girit’in boşaltılması söz konusu olmuştur. Bu kararın Londra’da verildiği belirtilmiştir. Yazı, Girit’in bu muammalı durumunun çözülemediğinden yakınılarak sona ermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “Girit Meselesi” adlı yazıda, Girit’in durumu halen yabancı devletlerce tartışılan bir konu olduğundan bahsedilmiştir. Girit’teki konsolosluklar taciz ediliyor fakat Osmanlı’nın verdiği hüküm ezip geçilememiştir. Yazı, Girit’in durumunun belirsizliğine değinilerek sonlandırılmıştır.

İmzasız olarak yayımlanan “Kuvâ-yı Bahriye Meselesi” adlı yazıda, devletlerin topçuluğa verdiği önemden bahsedilmiştir. Yaşanılan savaşıardan dolayı topçuluk artık gerekli hale gelmiştir. Topçuluktan sonraki asıl önemli mesele ise donanmadır. Devletler donanma meselesine büyük bir bütçe ayırmışlardır. Donanmanın demir başı olan Drednotlardan da bahsedilmiştir. Yazı, Osmanlı’nın da elinden geleni yapacağı inancıyla sona ermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “Girit Meselesi” adlı yazıda, devletlerin Girit meselesindeki söz haklarına değinilmiştir. Suda Limanı’ndan bahsedilmiştir. Girit’in deniz donanmasına değinilmiştir. Yazı, Girit’in geleceğı hakkındaki kararın ümidiyle sona ermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “Kâriler ile Hasbihâl” adlı yazıda, okuyucular ile dünya hali ve Osmanlı’nın önemli isimleri hakkında sohbet edilmiştir. Hükümetin sahip olduğu Âlâtını Köşü’nden bahsedilmiştir. Bu köşke yapılan masrafa değinilmiştir. II. Abdülhamid’in bu köşkte oturduğuna değinilmiştir. İstanbul’un harap bir halde kaldığından bahsedilmiştir. Yazı, bir kısza anlatımıyla sona ermiştir.

Nesime Mezher’in “Üsküdar Vapurunda!” adlı yazısı, bir akşam vapurunun kalkmasıyla başlatılmıştır. Vapurda iğneler, makaralar ve firketeler satan bir kişiden bahsedilmiştir. Bu kişinin sattığı Enver ve Niyazi Bey’in fotoğraflarının basılı olduğu broştan bahsedilmiştir. Hürriyet üzerine küçük bir konuşmaya yer verilmiştir. Daha sonra Habeşli bir kız çocuğundan bahsedilmiştir. Vapurdaki genel kalabalık ve gürültülü hale değinilmiştir. Yazı, vapurun gideceğı limana yanaşmasıyla sona ermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “Girit Meselesi” adlı yazı, Bâb-ı Âli’ye gönderilen muhtıra ile başlatılmıştır. Bir kabineden duyulan hoşnutsuzluktan

bahsedilmiştir. Yunanlılarda görülen buhranın bizde nasıl ve ne şekilde vuku bulacağı merak edilmiştir. Yazı, ilk adımın en önemli eylem olduğuna değinilerek sona ermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “İran Ahvâli” adlı yazı, İran ile Rusya arasındaki durumlara vurgu yapılarak başlatılmıştır. İran için önemli olan hürriyet ve meşrutiyet kavramlarından bahsedilmiştir. İran’ın verdiği mücadeleden bahsedilmiştir. Yazı, İran ahvâlinin resimlerinin yayımlanacağı bilgisiyle sonlandırılmıştır.

H. S. (Sin) tarafından kaleme alınan “Osmanlı Donanmasının İhyâsı” adlı yazıda, donanmanın yeniden canlandırılması için nereden başlanması gerektiğinden bahsedilmiştir. Avrupa’dan gemi sipariş edilmesi gerektiğine değinilmiştir. Çünkü donanması bulunmayan bir ülkenin yok olacağı iddiasında bulunulmuştur. Tercümân-ı Hakikat Gazetesi’ndeki bir yazıdan bahsedilmiştir. Bu yazıda İspanya’nın donanması için yaptıklarına vurgu yapılmıştır. İspanyolların donanmalarında nasıl gemilere ihtiyaç duyduklarından bahsedilmiştir. Çoğu Batı devletlerinin gemilerini ihyâ etmeye başladıklarına değinilmiştir. Yazı, Osmanlı’nın yapması gerekenlere değinerek sona erdirilmiştir.

1. 3. 13. Mizah Yazıları

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 25 sayısında toplam 7 adet mizah yazısına yer verilmiştir. Bu yazıların 5’i ilan olarak yayımlanırken 2’si ise imzasız olarak yayımlanmıştır. Bu bölümde yaşanan baskılardan arınan basın ilk özgür davranışlarına şahitlik etmekteyiz. Mizah yazılarında II. Abdülhamid hakkında iğneleyici bir dille eleştiriler yapılmıştır. Ayrıca işçi sınıfı sorunlarından ve dönemin tartışmalı konularından da bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Yeni Matbûât Nizâmnâmesi Evde Tatbik Olunabilecek Mi?” adlı yazıda evin beyinin yanına bir işçi almasından bahsedilmiştir. Fakat beyin bu fütursuzca hareketleri dönemin yönetimine bir gönderme niteliğindedir. Evin beyi olduğu için her şekilde davranabileceği kanaatindedir. Yazı, beyin davranış ve görüşlerindeki kararlı duruşu ile sona ermiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “Âlâtini Köşkü Önünde Bir Yumurtacı” adlı yazıda, II. Abdülhamid ile bir yumurtacı arasındaki durumdan bahsedilmiştir. Pencerenin önünden geçen yumurtacı II. Abdülhamid’e serzenişte bulunmuştur. Yumurtacı hakkının yendiğini ve hakkını istediğini belirtmiştir. II. Abdülhamid’in bir doktora muayene olmasından bahsedilmiştir. Yazı, doktorun II. Abdülhamid’in gözünü muayene etmesiyle sona ermiştir.

İlan olarak yayımlanan “Sûret-i Huruç’ül Me’mûrin Men Nezâret’ülevkâf” adlı yazıda, bir memurun her zaman kendi kalemını kullanmasından bahsedilmiştir. Yazı, oldukça kısa kaleme alınmıştır.

İlan olarak yayımlanan “İhrâcât’ül Mısıriyye” adlı yazıda, bir yolcu ile gazeteci arasındaki diyalogdan bahsedilmiştir. Gazeteci Türkçe konuşurken yolcu Arapça konuşmaktadır. Bu sebeple pek anlayamamışlardır.

İlan olarak yayımlanan “Mizah Sahifesi” adlı yazıda, sabahları çok erken bir vakitte iş başı yapan memurlardan bahsedilmiştir. Öyle ki işe yetişebilmek için gece uyanmışlardır. Bu durumla ilgili kısa bir mizah yazısı kaleme alınmıştır.

İlan olarak yayımlanan yazı, “Mizah Sahifesi” adlı yazıda, Üsküdar’daki Doğancılar Meydanı’nda kadınlar için güzel bir park inşa edildiğinden bahsedilmiştir. Kadınların buraya girmesinin de zor olduğuna değinilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Letâif Cüzdânından” adlı yazıda, yaşlı bir kadın ile genç kocası arasındaki bir diyalogdan bahsedilmiştir. Genç koca, eşini rüyasında başka birinin takip ettiğini görmüştür. Bu durumla ilgili kısa bir yazı kaleme alınmıştır.

1. 3. 14. Eğlenceli Sualler

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 25 sayısında toplam 19 adet eğlenceli sual bulunmaktadır. 17’u ilan olarak yayımlanmıştır. Necip Beyzâde Samiha’nın ve Fatma Mahmure’nin 1’er adet sorusu bulunmaktadır. Bu bölümdeki soruların sorulma amacı gazeteye olan ilginin artırılmak istenmesidir. Soruları doğru yanıtlayanlara kartpostal

veya abonelik gibi bazı hediyeler verilmektedir. Bu da gazetenin amacına ulaşmasını sağlamıştır.

İlan olarak yayımlanan yazı “Coğrafya Suâllerinden” adlı yazıda, bir resmin etrafındaki ada ve limanın isimlerinin ne olduğu sorulmuştur. Zekâ sorusu niteliği taşımaktadır.

İlan olarak yayımlanan “Fennî Eğlenceler” adlı yazıda, eğlenceli soruları bilenlere verilecek ödülde bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli Suâller” adlı yazıda verilen rakamların kâğıda aktarılmasına değinilmiştir. Bu aktarma sırasında ise elin kâğıttan ayrılmaması gerekmektedir. Bu problemi çözebilenlerin alacakları ödülde de bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli Suâllerden” adlı yazıda, bir hokkabazın yönelttiği problemde bahsedilmiştir. Bardak ile kibrit birbirine dayandırılmıştır. Kibrit çekildiği zaman nasıl olur da bardak düşmez. Bu sorunun cevabı aranmıştır.

İlan olarak yayımlanan “Resimli Suâl: Felâketzede Çocuk” adlı yazıda, altı yaşlarındaki bir çocuğun Pekin’de memur olan babasını ziyaret etmesinden bahsedilmiştir. Vapurun kaza yapması sonucu çocuk yolunu kaybeder. Bir o yana bir bu yana sapar. Yazıda, çocuğun saptığı yolların resmedilmesi istenmiştir. Resmedene verilecek ödül de belirtilmiştir.

Necip Beyzâde Samiha’nın “Eğlenceli Suâllerden” adlı yazısında, ondan on çıkarsa kaç kalır sorusu sorulmuştur. Bu sorunun cevaplanması oldukça zor olmuştur. Fakat yazının sonunda cevap verilebilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Coğrafya Suâllerden” adlı yazıda, ilk kimin Doğu’ya seyahat ettiği ve nereye kadar gidilebildiği sorulmuştur. Kazananın alacağı ödül de belirtilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli Suâllerden: Abdülhamid’in Penceresi” adlı yazıda, Abdülhamid’in inşaat hususundaki merakına yer verilmiştir. Mimara bir

pencerenin büyütülmesi emri verilmiştir. Yazıda, bu pencerenin nasıl büyütüldüğü sorulmaktadır.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli Suâllerden: Çocuğun Topu” adlı yazıda, okul tatil olduğunda bir çocuğun oynadığı oyundan bahsedilmiştir. Oynanan bir oyunda gülle ile yumurtanın kırılması gerekmektedir. Soru ise bunun nasıl yapılabileceğidir.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli Suâllerden: Hokkabaz Çocuk” adlı yazıda, bir kişinin elini açmadan parayı soldan sağa geçirmesi istanmıştır. Soruyu çözenlere verilecek ödül belirtilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli Suâllerden: İngiliz Tablosu” adlı yazıda, Londra’ya giden mebusların bir sorusuna yer verilmiştir. Akrabalık ile ilgili bir bilmece benzeri bir sorudan bahsedilmiştir. Çözenlerin alacağı ödül de belirtilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli Suâllerden: Terzinin Muammâsı” adlı yazıda, terzinin bir top kumaşı 60 parçaya bölmek için kaç saniye alacağı sorulmuştur. Çözenlerin alacağı ödül bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Coğrafya Suâllerden” adlı yazıda, Batı’ya ilk giden seyyahın kim olduğu, son seyahati kimin yaptığı ve seyahat yaparken ölen olup olmadığı gibi sorulara yer verilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Hikmet-i Tabîyeye Dair Suâllerden” adlı yazıda, manyetizm, güneşin parlaklığı, güneşin üzerindeki lekeler ve kaç tane ışık kaynağının olduğu gibi bilim soruları sorulmuştur. Bu sorulara cevap verenlerden bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Gülünç Suâllerden / Ramazan Oburlarının Suâli” adlı yazıda, bir kişinin midesine kaç adet baklava sığacağı sorulmuştur. Çözenlere verilecek hediyeden bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli Suâllerden: Hokkabazın Şişesi” adlı yazıda, bir şişeye dokunmadan şişenin nasıl devrileceği sorusuna yanıt aranmıştır. Bu

soruya cevap verenlere Cavalleria Rusticana adlı oyunundaki rol alanların kartpostalları verilecektir.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli Suâl: Baston Ucunda Yumurta” adlı yazıda, bir bastona yumurta koyulup yumurtanın bastonda nasıl düşmeden duracağı sorulmuştur.

Fatma Mahmure’nin “Eğlenceli Suâllerden: Bir Elli ve İki Elli Çocuklar” adlı yazısında, bir memlekette kız çocuklarının nasıl iki elli erkek çocuklarının ise bir elli olabileceği sorulmuştur. Soruyu bilenlere verilecek ödülünden de bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Eğlenceli ve Nâfi Suâllerden / Yumurtanın Yaşı?” adlı yazıda, Almanya’da yumurtanın bayat mı taze mi olduğunu anlamak için bir test yapıldığından bahsedilmiştir. Suyu koyulan yumurtanın batıp baymaması ile buna karar verilmiştir. Yumurtanın bayatladıkça neden suyun dibine indiği sorulmuştur. Çözenlere verilecek hediyeden de bahsedilmiştir.

1. 3. 15. Bilmeceler

Resimli İstanbul Gazetesi’ndeki 25 sayıda toplam 3 adet bilmeceye yer verilmiştir. Bu üç bilmece de ilan olarak yayımlanmıştır. Bilmeceleri bilenlere ya kartpostal ya da abonelik hediye edilmiştir. Eğlenceli suallerde olduğu gibi bu da gazetenin okuyucu sayısını arttırmaya yönelik yapılmış bir harekettir.

İlan olarak yayımlanan “Bilmeceler” adlı yazıda, bir köydeki evlerin ortasında bulunan gölden bahsedilmiştir. Gölün etrafında dört fakir aile bulunmaktadır. Bu fakir ailelerin suyunun kesilmemesi için nasıl bir duvar yapılması gerekir. Çözenlere verilecek ödülünden de bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Çiftçinin Suâli” adlı yazıda, 10 adet vişne fidanı ile dişili erkekli 25 koyundan bahsedilmiştir. On fidanını beş sıraya dikilmesi gerekmektedir. 25 koyun ise ağılda bulunmalıdır. Bu problemin çözümünün nasıl olması gerektiği sorulmuştur. Çözenlere verilecek ödülünden de bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Bilmece” adlı yazıda, dostlara sorulabilecek zeka sorundan bahsedilmiştir. Bilmece, dostlarınıza bir şey göstereceksiniz ama bu her ikiniz de ilk defa göreceği bir şey olmalıdır. Gösterdiğiniz şeyin ne olabileceği sorulmuştur. Çözenlere verilecek ödülünden de bahsedilmiştir.

1. 3. 16. Yemek Tarifleri

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 25 sayısında toplam 2 adet yemek tarifi bulunmaktadır. Tariflerden biri imzasız olarak yayımlanmıştır. Diğer tarif ise ilan olarak yayımlanmıştır. Yemek tarifleri gazetede pek ilgi uyandırmamıştır. Gazete kadınlara yönelik bir bölüm yayımladığı için bu bölüm değer görmemiştir.

İmzasız olarak yayımlanan tarif “Yeni Taâmlar: Fransızların Sütlü Çorbası” adlı yazıda, Sütlü çorbanın Paris lokantalarında bir senedir verilen bir yemek olduğuna değinilmiştir. Yemeğin baştan sona yapılışı belirtilmiştir. Süt, sarımsak, maydanoz, hindistan cevizi ve un ile yapıldığından bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Amerikalılar İşkembe Nasıl Yiyorlar?” adlı yazıda, geniş bir tencerede şerit şeklinde kesilen işkembe pişirilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Süt, tereyağı, un ve sarımsak ile yapılan bir yemek olduğundan bahsedilmiştir. Amerikalılar ise pişen yemeğin üzerine maydanoz serpmişlerdir.

1. 3. 17. İlanlar

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 25 sayısında toplam 238 adet ilan yer almaktadır. İlanların büyük bir çoğunluğu gazetenin, her sayfasının altında yer almaktadır. Bir ilan birden çok sayfaya bölünmüştür. Gazetenin 1. sayısında 18, 2. sayısında 13, 3. sayısında 15, 4. sayısında 11, 5. sayısında 14, 6. sayısında 15, 7. sayısında 11, 8. sayısında 12, 9. sayısında 12, 10. sayısında 15, 11. sayısında 9, 12. sayısında 11, 13. sayısında 6, 14. sayısında 8, 15. sayısında 10, 16. sayısında 5, 17. sayısında 8, 18. sayısında 6, 19. sayısında 7, 20. sayısında 7, 21. sayısında 5, 22. sayısında 6, 23. sayısında 5, 24. sayısında 5, 25. sayısında ise 4 adet ilan bulunmaktadır. Gazetenin bu bölümünde yer verilen yazılar kısa haber niteliği taşımaktadır. Gazetede

ilanlar, her sayfanın en altında yer almaktadır. Bazen sayının ilk sayfasından son sayfasına kadar aynı ilan yer alırken bazen de birkaç farklı ilana yer verilmiştir. Bu ilanlar idam cezaları, siyaset, yayımlanacak roman ve hikâyeler, yapılan yenilikler hakkındadır. İlanlar, bir sonraki sayıya kadar okuyucunun gazeteye olan ilgisini kaybetmemesini sağlamış ve okuyucuda merak uyandırmıştır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 1. sayısında 18 adet ilan yer almaktadır. 1. sayıdaki ilanların ilkinde bir bukalemunun konuşmasından, ikincisinde verilen idam cezalarına, üçüncüsünde yayımlanacak bir roman bilgisinden, dördüncüsünde II. Abdülhamid'in korku ve cinayet romanlarına ilgisinden, beşincisinde üç yaşında tiryaki bir çocuktan, altıncısında bir baba oğulun konuşmasından, yedincisinde II. Abdülhamid'in Dersaadet'e getirdiği bir insan kafasından, sekizincisinde kadınlara öze çıkarılacak kısımdan, dokuzuncusunda bir anne ile oğlunun konuşmasından, onuncusunda iki dostun konuşmasından, on birincisinde Amerika bankalarında para saymak için geliştirilen makineden, on ikincisinde kızların piyanoya başlama yaşlarından, on üçüncüsünde Amerika'da öğrencilerin aleyhinde bir kulüp oluşturulduğundan, on dördüncüsünde Brezilya'da yer alan kadın polislerden, on beşincisinde Resimli İstanbul Gazetesi'nin içeriğinden, on altıncısında kadınlara özel yayımlanacak kısımlardan, on yedincisinde gazetenin 1. sayısında yayımladıklarından, ve sonuncusunda ise gazetenin 1. sayısında yayımladığı resimlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 2. sayısında 13 adet ilana yer verilmiştir. 2. sayıdaki ilanların ilkinde gazetede yayımlanacak eserlerden, ikincisinde İranlı vatanperverlerin resimlerinin yayımlanacağından, üçüncüsünde Drednotların yapılışından ve Drednot resimlerinin yayımlanmasından, dördüncüsünde idam mahkumlarının cezalarından, beşincisinde mizah resimlerinin İngiliz gazetelerinde yayımlanan tarzda yayımlanacağından, altıncısında Resimli İstanbul'da yer alacak eserlerden, yedincisinde Rusya'nın saray entrikalarını konu alan bir roman yayımlanacağından, sekizincisinde kadınlara özel çıkarılan kısmın daha fazla alan kaplayacağından, dokuzuncusunda telsiz telgrafın mucidi ve ailesinden, onuncuda gazetenin gördüğü ilgiden dolayı okuyuculara teşekkür edilmesinden, on birincisinde

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 2. sayısında yayımlananlardan, on ikincisinde 2. sayıda yayımlanan resimlerden, sonuncusunda ise gazetede yayımlanan bilmecelere cevap verenlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 3. sayısında 15 adet ilana yer verilmiştir. 3. sayıdaki ilanların ilkinde Resimli İstanbul Gazetesi'nin olgunlaştığından, ikincisinde gazetenin 4. sayısında yayımlanacaklardan, üçüncüsünde dünyanın önemli hokkabazlarından, dördüncüsünde dünyanın en zeki maymunun yaptıklarından, beşincisinde Raif Necdet [KESTELLİ] Bey'in kaleme aldığı yazılardan, altıncısında idam mahkumlarının cezalarından, yedincisinde Paris'te kadınların yanlarında bir erkek bulunmadan yaptıkları ilk etkinlikten, sekizincisinde düzenlenen saç yarışmasındaki kazananın resminin yayımlanmasından, dokuzuncusunda bir sonraki sayıda yayımlanacaklardan, onuncusunda yayımlanacak eserlerden, on birincisinde gazetenin 3. sayısında yayımlananlardan, on ikincisinde gazetenin 3. sayısında yayımlanan resimlerden, on üçüncüsünde kibrit ile ilgili bilmeceyi bilenlerden, on dördüncüsünde bir çiftçinin yönelttiği sorudan, sonuncusunda ise "Müstebid Şatolar" adlı bilmecenin çözümünden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 4. sayısında 11 adet ilana yer verilmiştir. 4. sayıdaki ilanların ilkinde Ahmet Midhat Efendi'nin yazısının yayımlanacağından, ikincisinde donanmanın demirbaşı olan Drednot resimlerinin yayımlanacağından, üçüncüsünde gazetenin basımından ve dağıtımından, dördüncüsünde gazetede yayımlanacak romanlardan, beşincisinde Amerikalı kızların hamam deneyimlerinden, altıncısında idam cezaları başlığında yayımlanacaklardan, yedincisinde İngiltere'de balonda yapılan evlilikten, sekizincisinde gazetenin 4. sayısında yayımlananlardan, dokuzuncusunda 4. sayıdaki resimlerden, onuncusunda dostlara sorulan bilmecedan ve kibrit ile ilgili bilmece sorusundan, sonuncusunda ise rakamlarla ilgili bilmeceye doğru cevap verenlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 5. sayısında 14 adet ilana yer verilmiştir. 5. sayıdaki ilanların ilkinde 10 Temmuz tarihinin öneminden, ikincisinde gazetenin

okuyucularına teşekkürlerinden, üçüncüsünde gazetenin diğer nüshalarında da İran'ın durumuna değineceğinden, dördüncüsünde gazetede yer alacak içeriklerden, beşincisinde Gamble Paşa'nın hizmetlerinden, altıncısında gazetede yayımlanacak makalelerden, yedincisinde İspanya Kralı VII. Alphonso'dan, sekizincisinde devletin yaptığı harcamalardan, dokuzuncusunda gazetenin içeriğinden, onuncusunda gazetenin 5. sayısında yayımlananlardan, on birincisinde 5. sayısında yer alan resimlerden, on ikincisinde bilmece rakamlarla alakalı sorunun çözümünden, on üçüncüsünde şamdan ile ilgili bilmeceyi çözenlerden, sonuncusunda ise Resimli İstanbul Gazetesi'nin 10 Temmuz şenliklerine dair fotoğraflar alacağından bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 6. sayısında 15 adet ilana yer verilmiştir. 6. sayıdaki ilanların ilkinde 10 Temmuz bayramının kutlanılmasından, ikincisinde hürriyet bayramında yayımlanacaklardan, üçüncüsünde Osmanlı donanmasının canlandırılmasında Drednotların rolünden, dördüncüsünde İran'ın durumundan, beşincisinde idam cezaları ile ilgili yayımlanacaklardan, altıncısında Amerika'da telefonla yapılan evlilikten, yedincisinde çift top resimlerinin yayımlanacağından, sekizincisinde Drednot yapılma süresinden, dokuzuncusunda İngiltere'nin en meşhur kadın aktrisinden, onuncusunda Resimli İstanbul'un 6. sayısında yayımlananlardan, on birincisinde Resimli İstanbul'un 6. sayısında yayımlanan resimlerden, on ikincisinde bilmece tarzında iki sorudan, on üçüncüsünde sorulara cevap verenlerin dikkat etmesi gerekenlerden, on dördüncüsünde geçen sayıdaki soruyu çözenlerden, sonuncusunda ise masaya dayanan kibrit ile ilgili sorunun çözümünden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 7. sayısında 11 adet ilana yer verilmiştir. 7. sayıdaki ilanların ilkinde Osmanlı milletvekillerinin Londra'ya gidişlerinden, ikincisinde idam cezalarının uygulanmasından, üçüncüsünde Amerikalı kızların yazın sahile gittiklerinden, dördüncüsünde İngiltere'de iki gencin balonda evlenmesinden, beşincisinde jimnastik ile ilgili yayımlanan resimlerden, altıncısında İngiltere'de piyade askerler yeni bir bisiklet yapıldığından, yedincisinde 10 Temmuz şenliklerinde hediye edilen resimlerden, sekizincisinde gazetenin 7. sayısının içeriğinden, dokuzuncusunda gazetenin 7. sayısında yayımlanan resimlerden, onuncusunda balıkçılıkla ilgili bir

sorudan ve soruyu cevaplayanlara verilecek ödülünden, sonuncusunda ise on parmak ile ilgili bilmeceyi cevaplayanlardan bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 8. sayısında 12 adet ilana yer verilmiştir. 8. sayıdaki ilanların ilkinde İngiltere'ye giden milletvekillerinden gelen resimlerin yayımlanmasından, ikincisinde Osmanlı Devleti'nden Londra'ya giden milletvekillerinin gördüğü kamaranın yapılışından ve kamarada kaç kişinin bulunduğundan, üçüncüsünde Lordlar kamarasının yapılışından ve kaç kişi kapasitesi olduğundan, dördüncüsünde çözülen bilmece sonrasında ödülün verilmediğinden yakın bir kadından, beşincisinde gazetede yayımlanacaklardan, altıncısında gazetenin 8. sayısında yayımlananlardan, yedincisinde gazetenin 8. sayısında yayımlanmış olan resimlerden, sekizincisinde kibrit ile ilgili bilmeceyi cevabından, dokuzuncusunda balıkçılık ile ilgili soruyu bilenlerden, onuncusunda yolunu kaybeden çocuk ile ilgili soruyu cevaplayanlardan, on birincisinde bir başka yazısız harita sorusundan, sonuncusunda ise gazeteye ilan vermek isteyenlerin başvurması gereken yerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 9. sayısında 12 adet ilana yer verilmiştir. 9. sayıdaki ilanların ilkinde gazetenin ilk sayfasında yer alan savaş resminden, ikincisinde Biga'da yapılan icrâata ilişkin yayımlanacak fotoğraftan, üçüncüsünde Melillia Hadisesi'yle alakalı resim yayımlanacağından, dördüncüsünde Barcelona İhtilâli'nden, beşincisinde kadınlara özel yayımlanan bölümdeki resimden, altıncısında gazetede yer alan bilmeceyi zor olduğundan, yedincisinde 10 Temmuz Bayramı için gönderilen fotoğrafın yayımlanacağından, sekizincisinde gazetenin 9. sayısında yayımlananlardan, dokuzuncusunda gazetenin 9. sayısında yayımlanan resimlerden, onuncusunda değneklerle ilgili bir sorudan, on birincisinde kibrit ile ilgili bilmeceye doğru cevap verenlerden, sonuncusunda ise 8. sayıda yer alan sorunun cevabından ve soruya doğru cevap verenlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 10. sayısında 15 adet ilana yer verilmiştir. 10. sayıdaki ilanların ilkinde Osmanlı Devleti'nin donanmasından, ikincisinde gazetenin güzel bir biçimde oluşturulduğundan, üçüncüsünde "Bir Müşâhebet" adındaki tablodaki

devlet adamlarından, dördüncüsünde 10 Temmuz şenlikleri için yapılan hazırlıklardan, beşincisinde çarın hep diken üstünde olmasından, altıncısında “İşâret” adlı bir hikâyenin yayımlanacağından, yedincisinde İngiltere’deki yüzme derslerine gazetede yer verileceğinden, sekizincisinde Çin’deki kadınların durumlarından, dokuzuncusunda Paris’te dul kalan kadınlardan, onuncusunda Japonya’da dul kadınlarla evlenenlere hediye verilmesinden, on birincisinde iki dostun kadınlar hakkında konuşmasından, on ikincisinde gazetenin 10. sayısında yayımlananlardan, on üçüncüsünde gazetenin 10. sayısında yayımlanan resimlerden, on dördüncüsünde yapılan ilk seyahat ile ilgili soruya cevap verenlerden, sonuncusunda ise çöp ve değnek ile ilgili soruyu çözenlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 11. sayısında 9 adet ilana yer verilmiştir. 11. sayıdaki ilanların ilkinde donanmanın canlandırılması ile ilgili resimlerin yayımlanacağından, ikincisinde Hanya Limanı’na giren Diana adındaki savaş gemisinden, üçüncüsünde Melillia Muhârebesi’nde birçok İspanyalıyı öldüren Hasan Bin Abdullah’ın resimlerinin yayımlanacağından, dördüncüsünde Resimli İstanbul’un her nüshada daha da geliştiğinden, beşincisinde jimnastik derslerinin resimlerinin yayımlanacağından, altıncısında gazetenin 11. sayısında yayımlananlardan, yedincisinde gazetenin 11. sayısında yer alan resimlerden, sekizincisinde “Abdülhamid’in Penceresi” adlı bilmecenin çözümünden ve bilmeceyi çözenlerden, sonuncusunda ise “Felâketzede Çocuk” adlı soruya doğru cevap verenlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 12. sayısında 11 adet ilana yer verilmiştir. 12. sayıdaki ilanların ilkinde padişahın yapacağı seyahatlerden, ikincisinde Resimli İstanbul’un ilk sayfasında yayımlanan resimden, üçüncüsünde İspanyolların Fas arazilerinde nüfuz gösterme çabalarından, dördüncüsünde gazetede yayımlanacak resimlerden, beşincisinde Mehmet Şükrü imzasıyla bir hikâye yayımlanacağından, altıncısında Resimli İstanbul’un koleksiyonunun yapılması gerektiğinden, yedincisinde gazetenin 12. sayısında yayımlananlardan, sekizincisinde gazetenin 12. sayısında yer alan resimlerden, dokuzuncusunda “Çocuğun Topu” adlı bilmeceyi çözenlerden,

onuncusunda gazeteye gönderilen fotoğrafın sahibinden, sonuncusunda ise Şahabeddin Süleyman Bey’e bir teşekkür edilmesinden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 13. sayısında 6 adet ilana yer verilmiştir. 13. sayıdaki ilanların ilkinde 12. sayı da değinilen padişah seyahatlerinden, ikincisinde Abdülhamid’in İstanbul’da baskı uyguladığı iddiasından, üçüncüsünde gazetenin birinci cildinin yayımlanmasından, dördüncüsünde gazetenin 13. sayısında yayımlananlardan, beşincisinde gazetenin 13. sayısında yer alan resimlerden, sonuncusunda ise “Hokkabaz Çocuk” adlı bilmecenin çözümünden ve bilmeceyi çözenlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 14. sayısında 8 adet ilana yer verilmiştir. 14. sayıdaki ilanların ilkinde senelerden beri halledilemeyen Yemen’in durumundan, ikincisinde gazetenin birinci kısmının yayımlanmasından, üçüncüsünde Ramazan-ı Şerif gecelerinde yapılması tavsiye edilenlerden, dördüncüsünde kadınlara özel bölümde yer alacak resimlerden, beşincisinde gazetenin 14. sayısında yayımlananlardan, altıncısında gazetenin 14. sayısında yer alan resimlerden, yedincisinde “İngiliz Tablosu” adlı bilmeceyi çözenlerden, sonuncusunda ise verilecek ödüllerin gönderilmesi için kişilerin adreslerine dikkat etmeleri gerektiğinden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 15. sayısında 10 adet ilana yer verilmiştir. 15. sayıdaki ilanların ilkinde gazetenin ilk sayfasında yer alan Plevne Muhârebesi’nden, ikincisinde Yemen’deki jandarma ile ilgili üç parça resmin yayımlanacağından, üçüncüsünde İngiliz bir kadının hayatı ile ilgili bir istatistik yaptığından, dördüncüsünde bir adamın eş arayışından, beşincisinde gazetenin 15. sayısında yayımlananlardan, altıncısında gazetenin 15. sayısında yer alan resimlerden, yedincisinde tabiat ile ilgili üç sorudan, sekizincisinde “Terzinin Muâmması” adlı sorunun çözümünden ve soruyu çözenlerden, dokuzuncusunda kaşifler ile ilgili soruya cevap verenlerden, sonuncusunda ise “İngiliz Tablosu” adlı soruya cevap verenlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 16. sayısında 5 adet ilana yer verilmiştir. 16. sayıdaki ilanların ilkinde Plevne kahramanlarıyla ilgili resimler yayımlanacağından, ikincisinde Çakırcalı Mehmet ile ilgili resimler ve makaleler yayımlanacağından,

üçüncüsünde İngiltere’de bir kadının kuşu için oluşturduğu vasiyetinden, dördüncüsünde gazetenin 16. sayısında yayımlananlardan, sonuncusunda ise gazetenin 16. sayısında yer alan resimlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 17. sayısında 8 adet ilana yer verilmiştir. 17. sayıdaki ilanların ilkinde Wide World Magazin’in Çakırcalı Mehmet ile gerçekleştirdiği sohbetin sonucunda oluşan makaleden, ikincisinde El Roghi’nin Fas’a getirilişinden, üçüncüsünde Hindistan’da yer alan bir camiden ve bu caminin yayımlanacak olan resimlerinden, dördüncüsünde gazetenin verdiği ödülün sahibesine ulaşamadığından, beşincisinde gazetenin 17. sayısında yayımlananlardan, altıncısında gazetenin 17. sayısında yer alan resimlerden, yedincisinde Yemen civarına seyahat edenler ile ilgili sorulardan ve bu sorulara verilecek ödülünden, sonuncusunda ise tabiat ile ilgili soruların cevaplarından bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 18. sayısında 6 adet ilana yer verilmiştir. 18. sayıdaki ilanların ilkinde gazetenin ilk sayfasında yayımlanan resimden, ikincisinde Krupp Fabrikası’nın son eseri olan topun resminin yayımlanacağından, üçüncüsünde gazetenin 18. sayısında yayımlananlardan, dördüncüsünde gazetenin 18. sayısında yer alan resimlerden, beşincisinde Yemen civarındaki seyahatlerle ilgili soruya cevap verenlerden, sonuncusunda ise boş mideye kaç tane baklava yenilebileceği ile ilgili soruyu cevaplayanlardan bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 19. sayısında 7 adet ilana yer verilmiştir. 19. sayıdaki ilanların ilkinde askeriye ile ilgili resimlerin yayımlanmasından, ikincisinde kalsiyum gibi maddeler içeren yeni mermilerin resimlerin yayımlanacağından, üçüncüsünde gazetenin 19. sayısında yayımlananlardan, dördüncüsünde gazetenin 19. sayısında yer alan resimlerden, beşincisinde “Hokkabaz Muharrir” adlı soruya cevap verenlere verilecek ödülünden, altıncısında “Hokkabaz Şişesi” adlı sorunun cevabı ve soruyu cevaplayanlardan, sonuncusunda okuyucudan gelen bir soru yayımlanacağından bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 20. sayısında 7 adet ilana yer verilmiştir. 20. sayıdaki ilanların ilkinde Çakırcalı Mehmet'in başına gelenlerden, ikincisinde Berlin temizlik görevlilerinin resimlerinin yayımlanacağından, üçüncüsünde gazetenin 20. sayısında yayımlananlardan, dördüncüsünde gazetenin 20. sayısında yer alan resimlerden, beşincisinde bastonun üzerinde yumurtanın nasıl duracağı ile ilgili soruya cevap verenlerden, altıncısında hediye verilecek ciltlerin kimlere verileceğinden, sonuncusunda ise önemli eserlerin hangi kütüphanede bulunduğundan bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 21. sayısında 5 adet ilana yer verilmiştir. 21. sayıdaki ilanların ilkinde Ferrer'in idam edilmesinin üzerine sosyalizmin tekrar gündeme geldiğinden, ikincisinde eser yayımlanacağından, üçüncüsünde gazetenin 21. sayısında yayımlananlardan, dördüncüsünde gazetenin 21. sayısında yer alan resimlerden, sonuncusunda ise "Bir Elli ve İki Elli Çocuklar" adlı soruyu cevaplayanlardan bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 22. sayısında 6 adet ilana yer verilmiştir. 22. sayıdaki ilanların ilkinde gazetede yayımlanacak resimlerden, ikincisinde bir sihirbaz resminin yayımlanacağından, üçüncüsünde gazetenin başka yayımlanacak resimlerinden, dördüncüsünde Yakup Kadri imzasıyla gönderilen bir bilgilendirmeden, beşincisinde gazetenin 22. sayısında yayımlananlardan, sonuncusunda ise gazetenin 22. sayısında yer alan resimlerden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 23. sayısında 5 adet ilana yer verilmiştir. 23. sayıdaki ilanların ilkinde ilk sayfada yayımlanan önemli bir resimden, ikincisinde katil olduğu düşünülen bir kadından, üçüncüsünde gazetenin 23. sayısında yayımlananlardan, dördüncüsünde gazetenin 23. sayısında yer alan resimlerden, sonuncusunda ise bir eser tavsiyesinden bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 24. sayısında 5 adet ilana yer verilmiştir. 24. sayıdaki ilanların ilkinde postacılığın öneminden ve postacılık ile ilgili resimler yayımlanacağından, ikincisinde gazetenin 24. sayısında yayımlananlardan, üçüncüsünde gazetenin 24. sayısında yer alan resimlerden, dördüncüsünde yumurtanın yaşı ile ilgili

bilmecenin cevabı ve bilmeceye cevap verenlerden, sonuncusunda ise Amerika’da Parrer adındaki bir hokkabazdan bahsedilmiştir.

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 25. sayısında 4 adet ilana yer verilmiştir. 25. sayıdaki ilanların ilkinde gazetenin il sayfasındaki resimden, ikincisinde gazetenin 25. sayısında yayımlananlardan, üçüncüsünde gazetenin 25. sayısında yer alan resimlerden, sonuncusunda ise gazeteye gönderilen yanlış adreslerden bahsedilmiştir.

1. 3. 18. Haberler

Resimli İstanbul Gazetesi’nin 25 sayısında toplam 16 adet haber yer almaktadır. 11’i ilan, 4’ü imzasız olarak yayımlanmıştır. 1’i ise Abdülgânî Seniy [YURTMAN]’ye aittir. Gazetede, pek fazla habere yer verilmemiştir. Haber görevini daha çok ilanlar görmüştür. Bir gazeteye göre bu başlığın zayıf kaldığı söylenebilir.

İmzasız olarak yayımlanan “Spor / Avusturyalı Zebiskov” adlı yazıda, dünyanın en önemli pehlivanlarından olan Zebiskov’un meşhur Türk pehlivanı Kara Süleyman’ı yememesinden bahsedilmiştir. Zebiskov Royal Gazetesi muhabirlerinden biriyle bir röportaj gerçekleştirmiştir. Röportajda bu mesleği nasıl seçtiğinden, nerede doğup büyüdüğünden ve ilk güreşinden bahsetmiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “Cücelerin İzdivâcı” adlı yazıda, Paris’te gerçekleşen bir düğünden bahsedilmiştir. Cücelerin evlendiği bu düğünde kıskanç bir cücenin çıkardığı kavgaya değinilmiştir. Kavgadan dolayı polisler tarafından tutuklanmaktan son anda kurtulmuştur.

İlan olarak yayımlanan “İkiz Prensler” adlı yazıda, Almanya’da ayırt edilemeyen iki kardeşten bahsedilmiştir. Bu kardeşler hanedana mensup kişilerdir. Eğitim yönünden iyi bir şekilde geliştirilmişlerdir. İkizler o kadar birbirlerine benzerler ki anne babası bile onları ayırt edemez. Ayırt edilmek için prenslerden biri saçını makine ile kestirmiş diğeri ise saçını uzatmıştır.

İlan olarak yayımlanan “Dünyanın En Zeki Maymunu” adlı yazıda, (resimlerine de yer verilen) bir maymunun Londra’da İngiliz beyefendisi gibi

yaşamasından bahsedilmiştir. Maymunu görenlerin Darwin'e hak verdiğine değinilmiştir. Konsolos isimli maymunun hünerlerine de yer verilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “İran’da Mücâhede-i Hürriyet” adlı yazıda, İran’ın hürriyet ve meşrutiyet uğruna yaptıklarından bahsedilmiştir. Şâhın yaptıkları sonu olmuştur. Zalim bir tavır sergileyen şâh tahttan indirilmiştir. Rusya’nın bu durumdan faydalanacağından korkulmuştur.

İlan olarak yayımlanan “İngiltere’de Bir Cinayet” adlı yazıda, İngiltere’de 1909 yılında bir cinayetin işlenmesinden bahsedilmiştir. Avrupa’da bulunan Hintlinin revolver tabanca ile birini siyasi maksatla öldürmesine değinilmiştir. Bu olayın resmine gazetede yer verilmiştir. İngiltere’de Hintliler tarafından böyle bir siyasi cinayet ilk kez görülmüştür. Bu tarz cinayetleri düzenleyen toplulukların arttığına vurgu yapılmıştır.

İlan olarak yayımlanan “Paris Cinayetlerinden: Başından Aşağıya Kaynar Su” adlı yazıda, Paris ve Londra’daki kadınların sarhoşluğundan yakınılmıştır. Bu sarhoşluktan dolayı başları dertten kurtulmamıştır. Gerçek örnek bir olay aktarılmıştır. Sarhoş kadını gören kocanın başına gelenlerden bahsedilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Otuz Buçuk Santimetrelik Toplar” adlı yazıda, Osmanlı donanmasının canlandırılması için yapılanlardan, alınan toplardan, savaş gemilerinden ve Drednotlardan bahsedilmiştir. Topların tahrip gücüne de değinilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Kıskançlık Fâciası” adlı yazıda, Paris’te sarhoş bir kadının islediği cinayetten bahsedilmiştir. Bir kızın okul arkadaşını tabanca ile öldürmesine değinilmiştir. Arkadaşını öldüren kız bir delikanlıyı sevmiş fakat karşılık alamamıştır. Sevddiği delikanlı okul arkadaşına âşık olunca çareyi kızı öldürmekte bulmuştur.

İmzasız olarak yayımlanan “Armstrong Fabrikaları” adlı yazının fotoğrafları, gazetenin 8. sayısının ilk sayfasında yayımlanmıştır. İngiltere’ye giden milletvekillerinin bu fabrikayı gezdiğine değinilmiştir. Fabrika binalarının özelliklerinden bahsedilmiştir. Milletvekilleri, fabrikada topları ve Drednotları da görmüşlerdir.

İlan olarak yayımlanan “Hanya’da Yunan Bayrağı” adlı yazıda, Girit’in karışık durumda olduğu zamanda Hanya Kalesi’ne bir bayrak çekilmesinden bahsedilmiştir. Fakat bu bayrağın hangi devlete ait olduğu anlaşılamamıştır. Daha sonrasında bu bayrağın İngilizlere ait olduğu ortaya çıkmıştır. İngiliz bayrağı ile kalenin fotoğrafı çekilmiş ve bu fotoğraf da gazetede yayımlanmıştır. Mahmut Şevket Paşa bu durumun yanlış olduğunu bir gazeteciye açıklamıştır.

İlan olarak yayımlanan “2. 400 Liralık Mermi” adlı yazıda, 16 pusluk Amerika toplarına ait olan bir mermiden bahsedilmiştir. Topun remi gazetede yer almıştır. Topun masrafına ve tahrip gücüne değinilmiştir.

İmzasız olarak yayımlanan “Kale-i Sultaniye’de Yeni Polisler” adlı yazının fotoğraflarına, gazetede yer verilmiştir. Bu polisler şimdinin bekçileri konumdadırlar. Bekçilere tek bir üniforma giydirilmiştir. Bu yeni polislerin görevlerinden bahsedilmiştir. Osmanlı’da bir ıslahat başlatmaları ümit edilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “Güzellik Müsâbakası” adlı yazıda, Amerika ve İngiltere’de sık sık güzellik yarışmasının düzenlendiğine değinilmiştir. Bu yarışmaların sonucunda verilen ödülle pek çok fakir kızın zengin olduğundan bahsedilmiştir. Yarışmaya dünyanın her yerinden gelen kızlar katılmaktadır. İtalyan bir kızın yarışma hikâyesine de yer verilmiştir.

İlan olarak yayımlanan “El Roghi Ebu Hamara” adlı yazının fotoğraflarına 17. sayının kapağında yer verilmiştir. Büyük bir demir kafes içinde Fas’a gelen ve burada idam edilecek olan kişinin görülmektedir. El Roghi’nin hapis hikâyesine yer verilmiştir.

Abdülgânî Seniyy [YURTMAN]’nin “San’a-Hadida Şimendüferi”d adlı yazısında, Yemen’de yapılan bir tren yolundan bahsedilmiştir. Mühendislerle San’a civarında işe başlanmıştır. Yemen’in gayet mühim bir noktasına inşa edilecektir. Trenle ilgili hayaller kurulduğuna değinilmiştir. Trenin 326 senesinde yapılması planlanmıştır.

1. 3. 19. Kuponlar

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 25 adet kupon yer almaktadır. Bu kuponlar bilmece kuponudur. Gazetenin her sayısında bir adet olacak şekilde yayımlanmıştır. Kuponlar gazetenin son sayfasının en alt kısmında bulunmaktadır.

1. 3. 20. Fotoğraflar

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 222 adet fotoğraf yer almaktadır. Gazetede fotoğraflar oldukça önem arz etmektedir. Bu fotoğraflarda devlet adamları, İstanbul, meşhur kişiler, yurtdışı ziyaretlerinde görülen yerler de bulunmaktadır. Gazetenin 1. sayısında 8, 2. sayısında 13, 3. sayısında 11, 4. sayısında 16, 5. sayısında 13, 6. sayısında 18, 7. sayısında 11, 8. sayısında 10, 9. sayısında 13, 10. sayısında 18, 11. sayısında 7, 12. sayısında 10, 13. sayısında 10, 14. sayısında 7, 15. sayısında 5, 16. sayısında 6, 17. sayısında 4, 18. sayısında 5, 19. sayısında 2, 20. sayısında 5, 21. sayısında 5, 22. sayısında 5, 23. sayısında 6, 24. sayısında 6, 25. sayısında ise 8 adet fotoğrafa yer verilmiştir.

Görsellik, her çağda önem taşımaktadır. Her yaştan okuyucuya bu sayede rahatça ulaşılmaktadır. Gazete, bu bilinçle görselliği bu kadar yoğun olarak kullanmıştır. Yazılardan çok resimlerin dikkat çekmesi bu sebeptendir. Gazetenin fotoğrafın işlevselliğini kullanması okuyucu ilgisini canlı tutmuştur. Ayrıca fotoğraflar tarihi yakından takip etme hususunda da yardımcı olmaktadır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 1. sayısında 8 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Hereke Fabrikası'na giden Yusuf İzzettin Efendi ve yaveri Remzi Bey, ikincisi Hereke Fabrikası'ndan dönen kabalık, üçüncüsü Ertuğrul yatının Dersaadet'e dönüşü, dördüncüsü Hereke'den dönen bir vapur dolusu insanın coşkusu, beşincisi bir insanın kafatası iskeleti, altıncısı mayolu bir erkeğin ayakta durması, yedincisi bir pehlivanın sağ kolu, sonuncusu ise aynı pehlivanın sırtı ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 2. sayısında 13 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki dalgalı denizde bulunan büyük bir Drednot, ikincisi Hanya Limanı'nın geniş açılı bir

görüntüsü, üçüncüsü Rus ve Alman imparatorunun resmi ve Hohenzellern Yatı, dördüncüsü Suda Limanı üzerinde bulunan gemiler, beşincisi Girit'teki İzzettin Kalesi görüntüsü, altıncısı Hanya Hükümet Konağı görüntüsü, yedincisi bir İngiliz gemisi, sekizincisi Hanya Limanı'nın bir başka görüntüsü, dokuzuncu Fizan Yolu'nda dağ kenarında yürüyen bir adam, onuncusu Fizan Yolu'ndaki bir kervanda bulunan develer, on birincisi başında yıldız figürü bulunan Amerikalı bir kadın, on ikincisi bir mücevherli yarım eldiven, sonuncusu ise silah başında duran minik bir çocuk ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 3. sayısında 11 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki padişah ve İngiltere kralının selam duran askerlerin arasından yürümesi, ikincisi kalabalık bir asker topluluğu, üçüncüsü Suda Limanı'nın bir görüntüsü, dördüncüsü hürriyet için savaşan süvâri ve yaya askerler, beşincisi boy boy sıralanmış mermiler, altıncısı Osmanlı savaş gemilerindeki sistem, yedincisi top makinesinin küçük bir görüntüsü, sekizincisi cüce gelin ve damatlar, dokuzuncusu kavga eden iki cüceyi ayıran bir cüce polis, onuncusu elsiz telgrafı icat eden mucidin eşi ve yedi aylık çocuğu, sonuncusu ise yerlere sürülen uzun saçları olan bir kız ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 4. sayısında 16 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki dalgalı bir denizin üzerindeki bayraklı gemi, ikincisi denizin üzerindeki gemiler, üçüncüsü denizde bulunan birçok gemi ve Ertuğrul Yatı, dördüncüsü Gamble Paşa'nın bulunduğu gemi, beşincisi top makinesi, altıncısı Abdülhamid ve Mecidiye Kruvazörleri, yedincisi yan yana duran iki gemi, sekizincisi ayakta duran birçok insan, dokuzuncusu ikiz prenslerden saçını kazınan, onuncusu ikiz prenslerden saçı kazınmamış olan, on birincisi yemek yiyen takım elbiseli bir maymun, on ikincisi daktilo ile yazı yazan bir maymun, on üçüncüsü Teselyalı silahlı ayakta duran bir kız, on dördüncüsü iki kadının gülümsemesi, on beşincisi İngiliz kadınları arasında moda olan bir gömlek, sonuncusu ise nasihat yüzünden milyonlar kaybeden bir kadın ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 5. sayısında 13 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Şehzade Süleyman Efendi'nin cenaze merasimi, ikincisi İran Şâhı ile hürriyetperver erkekler, üçüncüsü İngiltere'de gerçekleşen Hindistan valisinin öldürülmesi, dördüncüsü

siyasi cinayetleri düzenleyen bir erkek, beşincisi Sir Curzon adındaki bir asker, altıncısı Von Der Goltz Paşa, yedincisi Amiral Gamble Paşa, sekizincisi Von Der Goltz Paşa ve arkadaşlarının Berlin bahçesinde gezintileri, dokuzuncusu Selanik'te bulunan Alatîni Köşkü, onuncusu İspanya kralına hediye edilen bir tüfek, on birincisi tüfeğe mermi dizilmesi, on ikincisi kibrit kutusunun üzerinde bulunan bir bardak, sonuncusu ise Avrupa'daki tiyatrolarda Doğu usulü dans eden bir kadın ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 6. sayısında 18 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Hürriyet-i Ebediye Tepesi'nde bulunan bir köprüyü süsleyen Türk bayrakları, ikincisi elinde çiçekler bulunan gülümseyen bir kız çocuğu, üçüncüsü sultanın faytonla halkın arasında olması, dördüncüsü Hürriyet-i Ebediye Tepesi'nde kurulmuş çadır, beşincisi süvâri birlikler ve halk, altıncısı Salih ve Mahmud Cevdet Paşa'nın at üzerindeki görüntüsü, yedincisi Abdülhamid'in iki kedisi, sekizincisi padişah ve papanın yan yana durması, dokuzuncusu ağzında bir sigara bulunan Yıldız Sarayı'na ait bir kedi, onuncusu 10 Temmuz şenlikleri ile alakalı bir gemi, on birincisi telefonla konuşan bir kadın, on ikincisi telefonla konuşan bir erkek, on üçüncüsü "Müdür'ün Zevcesi" başlıklı bir kadın, on dördüncüsü jimnastik pratiği yapan bir kadın, on beşincisi bahriyeli üniformalı bir erkek, on altıncısı saçları yapılı ve dantel örtülü bir kadın, on yedincisi askeri üniformalı ve kılıçlı bir erkek, sonuncusu ise denizde bulunan bayraklı ve süslü bir vapur ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 7. sayısında 11 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki deniz kenarında tarihi bir bina olan Londra Parlamento Dairesi, ikincisi İngiltere'ye giden milletvekillerin gördüğü bir bina, üçüncüsü iskelede duran bir grup erkek, dördüncüsü Thames Nehri'ndeki devasa gemiler, beşincisi Hanya Limanı'ndan İngiliz askerlerinin gidişi, altıncısı iki büyük top, yedincisi Settâr Hânın nargile içişi, sekizincisi bisikletli piyâde askeri, dokuzuncusu yüzme yarışmasında birinci olan kadın, onuncusu başında yıldız figürü olan Amerikalı bir kadın, sonuncusu ise jimnastik hareketi yapan bir kadın ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 8. sayısında 10 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki İngiltere'deki Armstrong Fabrikaları, ikincisi İngiltere'deki Avam Kamarası, üçüncüsü İngiliz askerlerinin Girit'ten ayrılışı, dördüncüsü Hanya'da Yunan bayrağı çekilmiş bir kule, beşincisi İngiltere'de Lordlar Kamarası, altıncısı 16 pusluk bir mermi ve yanında bir asker, yedincisi İran hükümdarı Ahmet Mirza Şâh, sekizincisi Kale-i Sultaniye'deki mahalle bekçileri, dokuzuncusu Kale-i Sultaniye'deki yeni polisler karnesi verilmesi, sonuncusu ise saçlarının yarısı örtülmüş bir kadın ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 9. sayısında 13 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki İspanya-Fas Savaşı / Melillia Muhârebesi'ndeki askerler, ikincisi Hyde Park Caddesi, üçüncüsü İngiltere Hâriciye Nezâreti, dördüncüsü İngiltere'de bulunan Tawe Bridge, beşincisi Avam Kamarası'ndaki yemek salonu, altıncısı Barselon'da ihtilâlcilerin konuşması, yedincisi Melillia Hadisesi'nde Müslüman kadınların kayıkla gidişi, sekizincisi Barselon'da ihtilâlcilerin kaldırım taşlarını sökmeleri, dokuzuncusu Kale-i Sultaniye'de Rum Mektebi'ndekiler, onuncusu Hanya'da Suda kapısı, on birincisi Rus Mektebi'ndekiler, on ikincisi Hanya çarşısı, sonuncusu ise İngiltere'deki kadın hamamları ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 10. sayısında 18 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Meclis-i Mebûsân tarafından Londra'ya gönderilen heyet, ikincisi İngiltere'de bir mahkeme re'isi ve onunla evlenen kadın, üçüncüsü Buckingham Sarayı'na gidenler, dördüncüsü Londra itfaiyesi, beşincisi Londra'daki Greenwich Rasathânesi, altıncısı İngiltere Dâhiliye Nezâreti, yedincisi Kral VII. Edward ve Rusya İmparatoru Nikola, sekizincisi Rusya imparatorunun Dersaadet'i ziyaret etmesi, dokuzuncusu Melillia Muhârebesi'nde İspanya topçuları, onuncusu Melillia Muhârebesi'nde İspanyolların getirdikleri toplar, on birincisi "Bir Müşâhebet" adlı tabloda bulunan çar ve Prens Dougall, on ikincisi Londra Baş Şehbenderi Mehmet Refet Bey, on üçüncüsü 10 Temmuz şenlikleri, on dördüncüsü Hanya'da tekrar işgal edilen kale, on beşincisi Girit'te milis askeri, zâbitân ve çavuşlar, on altıncısı 10 Temmuz şenliklerinde Saray-ı Birûnî'de inşa edilen zafer kemeri, on yedincisi Trablusgarp'ta bir cadde, sonuncusu ise İngiliz kızlarına verilen yüzme dersleri ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 11. sayısında 7 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki İngiliz Diana Zırhlısı, ikincisi Girit sularında farklı devletlere ait gemiler, üçüncüsü Hanya Tophane Kalesi'ndeki Yunan bayrağının indirilişi, dördüncüsü Fransa Sefâreti'ndeki memurlar, paşalar ve hâriciye nâzırları, beşincisi İngiltere'deki Portsmouth Limanı, altıncısı Karadağ Prensi Nikola, sonuncusu ise Melillia Muhârebesi'ne katılan Fas süvâripleri ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 12. sayısında 10 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Sultan Osman Gazi Türbesi, ikincisi Mekteb-i Harbiye'ye yapılan ziyaret, üçüncüsü Bursa'da bulunan Yeni Cadde, dördüncüsü sultanın Mekteb-i Harbiye'yi ziyareti, beşincisi Bursa Daire-i Belediye, altıncısı Bursa'nın bir kısmı ve Câmî-i Kebir, yedincisi Bursa'da Kasr-ı Hümâyûn, sekizincisi padişahın ziyaretleri sırasında uğradığı Mudanya şehri ve iskelesi, dokuzuncusu Bursa Yıldırım Câmî-i Şerifi, sonuncusu ise Melillia'da bir Musevî kız ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 13. sayısında 10 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki padişahın Mudanya trenine bineceği için yapılan halı yolu, ikincisi padişahın Bursa ziyareti, üçüncüsü Bursa'da yapılmış olan tak, dördüncüsü padişahın Bursa'daki Kasr-ı Hümâyûn'dan dönüşü, beşincisi Mudanya İskelesi'nde halkın padişahı karşılaması, altıncısı Şâh-ı Cedîd Mirza Ahmet Şâh ve silahşorları, yedincisi büyük bir kalabalığın Kabataş İskelesi'ne gidişi, sekizincisi Karadağ Prensi Nikola'nın köylülere ayak öptürmesi, dokuzuncusu Neveser Vapurunun iskeleye yaklaşması, sonuncusu ise Şirin isimli kedi ve yavruları ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 14. sayısında 7 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Berlin'de bir Osmanlı kulübünün erkekleri, ikincisi Girit'te Osmanlı ve diğer devletlerin bayrakları, üçüncüsü Osmanlı ve Bulgar hududunda nöbet tutan iki asker, dördüncüsü Ticâret ve Nâfia Nâzır-ı Cedîdi Hallaçyan Efendi'nin portresi, beşincisi Mirza Şâh'ın Tahran'a gidişi, altıncısı İran'ın hükümet bankası, sonuncusu ise Londra İpodrom Tiyatrosu'nda "Üç Güzeller" adı verilen kız kardeşlerin dansı ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 15. sayısında 5 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki İngiltere Parlamentosu'nda Avam Karamarası'na özel kütüphane, ikincisi İngiltere'deki Kristal Saray, üçüncüsü Amerikalı doktorun zeki maymunu, dördüncüsü Amerikalı doktorun zeki maymununun sabah keyfi, sonuncusu ise yelpaze modası ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 16. sayısında 6 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Yemen'deki jandarma birliği, ikincisi San'a'da bir jandarma birliğinin dinlenmesi, üçüncüsü İspanyolların Fas'ta mücevherlerini taşımaları, dördüncüsü Yemen'deki yeni jandarmalar, beşincisi farklı bir bisiklet modeli, sonuncusu ise yüzme dersi öğretmeni ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 17. sayısında 4 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Kutbu Şimâli kâşifi Doktor Cook, ikincisi padişahın Hırka-ı Saadet-i ziyareti, üçüncüsü Kutbu Şimâli kâşifi Mösyö Peary, sonuncusu ise deve üstünde silahlı insanlar ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 18. sayısında 5 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Câmî ül-ekber'de bayram namazı, ikincisi 160 yaşında bir zenci, üçüncüsü Berlin'de devr-i âlem, dördüncü Kurupp Fabrikası'nın yeni topu, sonuncusu ise dansöz kıyafetleri giymiş Matmazel Berrar ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 19. sayısında 2 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Paul Conchas adındaki zabitin top arabasını kaldırışı, sonuncusu ise Şâh mahlûğun cüceleri ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 20. sayısında 5 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Berlin'deki temizlik işçileri, ikincisi Mösyö Ferrer'in portresi, üçüncüsü Mösyö Ferrer'in kızı, dördüncüsü İran'ın meşrutiyetten sonraki ilk meclisi, sonuncusu ise kadın bir dalgıç ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 21. sayısında 5 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki İstanbul'da yapılan askerlik, ikincisi Amiral Gamble Paşa'nın portresi, üçüncüsü

padişahın İzmit'e gidişi, dördüncüsü Haydar Paşa Garı, sonuncusu ise Japonya'nın en meşhur siyasetçilerinden Mariki İto ve ailesi (Mariki İto'nun Resimli İstanbul Gazetesi'nde yayımlanan fotoğrafı ile benzerlik gösteren kişi İto Hirobumi'dir. Gazetede yayımlanan fotoğrafın altındaki bilgilerin İto Hirobumi ile örtüştüğü de görülmektedir.) ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 22. sayısında 5 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Viyana'daki Prater Meydânı, ikincisi Rusya İmparatoru ile İspanya Kralı'nın faytonda gidişi, üçüncüsü Nafkratosya adındaki gemi, dördüncüsü kıyıya yaklaşan gemiler, sonuncusu ise Alamis Limanı ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 23. sayısında 6 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Meclis'i Mebûsân'ın açılışı, ikincisi İngiliz kadın aktris, üçüncüsü Fransa'da güzellik meraklısı kadınlar, dördüncüsü Yunanistan'da Salamis Limanı'nda yaşanan ihtilâl, beşincisi Madam Steinheil'in mahkemesi, sonuncusu ise Salamis Limanı olayındaki İpsara gemisi ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 24. sayısında 6 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Yüzbaşı Osman Nuri Bey, ikincisi Almanya'da papağanlara dinletilen gramofon, üçüncüsü Mösyö Cartier'in Abdülhamid'in mücevherlerini kontrol etmesi, dördüncüsü kadınlara özel yeni jimnastik hareketi, beşincisi bir kadının diğer kadına jimnastik hareketi öğretmesi, sonuncusu ise gazetenin yazarlarından Mehmet Ali Bey'in kolları bağlı bir fotoğrafı ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25. sayısında 8 adet fotoğraf bulunmaktadır. İlki Almanya'da kurşun geçirmeyen bir zırhın insan üstünde denenmesi, ikincisi San'a civarındaki tren güzergahı, üçüncüsü kuleli arabalar, dördüncüsü kuleli arabanın üzerine çıkıp gözlem yapan bir kişi, beşincisi Kuds-i Şerif etrafının manzarası, altıncısı Fransa'da güzellik uğruna yüzüne buhar tutan bir kadın, yedincisi Almanya'daki kadınların üzüm ile tedavisi, sonuncusu ise kadınlara özel jimnastikler ile alakalıdır.

1. 3. 21. Çizimler

Resimli İstanbul Gazetesi'nin 25 sayısında toplam 43 adet çizim yer almaktadır. Çizimlerin belli bir teması bulunmamakla beraber roman, hikâye ve sosyal konular ile alakalı çizimlere yer verilmiştir. Resimli İstanbul Gazetesi'nin 1. sayısında 2, 2. sayısında 3, 3. sayısında 3, 4. sayısında 2, 5. sayısında 3, 6. sayısında 1, 7. sayısında 1, 8. sayısında 2, 9. sayısında 1, 11. sayısında 3, 14. sayısında 1, 15. sayısında 3, 16. sayısında 1, 17. sayısında 2, 18. sayısında 1, 19. sayısında 3, 20. sayısında 1, 21. sayısında 2, 22. sayısında 2, 23. sayısında 2, 24. sayısında 3, ve son sayısında ise 1 adet çizime yer verilmiştir. Gazetenin 10, 12 ve 13. sayılarında çizime yer verilmemiştir. Gazetenin çizime yer vermesi sanatsal yönünü ortaya çıkarmıştır. Çizimler, fotoğrafların başarmak istediği amaca yardımcı olmuştur. Gazetede siyaset, savaş, muharebe, askerlik ve dünyadan güncel olaylar ile ilgili çizimler bulunmaktadır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 1. sayısında 2 adet çizim yer almaktadır. İlki Abdülhamid'in "Nedâmet mi Heyhat!" adlı bir romanı okuması, ikincisi ise bir kadınla üzgün bir erkek ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 2. sayısında 3 adet çizim yer almaktadır. İlki bir odada bulunan efendi ve uşağı, ikincisi odada bulunan Abdülhamid ve odanın hemen dışında bulunan bir yumurtacı, sonuncusu ise ağaca bağlanmış idam mahkûmlarının yılanlara yem edilmesi ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 3. sayısında 3 adet çizim yer almaktadır. İlki ellerinde eşyalar ile tek sıra halinde bir binadan çıkan erkekler, onuncusu deniz kenarında bulunan insanlar ve fayton, on ikincisi file ezdirilmek üzere yere bağlanmış bir idam mahkûmu ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 4. sayısında 2 adet çizim yer almaktadır. İlki elinde ışıkla sıraya girmiş birçok erkek, sonuncusu ise bir bahçe girişinde kadınlar ve kapı görevlisi ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 5. sayısında 3 adet çizim yer almaktadır. İlki İran'daki Rus süvâri askerler, ikincisi Amerikalı kızların deniz giysisi, sonuncusu ise Paris'in son modası olan işlemeli ve ipekli bir manto ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 6. sayısında 1 adet çizim yer almaktadır. Çizim, Paris'te bir kadının erkeğin başından aşağı kaynar su dökerek birini öldürmesiyle alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 7. sayısında 1 adet çizim yer almaktadır. Çizim, Paris'te kıskançlık yaşayan iki kadının silahla cinayet işlemesi ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 8. sayısında 2 adet çizim yer almaktadır. İlki Tebriz civarındaki son bir savaş, sonuncusu ise, balonda evlenme teklifi alan bir kadın ve evlenme teklifi eden erkek ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 9. sayısında 1 adet çizim yer almaktadır. Çizim, Rîf Kabilesi'nin kahraman askerleri ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 11. sayısında 3 adet çizim yer almaktadır. İlki Rîf Kabilesi cengâverleri, ikincisi Rîfli Hasan Bin Abdullah'ın at üstünde savaşması, sonuncusu ise bir hikâye karakterinin resmi ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 14. sayısında 1 adet çizim yer almaktadır. Çizim, askerlik açısından yeni bir buluş ve tecrübe ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 15. sayısında 3 adet çizim yer almaktadır. İlki Plevne Muhârebeleri'nde Osmanlı kahramanları, ikincisi Almanya'da yapılan nişan talimleri, sonuncusu ise Faslıların silah satın alması ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 16. sayısında 1 adet çizim yer almaktadır. Çizim, Çakırcalı'nın dağ başında bir köylüyü sorgulaması ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 17. sayısında 2 adet çizim yer almaktadır. İlki El Roghi Ebu Hamara'nın demir kafes içinde Fas'a gelişi, ikincisi İzmir Hükümet Konağı'ndaki eşkıya Yörük Osman ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 18. sayısında 1 adet çizim yer almaktadır. Çizim, eşkıya Kasaloğlu ve Çakırcalı Mehmet'in kavga etmesi ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 19. sayısında 3 adet çizim yer almaktadır. İlki Fransa'da yeni yapılan farklı bir mermi, ikincisi gece düşmanı algılamak için patlatılan parlak mermi, sonuncusu ise Paris'te son moda dekolte giysi ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 20. sayısında 1 adet çizim yer almaktadır. Çizim, Çakırcalı ve avenesinin Bozdağ'daki bir kulübede Mösyö Vitel ile konuşmaları ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 21. sayısında 2 adet çizim yer almaktadır. İlki Suriye Musevilerine benzeyen bir kız, sonuncusu ise bir kadının kadehten bir şeyler içmesi ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 22. sayısında 2 adet çizim yer almaktadır. İlki Mütemehidi İdris'in deve üstünde gidişi, sonuncusu ise ayakta konuşan iki adam ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 23. sayısında 2 adet çizim yer almaktadır. İlki genç bir kadın ile yaşlı bir erkek, sonuncusu ise bir erkek ve kadının nikah masasında bulunması ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 24. sayısında 3 adet çizim yer almaktadır. İlki Berlin'deki yeni postacılar, ikincisi "Küba Ormanlarında Bir Gece" adlı hikâye, sonuncusu ise bir el ile yapılan bir salyangoz gölgesi oyunu ile alakalıdır.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin, 25. sayısında 1 adet çizim yer almaktadır. Çizim, "Küba Ormanlarında Bir Gece" adlı hikâyeye alakalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

FİHRİST

2. 1. YAZAR ADINA GÖRE

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “Namuslu, Halûk” (Fıkra), Ahlak ve insan hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 310-311.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “San’a’da Tatlı Bir Aldanış / Bahçe Bülbülleri” (Makale), San’a’nın tanıtılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 356-357.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “San’a-Hadida Şimendüferi / Yemen’in İade-i Hayatının İlk Alâmeti” (Haber), Yemen’in manzarası, güzelliği ve o bölgeye yapılacak icraatlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 386.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “Yemen Mektubu / Câmi-ül Ezdâd Bir İklim” (Makale), Hava ve iklim hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 276-277.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “Yemen Mektubu / Yemen’in Cibâl-i İklimi ve Tesirâtı” (Makale), Hava durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 260-261.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “Yemenlilerin İstidâdı / Askerlik Meziyetleri” (Makale), Yemenlilerin genel durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 244-245.

Ahmet Mazhar, “Bir Hayal-i Mûnis...” (Hikâye), Bir anda geçmişe dönmek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 135-136.

Ahmet Midhat, “Müzâkere ve İttifâk” (Hikâye), Mahkemede bir talâk davası, ikmâl-i namus, dördüncü daire-i belediyede gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 66-67.

Ali Nusret, “Medeniyet-i Osmaniye” (Makale), 10 Temmuz milli bayramımız hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 54.

Ali Nusret, “Sene-i Devriye-i Hürriyet” (Makale), Hürriyet bayramı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 82-83.

Ali Süha [DELİLBAŞI], “Mâhitâbın İlhâmı” (Fıkra), Tahsin Nahid’e atfedilen bu yazı bir gece hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 324-325.

Ali Süha [DELİLBAŞI], “Yalnızlık Geceleri” (Fıkra), Bahar akşamı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 292-293.

Alphonse Daudet, “Marie Antoinette” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Cemil), Hükümet hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 138-140.

Anatole France, “İlk Yağmur” (Mensur Şiir), (Çev. Emin Lami), Yağmurlu havalar ve o zamanın şartları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 308-309.

Asaf Muammer, “Hükm ü Kader” (Hikâye), Peder ve vâlidelere / Bir kadının evliliği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 187-191.

Aziz Neriman, “Aheng-i Tesellî” (Şiir), Sevgiliyle konuşma hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 387.

Aziz Neriman, “Bütün Elemlerinin Musikî-yi Leylîsi” (Şiir), Sevgi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 308.

Bağdatlı Faik, “Türkçe Şiirlerden: Mekkâreci” (Şiir), Bir çöl ve hayvanların durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 198.

Baha Tevfik, “Barometre” (Hikâye), Havadan konuşma hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 199-200.

Baha Tevfik, “Kadın Ayakları” (Mensur Şiir), Emin Laima’ya / Kadınların ayaklarına duyduğu hayranlık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 183-184.

Baha Tevfik, “Kadın Kalbi” (Mensur Şiir), Kadın ile erkeğin kıyası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 262.

Baha Tevfik, “Tefekkürât / Büyük Larousse” (Fıkra), Kütüphanede bulunan kitap hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 233.

Baha Tevfik, “Tünelde” (Mensur Şiir), İnsanların durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 340.

Bedia Semih, “Çocuklara Tayîn-i Cezâ Meselesi” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Çocukları akşam yemeğinden mahrum etmek ve çocukları utandırmak gibi alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 61-63.

Bedia Semih, “Ev Hanımı / 1 / Vezâifin Derece-i Ehemmiyeti” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Hizmetçiye sahip olan ev hanımları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hız. 325 / 18 Hız. 1909) s. 13-15.

Bedia Semih, “Ev Hanımı / 2 / Hizmetçilerin İdâresi” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Evde kaç hizmetçi bulunması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 29-30.

Bedia Semih, “Ev İşleri / 3 / Hizmetçilerin Mesûliyeti” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Hizmetçilerin yaptıkları işler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 46-47.

Bedia Semih, “Vâlideler ile Hasbihâl / Çocuk Terbiyesi / 2” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Bir öğretmenin çalışmasında yer verdiği konular hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 125-126.

Bedia Semih, “Zevk-i Selim” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kendini tamamen evine adayan kadınlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 110-111.

Bedii Nuri, “Ferrer’in İdâmı Münâsebetiyle Sosyalizm Tarihi” (Makale), Sosyalizmin tanımı ve işleyişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 325-328.

Bedii Nuri, “Ferrer’in İdâmı Münâsebetiyle: Sosyalizm Tarihi” (Makale), Sosyalizmin tanımı ve sosyalizm ile ilgili fikirler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 342-346.

Bihter Lamia, “Esâret-Odalıklar” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kadınların uğradığı haksızlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 253-255.

Bihter Lamia, “Kadınlar ve Moda / 1” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kadınların Batı’daki durumları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 238-239.

Bihter, “Dârümuallimât’ta Yapılan Tensîkât” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Halide Salih Hanımefendi’ye / Kadınların sosyal hayatı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 221-222.

Bir Muharrir, “Kadınlar ve Emeller” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kadınların yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 284-287.

Celal Sahir, “Bir İhtimâl” (Şiir), Sevginin sorgulanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 372.

Celal Sahir, “İhtisâsât-ı Muhit” (Şiir), Ahmet Şuayb’e atfedilen şiir ıztırâb hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 292.

Cemil Süleyman, “Fikret’in Kuzusu” (Hikâye), Bir çocuğun kuzusunu her şeyden çok sevmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 387-389.

Charles Feuillet, “Önlük” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Cemil), Dul bir kişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 357-360.

Chateaubriand, “Menâzır-ı Hayret-bahşâ-yı Kâinat” (Tercüme), (Çev. Adil Paşa hafidi Mehmet Asaf), Dünya üzerine felsefi düşünceler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 264-265.

Chateaubriand, “Vicdân Azâbı” (Tercüme), (Çev. Mehmet Asaf), İnsanın muhakemesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 137.

Emin Lami, “Dönerken” (Fıkra), Trende yolculuk yapan bir kişinin düşünceleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 341-342.

Emin Lami, “Salon Psikolojilerinden / Bir Hakikat” (Hikâye), Geçen nüshanın devamı, aşk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 250-252.

Emin Lami, “Salon Psikolojilerinden / Bir Hakikat” (Hikâye), Mehmet Rauf Bey’e atfedilen hikâye bir erkekle bir kadın arasında geçen sohbet hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 234-237.

Emin Lami, “Samimi Düşünceler / İstasyondaki Gölgeye” (Fıkra), Baha Tevfik ve Şahabeddin Süleyman’a atfedilen yazı kadından yola çıkan düşünceler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 268-269.

Enis Avni, “Bedî Sahifeler / Kadın” (Şiir), Kadının tanımı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 324.

Fehmi Razi, “Bedbinliklerim” (Fıkra), Mehmet Rauf Bey’e atfedilmesi ve üzüntüsü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 249.

Florinalı Nazım, “Lisan-ı Midhat’tan” (Şiir), Millet ve geçmiş hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 198.

Florinalı Nazım, “Üstad Ekrem ve Nejad” (Şiir), Üzüntü, keder, yas hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 167-168.

François Coppée, “Saâdet-i Beşeriyye Hayalleri” (Tercüme), (Çev. Ali Nusret), Mutluluğun ne olduğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 22-23.

François d’Union, “Sehv-i Tesâdüf” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Cemil), Avukat ile bir kadının konuşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 314-316.

Gaston Carville, “Muazzeb Komşu” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Ali), Yeni taşınan komşusunun çok ses yapması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 372-378.

Guy de Maupassant, “Andre’nin Rahatsızlığı” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Cemil), Kadın ile erkeğin yasak muhabbeti hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 389-391.

Guy de Maupassant, “Marroca” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Cemil), Geçen nüshanın devamı ve sonu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 218-220.

Guy de Maupassant, “Marroca” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Cemil), Evli bir kadının başkasına âşık olması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 202-204.

Guy de Maupassant, “Paris Hayatı / İşâret Yâhûd Bir Tecrübe” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Cemil), Bir kadının başına gelenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 169-172.

H. S. (Sin), “Osmanlı Donanmasının İhyâsı” (Siyasi Yazılar), Osmanlı ve Batı’nın durumu ve top, tersane yapılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 164-167.

Halil Hamid, “Kadınlar ve Emeller” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kişinin duygu durumu ve düşünceleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 318-319.

Halil Hamid, “Küçük Fikirleri Toplayınız!” (Fıkra), Memleketin gelişmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Aġs. 1909) s. 103-104.

Halil Hamid, “Terbiye-i İctimâîyemiz” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kadınların vatanperverliġi ve onlara fırsat verilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Aġs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 206-207.

Haşım Nahid, “Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender / 4 / 5 / 6 / 7 / 8” (Şiir), Cehpede yaşananlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 229-230.

Haşım Nahid, “Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender” (Şiir), Ufuk ve yeryüzü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 215-217.

Hayriye Kemal, “Kedimin Akı” (Mektup), Bir okuyucunun yaşadığı durum hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Aġs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 205-206.

Henry Hand, “Çay Masasında / 1 / 2 / 3 / 4 / 5” (Tercüme), (Den. Çev. Emin Lami), Aşk ve sevgi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 324.

İmzasız, “Âlatîni Köşkü Önünde Bir Yumurtacı” (Mizah Yazıları), Abdülhamid ile yumurtacı arasında geçen sohbet hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 25.

İmzasız, “Armstrong Fabrikaları” (Haber), Tüm dünya devletlerine donanma konusunda yardımı dokunan fabrikalar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 116-117.

İmzasız, “Cücelerin İzdivâcı” (Haber), Paris’te gerçekleştirilen bir düġün hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 40-41.

İmzasız, “Çakırcalı Mehmet” (Makale), Haydud haydudu nasıl öldürdü, haydud Kamalı gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 277-279.

İmzasız, “Çar Neden Seyahate Çıktı?” (Seyahat Yazıları), Çarın seyahatindeki durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 7.

İmzasız, “Çarın Cevlânı” (Seyahat Yazıları), Willhelm ile İsveç krallığının ziyareti hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 21-22.

İmzasız, “Çarın Seyahati” (Seyahat Yazıları), İsveç krallığına yapılan seyahat hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 36.

İmzasız, “Çocukları Korkutmanın Mazarratı” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kız ve erkek çocukların terbiyeleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 45-46.

İmzasız, “Girit Meselesi” (Siyasi Yazılar), Bâb-ı Âlî’ye tebliğ edilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 84.

İmzasız, “Girit Meselesi” (Siyasi Yazılar), Devletlerin Girit’teki söz hakkı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 67-68.

İmzasız, “Girit Meselesi” (Siyasi Yazılar), Girit’in durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 6-7.

İmzasız, “Girit Meselesi” (Siyasi Yazılar), Girit’in işgali ve ahvâli hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 36.

İmzasız, “Girit Meselesi” (Siyasi Yazılar), Osmanlının Girit ile durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 21.

İmzasız, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Havalar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 18-20.

İmzasız, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), İstanbul’un güzellikleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 3-5.

İmzasız, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), İstanbul’un mevkisi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 34-35.

İmzasız, “Heykeli Nasıl Çaldım?” (Tercüme), (Hik. Çev. Mustafa Refik), Cinayet vb. durumlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 26-28.

İmzasız, “Heykeli Nasıl Çaldım?” (Tercüme), (Hik. Çev. Mustafa Refik), Cinayet ile ilgili bir soygun hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 42-44.

İmzasız, “Heykeli Nasıl Çaldım?” (Tercüme), (Hik. Çev. Mustafa Refik), Cinayet ile ilgili bir soygunun devamı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 58-60.

İmzasız, “İran Ahvâli” (Siyasi Yazılar), İran’da gelişen olaylar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 84-85.

İmzasız, “Kale-i Sultaniye’de Yeni Polisler” (Haber), Kaledeki mahalle bekçileri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 120-121.

İmzasız, “Kâriler ile Hasbihâl” (Siyasi Yazılar), Abdülhamid ve yaşadığı hayat hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 74-76.

İmzasız, “Kuvâ-yı Bahriye Meselesi” (Siyasi Yazılar), Devletlerin bahriye konusundaki tutumları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 52-53.

İmzasız, “Küçük Hikâyelerden: Artık... Münâsebetim Kalmadı!” (Hikâye), Şimendüferde seyahat eden bir kişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 228-229.

İmzasız, “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 15 / 16” (Mektup), Baba ile oğulun mektuplaşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 182-183.

İmzasız, “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet” (Makale), Çakırcalı Mehmet’in devlete karşı bulunduğı eylemler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 263-264.

İmzasız, “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet” (Makale), Mösyö Vitel’in mülâkâtı alt başlığı ve makalenin son bulması hk), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 311-314.

İmzasız, “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet” (Makale), Nişan talimleri, bir haydudun kurşunu, haydudun serveti, üç bin beş yüz lira gibi alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 294-296.

İmzasız, “Nasihat Yüzünden Musîbet” (Fıkra), Nasihat yüzünden başına gelenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 63.

İmzasız, “Prens Bülow” (Seyahat Yazıları), Prens’in konumu ve durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 36-37.

İmzasız, “Spor / Avusturyalı Zebiskov” (Haber), Spor müsabakalarındaki evrelerden bahseden pehlivan hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hız. 325 / 18 Hız. 1909) s. 10-13.

İmzasız, “Ufak Tefeğin Çantası / Kadınlar Gazetesi” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Batı’daki kadın gazeteleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağı. 325 / 23 Ağı. 1909) s. 159.

İmzasız, “Yeni Matbûât Nizâm-nâmesi Evde Tatbîk Olunabilecek Mi?” (Mizah Yazıları), Uşak ile evin beyi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 24.

İmzasız, “Yeni Taâmlar: Fransızların Sütü Çorbası” (Yemek Tarifleri), Paris’in vazgeçilmezi sütü çorba hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 31.

J. B. Rousseau, “Gaflet-i Beşer” (Tercüme), (Çev. Adil Paşa hafidi Mehmet Asaf), İnsanlara öleceklerinin hatırlatılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 230-231.

James Royson, “Abdülhamid’in Kedileri” (Tercüme), Sarayda dahi kediler barındırdığı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 87.

Jelma, “Peçe” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Ali), Bir kadının eşini kıskanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 346-348.

Leman, “Şundan, Bundan” (Kadırlara Mahsus Sohbetler), Ferrer-Çakırcalı, Pierre Loti üzerine münâkaşalarımız gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 348-350.

Mahmud Sadık, “Müjde Mi? Mâtem Mi?” (Kadırlara Mahsus Sohbetler), Mecliste kadınlara özel bir alan yapılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 269-271.

Marcel Proust, “Halam Rose” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Ali), Küçük bir kasabada yaşayan halasını ziyaret eden bir çocuk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 245-247.

Marcel Proust, “Paris Cinayetinden / Müdürün Zevcesi” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Ali), Kadının güzelliği ve durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 90-93.

Marcel Proust, “Sadâkat” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Cemil), Oda hizmetçisi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağı. 1909) s. 122-124.

Marcel Proust, “Yangın Var!” (Tercüme), (Hik. Çev. Mehmet Cemil), Evlilik hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 266-268.

Mehmet Ali, “Amerika Usûlü” (Hikâye), Bulunduğı yerden başka bir yere giden biri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 296-302.

Mehmet Behçet, “İlk Sevdığım” (Şiir), Akşam, semâ ve hülya hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 262.

Mehmet Cemil, “Kara Bahçe / 1 / 2 / 3” (Hikâye), Bir bahçenin korkunçluğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağı. 325 / 23 Ağı. 1909) s. 154-156.

Mehmet Cemil, “Mefrûş Oda” (Tercüme), Fransızca’dan çeviri hikâye hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağı. 1909) s. 106-109.

Mehmet Hilmi, “Dul ve Fakir Kadınlara Muâvenet ve Sanayi-i Nisvâniyeyi İhyâ” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Müslüman kadını olmak hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 173.

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece / 2” (Tercüme), Rom. tefrikası bitki ilmine meraklı bir kişinin yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 361-366.

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece” (Tercüme), Rom. Bitki ilmine meraklı bir erkeğin yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 328-331.

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece” (Tercüme), Rom. tefrikası bitki ilmine meraklı bir kişinin yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 350-351.

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece” (Tercüme), Rom. tefrikası bitki ilmine meraklı olan bir kişinin arkadaşlarıyla birlikte yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 378-383.

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece” (Tercüme), Rom. tefrikası bitki ilmine meraklı olan bir kişinin arkadaşları ile başından geçenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 391-398.

Mübeccel Halid, “Hanımlarımız ve Türkçe” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kadınlar için de lisanın çok önemli olması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hızr. 325 / 28 Hızr. 1909) s. 30-31.

Mübeccel Halid, “Sıhhat-i Nisvândan: Hanımlarımız ve Spor” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Türk hanımlarının ihtiyacı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 93-95.

Nafi Atuf, “Hissî İfâdeler / Aile” (Fıkra), Ahmet Hamid’e atfedilen yazı ailenin ne demek olduğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 309-310.

Nazikizâde Mehmet Hilmi, “Nedâmet ve Tezâhürât-ı Vicdâniye” (Hikâye), Londra’daki polis karakolundaki bir durum hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 196-198.

Nazikizâde Mehmet Hilmi, “Tabiîyât / Hayvanâtın Ölüm Hakkındaki İhtisâsâtı” (Fennî Sohbetler), Hayvanların ölüme karşı verdiği tepkiler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 184-186.

Necip Beyzâde Samiha, “Eğlenceli Suâllerden” Eldivenle alaklı bir soru hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 126-127.

Nerime, “Düğünde Bir Gün” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Düğün ile ilgili âdetler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 334-335.

Nerime, “Hanımlara Mahsûs Bir Temâşâ / Osmanlı Dram Tiyatrosunda” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), İki kadının tiyatroya gitmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 317-318.

Nerime, “Madam Steinheil” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Beraat alan bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 367.

Nerime, “Türk Hanımları ve Osmanlı Donanması” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kadınların durumu ve Osmanlının askeri gücü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 302-303.

Nesime Mezher, “Hayatın Korkunç Hatıralarından: Bir Gece” (Kadınlara Mahsus Sohbetler, Evdeki kadınların dışarıdan gelen seslerden korkması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 157-158.

Nesime Mezher, “Üsküdar Vapurunda!” (Siyasi Yazılar), Yolcuların kendi aralarında konuşmaları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 77-78.

Nuriye Kemal, “Takayyüdât-ı Sıhhiyeden: İstihmam” (Fennî Sohbetler), Hamamdaki kaynar su hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 79.

Octave Mirbeau, “Bir Hizmetçi Kızın Rûznâmesi” (Tercüme) (Hik. Çev. Mehmet Ali), Oda hizmetçisiyle evin beyi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 279-284

Paul Bourget, “Fleurting-Kulüp” (Tercüme) (Hik. Çev. Emin Lami), İçki, kadın ve eğlence bulunan salonlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 331-334.

Paul de Kock, “Temâşâgâhlar” (Tercüme) (Kadınlara Mahsus Shb.) (Çev. Müzeyyen Zeki), Tiyatroların durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 141-143.

Paul de Kock, “Tesâdüf” (Tercüme) (Hik. Çev. Bedriye), Diğer nüshanın devamı ve sonu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 231-232.

Paul de Kock, “Tesâdüf” (Tercüme) (Hik. Çev. Bedriye), Paris’te yaşayan birinin genel düşünceleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 222-223.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbet), Çarın darsaâdeti ziyâreti, Abdülhamid’in en büyük arzusu, çarın ahlâkı, çarın musikîye merakı, sarayda İngilizce, sarayda resim, veliahdın terbiyesi, çarın sevdiği ve sevmediği şeyler gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 194-195.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbet), Kadın mektubu, ne güzel mektup, perde arkasındaki sesler, tensikât hastalığı, üstüne evlenmek meselesi gibi alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 210-212.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Âmeden-i mebûsân, bedavaya karın doyurmak, köhne Bizans’ın teceddüdü, rüya değil hakikat, yaşanacak yer, yeni bir şehremâneti gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 290-291.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Bir imtiyâz isteyeceğim, madeni bulduk, Göksü Deresi’nde, Frerele Mektebi muallimleri, şimdiye kadar ne yapıldı,

Osmanlı donanması, ne duruyorsun kapıdan gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 370-371.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Eğlenceli musâhabeler, tatlıya dayanmam, ramazan oburları, en müthiş bir obur, tensikâtın tesiri gibi alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 226-227.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Günlük işler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 114-116.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), İngiltere kadınları, mebûsân-ı muhtereme aileleri, paça günü, izdivâç acenteleri, hukuk-ı nisvân, hizmetçiler kaçmış gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 354-355.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), İstanbul’un geçmişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 50-51.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Kadın busesi, mühlik buseler, insanı öldürüyor, busenin tesiri, Abdülhamid’in buseleri, bilenecek balta adında alt başlıklardan oluşmaktadır., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 130-132.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Leyleğin ömrü, gagasız laklakazanlık, vakit geçirmenin sırası mı, tedricen tekemmül, Sahra-yı kebir ortasında gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 322-323.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Mebûs hastalığı, Lord Dufferin, John Bright, zevcenin şikâyeti, mebûslarımızın hastalığı, Gladstone’un asabiyeti, devr-i sâbıktaki nutuklar gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 306-307.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Mebûslarımız Londra’da, acaba neler gördüler, Kulelerden Bahs olunurken, Donanma-yı Osmaniye’nin İhyâsı, Zırhlı tutan bir hokkabaz, Hülâsa şeklinde alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Aġs. 1909) s. 98-101.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Mûjde! Mûjde! Mûjde!, Abdülhamid’in mücevherâtı, on parasız yaşımanın kolayı, bedava otel, parasız rozbif gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Aġs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 178-179.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Ne konuşalım, sabahleyin bir kavga, yevmî gazetelerde ne var, yüreġime iġne batıyor, tahayyülü pek severim gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 242-244.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Seyahat-ı şâhâne, nasıl şaşırmayalım, Bâb-ı Âlî koridorları, geçmişe mâzî yenmişe kuzu, hanımların muâveneti, Karagöz’ün keşkülü, bahtiyâr bir kâtip gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Aġs. 325 / 30 Aġs. 1909) s. 162-163.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Teceddüd hatveleri, Karaburun önünde manevra, yeni idâre-i mahsûsa, Roma’da bir nâzır, papanın temennisi, diplomalı açşılarımız olacak gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 258-259.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Teceddüd hatveleri, Konya seyahati, teceddüd emâreleri, İstanbul temizleniyor, kütüphânemdeki müze, köpekler kaldırılıyor gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 274-275.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Yeni bir grev, şehremâneti işe başladı, eski hamam eski tas, gâib çocukların vâlideleri, tokathyan âlemine alışık, susamcı bacılar gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 338-339.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbetler), Yine mi kadın busesi, galeyân-ı şehvet, buse hikâyeleri, aktris buseleri, mahkeme re’isini iğfâl, Memduh Efendi’nin câriyeleri şeklinde alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 146-148.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 11 / 12 / 13” (Mektup), Bir çocuğun babasına derslerini anlatması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 119.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / 17 / 18 / 19 / 20” (Mektup), Çocuğun babasıyla sınavları ile ilgili mektuplaşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 198-199.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 5 / 6 / 7 / 8” (Mektup), Bir oğulun babasına yazması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 70.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 9 / 10” (Mektup), Kardeşinin dersleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 102.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 14” (Mektup), Babanın oğundan haber alamaması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 150.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar 1 / 2 / 3 / 4” (Mektup), Lügat gönderimi ile ilgili sohbetler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 55.

Selahaddin Cemal, “Sen... Daima Sen!” (Fıkra), Aşk acısı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 151-152.

Selahaddin Enis, “Gurub ve Gurubdan Sonra” (Fıkra), Güneşin batışıyla ortaya çıkan manzara hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 168-169.

Selahaddin Enis, “Nesir Parçalarından / Baykuşlar” (Fennî Sohbetler), Baykuşların tanıtımı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 220.

Selahaddin Enis, “Nesir Parçalarından: İbtidâî Aşk Yâhûd Uzaklarda” (Fıkra), Duyduğu aşk, sevgi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 186.

Selahaddin Enis, “Pembeliklerde / Maviliklerde” (Mensur Şiir), Gökyüzünün renkleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 399.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Damarların Tasallübü veya Vaktinden Evvel İhtiyârlık” (Fennî Sohbetler), Damar sertliği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 180-181.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Hıfz-ı Sıhhat / Sokak Tozları” (Fennî Sohbetler), Tozun sebep olduğu hastalıklar ve durumlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 70.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Hiss-i kable’l-vukû” (Fennî Sohbetler), İnsan hafızası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 38-39.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Mısır Hatıraları / Ziyâret-i Beldet’ül-emvât” (Seyahat Yazıları), Geçmiş yıllardaki ölü adetleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 213-215.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Nasıl Zengin Olunuyor? / Mösyö Şuşar” (Fıkra), Küçük bir köyde başlayan bir hikâye hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 86.

Şahabeddin Süleyman, “Anjela” (Mensur Şiir), Bir kadının diğer kadınlarla kıyası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 262.

Şahabeddin Süleyman, “Kadın” (Hikâye), Kadının tanımı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 293.

Tahsin Nahid, “Melâl-i Kamer” (Şiir), Aşk ve hüznün hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 308.

Tahsin Nahid, “Senin Hayalinle” (Şiir), Sevgilinin hayaliyle yaşayan bir kişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 356.

Yakup Kadri, “İlan”, Eserinin kumpanyada oynatılmaması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 350.

Ziyaüddin Bedi, “Elem Çiçekleri: Toprak” (Fıkra), Ölüm hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 232- 233.

2. 2. KONULARINA GÖRE

2. 2. 1. Şiirler

Aziz Neriman, “Aheng-i Tesellî”, Sevgiliyle konuşma hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 387.

Aziz Neriman, “Bütün Elemlerinin Musikî-yi Leylîsi”, Sevgi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 308.

Bağdatlı Faik, “Türkçe Şiirlerden: Mekkâreci”, Bir çöl ve hayvanların durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 198.

Celal Sahir, “Bir İhtimâl”, Sevginin sorgulanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 372.

Celal Sahir, “İhtisâsât-ı Muhit”, Ahmet Şuayb’e atfedilen şiir ıztırâb hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 292.

Enis Avni, “Bedî Sahifeler / Kadın”, Kadının tanımı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 324.

Florinalı Nazım, “Lisan-ı Midhat’tan”, Millet ve geçmiş hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 198.

Florinalı Nazım, “Üstad Ekrem ve Nejad”, Üzüntü, keder, yas hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 167-168.

Haşim Nahid, “Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender / 4 / 5 / 6 / 7 / 8”, Cehpede yaşananlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 229-230.

Haşim Nahid, “Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender”, Ufuk ve yeryüzü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 215-217.

Mehmet Behçet, “İlk Sevdığım”, Akşam, semâ ve hülya hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 262.

Tahsin Nahid, “Melâl-i Kamer”, Aşk ve hüzn hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 308.

Tahsin Nahid, “Senin Hayalinle”, Sevgilinin hayaliyle yaşayan bir kişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 356.

2. 2. 2. Mensur Şiirler

Anatole France, “İlk Yağmur” (Çev. Emin Lami), Yağmurlu havalar ve o zamanın şartları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 308-309.

Baha Tevfik, “Kadın Ayakları”, Kadınların ayaklarına duyduğu hayranlık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 183-184.

Baha Tevfik, “Kadın Kalbi”, Kadın ile erkeğin kıyası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 262.

Baha Tevfik, “Tünelde”, İnsanların durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 340.

Emin Lami, “Dönerken”, Trende yolculuk yapan bir kişinin düşünceleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 341-342.

Selahaddin Enis, “Pembeliklerde / Maviliklerde”, Gökyüzünün renkleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 399.

Şahabeddin Süleyman, “Anjela”, Bir kadının diğer kadınlarla kıyası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 262.

2. 2. 3. Hikâyeler

Ahmet Mazhar, “Bir Hayal-i Mûnis...”, Bir anda geçmişe dönmek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 135-136.

Ahmet Midhat, “Müzâkere ve İttifâk”, Mahkemede bir talâk davası, ikmâl-i namus, dördüncü daire-i belediyede gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 66-67.

Asaf Muammer, “Hükm ü Kader”, Bir kadının evliliği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 187-191.

Baha Tevfik, “Barometre”, Havadan konuşma hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 199-200.

Cemil Süleyman, “Fikret’in Kuzusu”, Bir çocuğun kuzusunu her şeyden çok sevmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 387-389.

Emin Lami, “Salon Psikolojilerinden / Bir Hakikat”, Geçen nüshanın devamı, aşk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 250-252.

Emin Lami, “Salon Psikolojilerinden / Bir Hakikat”, Mehmet Rauf Bey’e atfedilen hikâye bir erkekle bir kadın arasında geçen sohbet hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 234-237.

İlan, “Birkaç Satırlık Tuhaf Hikâyeler / Cahil General”, Fransa’da bulunan bir zâbit hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 336.

İlan, “Birkaç Satırlık Tuhaf Hikâyeler / Damat İmtihânı”, Bir kızın evliliği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 352.

İlan, “Gülünç Vak’alardan: Gözünüz ile Gördünüz Mü?”, Bakkallık eden bir kadının şahitlik için mahkemeye gelmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 247-249.

İlan, “Kondüktörün Tedbiri”, Bir İngiliz’in tren yolculuğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 384.

İlan, “Milyonerin Dalkavuğu”, Milyoner bir kadının başına gelen bir olay hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 400.

İmzasız, “Küçük Hikâyelerden: Artık... Münâsebetim Kalmadı!”, Şimendüferde seyahat eden bir kişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 228-229.

Mehmet Ali, “Amerika Usûlü”, Bulunduğu yerden başka bir yere giden biri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 296-302.

Mehmet Cemil, “Kara Bahçe / 1 / 2 / 3”, Bir bahçenin korkunçluğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 154-156.

Nazikizâde Mehmet Hilmi, “Nedâmet ve Tezâhürât-ı Vicdâniye”, Londra’daki polis karakolundaki bir durum hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 196-198.

Şahabeddin Süleyman, “Kadın”, Kadının tanımı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 293.

2. 2. 4. Makaleler

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “San’a’da Tatlı Bir Aldanış / Bahçe Bülbülleri”, San’a’nın tanıtılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 356-357.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “Yemen Mektubu / Câmi-ül Ezdâd Bir İklim”, Hava ve iklim hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 276-277.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “Yemen Mektubu / Yemen’in Cibâl-i İklimi ve Tesirâtı”, Hava durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 260-261.

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “Yemenlilerin İstidâdı / Askerlik Meziyetleri”, Yemenlilerin genel durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 244-245.

Ali Nusret, “Medeniyet-i Osmaniye”, 10 Temmuz milli bayramımız hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 54.

Ali Nusret, “Sene-i Devriye-i Hürriyet”, Hürriyet bayramı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 82-83.

Bedii Nuri, “Ferrer’in İdâmı Münâsebetiyle Sosyalizm Tarihi”, Sosyalizmin tanımı ve işleyişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 325-328.

Bedii Nuri, “Ferrer’in İdâmı Münâsebetiyle: Sosyalizm Tarihi”, Sosyalizmin tanımı ve sosyalizm ile ilgili fikirler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 342-346.

İmzasız, “Çakırcalı Mehmet”, Haydud haydudu nasıl öldürdü, haydud Kamalı gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 277-279.

İmzasız, “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet”, Çakırcalı Mehmet’in devlete karşı bulunduğu eylemler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 263-264.

İmzasız, “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet”, Mösyö Vitel’in mülâkâtı alt başlığı ve makalenin son bulması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 311-314.

İmzasız, “Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet”, Nişan talimleri, bir haydudun kurşunu, haydudun serveti, üç bin beş yüz lira gibi alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 294-296.

2. 2. 5. Fıkralar

Abdülgânî Seniy [YURTMAN], “Namuslu, Halûk”, Ahlak ve insan hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 310-311.

Ali Süha [DELİLBAŞI], “Mâhitâbın İlhamı”, Tahsin Nahid’e atfedilen bu yazı bir gece hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 324-325.

Ali Süha [DELİLBAŞI], “Yalnızlık Geceleri”, Bahar akşamı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 292-293.

Baha Tevfik, “Tefekkürât / Büyük Larousse”, Kütüphanede bulunan kitap hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 233.

Emin Lami, “Samimi Düşünceler / İstasyondaki Gölgeye”, Baha Tevfik ve Şahabeddin Süleyman’a atfedilen yazı kadından yola çıkan düşünceler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 268-269.

Fehmi Razi, “Bedbinliklerim”, Mehmet Rauf Bey’e atfedilmesi ve üzüntüsü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 249.

Halil Hamid, “Küçük Fikirleri Toplayınız!”, Memleketin gelişmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 103-104.

İmzasız, “Nasîhat Yüzünden Musîbet”, Nasihat yüzünden başına gelenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 63.

Nafi Atuf, “Hissî İfâdeler / Aile”, Ahmet Hamid’e atfedilen yazı ailenin ne demek olduğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 309-310.

Selahaddin Cemal, “Sen... Daima Sen!”, Aşk acısı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 151-152.

Selahaddin Enis, “Gurub ve Gurubdan Sonra”, Güneşin batışıyla ortaya çıkan manzara hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 168-169.

Selahaddin Enis, “Nesir Parçalarından: İbtidâî Aşk Yâhûd Uzaklarda”, Duyduğu aşk, sevgi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 186.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Nasıl Zengin Olunuyor? / Mösyö Şuşar”, Küçük bir köyde başlayan bir hikâye hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 86.

Ziyaüddin Bedi, “Elem Çiçekleri: Toprak”, Ölüm hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 232- 233.

2. 2. 6. Edebî Tercümeler

2. 2. 6. 1. Hikâye Tercümeleri

Alphonse Daudet, “Marie Antoinette” (Çev. Mehmet Cemil), Hükümet hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 138-140.

Charles Feuillet, “Önlük” (Çev. Mehmet Cemil), Dul bir kişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 357-360.

Chateaubriand, “Menâzır-ı Hayret-bahşâ-yı Kâinat” (Çev. Adil Paşa hafidi Mehmet Asaf), Dünya üzerine felsefî düşünceler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 264-265.

François d’Union, “Sehv-i Tesâdüf” (Çev. Mehmet Cemil), Avukat ile bir kadının konuşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 314-316.

Gaston Carville, “Muazzeb Komşu” (Çev. Mehmet Ali), Yeni taşınan komşusunun çok ses yapması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 372-378.

Guy de Maupassant, “Andre’nin Rahatsızlığı” (Çev. Mehmet Cemil), Kadın ile erkeğin yasak muhabbeti hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 389-391.

Guy de Maupassant, “Marroca” (Çev. Mehmet Cemil), Evli bir kadının başkasına âşık olması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 202-204.

Guy de Maupassant, “Marroca” (Çev. Mehmet Cemil), Geçen nüshanın devamı ve sonu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 218-220.

Guy de Maupassant, “Paris Hayatı / İşâret Yâhûd Bir Tecrübe” (Çev. Mehmet Cemil), Bir kadının başına gelenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 169-172.

İmzasız, “Heykeli Nasıl Çaldım?” (Çev. Mustafa Refik), Cinayet vb. durumlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 26-28.

İmzasız, “Heykeli Nasıl Çaldım?” (Çev. Mustafa Refik), Cinayet ile ilgili bir soygun hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 42-44.

İmzasız, “Heykeli Nasıl Çaldım?” (Çev. Mustafa Refik), Cinayet ile ilgili soygunun devamı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 58-60.

Jelma, “Peçe” (Çev. Mehmet Ali), Bir kadının eşini kıskanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 346-348.

Marcel Proust, “Halam Rose” (Çev. Mehmet Ali), Küçük bir kasabada yaşayan halasını ziyaret eden bir çocuk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 245-247.

Marcel Proust, “Paris Cinayetinden / Müdürün Zevcesi” (Çev. Mehmet Ali), Kadının güzelliği ve durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 90-93.

Marcel Proust, “Sadâkat” (Çev. Mehmet Cemil), Oda hizmetçisi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 122-124.

Marcel Proust, “Yangın Var!” (Çev. Mehmet Cemil), Evlilik hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 266-268.

Mehmet Cemil, “Mefrûş Oda”, Fransızca’dan çeviri hikâye hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 106-109.

Octave Mirbeau, “Bir Hizmetçi Kızın Rûznâmesi” (Çev. Mehmet Ali), Oda hizmetçisiyle evin beyi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 279-284.

Paul Bourget, “Fleurting-Kulüp” (Çev. Emin Lami), İçki, kadın ve eğlence bulunan salonlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 331-334.

Paul de Kock, “Temâşâgâhlar” (Çev. Müzeyyen Zeki), Tiyatroların durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 141-143.

Paul de Kock, “Tesâdüf” (Çev. Bedriye), Paris’te yaşayan birinin genel düşünceleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 222-223.

Paul de Kock, “Tesâdüf” (Çev. Bedriye), Diğer nüshanın devamı ve sonu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 231-232.

2. 2. 6. 2. Makale Tercümesi

James Royson, “Abdülhamid’in Kedileri”, Abdülhamid’in sarayda dahi kediler barındırması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 87.

2. 2. 6. 3. Deneme Tercümeleri

François Coppée, “Saâdet-i Beşeriyye Hayalleri” (Çev. Ali Nusret), Mutluluğun ne olduğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 22-23.

Chateaubriand, “Vicdân Azâbı” (Çev. Mehmet Asaf), İnsanın muhakemesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 137.

Henry Hand, “Çay Masasında / 1 / 2 / 3 / 4 / 5” (Çev. Emin Lami), Aşk ve sevgi düşünceleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 324.

J. B. Rousseau, “Gaflet-i Beşer” (Çev. Adil Paşa hafidi Mehmet Asaf), İnsanlara öleceklerinin hatırlatılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 230-231.

2. 2. 6. 4. Roman Tercümeleri

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece / 2” (Tercüme), Rom. Bitki ilmine meraklı bir kişinin yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 361-366.

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece” (Tercüme), Rom. tefrikası bitki ilmine meraklı bir erkeğin yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 328-331.

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece” (Tercüme), Rom. tefrikası bitki ilmine meraklı bir kişinin yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 350-351.

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece” (Tercüme), Rom. tefrikası bitki ilmine meraklı olan bir kişinin arkadaşlarıyla birlikte yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 378-383.

Mustafa Refik, “Küba Ormanlarında Bir Gece” (Tercüme), Rom. tefrikası bitki ilmine meraklı olan bir kişinin arkadaşları ile başından geçenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 391-398.

2. 2. 7. Mektuplar

Hayriye Kemal, “Kedimin Aklı”, Bir okuyucunun yaşadığı durum hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 205-206.

İmzasız, “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 15 / 16”, Baba ile oğulun mektuplaşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 182-183.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 11 / 12 / 13”, Bir çocuğun babasına derslerini anlatması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 119.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / 17 / 18 / 19 / 20”, Çocuğun babasıyla sınavları ile ilgili mektuplaşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 198-199.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 5 / 6 / 7 / 8”, Bir oğulun babasına yazması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 70.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 9 / 10”, Kardeşinin dersleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 102.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar / 14”, Babanın oğlundan haber alamaması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 150.

Raif Necdet [KESTELLİ], “Mektepliler Sahifesi / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar 1 / 2 / 3 / 4”, Lügat gönderimi ile ilgili sohbetler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 55.

2. 2. 8. Haftalık Sohbetler

İmzasız, “Haftada Bir Musâhabe”, İstanbul’un güzellikleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 3-5.

İmzasız, “Haftada Bir Musâhabe”, Havalalar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 18-20.

İmzasız, “Haftada Bir Musâhabe”, İstanbul’un mevkisi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 34-35.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, İstanbul’un geçmişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 50-51.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Mebûslarımız Londra’da, Acaba Neler Gördüler?, Kulelerden Bahs olunurken, Donanma-yı Osmaniye’nin İhyâsı, Zırhlı tutan bir hokkabaz,

Hülâsa şeklinde alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Aġs. 1909) s. 98-101.

Râi, “Haftada Bir Musâhabe”, Günlük işler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 114-116.

Râi, “Haftada Bir Musâhabe”, Kadın busesi, m hl k buseler, insanı öldürüyor, busenin tesiri, Abdülhamid’in buseleri, bilenecek balta adında alt başlıklardan oluşmaktadır.), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Aġs. 325 / 16 Aġs. 1909) s. 130-132.

Râi, “Haftada Bir Musâhabe”, Yine mi kadın busesi, galeyân-ı şehvet, buse hikâyeleri, aktris buseleri, mahkeme re’isini iġf l, Memduh Efendi’nin câriyeleri şeklinde alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Aġs. 325 / 23 Aġs. 1909) s. 146-148.

Râi, “Haftada Bir Musâhabe”, Seyahat-ı şâhâne, nasıl şaşırmayalım, Bâb-ı  l  koridorları, geçmişe mâzî yenmişe kuzu, hanımların mu veneti, Karagöz’ n keşkülü, bahtiyâr bir kâtip gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Aġs. 325 / 30 Aġs. 1909) s. 162-163.

Râi, “Haftada Bir Musâhabe”, M jde! M jde! M jde!, Abdülhamid’in m cevher t , on parasız yaşamanın kolay , bedava otel, parasız rozbif gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Aġs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 178-179.

Râi, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbet),  arın dersi deti ziyâreti, Abdülhamid’in en büyük arzusu,  arın ahlâkî,  arın musik ye merak , sarayda İngilizce, sarayda resim, veliahd n terbiyesi,  arın sevdiġi ve sevmediġi şeyler gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Aġs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 194-195.

Râi, “Haftada Bir Musâhabe” (Haftalık Sohbet), Kadın mektubu, ne güzel mektup, perde arkasındaki sesler, tens k t hastal ġ , üstüne evlenmek meselesi gibi alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 210-212.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Eğlenceli musâhabeler, tatlıya dayanamam, ramazan oburları, en müthiş bir obur, tensikâtın tesiri gibi alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 226-227.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Ne konuşalım, sabahleyin bir kavga, yevmî gazetelerde ne var, yüreğime iğne batıyor, tahayyülü pek severim gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 242-244.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Teceddüd hatveleri, Karaburun önünde manevra, yeni idâre-i mahsûsa, Roma’da bir nâzır, papanın temennisi, diplomalı aşçılarımız olacak gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 258-259.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Teceddüd hatveleri, Konya seyahati, teceddüd emâreleri, İstanbul temizleniyor, kütüphânemdeki müze, köpekler kaldırılıyor gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 274-275.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Âmeden-i mebûsân, bedavaya karın doyurmak, köhne Bizans’ın teceddüdü, rüya değil hakikat, yaşanacak yer, yeni bir şehremâneti gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 290-291.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Mebûs hastalığı, Lord Dufferin, John Bright, zevcenin şikâyeti, mebûslarımızın hastalığı, Gladstone’un asabiyeti, devr-i sâbıktaki nutuklar gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 306-307.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Leyleğin ömrü, gagasız laklakazanlık, vakit geçirmenin sırası mı, tedricen tekemmül, Sahra-yı kebir ortasında gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 322-323.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Yeni bir grev, şehremâneti işe başladı, eski hamam eski tas, gâib çocukların vâlideleri, tokatlıyan âlemine alışık, susamcı bacılar gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 338-339.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, İngiltere kadınları, mebûsân-ı muhtereme aileleri, paça günü, izdivâç acenteleri, hukuk-ı nisvân, hizmetçiler kaçmış gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 354-355.

Râî, “Haftada Bir Musâhabe”, Bir imtiyâz isteyeceğim, madeni bulduk, Göksü Deresi’nde, Frereler Mektebi muallimleri, şimdiye kadar ne yapıldı, Osmanlı donanması, ne duruyorsun kapıdân gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 370-371.

2. 2. 9. Kadınlara Mahsus Sohbetler

Ahmet Midhat, “Kadınca Bir Musâhabe”, Şöhret olma hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 66.

Bedia Semih, “Çocuklara Tayîn-i Cezâ Meselesi”, Çocukları akşam yemeğinden mahrum etmek ve çocukları utandırmak gibi alt başlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 61-63.

Bedia Semih, “Ev Hanımı / 1 / Vezâifin Derece-i Ehemmiyeti”, Hizmetçiye sahip olan ev hanımları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hız. 325 / 18 Hız. 1909) s. 13-15.

Bedia Semih, “Ev Hanımı / 2 / Hizmetçilerin İdâresi”, Evde kaç hizmetçi bulunması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 29-30.

Bedia Semih, “Ev İşleri / 3 / Hizmetçilerin Mesûliyeti”, Hizmetçilerin yaptıkları işler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 46-47.

Bedia Semih, “Vâlideler ile Hasbihâl / Çocuk Terbiyesi / 2” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Bir öğretmen çalışmasında yer verdiği konular hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 125-126.

Bedia Semih, “Zevk-i Selim”, Kendini tamamen evine adayan kadınlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 110-111.

Bihter Lamia, “Esâret-Odalıklar”, Kadınların uğradığı haksızlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 253-255.

Bihter Lamia, “Kadınlar ve Moda / 1”, Kadınların Batı’daki durumları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 238-239.

Bihter, “Dârümuallimât’ta Yapılan Tensikât”, Halide Salih Hanımefendi’ye / Kadınların sosyal hayatı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 221-222.

Bir Muharrir, “Kadınlar ve Emeller”, Kadınların yaşadıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 284-287.

Halil Hamid, “Kadınlar ve Emeller”, Kişinin duygu durumu ve düşünceleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 318-319.

Halil Hamid, “Terbiye-i İctimâîyyemiz”, Kadınların vatanperverliği ve onlara fırsat verilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 206-207.

İmzasız, “Çocukları Korkutmanın Mazarratı”, Kız ve erkek çocukların terbiyeleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 45-46.

İmzasız, “Ufak Tefeğin Çantası / Kadınlar Gazetesi”, Batı’daki kadın gazeteleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 159.

Leman, “Şundan, Bundan” (Kadırlara Mahsus Sohbetler), Ferrer-Çakırcalı, Pierre Loti üzerine münâkaşalarımız gibi alt başlıklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 348-350.

Mahmud Sadık, “Müjde Mi? Mâtem Mi?”, Mecliste kadınlara özel bir alan yapılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 269-271.

Mehmet Hilmi, “Dul ve Fakir Kadınlara Muâvenet ve Sanayi-i Nisvâniyeyi İhyâ”, Müslüman kadını olmak hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 173.

Mübeccel Halid, “Hanımlarımız ve Türkçe”, Kadınlar için de lisanın çok önemli olması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 30-31.

Mübeccel Halid, “Sıhhat-i Nisvândan: Hanımlarımız ve Spor”, Türk hanımlarının ihtiyacı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 93-95.

Nerime, “Düğünde Bir Gün”, Düğün ile ilgili âdetler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 334-335.

Nerime, “Hanımlara Mahsûs Bir Temâşâ / Osmanlı Dram Tiyatrosunda”, İki kadının tiyatroya gitmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 317-318.

Nerime, “Madam Steinheil“, Beraat alan bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 367.

Nerime, “Türk Hanımları ve Osmanlı Donanması”, Kadınların durumu ve Osmanlının askeri gücü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 302-303.

Nesime Mezher, “Hayatın Korkunç Hatıralarından: Bir Gece”, Evdeki kadınların dışarıdan gelen seslerden korkması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 157-158.

2. 2. 10. Fennî Sohbetler

İlan, “Birkaç Satırlık Tuhaf Hikâyeler”, Parisli tabibler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hzr. 325 / 28 Hzr. 1909) s. 24.

Nazikizâde Mehmet Hilmi, “Tabiîyât / Hayvanâtın Ölüm Hakkındaki İhtisâsâtı”, Hayvanların ölüme karşı verdiği tepkiler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 184-186.

Nuriye Kemal, “Takayyüdât-ı Sıhhiyeden: İstihmam”, Hamamdaki kaynar su hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 79.

Selahaddin Enis, “Nesir Parçalarından / Baykuşlar”, Baykuşların tanıtımı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 220.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Damarların Tasallübü veya Vaktinden Evvel İhtiyârlık”, Damar sertliği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 180-181.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Hıfz-ı Sıhhat / Sokak Tozları”, Tozun sebep olduğu hastalıklar ve durumlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 70.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Hiss-i kable’l-vukû”, İnsan hafızası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 38-39.

2. 2. 11. Seyahat Yazıları

İlan, “Hâriciye Nezâreti”, Londra ziyareti sırasında görülenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 133.

İlan, “Hayde Park Mesiresi”, Alanın büyüklüğü genişliği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 134.

İlan, “Londra Köprüsü”, Londra’yı iki parçaya bölmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 133-134.

İlan, “Osmanlı Mebûslarının İngiltere’yi Ziyâreti Hatıralarından” (Londra’da gezdikleri binalar ve çekilen fotoğrafları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 148-149.

İlan, “Parlamento Lokantası”, Lokantanın modeli hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 134.

İmzasız, “Çar Neden Seyahate Çıktı?”, Çarın seyahatindeki durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 7.

İmzasız, “Çarın Cevalânı”, Willhelm ile İsveç krallığının ziyareti hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 21-22.

İmzasız, “Çarın Seyahati”, İsveç krallığına yapılan seyahat hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 36.

İmzasız, “Prens Bülow“, Prens’in konumu ve durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hızr. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 36-37.

Ş[erafeddin] Mağmûmî, “Mısır Hatıraları / Ziyâret-i Beldet’ül-emvât”, Geçmiş yıllardaki ölü adetleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 213-215.

2. 2. 12. Siyasi Yazılar

İmzasız, “Girit Meselesi”, Girit’in durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hızr. 325 / 18 Hızr. 1909) s. 6-7.

İmzasız, “Girit Meselesi”, Osmanlının Girit ile durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hızr. 325 / 28 Hızr. 1909) s. 21.

İmzasız, “Girit Meselesi”, Girit’in işgali ve ahvâli hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hızr. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 36.

İmzasız, “Kuvâ-yı Bahriye Meselesi”, Devletlerin bahriye konusundaki tutumları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hızr. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 52-53.

İmzasız, “Girit Meselesi”, Devletlerin Girit’teki söz hakkı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 67-68.

İmzasız, “Kâriler ile Hasbihâl”, Abdülhamid ve yaşadığı hayat hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 74-76.

Nesime Mezher, “Üsküdar Vapurunda!”, Yolcuların kendi aralarında konuşmaları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 77-78.

İmzasız, “Girit Meselesi”, Bâb-ı Âlî’ye tebliğ edilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 84.

İmzasız, “İran Ahvâli”, İran’da gelişen olaylar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 84-85.

H. S. (Sin), “Osmanlı Donanmasının İhyâsı”, Osmanlı ve Batı’nın durumu ve top, tersane yapılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 164-167.

2. 2. 13. Mizah Yazıları

İlan, “İhrâcât’ül Mısıriyye”, Gazeteci ve vapur yolcusu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 41.

İlan, “Letâif Cüzdânından”, Yaşlıca kadın ve kocası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 153.

İlan, “Mizah Sahifesi” (Memurların işe başlama durumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 56.

İlan, “Mizah Sahifesi” (Parka alınmayan kadınlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 57.

İlan, “Sûret-i Huruç’ül Me’mûrin Men Nezâret’ülevkâf”, Memurlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 40.

İmzasız, “Âlatîni Köşkü Önünde Bir Yumurtacı”, Abdülhamid ile yumurtacı arasında geçen sohbet hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 25.

İmzasız, “Yeni Matbûât Nizâmnâmesi Evde Tatbîk Olunabilecek Mi?”, Uşak ile evin beyi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 24.

2. 2. 14. Eğlenceli Sualler

İlan, “Coğrafya Suâllerinden”, Çeşitli konularda birkaç soru hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 224.

İlan, “Coğrafya Suâllerinden”, Kutb ile ilgili sorular hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 144.

İlan, “Coğrafya Suâllerinden”, Resimde görülen ada hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 2.

İlan, “Eğlenceli Suâl: Baston Ucunda Yumurta”, Hokkabazın sorusu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 304.

İlan, “Eğlenceli Suâller”, Matematik hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 47.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden: Abdülhamid’in Penceresi”, Abdülhamid ile bir mimar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 160.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden: Bir Elli ve İki Elli Çocuklar”, Geçen nüshadaki soruyu çözenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 320.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden: Çocuğun Topu”, Mektep tatilindeki çocuğun arkadaşlarına bir soru sorması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 176.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden: Hokkabaz Çocuk”, Kendine göre zeki olan bir çocuğun sorusu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 192.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden: Hokkabazın Şişesi”, Bira şişesi ile ilgili bir soru hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 288.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden: İngiliz Tablosu”, Osmanlı mebûslarının seyahati hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 208.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden: Terzinin Muammâsı”, Abdülhamid döneminde bir terzinin sorusu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 224.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden”, Hokkabazın bardağı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 73.

İlan, “Eğlenceli ve Nâfi Suâllerden / Yumurtanın Yaşı?”, Yumurtanın bayat olup olmadığı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 368.

İlan, “Fennî Eğlenceler”, Kibrit hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 2.

İlan, “Gülünç Suâllerden / Ramazan Oburlarının Suâli”, Ramazan’da yemek konusunda kendini durduramayanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 256.

İlan, “Hikmet-i Tabiîyeye Dair Suâllerden”, Dünya ve güneş hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 256.

İlan, “Resimli Suâl: Felâketzede Çocuk”, Marsilyalı bir çocuk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 112.

Necip Beyzâde Samiha, “Eğlenceli Suâllerden”, Eldivenle alaklı bir soru hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 126-127.

2. 2. 15. Bilmeceler

İlan, “Bilmece”, Dostlara sorulan sorular hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 47.

İlan, “Bilmeceler”, Duvarla ilgili zeka sorusu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 2.

İlan, “Çiftçinin Suâli”, Fidan ve koyunlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 32.

2. 2. 16. Yemek Tarifleri

İlan, “Amerikalılar İşkembeyi Nasıl Yiyorlar?”, İşkembenin yapılışı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 63.

İmzasız, “Yeni Taâmlar: Fransızların Sütü Çorbası”, Paris’in vazgeçilmezi sütü çorba hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 31.

2. 2. 17. İlanlar

İlan “Teşekkür”, Resimli İstanbul’un beğenilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 31.

İlan, “10 Temmuz Mübecceli”, Bayram dolayısıyla yapılan hazırlıklar, gönderilen yazılar ve fotoğraflar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 152-156.

İlan, “10 Temmuz Şenlikleri”, Gazetede hediye edilecek resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 110-111.

İlan, “10 Temmuz”, Hürriyet bayramı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 82.

İlan, “10 Temmuz”, Tarihin önemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 66.

İlan, “Abdülhamid ve İstanbul”, Abdülhamid, seyahat ve halk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 201-207.

İlan, “Açık Muhâbere”, Bilmece halledenler arasından birinin adresinin yanlış çıkması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 121.

İlan, “Açık Muhâbere”, Yanlış adres gönderilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 400.

İlan, “Allahabad Şehrindeki Câmî”, Bir sonraki nüshada yayımlanacaklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 265-271.

İlan, “Amerikalı Kızlar”, Kızların hamamlara nasıl girmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 61.

İlan, “Amerikalı Kızlar”, Kızların yazın neler yaptığı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 104.

İlan, “Avâm Kamarası”, Salonun tanıtımı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 117-118.

İlan, “Balonda İzdivâç”, Gökyüzünde gelişen durumlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 105-107.

İlan, “Barselon İhtilâli”, Melillia muhârebesi ile ilgili resim yayımlanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 137-140.

İlan, “Başlangıç”, Resimli İstanbul’un olgunlaşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 34-35.

İlan, “Biga’da İcrâat”, Başka bir başlık altındaki duruma açıklık getirme hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 133.

İlan, “Bilmece Halli / Çocuğun Topu”, Geçen nüshadaki sorunun doğru cevabını verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 192.

İlan, “Bilmece Halli / Hokkabazın Yumurtası”, Soruya cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 320.

İlan, “Bilmece Halli / Yumurtanın Yaşı?”, Geçen nüshadaki sorunun doğru cevabı ve soruya doğru cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 384.

İlan, “Bilmece Halli: Abdülhamid’in Penceresi”, Sorunun doğru cevabı ve soruyu doğru cevaplayanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 176.

İlan, “Bilmece Halli: Hokkabaz Çocuk”, Geçen hafta yayımlanan soruyu cevaplayanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 208.

İlan, “Bilmece Halli: İngiliz Tablosu”, Geçen nüshadaki soruya cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 224.

İlan, “Bilmece Halli”, Bilmececelere doğru yanıtlayanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 112.

İlan, “Bilmece Halli”, Bilmeceye cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 32.

İlan, “Bilmece Halli”, Bilmeceyi çözenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 96.

İlan, “Bilmece Halli”, Kibrit ile ilgili bilmeceyi bilenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 TMZ. 1909) s. 48.

İlan, “Bilmece Halli”, Kibrit ile ilgili sorunun cevabı ve doğru cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 AĞS. 325 / 16 AĞS. 1909) s. 144.

İlan, “Bilmece Halli”, Rakamlarla alakalı suâl hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 TMZ. 325 / 19 TMZ. 1909) s. 80.

İlan, “Bilmece Halli”, Rakamlarla ilgili sorunun cevabı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 HZR. 325 / 12 TMZ. 1909) s. 64.

İlan, “Bilmece Halli”, Sihirbaz balıkçının balıkları sorusunu bilenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 TMZ. 325 / 9 AĞS. 1909) s. 128.

İlan, “Bir Kızın İstatistiği”, Bir kızın evlenmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 EYL. 325 / 27 EYL. 1909) s. 239.

İlan, “Bir Müşâbehet”, Çar ve Prens Dougall ile ilgili fotoğraf hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 AĞS. 325 / 23 AĞS. 1909) s. 152-153.

İlan, “Bir Roman”, Resimli İstanbul’da roman ve hikâye yayımlanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 7-10.

İlan, “Cinayet”, Cinayeti işleyen kişi ve resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 KSM. 1909) s. 358-367.

İlan, “Coğrafya Suâlinin Cevapları”, Kutb ile ilgili soruyu çözenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 AĞS. 325 / 23 AĞS. 1909) s. 160.

İlan, “Coğrafya Suâlinin Halli / Yemen Seyyâhları”, Geçen nüshada bahsedilen Arabistan’a gidenler ile ilgili soruya cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 EK. 1909) s. 288.

İlan, “Coğrafya Suâlinin Halli”, Kutbu cenûbî kâşifleri ile ilgili soruya cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 EYL. 325 / 27 EYL. 1909) s. 240.

İlan, “Coğrafyaya Mûteallik Suâllerden / Yemen Seyyâhları”, Arabistan bölgesine seyahat edenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 272.

İlan, “Çakırcalı Mehmet”, Çakırcalı’nın yaptıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 306-312.

İlan, “Çakırcalı Mehmet”, Wide World Magazin’in yazdığı makale hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 258-259.

İlan, “Çakırcalı Mehmet”, Yayınlanacak resimler ve hakkındaki yazılar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 244-255.

İlan, “Çarın Hapishânesi”, Bu nüshanın 149. sayfasındaki mülâkâtı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 153.

İlan, “Çiftçinin Suâlini Halledenler”, Suâli çözenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hzr. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 48.

İlan, “Çin’de Kadınlar”, Kadınların durumları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 159.

İlan, “Diana Zırhlısı”, Resim yayımlanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 166-169.

İlan, “Donanma-ı Hümâyunun İhyâsı”, Yayınlanacak resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 90-92.

İlan, “Donanma-yı Osmanî’nin İhyâsı”, Drednotlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 83-85.

İlan, “Drednot”, Drednotların fiyatı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 93-95.

İlan, “Drednot”, Drednotların numunelerinin yayımlanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hzr. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 55-57.

İlan, “Drednot”, Drednotun yapılışı ve yayımlanacak Drednot fotoğrafları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 20-23.

İlan, “Eğlenceli Bilmecelelerden”, Dostlara sorulan soru ve kibritle ilgili soru hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 HZR. 325 / 12 TMZ. 1909) s. 64.

İlan, “Eğlenceli Suâl Halli / Bir Elli ve İki Elli Çocuklar”, Soruyu cevaplayanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 KSM. 1909) s. 336.

İlan, “Eğlenceli Suâl Halli / Hokkabazın Şişesi”, Geçen nüshadaki sorunun cevabı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 EK. 1909) s. 304.

İlan, “Eğlenceli Suâlin Halli”, Terzinin Muammâsı başlıklı soruya cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 EYL. 325 / 27 EYL. 1909) s. 240.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden”, Kibrit ile ilgili sorunun cevabı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 TMZ. 325 / 9 AĞS. 1909) s. 128.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden”, Soruyu halledene verilecek ödül hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 AĞS. 325 / 16 AĞS. 1909) s. 144.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden”, Suâlin cevabı ve ödülü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 TMZ. 325 / 2 AĞS. 1909) s. 112.

İlan, “Eğlenceli Suâllerden”, Suâlin cevapları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 TMZ. 325 / 26 TMZ. 1909) s. 96.

İlan, “Eğlenceli Suâlin Halli”, Değnek ile ilgili soruyu çözenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 AĞS. 325 / 23 AĞS. 1909) s. 160.

İlan, “El Roghi“, El Roghi’nin Fas’a demir kafesle getirilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 EYL. 325 / 11 EK. 1909) s. 260-264.

İlan, “Eser”, Eserlerin devamı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 18.

İlan, “Fas Arazisinde İspanyollar”, İspanyolların üstünlüklerini göstermek için bazı işlere girişmeleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 187-189.

İlan, “Felâketzede Çocuk”, Soruyu çözenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 128.

İlan, “Ferrer’in İdâmı”, Dünyanın her yanından bu duruma tepki gelmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 322-327.

İlan, “Fotoğraf Meraklılarına”, 10 Temmuz şenlikleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 80.

İlan, “Fotoğrafi Meraklılarına”, 10 Temmuz hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 143.

İlan, “Gamble Paşa”, İngiltere’nin amiralleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 71.

İlan, “Gazete”, Gazetenin nüshasındaki olgunlaşma hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 36-37.

İlan, “Gazetecilik Âlemi”, Yeni oluşan durumların gazetede yayımlanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 124-127.

İlan, “Geçmiş Suâllerden”, Felâketzede çocuk sorusunu cevaplayanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 176.

İlan, “Genç Yazarlar ve Eserleri”, Yayımlanacak eserler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 328-335.

İlan, “Gölge Eğlenceleri”, Amerikalı bir hokkabazın yaptığı şekil hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 384.

İlan, “Gülünç Resimler”, Türk halısında bukalemun hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 2.

İlan, “Hanımlar İçin Bir Kısım-ı Mahsûs”, Kadınların hayatı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 16.

İlan, “Hanımlar Kısım İçin Mütenevvi’alar”, Vefâsız Tâlebeler Aleyhinde), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 15.

İlan, “Hanımlara Mahsûs Kısım”, Hanımlara özel kısmın resimleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 11-15.

İlan, “Hanımlara Mahsûs Kısım”, Kadınlara özel kısmın genişletilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 28.

İlan, “Hanımlara Mahsûs Kısım”, Yayınlanacak bölüm hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 TMZ. 1909) s. 46-47.

İlan, “Hanımlara Mahsûs”, Yayınlanacak kısım hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 AĞS. 325 / 16 AĞS. 1909) s. 141-143.

İlan, “Hanımlara Mahsûs”, Yayınlanacaklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 EYL. 325 / 20 EYL. 1909) s. 222-223.

İlan, “Harita-ı Vücut u Beşer”, Yazılan bir kitap hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 KSM. 1909) s. 368.

İlan, “Hediye Olarak Verilecek Ciltler”, Hediye kazananlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 KSM. 1909) s. 320.

İlan, “Hediyeli İzdivâçlar”, Japonya’daki cemiyet hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 AĞS. 325 / 23 AĞS. 1909) s. 159.

İlan, “Hikmet-i Tabîyyeye Dair Suâlerin Cevapları”, Geçen haftaki soruların cevapları ve cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 EYL. 325 / 11 EK. 1909) s. 272.

İlan, “Hikmet-i Tabîyyeye Dair Suâllerden”, Üç adet fennî soru hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 EYL. 325 / 27 EYL. 1909) s. 240.

İlan, “Hokkabaz Muharrir”, Meşhur bir oyun hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 304.

İlan, “Hokkabazın Suâli”, Suâlin çözümü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 96.

İlan, “İdâm Cezâları”, Cezalarla ilgili yayım hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 HZR. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 62.

İlan, “İdâm Cezâları”, Verilecek cezâlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 AĞS. 1909) s. 102-103.

İlan, “İdâm Cezâları”, Yayım lanacaklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 88-89.

İlan, “İdâm Mahkûmları”, İdâm cezâları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 22.

İlan, “İdâm Mahkûmları”, Mahkûmlara yönelik ceza yöntemleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 43.

İlan, “İhrirâat-ı Nâfiadan: Piyâde Neferleri İçin Velespit”, İngiltere’de bulunan askerler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 AĞS. 1909) s. 109.

İlan, “İhtâr”, Gazeteye ilan vermek isteyenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 AĞS. 1909) s. 128.

İlan, “İhtâr”, Hediye lerini alamadıklarını iddia edenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 224.

İlan, “İhtâr”, Suâller hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 96.

İlan, “İhtâr”, Yayım lanan bilmece lerin zorlu ğundan şikâyet edenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 AĞS. 325 / 16 AĞS. 1909) s. 143.

İlan, “İhtirâat-ı Âhireden Yeni Bir Tefennün”, İspanya Kralı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 73.

İlan, “İki Dost Arasında”, İki dostun opera ile ilgili konuşmaları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 12.

İlan, “İmtihân Zamanı”, Mizah Yazıları), Anne, baba ve çocuk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 9.

İlan, “İngiliz’in Tablosu”, Soruya cevap verenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 240.

İlan, “İngiltere’de Yüzme”, Geçmiş ve gelecek nüshalarda bu konu üzerinde durulması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 AĞS. 325 / 23 AĞS. 1909) s. 157-159.

İlan, “İngiltere’nin Meşhur Aktrislerinden”, Kadınların şöhreti hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 95.

İlan, “İnsan Kafası”, Siyasi Yazılar), İnsan kafası iskeleti hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 9.

İlan, “İran Ahvâli”, Gazetede yayımlanacak önemli konular hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 86-87.

İlan, “İran Ahvâli”, Resimli İstanbul’un diğer nüshalarında bu konuda bilgi verilecek olması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 68-69.

İlan, “İzdivâç İçin Acib Bir Sebep”, Paris gazetesine gönderilen bir mektup hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 239.

İlan, “Jimnastik Resimleri”, Jimnastik resimlerinin yayımlanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 AĞS. 325 / 30 AĞS. 1909) s. 174-175.

İlan, “Jimnastikçiler”, Yayımlanacak içerik hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 AĞS. 1909) s. 108-109.

İlan, “Kadın Polisler”, Brezilya’da bulunan tamamı kadın teşkilat hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 15.

İlan, “Kârilerimiz ile Açık Muhârebe”, Kârilerin verdiği adresin yanlışlığı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 271.

İlan, “Kârilerimizden Birinin Suâli”, Soru gönderilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 304.

İlan, “Kızlar Kaç Yaşında Piyanoya Başlamalı?”, Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kızların sanatla ilgilenmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 15.

İlan, “Krupp Fabrikası”, Yayınlanacak top ile ilgili bilgiler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 285-287.

İlan, “Kuş İçin Vasiyetnâme”, İngiltere’de bir kadının düzenlediği bir vasiyetnâme hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 255.

İlan, “Küre-i Arzın Mevâki Muhtelifesinde İdâm Cezâları”, İdâm cezâları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 2-6.

İlan, “Letâif Çantasından” (Mizah Yazıları), Arsız bir çocuk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 12.

İlan, “Letâif Cüzdanından”, İki arkadaş arasındaki sohbet hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 AĞS. 325 / 23 AĞS. 1909) s. 159.

İlan, “Lordlar Kamarası”, Salonun tanıtımı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 AĞS. 1909) s. 118.

İlan, “Maymun”, Dünyanın en zeki maymununun hünerleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 42.

İlan, “Mebûs Ziyâreti”, İngiltere’ye giden devlet yetkilileri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 AĞS. 1909) s. 114-123.

İlan, “Melillia Hâdisesi”, Yaşananlar ile ilgili fotoğraf yayımlanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 133.

İlan, “Melillia Muhârebesi”, Sûvârieleri öldüren kişi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 170.

İlan, “Meşhur Hokkabazlar”, Fransa ve İngiltere’nin ünlü hokkabazların hünerleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 41.

İlan, “Mizah Resimleri”, Resimlerin düzenlenmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 24.

İlan, “Mizah Resmi”, Abdülhamid’in mütâlaaya merakı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 8.

İlan, “Muhârebe Resmi”, Nüshanın içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 130-136.

İlan, “Mündericât”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 16.

İlan, “Müntehab Hikâyelerimiz”, Kısım kısım yayımlanacak hikâyeler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 191.

İlan, “Müsâbakalar”, Saç yarışmasındaki derceler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 45.

İlan, “Müstebid Şatolar”, Geçen nüshadaki bilmecenin çözümü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 48.

İlan, “Oburun Suâli”, Soruya verilen cevaplar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 288.

İlan, “Osmanlı Donanması”, Donanmanın ihyâsı ile ilgili resim derci hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 162-165.

İlan, “Osmanlı Donanması”, Donanmanın ve devletin gücü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 146-151.

İlan, “Önümüzdeki Nüshaya: İşâret”, Bir sonraki sayıda yayımlanacak olan hikâye hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 156.

İlan, “Padişahın Seyahati”, Padişahın Bursa’ya seyahati hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 178-183.

İlan, “Padişahın Seyahatleri”, Geçen nüshada bahsedilen seyahatler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 194-199.

İlan, “Para Sarfiyâtı”, Siyasi bir eleştirisi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 74-78.

İlan, “Paris’te Kadınlar”, Kadınların yalnız başına hareket etmeleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 44.

İlan, “Posta Muâmelâtı”, Postacı mülâkatları ve postacı resimleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 370-383.

İlan, “Ramazan-ı Şerîf Geceleri”, Hikâye yayımlanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 220-221.

İlan, “Resim Derci”, Askeriye ile ilgili resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 290-291.

İlan, “Resim Derci”, Hindistan’ın Allahabad şehrindeki cami, cemaat ve kılınan namaz hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 275-283.

İlan, “Resim Derci”, Mühim resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 354-357.

İlan, “Resim Derci”, Nüshanın ilk sayfalarında yayımlanan resim hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 386-399.

İlan, “Resim Derci”, Plevne savaşı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 242-243.

İlan, “Resim Derci”, Temizlik işçilerinin resimleri ve yaptıkları iş hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 313-319.

İlan, “Resim Derci”, Yayınlanacaklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 338-343.

İlan, “Resim”, Vatanperverlerin resimleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 19.

İlan, “Resimlerimiz”, Gazetenin yayımladığı resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 16.

İlan, “Resimlerimiz”, Gazetenin yayımladığı resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 32.

İlan, “Resimlerimiz”, Gazetenin yayımladığı resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 48.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanacak resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 352.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 64.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 80.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 96.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 112.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 128.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Aġs. 325 / 16 Aġs. 1909) s. 144.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Aġs. 325 / 23 Aġs. 1909) s. 160.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Aġs. 325 / 30 Aġs. 1909) s. 176.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Aġs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 192.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Aġs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 208.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 224.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 240.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 256.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 272.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 288.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 304.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 320.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 336.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 368.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 384.

İlan, “Resimlerimiz”, Yayınlanan resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 400.

İlan, “Resimli İstanbul Gazetesi’nin Programı ve Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 16.

İlan, “Resimli İstanbul Koleksiyonu”, Hatırlatma hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağıs. 325 / 23 Ağıs. 1909) s. 150.

İlan, “Resimli İstanbul’un İlânları”, Kütüphâneler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 320.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetede yayınlananlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağıs. 1909) s. 112.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin basılması ve dağıtılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 58-59.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 48.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 32.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 64.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 80.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 96.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağı. 1909) s. 128.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağı. 325 / 16 Ağı. 1909) s. 144.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağı. 325 / 23 Ağı. 1909) s. 160.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağı. 325 / 30 Ağı. 1909) s. 176.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağı. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 192.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağı. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 208.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 224.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 240.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 256.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 272.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 288.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 304.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 320.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 336.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 352.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 368.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 384.

İlan, “Resimli İstanbul’un Mündericâtı”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 400.

İlan, “Resimli İstanbul’un Olgunlaşması”, Gazetenin yeni nüshasında Ahmet Midhat Efendi’nin yer alması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 52-55.

İlan, “Resimli İstanbul’un Posta Çantası”, Yayımlanacak bölümlerin yazarları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 47.

İlan, “Resimli İstanbul”, Bu nüshada yayımlanan resim hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağu. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 184-186.

İlan, “Resimli İstanbul”, Gazetede yayımlanacak romanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 60.

İlan, “Resimli İstanbul”, Gazetenin gelişmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 171-173.

İlan, “Resimli İstanbul”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 71-72.

İlan, “Resimli İstanbul”, Gazetenin içeriği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 79.

İlan, “Resimli İstanbul”, Gazetenin içeriği ve eğlenceliliği hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 24.

İlan, “Resimli İstanbul”, Hürriyet bayramı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 82-83.

İlan, “Resimli İstanbul”, İngiltere’de gerçekleşen olayın resmi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 63.

İlan, “Resimli İstanbul”, Mebûsların Londra’da bulunması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 98-101.

İlan, “Resimli İstanbul”, Okuyucularına sunulan bir tebrik hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 67.

İlan, “Resimli İstanbul”, Plevne ve diğer muhârebeler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 226-236.

İlan, “Resimli İstanbul”, Tavsiye hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 191.

İlan, “Resimli İstanbul”, Yayımlanacak içerikler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 70-71.

İlan, “Resimli İstanbul”, Yayınlanacak kısım hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 212.

İlan, “Resimli İstanbul”, Yayınlanacak resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Aġs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 190-191.

İlan, “Resimli İstanbul”, Yayınlanacak resimler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 348-501.

İlan, “Resimli İstanbul”, Yayınlanacaklar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Aġs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 207.

İlan, “Roman”, Rusya saray entrikaları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hżr. 325 / 28 Hżr. 1909) s. 26-27.

İlan, “Sihirbazlık”, Sihirbazlık yapan kişinin bu nüshadaki resminin yayımlanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 344-347.

İlan, “Şemdân Bilmecesine Gelince”, Bilmeceyi bilenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 80.

İlan, “Şöhret Kalemleri”, Raif Necdet [KESTELLİ] Bey’in kaleme aldığı yazı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hżr. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 38-42.

İlan, “Teâvün Cemiyeti”, Dul kadınlara tahsis edilenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Aġs. 325 / 23 Aġs. 1909) s. 159.

İlan, “Tebrik”, İlk nüshadaki yazı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Aġs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 192.

İlan, “Telefon ile İzdivâç” (Kadınlara Mahsus Sohbetler), Kadınla adam hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 89.

İlan, “Telsiz Telgraf”, Telsiz telgrafın mucidi ve ailesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hżr. 325 / 28 Hżr. 1909) s. 29.

İlan, “Terk-i Silah”, Resim yayımlanması ve mermi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 292-303.

İlan, “Teşekkür”, Fotoğraf gönderenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Aġs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 192.

İlan, “Ufak Tefeġin Çantası”, Küçük bir sigara tiryakisi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hızr. 325 / 18 Hızr. 1909) s. 8.

İlan, “Yazısız Harita Suâli”, Soruyu halledenlere verilecek ödül hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 128.

İlan, “Yazısız Harita”, Yedinci nüshada bulunan soruyu halledenler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Aġs. 325 / 16 Aġs. 1909) s. 144.

İlan, “Yemen Meselesi”, Yemen’in durumu ve Osmanlı’nın tutumu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 210-219.

İlan, “Yemen”, Yemen ile ilgili yayımlanacak resim hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 237-239.

İlan, “Yeni Şeyler”, Batı’daki gelişmeler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hızr. 325 / 18 Hızr. 1909) s. 12.

Yakup Kadri, “İlan”, Eserinin kumpanyada oynatılmaması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 350.

2. 2. 18. Haberler

Abdülġânî Seniy [YURTMAN], “San’a-Hadida Şimendüferi / Yemen’in İade-i Hayatının İlk Alâmeti” (Haber), Yemen’in manzarası, güzelliġi ve o bölgeye yapılacak icraatlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 386.

İlan, “2. 400 Liralık Mermi”, Merminin büyüklüğü ve oranı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 118.

İlan, “Dünyanın En Zeki Maymunu” (Haber), Maymunun özellikleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 57.

İlan, “El Roghi Ebu Hamara” (Haber), El Roghi’nin yakalanışı ve Fas’a getirilişı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 261.

İlan, “Güzellik Müsâbakası”, Yarışmadaki kızlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 127.

İlan, “Hanya’da Yunan Bayrağı”, Bu duruma karşı bir serzeniş hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 118.

İlan, “İkiz Prensler” (Haber), Sarayda ayırt edilemeyen ikizler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 56.

İlan, “İngiltere’de Bir Cinayet” (Haber), Madan Lal Dzinga adında genç talebenin katli hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 69.

İlan, “İran’da Mücâhede-i Hürriyet” (Haber), Büyük bir zafer hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 68.

İlan, “Kıskançlık Fâciası” (Haber), Sarhoş kadınların arasında oluşan durum hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 105.

İlan, “Otuz Buçuk Santimetrelik Toplar” (Haber), Donanmanın geliştirilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 104-105.

İlan, “Paris Cinayetlerinden: Başından Aşağıya Kaynar Su” (Haber), Evli çiftin durumları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 88-89.

İmzasız, “Armstrong Fabrikaları” (Haber), Tüm dünya devletlerine donanma konusunda yardımcı dokunan fabrikalar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 116-117.

İmzasız, “Cücelerin İzdivâcı” (Haber), Paris’te gerçekleştirilen bir düğün hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 40-41.

İmzasız, “Kale-i Sultaniye’de Yeni Polisler” (Haber), Kaledeki mahalle bekçileri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 120-121.

İmzasız, “Spor / Avusturyalı Zebiskov” (Haber), Spor müsabakalarındaki evrelerden bahseden pehlivan hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 10-13.

2. 2. 19. Kuponlar

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 1), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 16.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 2), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 32.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 3), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 48.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 4), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 64.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 5), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 80.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 6), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 96.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 7), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Aġs. 1909) s. 112.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 8), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 128.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 9), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Aġs. 325 / 16 Aġs. 1909) s. 144.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 10), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 160.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 11), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 176.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 12), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 192.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 13), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 208.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 14), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 224.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 15), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 240.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 16), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 256.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un bilmece kuponu numara 17), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 272.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un Bilmece Kuponu Numara 18), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 288.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un bilmece kuponu numara 19), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 304.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un bilmece kuponu numara 20), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 320.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un bilmece kuponu numara 21), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 336.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un bilmece kuponu numara 22), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 352.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un bilmece kuponu numara 23), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 368.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un bilmece kuponu numara 24), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 384.

Kupon, “Bilmece Kuponu” (Resimli İstanbul’un bilmece kuponu numara 25), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 400.

2. 2. 20. Fotoğraflar

Foto, “10 Temmuz Bayramı”, Elinde çiçeklerle gülen bir kız çocuğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 83.

Foto, “10 Temmuz Mübecceli”, Büyük ve görkemli bir taht hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 152.

Foto, “10 Temmuz Yevm-i Mübeccelinde Saray-ı Birûnî’de İnşa Edilen Tak-ı Zafer”, Yerden oldukça yüksek olması ve tepesinde bir Türk bayrağı bulunması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 153.

Foto, “10 Temmuz”, Hürriyet-i Ebediye Tepesi’nde bulunan gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 89.

Foto, “16 Pusuluk Amerikan Toplarının 2. 400 Liralık Mermisi”, Bir erkeğin merminin yanında ayakta durması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 117.

Foto, “Abdülhamid ve Mecidiye Kruvazörleri”, Deniz üzerinde önden çekilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 53.

Foto, “Abdülhamid ve Mecidiye Kruvazörleri”, Denizde daha geniş bir vasıta hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 53.

Foto, “Abdülhamid’in Kedileri”, İki tane küçük kedi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 87.

Foto, “Ahmet Mirza Şâh“, İran hükümetinin yeni hükümdarı olan küçük bir çocuk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 120.

Foto, “Aktris Miss Pawel”, Saçları yapılı ve bir dantel örtü ile kapatılmış kadın portresi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 95.

Foto, “Alatînî Köşkü”, Selanik’te yirmi bin liraya yapılan geniş bir arazide tek başına bulunan bir köşk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 71.

Foto, “Almanya’da Papağanlara Gramofon ile Şarkı Talimi”, Önünde birkaç papağan bulunan erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 373.

Foto, “Amerikalı Doktorun Zeki Maymunu”, Maymunun yatakta yatması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 233.

Foto, “Amerikalı Doktorun Zeki Maymunu”, Takım elbiseli bir maymunun sigara içmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 232.

Foto, “Amerikalı Kadın”, Yan tarafa dönmüş bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 29.

Foto, “Amerikalı Kadın”, Yan tarafa dönmüş bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 110.

Foto, “Amiral Gamble Paşa“, Şapkalı üniformalı madalyalı bir erkek portresi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 71.

Foto, “Anadolu Demiryolu Kumpanyasının Âhiren Resm-i Küşâdı İcrâ Olunan Haydar Paşa İstasyonu”, Denizin kenarında tarihi bir yapı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 328.

Foto, “Avâm Kamarasında Müzeyyen Bir Taâm Salonu”, Sarkıtılmış avizeler ve beyaz masa örtüleri bulunan boş bir salon hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 132.

Foto, “Avrupa Tiyatrolarında Şark Usûlünde Raks”, Dansöz kıyafeti giymiş bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 76.

Foto, “Bardak”, Kibrit kutusu üzerinde duran bir badak hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 73.

Foto, “Barselon’da İhtilâlcilerin Kaldırım Taşlarından Yaptıkları İstihkâmlar”, Geniş bir sokağı kaldırım taşlarıyla doldurmaya başlamaları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 132.

Foto, “Barselon’da İhtilâlcilerin Nümâyişi”, Halkın içinde bayrak taşıyan bir grup hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 132.

Foto, “Berlin’de Osmanlı Kulübü”, Bir odada bulunan birçok erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 209.

Foto, “Berlin’de Tanzîfât Me’mûrları”, arabaların içinde oturan elinde süpürgeleri olan erkekler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 309.

Foto, “Bir Adam”, Bahriyeli giysiler giymiş bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 95.

Foto, “Bir Adam”, Tam teşekküllü giyinmiş ve elinde kılıcıyla ayakta duran bir asker hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 95.

Foto, “Bir Kadın”, Saçlarının yarısı örtülmüş bir kadın portresi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 127.

Foto, “Bir Müşâbehet: Çar ve Prens Dougall“, Bir odada üniformalı bir adamın resmi ve onun önünde duran adam hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 152.

Foto, “Bir Saniyede Devr-i Âlem”, Büyük bir çarkın içinde ve üstünde bisikletli iki erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 281.

Foto, “Buckingham Sarayı”, Arabayla sarayın kapısından çıkan erkekler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 148.

Foto, “Bursa Daire-i Belediyesi”, Kuru ağaçların arasındaki bir konak hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 181.

Foto, “Bursa Şehrinin Bir Kısım ve Câmî-i Kebir”, Birden çok kubbeye sahip büyük minareli bir yapı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 184.

Foto, “Bursa’da Kasr-ı Hümayun”, Dağın hemen önünde konak tarzında bir ev hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 184.

Foto, “Bursa’da Yıldırım Câmî-i Şerifi”, Kubbeli minareli bir bina hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 185.

Foto, “Bursa’da: Yeni Cadde”, Yukarıdan aşağı yolun görünümü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 180.

Foto, “Bursa’daki Tak”, Bayraklar ile süslenmiş bir sokak ve kameraya bakanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 196.

Foto, “Câmî ül-ekber’de Bayram Namazı”, Caminin hemen önünde başlayan secdedeki erkekler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 273.

Foto, “Cüceler”, İki şapkalı ve bastonlu cüce hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 41.

Foto, “Devlet Gemileri”, Denizin üzerinde yedi adet gemi bulunması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 164.

Foto, “Diana Zırhlısı”, Hanya’daki Yunan bayrağını indirmesi için gönderilen büyük bir gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 161.

Foto, “Drednot”, Dalgalı bir deniz üzerinde bayraklı bir gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 49.

Foto, “Drednot”, İki top bacası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 104.

Foto, “Drednot”, Zırhlı Drednottan birinin resmi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 17.

Foto, “Erkek”, Telefonla konuşan bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 89.

Foto, “Ertuğrul Yatı”, Deniz üzerinde çekilen birden çok gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 52.

Foto, “Filomuzun Avdeti Münâsebetiyle: Amiral Gamble Paşa“, Asker üniformalı sakallı, bıyıklı ve şapkalı bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 325.

Foto, “Fizan Yolu”, Dağların ortasında yürüyen bir adam hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 22.

Foto, “Fizan Yolunda Bir Kervan”, Çok sayıda yürüyen deve hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 23.

Foto, “Fransa Sefâreti”, Hâriciye nâzırları, paşalar ve memurlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 165.

Foto, “Gamble Paşa’nın Bulunduğu Gemi”, Gemide çalışan tayfa hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 52.

Foto, “Gelinler ve Damatlar”, Altı çift gelin ve damat cüce hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 40.

Foto, “Girit’in Tahliyesi”, Hanya Limanı’ndan İngiliz askeriyeinin hareketi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 101.

Foto, “Girit’te İzzeddin İstihkâmı”, Suda limanı karşısı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 36.

Foto, “Girit’te Milis Askeri, Zâbitân ve Çavuşlar”, Girit’in tahliyesinden mukaddem ahz olunduğu cihetle aralarında İngiliz zâbitânın da bulunması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Aġs. 325 / 23 Aġs. 1909) s. 153.

Foto, “Girit’te Osmanlı ve Diğer Devletlerin Bayrakları”, Denizin kenarında bulunan beş ÷lke bayrağı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 212.

Foto, “Girit’te: İzzettin Kalesi”, Büyük bir kale ve iki bayrak hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 21.

Foto, “Girit’te: Suda Limanı”, Denizin üzerinde bulunan gemiler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 21.

Foto, “Girit”, Girit’ten geri çekilme hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 36.

Foto, “Hanya Çarşısı”, Evlerin arasındaki kalabalık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Aġs. 325 / 16 Aġs. 1909) s. 137.

Foto, “Hanya Düvel-i Hâmiye Asâkirinden İtalya Asâkiri”, Ayakta bir dizilmiş bir grup erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 53.

Foto, “Hanya Hükûmet Konağı”, 1897’de yanan deniz kenarında büyük bir konak hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 21.

Foto, “Hanya Limanı ve Şehrin Manzarası”, İki yaka ve ortada deniz bulunması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 20.

Foto, “Hanya Limanı”, Hanya’da bulunan limanın farklı açıdan çekilen görüntüsü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 21.

Foto, “Hanya’da Suda Kapısı”, Tünenelvari küçük kapısız bir geçit hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Aġs. 325 / 16 Aġs. 1909) s. 136.

Foto, “Hanya’da Tekrar İşgâl Edilen Kale”, kale ve üzerinde duran bayrak hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 153.

Foto, “Hanya’da Tophâne Kalesi”, Birçok askesin ortasında bir direğe asılmış Yunan bayrağı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 164.

Foto, “Hanya’da Yunan Bayrağı Çekilmiş Olan Kale”, Yerden yukarıya doğru çekilmiş bir kale görüntüsü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 116.

Foto, “Hereke’den Dönenlerin Vapurdaki Çoşkuları”, Kalabalık ve çoşkulu bir vapur dolusu insan hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 5.

Foto, “Hükûmet Bankası”, Tarihi büyük bir bina hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 217.

Foto, “Hürriyet Adına”, Atları üzerinde birçok asker ve bir bayrak hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 37.

Foto, “Hürriyet-i Ebebiye Tepesi”, Çadırlar altındaki insanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 84.

Foto, “Hürriyet-i Ebediye Tepesi”, Süvâriler ve halk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 85.

Foto, “Hürriyet-i Ebediye”, Köprü kemerinin üstünde iki Türk bayrağı ve kalabalık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 81.

Foto, “Hyde Park Caddesi”, Ağaçlı, kalabalık ve faytonlu bir yol hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 132.

Foto, “İhtirâat-ı Askeriyeden Kuleli Arabalar”, Büyük tekerlekli bir arabanın yanında ayakta duran biri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 388.

Foto, “İkiz Prensler”, Saçları kazınmış bir erkek çocuk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 56.

Foto, “İkiz Prensler”, Saçları taranmış bir erkek çocuk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 56.

Foto, “İngiliz Askerinin Girit’ten Hareketi”, Birden fazla çadır önünde oturan bir dizi asker hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 116.

Foto, “İngiliz Kadın Aktris”, Takım elbiseli ayakta duran bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 357.

Foto, “İngiliz Kızlarına Sebâhat Derslerinden”, Bir kızın denizin kenarındaki küçük duvara çıkması ve balıklama modelinde suya atlamasından hemen öncesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Aġs. 325 / 23 Aġs. 1909) s. 157.

Foto, “İngiliz Sefinesi”, Baltık görüşmeleri sırasında topa tutulan bir gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 21.

Foto, “İngiltere Dâhiliye Nezâreti”, Büyük tarihi bir bina hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Aġs. 325 / 23 Aġs. 1909) s. 148.

Foto, “İngiltere Hâriciye Nezâreti”, Geniş tarihi bir bina hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Aġs. 325 / 16 Aġs. 1909) s. 132.

Foto, “İngiltere Parlamentosunda Avâm Kamarasına Mahsûs Kütüphâne”, Otuz bin cilt eserin bulunduğu kütüphanenin duvarının kitapla kaplı olan bir odası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 228.

Foto, “İngiltere’de Armstrong Fabrikaları”, Denizin üzerinde bulunan birçok yat hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 113.

Foto, “İngiltere’de Avâm Kamarası”, Büyük bir salon içinde onlarca oturma alanı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 116.

Foto, “İngiltere’de Lordlar Kamarası”, Geniş ve çok pencereli bir salon hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Aġs. 1909) s. 117.

Foto, “İngiltere’deki Portsmouth Limanı”, İskeleye denizin vurması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 165.

Foto, “İngiltere’nin Hindistan Vali Muâvini’nin Katli”, Saldırganı tutan üç adam ve yere yığılmış adamı tutan bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 69.

Foto, “İnsan Kafası”, Kafatası iskeleti hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 9.

Foto, “İran Şâhı ve Hürriyetperverler”, Üniformalı bir grup erkek en önde kılıcı yere değen kılıçlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 68.

Foto, “İran’da Meşrûtiyetten Sonraki İlk Meclis Meşvereti”, Halılı bir odada yere bir sıra halinde oturan erkekler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 313.

Foto, “İspanya-Fas Hâdisesi”, Rîf kabilesi askerleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 132.

Foto, “İspanyalıların Fas’ta Mücevherlerini Nakletmeleri”, Bir eşeğin her iki yanında bulunan heybenin içindeki insanlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 248.

Foto, “İstanbul’da Askerlik: Taksim Kışlasında Kur’a-yı Fermân-ı Hümâyunu Kır’a’atı”, Bayraklarla donatılmış kürsüde elinde büyükçe bir kâğıt bulunduran erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 321.

Foto, “İstanbul”, Denizin üzerinde gezen iki gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 50.

Foto, “İzmir’de Hükûmet Konağı’nda Şakî Yörük Osman ve Avenesi”, Jandarma ile çatışmaya girmeleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 261.

Foto, “Jimnastik Dersleri”, Bir kadının esneme hareketleri yapması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 111.

Foto, “Kabataş İskeleyi”, Büyük bir kalabalık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 199.

Foto, “Kadın Dalgıç”, Bir kadın ve bir erkeğin ayata durması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 316.

Foto, “Kadın Hamamları”, İngiltere kadın hamamlarında bulunan bir kadının suya atılması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 141.

Foto, “Kadın Jimnastikçi”, Almanyadaki kadın jimnastikçilerinden biri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 94.

Foto, “Kadın Jimnastikçilerden”, Bir kadının başını yukarı ve aşağı oynatması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 397.

Foto, “Kadın”, Telefonla konuşan bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 89.

Foto, “Kadınlara Mahsûs Yeni Jimnastiklerden”, Bir kadının diğer kadının belini esnetmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 377.

Foto, “Kadınlara Mahsûs Yeni Jimnastiklerden”, Bir kadının öne doğru eğilip elini yere koyması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 376.

Foto, “Kadınların Suudu”, İki kadının bir vasıtaya binmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hızr. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 61.

Foto, “Kale-i Sultaniye’de Rum Mektebi’nin Tevzî-i Mükâfât Resmi”, Bir erkek grubunun u şeklinde oturması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 136.

Foto, “Kale-i Sultaniye’de Rum Mektebi’nin Tevzî-i Mükâfât Resmi”, Açık alanda bir grup erkek yere oturması diğerlerinin ise ayakta durması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 137.

Foto, “Kale-i Sultaniye’de Yeknesak Elbise Giydirilmiş Mahalle Bekçileri”, Sekiz fesli ve üniformalı erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 120.

Foto, “Karadağ Prensi Nikola’nın Köylülere Ayak Öptürmesi”, Geleneksel kıyafetleriyle sıraya girmiş bir grup erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 201.

Foto, “Karadağ Prensi Nikola”, Çenesinde gamzesi olan yaşlıca bir adam hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 168.

Foto, “Kral VII. Edward ve Rusya İmparatoru Nikola”, Kadınlar ve çocukların da bulunduğu bir grup insan hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 149.

Foto, “Kristal Saray”, Geniş bir alana yayılmış büyük ve camla kaplı bir yapı hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 229.

Foto, “Krupp Fabrikası’nın Yeni Bir Topu”, Atlı arabada oturan bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 281.

Foto, “Kuds-i Şerif Dönüşü Etrafın Manzarası”, Oymalı ve işlemeli bir alan hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 392.

Foto, “Kule Üzerinde Tarassud”, Arabalı kulenin aşağısında bulunan iki erkek ve kulenin tepesinde bulunan bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 389.

Foto, “Kutbu Şimâli Kâşifi Doktor Cook“, Bir ayı postu giymiş ayakta duran bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 264.

Foto, “Kutbu Şimâli Kâşifi Mösyö Peary“, Post giymiş pala bıyıklı bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 265.

Foto, “Küba Ormanlarında Bir Gece Hikâyesine Âit Bir Resim”, Kalın bir halata benzeyen bir şey ile belinden kavranmış bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 377.

Foto, “Londra Baş Şehbenderi Mehmet Refet Bey”, Pala bıyıklı, fesli ve üniformalı bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 152.

Foto, “Londra İtfâiyesi”, Birkaç adamın yukarıya doğru su sıkması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 148.

Foto, “Londra Parlamento Dairesi”, Denizin kenarında Avrupai tarzda büyük bir bina hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 97.

Foto, “Londra’da Greenwich Rasathânesi”, Binalar, ağaç ve bankın uzaktan görüntüsü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 148.

Foto, “Londra’da İpodrom Tiyatrosu’nda Üç Güzeller”, Üç kadının başlarında çiçekten taçlarıyla dans etmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 221.

Foto, “Madam Steinheil’in Son Muhâkemesi”, Bir odadaki kalabalık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 361.

Foto, “Mahkeme Re’isiyle İzdivâç”, Bir kadın ve erkeğin birbirlerine sarılıp kameraya dönmeleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 147.

Foto, “Mariki İto ve Ailesi”, İkisi çocuk dört erkek ve bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 329.

Foto, “Matmazel Berrar”, Dansöz kıyafetleriyle dans eden bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 285.

Foto, “Matmazel Ferrer”, Başlı tül ile kapalı bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 312.

Foto, “Meclis-i Mebûsân-ı Osmanî Tarafından Londra’ya İzâm Kalınan Heyet-i Mahsûsa”, Üç sıra şeklinde dizilmiş erkeklerin fesleri ve giyimleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 145.

Foto, “Meclis-i Mebûsânın Resm-i Küşâdı Münâsebetiyle”, Köşkün merdivenlerindeki kalabalık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 353.

Foto, “Mekteb-i Harbiye Ziyâreti”, Bir fayton konvoyu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 181.

Foto, “Mekteb-i Harbiyeyi Ziyâret”, Büyük bir kalabalık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 180.

Foto, “Melillia Hâdisesi”, İslam kadınlarının kayıkla nakledilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 132.

Foto, “Melillia Muârebesi’ne İştirâk Eden Fas Sûvâri”, Dört sûvâri ve elinde bayraklar olması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 169.

Foto, “Melillia Muhârebesi’nde İspanya Topçularının Yaptıkları İstihkâmlar”, Cephenin arkasında silah başında duran çok sayıda asker hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 149.

Foto, “Melillia Muhârebesi’nde İspanyolların Getirdikleri Muhâsara Topları”, İki top arabası ve topun atılma hazırlıkları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 149.

Foto, “Melillia’da Bir Musevî Kızı”, Omzunda testi bulunan ve yöresel giyinen bir kız hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 186.

Foto, “Mermiler”, Osmanlı harp gemilerindeki boy boy mermiler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 37.

Foto, “Minik Bir Vatansever”, Küçük bir çocuğun elinde tüfekte diz çökmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 30.

Foto, “Mirza Şâhın Tahran’a Duhûlü”, Faytonun etrafını saran kalabalık ve atlı birlikler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 217.

Foto, “Miss Beger”, Saçları ve makyajı yapılmış bir kadının portresi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 63.

Foto, “Moda Giysi”, İngiliz kadınların kullandığı fırfırlı uzun kollu bir gömlek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 62.

Foto, “Mösyö Cartier Tarafından Abdülhamid’e Âit Mücevherâtın Muâyenesi”, Fesli iki erkeğin önündeki mücevherlere bakan takım elbiseli erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 376.

Foto, “Mösyö Ferrer“, Kel ve keçi bıyıklı bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 312.

Foto, “Mudanya İskeleyi’nde”, Kayıklardaki kalabalığın kıyıya yanaşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 197.

Foto, “Mudanya Şehri ve İskeleyi”, Denizin kenarında bulunan evler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 185.

Foto, “Muharrirlerimizden: Mehmet Ali Bey”, Bıyıklı ve takım elbiseli bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 381.

Foto, “Mücevherli Eldiven”, Bir ele giydirilmiş parmakları dışarda bırakan bir eldiven hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hrz. 325 / 28 Hrz. 1909) s. 29.

Foto, “Müdürün Zevcesi”, Saçları toplanmış ve makyajı yapılmış bir kadın portresi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 92.

Foto, “Müfettiş Tarafından Karnelerin Tedkiki”, Altı, fesli ve üniformalı bekçinin sonuncusuna karne verilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağs. 1909) s. 121.

Foto, “Müteveffâ Sir Curzon”, Pala bıyıklı ve madalyonlu üniformasıyla bir erkek portresi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 69.

Foto, “Nafkratosya Nâmındaki Torpido Muharribi”, Denizin üzerinde duran geniş bir gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 344.

Foto, “Neveser Vapuru”, Vapurların kıyıya yaklaşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 201.

Foto, “Osmanlı Mebûsları İskeleye”, Bir grup erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 100.

Foto, “Osmanlı Mebûsları Londra’da”, İskeleye toplanan kalabalık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 100.

Foto, “Osmanlı ve Bulgaristan Hududu”, Bir Bulgar bir Türk askerin hazırda beklemesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 213.

Foto, “Padişah ile İngiltere Kralı”, Birkaç sıra asker tüfek omuza pozisyonunda durması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 33.

Foto, “Padişah ve Papa”, Ayakta duran 6 erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 88.

Foto, “Padişahın Bursa Ziyâreti”, Padişahın faytona binmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 196.

Foto, “Paul Conchas”, Kafasında Top mermisi makinesi tutan bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 296.

Foto, “Pehlivan Zebiskov”, Bıyıklı, şortlu bir pehlivan hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 10.

Foto, “Pehlivan Zebiskov”, Pehlivanın sağ pazusu ve göğsü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 11.

Foto, “Pehlivan Zebiskov”, Pehlivanın sırt ve ense görüntüsü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 11.

Foto, “Rusya İmparatoru ile İspanya Kralı Bir Faytonda”, Faytonda oturan iki üniformalı erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 341.

Foto, “Rusya İmparatorunun Ziyâreti”, Deniz üzerindeki bir gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 149.

Foto, “Rusya ve Almanya İmparatoru”, İmparatorların fotoğraflarının yanında görülen yat hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909) s. 20.

Foto, “Saç Müsâbakasının Kazananı”, Yerlere kadar dalgalı saçlı bir kız hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hız. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 46.

Foto, “Salamis Limanı Hâdisesinde İpsara”, Büyük bir gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 361.

Foto, “Salamis Limanı”, Liman kenarında bekleyen ve denizde bulunan gemiler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 345.

Foto, “Salih Paşa ve Mahmud Cevdet Paşa”, Çadırların önünde at üstünde iki paşa hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 85.

Foto, “San’a Civarında Şimendüfer Güzergâhının Ameliyâtına Mübâşeret (16 Teşrinievvel 325)”, Ayakta ve şemsiye altında birçok erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 387.

Foto, “Sebâhat Dersleri Muallimesi Miss Roza”, Ellerini geriye doğru açmış denizin kenarında duran bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 253.

Foto, “Siyâsî Cinayetler Tertip Eden Cemiyetin Re’isi”, Sakallı ve az saçlı bir erkeğin portresi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 69.

Foto, “Sultan Mehmet Hân-ı Hâmis Hazretlerinin Ertuğrul Yatıyla Dersaâdete Avdetleri”, Deniz üzerinde bayraklı bir yat hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hız. 325 / 18 Hız. 1909) s. 4.

Foto, “Sultan Osman Gazi Türbesi”, Osmanlı mimarisine uygun kubbeli ve kısa bir bina hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 12 (24 Ağs. 325 / 6 Eyl. 1909) s. 177.

Foto, “Sultanın Gelişi”, İki fayton arabası ve kalabalık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 84.

Foto, “Şâh Mahlûğun Cüceleri”, Sokakta bulunan üç erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 296.

Foto, “Şâh-ı Cedîd Mirza Ahmet Şâh ve Silahşorları”, Dokuz adamın elinde tüfekleriyle kameraya bakmaları hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 199.

Foto, “Şehzâde Süleyman Efendi’nin Cenaze Merâsimi”, Yahya Efendi dergâhı önünde fesli ve sarıklı birçok erkek topluluğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 65.

Foto, “Şirin İsimli Kedi ve Yavrusu”, Ayakta esneyen bir kedi ile oturan bir kedi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 205.

Foto, “Takım Elbiseli Maymun”, Masada yemek yiyen bir maymun hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 57.

Foto, “Tawe Bridge Köprüsü”, Altından gemiler geçen tarihi görünümlü bir köprü hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağs. 325 / 16 Ağs. 1909) s. 132.

Foto, “Tehlikeli Bir Tecrübe”, Kurşun geçirmeyen bir zırhın bir erkeğin göğsünde durması ve diğer erkeğin ona ateş etmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 385.

Foto, “Telsiz Telgraf”, Telsiz telgrafın mucidinin eşi ve yedi aylık çocuğu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 Hrz. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 45.

Foto, “Teselyalı Gönüllü Bir Kız”, Elinde silahı, başında şapkasıyla ayakta duran bir kız hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hrz. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 60.

Foto, “Thames Nehri”, Donanma gemileri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 101.

Foto, “Ticâret ve Nâfia Nâzır-ı Cedîdi Hallaçyan Efendi“, Pala bıyıklı, takım elbiseli ve fesli bir erkek portresi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 216.

Foto, “Top Makinesi”, Büyük bir demirin gemiye alınması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 52.

Foto, “Trablusgarp’ta Bir Cadde”, Çok geniş denemeyen ve cumbalı evler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 10 (10 Ağs. 325 / 23 Ağs. 1909) s. 156.

Foto, “Tuvalet İşkencelerinden”, Bir kadının masa karşısında bulunması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 360.

Foto, “Tuvalet İşkencelerinden”, Saçları yapılı bir kadının elindeki çaydanlıkla yüzüne buhar tutması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 392.

Foto, “Tuvalet İşkencelerinden”, Saçları yapılı bir kadının elinde üzüm tutması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 393.

Foto, “Tüfeğin Mermi Vaz’ına Mahsûs Hazinesi”, Tüfeğin mermi alması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 73.

Foto, “Tüfek”, İspanya Kralına hediye edilen tüfek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 73.

Foto, “Vapur”, Deniz üzerinde bir kayık ve vapur hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 95.

Foto, “Vesipit Modeli”, Boş iki koltuklu dört tekerlekli bir araç hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 249.

Foto, “Vesipitli Piyâde Neferi”, Sırtında çantası iki ayağında da iki tekerlekli bisiklet mekanizması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 105.

Foto, “Vişana’da Prater Meydânı”, Tarihi yapıların olduğu bir sokak hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 337.

Foto, “Von Der Goltz Paşa Berlin Bahçesinde”, İki kadın ve üç erkek gülüşerek yürümeleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 71.

Foto, “Von Der Goltz Paşa“, Gözlüklü ve üniformalı bir adam portresi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 71.

Foto, “Yelekli Bir Maymun”, Sandalyeye oturmuş daktilo ile yazı yazan bir maymun hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 57.

Foto, “Yelpaze Modası”, Çiçekli açılmış bir yelpaze hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 237.

Foto, “Yemen Jandarma Tensîkâtı”, Tüfeği omuzunda yürüyen bir grup asker hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 245.

Foto, “Yemen Jandarmaları”, Bir sıra halinde ayakta bekleyen erkekler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 249.

Foto, “Yemen Manzaralarından”, Deve üstünde silahlı insanla hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 265.

Foto, “Yemen’de Jandarma Tensîkâtı”, Bir grup jandarmanın dinlenmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 248.

Foto, “Yıldız’da Kalan Bir Kedinin Keyfi”, Başında şapkası ağzında sigarası olan bir kedi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 88.

Foto, “Yunanistan İhtilâl-i Askeriyesi Münâsebetiyle”, Kıyıya doğru gelen birkaç tane gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 345.

Foto, “Yunanistan Salamis Limanında”, Denizde bulunan bir gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 360.

Foto, “Yüz Altmış Yaşında Bir Zenci”, Takım elbiseli, beyaz saçlı ve beyaz sakallı bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 277.

Foto, “Yüzbaşı Osman Nuri Bey”, Pala bıyıklı ve fesli bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 372.

Foto, “Yüzme Müsâbakası”, Birincilik kazanan kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 109.

Foto, “Zâlim Şâhın Hal’inden Sonra Settâr Hânın Keyfi”, Nargile içen şapkalı bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağs. 1909) s. 105.

Foto, “Zât-ı Hazret Padişahı, Yusuf İzzettin Efendi ve Ser Yâver Remzi Bey Hereke Fabrikası’nda”, Padişahın arkasında halk ve önünde birinin eğilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 1.

Foto, “Zât-ı Hazret Padişahı”, Padişahın Mudanya trenine binmek için halılardan yapılma yol üzerinde yürümesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 193.

Foto, “Zât-ı Hazret Padişahının Bursa’da Kasr-ı Hümayun’dan Avdetleri”, Fayton ve etrafındaki kalabalık hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 13 (31 Ağs. 325 / 13 Eyl. 1909) s. 197.

Foto, “Zât-ı Hazret Padişahının Hereke Fabrikasından Avdetleri”, Kalabalık içinde padişaha selam veren asker hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 Hrz. 325 / 18 Hrz. 1909) s. 4.

Foto, “Zât-ı Hazret Padişahının İzmit’e Muvâsalatı”, Halkın önünden faytonla geçen erkekler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 328.

Foto, “Ziyâret-i Hırka-ı Saâdet”, Deniz kıyısında bekleyen birçok fayton araba hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 264.

2. 2. 21. Çizimler

Çizim, “Mizah Resmi”, Abdülhamid’in masada kitap okuması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 8.

Çizim, “Mizah Resmi”, Bir kadının önünde düşünceli oturan adam hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 1 (21 HZR. 325 / 18 HZR. 1909) s. 9.

Çizim, “Efendi ile Yeni Uşak”, Evin sahibi önünde hazır ol şeklinde duran adam hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 24.

Çizim, “Abdülhamid ile Yumurtacı”, Abdülhamid’in pencereden kolunda çantasıyla duran adama bakması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 25.

Çizim, “İdâm Mahkûmları”, Mahkûmların büyük ormanlarda ağaçlara bağlanıp yılanlara yedirilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 2 (15 HZR. 325 / 28 HZR. 1909) s. 28.

Çizim, “Sefâin-i Harbiye-yi Osmaniyede Bulunan Son Sistem”, Taramalı bir tüfek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 37.

Çizim, “Seri Atışlı Toplardan Bir Çift Top”, Çok büyük olmayan bir top makinası), Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 37.

Çizim, “Evkâf Nezâreti”, Elllerinde taburelerle sıra halinde binadan çıkan erkekler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 40.

Çizim, “Rıhtımda”, Gemiden inenlerin faytonun önünde beklemesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 41.

Çizim, “İdâm Cezâları Levharından İkinci Levha”, File yere bağlanmış bir adamı ezdirmeleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 3 (22 HZR. 325 / 5 Tmz. 1909) s. 44.

Çizim, “İşe Başlama”, Bir uzun erkek kuyruğunun ellerinde ışıklarla kapıya dayanması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 HZR. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 56.

Çizim, “Doğancılar Meydânı”, Kapının önünde duran bir bekçi ve konuştuğu birkaç kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 4 (29 Hız. 325 / 12 Tmz. 1909) s. 57.

Çizim, “İran’daki Rus Süvâri”, Yol boyunca mızraklı kalkanlı asker grubu hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 68.

Çizim, “Amerikalı Kızları Deniz Hamamında”, İpekli bir mantonun altında dönemin mayosuna benzeyen etekli bir giysi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 77.

Çizim, “Paris’in Son Modasına Göre İpekli ve İşlemeli Manto”, Arkasını dönmüş yan tarafa bakan bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 5 (6 Tmz. 325 / 19 Tmz. 1909) s. 79.

Çizim, “Paris’te Bir Cinayet”, Bir kadın yataktaki erkeğin başından kaynar su dökmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 6 (13 Tmz. 325 / 26 Tmz. 1909) s. 88.

Çizim, “Paris’te Kıskançlık Cinayeti”, Bir kadın yolun ortasında diğer kadını vurması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 7 (20 Tmz. 325 / 2 Ağı. 1909) s. 104.

Çizim, “Tebriiz Civarında Olan Son Muhârebe”, Bir cephenin arkasındaki askerlerin savaşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağı. 1909) s. 121.

Çizim, “Balonda İzdivâç”, Bir kadın ve erkeğin uçan balonda birbirlerine tutunması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 8 (27 Tmz. 325 / 9 Ağı. 1909) s. 125.

Çizim, “İspanya-Fas İhtilâfı: Melilla Muhârebesi”, Önde top arabaları arkada süvâri askerler ve onların da arkalarında savaşan askerler hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 9 (3 Ağı. 325 / 16 Ağı. 1909) s. 129.

Çizim, “Rîf Kabilesi Cengâverlerinden”, Sırtında kocaman bir tüfek ve üzerinde diz altına kadar inen elbiseli bir adam hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağı. 325 / 30 Ağı. 1909) s. 168.

Çizim, “Rîfli Hasan Bin Abdullah”, Melillia Muhârebesi’nde at üstündeki bir adamı kılıcıyla yere düşürmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 169.

Çizim, “Hikâyenin Resimlerinden: Madam De Granjero”, Kadıya elini dayamış ve başını dik tutan bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 11 (17 Ağs. 325 / 30 Ağs. 1909) s. 173.

Çizim, “Askerlikçe Mühim Bir İhtirâ ve Yeni Bir Tecrübe”, Top arabalarının yanında atın üzerindeki askeri dinleyen topluluk hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 14 (7 Eyl. 325 / 20 Eyl. 1909) s. 216.

Çizim, “Plevne Muhârebesi’nde Osmanlı Kahramanları”, Elinde kılıç, kürek, tüfek ve süngü olan bir grup erkeğin savaşması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 225.

Çizim, “Almanya’da Nişan Talimleri”, Suyun içindeki canlı kişilere ateş edilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 232.

Çizim, “Faslıların Silah Mubâyaaası”, Dağın hemen yanındaki kalabalık arasında elinde silahla duran adamlar hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 15 (14 Eyl. 325 / 27 Eyl. 1909) s. 233.

Çizim, “Çakırcalı Habisinin Dağ Başında Bir Köylüyü İsticvabı”, Geleneksel kıyafetli ve pala bıyıklı bir adam ile yaşlı ve değnekli bir adam hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 16 (21 Eyl. 325 / 4 Ek. 1909) s. 241.

Çizim, “El Roghi Ebu Hamara Demir Kafes İçinde”, Derdest edilip kafes ile Fas’a getirilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 257.

Çizim, “İzmir’de Hükûmet Konağı’nda Şakî Yörük Osman ve Avenesi”, Jandarma ile çatışmaya girmeleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 17 (28 Eyl. 325 / 11 Ek. 1909) s. 261.

Çizim, “Şakî Kasaloğlu ve Çakırcalı Mehmet”, Bir fesli bir kavuklu iki erkeğin kavgası hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 18 (5 TE. 325 / 18 Ek. 1909) s. 280.

Çizim, “İhtirâat-ı Âhireden Parlak Mermiler”, Askerlerin topu ateşlemesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 289.

Çizim, “Gece Parlayan Mermi”, Deniz üzerinde iki gemi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 293.

Çizim, “Paris’in: Son Moda Dekolte Libâslarından”, Önü dantelli bir elbiseyle ayakta duran bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 19 (12 TE. 325 / 25 Ek. 1909) s. 301.

Çizim, “Çakırcalı ve Avenesinin Bozdağı’ndaki Bir Kulübede Mösyö Vitel ile Mülâkâtı”, Bağdaş kurup oturan erkekler ile ayakta dran bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 20 (19 TE. 325 / 1 Ksm. 1909) s. 305.

Çizim, “Suriye Musevîlerine Benzeyen Siyah Gözlü Genç Kadın”, Sırtı dönük elinde sigara olan bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 332.

Çizim, “Önündeki Şeffâf Şampanya Kadehini Kaldırarak...”, Bir kadının geniş bir kadehi yudumlaması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 21 (26 TE. 325 / 8 Ksm. 1909) s. 333.

Çizim, “Mütemehidi İdris”, Devenin üstünde oturan bir adam hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 344.

Çizim, “İki Adam”, Ayakta konuşan iki adamın arkasında masa başındaki bir kadın hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 22 (2 TS. 325 / 15 Ksm. 1909) s. 352.

Çizim, “Resimli Letâif”, Şapkalı bir erkek ve kadının karşı karşıya durması hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 365.

Çizim, “Düğün Masası”, Gelin ve damadın masaya gelişleri hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 23 (9 TS. 325 / 22 Ksm. 1909) s. 368.

Çizim, “Berlin’de Yeni Postacılar”, Kadınlı erkekli kalabalık bir ortamda ayakta mektup toplayan sırt çantalı bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 369.

Çizim, “Küba Ormanlarında Bir Gece Hikâyesine Âit Bir Resim”, Kalın bir halata benzeyen bir şey ile belinden kavranmış bir erkek hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 377.

Çizim, “Salyangoz”, El ve tabağın gölgesiyle oluşan figür hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 24 (16 TS. 325 / 29 Ksm. 1909) s. 384.

Çizim, “Küba Ormanlarında Bir Gece Hikâyesine Âit Resimlerden”, Kalın halata benzeyen dalların erkekler tarafından kesilmesi hk., Resimli İstanbul, Y. 1, nr. 25 (23 TS. 325 / 6 Ar. 1909) s. 393.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİNLER

3. 1. ŞİİRLER

3. 1. 1. Florinalı Nazım / Üstad Ekrem ve Nejad

Hayatı zehr-i küdüret ile müsemminimdir²⁴

Leb-i tahassürü daim diyor Nejad, Nejad

Bu yâd-ı rikkat²⁵ ile hüznü olmada müzdâd

Likâ-yı pür kederi, renk renk mâtemdir

Kitâbe-i gamıdır levh-i kehribâr hazan

Şebâb-ı ömr-i Nejadî bahardır muhtır

Baharda bile bulmaz güşayış-i hatır

O rütbe kalb-i hazini elem-nisâr hazan

Uful-ı necm ümidiyle dembedem meyûs²⁶

Arar simâ-yı hayalinde bir sabah-ı emel

Arar arar bulamaz nur-ı inşirâh-ı emel

Görünce ebr-i gumum ihtivâyı deyr-i efsun

²⁴ İsmail Parlatır, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, (Ankara: Yaygı Yay., 2016), 1194.

²⁵ Şemseddin Sami, Kâmûs-ı Türkî, (İstanbul: Şifa Yay., 2015), 552.

²⁶ Ferit Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, (Ankara: Aydın Kitabevi Yay., 2015), 742.

Bütün vakar-ı hamûşânesiyle zâr eyler

Döker dümû-ı teessür, seherde jâle ile

Buruc-ı fikreti enzarını ihâle ile

Peyâm-ı tesliye-bahşaya intizâr eyler

Sabâ, edâ-yı haziniyle elemi

Sehâb-pâre bîhad, zılâl-ı kasvetidir

Yüzünde lem'a-ı şâdî görünse de nâdir

Leyâl, sût-re-i târ serâir elemi

Tefekkürü seviyor mahrem-i melâli odur

Öter fezâ-yı derûnunde gam-fezâ bir kuş

Bütün sahife-i kalbinde ahlar menkuş

Dil-i teellümüdür mâkûs siyah kûdûr

Melâl-i tab'ına eş'arı matla-ı tasvîr

Derin teessürü umk-ı makâbire benzer

Mezar-ı muzlim umrunda şevkten yok eser

Lisan-ı hâli de ekdârını eder takrîr

Gunûd-gâh Nejadî ki zîr makberdir

Gelince fasl-ı hazanın musavvir-i eylül
 Sükûn kararına doğru gider melûl, melûl
 Güzide-i cevher-i cânî o yerde muzmerdir.

O yerde semm-i hıyatı izâleye sâî
 O yerde zehr-i gumumu biraz tahaffûf eder
 O yerde ruh-ı Nejad’a peyâm-res yekser
 O yerde gözyaşı isâr-ı jâleye sâî
 Donup sirişk-i melâli ruhâm şeklinde
 Nejad’a lahd-ı bekâsında hemdem olmuştur
 O serviler ki siyehrû-yı mâtem olmuştur
 Kûsüp hayata muhâcimim, izam şeklinde

Hazret-i Üstad Ekrem’e:

“Nejad”ın munkalib nur-ı siyaha gerçi makberde ziyâ-yı “Ercüment”in âlem-ârâyı hayatındır. Biri zıll-ı melâlindir; biri şems-i neşâtındır tecellî eylemekte ufk-ı makber, fevk-hâverde.

Arnavutköy.

3. 1. 2. Bağdatlı Faik / Mekkâreci

-Bağdat Yollarında-

Nasırlanmış ayakları alışkındır yollara,
 Hayvanlarla çöller aşar, dalar sarı kumlara.
 İşi bu idmânlıdır, bacakları yorulmaz,
 Yaz geldi mi, geceleri yürür durmaz, uyumaz.
 Esterlerin bârgîrlerin²⁷ hepsinde de çingirak...
 Başta sargı, katılaştan ayakları yalınayak...
 Bu bir sürü hayvanlardan taşan bir ses: Çın. Çın. Çın
 Sessiz çölün taşlığıyla bu çın çınlar çarpışır...
 Onun için yaşamak bir işkencedir. Kahrolsun.
 Çok uzayan o yollarda düşünür ve ağlaşır...
 Ufuklarda kamış gibi duran bir hurma...
 Boşluklarda parıldayan ziyâlarla ılgımlar...
 Her yer kumsal. Ne bir çiçek, ne bir çimen, ne elma...
 Bütün varlık suskun, yanık. Havada da yok kuşlar,
 Hep görünen, deveciler, hurmalıklar, barbarlar...
 Yıkık dökük harabeler, çadır kurmuş kervanlar...
 Ne bir nehir, ne bir kanal. Hiç, hiç su yok hep kurak...

Gözleriyle araştırır bir gölgelik, bir konak.

²⁷ Muallim Nâcî, Lügat-i Nâcî, (Ankara: TDK Yay., 2021), 73.

3. 1. 3. Florinalı Nazım / Lisan-ı Midhat'tan

Savâik, nâşir ü güdâzım

Zelâzil, pür teessür-i ihtizâzım

Kevâkib, meş'al-i vicdân-tırâzım

Şafaktandır nişân-ı imtiyâzım

“Şehit zî-hayat” milletim ben

Semâ-pervâz şevkim şimdi kalben

Benim hûnumla “Kânun-i Esâsî”

Yazılmıştı, kurulmuştu esâsî

Bugün hurşîd-i hürriyet likâsı

Bu kavmin bir berâat irtikâsı²⁸

Şehit zî-hayat milletim ben

Semâ-pervez şevkim şimdi kalben

O kanlı, paslı mâzîyi hayal et

Ki olmuştur bugün artık hayalet

Ne müz'ic o hengâm-ı mezellet

Aman Yarabbi ne zilletti o zillet

²⁸ İsmail Parlatır, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, (Ankara: Yargı Yay., 2016), 761.

Hazin bir hatıram evvel hazandı

Zaman lakin bugün Ferhat kazandı

O mâzî, devre-i nekbetimdi

O mağrib, levh-i târ-ı kürbetimdi

Siyeh didâr benim, türbetimdi

Vatan, âzâde yârân gurbetimdi

Hazin bir hatıram evvel hazandı

Zaman lakin bugün Ferhat kazandı

Kuruldu işte eyvân-ı adâlet

Açıldı bâb-ı divân-ı adâlet

Hükm ü fermâna fermân-ı adâlet

Hurûşân, bahr-ı ummân-ı adâlet

Hazin bir hatıram evvel, hazandı

Zaman lakin bugün Ferhat kazandı

Vatan evlâdı hep semt-i mahâle

Nigâh-ı can ederlerdi ihâle

Bu benzerdi yaşarken irtihâle

Bakın mâzîye hem birde şu hâle

Hazin bir hatıram evvel hâzandı

Zaman lakin bugün Ferhat kazandı

Arnavutköy: -15 Mayıs 325

3. 1. 4. Haşim Nahid / Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender

-Dicle'ye Karşı-

Kamer bir tül gibi nûr-ı beyazından leb-i âba

Geniş bir kale-i bulur açarken ben de mehtaba

Donuk bir güzele dalmışım...

Bu hülyâmı olan mülhem

Bütün ufk-ı esâtir kevkeb-i ceyşi

Derin bir darbe-i şârikla canlandı;

Ve bir vahşi

Tesâdümden miyâh-ı Dicle kanlandı,

Cehul insanların hûn-ı siyahından,

Kemiklerden

Sütun şeklinde bir ejder-i ayân oldu.

Büyük İskender'in nâmı onun üstünde çınladı.

Sen ey ervâ-ı müstakbel, şeb-i şemdânda²⁹ “Tekrit”in

Hayatından asırlar geçti, dördün muhtecib, sâkin.

Yıkıl ey bir sütun şeklinde, kadınlardan, kemiklerden

²⁹ Mehmed Esad Efendi, Lehçetü'l-Lügat, (Ankara: TDK Yay., 2022), 673.

Temsîl eylemiş tarih, yıkılsen bir hakikatsin,
Hakikattir, hakikattir, yine bir pençe-i âhen
Bu yerlerden, bu çölden yükselip bir intikâm alsın!
Fakat bilmem neden bunlar,
Nedendir yâd-ı İskender,
Hazin bir ses veya bir şân
Bana ihtâr eder her yer:
Çelik miğferli bir peyker
O ulu, heybetli bir sultan
Asırlardan beri sâkin o ulvî şeyîne şebden
Doğan bir necm-i gazâ -müşrikin reng-i ziyâsıyla-
Uzaktan başka bir arzın ser-i evcinde yükseldi,
Semâlardan kopan gülbank hâtif derdi: -Sevk ile
Senktir tâc u şevket!- sen ki yettin rahş-ı ikbâli
Mücerred fitrat-ı ulvîyyenin münkâdı oldun sen,
O ateş-bâr olan çöllere senin hummâ-yı hevlinden
Bütün sevindi. Ve sen bir darbe-i şimşîr ile birden
Büyük ikmâlimi zabtettin... Bana ihtâr eder bunlar
Çelik miğferli bir peyker
O ulu, heybetli bir sultan.

Bugün akvâm-ı gerdânda hükmü kılan hisler,
 O hisler ki bütün bir kuvveti bir şahsa hasreyler
 O hisler ki bugün tersî eder tâc-ı hükümdârı,
 O hisler ki kırar bir taş gibi tâc-ı zulümkârı,
 O hisler ki bugün diz çektirir pâyende-i işbâhın,
 Şehinşâhın

Bütün bunlar senin hevl-i celâlınden erir... Sensin
 O hislerle mücehhez ehl-i teslisin cedelkârı,
 Cedelkâr, zaferbârı!

Mâba'dı var.

3. 1. 4. 1. Haşim Nahid / Müdâvele-i Zafer Yâhûd Selahaddin ve İskender

-Geçen nüshamızdan mâba'd-

4

Uzun yıllar küçük bir fırka-yı şücânla cenk ettik
 Müsâveledi sana bir âlimin ceyş-i zırh-pûşı,
 Kavâfille deniz düşman kusar gömdükçe her naaşı.
 Fecâatlar, ölümlerle kuşanmış burc "Aka"da
 Olan senden o istihkâr eden azminle pâ bercâ.
 Adet bîhad, demir bir set gibi tutmuş havâlîyi
 İmansız yer, semâ-yı sâmit, güneş-i muhrik, deniz-i âsî,
 Ecel, açlık... Muhâcimdi denir bir leşker tâ'ûn,
 Demâdem bir yığın baykuş sadâsından dolar hâmûn.

Teassûbden kudurmuş gayz-ı vahşet kirli dişlerle,
 Açar her gün beyazü'l-arş “Hakk”da kanlı bir hâle.
 Beşer-i ferdâ-yı cehlinden, henüz mahmûr uyanmışken
 Onu irşâd eden nûra
 Çukur-ı zalmâ-yı mel'ûne.

5

Sen ey simâ-yı şarkın ebrû-yı şân ü celâli,
 Sen ey elvâh-ı tarihe
 Münevver-tâc-ı merriha
 Dehânın hak olunmuş en celî mânâ-yı icmâli,
 Uzun yıllar musîbetler, karanlıklarla çarpıştın,
 Cihân peymân olan bir meş'al-i vehhâce dönmüştün,
 Soğuktan bevâriktan da sâtı'dın,
 Ve zulmetler,
 Senin işrâk-ı azminden,
 Bülend-tarâka-yı dehhâş-ı rezminden,
 Hirâsândı,
 Girîzândı...

6

Fakat bir gün o germ-i vegâdan sarsılan cismin
 Ferrâş-ı mevte düştü münfail, yorgun;

Bugün hâlâ bakındıkça bu makdûrât nâ-şâda,
 Işıldar bir bir sönük yıldız benim ufk-ı hayalimde
 Ve zulmetler pey-â-pey yükselir... Bazen
 Ziyâ, elvân olur nâbûd ufuklardan,
 Büyük bir ümmetin hestî ruhundan kopan nâliş
 Verir cevî-i beyâbâne azîm bir ra'se-i şûriş...
 Seng-i vehm-i ufûlünden
 Haziz-i havfa düştüm aah kaç kere,
 Evet sen olmasan ey târeminden yükselen zühre
 Husûf eyler hilâl-i şark,
 Bu iklimin şebistân-ı şuûnunda gezer ancak,
 Salibin hûna müstağrak
 Salibin şekl-i târiki!
 O gün sen olmasan belki
 Büyük bir ümmetin hestî giryânı,
 Tecellîyât-ı imânı
 Helâk u mahva makrûнду,
 Ve mümkündü
 Elîm ve kahkarî ricatla insanlar
 O müstahkar
 O hûnîn hâilât-ı zulme meşher-i sahn-ı a'sara

Atılsın havâr u âvâre...

Evet, sen olmasan bunlar muhakkaktı,

Fakat mümkün mü boş kalsın dehâdan sahne-i kîfî?

7

Bu zulmetgâh-ı heyecanın leb-i gavrında pûyânken

- Alîl u muzmahil, gümrâh-

Bilinmez hangi bir fevvâre-i râz-ı meşîyyetten

Taşan envâr açar pîşânî-yi insane bir şahrah

Olur mer'î bu şahrahın fakat üstünde her daim:

Kalem, yâhûd da keskin bir kılıç kâim;

Bunun en muhteşem timsâlidir işte:

Fısıltının serâser kanla âgışte

Çölden yükselen âvâze şân ve zafer peşinde leşkerler

Ve kayserler

Derin bir şehka-yı hürmetle hep birden

Cebin-sây tezellülken,

Kurulmuş seyf u miğferden azîm bir tak ser-zerrin

Müressem cephe-i tâzîmine nâm “Selahaddin”...

8

O gün İskender’in yükseldi ünvan-ı cihân-bânı,

Bugün yükseldi şarkın cephe-i şânı

3. 1. 5. Mehmet Behçet / İlk Sevdığım

Pembe akşamları ben sâha-yı hülyâ görsem

Fevk-i re'simde gülen saf, güzel nûr-ı kamer;

Nâgehân nûr-ı muhitân ile eversem, eversem

Bütün enzârımı bir lahza, mükeddir, muğber...

-Yine hülyâ, yine hülyâ beni siz affediniz-

Bu semânın, bu semâvât-ı garâmın mes'ud

Pembe bir ufk nihâyetinde emel -Pür, lekesiz

İnce bir yıldızın olur ruhumda güyâ mabûd...

Ansızın huzme-i âmâlîme bir heykel-i zer

Sarılır bir eydî hande-i nermin ve behin,

Eder ekvân-ı hayalâtımı birden tezyîn...

Onu pervânelerin ra'şe-i seyriyle gezer,

-Ve benim medfen-i ümidim ölür- aldanırım...

Leyl ruhumda doğan yıldızı gördüm, sanırım...

-Kadıköy: 12 Haziran 325-

Mehmet Behçet

3. 1. 6. Celal Sahir / İhtisâsât-ı Muhit

-Ahmet Şuayb'e-

Meşâm ruhuma her an gelir muhitimden

Sızıp taşan bir umûmî teaffün-ı ahlâk

Ve ben o bûy-ı müselles içinde müstağrak

Kalır, sürüklenirim, fart-ı ıztırâbımdan

Dudaklarımda güler bir tenfir-i üryân...

Görür benim nazarım bir nüfuz-ı mübhemle

Temeyyüz-i zevâhirin altında kirli ma'nevîyât.

Bu yerde levs ü sefâlet bir ihtiyac-ı hayat,

Diye kanâat eder, titrerim hicâbımdan.

Ufuklarımda söner son ümit pür şûle!

3. 1. 7. Tahsin Nahid / Melâl-i Kamer

Mülhimesine

Yine bir leyle ü hiddet, yine bir leyl-i melûl...

Leb-i nâzik gibi cephemde riyâh-ı eylül

Hiss-i aşkla yanan alnımı şefkatle öper.

Ah bilsen ne kadar hasta bu şeb-i nûr-ı kamer!

Dün gece kol kola çamlıkta gezerken ikimiz

Bizi takdîs ediyormuş gibi gökten mûnis

Buse-i nûrunu rîzân ederek üstümüze:

Sevişin haydi çocuklar, ne güzel bak bu gece...

Diyen âsûde kamer şimdi ne mübekkî, ne melûl...

Sanki dolmuş gibi envârına bir zehr-i fusûl.

3. 1. 8. Aziz Neriman / Bütün Elemlerinin Musikî-yi Leylîsi

-Yine ona-

Sînende niçin sevgili aheng-i şebâbım

Giryân oluyor; söyle niçin inliyorum ben?

Bir hande-i iğfâl-i nüvâzişle saâdet

Vermez bu sefil aşkıma hüsnün ve rebâbım...

Hüsnün ve rebâbım ebediyen iki âfet,

Sehâr iki hâin... Beni bir lahza sefâlet,

Bir lahza sefâletten uzak, mest ü münevver,

Pür şiir ve darb ruh-ı mahâsinle mezher

Kehvâre-i hülyâ-yı samimiyet-i ervâh

Üstünde muttarâ ve derin ninnileriyle

Rüya-yı garâmın ebedî handeleriyle

Tenvim edecekken beni bir nağme-i bîgâh

Pür hande-i şeydâ-yı tehekkümle ezer... Sen

Mâzîmi nezih, sevgili hisler ve elemler,

Adımı bütün şiir ile süsler ve gülerken

Gülçehre-i âmâlîme hüsnün ve rebâbım

Bir vecd-i semâvî-yi tarab ruhunu serper...

Her gün seni hissimle terennüm ediyorken

Sînende niçin en güzel aheng-i şebâbım

Giryân oluyor; inliyorum, inliyorum ben...

14 Mart 1325: Gece

Fener

3. 1. 9. Enis Avni / Kadın

Tülden kanatlı, mâî periler. Müebbede

İncile, kekkeşânla, çiçeklerle işlemiş,

İthâf için cerim u esîri bir âbide...³⁰

Hayretle sonra diz çöküp işte: Kadın! Demiş

Deycûr-ı ufklarında, yığınlarca insanın

Bir tayf-ı nûr uşîir ile tezyîn-i ömr eder;

Histen temessül eylemiş, incitmeyin sakın!

Birden -Yazık değil mi?- söner, serpilir, gider...

Koynunda, gözlerinde ve kalbinde her zaman,

Aşkın, melâl u merhametin aks-i enfesi

Hemşîre, anne, ah, iki kıymetli âşiyân!

³⁰ Yaşar Çağbayır, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, (İstanbul: Ötüken Yay., 2017), 27.

Hemşîre, anne, aile ki bunların sesi

-Zulmette renk, renk ziyâlarla münteşir-

İnsanlığın büyük, ezeli musıkîsidir...

3. 1. 10. Tahsin Nahid / Senin Hayalinle

Balıkçılar deniz üstünde ağ asarlarken,

Uzaktan mest-i tahayyül sevimli bir yelken

Yavaş yavaş gidiyorken; senin hayalinle

Gülen ufukları seyr eyledim; ve kalbimde

Bir istirâhat-ı ruhiyye vardı lakin ah!

Bütün bu rahata rağmen bir erganun riyâh

Yavaş yavaş seni sanki terennüm eyleyerek

Diyordu:

“Aşk ile tev’em-i tabî’at”

Ah gerçek

Sen olmayınca bu elvâh-ı şiir ve hülyânın

Zavallı ruhuma tesiri bîmeal oluyor...

Sen olmayınca bu ulvî riyâh sevdânın

Terânesinde de bir başka infiâl oluyor.

Sen ey ilahe-i ruhum, ilahe-i şiirim...

Sen ey ilahe-i hüsn ü cemâl olan zühre,

Senin hayalini görmek ümid edip gelirim

Bu sâyedâr tabîyyeye her sabah işte.

Benimle mest-i tahayyül senin mahâsinini

Sükût içinde denizler, ufuk, semâ düşünür;

İnan ki sevgilim ufak içinde bir mahfî

Rübâbdan sana âit neşîdeler süzülür.

Bu ufk-ı şiir ve hayali de ruhunu davet

Edip de ağlıyorum ben; gelir misin?

Bir “Evet”

Fenerbahçe, 12 Mayıs 1323

3. 1. 11. Celal Sahir / Bir İhtimâl

Sevmiyorsun beni artık, bıktın,

İtirâf et, diye ısrârını ben

Şimdi ettikçe tahattur bilsen

Ne kadar sızlıyorum, sahte kadın!

Seni eğlendiriyor muydu, kuzum,

Bu yalanlar, bu sefilâne riyâ,

Kanayan kalbim ile istihzâ?

Bıktım, artık seni ben seviyorum,

Diye bilseydim eğer ben o zaman

Melûlâne suâl ve ısrâr

Belki bir kahkaha-ı istihkâr

Olacaktı ve, anîf ve zâlim,

Diyecektin; seni zaten bir an

Sevmedim ben ki...

Değil mi güzelim?

Ağustos, 1325

3. 1. 12. Aziz Neriman / Aheng-i Tesellî

Sen gülerken o pür-emel handen

Neler ehsâs eder neler bilsen;

Düşünen ağlayan o gözlerde

Mütenevvir nigâh-ı rencîde

Seni eğler, uzakta bir piyano

Gibi solgun terennümâtıyla;
 Seni inler rakîk ve mâtemdâr
 Selsebîl temevvücâtıyla...
 Gözlerinden uçan o pek sehhâr
 Musîkî-i şebâba müstağrak,
 İsterim ben ilelebed yaşamak
 Bir mezheb semâ-yı hülyânın,
 En muattar behîşt-i rüyanın
 Pür tarab sîne-i zılâlında

Fener-2 Teşrinievvel 324

3. 2. MENSUR ŞİİRLER

3. 2. 1. Baha Tevfik / Kadın Ayakları

-Emin Lami'ye-

Onların, o mini, mini güvercinlerin öyle tiz ve hadid çırpınışları olur ki “Haydi gecikiyoruz” itâbıyla sizi şaşırtır. Yarım saat sonra, sâât müzeyyenesini yaşayacağınız sahnenin hayalât-ı gayr-ı vâzıhasından uyanarak, o zarif, o hoppa, fakat asabî ayaklara bakarsınız. Eğilirsiniz. Ellerinizin arasında latif ve müheyyic bir harâretle bekleyin, evvelki ihtizâz-ı asabîyetin buhar-ı hiddetiyle, şimdi yorgun ve mütevekkil teneffüs eden o yakları okşar, butları döğmellersiniz. Sonra bir buse, serî, mahrem, bir mahsûl-i mevcudiyet-i hazıra olmaktan ziyâde mâzînin bir miktar tâcil ihtiyacı olan bir buse, bir buse-i âdet... Ah o zaman bir dakika kendi kendimizden uzaklaşarak gizli bir köşeden o çılgın potinlerin nasıl bir vaziyet aldığını görseniz... Dudakların, pembe, ince, belki o kadar hassas değil, fakat şiddetle hissiyât-bahşâ olan, mevâidât-ı âşıkâneye mahsûs o bir çift alet-i kadîm imzanın size, sizin ağzınıza yetişebilmesi için topuklar tamamıyla yukarıya kalkar, zemin, galâsa, ince parmakların tersimât-ı gayr-ı vâzıhasıyla

memlû, broşür, ipek eteklerin biraz yukarı doğru çekilen kenrlarından siyah ajurlu, tül çorapların gayet medenî, fakat kıskanç âşıklara benzeyen esmerliklerinde hutut-ı muntazamaya mâlik bacakların reng-i üryanîsi birçok esrârın mevad-ı inkişâfiyla titrer. Bir dakika, belki bir saniye titrer... Eğer hayalperverseniz bu rengin, menzûl meânî manzarayı istediğiniz kadar süsler, ikmâl edersiniz.

Meselâ kendimizi, o cüzünden bir hikâye-i pür-esrâr taştan mini mini, fakat bir vüs'at-ı ma'nevîyâtla bîhudud, pür servet ve bir hayat bir kadın odasında farz ediniz. İşte orada, vücutsuz, düşüncesiz, kalpsiz, hayalsiz, bir mevcudiyet-i adem-i karîn ile iki mücrim esrâr-ı kadının sözlerini dinleyiniz, hareketlerine bakınız. Bir vazo, bir lamba, bir biblo gibi bakınız:

-Hakkın var. Bir haftadan beri o kadar yorgun o kadar hastayım ki...

-Ya gözlerin... Fakat simsiyah...

-Âdetâ zayıfladım değil mi? O zaman dikkat ediniz. İki beyaz ve herhâlde harâretli el, biraz ileriye doğru uzanan bir çift siyah, parlak iskarpinin üzerinde büyük bir mevce-i harir gibi titreyen etekleri yukarı doğru çeker. Tombul ve çıldırtıcı baldırlar en kalın noktasına bir parmak kalıncaya kadar meydâna çıkar. Burası öyle bir noktadır ki bînihâye bir kalınlaşma hayal-i şehvetnâkıyla hafızanızı yakar. Dizlerinizin titediğini duyarsınız. Bazen onların birbiri üzerine atılmış öyle vaziyetleri, öyle titreyişleri olur ki “Yok canım latifeyi bırak, beni bir familya kızı mı zannettin?!!” diyecekleri zannolunur. Bir gün pek sevdiğiniz bir dostun evinde gülerек, eğlenerek yemek yerken, sofranın altında en küçük bir toz şâibesinden bile sakındığınız lüstrin potininizin üzerinde hafif, pek hafif, âdetâ okşayıcı bir sıklet hissedersiniz. Birdenbire orada yaramaz bir kedi mevcudiyeti sizi ürkütür. Fakat bir dakika sona acaba zevci farkına vardı mı? İztırâbıyla bulanık gözlerinize arz-ı ihtiyaç etmeden anlarsınız ki o okşayıcı sıklet yanı başınızda oturan genç kadının şuh, çapkın iskarpinidir. Bilâ-tereddüd “Sizi bir aşk-ı maddî ile seviyorum” demek istediğini hatırlamalısınız. Bazen yine onların, o mini mini zarif ayakların öyle bîtâb, öyle mecâlsiz bir duruşu, âdetâ hasta gibi bir turla kanepeden öyle

bir sarkıtışı olur ki en lâkayd bir erkek bile onlarda: “Haydi artık lambayı söndür” temennî-i tahammülsüzünü okumakta asla gecikmez.

3. 2. 2. Baha Tevfik / Kadın Kalbi

-Madam Marika-

Tıpkı erkeğinki gibidir. Onda bir roman gizlendiğini zannedenler aldanırlar, bilâkis o bir romanda münderictir. Kadın kalbinde ne hile vardır, ne iğfâl. Ona ayrı bir mizâc-bahş eden ekseriyâ ayrı bir mizâcta olan erkek kalbidir. Ben çok erkekler gördüm ki daima kadın kalbi taşırlar; fakat erkek kalbine mâlik pek az kadın vardır. Aşkın mevki’ni kalbe kadar yükseltenler onun kan ile beslendiğini düşünmüşler; hâlbuki aşk kandan nefret eder, o bir mevlûd asabtır ve asabîlerin kalbi sağlam olur. Bununla berâber yine kalptir, serfû’l-teessürdür, maddi olmayan her tane-i ta’arruz ilk defa onu bulur. Bilhâssa ihtiyârlıkta o pek zayıf ve kansızdır. İşte bunun için zavallı ihtiyârların pek çabuk kalpleri kırılır.

3. 2. 3. Şahabeddin Süleyman / Anjela

Bir kadın, güzel bir kadın bence bir emel, bir hayat, bir medfen, bir mabed, bir semâdır. Karin-i mevcûdiyet sefiliyem bir semâ, öldüren bir mabed, hayat-bahşâ bir medfen, şehvet-engiz bir emel, bir mahlûk, bir kadın... Bir kadın bence muhterem ve kıymetlidir, bence muhteremdir.

Anjel, sen de bunlardansın, sen de bu kadınlardansın; saâdeti, felâketi mevdû, merbûttur, eteklerinde müştâk kalpler, genç vücutlar tevakkufa, mevte müheyâyâdır; yelpazelerinin teneffüsât bîsud yek-tarzı taze ve râyihadâr, mağmûm ve şâfi hava kümelerini, hava tabakalarını müveccehlendirir, parmakları bir zevcin namusuyla, saffetiyle oynar, vücutları bir mukaddesiyyet takarrub nâ-peziri hâiz gibidir. Böyle mahlûksun, fakat değilsin: Seni hayat, tâli’-i içtimâî, müessirât-ı ruhiye, müessirât- vücutiye bir para kadını yaptı. Şimdi herkesin bir kadını, bir ilac-ı şehvetisin,

şimdi herkesin, çirkinlerin, hatta ihtiyârların bile... Bunlarla geçirdiğin gecelere acırım; bunlar zarardır, hederdir.

3. 2. 4. Anatole France / İlk Yağmur

Bulanık ve sisli semâdan dökülen müsterîh ve soğuk yağmur penceremin camlarını yavaş, yavaş okşayarak beni ikâz ediyor: Filhakîka bu mutarrid darbelerde hafif bir taninden başka bir şey yok. Fakat her katrenin soğuk ve câmid sukûtu kalbimde bir enîn zayıf uyandırıyor: ve ben ayaklarımın lekeli ve çamurlu bacalarını, ocaktaki ateşin latif çıtırdılarına karşı ısıtırken, bu sukût yeknesak, düşüncelerimi bir rüya-yı mükeddere sarıyor ve hissediyorum ki:

-Artık kaçmak, uzaklaşmak lazım!

Sonbahar, ormanın üzerinde nemnâk yelkenlerini sallıyor. Bu gece ahenkdâr ağaçlar, semâ-yı müteharrik üzerinde ilk defa olarak titrek dallarıyla teressüm ediyor. Ve muhitât-ı garbdan yayılan sis ve yağmurlarla bir mağmûmiyet nâfizeye bürünüyor. Her şey sâkit. Sararmış yapraklar, vadiye bir samimiyet-i sâmitâne ile dökülüyor. Haşerât ü hevâm sokmuş. Yalnız yağmurun hazin terânesi iştiliyor. Ve ben bu ağır ve mükedder sukûtun dudaklarıma ve kalbime çöktüğünü hissediyorum. Hiçbir şey söyleyemiyorum. Sanki bu kâinât-ı mürde içinde yalnız bir fikir bîdâr:

-Artık kaçmak, uzaklaşmak lazım!

Fakat beni buradan mübâ'adete mecbur eden şey gölgeler, rüzgarlar, yağmurlar ve soğuk değildir. Bilâkis Sahra'nın bu hâl-i metrûkiyyeti beni henüz mahzûz ediyor, çünkü ben tabî'atı yalnız tabî'atı yalnız mesrûriyeti, yalnız handesi için sevmem. Bizim için pek azîz olan sevdiklerimiz, mükedder ve meyûs oldukları zaman nazarlarımıza daha az mı câzibedâr görünüyorlar? Hayır ben bu vâsi Sahralarla, o zamanları memnûniyetle değil, kederle, elemle terk ediyorum. Filhakîka gideceğim yerde harâretli ve mu'attar bir salon, câzibeli ve her dem bahar simâlar, sonra hayatı tezhib eden bir tâc-ı san'at var. Fakat sâyelerinde en sevdiğim eş'arı terennüm ederek gezdiğim bu vadileri, bu en hafîf ve nâmahsûs bir rüzgarla terennüm eden ağaçları, yeşil

gölgeleri altında büyük ve semiz ineklerin otladığı mışeleri ince ve şırıltılı bir derenin mu'vec ve yıkık sahilini, müntehâsında tüllü bir kamerin tulû eylediği dâr-ı patikayı terk etmek bana pek acı geliyor. Bütün âlâm-ı beşeriyenin sâye-i sükûn u rahminde uyuduğu bu yaprak ve semâ-yı muhitinden uzaklaşırken, umk-ı ruhumda hazin bir hissin, bir hiss-i teessürün uyandığını anlıyorum, evet:

-Artık kaçmak, uzaklaşmak lazım!

Anatole France'dan: Emin Lami

3. 2. 5. Baha Tevfik / Tünelde

-Madam H. Marika-

Bilirsiniz ki mâzîperver mütâlaâtıyla bizi daima eski, fikirlerimizi daima havaîde bırakan tarihten sonra en ziyâde nefret ettiğim şey kavâiddir. Hayatı, mes'ud olmak için mutlaka serseri ve lâkayd olması lazım gelen devre-i hayvaniyetimizi tehdid ve takayyüd eden her şeyinin bence merdûd ve muhakkar olması lazım gelen, mütemâdiyen aldanan, mütemâdiyen yanlış ve nâ-kâbil isâl sokaklara sapan beşeriyetin, geri dönmekten âciz, fakat her defasında kendini daha ziyâde gâib eden, kendini daha ziyâde meyûs ve akîm bırakan birçok düşünüşler arasında mahvolup gittiğini görmek, ne kadar fecî, ne kadar hüzn-âlûddur. Bir gün gelip de ister istemez tarih olacaklarını düşündüğüm ve bunun için daima bir nazar-ı sathı ve re'ybî ile kendilerine mecbur ihtirâm olduğum nesl-i cedîdin tedricen maddîleşen dimâğları karşısında, katiyen hayali ve gülünç, hatta acınacak bir şekil alan vaziyât-ı içtimâîyyeden bahsetmek istediğimi belki anladınız. Evet... Bilhâssa âdâb-ı muâşeretten, mevcudiyetini hiç şüphesiz işsizlikten sıkılan birkaç büyük bebeğe medyûn; bu mükemmel çocuktan, daima yanlış anlaşılan bir kısımdan bahsedeceğim: Kadına ihtirâm! İnsanlar belki yek-dîgerine karşı hürmete mecburdurlar, yâhûd öyle addedilirler ve belki bu hürmet bir dereceye kadar mübâh sayılabilir. Fakat iki cins insanı arasana bînihâye uçurumlar koyan erkeğin kadına ihtirâmı kadar mânâsız ve mezmûm bir şey olamaz. Şiddetle zannedirim ki kadına insanlıktan gayrı bir sebeple hürmet eden erkek âdî, bayağı bir zendost, bir sadaka kadar sefil olan bu hürmet-i muhakkarı kabul eden kadın da câhil ve âciz bir

zâhirperesttir. Muhâkemenizdeki serbestiye ve nokta-ı nazarınızdaki isâbete tamamıyla kânî olduğum için âtîdeki satırları size, siz de mevcudiyetine asla tereddüd edemeyeceğim büyük, ve feminist ruha ithâf ediyorum. Bu kadar çiğ ve katı bir hakikate tahammül edemeyecek kadar tarihi kalmış olanlar sözlerimi bir şiir, bir fantezi addetmekte muhtârdırlar.

Tünelde idim. Pis ve gayr-ı kâfi bir ziyânın müşevveş bir rüya-yı mübhemiyetle tenvir edebildiği köhne ve mahkûm zulmet vagonun köşeciğinden gürültü ile içeriye dolan halka bakıyordum. Oturacak hiç boş yer kalmamıştı. Biri son derecede ihtiyâr fakat diğeri genç ve güzel iki kadın mütehassis nazarla etrafa bakındılar. Hemen yanımdaki fırladı genç kadın sırtarak yerini gösterdi. Evvelâ kabul edecek gibi bir vaziyet alan kadın ihtimâlki vâlidesi olan diğeri için benim yüzüme baktı. Mutlaka muvakkat ve ıztırâb-âlûd olan bu bir dakikalık rahatı kendisi fedâ edemeyip vâlidesi yâhûd refikası için başkasından yer dilenen bu âdî kadından şiddetle iğrendim. Yılışkan tebessümüne karşı kin ile dolu gözlerimi tevcih ettim ve bilâ-hareket-i neticeyi bekledim. Kim bilir benim ne kadar nezâketsiz olduğuma hükmeden bu kadın, ikinci bir hata olmak üzere diğeriyle berâber ayakta kalmağı tercih etmişti. Dargın nazarlarında zavallı delikanlıya karşı bir lahza-yı teşekkür titrerken o, kara add-i mevzû-i içtimâîyyeyi bile tahkîr etmesi lazım gelen bir şebâb zendeye ve kendisinde tahayyül ettiğim istidâd-ı tefekküre rağmen bu sefil görününe tebaiyet etmiş olmakla pür gurur, yerinin kabul edilmesiyle mahcûb ve müteessir düşünüyordu. O zaman: “Zavallı insanlar, zavallı insanlık!” dedim ve meyûs olmak, muğber olmak için böyle hiçlikler icâd eden hastalara ikâz edici ninniler söyleyebilmek emeliyle şimdiye kadar niçin kâfiye ve vezine çalışmadığının bir saniyelik hüsrânını hissettim.

Yine birkaç gün evvel mutlak yer vermenin lâyetegayyer bir kâide-i nezâket, hatta mecburî bir şey olduğuna kânî bir zevcin mânâ-yı enzârına lâkayd kaldığım zamanki tavr-ı acibi gözlerimin önüne geldi ve bir mihânîkîyyet garip tefekkürle şimdiye kadar belki bin defa tesâdüf ettiğim bu sefâlete, insanların bu ezeli belki de ebedî çocukluğuna henüz alışamamış olmak zavallılığıyla en ziyâde kendimin düçâr-ı levim olduğumu düşünürken... Güneşin ziyâsını gördüm.

3. 2. 6. Emin Lami / Dönerken

Evet zavallı çocuk! İşte böyle her zaman yalnız, her zaman bîkes... Bu on iki treninin karanlıklar içinde yuvarlanan meşiyeti gibi, siyah bir muhit-i eşbâh içinde, siyah bir istikbâle, siyah, simsiyah bir emele koş...

Gittikçe tekâsüf eden bu alaca karanlıkların dalgaları saatte otuz kilometre yol kat' eden bu Anadolu treninin pencerelerinden serin bir teşrinievvel akşamın keskin nüvâzişlerini serperken bunu; hayatımın bu kâtil, bu meflûc boşluklarını düşünüyordum. Şimdi, bu benimle aynı trenin, aynı kompartımanında bulunan ne kadar mes'udlar, ne kadar gâfiller vardı ki, emele mâlî bir kalbin istiyâkât ve ihtirâsâtıyla gündüz mücâdelesini belki de muzafferâne itmâm etmişler ve bazısı sigarasının bulanık dumanlarında, bazısı gelirken yuvarladığı birkaç biranın dimâğına verdiği rehâvetin tatlı sislerinde, bu taze hayatlarının şuh ve zinde tebessümlerine ilân-ı aşk ediyorlar, şimdi bu benimle aynı trenin aynı kompartımanında bulunan ne kadar gençler var ki, uzakta tatlı bir rüya düşüncesi gibi ümit-rîz bir aydınlıkla parlayan köşklerin harim salonlarında kendilerini bekleyen derd-i âşinâ, sevdâperest bir çift güzel, sıcak, yumuşak ellerin, husûsî ve bâkir buselerin huzur-ı aşkına çıkmak, uçmak için isticâl eyliyorlar. Evet, onlar neden mes'ud olmasınlar hepsi aşktan, sevildiklerinden emin, hepsinin sırf kendilerine âit olan birer nasibe-i hayatı birer vâlidesi. Birer hemşîresi. Birer zevcesi. Birer menkûhası. Birer ma'sukası. Nihâyet birer kadını. O seven, o şefkatle, harâretle, iffetle seven, sâkit, asabî olmayan, mûnis bir aşkla seven birer kadını var. Onları kapılarında benim gibi siyah bir koridorun, buz gibi soğuk nefesleri değil. Menekşeli saçların, yumuşak dudakların, ılık salonların muhit-i neşve-bahşi bekliyor. Ben çıplak odamın kemiklerimi üşüten bîkes havası içinde bana acıyor gibi gizli birer nazar-ı mânîdâr yollayan tozlanmış kitaplarımın, bînasip kaldığı için fırlatılmış, unutulmuş yazılarımın arasında lambamın sarı, fersiz ziyâlarına ıstırâbât-ı hayatiyemi tenvime çalışırken, onlar ılık ve muattar kucakların nisanda gençlerinin bestelediği “Sırra nâdi” dinleyecekler...

Fakat böyle muhitimi acı birinin nebîlinle tahlîl ederek zehirlendiğim ne kadar çok geceler, avdetleri oldu. Ben her tarafı elem içinde, yalan, hırsı ve kininden

mürekkeb simâlarla, o bedbaht olan, o ebediyen mes'ud insanların kâfile-i mahrûruyla zinde ve kanlı göremediğim; bu çamurlu ve her dem- levs-i hayatta hâin bir pûşide-i hülyâ ile hep çiçekler, gelinler, nişanlılar ve buseler yaşattığım saniyelerde, mahrûmiyetlerimin çiçeklenmesini görerek zehirlenir, âlemin bütün sevinçleri, bütün düğünleri benim kalbime intikâl ederken, bana temessül eylerken hep elem, hep mâtem olur. Hâlbuki hayat bu değil midir. Böyle birisinin gülerken, bir başkasının ağlaması, hazin bir hacelenin yanında siyah bir mezarın, muattar bir dudağa karşı, soğuk vahşi bir kefenin açılması değil midir?

Hâlbuki, yine tahammül edemiyorum. Hayattaki bütün saâdetlerin, bütün felâketlerin, hatta aşkın, hatta kadının gençliğinin bile nisbî bir yalan, yaldızlı bir hiç olduğunu bilirken, kalbim, hissiyâtım, tuğyan ediyor. Çünkü ben de bir insanım, çünkü ben de damarlarında yirmi yaşının cevval ve sıcak kanı kaynayan bir gencim. Çünkü benim de bu masumiyetim, sefil ve riyâkâr olsa bile, bana âit bir de maddiyetim var... Çünkü bir mâbûde, bir pagodada, bir manastırda yetişmedim. Belki bu en müteaffin muhitlerde bile bahari ve shevî bir muhit-i sâni-yi ihtirâs yaşatan nazlı ve genç kadınların arasında büyüdüm. Çünkü ben de hayatı mağlûb etmek, ezmek, kazanmak için tatmin edilemez bir ihtiyacın zebunuyum. Ve böyle asabiyetimin bütün gayz u tehevvrüyle, her zaman elimden kaçan, tekmelerimden kurtulan, hücumlarımı reddeyleyen hayata, bu kadar zelîlâne, bu kadar bir şey yapamayarak mecbur mutâvaat kaldıkça, ölüyorum, kuduruyorum. Alnımı gurur-bahş bir muzafferiyetle hayatın acı ve müstehzî simâsına kaldırarak:

-İşte ben de gâlibim, ben de senden nasibimi aldım. Seni dişlerimle, ezdim. Zehirlerini bir peymâne-i aşk gibi içtim. Zincirlerine güldüm... Tahakkümlerine omuz salladım demek; ve bu tekeffül edeceği bir selâhiyet-i kâmile ile bütün arzularımı bütün insanlıklarımı kucaklamak, zabt u teskîn etmek isterken zavallı kollarım meflûc, tembel, yorgun, şebâbına karşı bir cinayet işlemiş gibi bitâb düşüyor. Göğsüm, adâliyetim sıcak ve ağır bir sînenin kâbus râyihadârı altında boğulmak dudaklarım, ne meyci, ne yakıcı kadın dudaklarının imtisâsı cansızıyla tutuşmak isterken, boş, soğuk ve miskin bir nefle şişiyor...

Ve ben, hayatın zehirleri, kendileri, muammâları, yalanlarıyla oynayan bu asabî çocuk, işte böyle, her zaman yalnız, her zaman bîkes, bu on iki trenin. Karanlıklar içinde yuvarlanan meşiyeti gibi, siyah bir muhit-i eşbâh içinde, siyah bir istikbâle, siyah, simsiyah bir emelle koşuyor... Döğünürüm, ilelebed, ilelebed döğünürüm...

Göztepe 14 Teşrinievvel-Çarşamba

3. 2. 7. Selahaddin Enis / Pembeliklerde... / Maviliklerde...

Pembeliklerde...

Oh! Bir dakika olurdu, o kadar, pembe bir rüya yaşadım ki, ruhum, bütün, bu pembe, bâkir rüya-yı mevkisinde, pür-emel bir bulut gibi titredi. Bu dakikada, birdenbire semâ-yı hülyâmda, o nâmütenahî pembelikler arasından bir pembe güneş doğar. Bu pembe güneş, mütebessim çehresinin, bî-pâyân şuhlukları ile, hayalimin, talab-ı siyahını, bir deniz kadar tevsî ettirip ve huzur-ı şebâbıma, gâye-i hayalime doğru koşuşan dalgalarının üzerine, pembe kanatlı, pembe vücutlu rekîk periler bendirerek ve ebediyete doğru uzaklaştıracak olan siyah denizlerimin mâtemli elbiselerini sıyırıp, -bir libâs îd şeklinde-. Pembe kollar giydirecek, bir pembe güneş altında, bir pembe deniz içinde, bir pembe rüya arasında, bütün saf, mes'ûd bir hayat, bir hayat-ı mevkit yaşatır... Denizleri, bu kadar pembelikleriyle berâber, semâları da, o kadar pembe ve şeffâfdır ki; nazarlarımın in'itafları orada, o derinliklerde, sevdâmın, pür-ihtişâm, âşiyân-ı müstakbelini, huzur-ı şebâbıma, bir hatt-ı zerrin ile çizer...

O pembe denizlerde, o kadar pembe periler bulunduğu gibi; bu pembe semâlarda da, lâyuad pembe, şuh, bâkir melekler vardır. Bu melekler; sevdâlarımın, payansız elemeleri için, derin, uhrevî bir mersiye-i hicrân bestelerken, aynı zamanda da, istikbâldeki aşkımın bahtiyârlığını ve ebedî pembe olacağını ve pembe bir rüya içinde yaşayacağını ihtâr ederler... Fakat heyhât... Hepsi yalancı imiş; çünkü, onlar da, şebâbımı; böyle mevkit, bir pembe rüya ile mütesellî ediyorlar, bir ümit içinde yaşatıyorlar; lakin, bir gün gelecek ki, bu zevâl bölücü pembe rüyanın, enkâz-ı şikestesini gözlerimin önüne, bir hülyâ-yı târûmâr ve siyahın, malûl, ağlayan yığınlarını arz

edecektir... Fakat, ey hayat-ı şebâbım! Şimdi, pembe rüyalar içinde uyu! Lakin, istikbâlimdeki rüya-yı siyah içinde de ağla!

Maviliklerde...

Bir mavi semâ ki derin mavilikleri arasında, binlerce yıldızların mavi handeleri, münevver gözleri ile süslenerek, mavi denizin feşâfeş ibhâm ile titreyen latif sathları üzerine, oralardan, o mavi semâ; bütün kevâkib ve kamerler ile lâyuad, bir bârân-ı şiiir ve nura sarılmış deniz perileri dökerek onları, bu mavi denizlerin, ebedî mavilikleri, bî-pâyân mevcecikleri içinde oynata, oynata yüzdüren bir semâ, pür-şiiir, pür-ihitişâm bir semâ, bir mavi semâ...

Bazen, bu deniz perileri; dalgaların hırçın cereyânlarına kapılıp, yek-dîgerlerinden ayrılarak, kavimlerin mağrûr ettikleri üzerine müstehzî, zerrin dudaklarıyla, lâkayd bir buse-i garâm bırakırlarken, yine, o mevhûm cereyânlarla kapılarak uzun ve bazen toplu bir hâlde, bu mavilikler üzerinde resmettikleri, zerrin bir hoş nur içinde, şehperlerinin mütemâdî darbeleriyle birbirlerini kucaklayarak, bu, mavi “balo”nun hava-yı muattarında, nâ-mütenâhî birer raksın, tufân-ı hurûşlarıyla çırpına, çırpına, bîtab kalırlar ki işte bu zaman kendilerini, bu mavi denizin, mavi, şuh dalgalarının, mavi, nermin sînelerine bırakırlar... İşte, bu dakikada, o denizin sathı, o kadar dalgasız ve düzdür; ki nazarlarımız orada, binlerce çırpınan su perileri yerine, maviler giymiş bir müteazzım “Venüs” görür...

12 Ağustos 325

3. 3. HİKÂYELER

3. 3. 1. Ahmet Midhat / “Müzâkere ve İttifâk”

Madam Louise Bernard, Madam Julie Manson! İkisi de genç! İkisi de bir Pariz’yene (Parisli) münâsib düşecek dereceden ziyâde hoppa. Ama ne kadar da güzel! Kocaları bir kaçar yüz kere milyoner. Milyarder olmağa yaklaşımlar. Artık ne kadar şık olmak isterler ise servetleri müsâit. O kadar âlâ moda, o kadar elegant ki her cemiyette parmak ile gösterilirler. Bütün kadınların mağbutu, mahsudu. Bütün erkeklerin matmah-ı

nazarı. Hem ikisi de hürriyet-perest, en cesur mondenlerden. Zunun-ı bâtilayı bertaraf etmişler. Safdilâne akideleri unutmuşlar bile! Başka kadınları utandıklarından gerdanlarına kadar pancar kesiltecek havârik bunlar için umur-ı âdiyyeden! Yukarıki fıkrada gördüğümüz mukaddime-i sohbetleri üzerine bu iki Pariz’yen müzâkereye başladılar. Ama nasıl? Birbirini hemen de kucaklarcasına bir vaziyet alarak ağyârdan hâli oda içinde bile ağızdan kulağa fiskoslara başladılar. Orada bulunsa idiniz aralıkta bed “Oui masseur” yâhûd “Non masseur” hitaplarından başka hiçbir kelime işitemez idiniz. Ey! Racine bir beytinde demiş ki: “Sultanım! Dört divârın da kulakları olabilir.” Fakat bunlara ne oluyor? Yek-dîgerini gıdıklıyorlar mı? Bu ne kadar kahkaha? Ay bu öpücükler ne? Birbirini tasdik ve tahsîn etmekleri böyle buseler teâtîsi ile mi olur? Nihâyet yerlerinden kalktılar. Artık ayrılacaklar. Fakat ayrılabilirler mi? Birbirinin ellerini tutmuşlar, vedâ makamında kırk defa daha öpüştüler. Nihâyet ayrılamaya ayrılamaya ayrıldılar. Müzâkere netice-i matlûbeye vâsıl olmuş. İttifâk akd edilmiş.

“Mahkemede Bir Talâk Dâvâsı”

Hem de beş bütün Parizyen... Bir talâk dâvâsı. Madam Louise Bernard kocası Mösyö Etienne Bernard’ı habâset-i zevciyye cürm meşhûdu ile yakalamış. Bu muvaffakiyet için kim bilir ne kadar uğraşmış. Polis komiserleri her vazifelerini ifâda sûrat-i iltizâm ederler de habâset-i zevciyyeyi isbât edecek baskınlarda kimse bilmez ki niçin o kadar betâet ile hareket ederler.

Mahkeme-i sâmiin ile mâlâmal! Bütün Paris kibârı orada. Bâhusûs kadınlar. Mahkeme-i salon son modanın meşheri kesilmiş. Müddeîye ve müddeî alîyye ve şahitler alelusûl istimâ olundular. Müddeîye, Madam Louise’den başka sade giyinmiş hiçbir kadın yok. Zavallı Louise süs satacak zamanda mı? Tebessüm onun yüzünden ayrılır şeylerden değil ise de bu günkü tebessümleri ne kadar da mahzûnâne! Tabîi hüküm talâk Louise’in lehine verildi. Bütün Paris şaştı, bütün Paris güldü. Bir skandal ki! Muhâkemenin bu sûret ve derecesi beş bütün Parizyen sayılamayabilir idi ama.... Mösyö Bernard’ın şerîk-i cinayetinin ismini ortaya koymak bu misillü muhâkemâta âdet değildir ama... İşin hakâyıkına vâkıf olanların ağızları torba değil ki büzesin. Mösyö

Etienne Bernard şerik cinayeti Madam Julie Manson olduğu ağızdan kulağa şâyi olduğu zaman iş Parizyen olmak rengini aldı. Julie ha! Louise'in çocukluk dostu, pansiyon refikası Julie! Aman Ya Rab ne skandal? Refikasının, dostunun kocasını elinden alsın!

“İkmâl-i Namus”

Bir erkek ne kadar Parisli olursa olsun işte buna tahammül edemez. Zavallı Manson! Paris müsâmerât-ı kibârânesinin en meşhurlarından, en muhteremlerinden Bernard'ı düvelloya davet etsin, ha? Hayır! Hayır! Öyle havaya sıkılan bir kurşundan ibâret düellolarda ciddiyet kalmadı. Hiç ile.... Evet ama iki mübârizden birisinin elinden, bileğinden, kolundan çıkan birkaç damla kanın ne ehemmiyeti olur? Bunlar artık hep bânâl, hep bayağı şeyler sayılır. Ya? “Ya?”sı ne olacak? O hâin karıyı terk ediverirsin vesselâm.

Öyle de oldu. Bugün mahkeme daha kalabalık idi. Fakat kadınlar sanki yarım mâteme girmişler gibi bir kıyafette. Hele bîçâre Julie tepeden tırnağa kadar siyahlarda ne kadar yakışmışlar! Mösyö Manson lehinde hükm-ü talâk derhâl îtâ olundu. Vâkıâ-yı keyfiyyet bütün gazetelere yazıldı. Dört kahramanın dördünün de resimleri mecmuâlara konuldu. İş bânâl olmak derecesini geçti. Hemen da bihakkın Parizyen sayıldı.

Fakat merak etmeyiniz. Aradan birkaç hafta geçtikten sonra diğer birtakım skandalı vak'alar zuhûr ederek “Bernard-Manson” vak'ası ehemmiyetten düştü. Bir iki ay sonra nesyen mensiyyen hükmüne girdi. Paris bu!

“Dördüncü Daire-i Belediyede”

Dördüncü daire-i belediye önündeki kalabalığı görmeli idi. Madam sitte-i nihâlin muhâkemeleri gibi en büyük muhâkemelerde bir mahkeme-i cinayette bulunabilecek kalabalık bugün dördüncü daire-i belediye önünde peydâ olmuştur.

Ne varmış?

Ne olacak? Birbiri ardınca iki nikâh akd olunuyor. Adam sen de! Bundan mı ibâret? Bir daire-i belediyede yek-dîgeri ardınca sekiz on nikâh bile akd olunabilir. Akd olunabilir ama bugünkü hâl başka. Sâbık Madam Louise Bernard bugün Mösyö Manson'a ve sâbık Madam Julie Manson daha bugün Mösyö Bernard akd olunuyor. Olmuş bile! İşte bu epatan! İşte bu hayret-bahş ukûl! İşte Louise'in arzu ve tertip eylediği şöhrat bunda! Hem bu kadar da değil. Yeni Mösyö ve Madam Bernard ile yeni Mösyö ve Madam Manson, nikâh mukâvelelerinin imzasını müteâkib gayet kibârâne reveranslar ile birbirini tebrik de etmişler! Vay kâfir Louise vay!

3. 3. 2. Ahmet Mazhar / Bir Hayal-i Mûnis...

Ne vakit mâzîye âit hatîrâta ircâ-ı fikir eylemek istesem en evvel onun hayalperestânı gözümün önüne gelir; öyle zannederim ki, o solgun ve zayıf simâsıyla, mağmûm ve fersiz gözleriyle, kesik kesik öksürüklerle sarsılan marîz ve bîtâb vücuduyla o ruh-ı nezih ve masum bütün fenâ-pezir olmuş güzelliklerinin zevâl nâ-be-hengâmı için alan sükûn-pezir olmayan bir hicrân-ı şedîd ile, daima için için ağlıyor! ve kalbimde, hâlâ bu zavallı kadının zıyâi için derinden derine sızlayan ince bir damar vardır; o hayal marîz ve muhtazar gözümün önüne geldikçe, o sızıların da daima eksilmek bilmeyen bir şiddetle tekerrür ettiğini duyarım. Bundan beş, altı sene evveldi, bilmem o ailenin havay-ı saâdetinden nasıl berbâd hazan geçti; nasıl bir nefha-i zehr-nâk kazâ o gülbin nerm ü refîkin vüreykât ve ezhârını soldurdu, vâdî-i helâka serdi! İlk önce, kesik kesik öksürükler. Hafif ve tiz-güzar sancılar. Vakit vakit gelen dermansızlıkla başlayan o derd-i meşûm onu pek çabuk ferraş-ı ihtizâra sermişti.

O sarışın pembe simâsı her gün bir parça daha sarardığı; bir semâ-yı şîir ve hayali andıran mâî gözleri gittikçe biraz daha çukura doğru gittiği; şakaklarında, gözlerinin altında günden güne mâî çizgiler peydâ olmağa başladığı hâlde, onun bütün lisan-ı ruhunda henüz doyamadığı hayata karşı öyle mübrem bir mânâ-yı tahassür vardı ki; o vakit vakit ağlayacak gibi olan gözlerinde bulmağa iştiyâk-ı hayati görüpte, böyle süratle zevâle yüz tutan mevcudiyetine ağlamamak mümkün değildi.

Bir vakitlere bütün bedbaht insanlarda ölüme karşı hâsıl olan bir meyelân-ı kâzible, evde mevtin bir an evvel vürudunu, bu âlâm ve metâib-i hayatiyenin ebediyen munkalib sükûn hiçi olmasını isterdi. Hasta olduktan sonra, bu hâl değişti; onda da memâta karşı garip bir ürkeklik hâsıl oldu. Ve husûsuyla hastalığı ilerledikçe, her gün kuvvetinin bir kısmını gâib ederek vücudunun fenâyâ doğru bir hatve daha takarrüb eylediğini hissettikçe, birçok kereler nefret ettiği hayatı sevmeğe, o vakte kadar ehemmiyet vermemiş olduğu sıhhatini düşünmeğe başlamıştı!

Bazen köşkün penceresinden, kırların, ovaların nâmütenâhî zümrüdînine medd-i enzar ederek, öyle dalgın dalgın düşünürken, nasılsa nazarları, birdenbire karşıdaki selvilerin altında yatan mezarlara, beyaz taşlarına ilişir. Ve o zaman, dikkat ederim, daha ziyâde bakmağa tahammül edemeyerek, âdetâ derûnî bir hirâs ile pencereyi kapar ve içeri çekilirdi! Kaç defa böyle mezarlara bakıp içeri çekildikten sonra, ihtimâl benim fark etmiş olduğumu hissederek, bana latifekârâne bir tebessümle:

-Oh! Artık ölmek istemiyorum; ben ölmem değil mi?

Demişti! O vakit ben de ona, mümkün mertebe gülmeğe çalışarak, latifekârâne cevap veriyordum; Gülerek:

-İyi doğrusu! Diyordum, işte kadınlar hep böyle. Azıcık hasta oldular mı, hemen ölüm akıllarına geliyor!

Eminim ki o bu sözlerden büyük bir lezzet itmînan diyordu. Ve benim, mahzâ onu mütesellî etmek için kadınlar hakkında yürüttüğüm bu haksız mütâlaaları o kadar tatlı bir hat ile dikiliyordu ki, o esnâda çehresinin bütün emârât endişe-i memât siliniyor. Yerine kış güneşinin harâretsiz ziyâlarına benzeyen bir nur-i neşe-i hayat kâim oluyordu... Bir gün, eline geçirdiği küçük bir aynaya uzun müddet baktı, baktı, ondan sonra derin, derin içini çekerek:

-Ah. Dedi; ben artık bitmişim!

Ben buna karşı yine öyle latife ile, onu muâheze etmekle mukabele etmek istedim; fakat artık, onu iknâyâ çalışmak o kadar bîhûde idi ki hayatının zevâl-i

tedrîcîsini hatve-be-hatve takîb eden bu hassas kadına karşı; bu defa sağ iken kendi mâte-i zevâlini tutan bîçâre müteverrimeye karşı. Yalan söylemeğe cesaret edemem; ve başımı eğerek, kirpiklerimin ucuna kadar gelen iki katreyi, ondan sakladım! O vakit bilmem ne için, evde ağlıyordu; ihtimâl hayatının bîsudî-i güzârîşine, âmal ve tahayyülâtının şa'saa-ı kâzibesine ağlıyordu. O mecrûh ve şikeste-i hayatın muhit tahsisâtında bir gün müthiş bir fırtına, zuhûrundan havf edilen o herc ü merc elîm hâsıl oldu. Sanki o ailenin semâ-yı mes'udiyetinden kara ve meşûm bir bulut. Müthiş bir tayfun geçmişti. O gün akşama kadar enînler, figanlar, gözyaşları... ve bütün bu şeylerin arasında, pembe ve ipekli kreplerle süslenmiş taze bir kadın cenazesi! Bütün bu aileyi işgal etti... Fakat bu acı. Pek çabuk örtülen bir sivilce yarası gibi, o kadar tiz kapandı, şifâ buldu ki, on gün geçmedi, o zavallının mevcudiyet-i ma'neviyyesi de unutulur gibi oldu. Ve bunun birini tutan başka bir kadının sadâ bîfüturî, henüz havasında onun öksürüklerinin bekâyâ-yı ihtizâzı işitilen evin içini doldurmağa başladı!

Fakat, oh. O hayal afif ve nezihi yalnız ben unutmadım, ve bugün, onun ulvîyet-i ruh-ı ismetini, solmuş bir çiçeğe benzeyen mevcudiyet-i garibemini takdis ediyorum ve öyle sanıyorum ki, o da benim bu vefâşinâslığıma, sık sık rüyalarımına girmek, kendisini ya da sebep vesileler buldurmakla mukâbele ediyor! ve her daim, beni bir nedim hâs ve müşfik olmak üzere telakkî ederek, o hayal-i mûnis, bütün hicrânlarıyla karşımda, ağlıyor. Ağlıyor!

4 Şubat 424: Çengelköy

3. 3. 3. Mehmet Cemil / Kara Bahçe

1

Kasabanın kurbunda bir yol var idi ki biz, küçük çocuklar, o yola çıkmaktan ihtirâz eder idik. Bu ihtirâzımız bunun diğer yollardan daha sarp, daha az gölgelik olmasından değil, siyahlar telebbüs etmiş adamlar tarafından takîb edilen siyah sandukaları hâmil çiçekli arabaların güzergâhı bulunmasından ileri geliyor idi. Erkekler başları açık yürüyorlar. Kadınlar ise yüzlerini mendilleri içinde setr ederlerdi. Hatırlıyorum ki bu arabaların hepsi siyah olmayıp bazısı da beyaz idi ve bunların

peşinde yürüyen erkekler daha sararmış görünürler ve kadınlar daha ziyâde ağlarlar idi. Biz çalılar arkasına gizlenmiş, kalbimiz sıkılmış bir şey anlamaksızın muhteriz nazarlarla arabaların Batı hareketine bakar idik. Âlây bu yoldan tepenin ta zirvesindeki vâsi bahçeye doğru çıkar idi. Bu bahçe oradan kasabaya hâkim olduğu cihetle gayet medîd bir manzaraya mâlik olması icâb ediyordu. Mamafih bu vâsi bahçe her taraftan yüksek divârlar ve siyah demir parmaklıklarla çevrilmiş olduğundan pek keder-engiz idi. Bâhusûs parmaklıktan, arabalardan ve bunların arkasında giden adamlardan daha siyah renk olan muzlim ağaçlar bile bu hâli bir kat daha artıyordu.

Biz bu kadar kadın ve erkek ve esrâr-engiz bahçeye niçin o derece sık devam ettiğini, çıkarken o kadar ağır yürüyen oyuklu arabaların avdetinde neden dolayı hafif ve çabuk ettiğini, aliyyülekser ziyâret ettikleri bu bahçeden neden kimsenin çiçek koparmadığını bir türlü anlayamıyor idik. Yazın müz'ic bir öğle sıcağını müteâkib akşam rüzgarı bahçenin muzlim ağaçlarını kasabaya doğru meyl ettirdiği zaman yukarıdan sıkıntılı ve nâ-kâbil tarif bir koku gelirdi. Acaba bozulmuş çiçeklerin kokusu mu idi?

Bir de şu hâl bize garip geliyordu: Ara sıra akrabalarımızdan, dostlarımızdan, komşularımızdan bazıları birdenbire gâib oluyorlar ve bunların nerede olduğunu sorduğumuz zaman bize daima:

-Yukarıda!

Cevab-ı gayrı mütebeddilini vererek hazin bir nazar ve meyûsâne bir işâretle tepedeki vâsi bahçeyi gösteriyorlardı. O zaman bu adamların bilâhare niçin avdet etmediğini kendimize suâl eder ve düşünceye dalar idik. Yukarıdaki sükûnet ise esrârın mübhemiyyetini tezyîd ediyordu. İşte oraya çıkan adamların elbisesiyle parmaklıkların ve ağaçların elvân kasvet-i bahşâsına mebnî o bahçeye aramızda gizlice “Kara Bahçe” nâmını vermiş idik.

Bir gün bâtil korkularımıza rağmen kara bahçeyi görmek arzusuna düştük. O Batı arabalardan birini takîb ederek berâberce girmek mümkün değil idi. Zirâ âlây içinde birkaçı mutlaka bizi tanır ve duhûlden men' eder idi. Biz ise bilâkis yolun hâli bulunduğu nâdir bir zamandan bilâistifâde parmaklığın önüne vardık. Parmaklık aralık idi, fakat önünde gardiyan duruyordu. Bizi tevkîf ederek dedi ki:

-Çocuklar, nereye gidiyorsunuz? Sert sadâsı bizi şaşırttı. İçimizde en cesuru mahcûbâne:

-Bahçeye girecek idik, yasak mı? Dedi. Gardiyan acı bir tebessüm göstererek mülâyimâne bir sadâ ile:

-Hayır, yasak değil. Fakat siz daha küçüksünüz.

“Resimli İstanbul”da mûnderic hikâyeler ibret-âmiz olmak üzere intihâb edilmektedirler.

Sonraları girersiniz. Haydi şimdi gidiniz. Daha vaktiniz... Çok vaktiniz var! Dedi ve bu cevabı kadar mübhem bir işâretle bize parmaklıktan uzaklaşılmalığızı bittavsiye kapıyı kapadı.

3

Takriben yedi yaşında olduğum hâlde daha kara bahçeye girmemiş idim. Vaktaki bir akşam babam fabrikadan sararmış ve bîmecâl olarak avdet etti, ertesi ve daha ertesi günler yataktan kalkmadı, odasının kapısı kapalı kaldı. Bir daha kendisini göremedim. Zirâ akrabamızdan bir kadın gelip beni almış idi. Artık onun evinde yatmış idim. Bir sabah yeni yatağımın yanındaki iskemlenin üstünde siyah elbiseler buldum. Zihnimden geçen bir hatıra üzerine o kadına dedim ki:

-Tepeye mi çıkacağız? Sarardı ve heyecanlı bir sadâ ile:

-Evet, evet; bu sabah tepeye çıkacağız. Hâlâ soruyordum:

-Artık babamı görmüyorum... Onu görmeğe mi gideceğiz? Ağlamağa başladı:

-Baban daha orada değil... Biz götüreceğiz. Birkaç saat sonra siyahlar giyinmiş eşhâs arasında erkeklerin başı açık, kadınların çehresi mendillerin içine gömülmüş olduğu hâlde âlâyın başında yürüyordum. Küçük arkadaşlarım çalılar arasına gizlenmiş, kalpleri sıkılmış, bir şey anlamaksızın muhteriz nazarla arabanın Batı hareketine bakıyorlar idi. Ben bu âlây arasında babamı görmeyince akrabamdan olan kadına sordum:

-Babam nerede. Yukarıya götüreceğiz değil mi idik? O vakit hakikati söyledi:

-İşte evinde, siyah arabadaki kara sandukanın içinde. Onun o hüzn-engiz sandukanın içinde hapsedildiğini duyunca hıçkırarak ağlamağa başladım. Kadıncağız bana doğru eğilerek:

-O kadar hızlı ağlama! Baban uyuyor, uyandırırısın.

-Uyuyorsa sandığı niçin kapadılar... Sonra nefes alamaz?

-Gürültü işitmesin diye kapadılar... Daha rahat uyur.

-Öyle ise biz niçin ağlıyoruz?

-Çünkü ebediyen uyuyor; artık uyanmayacak.

-Madamına uyanmayacak daha hızlı ağlayabilirim. Bu defa parmaklığın önündeki gardiyan beni arabanın arkasında ve en başta görünce mürûruma müsâade etti. Hatta zannedersen beni de tanıdı. Zirâ “Gördün mü yavrum, ben sana söylemedim mi? Bu bahçeye pek erken giriyorsun” demek istediğini imâ eder ufak bir işâret etti. Ben mükedder hâlîme rağmen bahçeyi gözden geçiriyordum. Hakikaten hemen siyah denilecek dalları; mühim ve vâsi arazi içinde gâib olmuş, öteye beriye dağılmış, yek-dîgerinden uzak, topraktan çıkarak, meyûsâne etrafa uzatarak birbirini arayan ve fakat bulamayan mevtâ kolları gibi salibleri ile bu bahçe bana pek vâsi, pek hoş ve pek hazin göründü. Bir çukurun önünde tevakkuf edildi. Siyah zannettiğim sanduka sapsarı olarak meydâna çıktı. Çukura indirmeğe baladılar ve iplerle tahtaların nâle ve şikâyetine benzeyen gıcırdısı, kazmaların sadâsı, hazirunun hıçkırıkları arasında uyuyan babamı

çukura indirdiler. Bundan sonra hiçbir şey göremedim. Gözlerim henüz gözyaşlarının sühûlet-i cereyânına müsâade olmayacak derecede ufak idi! Kim olduğunu bilmediğim birisi olmadan yakalayarak beni kasabaya götürdü. İşte nihâyet kara bahçeye girmeğe muvaffak olmuş idim. Fakat tekrar girmekten korkuyordum.

Mamafih yine girdim. On iki sene sonra idi, vâlidem için girdim. Yine batî'ül-hareke arabanın arkasında ve en başında yürüyordum. Artık ötekine berikine sormuyordum, ölüm ne demek olduğunu öğrenmiştim. Şimdi erkek hem de kavî bir erkek olduğumdan daha çok gözyaşları dökerek, daha ziyâde bağırarak ağlayabiliyordum: On iki senelik bir müddet zarfında kazandığım bu idi. Gördüm ki ibtidâları hâli olan kara bahçe dolmuş idi. Ötede beride hâlâ bazı boşluklar varsa da salibler birbirine daha yaklaşmış, sanki yeisleri azalmış gibi kolları yek-dîgerine uzanmış görünüyorlar idi. Bazıları birbirine mülâkî olarak sarılmışlardı. Zavallı annemi de pederimin yanında diğerk bir çukura indirdiler. Bu iki muazzez vücudu yan yana görmekle umk-ı ruhumda bir ferah hissettim. Şimdi kimsenin elimden tutmasına ihtiyacım yok idi. Tek başıma avdet ettim. Gardiyan muhibbâne selâm verdi. Artık beni tanıyordu. Ve ilk defa olarak yukarıda değil belki aşağıda kasabada idi ki etrafımda büyük bir boşluk hissettim. Ekseriyâ meşgale-i yevmim arasında enzarım kara bahçeyi taharrî ediyor. Artık beni korkutmuyor. Çünkü en ziyâde sevdiklerim orada sâkin... Zaten oraya kaç defa girdim! İki sene sonra bir dostum, geçen sene akrabamdan bir kadın için gittim. Gittikçe senede iki üç ve sonra beş, altı, daha sonra on ve en nihâyet ayda ve hatta haftada bir defa oraya gitmeğe başladım.

İşte şimdi bir pir-i herem resîdeyim. Etrafımdaki dostlarım eksilip duruyorlar artık adetlerini bile saymıyorum. Her gün oraya gidiyor. Daima siyah elbise taşıyorum. Galiba başkasını giymek nasip olmayacak! Eskiden yokuşu o kadar yavaş çıkan cenaze arabaları bugün mürteiş bacaklarıma pek serî gidiyor gibi geliyorlar. Gardiyan beni görünce tebessüm ediyor, ben de onu sıkıyorum. Çünkü bu bir eski dosttur. Eğer benden evvel kara bahçede ahz-ı muvaffak-ı ebediyet ederse mükedder olurum. Artık yeni çehreleri sevmiyorum. Hâlbuki bunlardan aşağıda, kasabada o kadar çok ki son azîmetim için parmaklıkların yanı başında bunlardan görmeği hiç arzu etmiyorum.

Tepenin hâli değışti. Yer kalmadı. Salibler birbirine yakın ve bir yerde bulunmakla bahtiyâr, vefât etmiş dost kolları gibi yek-dîgerine sürünüyor, sarılıyor, sokuluyorlar. Vefât eden edene! Benim zamanımdaki ahali kâmilten kara bahçeye rihlet etti. Bahçede birtakım hatırât-ı muazzezeyi canlandıran on isme tesâdüf etmekten bir adım atamıyorum. Hâlbuki yolumu bile tayîn edemeyeceğim. Aşğı kasabanın sokaklarında tesâdüf edeceğim meçhûl çehrelere ne isim ile hitap edebilirim? Bunun için kara bahçeden hiç korkmuyorum ve âdetâ korku ve dehşet denilen şey benim için onun divârları hâricinde mevcut bulunuyor. Tepeden uzakta kalınca istirahat, sükûnet ve tefekkürât-ı latife menbağından bir velvele-i hasmânenin cevalân-gâh cûşân cûş ıztırâb-engizine düşmüş gibi elemsiz bir hisse kapılıyorum. Ben delikanlılar arasında artık yabancı bir ihtiyârından başka bir şey değilim. Onun için sabahın sisinde kara bahçenin önünde tevakkufla pîş-i nigâhımda harekete başlayan kasabanın bîsud gürültülerine vakıf-ı sımâh ederek istiğraka dalarken kendi kendime diyordum ki: Beni tanımayan bir âlem içine tekrar niçin girmeli, diğerlerinin cenaze âlâyının o suud-ı meşakkat-âmizinden kurtarmak için neden şu onun muzlim yapraklar altında mesken-i ebedîmde yatmamalı, evet; eskiden bizim yaptığımız gibi çalılıklar arasında gizlenerek bir şey anlamaksızın Batı arabaların mürûruna nigâh-endâz olan çocukları bir defa daha ne için düçâr havf ve dehşet eylemeliyim?

3. 3. 4. Asaf Muammer / Hükm ü Kader

-Vâlîde ve Pederlere-

Bu karar senelerce yaşandıktan, senelerin her dakika bin hâdise-i yeis ve elîm tevellüd eden günler ile anûdâne mübâreze ettiğinden, boğuşuktan sonra veriliyordu; genç kadın artık bu fikrinde mısır idi: Ayrılacak. Evvelâ buna bütün aile erkânı muhâlefet etmişlerdi; muhâlefette muzaffer olamayınca inkıyad göstermişlerdi.

Hâlbuki o, izdivâcî hiçbir zaman böyle fenâ neticeler veren bir miktar olarak düşünmemişti; kendi daha on yedi yaşında idi; vâlîde ve pederi çocuklarına iyi bir tahsîl vermek lüzûmunu hayatlarında her şeyden çok hissetmiş bulunanlara mahsûs bir emniyetle onu instatorbislerle, müzisyenler büyütmüşlerdi, pek güzel piyano çalar, bir

kadın göğsünde inlediği zaman rikkat-i hassasiyetini kıskanmayan ûdî lerze-nâk mızrabıyla en garâmperver bir yürek gibi mahmurluklar, baygınlıklarla söyleniyordu ve bütün hayatında bu adama gelinceye kadar en çok meşgul olduğu bu iki dostu olmuştu, nihâyet bir gün ona vâlidesi küçük bir mukaddime yaptıktan sonra: “Kızım sana bir tâlib var. Baban tedkîk etti, pek iyi, pek namuslu ve pek zengin bir adammış; yalnız biraz hasisçe imiş ama. Evkâfta da mümeyyizmiş, iki bin beşyüz kuruş maaşı varmış, resmini de bıraktılar. Bak bir defa gör de...” diye bir fotoğrafı bırakarak çekilmişti. Bu, hayatında ilk defa hülle mecbur olduğu en mühim bir mesele idi; bana tâlib varmış diyordu. Evkâfta da mümeyyizmiş. İki bin beşyüz kuruş da maaşı varmış. Pek zengin ise de biraz hasisçe imiş... Yalnız kaldığına emin olduktan sonra resmi tedkîk ediyordu: Otuz ile kırk arasında bir adam, çatık kaşlar, enli ve çatık kaşların zıl-ı kesifini dolup dışarı taşamayan bir ziyâsızlıkla sönük ve mânâsız nazarla bir noktaya mâtuf gözler; biraz eğri bir burun, o gün resim aldirmek için belki maşa ile kıvrıtılarak uçları kozmetikle iğne gibi sivriltilmiş iki gür bıyık; hiçbir zaman tahassüs-i şebâb ile mest bir handeye yakışmayacak içine kıvrılmış ince dudaklar büyük fesin altında yuvarlanan ablak bir simâyı süslemeğe çalışıyor, müthiş bir fakr-ı hüsn ve nezâketle çatılan bu çehre iki tarafta birbirine müheyyâ-yı isyan iki istihkâm gibi fırlamış omuzlar arasında ensiz ve kıvrık bir yakalığın üstüne zorla çıkan kısık bir boyuna yaslanıyordu.

Hemen elinden fırlatıp atarak mefkûresinde bu resmin sâhibine taalluk eder hiçbir tahassüs uyanmadan piyanosuna geçmiş ve cehennemî galeyanların kalplere merkezlerinden fırlayacak heyecanlar veren bir vals çalmağa başlamıştı, şimdi gözlerinin önünde resimlerde gördüğü salonlar, kitaplarda okuduğu kelebek gibi kadınlar, ve bu kelebeklere âram ki hülyâ olan çiçekler kadar temeyyüz, şık erkekler bu cehennemî valsın emvâc-ı asabîyyesine tutulmuş bir raks-ı girizân ile çalkalanıyor; sağanaklarla saklarından koparak rüzgarla raks eden bahar çiçekleri, kelebekleri gibi uçan kadın göğüslerinden kopmuş kakhahalar, harâretli niyâzlarla döğünen erkek kalplerinden nebe’ân eden ahlar, sitâyîşler hep bu cehennemî valsın içinde zincirleniyordu, çaldı, çaldı ve çaldıkça sanki kendi de kanatlanarak o muhteşem salonların, raksların, cilverin, perestişlerin mu’attar havalarına, şuh cereyânlarına,

müsinliklerine, saâdetlerine süründü, sonra onu bir tevaffukla bu cehennemî valse hâtime vererek, çılgın gulgulelerle gamlar yaparak pestten en yükseğe, en yüksekten en peste sıçrayıp uçar yorgunlukla, inleyen, hıçkıran, yalvaran, isyan eden taksimlere geçti ve “Şem’a-ı dildâra yaktık...” diye ince mütehezziz sesiyle piyanoya iştirâk etti; şimdi de gözlerinin önünde yeşil çimenler, billûrî cereyânlarla süzülen dereler, geniş, büyük gölgeli ağaçlar, şemsiye bulutlarıyla saklanan tebessümler, meyûsiyet ve memnûiyetle soluyan göğüslere sarkmış simâlar; biriyâ halktan nûtevellid ittirâdsızlıkla dönen bulutlar gibi yek-tarz ve yek-nesak dönüyor, dönüyor parmaklarının altında kıvrılan dişlerden taşan nağmeler, ahlara, isyanlara, tekâpûlara, tazallümlara, topraklara süründükçe o levh-i mütehayyelde tahavvülden tahavvüle geçiyor, ipek bornozlar içinde memnûn ve handân, mahcûb ve müctenib kadınlar, yalnız bir fesle valsten ayrılan şuh, şâtır, meyyâl ve heveskâr gençler dudaklarında yabancılıkla alıklaşmayan handeler, saâdetler, perestişler, tekâbüller içinde titriyorlardı, çaldı çaldı nihâyet ifrat-ı taab ile parmakları durarak köşede yastıklarla sînesini kabartan koltuğa kendisini bırakıp, şimdi çılgın bir rüzgarla köpüklenen lacivert denize bir tevdî-i mahsûs ile uzanıp geri çekilerek burunlar körfezler teşkîl ede ede teselsül eden karşı sahilin yeşil ağaçları arasında bir iki muntehab-ı köşkünü, emvâc ile örtülecek gibi alçak rıhtımlar üstünde yükselen yalılarını nazarlarıyla takîb ederek düşünüyordu.

Oh; o hiç böyle bir zevc tahayyül etmemişti. En çok müsin olmak itibâriyle yirmi beş, nihâyet otuz yaşında yakışıklı bir tâlibi olacaktı, ve hatta bir müsâade-i mahsûsa ile kendisi onun ilk tesâdüf ettiği bir kadın olmayacak, o, kadınlığı kadınları memnûn eden her şeyi öğrenmiş bulunacak, köklenmek istedikleri zamanları nazarlarından anlayarak ona her müharririn bahsettiği aşkı bir mebzûliyyet-i kâmile ile vererek, musâhabeleriyle istiğnâlarına rağmen her gün daha bir parça kendine bağlayarak, her gün yarına daha ziyâde bir arzu-yı şebâb verecekti, ve kendilerinin mutlak adada çamların arasında; kibâr bir kalabalığın dağdağalarına uzaktan seyirci gibi duran müzeyyen, muhteşem bir köşkleri, istedikleri zaman arabaların istîab edemeyerek taşıdığı tüller, ipekler arasında saklanan gözlerle bu müstesnâ beğeni çalmak arzuları vererek onların arasında dolaştıracak arabaları olacaktı; şimdi bunlara mukâbil bu mu?

Bütün o ümitlerle, hülyâlarla muhâsama edecek iki istihkâm gibi fırlayan omuzlar arasındaki iki parmak yakalığın üstüne tırmanamayan kısık bir burun üstünde çatık kaşlar, çukurdan bakan mânâsız gözler, sanki, aşka, aşkın bütün o mes'ud ve zehirli ibtisâmlarına, handelerine karşı müebbeden kilitlenmiş gibi eçeri kıvrılmış dudaklarla kalbinde istihrakdan başka bir şey uyandıramayan şu tostoparlak çehre mi, kâim olacaktı? Elindeki resme karşı dudaklarında müstehzî handeler dalgalanarak “Mashara” diye fırlatıp attı...

Fakat kader (!) müebbeden düşünölmeyecek bir çehre için verilen bu kararlara, bayılmalar geçiren muhâlefetlere vâlidesinin pederinin kendisini reddlere kadar varan ısrârlarıyla temîn galebe ettikten sonra bir gün: “Buyurun küçük hanım! İşte size düşündüğünüz tâlibe mukâbil koskocaman bir mümeyyiz bey” diye evkâf-ı mümeyyizi beyefendiyi vermişti; ve ilk gece, resmin hâsıl ettiği tesir bâridi bile üşüttüren bu soğuklukla başlamıştı, resimde biraz makinenin gördüğünü, biraz da (rötuş)un himmetiyle gâib edilmiş kusurlardan başka o miskin çehre şimdi fazla olarak yırtıcı bir sesle temeyyüz ederek tâ kulaklarının dibinde, çenesinin altında, reddlere, itişlere aldırmayan bir miyân bir yüzşüzlükle “Ah elmasım kulunuz olayım”larla koparılacak buseler aramak hakkını kazanmıştı; buna bir türlü tahammöl edemiyordu. Daha ilk geceden onun bu soğuk tazallümlerine karşı “Zaten köpeksiniz” diye haykırmak ihtiyaçlarıyla boğuşmuş, onunla sabaha kadar pençe pençeye gelmiş, nihâyet o zıbarıp yattıktan sonra başından ağır bir bulut gibi çekip aldığı dudağını Paris'in muhteşem salonlarında en muhteşem hüsnerle uçtuktan sonra asıl muhtaç olduğu şefkati aşkı bulamayıp kendisine bir meshûkiyet-i şedîde ile gelerek adada çamların arasındaki beyaz süslü bir kafes gibi mini mini bir güneşin, kendilerini daima enzar-ı istirkapta dolaştıracak araba verecek beyciğine mukâbil karyolada “Haydi bu akşam rahat edin” âtîfetini nasılsa lutuf ederek şimdi horul horul uyuyan evkâf mümeyyizi beyefendiyi veren azametli tâli'ne karşı avuçlarında buruşturarak tufanlar koparan gözlerini siliyordu, Yarabbi! Onun bu zevce düşmek için ne kabâhati vardı? Piyanosunu, göğsünde elemeler, endişeler neşeler tagannî eden avdini, en güzide muharrirleri tahassüsleriyle perveriş-yâb ettiği hissiyât ü kalbini bunun için, “Kulunuz, köpeğiniz

olayım” diye yalvarmağla muzaffer olamayacağını anladıktan sonra, yarın akşamki galebesinden emin olarak (Haydi bu akşam rahat edin.) âtîfetle şu ipek yorganın altında mosmor uyuyan nasip girân için mi öğrenmiş, saklamıştı? Düşündükçe karanlıklara gömülen, karanlıklardan kendisine bir nazar-ı tahassür ve vedâ göndererek bir daha avdet etmemek üzere müebbeden gâib olan on yedi senelik hayalinin hicrânlarıyla yanıyor, rikkatinden, hissiyâtından kâmilten gâfil kalan anasına babasına karşı ihfâ edilemeyen bir kin ile yumruklarını sıkıştırıyordu. Demek onlar, o muhabbetler, hastalıklarına koşuşlar, arzularına karşı paralanışlar yalan, yâhûd bir günü mubâyaa, böyle bir güne temîn-i hâkimiyet edebilmek maksadına mukâbil ihtiyâr edilmişti? Ah insanlar, hatta babalar ve bilhâssa en çok bunlar dahil olduğu hâlde birbirine karşı demek bu kadar lâkayd, bu kadar düşman olmak istidâdına mâlikti?

Valslerin, enînlerle, tazallümlerle aşklar hikâye eden havaların mevcut-ı hayal-âlûdu arasında mürûr eden o on yedi senelik hayatın her günü omuzlarına kaldırılamayacak ağır bir zincir kütlesi gibi yükleniyordu; demek şimdi annesi de, izdivâcından o kadar müşfik görünen annesi de o kadar itimâd ettiği anneliğiyle yapıyabancı bir kadın, tesellisini de vermeyen bir mevcut lâkayd olmuştu? Fakat Yarabbi, o kime ağlayacaktı; hangi bir sînenin üstüne düşerek tâlî’nden mi, anasından, babasından mı şikâyet etmek istediğini tayîn edemeyerek boğazını sıkıyan ihtiyaca ağlayacaktı? Gözlerini korka korka ipek yorganın altında mosmor uyuyan çehreye fırlattı, resimde maşa ile kıvrıtılarak kormastikle uçları sivriltilerek bir şekle sokulabilmiş olan bıyıkları sert ve uzun bir fırça gibi fişkırarak geceler kusuyor gibi kapkaranlık açılan ağzını örtmeğe çalışıyordu. Bunun, handeler öldüren dudaklarıyla (Elmasım kulun köpeğin olayım.) diye hissiyâtını tercüme ettiği kalbine, zavallı başını bırakarak “Beni sana verdiler” zorla, öldürerek, zorla tehdid ederek sana verdiler” diye ağlayacaktı, öyle mi? Artık üç gün olmuştu. Herifle pençeleşmekten hissiyâtıyla yorulmamış musâraalardan kurtulmak için (Ah ölüm neredesin.) diye istimdâd ettikçe sanki onun kuvveti artıyor, hücumlarını teşdîd ediyordu, ondan kaçtığı zaman “Fakat kızım, ne yapıyorsun? Aa, hayırdır inşallah yerlerin dibine geçiyoruz. Babanın yüreğine incek, acaba özü mü var kızın diye diye bir oluyor.” Elhâsılar ile annesi, karşısına

çıkıyordu. Ve işte o zaman kendini zabt edemeyerek “Daha benden ne istiyorsunuz” diye yerlere yuvarlanıyor, hıçkırır, hıçkırır ağlıyordu “Demek daha ödeyemediğim müntekirim var.” Diyordu; demek daha ödeyemediği münkeri vardı, on yedi senenin en son bir tekemmüle getirerek ancak kalpler üstünde gezebilecek familyalar nezâketiyle ihyâ ettiği şebâbı ve köpeğin olam diye yalvaran bu herifin önüne bütün ümitleriyle hülyâlarıyla berâber atılmakla da istifâ olunamamış matlûbları vardı ki, onu da, hiç vermek istemediği şükûfe-i hilkattini de istemeğe, tehditlerle hatta haberlerle istemeğe bu ana ile baba kendilerinde hak buluyorlardı; o hâlbuki bunu saklamağa, müebbeden saklamağa karar vermişti, hayır işte bunu vermeyecekti, ne olur ise olsun vermeyecekti, bunu vermemek için kendiyle berâber şu denizin mavi dalgalarına saklanmak ihtiyacıyla rıhtıma indiği akşamlar oldu, hayır katiyen vermeyecekti, bütün o muazzez hülyâlarına, ümitlerine karşı bıyıklarını büke büke, dar yakalığınan sıyrılamayan kütük boynunu sağa sola sallaya sallaya “Seni seni”lerle sırtan çehreye kendi hesabına ona hiç lâıyk olmadığını söylemiş olmak için saklayacaktı ve sonra eğer muvaffak olur da.... Bunu düşündüğü vakit içi kavruluyor zannediyordu, fakat nihâyet onlar kendisinin bîtâb kalmasından istifâde ederek bunu da almışlar ve bu fedâkârlığına mukâbil, anasıyla babası sûi-zanlarından dolayı itizârlar ederek elinden öpmüşlerdi... Bir buçuk sene sonra genç kadın artık vâlide olmuştu, beyefendi Boğaziçi’nde işine gidip gelmekte müşkülât çektiğinden şikâyet ederek fevkâlâde zenginliğine rağmen Laleli’de, izbe ve murdâr bir mahallenin köşesine sıkışmış küçük bir ev almıştı, buraya geldikten sonra genç kadın biraz müsterîh olmuştu, mümeyyiz bey burada sabahleyin erkenden kalkar pantolonunu bacaklarına çeker, geceliğini bir kız pinti torbasına sıkıştırır gibi pantolonunun içine düzle tıktırır, üstüne hırkasını eline sepetini alır, mubâyâata çıkardı; bir saat sonra gelir tâ merdiven başından yırtıcı bir sesle “Gülüm. Gülüm. Bak sana neler aldım” diye genç kadını çağır sonra bir talâkat-ı şikemperverâne ile ağzını, müebbed bir tahassüs-ı garâm ile gülmemek için kilitlenmiş ağzını baya baya, yosunlu murdâr dişlerini göstere göstere elleriyle işâretler ederek “Gülsüme ver de. Şöyle -elleriyle daire-i resm ederek- bir kapuskasını, etin yahnisi. Hay mübârek ne de buz gibi kıvrıcık, Boğaziçi’nde nerde böyle şey, bir yahnisini, yapsın, ama bol, bol olsun hâ...” diye mutâlebede bulunur;

sonra arka bahçede yürür taflan ağacının altına giderek “Bir de kahve” diye bağırır, yuvarlak kehrübâ uçlu yasemin uzun ağızlığına bir sigara takarak tuttururdu; burada salatalar, asma kabaklarıyla dörde, beşe kadar meşgul olduklarından sonra daireye teşrif ederdi. Akşam “On”da tam bir evkâf mümeyyizine yakışan bir hâl ile avdet ederdi, şitâyinden alınmış yakası düşük redingotu “Beni bu sûretten çıkarın” diye bir bezginlikle omuzlarından sarkarak kolunda artık rengini fersûdelikten gâib etmiş uçkurlu büyük bir zarf dolusu kâğıtla girdi; “Aman bilsen gülüm ne kadar yoruldum şöyle ki köpüklü bir fincan kahve” derdi. Genç kadın verdiği şeylerle bitmemiş din-i girânını şimdi bir kahve daha pişirmekle bir katre daha ödeyerek beşikte uyuyan çocuğa kaçırdı; onun karşısında Paris salonlarından, şuh ve şâtır gördüğü hayat-ı medeniyyeden gelmiş tâlib, adada çamlar arasında, yâhûd bogazda en çok sevdiği büyük derede kuş kafesine benzeyen beyaz bir köşk yerine en büyük nezâketi (gülümden) en büyük keyfi (yemekten) en iftihâr edeceği liyâkati evkâf mümeyyizliğiyle iyi sebze almaktan ibâret olan bu nasip ile, Laleli’nin bu en murdâr mahallesine sıkışmak, yürüdükçe ayaklarının altında sarsılсан, hafif bir rüzgara karşı bütün pencereleri trampet çalan bravo razı olan miskin tâli’ne karşı ağlar ağlar, gözlerinin önünde yavaş yavaş onların da nâsiyeleri bu dertle buruşmağa başlayan anasına, babasına karşı “Ah lanet size” lanet sizin şefkatinize, lanet sizin verdiğiniz terbiyeye” diye ölüm ihtiyaçlarıyla boğulur, ettikçe sokulan, nefret ettikçe muhabbet eden bey için “Ah köpek herif, ah gevik herif” diye inlerdi. Gözleri artık kurumayan bir menba olmuştu, ölse bâri ölse de kurtulsaydı... Kaç kere kendi bu ölümünü getirmek için aşağıda matbahtaki koyunun çenberi etrafında “Al beni, al beni bu insandan” diye dolaşmıştı. Ah keşke bunu yapabilmiş olsaydı...

Her gün, bu hayata alışmaktan ziyâde istikrâh vererek geliyordu. Kızlık hayalleriyle, bu izdivâç tarihinin üstüne didinmelerden mütehassıl bir yorganlıkla çıkıp oturan seneler artık dörtleşmişti, hâlâ onlar Laleli’nin bu izbe mahallesine sıkışan evde, beyefendide hâlâ me’mûriyet sabıkasında kalmışlardı, artık mümeyyiz beyde de bu istikrâha karşı ümit galebe kalmamaktan mütevellid yeislere hâl galeyana gelen hodkâmlıklar, huysuzluklar başlamıştı; sabahleyin vekil hâricliğini bitirdikten sonra “Ben çay içmeğe gidiyorum” diye çıkardı; akşamları da ancak yemek vakti gelir ve bu

evden başka bir yerde olamazmış gibi bir isticâl mahsûs ile yemeğini yiyip ağzını çalkalar çalkalamaz, “Beni sorarlarsa Şehzâde’deki çaycı babadayım” diye defolup giderdi, bunları hep cenkten ibâret kalan günler için yapıyordu; artık müşatamalar el şakasına bile yükselmek istidâdını göstermeğe başlamıştı; bir gün o:

-Hanım bana baksana... Elimi sallasam ellisi, başımı sallasam başı tellisi çıkar, nedir bu senin nazın. Artık çekilmez oldun hâ!” diye köpürmüştü; genç kadında zaten bunu bekliyordu. “Ah keşke sallasan ne iyi olur...” dedi; ve bu mukaddime gittikçe galeyan etti, gittikçe asabları bir tehâlûk-ı cenk ile gerilmeğe başladı; beyefendi yüksek perdede çıkan sesle: “Kendinize göre bir züppe arayaydınız. Kim bilirdi ki, siz bana lâıyk değilsiniz. Ya efendim ah kahretsin, ah bin defa kahretsin, başımı ateşe yaktılar. Sülûk gibi yakama yapıştılar, illâ Hakkı Bey’in kızı, illâ Hakkı Bey’in kızı... Hay hepiniz birden yok olaydınız. Artık genç kadın bu haksız sözlere dayanamadı, mecnûnâne bir tehevvue onun yakasından yapıştı “Efendi yanlış biliyorsunuz” dedi; göğsünde boğazını tıkayacak bir şey köpürüyor, kâmilen uçmuş benizinin sarılıkları arasında dudakları bembeyaz titriyordu, bayılacak, ölecekti; yutkundu, derin bir nefes alarak: “Bilmiyorsanız işte size öğretiyorum ki Hakkı Bey’in kızı size ilk hükmü mashara ve köpek diyivermişti...” daha bitirmeden göğsüne iki kavî yumruk dayanarak yerlere yuvarlandı.

O burda, bu haziz hakarete kim bilir ne kadar döğündükten sonra bütün kemikleri kırılmış gibi kalktı, oğlu münevverde anasına bakarak ağlıyordu, onun dern sükûneti asabî bir kış rüzgarıyla muttasıl yaygaralar koparak, trampetler çalan pencere gürültüsü içinde ağırlaşıyordu; her tarafınızdı, Gülsüm, kahve odasında mangal başına düşünüyordu; matbaha kadar indi, fikrinde pek musırdı, matbahtaki kapıya atılacaktı, artık onun için ona, baba mihribanlığı bu izdivâç ile zîrüzeber olan ümitlerle berâber yok olmuştu: Kapıya kadar gitti, irden kulaklarına bir çığlık geldi. Oğlu da arkasından gelerek matbah kıyısında la’linlerle tükezleyip yüzüoyun düşmüş başı kanıyordu? Bir hamlede kendisini onun baş ucunda buldu, başını sıktı, çığlıklar kopardı dudaklarını buselerle yumdu, susturuncaya, başının kanını durduruncaya kadar uğraştı, sonra giderdi, kendi de çarafañdîelinden tutarak: “Haydi oğlum!” diyerek bir daha dönmek

üzere meçhûlâne bıraktığı ümitlerine gider gibi bir şitâb ile bu murdâr, köhne evin hattı havasından bile bir şey kalmamak için derin nefeslerle sadrını tathir ederek çıktı gitti.

Vâlidesi babası o kadar elhâsıllarına rağmen ancak dört sene sonra çıkıp gelebilen kızlarını hayret ve sevinçle karşılamışlar, onun niçin geldiğini anlamış gibi de meyûs olmuşlardı, fakat o hiçbir şeye aldırımıyordu, mâdemki insanlar birbirini en çok düşünüyorum zannettikleri zaman yine hiç düşünmemiş, tanımamış oluyorlardı, ve mâdemki analar, babalar bile o kadar senelik şefkatleri bir izdivâç günü için münhasıran kendi keyifleri için ihtiyâr ediyorlardı, ve bütün insanlar böyle birbirine âdî bir menfaat mukâbilinde bağlanarak bu hodkâm menfaatleri için başkalarının ölümlerine, sefâletlerine lâkayd kalıyorlardı, evde kendisini bilmeyerek büyüten, bilmeyerek terbiye edip en sonra bir evkâf mümeyyizine satan bu baba ve ananın yeisine lâkayd kalacaktı; daha ilk akşam bu kararla dolarak asabî bir hareketle bluzunu yırtıp artık kadid olmuş göğsünü açtı, oradaki yumruk çürüklerini göstere göstere boşandı:

-Boşatacaksınız. Yoksa kendimi öldüreceğim...

-Kandilli-

3. 3. 5. Nazikizâde Mehmet Hilmi / Nedâmet ve Tezâhürât-ı Vicdâniye

Hasâis-i vicdâniye az çok her şahısta bulunuyor. Yaptığı fenâlıklardan bir ezâ-yı kalbi hissetmeyecek kadar duygusuz, hasâil-i vicdâniyeden bînasip olanların insaniyetle alâkaları kalmamış demektir. Hâlbuki herkes az çok yaptığı fenâlıklara karşı muvâcehe-i vicdânında bir mahcûbiyet, nedâmet duyacağına şüphe yoktur. Vicdânı hilâfına bazı hareketleri görülen birçok eşhasın nedâmet ve vicdâniye sâikasıyla hatalarını bir sûretle tamir müsâraat ettikleri görülmemiştir. Bir gazetede okuduğumuza göre Cardiff'te bir müesseseyi hayriye nâmına tertip edilen eğlencelere hemen bütün şehri-i sükkânı kemâl tehlike şitâb etmişlerdi. Aradan birkaç gün geçtikten sonra oyunları tertip eden idârenin kâtibi bir mektuba lef edilmiş beheri iki "Su"luk on iki pul almıştır. Sâhib-i mektub-ı şahs ve hüvviyetini bildirmiyordu. Mektubunda şöyle deniliyordu: "Azîz Mösyö, "Gönderdiğim mektupta her biri iki "Su"luk on iki pul vardır. Bunlar idâreniz tarafından tertip edilen eğlencenin iki kat duhûliye ücretidir. Çünkü ben o gün

ücretle girecek yerde divârı aşarak oyunu seyretmiştim. Haksızlığımı itirâf ediyordum. Hissettiğim nedâmet-i vicdâniyeye galebe edemedim. Oyun ücretini iki kat olarak gönderiyorum.”

Diğer misâl: Baltimore tramvayları direktörü Mösyö (Sethus) bir gün yirmi beş santimi muhtevî bir mektup almıştı ki, mündericâtı bervech-i âtî idi: “Azîzim Sethus, “Geçen gün (Gilmour Street)de kâin hâneme gitmek üzere kumpanyanız tramvaylarından birine bindim. Araba pek kalabalık olduğu için kondüktör her nasılsa beni görüpte tramvay ücretini isteyememişti. Tramvay hânemin önüne gelipte inecek vakit kondüktör arabanın dışarısında idi. Binâenaleyh ücreti tediye etmeksizin arabadan inmiştim. “Azâb-ı vicdâniye galebe edemeyerek işte tramvay ücretini gönderiyorum. Bunu bizzat götüremediğim için beni affediniz. Çünkü şimdi hasbe’l-icâb diğer mahalle gitmek mecburiyetindeyim.”

Mösyö (Sethus) keyfiyeti idâreye bildirdiği vakit bu zâtın şu hareket-i vicdâniyesi şâyân-ı takdir görüldü. Kumpanya bu zâta, hareket-i müstakimânesine bir hatıra olarak şirketin bütün tramvaylarında bir sene müddetle kabul edilmek üzere bir bilet hediye etti. Bu nâmuskâr Mösyö şu takaddümeden bittabî memnûn oldu. Bir sene müddetle bedava istediği yerde seyahat etmek hoş ve oldukça müceb-i istifâde idi. Vak’ayı bildiklerine, ehibbâsına anlattı. Aradan bir müddet geçtikten sonra direktör Mösyö (Sethus) diğer bir zâttan mâilî bervech-i âtî bir mektup almıştır: “Azîzim Mösyö Sethus, “Geçen gün beğenmiş olduğum tramvay ücretini her nasılsa vermemiştim. İşte şimdi tediye ediyordum. Senelik bir bilet lutuf edilmesini ricâ ederim!!” bu mektubun kumpanyaca hafif bir tebessümle geçirilmiş olduğunu söylemeğe hâcet var mı? Londra’da bir aşçı, dekanının kapısı üzerine yapıştırılmış olduğu bir ilânda şimdiye kadar bir frank yirmi beş santime sattığı isticridyelerin fiyatı fâhiş ve müşterilerin zararını müeddî olduğunu sarf ü sevk-i vicdâniyesiyle nazar-ı dikkate aldığını ve müşterilerin cebr-i mâfâtı için aynı cinsten isticridyeleri, ba’d ezîn doksan santime satacağını beyân etmiştir. Vicdân-ı beşerî ara sıra yoklayan bu gibi ihtisâsât her zaman pek çabuk tecellî etmez. Bazen bu hiss-i nedâmetin aradan pek çok zaman geçinceye kadar muhtefî kaldığı, uzun bir müddet sonra tezâhür ettiği olur.

Lancaster’da mütemekkin biri ara sıra şehir-i mezkûr belediyesine on şilin kadar bir para göndermeği âdet edinmişti. Çünkü bu adam çocukluğunda kasten umûma mahsûs hava gazlarından birinin lambasını kırmıştı. Bu hiss-i nedâmet senelerce vicdânında payidâr olmuştur. Bu hiss-i nedâmet sevkiyle böyle vaktiyle îkâ ettiği zarara mukâbil bu parayı göndermeğe kendini mecbur görüyordu. Bu vak’a tezâhürât-ı vicdâniyenin garip bir şeklini muhtevî olsa bile hikâye edeceğimiz vak’a daha gariptir: Bir gün İngiltere’de bir gazete idârehânesi, içerisinde hayli para bulunan bir kese alır. Parayı gönderen zât yazdığı bir mektupta idârehânedeki vaktiyle bir gazete çaldığını ve şimdi nedâmet hissederek düşâr olduğu azâb-ı vicdâniyeden kurtulmak için bu parayı gönderdiğini beyân ediyordu. Nerede okuduğumuz tahattur edemediğimiz şu vak’a ise daha mühimdir: Birkaç zaman evvel Londra polis merâkizinden biri, İngiltere’nin şimâlinde kâin şehirlerinden birinden 7.000 İngiliz lirası gibi mühim bir meblağ almıştır. Polis idâresine gönderilen bir mektubta Warrington nâmında fakir bir adamın taharrî edilecek paranın kendisine teslimi ricâ ve paranın vaktiyle bu adamdan sirkat eylediği itirâf olunuyordu. Şurası da ilâve ediliyor idi ki, vaktiyle irtikâb edilen bu sirkat o zaman zengin bir tâcir olan bu adamı ızrâr etmişti. Sirkatin fâili çaldığı bu paralarla zengin olmuş ve fakat ebnâ-yı cinsinden bir zavallının sefâlet ve harâbîsi mukâbilinde kazanılan bu serveti rahatça yemek kâbil olamayacağı ve cidden teslim ve paranın maa-fâiz sâhib-i meşrûna iâdesini teemmül ederek polis merkezine lüzûm görmektedir. Polis idâresi paranın sâhibini bularak teslim etmiş, o fakir adam da yeniden mazhar olmuştur. Lakin sarığın kim olduğu anlaşılamamıştır. Memleketimizde ihtimâl ki yaptığı fenâlıklardan nedâmet etmiş, kenisine bir ezâ-yı kalbi tutmuş kimseler vardır. İhtimâl ki bu hiss-i nedâmet tezâhür ve inkişâf etmek için zaman bekliyor. Mâlûmât alırsak bunları da yaparız!

3. 3. 6. Baha Tevfik / Barometre

Sinirli bir kadın kadar hassas, bir gazeteci kadar mütelevvindir. Tekmil meçhûlât-ı müstakbele muhbirlerini tekzîb eden fennin yanılmaz bir rimâli, berâati kûsî olan bu zarif alet, sessiz bir saat gibi, nâdîde ve nazar-firib, neftî salonun halılarla mestur bir köşeciğinde asılır. Haftanın ekser-i ayamında buna bakarak mutlaka aldanmış sâhibi

bu fennî kâşif-i guyubun pek bedîhî olan sahtekârlığına yarım dakika bile inanmak istemez. Çünkü o, bir sükût-ı amîk ciddiyetle tıpkı câhil fakat mühib bir kalem müdürü kadar müheykel ve teessürkârdır. Fakat zannediyorum ki; o bînihâye ciddiyetine rağmen daima garip ve asabî kalan bu havayı alete bir türlü alışamayacağım. Çünkü onunla teklifsizce görüşmek mümkün değil, ne zaman hatırını soracak olsam alacağım cevap şudur:

-Bugün hava pek güzel.

Yâhûd:

-Yağmur, hatta biraz da fırtınamız var zannederim...

Yâhûd da:

-Havada ne kuruluk var değil mi? Bir ısrâr-ı tahammül-güdâz ile bu derece havâyâtan bahseden bir refik doğrusu pek sıkıcı, pek soğuktur. Bu sabah evden çıkarken yine ona serî ve firârı bir nazar-ı atfetmekten kendimi alamadım. Yağmur, yine yağmur gösteriyordu. İhtiyâtlı bulunmalı dedim. Büyük ve ağır şemsiyemi yüklenerek kapıdan çıktım. Fakat henüz evimin köşesini dönmemiştım ki gözlerim hemen oracıktaki mağazanın büyük, reklam barometresine ilişti. Şimdiden sıklet-i iz'âckârıyla sağ kolumu uyuşturan şemsiyemi büyük ve kristal camgânın in'ikâsât-ı ziyâiyyesine karşı siper-i ittihâz ederek dikkatle ona baktım: Altın yaldızlı cesim iğne pâk bir sabah güneşinin altınî iltimââtıyla parıldıyor ve.... Şiddetli yağmur!!! Gösteriyordu....

3. 3. 7. İmzasız / Artık... Münâsebetim Kalmadı!

Şimendüfer seyahati hoştur. Fakat iyi bir arkadaşa tesâdüf etmek şartıyla... Vagon arkadaşı hoş sohbet olur ise uzun bir şimendüfer seyahatinde vagon içinde geçen saatlerin ıdırâb bahş olduğu pek de hiss olunmaz. Vâkıâ yol arkadaşının münâsebetsizi de insana sıklet verir ise de vagon içinde yalnız kalmak da hoş bir şey değildir. Hele asabî olanlar pek çabuk müteessir olurlar. Mamafih şimendüfer seyahati herkes üzerinde aynı tesiri göstermez. Kimi lâyenkatı sararmaktan sersem olur, kimi mütemâdiyen uyur, bazı kimselere bir gevezelik gelir. Asla susmazlar... Lâyenkatı söylerler... Bazıları iç

sıkıntısından pencereden pencereye giderler. Dolaşırlar. Bazı kimseler de köşeye çekilip önlerine çarşaf kadar bir gazete açarlar ve bu gazetenin ya üstünden yâhûd bir tarafından gözlerini oydurup karşılarında oturanları gözetler iseler de bu hileye mürâcaat ederler? Karşılarındaki yaşlıca bir adamı görmek için değil ya... Fevkâlâde güzel, genç ve şık bir adam tesâdüfen karşısında bulunur da onu gözetlemek ve uzun bir şimendüfer seyahatinden mütevellid ısıdırâbı bu sûretle unutmak isterler. Âlâ... Lakin vagonda güzel bir Madam olur ise gazete üstünden gözetlerler... Ya böyle bir kadın bulunmaz ise... O zaman fenâ! İşte genç Mösyö Pertevski de âhiren bir şimendüfer seyahatinde sade kadınsız değil büsbütün yalnız kalır, teehhül edeli henüz bir sene olan bu delikanlı, güzel, şuh meşreb, tatlı dilli zevcesinden henüz ilk defa olmak üzere erilmiş, bir iş zımnında bir hafta kadar Paris'te kaldıktan sonra deniz hamamlarıyla meşhur “Petit Rue-Miescher” sayfiyesindeki köşküne avdet ediyor idi. Kendisi de, güzel ve güler yüzlü zevcesi gibi hoş sohbet ve her zaman gayet neşeli olmakla berâber on beş saat sonra zevcesinin sürat-ı kıtârının ikinci mevki'ndeki yolcuların en neşelisi ve en keyiflisi idi. Seyahatin bir kısmını, tesâdüf ettiği birkaç geveze arkadaşlar ile pek iyi imrâr eyledi ise de “Jiret le Cour” istasyonundan sonra soğuk İngiliz tavırlı bir hariften başka vagonda hiçkimse kalmadığından Pertovski fenâ hâlde sıkılmağa başlamış idi. Ne yapsın? Buzdan bir heykele teşbih eylediği şu yol arkadaşını söyletmek, lakırdıya teşvîk eylemek, her neden neşeleniyor, her neden zevk alıyor ise onu keşfedip ondan bahsetmek çârelerini düşünür ve hatırına gelen tedâbir-i icrâyâ başlar ise de hiçbir fâidesini göremediğinden şiddetli bir meyûsiyete düçâr olur. Mamafih mağlûbiyet isri de göstermez... Soğuk harifi musâhabeye teşvîkte devam eder. Bir aralık sigara kutusunu açar. Bir sigara çıkarıp, tütünün meziyetlerinden bahsederek verir ise de soğuk yolcu:

-Teşekkür ederim... Fakat ben tütün içmem!

Cevabını vererek başını pencereye çevirir. Biraz sonra tren bir istasyonda tevakkuf eder. Birahâne garsonlarından biri vagona kadar... Mösyö Pertovski iki kadeh soğuk bira ısmarlar. Buz gibi köpüklü biralar gelir. Neşeli yolcu bunlardan birini:

-Buyurunuz Mösyö... Diyerek yol arkadaşına verir ise de buzlu biradan daha soğuk olan bu yolcu:

-Mersi... Müskirât-ı istîmal etmem...

Cevabını verir. Pertevski bozulur. Lakin yine aldırılmaz. Biran sonra taâm zamanı gelir. Pertevski yol çantasını açar. Paris'ten tedârik eylemiş olduğu soğuk yemekleri meydâna çıkarır. Semiz bir tavuk söğüşünün kıç tarafını koparıp:

-Buyurunuz Mösyö! Yalı bir tavuk kıçı!

Diye takdîm etmek ister ise de soğuk yolcu:

-Mersi... Horoz olsa idi yer idim, lakin tavuk kıçını sevmem.

Cevabıyla bunu da reddeder. Pertevski'nin canı sıkılır... Hiddetlenmeğe başlar. Fakat bir defa daha tecrübe için bir müddet sükûnetten sonra der ki:

-Sizi zihnen pek meşgul. Pek rahatsız görüyorum. Kendi gibi sizin de neşelenmenizi arzu ediyorum... Ne yapayım?

-Mersi... Fakat (ihtiyarlamış olduğunu ifhâm eder bir tavır ile) artık bizim için neşelenmek zamanı geçti...

-Hayır. Böyle söylemeyiniz. İnşallah daha pek çok zaman kemâl-i neşe ve şetâretle ömür sürersiniz...

-Mersi... Lakin... (ümitsizlikle) Artık geçti...

-Hangi istasyonda ineceksiniz?

-“Petit Rue-Miescher” istasyonunda...

-(gayet mesrurâne) O. İlâ... Aman ne güzel tesâdüf... Ben de orada ineceğim... İstanbul civarında şık, zarif. Bir köşküm var... Geçen sene teehhül ettim. Sevgili bir de zevcem var... Lütfen bir gün geliniz. Görüşelim... Eğlenelim.... Size zevcemi de takdîm edeyim...

-Mersi.... (adem-i iktidârı imâ eder bir tavır ile çenesini tutarak) Teşekkür ederim... Fakat... Artık kadınlar ile de hiçbir münâsebetim kalmadı. Ezcümle genç kadınlar ile... Soğuk herifin bu sözleri üzerine Pertevski ne olur dersiniz? Çehresi birdenbire sapsarı kesilir. Beyni döner. Gözleri fırlar... Hemen yerinden kalkıp yol çantasını kavrar:

-Alçak...

Diye soğuk yolcunun beynini paralamak üzere kafasına fırlatacağı esnâda müthiş bir sadme... Bir tarâka.... Ne oluyor? Soğuk yolcunun kafası mı yaralanıyor? Hayır. O esnâda iki tren arasında müthiş bir müsâdeme vukûa gelir... Vagonlar bin parça olur... Soğuk yolcu da sıcak yolcu da yolun birer tarafına atılırlar.... Bereket versin ki müsâdeme vukû bulur da soğuk yolcu yalnız bir kolunun kırılmasıyla kurtuluyor... Eğer bu müsâdeme vukûa gelse imiş kafası paralanacak imiş!!

3. 3. 8. Emin Lami / “Salon Psikolojilerinden” Bir Hakikat

-Mehmet Rauf Bey’e-

Bülend; asabî, meyûs ve çılgın, henüz vapura girerken eline sıkıştırılan o haftaki “Culotte Rouge’u” buruşturarak yanıma geldiği zaman vapur kalkıyordu.

-Bonsoir Lami!

-Bonsoir Bülend!

Çehresi sararmıştı. Elleri heyecanla titriyor. Gözleri sabit ve merdümگیرiz, çarhların beyaz köpüklerine in’itaf ediyordu.

-Ne var Bülend? Canını sıkıan bir mesele mi?

-Evet...

-Mutlaka tashihte yanlışlık,

-Hayır...

-Tertibe adem-i dikkat...

-Hayır...

-Muvaffakiyetsizlik... Anlarsın ya!

-Aşkında, kadında öyle mi? Peki, istersen buna evet diyeyim... İstersen...

Sesi meftur ve mahrur inliyor ve şimdiye kadar her zaman gâlib, her zaman mümtâz, her zaman nikbin tanıdığım Bülend, bu hassas, ruh, derin bir cerîha-yı nefis ile ma'lûl görünüyordu. Pek iyi tanıdığım için bilirdim ki, onda da mütesellî olabilmek için böyle zehirli dakikalarında kendisini dinleyecek, anlayacak bir refika ihtiyac-ı zaafi vardır.

-Devam et, dedim, seni bu kadar asabî yapmak için bu, mutlaka mühim bir mesele olmalı...

-Tarz-ı telakkîye göre, dedi. Benim pek mühim, pek büyük bir mesele-i hayatiye, bir mesele-i ruhiye bulduğum şeyler, size bîgâne kalır. Sizin kalbinizi, sizin kalp -tahassüsâtınızı titredenlerin bana bir şey söylemediği gibi... Fakat öyle zannettirmeğe bundan sende benim kadar alâkadârsın. Çünkü kadın, çünkü hıyânet... Çünkü hakikat çünkü levs, çirkâb... Ah ne kadar yaralandım bilseniz; hâlbuki buna düşünülemez; bir şeydi. Üç sene sonra, evet tamam üç sene sonra bu tesâdüf, bu öldüren, yaralayan, yaralamak istidâdına hâiz olan tesâdüf ne umulmaz bir şeydi. Evet azîzim... Bunu şimdi, beş dakika evvel, hem de olanca şiddet ve fecâatla tecrübe ettiğim için söylüyorum: Hayatınızın en boş telakkî eylediğiniz saatlerini dolduran, doldurduğu farz edilen muâşıkalar kadınlar bile kalbinizde derin müstaid taharrüş bir iz, bir eser bırakmadan geçmiyorlar. Venasıl ayrılmış, nasıl terk etmiş olursanız, olun, onların hatta böyle pek uzun bir zaman sonra tesâdüf bile o cerîhayı sızlatmağa kifâyet ediyor... Ah, hiç zanneder miydim...

-Ricâ ederim, Bülend. Yine başlıyorsun. Eğer senin fikrini kabul etmek lazım gelse, herkesin aynı zamanda beş, sekiz, hatta on kadına birden rabt-ı kalp eylemesi lazım gelecek hâlbuki aşk. Bizim istediğimiz, bizim bildiğimiz, bizim tasavvur eylediğimiz aşk...

-Hayır. Hiç öyle değil. Bunu tecrübe ettiğim için söylüyorum demiştim. Her kadının muhabbeti, ruhunuzda ayrı, muhtas birer devrenin çiçeğidir. Baharda menekşeleri, salkımları, yazın verenleri, ağlantıları, sonbaharda krizantemleri nasıl severseniz, kalbinizde de hâmide, melîha, lâlin veya âğu-ânı hakkında aynı hisleri duarsınız. Şu fark var ki, berkli, bir gâr-ı dünyayı, bir fûjeri her bahar aramak, onları sevmek, koklamak, pembe, mor yeşil buseleriyle nazarlarınızı taltif etmek sizin için bir ihtiyaçtır. Kadına gelince onu da bir çiçek gibi, bir şiir gibi, seversiniz ve kalbinizde bir defa solunca ihtimâl ki onu aramak istemezsiniz, aramazsınız, hatırası, yalnız gecelerin deycûr-ı âramsûzu içinde fûsûnî bir mâzînin mübhem -mensî çehreleri gibi seyyâl, girizân gelir, geçer. Ancak, ancak o, hiçbir vakit, kalbinizi hasekizi, tahayyülâtınızı meşgul eden bütün sevdâlara rağmen hiçbir vakit katiyetle, ebediyetle unutulmuş olmaz ve ne zaman ona onun ruh u hüsnüne, hüsn ü mensîsine âit ufak bir infilâka marûz kalsanız kalbiniz bütün asab-ı ihtisâsıyla titre ve o cerîha, o ince, o tırmık, o çizgi cerîha birden bütün kangrenlikledeşelenir, kanlanır... Sonra bir başkası. Daha bir başkası...

-Mübâlağa ediyorsunuz Bülend.

-Mübâlağa mı? Bilâkis, mümkün olduğu kadar tenkîh ediyorsun deyiniz. Bakın, demeyin yanınıza geldiğim zaman, heyecanımın, solgunluklarımın sebeplerini soruyordunuz, hikâye edeyim... Galiba üç sene oluyor, o zaman on dokuz başında vardım. On dokuz yaşında vardım demekle, gençliğin bütün o sıcak, o deli, o hiçbir düşündürmeyen, muhayyileye kartal kanatları, Albatros kuvvetleri takan ihtirâslarını ifade etmiş oluyorum. Ooh bu sen, bâhusûs muhitimizde; bu nisvî, bu kadın İstanbul'un muhit-i fûsûnunda o kadar tehlikelidir, o kadar şeffâf, fakat karanlıktır ki... Ben de şafakları, gurublar ile, gecelerinin müteneffis münevveriyet-i kebûdesiyle, denizlerinin rûkûdet ve sükûnet-i mültemisiyle, râyihalarının asabı, hissi tenbih eden münevvimiyet ve meshûriyetiyle, ve bilhâssa mesirelerde, köprüde, çarşıda, Beyoğlu'nda rast geldiğiniz morlu, eflâtunlu, siyahlı, pembeli kadın buketleriyle, her lahza-yı teneffüsünüze şişkin bir ihtiyac-ı muhabbet, ateşin bir nefha-yı ihtirâs karıştıran şarkın, İstanbul'un bütün bu çılgınlıklar yaptırdığı semâsı altında büyümüşüm. Bende de bütün arkadaşlarım, neslimin bütün gençleri gibi hâr, meshuf garâm bir kalp çarpıyordu, bende

de, şebâb-ı muhitim gibi kâbil tatmin bir sevmek, bir kadın ihtiyacı yaşıyordu. Geceleri, semâ-yı mukmirin, rîze, rîze serptiği katarât-ı nûr altında derin, mağşî bir nefis-i teslimiyetle gunûde olan tabî'ata karşı, umk-ı ruhumdan, kalb-i şebâbımdan kopan bir tuğyan ile isyan eyliyordum. çünkü yalnızdım... Çünkü beni boğan bu tufân-ı ihtirâsât, bu tuğyan-ı hevesât, tatmin edilecek bir mecrâ-yı vedad bulamamıştı. Kendimde gecelerin yorgun dalgınlığına, gündüzlerin pür tâbiş hayatına, denizlerin şahrah-ı nûru'l-envârına, rüzgarların terennümât-ı sevdâ-neverdine düşman bir kalbin gizlendiğini hissediyordum. Köprüde, vapura girerken, şimendüferden inerken, bazı siyah, düz siyah çarşafklarının, bu hâle-i hicâb ve şehvetin içinde ince, şirin, nefis genç kadınlar, rayîha-dâr, bâkir taze kızlar görürdüm ki onları koparmak, parçalamak, peçelerini yırtmak, kalplerini çıkarmak, “Lakin bana bakın! Ben ki yalnız sizin için, sizin hepiniz için yaşıyorum. Ben ki hayatı, san'atı yalnız bir tebessümünüz, bir nazarınız, bir iltifâtınız için seviyordum. Ben ki yalnız size lââyık olmak için çalışıyor, sizden başka bir gâye beslemiyorum. Hep onlara, paralara, atlara bütün bu soru, bu aldaticı, bu yalancı hiçliklere koşacağınıza biraz da, bana, benim bu samimi, bu sıcak, bu münevver ve hiss-i aşkıma rağbet edin. Biraz da beni, benim bu zavallı, bu hasta bu ma'lûl, bu bedbin ruhumu kadınlıklarınız, nefâsetleriniz, inceliklerinizle tedâvî ve tesellî eyleyin!” diye haykırmak istiyordum. Damarlarımda cevalân eden madde kan değil, bir tîzabdı. Uykularım, hep o rast gelinmiş ve her birisinden yalnız pek mahsûs hurdalılar toplanılmış binlerce kadın hayallerinin kâbus nûşini altında geçiyordu. Ah kaç defa, kaç defa bir galat-ı tevehhümle yatagımdan fırlamış, sonra o siyah soğukluğa, o mezar yalnızlığına karşı kollarımı gene boş, gene soğuk. Gene câmid bularak hıçkırıklarla, azâblarla ağlamıştım. herhangi bir mesirede rast geldiğim, şık pür bahar bir kadına karşı “Lakin sefil! Ne istiyorsun, aşkı mı! Onlar da, o aristokratlığın bütün o sefil riyâkârlıklarına bürünen büyükler de onu, aşkı, sizin harim rugunuzu, ruh-ı nisvîni inletemen aşkı bulamazsınız. Görmüyor musun ki o yalnız gururla, ekipajla, elmasıyla, kostümüyle ve bir sıçan kuyruğu kadar sivriltilmiş bıyıklarla, nihâyet sahtekâr bir mürebbiyeden öğrenilmiş yarım bir Fransızca'nın verdiği etiket vukufuyla sizi celb etmek itiyor, görmüyor musunuz ki onun bütün hareketleri âdilikten, o yığınlarla

fantazilerin sâye-i lutfuna saklanmış bayağılıklardan, câhilliklerden, hissizliklerden başka bir şey değildir, görmüyor musunuz ki o bütün çehre-i hayata servetin verdiği bir salâhiyetle tüküren bir simâ-yı müstebiddir ve aşk istediğiniz, ateşin aşk, bütün ihtirâsâtı, bütün safahâtiyle yalnız bende, yalnız bizde, bu bir nazarınıza lâyük bulmadığınız sefil san'atkârlarda başlar. Eğer aşk istiyorsan..." diye haykırmamak için dudaklarımı ısırımtım hâlbuki. Ah şimdi nasıl hissediyorum ki, bütün bunlar bir budalalıktan başka bir şey değilmiş, kadınlar. Bir Fransız muharriri onları ne güzel tavsif ediyor: "Her güzel kadında şuh olduğu kadar hilekâr bir maymun yaşar." ve onların yüzlerine bütün o on dokuz yaşının, bütün o san'atkâr, o şâir, ah o çılgın şâir kalbinin o samimi ihtisâsâtını söylemek için ne kadar deli, ne kadar avanak olmak لازمmış... Kadınlar. Aldatılacak, yaralanacak mahlûklar... Pembe avuçlarında ipekli bir mendil gibi buruşturup şöylece fırlatıvermezden evvel, onların bu kendi hayatlarını keşfedilip daha evvel davranmakla kalpleri, o muammâ, o kırkanbar kalpleri parçalanacak yalancılar... Müebbed dalilalar, müebbed kleopatralar... Yâhûd hiç ehemmiyet vermemekle tâzib edilecek hodbineler. Hâlbuki biz, onlardan neler bekleriz, onların o taştan, o demirden kalplerine, o anlaşılmaz, o çetrefil arzularına hiç yakışmayan ne büyük, ne umulmaz şeyler isteriz... Bilsek ki,. En güzide, en müstesnâ zannedilenleri bile hakikatta birer levsten, birer yalandan, ooh iğrenç birer yalandan başka bir şey değildir a bilsek ve ehemmiyet vermesek ve ehemmiyet vermeyerek de onların kalplerini, kalb-i gururlarını eritsek... Fakat işte bu mümkün değil, hiç değil ve her genç...

-Hezeyân Bülend hezeyân! Hezeyân değilse bile herhâlde pek büyük bir gaflet, bir, beş kadınla koca bir muhit-i nisvîyet-i muhâkeme, mukâyese edilemez seni hudud-ı hakaniyete davet ederim.

-Hezeyân mı? Belki,. Bence tarz-ı telkinin hemmiyeti yok dedim ya;... Usulanmaz olan şey söylediklerimi dinlemekliğindir. İşte hâcire o sevememek, söylememek buhrânlarıyla tutuştugum, bu feyfâ-yı siyah kızgın kızlıklarında boğulduğum bir zamanda rast geldim.

Bir şeye rabt-ı kalp edebilmek için müthiş bir ihtiyaç elinde zebundum ve onu görmek, onun pek samimi, pek şefik görünen aşkına, aşk-ı maddisine nâil olmak, ruhuma şiddetli hummâların ateşlerinden, azâblarından sonra, bir şifâ-yı derd umarak kemirilen bir parça buz tesirini yaptı. Çünkü birincisi ne kadar memnû ise, ondan bir tesellî, bir ilaç bulmak ne kadar çılgınca bir düşünce ise, bu muhabbetten, hayır bu münâsebetten kalb-i nevmid ve mahrurum için bir katre-i ümit, bir katre-i muvâneset aramakta o kadar sersemlikti. Çünkü o br kadındı ki her akşam muhtelif kucakların, muhtelif şehvetlerin mütevekkil, ihtirâs-âver bir bâzîçesi, derin ve bîhiss-i behîmiyyetlerin, vahşi ve acı arzuların nâçâr bir eğlencesi, ola, ola nezâhetinin, nisvîyetinin izzet-i nefsinin en pür nûkhet bekâret parçalarını terk etmiş ve o sıcak, mühtez kucaklardan, kalbinden bile sıyrılarak, üryân çıkmıştı. Ah, o zaman bunları düşünse bilse idim... Fakat düşünemiyordum, daha onunla geçirdiğimiz ilk gecede o kadar nüvâzişkâr, öyle en bedbin hisleri yumuşatmağa kifâyet edecek kadar samimi ve şefkatdâr görünmüştü ki, ruhumun bütün o galeyan ve tuğyan eden ihtiyac-ı garâmına karşı ona rabt-ı kalp etmemek, ondan şüphelenmemek mümkün olamazdı. Hem bunda başka bir âmilin tesiri de yok değildi. İnanır mısınız, onu şüphe edilecek bir kadın, yalancı ve mürâî bir kadın bulmaktan korkuyordum. Çünkü, bu ruhumun bir sukûtu, hissiyâtımın bir ölümü, gençliğimin bir mezarı olacaktı. Budala, düşünemiyordum ki, o nihâyet bir kadındır ve husûsîyetle bütün meziyetlerini pula mukâbil satmış bir kadındır, bir sefiledir. Fakat bunlar hayatın, gençliğin öyle ince ve anahtarsız şifrelerdir ki, kalbi ve müfekkireyi her zaman yorar ve yora, yora mağlûb ederler. Onu görseydiniz Lami! Mutlaka inanırdınız. Beni dah kapının eşiğinde, evin merdiveninde görür, görmez, bütün maymunluklarını, bütün kediliklerini sarf ederek bir koşuşu, “Beyciğim” hitâbıyla bir sarılışı vardı ki buna yalan demek, inanmamak için mutlaka bir insan olmamak icâb ederdi. Yan yana oturduğumuz zaman öyle tavırları, öyle ehemmiyetsiz telakkî eylemekle berâber, sizi a’mak-ı ruhunuza kadar derin bir lerze-i saâdetle titreyen sözleri, küçük, hurde, nâmahsûs hareketleri olurdu ki, bu saatlerin ihtirâsât ve telezzüzâtını temdid için hayat-ı beşeriyeti az gösterirdi. Narin ve mevzûn bir vücut zerinde cevval ve zeki gözleri, yuvarlak ve küçük burnu, mini, mini ağzı, müdevver çenesi sonra

“Pompom” yakılmış açık kestane rengine saçlarıyla belki herkese bir şey söylemezdi. Fakat ben onu fevke’l-me’mûl, fevke’l-tahayyûl bir mutâbakat-ı ruhiye ile güzel buluyordum. Ve beni her şeyden, onun bütün maddî güzelliklerinden daha çok ve daha harab-ı meclûb ve müştak bırakan, mübhem ve seyyâl kadınlıkları, ruhumu bir der-âguş rüyanız saâdetle bîmecâl eden şiiriyetleri, o yalancılıkları idi. Zaten kadınların mahâsin-i maddiye ve vechiyelerinden ziyâde, tecemmülât-ı hissiye ve ruhiyelerinden, yani yalanlarından korkmalıdır. Çünkü kadın güzel olduğu kadar değil, kadın olduğu kadar tehlikeli ve uçurumdur. Ona, çarşıda, şu İstanbul’un bir pazargâh-ı zendostusu olan o karanlık, nemli ve kapalı çarşıda rast gelipte, taltifkâr bir işâret davetiyle, geceyi Feriköyündeki küçük ve sessiz evinde geçirdiğim vakit, ilk tahassüsüm gayet basit ve hayvanî olmakla başlamıştı. Onu, parası verildikten sonra, nasıl olursa olsun bir gece geçirilecek bir mahlûk telakkî ediyordum. Sonra oturduğumuz zaman bana mâzîsinden, hâlinden, tahassüsâtından, tasavvurâtından, bilir miyim daha öyle bin türlü şeylerden samimi, mütelehhif bir lisan ile bahsetti ve bilhâssa bana karşı o kadar vaadkâr ve pür âmâl göründü ki, tekliflerini reddedemedim. Damarlarıma, kanıma, ruhuma katre, katre bir semm-i kâtil gibi karıştığını, hulûl eylediğini hissetmekle berâber, onu her zaman göreceğimi vaad ettim. Ve gece, ah o ilk ve ateşin gece bunları teyid etmiş oldu, o, hiç uyumuyordu, başımı göğsünün pür râyiha ve yumuşak sıcaklığına çekiyor, saçlarımı okşuyor ve o zulmetin, o bütün ihtisâsâtımı karartan zulmetin içinde müştehî ve hâr dudaklarının yanaklarıma, gözlerime temâsını, tekrar temâsını ve dudaklarımızın bir imtisâs-ı akûr ve cansûz ile birleştiklerini duydukça, inlemekten başka bir şey yapamıyordum. Ve “Ahh yarın ayrılacağız oyle mi, lakin ne kadar çabuk Yarabbi, ne kadar çabuk” diye tazallüm edip de, “Sizi bir daha görmek mümkün olmayacak, siz bana acıdığınız, muhabbetimi, size karşı meclûbiyetimi hissettiğiniz için

“Mâba’dı var”

Emin Lami

3. 3. 8. 1. Emin Lami / “Salon Psikolojilerinden” / Bir Hakikat

-Geçen nüzhamızdan mâba’d-

Olmakta teahhur etmemiştim. Yakan, öldüren, ezen, çıldırtan bir aşk... Bütün mevcûdiyetimin bir asabiyet ve vahşetle yalnız onun için kabardığını, asabımda yalnız bir behîmiyyet ve arzu-yı tasarruf iddiâ eden bir kanın cevalân eylediğini hissediyordum. O hep mutî ve mütehammildi. Öyle zamanlar oluyordu ki bir kelime ile bütün ihtisâsâtımı galeyan ettiriyor, bir hareketle bana onun için, kendisi için mukâvemetsiz olmak ihtiyaçları ilhâm ediyordu. Bana hoş görünmek, beni kendisine biraz daha çok celb edebilmek için hiçbir fırsatı kaçırmıyor, umk-ı nisvîyetinin peygûle-i ihtisâsâında uyuyan, bütün işvelerini, bütün şu halklarını, bütün öğünçleri deli yapmak için kadınlara bir silah olarak verilen hiçliklerini isrâf ediyordu... Nihâyet bu aşk, hırs, şehvet ve çılgınlık haftasından sonra bir defa ayrılmak, bu kadar günden beri ihmâl edilen işlerime koşmak mecburiyeti hâsıl oldu. O, ayrılarken ağlıyor, muhitine taze bir râhiya-yı şehvet serpen çıplak kollarını boynuma asarak hemen, hemen o akşam dönmekliğim için ricâlar, yeminler istiyordu. İhtimâl ki hemen o akşam dönemedim. Ümit edilmeyen beklenilmeyen mecburiyetle daha iki gün ondan uzak kaldım. Fakat bu iki gün,... Bu iki günün nasıl ve ne kadar azâblarla geçtiğini, mümkün değil tasavvur edemezsin... Ben, dışarda, bin türlü zâhiri meşguliyetlerle uğraşırken, zihnim, fikrim, tahayyülâtım hep oraya mevkuf kalıyor ve hepsinden daha müthiş olmak için kalbimde, ciğerlerimde acı, zehirli, bir iğne gibi çizen, çizdikçe kanatan, kanattıkça tevessüeden cerîha, bir şüphe açılıyordu: Acaba? Aşkımınla, fikrim mücâdele ediyorlardı. Birisi “Ohh, niçin bu kadar bedbin, bu kadar fenâsın. Bir kadın ki seni bu kadar seviyor, bir kadın ki senin için her şeyi fedâ etmiştir,... Ondan şüphelenmek kadar çirkinlik olur mu?” derken, öbürü; müstehzî, hâin “Hayvan! Diyordu, koca aptal... Onun şimdi nelerle, kimlerle meşgul olduğunu düşünebiliyor musun? Sen istediğin kadar itimâd et, yani budala kal, o istediği kadar sana meclûb görünsen, mâdemki gençliğini vakf eden bir kadındır.

Daha doğrusu mâdemki bir kadındır. Mutlaka aldatacaktır, mutlaka hıyânet edecektir. İnsanlar için hava, çiçekler için ziyâ, balıklar için su, ay için güneş ne kadar lazımsa, onların şerâit-i hayatiyyesi nasıl bu avâmlık ahenk ve muvâzenetiyle idâme ediliyorsa, kadınlara da yaşamak için aldatmak, hıyânet etmek o kadar lâbüddür... Sen,

sen de sadece bir avanaksın!” aah bu iki muhtelif sadâ-yı vicdânî arasında ne kadar muazzab oldum. Filhakîka, düşün! Ben onu hiçbir zaman beni sev diye icbâr etmemiş, hatta bunu ondan iştmemiştim. İlk tesâdüfümüzde onu tarz-ı telakkîm, güzel bir çerçeve, latif bir resim, san’atkârâne bir biblo gibi idi. Bilâkis, benim rehğüzârımdazaafımdan istifâde eden, mecrâ-yı ruhumu kendi kalbine çeviren, nihâyet beni böyle meshur ve divâne yapan o idi, ve buna bir mecburiyeti yoktu. Eğer beni sevmese, herkesle olduğu gibi benimle debir gecelik kısa bir râbitadan sonra kitab-ı münâsebeti kapardı. Beni başkalarına tercih ederek, böyle bütün zilâl tarî-yi muhabbetiyle sîrâb etmesi için mutlaka bir şey lazımdır. Ne, eğer seviyorsa eğer bu vak’aysa, neden bana hıyânet edecekti; bunu nasıl bir manyıkla kabul eyleyecekti. Sözlerimi kısa kesmek istiyorum, iki gün sonra gittim, o her zaman olduğundan fazla şen ve mes’uddu. Beni tasavvur edemeyeceğim bir samimiyetle, bir şuhlukla karşılamıştı. Oohh gözleri, gözlerinin enzâr-ı nûru o kadar sıcaktı ki, işte bütün o günlerce beni müşevveş yapan şüpheler, bulutlar eriyormuştu... Gülme ricâ ediyorum,. Sen kadınların bu fende, bu hıyânet ettikten sonra aldatmak, riyâkârlık etmek feninde ne kadar vukuf ve mahâretleri olduğunu bilemezsin... Sonra, bu birleşmeler, ayrılmalar birkaç defa tevâlî etti, ve her defasında, istemediğim hâlde kalbimde şüpheler uyanır, sonra onun yalnız bir sözü, bir busesi, bir tebessümü bunlar mahv, hiç etmeğe kifâyet ediyordu. Fakat bilmem, hiç tecrübe ettin mi, insanın en çok gâilesiz ve mes’ud olduğu zamanlarda, ufk-ı mukadderâtını karartıyora benzeyen bulutçuklar vardır ki, bunlar mutlaka arada, sırada sizi küçük kâbuslarla sıkırlar ve anlatmak isterler ki her şey mevcut gibi bunun da, saâdetinde bir tenâsühü vardır. İşte ben de bazen bu kâbuslarla eziliyordum... Nihâyet, neticeyi pek kısa vermek istiyorum, dördüncü veya beşinci iftirâkımızdı. Sana mûterize içinde şunuda söylemek istiyorum ki bu kadının aşkı, bunula berâber yaşayan bilmek hırsı, bei âdî bir dolandırıcı derekesine dönüştürmüştü. Arkadaşlarımdan, hatta akrabalarından bile bazılarını dolandırmıştım. Çünkü seviyordum ve sevmek için paraya lüzûm vardı ve aşkın yaşadığı yerde fikir, muhâkeme yaşayamazdı. Ne ise bunlar belki bîlüzûmdur. Asıl maksadıma geliyorum: Dördüncü veya beşinci iftirâkımızdı. İki gün sonra köprüdeki dükkanda bulunup, yukarıya berâberce gitmek için randevu vermiştik.

Kalbimde de artık o eski günlere bedel, bu kadın için bir teslimiyet-i kâim olmuştu. Ahh. Bunların, bütün bunların ne kadar yalan olduğunu ne çabuk anladım... Onun hemen ertesi günü bir hıyânetine, hem de gayr-ı kâbil-i cerh ve redd-i delilleriyle keşfettim. Artık ne onun, ne aşkımanın beni aldatması mümkün değildi:

Çünkü hastalanmışım ve bunun bir kadın hastalığı olduğuna ve bilhâssa şu son iki ay zarfında ondan başka hiçbir kadınla münâsebet peydâ etmediğime nazaran, beni, hayatımı aşkına rağmen tesemmîm eden bu kadındı... ve onun da o hastalıkla musâb olması için mutlaka benden başka bir erkekle, kim bilir nasıl mülevves yerlerin, mülevves bir erkek ile görüşmüş olması lazımdı. Şu hâlde? Şu hâlde, hıyânet, alçakçasına, delicesine br hıyânet muhakkaktı. Birden çıldırıyorum zannettim, hemen koşmak, onu şimdi, kim bilir belki de o erkeğin kollarında yakalayarak öldürmek istedim... Fakat buna ne salâhiyetim olabilirdi. Bütün şu münâsebetimize rağmen cemiyet bu hodbin cemiyet-i beşeriyye bir zevc için bir nişâne-i iftihâr telakkî eylediği bu fiil-i katli, benim için bir cinayet, bir redâet addecekti. Bir zevc zevcesine yalnız maddeten, sivri birtakım kavânin-i içtimâîyye ile merbûttur, hâlbuki bir “Aman” bir âşık, benim gibi âşık... ve bunları, bu ince noktalara kadar düşününce anladımki, bütün aşkıma rağmen bende de bu vak’a bir lerze-i nefret uyandırmış, harâretlerimden soğuk bir nefes geçirmiştir... Binâenaleyh sadece ona bir gece daha gitmeğe, bu yalancılıklarını yüzüne çarparak, hıyânetlerini simâ-yı mürâîsine karşı birer kırbaç gibi şaklatarak ve her şeyden ziyâde ona mağlûb olmadığımı bilfiil isbât ederek terk etmeğe karar verdim, ve hemen o gece, vaadimizin hilâfında ona koştum. O giyinmiş, anlıyor musun, hasta olduğunu ve bu hastalığını hayatından ziyâde sevdiği bir âşkına sirâyet ettirdiğini bildiği hâlde müteessir olmayarak süslenmiş dışarı çıkmaya hazırlanıyordu. Beni görür görmez birden tavakkuf etti. Çehresinde hafif bir sarılık belirliyordu. Sonra yine sarılmak, yüzümü giye o yalancı buselerle kirletmek istedi. İttim. Bu akşam durmağa vaktim olmadığını, pek kısa bitecek mükâlemeden sonra artık istediği yere gitmesine mümânaat etmeyeceğimi söyledim. Evvelâ bir şey anlamıyordu. Ben hepsini, birer birer bütün hıyânetleriyle izâh edince ağlamağa; benden başka kimseyi

sevemediğini, kendisini terk edecek olursam intihâr edeceğini yeminlerle temîne başladı...

Fakat hıyânetini inkâr etmiyordu. Delil gayr-ı kâbil-i cerh olduğu için buna zaten imkân da yoktu. Yalnız -evet itirâf ederim diyordu, seni aldattım, bu, bu ise seni sevdiğim için, seninle daha fazla yaşayabilmek içindi. Çünkü paraya, çok, çok paraya ihtiyaç vardı. Ve bunu senden isteyemezdim. Hiç isteyemezdim. Onun için!

Ve bunlara daha bin türlü mantıksızlıklar ilâve ediyordu? Ben ki onun için, onun arzularını tatmin için bir dolandırıcı olmuştum... Ah buna tahammül edilemezdi, buna daha fazla tahammül edemedim ve onun bütün feryâdlarına, bütün hıçkırıklarına rağmen oradan kaçtım, hatta İstanbul'dan, onun muhitinden de kaçtım... Rumeli'de, Anadolu'da, şurada, burada serseriyâne dolaştım, onun mektuplarını bittabî alamıyordum. Yalnız köprüdeki dostumun bana yazdığı kartlardan onun bir gece kömürle intihâra teşebüs ettiğini sonra kurtulduğunu, beni, bulunduğum yere birkaç defa sorduğunu öğrenmiştim. Ve aylar, seneler bu cerîha-yı kalbin üstüne lutufkâr bir gışâ-yı nisyân çekerek geçiyordu... Tesâdüf beni tekrar İstanbul'a, onun muhitine sevk etti fakat hiç ümit eder miyim, o kadar nefretten, o kadar maceralardan sonra bunu bekleyebilir miydim. Evet. Ona, bütün düşüncelerime, arzularıma muhâlif olarak demin, bir çeyrek evvel, Mahmud Paşa yokuşunu inerken rast geldim. O, beni gördü, mutlaka gördü, o kadar yanından geçtim ki görmemesi mümkün değildi, fakat ehemmiyet vermedi, ehemmiyet veremezdi ve neden bilir misin, çünkü yanında iki genç zâbit vardı ve onlarla muharremâne, etrafına bakınarak konuşuyor, kâh ileri gidiyor, kâh hiçten bir vesile ile geri kalarak mutlaka onların sevildiği parolayı dinliyor, sonra yine koşarak, yine çarşafı rüzgarla dalgalanarak ilerleyemiyordu. Bunu da, âdîlikten, insanlığa yakışmayan bir behîmiyyetten başka bir şey yoktu... ve ben hiç de ümit etmediğim hâlde kalbimin bir lerze-i nefretle cerîhadâr olduğunu hissederek onları takîb ederken düşünüyordum ki, bir vakitler bana o kadar samimiyetle rabt-ı kalp eden, benim için intihâra kadar varan, mamafih beş dakikalık bir zevk-i memnûun telezzüzât ve ihtirâsâtını bana fedâ edemeyerek, nihâyet beni fenâ bir hastalıkla musâb bırakan bu kadının, bu kadınların aşkı, nihâyet böyle idi. Ve o zaman ne yalan söyleyeyim, birçok

acı tecrübelerin verdiği bir vukuf ile o iki genç zâbite acıdım... Çünkü bu kadın, bu mülevves, bu iğrenç şey, onları kim bilir nasıl uçurumlara, nasıl sukûtlara sürüklüyordu. Ve onlar, bir şey yakaladık ümidiyle zelîl, onun, o çamurlu eteğin arkasından koşuyorlardı... Görüyorsun ya; en ehemmiyetsiz, en âdî muâşakalar, münâsebetler bile kalpte bir iz, bırakmadan geçmiyor ve bunların nasıl ayrılmış olursanız olunuz, nihâyet pek uzun bir zaman sonra bile tesâdüf o cerîhaları sızlatmağa kifâyet ediyor....

-Sana garip bir şey sormak istiyorum Bülend, bütün bunlardan sonra eğer o kadın yine seni istee, yine seni sevdiğini söylese koşar mıydın...

-Eğer bu mevki'de, bu kadar âdî görmese idim... Hakikati söylemiş olmak için, koşardım, koştukluğım mütehammildi... Fakat rü'yet beni yine üç sene evvele, o ilk ayrıldığı geceye ric'at ettirmiş oldu... ve bunun tesiri, belki üç sene, belki üç ay sonra geçer de yine onun harim levsine koştuk istersem, bilmem... Şimdiden bir şey söyleyemem... Çünkü insanız... ve çünkü erkeğiz... Çünkü, çünkü bizde... Sözünü bitiremedi. Bülend dikkat ettim gözlerinin parlaklığı, sözlerini teyîd ediyordu. Zaten hikâye bitinceye kadar köye gelmiştik. Elini sıktım ve ayrıldım.

3. 3. 9. İmzasız / Gülünç Vak'alardan / Gözünüz ile Gördünüz Mü?

İtalya şehirlerinden birinde ve bir muhâkeme esnâsında cereyân eden bir vak'a sâmiini kahkanalar ile güldürmüştüm. Vak'a şu sûrette cereyân eylemiştir: Madam Puşar nâmında gayet şişman ve bakkallık ederek geçinen bir kadının, bir vak'adan dolayı şâhid sıfatıyla mahkemeye celbine lüzûm görülür. Muhâkemenin icrâ edileceği gün bu da mahkemeye davet edilir. Dâvâda, Madam Papoura nâmında bir kadının, zevci tarafından gece gündüz darb edildiği iddiâsıyla ikâme edilmiş imiş. Hâkim, Madam Puşar'a der ki:

-Madam... Burada hazır bulunan müddeâyâ Madam Papoura senin komşun mudur?

-Evet. Komşumdur.

-Bunu zevci her gece döğür imiş. Öyle mi?

-Evet. Döğüyor...

-Fakat ne biliyorsun? Gördün mü?

-Hayır görmedim hâkim efendi...

-O hâlde müddeâyanın dayak yediğini neden anlıyor idin?

-Sesini, feryâdını işitiyor idim...

-Hayır hayır. Böyle söz olmaz. Mahkemede böyle söz kabul edilmez...

-Nasıl söyleyeyim...

-Eğer gözün ile gördün ise söyle...

-Hayır hâkim efendi. Yalan söyleyemem... Gözüm ile görmedim... Fakat feryâdını her gece işitiyor idim.

-(sert bir çehre ile) İşitmek para etmez... Mösyö Papoura'nın zevcesini darb eylediğini isbât edecek olan şâhidin bunu gözleriyle görmesi, ve darb esnâsında hazır bulunması lazımdır... Başka türlü isbât edilmez. "Vak'ayı gözleriyle görmeyen şâhidin sözü mahkemece makbul olmaz.

-(mahcûbâne) İşitmek kâfi değil... Öyle mi?

-Kâfi değil de söz mü? İşitmenin asla hükmü yoktur... Behemehâl görmek lazımdır... (hiddet ve şiddetle) haydi yerinize...

Madam Puşar şâhitlere mahsûs olan mevki'den mahcûbiyetle çekilip yerine gider iken acib bir sadâ iştilir... Bilküllîye edep ve terbiyeye muhâlif addedilen sadâlardan müthiş bi sadâ...

Herkes mahcûbâne bir tavır ile yek-dîgerine bakışırlar... Bu terbiyesizliği üzerine almak için sâmin arasında:

-Bu ne? Bunu kim yaptı? Ne büyük terbiyesizlik! Gibi sözler cereyanına başlar. Fakat hâkim, gerek kendisine ve gerek heyet-i hâkimeye karşı icrâ edilen bu hakârete asla tahammül gösteremez. Madam Puşar’a doğru hiddetle der ki:

-Madam Puşar! Bu ne büyük terbiyesizlik... Mahkemede bulunduğunuzu unuttunuz mu?

-(güyâ hiçbir şey olmamış gibi) Ne olmuş hâkim efendi? Ne var?

-Ne olacak? O terbiyesizliği kim yaptı?

-Neyi?

-O sadâyı... Burada herkes işitti...

-Fakat beni neye istinâden ithâm ediyorsunuz?

-Artık inkâra mahal var mı? Herkes işitti...

-Haksız muâmelede bulunuyorsunuz hâkim efendi... Zirâ işitmek kâfi değildir... Görmek lazımdır... Gördünüz mü? Gördünüz ise o başka...

Hâkim, biraz evvel söylediği söz ile şimdi kendisinin yakalandığını görünce sükûta mecbur olur ise de mahkemede hazır bulunan sâmiîn sükût etmezler. Makaraları koyuverip kahkahalar ile gülmeğe başlarlar.

3. 3. 10. Şahabeddin Süleyman / Kadın

-Nedir, kadın? Bu nedir?

-Şimdi anlıyorsun! Size küçük bir hikâye, bir hikâye-i şuh, bir hikâye-i zende söyleyeceğim dinleyiniz! Benim de bir küçük kadını, beni seven bir küçük nasibim vardır. Gittiğim zaman lambamı yakar yakmaz onu kafeslerin arkasında sincabı, gayr-ı muayyen bir yığın şeklinde görürüm. O beni orada bekler. Lambası mu'tâdden pek fazla kısıktır. Çünkü karanlıkta ecnebî nazarlardan kaçmakla berâber beni iyiden iyiye görebilir. Fakat benim zulmete hakkım yoktur, odama karanlığı davet edemem. O orada, kafesin arkasında, bir heyûlâ, bir peri gibi saklandığı, bulunduğu müddetçe ben

hiçbir şey yapmamaya mahkûmum. Sigaramı içemem, çünkü kadındır, çünkü sigara içmenden hoşlanmaz. Kitap okuyamam. Çünkü kitap okuyacak zamanlarda değiliz. Uyukum gelir, yatamam, çünkü o, ötede, karşıda bana bakıyor. Pencereden ayrılamam, çünkü odamın perdeleri beni saklıyor, örtüyor, kimseyi davet edemem, konuşamam, çünkü bu bir aşktır, bu bir aşktır ki gün ah kadar gizlidir. Fakat o, ötede istediği kadar açar. Kapatır, istediği kadınları “Muharrem raz” sözüyle odasına alır. Zaten karanlıktadır, ben onu hiç göremem, görmek istemeye de hakkım yoktur; çünkü o kadındır. Ve benden bıktığı zaman kalkar, gider, yatar.... Ve bütün bu esârete mukâbil on, yâhûd on beş günde bir buse... Şimdi kadın nedir, anladın mı?

-Kadın küçük bir buse... ve bunun mukâbilinde müstebid bir buse...

3. 3. 11. Mehmet Ali / Amerika Usûlü

Taâmın nihâyetine doğru dostumuz (George Sistren) şu hikâyeyi anlattı:

-Bundan beş sene evvel mülâzım bulunduğum sırada yirmi sekiz gün kadar kalmak üzere (Greenville)e çağırılmışım. De Finova mahallesine muvâsalatımın birinci günü gayet latif sarı saçlara mâlik bir genç kadını görünce yıldırımla vurulmuş gibi oldum. Onu görünce kendi kendime: İşte bütün saâdet, bütün meserret bu kadındadır. Beni sevmeğe muvâfakat etse bütün mevcudiyetimi sürûr ve saâdete müstağrak eder. Dedim. Tahkîkâta giriştim. Yirmi beş yaşında ve (Germain Martil) nâmında olduğunu, bir seneden beri dul bulunduğunu öğrendim. Azîm bir servete mâlik olmasından nâşî ebeveyninin kendisini tezvic etmiş oldukları ma'lûl bir ihtiyâr tâcir olan müteveffâ zevci için pek de mükedder olmadığına şüphe yoktu. Benim de kendime göre oldukça meziyetlerim vardır. Ve binâenaleyh şu latif ve genç, sarı saçlı, mavi gözlü kadınla bir muhabbet-i romanı tertip etmek, daha doğrusu o romanın bizzat kahranmanı olmak husûsunda tereddüd bile etmiyordum. Öyle ama daima rehğüzârında bulunduğum hâlde maatteessüf bana dikkat bile etmiyordu. Artık usanıp meyûs olmağa başladığım bir sırada idi ki bir sabah dehşetli bir diş ağrısı ile uyandım, sekiz gün kadar tâkat-fersâ ıztırâbât içinde yuvarlandım. Ah! Emin olunuz ki artık Madam (Germain Martil)i de, o tatlı bakışlarını da unutmuştum. Hani bazen iğneleyen, bazen de burgulayan, ne sükûn

ve ne de istirâhat bilmeyen o müthiş ıztırâbı tecrübe etmişsinizdir. Böyle ıztırâb ile yaşamak pek tahammül-fersâ olur. Benim için yapacak en iti bir şey varsa o da bir dişçiye mürâcaat etmek idi. (Vokambos) meydânında Amerikalı gayet meşhur bir dişçi vardı. Artık ne türlü heyecanlarla, tereddüdle dişçinin nezdine gittiğimi siz anlarsınız, siz ki diş ağrısı ne demek olduğunu bilirsiniz! Bir oda aşağı beni küçük bir salona idhâl etti. Biraz sonra bir kapı açıldı. Ufak tefeki kır düşmüş çatal sakallı bir adamcağız olan doktor görüldü. Bana doğru gelerek dedi ki:

-Affedersiniz azîzim Mösyö, fenâ bir vakitte geldiniz. Tamam saat on iki de diş ağrısından muztarib olan meflûc bir kadının nezdine gitmeğe mecburum. Binâenaleyh yarım saat sonra geliniz, yâhûd lütfen beni burada bekleyiniz.

-Lakin doktor, pek muztaribim. Mümkün olduğu kadar çabuk tedâvî edilmek isterim. Diye itirâf ettim ise de esâsen bu sözümün câlî olduğu tabîi idi. Zirâ doktorun ellerinin çeneme dokunmasının hiç olmazsa yarım saat daha tehire uğraması bence memnûniyeti mûcib oluyordu. Otuz dakika daha istirâhatim temîn edilmiş demek idi.

-Mamafih o meflûc kadının mutlaka benden evvel tedâvî edilmesi icâb ederse pekâlâ, gidiniz doktor; fakat ricâ ederim çabuk avdet ediniz. Dedim. Doktor müstehzîyâne tebessüm ederek çıktı gitti. Beklemeğe başladım. Bir çeyrek saat kadar sonra yavaşça kapı vuruldu. Hiç sesimi çıkarmadım. Daha hızlı vurulmağa başladı. Sabırsızlıkla: Köylü girdi. Mutlaka bunlardan biri peder ve diğeri oğlu idi. Yepyeni mavi gömlekleri, iri çivili kaba kunduraları, ellerinde renkli ve damalı mendile sarılmış bir paket ile ikisi de köy hayatını tasvîr tarzında yapılmış tablolarla görülen köylü resimlerine benziyorlardı. Şunu da ilâve edeyim ki oğlanın çehresi büyük bir sarı mendil ile sarılmış olduğundan hemen görülemeyecek gibi idi. Onun da dişi ağrıyordu. İki köylü eşiğin üzerinde tevakkuf ederek beni ihtirâm-kârâne sûrette tekrar tekrar selâmladılar. Hafifçe başımı eğerek iâde-i selâm edip elimde bulunan bir mecmuânın mütâlaasına daldım. Oğlu hemen bir kanapeye atılıp inlemeğe başlamıştı. İhtiyâr, nazar-ı dikkatimi celb etmek için öksürür gibi yaptıktan sonra:

-Bizim oğlanın dişi çürük de sızlanıp duruyor.

Dedi. Lafı çabuk kesmek için sadece:

-Yazık.

Cevabını verdim. İhtiyâr oğluna hitâben:

-Ne haykırıp duruyorsun be! Yumurtlayan tavuk gibi öldük. Biraz cesaret lazım. Dişçi efendinin şimdi bizimle meşgul olmağa vakti yok zannederim. Biraz beklemek icâb ediyor.

Oğlunun inlemesi arttı. Onun inlemesinden ve ihtiyârın kaba tavırlarından sıkıldığım için artık dişçiyi beklememeğe karar verdim. Kapıya doğru yürüdüm. Peder, eliyle oğlunu bir kere dürttükten sonra önüme geçip yolumu kesti. Tehdidkârâne bir tavırla:

-Nereye gidiyorsunuz?

Dedi. Hayretle cevap verdim:

-Görüyorsunuz a, gidiyorum.

-Ya! Kaçıyorsunuz ha! İş böylece olur biter mi zannediyorsunuz! Hayır! Burada kalacaksınız... Yoksa kemiklerinizi kırarım.

-O niçin?

-Çocuğu tedâvî etmek lazım da onun için. Bizim sırtımızda güzel redingotlar yok diye ehemmiyet vermemek istiyorsunuz!

Hataya bakınız ki herif beni Amerikalı dişçi zannetmiş. Yanlışını kendisine anlatmak istedim ise de sözümü ikmâl etmeğe meydân vermedi:

-Bana bakınız, çocuğun canı yanıyor. Tedâvî etmeli. İki günden beri canı burnuna geldi. Parayı da peşin verdim.

Diyerek elindeki mendilin düğümünü çevirip bir eski çanta çıkardı. İçinden bir gümüş sikke alıp bana göstererek:

-İşte, görüyorsunuz ya.

Dedi. Cevabı vermeğe mecbur oldum:

-Lakin ben doktor değilim.

-Ben öyle dolma yutmam.

Bu sırada oğlu daha ziyâde homurdanmağa başladığından:

-Doktor olunuz, olmayınız. Herhâlde buna bir çâre bulmalısınız. Yoksa...

Diyerek gömleğinin kolunu sıvayıp sinirli, gayet kavî ve ağır işlere alışmış pazısını gösterdi, ki herhâlde bununla inecek yumruğun neticesi hayırlı olamazdı. İş sarpasardı. Ne yapmalı? Pederinin gösterdiği şiddetin intikâmını oğlundan almağa karar vererek bulunduğumuz odanın karşısındaki odaya girdim. Delikanlıyı hastalara mahsûs koltuğa oturttum.bir iskemlenin üzerinde bulduğum beyaz bir önlüğü bile bağladım. Küçük bir masa üzerindeki âlât-ı cerrâhiye takımını görünce hasta birdenbire susmuş idi. Ne yapacağımı kendi kendisine soara gibi bir tavırla, havf ve hayretle bana bakıyordu. İhtiyâr, heyecanla bir köşeye çekilmiş, öksürüğünü zabt etmeğe çalışıyordu. Zavallı dalikanlıya:

-Ağzını aç.

Dedim. Onun ağzı açık durduğu sırada türlü türlü âlâtın, kerpetenlerin, ince şişlerin, sondaların arasında hangisini kullanacağımı bilemeyerek şaşkın şaşkın arıyordum. Hiddetim sükûnet bulmuştu. Yapacağım hareketten bir cürm olduğunu düşündükçe azâb-ı vicdân hissetmeğe de başlamıştım. Hayır! Bir delikanlının felâketine sebep olmak istemiyordum. Birdenbire “Buldum!” dedim. Bulduğum şey, avâm halkın İngiliz üsûlü savuşmak dedikleri tarz-ı hareket etti. Delikanlının ağzı hâlâ açık durduğu sırada güyâ aradığım aleti, kutuda mevcut-ı âlât miyânında bulamamışım gibi yaparak:

-Odamda kalmış olmalı. Alıp geleyim.

Diyip kapıyı açtım ve arkadan kapadım. “Hele şükür kurtuldum!” diye merdivenlerden aşağıya ineceğim sırada karşımda -aah sol yanağının bir parça şişmiş

olmasıyla berâber yine o kadar latif olan- Greenville'e yeni geldiğim zaman meftûnu olduğum genç kadını bulmayayım mı? Sokakta kendisine tesâdüf ettiğim zamanlar gölgesi nazarımdan gâib oluncaya kadar arkasından bakardım. Geçtiği sırada kalbimde şiddetli bir helecân hâsıl olurdu. Hâlbuki onunla bir arada bulunmak, konuşmak, kendisine karşı ne gibi hissiyât ile mütehassis olduğumu anlamak, hayır bunlar henüz müyesser olmamıştı. İşte şimdi -belimde beni gülünç hâle koyduğunu hissettiğim bir önlük ile- birinci defa olarak karşısında bulunuyordum. Şaşırdım. Kaldım. Mırıldanma kabilinden bir tavrıla:

-Ah! Doktor, bana çabuk sıra gelecek mi? O derece muztaribim ki. Ricâ ederim, beni teskîn ediniz.

Dedi. Nasıl? Oda mı? Acaba ben hakikaten Amerikalı dişçiye benziyor muydum? Kendisine o kadar muhabbet-âmiz nazarlar atfeden zâbiti tanıyamıyordu! Ah murdâr köylüler beni ne garip bir hâle koydular! Madam (Germain Martil) benim şaşkınlığıma ve herhâlde hissettiğime göre çehremi pancar gibi kızarmış olmasına dikkat etmeksizin devam ediyordu:

-Bu ağrı, dişime dün şekerleme yer iken ârız oldu. İşte pis boğazlığın mücâzâtını gördüm. Lakin sizin hazâkatinizi işittim doktor. Eminim ki beni çabucak şifâ-yâb edersiniz değil mi?

Ahh! Şu karşımdaki çehre ne kadar latif idi! Şu genç kadının zarif vücudunu kollarım arasında sıkıştırmağı, akşamağı, onu muztarib çocuklara edilen nûvâzişlere gark etmeğı ne kadar arzu ediyordum. Çah-fâide! Tâli' nâsâzım beni işte onun karşısına bir dişçi şeklinde çıkarttı. Ne yapayım, artık rolümü nihâyetine kadar oynamak icâb ediyordu. Boyun kırarak dedim ki:

-Madam, bu kadar latif bir ağızdan sudur eden ricâyaya karşı mukâvemet edebilmek bence kâbil değildir. Benimle berâber geliniz. Sizin burada bulunmanızın beni diğer iki müşterinin elinden kurtarmağa yardımı olur. İkimiz birlikte, köylülerin sâkitâne ve saburâne avdetimi beklemekte oldukları kâbineye girdik. Genç kadına

oturmasını ricâ ettim. Bu sırada evcâğının asabına tesir etmesinden nâşî ayağıyla geçenin üzerine hafif hafif vurmakta idi. Köylü delikanlıya:

-Alete hâcet kalmadı.

Diyip sarımrak renkli bir tozu hâvî bir kutuyu lâlettâyin alarak tozu bir bardak suyun içine boşalttıktan sonra hastaya bununla ağzını gargara etmesini ihtâr ettim. İhtârıma tevfiğ-i hareket etti. Biraz heyecanla elbette istemezdim. Lakin derhâl müsterîh oldum. Çünkü delikanlı gargarayı müteâkib elinin tersiyle ağzını silerek:

-Aman pek iyi geldi. Baba, artık ağrı kalmadı.

Dedi. Hareketim âdetâ mucize kabilinden bir şey olmuştu. Kim bilir nasıl toz imiş? Aman iki köylünün bana nasıl teşekkürler ettiğini görse idiniz!

-Pekâlâ, artık gidebilirsiniz.

Dedim. İhtiyâr köylü biraz tereddüdle bana bir egoy uzatarak titrek bir sesle kâfi olup olmadığını sordu.

-Hiçbir şey istemem. Oğlunuzun ıztırâbını teskîn etmek meserreti bana kâfidir.

Dedim. İkisi de hemen ayaklarına kapanmak derecesine gelmişlerdi. Artık bunları başımdan savmak için yavaşça kapıya doğru iterek dışarıya çıkardım. Madam (Germain Martin)in yanına avdet ettim. İcrâ ettiğim parlak tedâvî, mahc übiyetimi biraz azaltmıştı. Beyân itizâr ederek:

-Şimdi artık emrinize muntazırım...

Dedim. Yüzüne bakıyordum. Her bakışta nazarımdaki letâfeti artıyordu. Düşünüyordum: Latif, câzibedâr, sevimli bir kadın. Hissiyât-ı kalbiye ve ruhiyeyi tahrîk edebilecek bütün hasâili câmi. Sevmek istediğim, daha doğrusu sevmekte olduğum bu kadın, her erkeğin tahayyül ettiği bedâyi-i nisvîyeye tamamıyla mâlik idi ise de bütün bu hissiyâtı ona teşrîh ve izâh edebilmekten memnû idim. Dişçi vazifesinin nihâyetine kadar vâsıl olmak icâb ediyordu. Mamafih Amerikalının gelivermesinden korkuyordum.

Herifin mevki'ni gasb etmiş olduğumu itirâf etmekte de tereddüd eiyorsum. Ne ise, sergüzeşt pek tuhaf olduğu gibi nihâyetine kadar takîb etmek de lazım geliyordu. Beyaz ve gülünç önlüğümü çıkarmıştım. Kadıncağıza biraz vakurâne bir tavırla:

-Lütfen şu koltuğa oturunuz.

Dedim. Mutîyâne oturdu.

-Çok ıztırâb verir mi?

Diye sordu.

-Yok canım, ha şöyle ağzınızı iyice açınız.

Cevabını verdim. Gözlerimin önünde arz-ı didâr eden incilere karşı bir nidâyı takdir-i izhârından kendimi alamayarak:

-Ah! Ne latif ağız! Ne güzel dişler! Âdetâ bir gonca üzerine kar taneleri düşmüş gibi.

-O! Doktor.

-Affınızı talep ederim. Takdirâtım bana galebe etti. Ağrı ne tarafta?

-Sağ tarafta.

-Mel'ûn diş! Görüyorum. Bir şey değil. Diş etinde ağrı var. Bu da çok tatlı yemekten ileri gelmiş! O derece obur olmak da ne kadar fenâdır ya!

Hakikat-i hâlde hiçbir şey göremiyordum. Yalnız dişlerin lekesiz beyazlığı! Dedim ki:

-Şimdi size teskîn edici bir tertip hazırlayacağım. Ağızınızı kapayınız da bakalım yanakta şişkinlik var mı? Pür tarâvet çehresinin üzerinde kemâl-i zevk ve haz ile elimi gezdiriyordum. Temâs ziyâdece bir şiddetle vukû buluyordu. Bana nâgehânı bir hoş ârız oldu. Şu zarif ve genç çehreden, tesir-i ıztırâb ile hüsn ü letâfeti bir kat daha

tezâyüd eden gözlerden sermest olarak yavaşça dudaklarımı Madam (Germain Martil)in yanağına yaklaştırdım ve bir buse kondurdum. Titreyerek ayağa kalkıp:

-Mösyö!

Dedi. Mütehayyirâne bir tavırla cevap verdim:

-Ne var? Siz Amerika usûlünü bilmiyor musunuz? Sizi şu kıskaçlar ve kerpetenlerle tedâvî edeceğimi mi zannediyorsunuz? Böyle şeyler umûmî meydânlarda görülen şarlatanlara yakışır. Bir kadının diş ağrısını teskîn etmek için bundan daha âlâ bir ilaç olmayacağını medîd bir tecrübe neticesinde anladık. Buse bir mukaddeme, yani teşhis kabilindendir. Nim mütebessim ve nim mütehayyir bir tavırla bana bakıyordu. Dedi ki:

-Ne tuhaf usûl. Zannedersem latife etmek istiyorsunuz.

-Asla. Zaten benim şöhretime bâis olan da bu usûldür. Ağrının şimdi daha hafifleştiğini, az vakitte kâmilten zâil olacağını hissetmiyor musunuz?

-Sahih mi?

-İşte görüyorsunuz!

Usûlümün mükemmeliyetini isbât etmiş olmak üzere bir buse daha aldım.

-Hiç bilmiyordum.

Diye mırıldandı. Sonra ilâveten:

-Muhibbelerim bana böyle bir şey söylemediler.

Dedi. Küstâhâne bir tavırla sordum:

-Onları da tedâvî etmiş miyim?

-Evet.

-Kadınlardaki hiss-i hicâb, hakikati söylemeğe mânî olur. Muhibbeleriniz Madamları da bu usûlden başka bir tarzda tedâvî etmedim.

-Madam (De Sparon)u da mı?

-Madam De Sparon'u da.

-Buna taaccüb ettim. O kadar iffet-füruş bir kadın...

-Adam siz de!

-Haykırmadı mı?

-Bir tokat vurduğunu itirâf ederim.

-Gördünüz mü ben onu iyi bilirim. Ey tokattan sonra?

-Sonra mı? Onu da diğerleri gibi tedâvî ettim.

-Ya Madam Bartel?

-Madam Bartel mi...

-(mânâlı bir tebessümle) Evet altmışlık bir kadın.

-O! Hayır, benim ilacım ancak sizin gibi genç ve güzel kadınlara tesir eder.

Biraz kızardı. Dedi ki:

-Fransızlara zenperest derler. Mamafih Fransızların Amerikalılara böyle bir usûl tedâvî bulmak muzafferiyetini terk etmiş olmaları şâyân-ı hayret olduğunu itirâf etmelisiniz.

-Bu bâbda ilk fikir bir Fransız'da peydâ olmuştur Madam.

-Ya buseden sonra ne yaparsınız?

Derhâl cevap veremedim. Cüreti arttırmak mı, yoksa hakikat hâli itirâf etmek mi lazım geliyordu? Saâdet hemen elimin altında idi, onu kaçırmak olamaz! İşte bunun üzerine genç kadına en samimi bir tavırda ilân-ı aşk ettim, beni ne sûretle meftûn ettiğini anlattım. Melâhat-ı vechiyyesinden uzun uzadıya bahsettim. Saçlarından bir kısmının gözleri üzerine dökülmüş olduğunu görerek bunları toplamak istediğimi

söyledim. Henüz harekâtımın latife veya ciddi olduğunu tayîn edemeyen Madam (Martil)i kollarından yakalayıp mukâvemet edebilmeine meydân kalmadan nim mes’ud köz kapaklarından buse-çin oldum. Ah! Bu, ilk tecrübe busesine benzemiyordu. Bu, bütün kuvvet-i ruh ile seven bir kimsenin nüvâziş-i ihtirâskârânesi idi. Birdenbire kapı açılıp hulkumi bir sadâ ile:

-Artık sıkılmayınız!

Sözleri işitildi. Aman Yarabbi, Amerikalı dişçi avdet etmiştir. Ben ise onu kâmilten unutmuştum! Herif birdenbire içeriye girince Madam (Martil)in şaşkınlığını tasavvur etmeli. Mahcûb bir hâlde odanın bir köşesine çekildi. Dişçi dedi ki:

-Evet, epeyce bir müddet buradan gaybûbet ettim. Affınızı talep ederim. Fakat hüsn ü refâkat sâyesinde size zaman o kadar uzun görünmemiştir. Zannederim. Dişçi bu sözü ikmâl ederken eliyle Madam (Martil)i gösteriyordu. Genç kadın, dişçinin bu kadar mutmâine söz söylemesinden mütehayyir olarak:

-Bu Efendi kimdir? Bu ne demek olacak?

Diye sordu. Yanına yaklaşarak dedim ki:

-Şu demektir ki Madam, size arz-ı itizâr etmeliyim. Ben dişçi değilim. Tesâdüfen garip bir yardımıyla o köylü delikanlıyı tedâvî ettim. Siz geldiniz, hatırlıyor musunuz, bana: “Merhameten beni tedâvî ediniz.” Dediniz. Ben de merhameten yapmak istemediğim şeyi muhabbeten icrâ ettim.

-O hâlde o söylediklerinizin hepsi?

-Hatırıma aks ediyordu. Sizi seviyorum Madam. Bu fevkü’l-me’mûl fırsattan istifâde ile bunu size itirâf ettim. Ah sizin diş ağrınızı takdîs ederim; kendimin diş ağrımı da!

-(mütehayyirâne) Benim dişimde artık ağrı kalmadı.

-(meserretle) Benimki de kezâ. Muhabbet, bizim ıztırâbâtımızı izâle etti.

-(gölerek) Biliyor musunuz doktor, usûl pek mükemmel!

Bu sırada Amerikalı dişçi:

-O hâlde buraya ne yapmak için geldiniz?

Diye sormasıyla genç muhibbem işvebâzâne bir tebessümle:

-İstikbâl bunu size anlatır.

Cevabını verdi ve mütehayyir bir hâlde kalan Amerikalıyı selâmlayıp vedâ ederek kendisini arabaya kadar götürmek üzere bana müsâade verdi. Artık mâba'dını keşfedersiniz. Kendisini böyle garip bir sûrette diş ağrısından kurtarmış olduğum genç kadını ziyâret etmeğe mezun oldum ve altı hafta sonra onunla izdivâç ettim! İlk davetnâmeyi, saâdetimizin müsebbibbi ihtiyârî olan Amerikalı dişçiye gönderdik. Şimdi her kimin diş ağrısından muztarib olduğunu işitirsem, bu ıztırâb-ı şedîde karşı saâdet-i hayatımı medyûn olduğumu düşünüyorum.

3. 3. 12. İmzasız / Cahil General

Bir zamanlar Fransa'da Pavanetto nâmında bir zâbit var imiş. Gayet câhil olan ve cehli her zaman yüzüne vurulan bu zâbit, devr-i istibdâdda bizdede pek çok câhillerin yüksek mevki'leri işgâl etmiş olmaları gibi, tâli'n yardımıyla general mevki'ne kadar vâsıl olur. Bir aralık Fransa'nın "Cannet" kasabasında bir vak'a zuhûr eder. Az bir müddet zarfında bu vak'a bir isyân hâlini alır.

General Pavanetto bu şûrişin teskîni için bir miktar asker ile mahal-i mezkûre sevk olunur. Fakat oraya vâsıl olduğu zaman bir diğer taraftan da Courneve nâmında nâmında diğer bir zâbitin kumandası altında bir müfreze daha sevk olunur.

Pavanetto ile Courneve aynı vazifenin ifâsıyla mahal-i şûrişte birleşirler. İcrâate de başlar iseler de cehâleti ma'rûf olan Pavanetto'nun verdiği münâsebetsiz emirler Courneve'yi pek ziyâde bîzâr eder. Courneve ihtârâta bulunmak ister. General câhillere mahsûs bir gurur ile:

-Ben her hareketimi kânuna tatbîk ediyorum... Kânundan başka bir şey tanımam!

Cevabını verir ise de kânuna asla vukûfu olmadığını kendisinden başka herkes biliyor imiş. Bir gün yine pek münâsebetsiz bir emir verir. Courneve artık sabır edemez. Bu emri geriye almasını söyler. Pavanetto hiddetlenir:

-Ben dünyada iki şeyi pek iyi bilirim... Biri hayvana binmeği diğeri de kânunu... Hayvana nasıl biner isem kânuna da öylece binmişimdir. Kânun benim elimdedir....

Der. Courneve artık dayanamaz. Câhil generale müstehzîyâne bir kahkaha ile şu cevabı verir:

-Hakkınız var... Fakat haddim olmaksızın size hayırhâhâne bir ihtârda bulunacağım. Ne kadar mâhir bir süvâri olur iseniz olunuz huyunu, tabî'atını bilmediğiniz bir hayvana binmek cesaretini gösterdiğiniz zaman tepe taklak olup beyniniz üzerine düşmek tehlikesine her zaman marûz olduğunuzu da hatırdan çıkarmamalısınız... Câhil general sükûta mecbur olur.

3. 3. 13. İmzasız / Damat İmtihânı

Mösyö Larousse son derecelerde hasîs bir adamdır. Ama ne derecelerde hasîs? Son derecelerde! Mümkün olsa hânesi dahilindeki mesârifin kâffesine nihâyet verecek, yemeği kaldırmak için açlığı da inkâr edecek ama ne yapsın ki iktisâdın bu derecesi mümkün değil. Mösyö Larousse'un yetişmiş, gelinlik bir kızı vardır. Matmazel Allen Larousse pek güzel, pek sevimli bir kızdır. Bu güzel kızcağıza birkaç tâlib zuhûr eder ise de Mösyö Larousse:

-Veremem. Ben önüme gelen adama kız veremem...

Diyerek cevab-ı redd verir. Âhiren Mösyö Auguste nâmında bir tâlib daha zuhûr eder. Bu da son derecelerde hasîs olmakla berâber para biriktirmeğe fevkâlâde heveskâr olduğundan konu komşu Mösyö Auguste'u, pek münâsib ve muvâfık bir damat olmak üzere Larousse'a prezente ederler. Komşulardan biri bu işe bizzat tavassut

eylemekte imiş. Auguste hakkında bir hayli medâyhde bulunduğu sırada Larousse der ki:

-Dostum. Ben böyle sözleri kulak vermem... Kızımı isteyen bu delikanlı genç imiş, istikbâli parlak imiş. Falan imiş... Bence bu sözlerin ehemmiyeti yok... İktisâda riâyeti var mı?

-O.... Hiç sormayınız... Bu husûsta sizi fersah fersah geçeceğinden eminim... O kadar muktesid ki mâliye nâzırı olmak için bundan daha münâsib bir kimse göremem...

-İyi ama bunu ben tecrübe etmeliyim...

-Âdetâ bir imtihân desen a...

-Evet. Bana damat olmak isteyen adamı imtihân etmeliyim...

-Pekâlâ. Ben Auguste'un bu imtihânda da birinciliği kazanacağından şüphe etmem... İmtihân için tayîn olan gün kararlaştırılır. Larousse yevm-i muayyende gidip Auguste'u mahal-i me'mûriyetinde görür.

Bir müddet konuştuğundan sonra der ki:

-Kerîmem Allen ile izdivâcınıza henüz kat'î bir karar veremedik ise de herhâlde muvâfık bir karar verileceğinden emin olunuz...

-Teşekkürler ederim.

-Bu sûrette Allen ile şimdiden muhâbereye girişebilirsiniz... Bu husûsta hiçbir mânî yoktur...

Muktesid damat biraz mahcûbâne bir tavır ile ellerini ovuşturur. Der ki:

-Bu muhâbere ne gibi bir vâsıta ile olacak?

-Mektup ile...

-İyi ama... Bilmem nasıl olur?

-Neden tereddüd gösteriyorsunuz? Bir mânî mi var?

-(mahcûbâne) Mânî değil ama... Onun gibi bir şey...

-Anlayamıyorum... Bir mektubu postaya vermekte bir suûbet var mı?

-Ah nasıl anlatayım? Posta pulunu siz hediye etmiş olsanız hiçbir suûnet kalmaz... Lakin pul parasını vermek bana düşer ise maatteessüf kerîmeniz ile muhâbereye girişmek kâbil olamayacak... Mösyö Larousse Auguste'un filhakîka kendisinden daha muktesid, ve daha hasîs olduğunu görünce, bu izdivâç için hemen o gün cevap-ı muvâfakat verir...

3. 3. 14. İmzasız / Kondüktörün Tedbiri

İngiliz'in biri şimendüfer ile vukû bulan seyahatlerinden birinde vagona yalnız kalmak ister. Kondüktörü çağırıp der ki:

-Uğradığımız istasyonda buraya hiçkimseyi koymayıp beni yalnız bırakmak için bir çâre bulur iseniz son istasyonda size on şilin bahşiş vereceğim... kondüktör düşünür. Epeyce bir tefekkürden sonra:

-Buldum... Bir tedbir buldum. Merak etmeyiniz... Yalnız kalacaksınız...

Diyerek oradan çekilir. Filhakîka tren hangi istasyonda tevakkuf eyler ise kondüktör, İngiliz'in bulunduğu vagona takarrüb edenlerin kulaklarına bir şey söyler. Yolcular da bilâ-tereddüd hemen başka vâğona girerler. Son istasyonda İngiliz bahşişi verdikten sonra der ki:

-Teşekkür ederim. Pek memnûn oldum. Fakat yolculara ne diyor idiniz? Bana pek merak oldu...

-O vagona deli var. Sakın girmeyiniz diyor idim... İngilizdeki sûret!

3. 3. 15. Cemil Süleyman / Fikret'in Kuzusu

Bütün çocuklarda, her şeyinden ziyâde bir şeye meyl ve teveccüh etmek ihtiyac-ı derûnisi vardır ki sen ilerledikçe başka bir şekl-i tekâmüle giren bu temâyül;

ibtidâ her gördüğünü taklitten başlayarak cinsiyete göre ayrı ayrı mecrâlar takîb eder... Bir kız; bebekten, misafirlikten, ufak tefek ev işlerinden vâlideliğe, kadınlığa, erkek bir çocuk; elinde kırbaıyla ev içinde ötekini berikini yâhûd münhasıran -bîşûphe izâcâtına en ziyâde tahammül gösteren- bir kişiyi haşlamaktan, acizlerine, kudretsizliklerine rağmen muârizına karşı ihrâz tagallüb ihtiyacıya ufak mücâdelelerden başlayarak bütün oyunlarında bir hüviyet riclâne iktisâbına sâî sevâik-i ruhiye ile erkekliğe doğru bir incizâbın taht-ı tesirindedir. İkisi de aynı sûretle, o dakika için, muhitlerinde kendilerini işgâl edebilecek eğlencelerden yalnız birini tercih ederek en ziyâde ondan haz alırlar, ve bu hattın neşve-i zevki, onları o derece sermest eder ki o an için gözlerine başka bir şey görünmez, her şeylerinde olduğu gibi sevgilerinde de daima bir ifrât vardır. Sonra, bütün oyunlarında kendilerine refâkat edecek diğer bir vücudun iştirâkına arzu ederler. Bu, komşu kızları, akraba çocukları, hatta büyüklerden bir an içinde kendi yaşlarına iniveren ihtiyârlar, kendilerinde bir diğeriyle konuşabilmeğe salâhiyet görmeyen ve fakat insanlarda bir ihtiyaç muhâzara ile kendi kendine söylenmekten ise evin çocuklarıyla ihtilâtı nimet addeden hizmetçi kızlarla uşaklardan intihâb edilir. Bunlar miyânında bazen evin kendisiyle kanaryası da dahildir... Amcazâdemin bunlardan başka bir de kuzusu vardı... Bu, bîşûphe seven olduğu için sevdiklerinin içinde en kıymetlisi idi. Öyle ki sabahleyin gözünü açar açmaz hatta pek sevdiği sütlü çayını içmeden bahçeye koşar ve onu, sûret-ı mahsûsada yapılmış mini mini ağılından çıkararak gezdirir; otlatırdı. Bu kuzu alındıktan sonra Fikret'i, evin içinde hemen görmez olmuştuk. Daima onun yaramazlıklarına, gürültülerine alışan kulaklarımız; bu küçük haşarının sesini nâdiren işittiği için derin bir sükûn içinde duyulan bir tınnet baîde nev'inden çınlardı, onun, kuzusuyla bahçenin bir köşesinde inzivâsına hepimiz hayret ediyorduk. Fikret. Bu, bir dakika bir yerde durmağa tahammül edemeyen cevval ve ateşin çocuk... Nasıl oluyordu da aynı mevki'de saatlerce bir şeyle meşgul olabiliyordu! Bu, evin içinde herkesin ağzında hayretle telakkî edilen bir mesele idi ki keşf-i esrârında izhâr-ı acz olunurdu. Bazen pencereden tedkîk ediyordum: Elinde kuzunun yularıyla bahçenin bir tarafında oturur; otların tazelerini yolarak ona yedirmeğe çalışır ve o, yememekte ısrâr ettikçe zorla ağzına tıkmak isteyerek saatlerce uğraşıyordu. Sonra onun, kendi kendine

koparıp yemekten hazzettiğini anlayınca serbest bırakır ve otların arasına uzanarak derin bir hayret içinde, onun nasıl otladığını temâşâyâ daldı. Hatta bir gün, onu böyle dalgın dalgın seyrederken yavaş yavaş gözlerine çöken bir sıklet-i hâb ile akşama kadar bahçede uyumuş kalmıştı. Onu böyle çocuğuna ihtimâm eden bir vâlîde takayyüdüyle ve yorduktan sonra bir parça da uyumak lazım geldiğini düşünerek bir ağacın altında, zorla ayaklarını bükerek yatırır; o, gözlerini kapayınca kadar beklerdi. Bazen bu kadar usluluğa tâkat getiremeyen dimâğında birden uyanıveren bir fikirle onu öteye beriye koşturur; arada sırada, elinden çok eksik olmayan kırbacıyla bir araba bârgîri gibi bahçenin şoselerine sevk eder ve fırsat buldukça ona bir binek atı vazifesinde tahmil ederek üzerine binmeğe çalışırdı...

Pederi, yağmurlu havalarda, onun bahçeye çıkmasını men' etmişti. Fakat amcazâdem, ona bir çâre bulmakta geçikmedi. Hava, biraz kararmağa başlayınca kuzu, içeriye alınırdı. Ve sabahtan akşama kadar odadan odaya, halılardan kanapelere, sofâdan yatak odasına kuzu ile seyrânlar yapıldı. Hatta bir gece, onu yatağına almak için hanım nenesiyle kavga etmiş ve bu, bir türlü is'âf olunamayan arzusunun gayz-ı tehevvrüyle saatlerce ağlamıştı...

Bir gün kuzu hastalandı. Bir şey yemiyor, gözleri kapalı, mütemâdiyen öyle düşünüyordu. Bu haber evin içinde şüyû bulur bulmaz bütün aile halkı, bu zavallı hastanın etrafından bir halka teşkîl ederek esbâb-ı marzî keşfetmek isteyen nazarlarla uzun uzun muâyene ettiler. Birisi “Terli teli su içirmişlerdir.” Diyor; bir diğeri, ağıla konmağa unutulurak bütün bir gece yağmur altında kaldığını ileriye sürüyor ve nihâyet bunlar arasında isbât hazâkat edebilecek bir kimsenin bulunamayacağına kanâat eden Fikret:

-Cemil ağabeyim doktordur; gelsin; o baksın...

Diyordu. Bu fikir herkes tarafından kabul edildikten sonra, beni çağırdılar. Fikret aşağıdan bağıırıyordu:

-Ağabeyin, viziteni veririm, gel...

Edilen tedâvî kâr-gir tesir olamayarak kuzu ertesi günü terk-i hayat etti.
Hizmetçi Ömer ağa;

-Bıçağı yetiştirdim. Sakın etini atmağa kalkışmayın...

Diyordu. O günden sonra, Fikret, evin içinde bir gölge gibi, dolaşıyordu. Gürültü etmiyor, kuzusunun hatıra-ı mâtemine elinden geldiği kadar riâyet ediyordu...

Bir gün, onu, yanımdaki odaya girerken gördüm. Saatlerce odada, sessiz, ne yaptığını merak ederek kapının aralığından baktım. Kuzusunun postunun üzerine yüzü koyun kapanmış yatıyordu. Ağlıyor muydu? Yanına gittim; gözlerinin etrafı kızarmış olduğu hâlde uyuyor buldum. Ve bu hassâs çocuğu böyle karşıdan seyrederken derin bir rikkat içinde dondum; kaldım... Fikret kuzusunun mâtemini tutuyordu...

3. 3. 16. İmzasız / Milyonerin Dalkavuğu

Maghnia şehirindeki Madam Pati'yi elbette tanırırsınız... İsmi olsun işitmişsinizdir. Dünyanın en meşhur Maghnia'sı. Rivâyete göre husûsî konserlerde bir gecede birkaç defa tagannî için üç yüz lira kadar para alıyor imiş...

Sadâsıyla milyonlar kazanmış olan Madam Pati geçen sene New York'ta bulunduğu esnâda tuhaf bir vak'aya tesâdüf eylemiştir. Milyonerlerden biri tarafından bir konsere avdet eylemiş. Madam Pati yarım saatlik bir müddet için beş yüz İngiliz lirası aldığı bu konserde ifâ-yı vazife eyledikten sonra taâm zamanı gelir. Milyonerin misafirleri taâm salonuna geçerler. Fevkâlâde bir sûrette müzeyyen sofralar önünde ahz-ı mevki' ederler. Sâhib-i hâne milyonerin Mösyö Clark nâmında gayet tuhaf bir de dalkavuğu var imiş. Nekre-gûlukta emsâli bulunmayan bu adam son derecelerdeki şişmanlığı ile şeklen de gülünç imiş. Sofrada tesâdüfen Madam Pati'nin karşısına tesâdüf eylediğinden bir aralık Maghnia'ya der ki:

-Bu gece benim için de bir şarkı söyler misiniz?

-Söylerim ama buna mukâbil siz de bana ne verirsiniz?

-Şişmanlıktan yani kırk elli kilo kadar fazla bir yağdan başka bir şeye mâlik olmadığımı bilmiyor musunuz?

-Biliyorum ama ne yapayım? Ben de bedavaya şarkı söyleyeyim.

-(düşünerek) Pekâlâ... Ne ister iseniz yaparım.

-Ne ister isem yapar mısınız?

-Yaparım... Ciddi söylüyorum yaparım...

-Ben de söylerim....

Madam Pati hemen orada gayet güzel bir şarkı söyler. Herkes mahzuz olur. El çırparak alkışlarlar. Şarkıdan sonra Madam Pati dalkavuğa der ki:

-Haydi bakalım... Sıra size geldi.

-Emrediniz....

-Şu sofranın ortasına koyup bacaklarınızı da kaldırarak kabak duracaksınız!

Dalkavuk bunu yapamayacağını anlar ise de bir kere söz vermiş bulunur. Yapmamak kâbil mi? Hemen sofranın üzerine atlar, başını koyup küp gibi karnını, tulum gibi bacaklarını yukarıya kaldırır ise de muvâzenesini bir türlü muhâfaza edemez, sofranın üzerine boylu boyuna düşünce kadeh ve sürahi şangırtıları arasında sürekli el şakırtıları ile dalkavuk da alkışlanır!

3. 4. EDEBÎ TERCÜMELER

3. 4. 1. François Coppée / Saâdet-i Beşeriyye Hayalleri

Mes'udiyyet-i beşeriyyenin tayîn mâhiyeti hakkında bahs olunan tariflerin hemen hiçbirisi kanâat kâfiye verecek sûrette değildir. En güzeli, en âlîsi, lekesiz bir vicdânın sürûru, daima icrâ-yı mekkârım ve muallâdan mütevellid mahzûziyet-i ruhâniyye şeklindeki tarifidir. Bunu kabul, hatta tahsin ederiz; lakin bu hâlde, hatta en mükemmelleri göz önüne getirilmekle berâber, insanların pek azı bahtiyâr olmak lazım gelir.

(Joseph de Maistre) diyor ki: “Bir cânîyenin ruhu ne hâlde olduğunu bilemem; lakin nâmûslu bir adaminkini biliyorum: Dehşet içinde!” insanların saffet ve selâmet-i ruhiyeleri hakkında bu dereke-i ifrada düşmemekle berâber en pâk ve selim adamların bile günde yedi defa girîve-i hataya düştüğünü ve sûret mutlaka da sâf ve tâhir vicdân bulunmadığını biliriz. İnsan kendini bir imtîhân ve muhâsebe karşısında, meselâ tehlike-i mevt gibi bir inkılâb azîme yakın gördüğü zaman bunu kemâl-i ehemmiyetle düşünmeğe başlar. Heyhât ki mümkün mertebe az fenâlık etmiş olmak bahtiyâr olmak için kifâyet etmiyor. Bilâkis en az mahrûm olanlar cürm ve hatalarından en ziyâde müteezzi olarak nefislerini en acı bir sûrette tevbih ve muâheze edenlerdir; halbuki âlûde-i fezâhat ve isâ’et olanlar türlü seyyiât ve maâsiyi nasıl kayıtsızlıkla icrâ etmişler ise o kadar da sühûletle unuttur giderler. Bed-tıynet, fûrûmâye olan kâtiller mazlûmların müthiş hayalleri ile ancak tiyatrolarda takîb olunurlar. Sürekli bir azâb-ı vicdânî duymak için insanda az çok nezâket-i ruh olmalıdır; cezâyâ uğrayacağından emin olan bir kâtil, şuûn mâzî içinde hafif, lakin gayr-ı kâbil tamir bir iki kusuru olan hâlis’ül-vicdân bir adamdan mutlaka daha rahat uyur.

Fenâların, icrâ ettikleri fenâlık ile pek az rencide-i bâl olduklarına kaviyyen mu’tekid bulunmakla berâber, bundan dolayı, kendilerinin iyilerden ziyâde bahtiyâr olduklarını tahayyül edemeyiz. Seviyye-i ahlâkiyyeleri dün olan mahlûklar ikbâl ve saâdet-i beşeriyyeyi huzûzât-ı maddîyi de cüst ü cû ederler. Bunun ise ne kadar fâhiş ve ne kadar elyevm bir zan akîm olduğunu söylemek kadar mutâbık hakikat bir şey olamaz. Bütün o lezzetperverân huzûzâtın cepheleri üzerinden usanç, nefret ve istikrâh alâmetleri rûşenâ olur. Bir günün yirmi dört saati içinde huzûzât-ı nefsâniyyeye tahsis olunabilen dakikalar ne kadar kısadır. Mösyö (Rothschild) o kadar milyonları ile berâber bir sabah taâmında uç (Kotlet) yenemiyor. İtiyâd usandırır, sûstimâl tahrip eder. Ezvâk-perestânın ruhunda daima bir hüzn amîk keşf olunur; zirâ bütün ezvâk ve huzûzâtı, her gün kendisinde yine o -ezvâk ve huzûzâtın- dirhem dirhem çoğalttığı vehn ve herem-i cismânî ve bütün anları nerede ise elinden alacak olan endişe-i mevt ile zehir-âlûd olur.

(Chateaubriand) Kendisine mahsûs olan tavr-ı latif-i sevdâvî ile ittisâz olarak diyor ki: “Eğerçi hâlâ saâdet-i beşeriyyeye inanacak kadar mecnûn olsa idim, onu îtiyâdda arardım.” Evet, ama nasıl îtiyâd?

Azîm ve himmet erbâbından biri buna: “İtiyâd sa’y ve ictihâd” diye cevap veriyor. Pek fenâ değil, cesâret sa’y ve ictihâd hakikaten hayatın melâl yek-tırâzına karşı en müessir devâdır. Hatta netice-i mesâîye bakarak bizâtihi sa’y bir sermaye-i saâdetir.”

“Çalıştım ve bütün sa’yımdan kazandığımı ancak bu, yani çalışmış olmaktır!” diyen, bir safsata söylememiştir. Bu kelâm sade, hükmet kadîme erbâbına hâs bir tavır amîki hâizdir.

Öyle ise, haydi sa’y ve ictihâda koşalım; lakin bu da bir afyonun, bir muhaddirden başka bir şey değildir. Bu sâyede dahi ancak aralıkta bir, kaçamak sûretiyle neşe-yâb saâdet olamayacağımızdan emin değiliz; ve bir köşede; bir ma’nevî hücrede yeşil kaplı, köşeleri demirli koca bir defter vardır ki mâdud zamanlarımız ile mükedder saâtlerimiz, irâd ve masraf sûretiyle, ona kaydolunmaktadır.

Bîrahm ü insâf bir dâin olan felâket, defter-i matlûbâtı eline de alarak, (Sent Elen)da Napolyon’u ziyârete geldiği zaman koca imparator:

-“Bu âlemde her şey veresiye!” demiş idi. Demek ki hepimizin hisse-i mes’adet ü felâketimiz vardır. Kânun-ı ezeli böyledir.

Komşunun hâlini merâret-i reşk ile telakkî ederek bir gasb nihânı ile: “O benden bahtiyârdır!” diyen adam selâmet-i fikirden mahrûm addolunur. Ne biliyor? Başkalarının ahvâlinden ne kadar haberimiz var? İnsanlar birbirinden pek farklıdır; birbirlerini pek az tanır; hele birbirlerinin ahvâl-i ruhiyelerine pek cüz’î kesb-i ıttılâ edebilirler. Gayrın derece-i hassasiyetini tecrübe için elimizde mehek yoktur. Bizi garik-i meserret edecek olan bir ikbâl-i servet ihtimâl ki ona hiç ehemmiyet vermeyen bir lâkaydın eline geçer. bizi deryâ-yı yeis içinde galtan edecek olan şu mâtem elîm belki onu his bile etmeyen hodkâma rastgelir. Şân ve şöhre, sâ mân ve servete müstağrik olan bir diğeri biraz sıhhate arz-ı iftikâr ediyor. Sefâlet-i ahvâli heyecanımızı kaldıran bir

başkası âlî bir his, latif bir rûyâ içinde bütün sefâletini unutup gidiyor. Eyvâh ki itilik gibi ekseriyâ hasete de aldanır. Mâmâfih bizi beni nev'îmize acındıran sevk-i tabîî âdildir; zirâ hayatın nasib-i mukadderi mihnet ve meşakkattir. Rahm ve şefkat, güzergâhına çıkan âlâm ve ekdârın cins ve mahiyyetini tedkîk ile meşgul olmayarak sermaye-i tesliyet ve muâvenetini isâr ile iktifâ eder. Bu sevk-i tabîîyye sâdık olalım. Yanımıza gelenlerin bizden daha az mahzûniyet ve daha az felâketle iftirâk etmelerine çalışalım. Ve mâdemki saâdete mutlaka bir tarif arzu olunur; şöyle diyelim:

-Saâdet, başkalarını mes'ud eylemektir!

Ali Nusret

3. 4. 2. İmzasız / Heykeli Nasıl Çaldım?

“Bir mahkûmun defter-i hatırâtından”

İngiltere neşrolunan roman ve hikâyelerden kâffesi nazarı itibâriyle görülmek, bu nükte-i nazarından tedkîk edilmek maksadıyla yazılıyorlar. Bu hikâyede bilhâssa zâbıta me'mûrlarının nazarı itibâriyle mütâlaa eylemeleri maksadına mebnâ yazılmış ve bu tarzda tertip olunan hikâyeye müsâbasında birinciliği kazanmıştır.

En dehşetli cinayetleri îkâ edenler bir müsâbakaya davet edilecek olsalar bu müsâbakada birinciliği ihrâz eylemek şerefine nâil olacağımı bütün İngiltere'de en müthiş cinayetleri, hârikulâde sirkatleri icrâ eylemekle ma'rûf olan erbâb-ı ihtisâs değil bütün zâbıta me'mûrları da tasdik ederler zannederim. Ömrünü bu sûrette geçirmiş olan bir câninin ne derecelerde cesur ve mesleğinde ne kadar mahir bir adam olacağını da söylemeğe lüzûm yoktur. Erbâb-ı mütâlaa cesaret ve mahâretimin derecesini tayîn eylemekle berâber bu meslekte bulunduğum müddetçe, hayatımın ne kadar büyük tehlikelere ma'rûf kalmış olduğunu da tayinde müşkülâta düçâr olmazlar. İşte kendimi erbâb-ı mütâlaaya böyle bir mukaddime ile takdîm eyledikten sonra bin türlü tehlikeler içinde geçen hayatıma müteallik en mühim vakâyiden bir yeni nakl-i hikâyeye eylemek istiyorum:

Bu sergüzeşt bence pek mühimdir. Zirâ cesaret nükte-i nazarından emsâli görülmemiş bir vak'ayı muhtevîdir. İngiltere aġniyâsından Sir Titus'un bilâ-yed Pleiades'in şatosundaki müzede mahfûz olup erbâb-ı ihtisâs taraflarından 50.000 liradan fazla bir kıymet takdir edilen Apollo heykelini sirkat eylemek, zanneder isem epeyce mühim bir iştir.

Bir gece Londra'da avâma mahsûs lokantalardan birinde taâm ettikten sonra sigaramı içiyor idim. Kısa boylu ve yabancı olduġu hâl ve tavrından anlaşılan ve zengin bir adam olduġuna da şüphe edilemeyen bir centilmen bu aralık lokantaya girdi. Etrafa bir göz gezdirdikten sonra doğruca yanıma geldi. Bir sandalyeye oturdu. Güyâ evvelce birkaç defalar beni görmüş gibi bir tavır ile dedi ki:

-Size takdîm edilmeden konuşmak gibi bir cesarete bulunduğumdan dolayı kusurumun affını ricâ ediyorum. İngilizceyi pek güzel söylüyor ise de şîve ifadesinden bir İtalyan olduğunu anladım. Cüz'î bir fâsıladan sonra sandalyesini biraz daha yanıma yaklaştırdı. Etrafımızda bulunanlardan hiç kimsenin işitemeyeceği derecede yavaş bir sesle sözünde devam eyledi:

-Şöhretinizi işittiğim için bir haftadan beri sizi arıyor idim... Zanneder isem Mister Godfrey Venice görüşmek şerefine nâil oluyorum...

-(maksadını anlayamadığımdan biraz heyecanla) Evet... Bu isim benim isimimdir.... Ne emrediyorsunuz? İtalyalı centilmen bana biraz daha sokulduğundan artık burun buruna gelmiş idik. Gayet yavaş bir sesle kulağıma şu sözleri söyledi:

-Sir Titus Pleiades'i tanıyorsunuz değil mi?

-Bilmez miyim? "Longsword" tarafından bir şato su vardır...

-Evet... İşte o zât. Şatosundaki müzede gayet kıymetdâr bir heykel vardır... Apollo heykeli...

-Evet. İşitiyorum...

-İşte... O heykelin oradan sirkat edilmesini istiyorum.

Birdenbire yerimden sıçradım... Kendi kendime: “Acaba bu adam çıldırmış mı?” diye yüzüne bakıyor idim. İtalyan, şu anda kendisi hakkında nasıl bir fikirde bulunduğumu hissetmiş olmalıdır ki:

-Beni çılgın mı zannediyor sunuz? Hayır. Çılgın değilim. Muvâzene-i akliyeme asla hâlel gelmemiştir. İşte bu sözümü, kendimi size prezente etmekle de isbât edebilirim!

Diyerek bana bir kart verdi. Pek nazarda bunun kim olduğunu anladım. Kart üzerindeki “Kont Antonyo Dolaroka” nâmı, İtalyalı meşhur milyonerden birinin ismi idi. Zenginlerin bizde her zaman listesi bulunduğundan meşhur isimleri nerede görsek tanırız. Bunu derhâl tanıdım. Milano şehrinde bir saray kadar cisim ve müzeyyen hânesi bulunduğunu ve bu hânedeki müzesinde âsâr-ı atıkaya müteallik derece-i nihâyede kıymetdâr pek çok şeyler cem edilmiş olduğunu herkes bildiği gibi ben de bilirim. Biraz sükûttan sonra dedim ki:

-İsminizi tanıdım Kont... Maksadınızı da anladım... Hizmette bulunmak benim için bir şeref... Lakin evvel-be-evvel şunu anlamak istiyorum: Londra’da bu gibi bir hizmeti ifâ edebilecek daha pek çok kimseler var iken neden dolayı beni intihâb eylediniz? Zirâ sizde bilirsiniz ki üç seneden beri hâpishânedeydim... Çıkalı bir ay kadar oldu... Yirminci belki yirmi beşinci defa olarak hâpishânededen çıkmış olan benim gibi bir adamın, bir müddet için olsun, iffet ve istikâmetten inhirâf etmemekte Papa’ya bile teveffük gayretinde bulunacağına şüphe etmek mümkün müdür?

-Doğru söylüyorsunuz... Lakin ben bu işi sizden başkasına tevdi edemem.

-Neden? Benden daha mâhir hırsızlar vardır.

-Fakat ben sizin gibisini görmedim. Üç sene mukaddem îkâ ettiğin “Ve yağmur” hâdise-i cinâiyyesinden dolayı taht-ı tevkîfe alındığın gün bu cinayet ve sirkatin sûret terkîb ve icrâsından dolayı hayrette kalmış idim. Esnâ-yı muhâkemede hazır bulunmak üzere iki ay kadar müddet İtalya bile gidememiş idim. Bütün mahâretlerin ve bu meslekteki vakıf ve mâlûmâtın muhâkeme esnâsında tezâhür

eyledi... Herkes, hatta her gün sirkatlerin cinayetlerin envâını gören me'mûrin zâbıta bile mahâretin bu derecesini görmediklerini itirâf eylemiş idiler... Elhâsıl cinayet ve sirkat umurunda bir artist olduğunuzu o zamanlar anladığım için şimdi böyle mühim bir işi size tevdi ediyorum. Bunun için geldim. Zeka ve mahâretimin şu sûrette takdir edildiğini görünce koltuklarımın kabardığını hissediyor idim. Memnû-ı nâma bir tavır ile derhâl şu cevabı verdim:

-Bu meslekteki istidâdımın ilk defa olarak takdir edilmesini gördüğümünden dolayı memnûnum... Teşekkürler ederim... Emrinizi de ifâya hazırım Kont! Fakat bu tasavvur hakkında bana biraz izâhât vermenizi ricâ ederim... Zirâ sizin ne derecelerde azîm ve servete mâlik olduğunuzu herkes bilir. Ben de biliyorum... Apollo heykelini para ile iştirâ etmek daha kolay iken bunu sirkat ettirmeğe neden mecbur oluyorsunuz?

-(altın bir kutudan çıkardığı sigarayı vererek) Pek doğru söylüyorsunuz... İstedığınız izâhâti vereceğim. Bunu etraflıca anlatmak lazım gelir ise pek uzun sürer. Fakat ben muhtasar bir sûrette anlatacağım. Dört seneden beri ben bu heykeli elde etmeğe çalışıyorum. Sir Titus'a bizzat mürâcaat ettim... Eğer etse idim reddeceği muhakkak idi. Zirâ âsâr-ı atîka koleksiyonları teşkîlinde kendisine rakib olan bir adama böyle bir heykeli veremeyeceği tabîdir... Bunu bildiğim için bu gibi işlerde tevessût eden acentelerden bazılarına mürâcaat eyledim... Bunlar vâsıtasıyla bir hayli paralar teklif eyledim. Hâlbuki heykeli elde etmek kâbil olmadı... Sir Titus bu acenteler vâsıtasıyla kendisine teklif olunan paralardan hiçbirini kabul etmedi... Heykelin elli bin lira kadar ettim. Yine reddetti. Sir Titus'da, sâir bütün İngiliz lordları gibi pek garip etvara mâlik bir adamdır. Son defa benim tarafımdan kendisine elli bin lira teklif eden şahsa: "Elli bin değil yüz bin lira verseniz yine kabul etmem!" cevabını vermiş.

Muhâtabım olan İtalyalı zengin sigarasını çekti.

Kendisini ihâta eden tütün dumanı içinde gözleri yarı kapalı olduğu hâlde bir müddet düşündükten sonra dedi ki:

-Benim ne derecelerde muannid bir adam olduğumu bilemezsiniz. Eğer bir şeyi para ile elde edemez isem, her ne yapmak mümkün ise yaparım. Vesâit sâir ile onu

behemehâl elde ederim. Çelik ne derecede sert ve sağlam ise bu gibi ahvâlde benim de inat ve ısrârım o derecelerde metindir. Ne demek istediğimi anladınız ya... Sir Titus, kendisine ne kadar para teklif edilmiş olsa heykeli yine vermeyeceğini anlattı... Şimdi buna karşı ben de heykeli elde etmek için her türlü vesâite mürâcaat edeceğim... İşte ilk planım: Apollo heykelini sizin vâsitanız ile şatodan sirkat ettirmektir... Evet. Böyle yapacağım. Lakin buna sirkat de diyemeyiz.

-Neden sirkat diyemeyiz! Sirkatin başka türlü olmu mu?

-Sirkat değil. Zirâ heykel oradan kaldırılıp bana teslim edildikten sonra imzasız bir mektup ile Lord'a 50.000 liralık bir çek göndereceğim. Bu sûretle heykelin kıymeti olan meblağı vereceğim. Size de bu iş için ayrıca 5.000 lira vereceğim. Nasıl? Bu beş bin lirayı şâyân-ı kabul görüyor musunuz? Muhâtabım gözlerimin içine dikkatle bakıyor idi. Kendi kendime şu sözleri söylüyor idim:

-“Zenginlerde behemehâl bir azda cinnet var. Para fazla olunca insanın aklı da azalıyor...”

Mâba'dı var.

Mustafa Refik

3. 4. 2. 1. İmzasız / Heykeli Nasıl Çaldım?

“Bir mahkûmun defter-i hatıratından”

-Geçen nüshadan mâba'd-

Bir mermer parçasına elli bin lira verecek... Bana da beş bin lira... Fenâ alışveriş değil.... Beş bin lira... Nihâyet iki saatlik bir iş... Biraz tefekkürden sonra dedim ki:

-Kont... Teklif olunan paraaz değildir. Benim gibi, bir müddet için olsun iffet ve istikâmetten ayrılmağa karar vermiş olan bir adamı yeniden baştan çıkarmağa kâfi bir meblağ teklif ediyorsunuz... Bu hâlde teklifinizi ma'a'l-memnûniyye kabul ediyorum... Fakat benim de birkaç suâlüm var.

-Sorunuz! .

-Evvelâ bu heykelin cesâmet ve sıkleti hakkında bana mâlûmât vermelisiniz!

-Evet... Lazım... Bu heykel büyük değildir... Küçük kıtada bir heykeldir... Gayet hafiftir... Bilirsiniz ki vaktiyle Yunanistan'da, Roma'da yapılan heykeller hakkında bir nev'î mermerden îmal olunur idi... Bu da o zamanlar meşhur bir heykeltraş tarafından yapılmıştır... Pek hafiftir... Diyebilirim ki iki kişi bunu kolayca nakledebilirler.

-Âlâ. Fakat bu heykel nerede bulunuyor? Bir kürsü üzerinde midir?

-Evet...

-Kürsüye merbût mu?

-Hayır... Merbût değildir.

-Bu da âlâ! Şimdi bir suâlîm daha var! Bu heykeli oradan kaldıracak olur isem hangi yoldan caddeye daha çabuk çıkarabilirim?

-Bunu nasıl tarif edeyim? Şatonun taksimât dahiliyesiyle hâricindeki yollarını siz görmelisiniz... Mâlûmdur ki senede bir defa şato sâhibi Sir Titus bu müzeyi halka küşâd eder. Herkes gidip ziyâret eder. Müzenin küşâdî zamanına bir iki hafta kaldı... Herkes ile berâber sende girersin. Yolları, salonları, kapıları merdivenleri görürsün... Planını resmedersin...

Kont ile berâber konuştuk. Apollo heykeli hakkında birkaç suâl daha dermiyân eyledim. Bunların da cevaplarını aldıktan sonra gitmek üzere ayağa kalktım. Konttan müsâade istedim. İtalyalı milyoner Milano'daki adresini bir kart üzerine yazarak verdikten sonra yüzer liralık banknotlardan beş banknot verdi:

-İşte size şimdilik be yüz lira veriyorum. 4.500 lira borcum kalıyor... Heykeli oradan kaldırıp Milano'da teslim eylediğiniz gün bu dört bin beş yüz lirayı da alırsınız... Dedikten sonra vedâ ederek çıktı, gitti. İki hafta sonra Sir Titus'un müzesi umûma küşâd edilmiş idi. Müzeyi ziyârete müsâraat edenlerin en önünde bittabî ben bulunuyordum. Binlerce âsâr arasında Apollo heykelini derhâl buldum. İlk işim bunu muâyene eylemek oldu. Kontun dediği gibi heykel, üzerinde bulunduğu kürsüye merbût değil imiş. Bunu anladıktan sonra heykelin bulunduğu salona nereden girip nereden çıkmak mümkün olabileceğini anlamak için etrafa göz gezdirmeye başladım. Bu

tedkîkâtım esnâsında salonların, koridorların, merdivenlerin şekil ve vaziyetlerini zihnimde muhafaza ediyor idim. Şatonun gerek dahilinde gerek hâricinde ne gibi nikâti görmek ve dikkatle zihnimde hıfz etmek lazım ise ettim ise de bu planın bir kâğıt üzerine resmi zarûrî idi. Şatodan çıkıp tren ile Londra'ya avdet eder iken hemen bir kâğıt üzerine şatonun, bütün yolları ve teferruat sâiresiyle berâber mükemmel bir planını resmettim.

Zihnimi en ziyâde iştigâl eden şey heykelin nakli idi. Apollo heykelini oradan kaldırmak, benim için bir iş değil. Lakin mermerden masnû bir heykel, ne kadar hafif olsa bunu nakletmek herhâlde müşkül olduğundan işte en ziyâde bunu düşünüyor idim. Şatoya girelim. Müzenin kapılarını açalım... Bu bir şey değil. Lakin cesâmet-i tabiyyede olan bir heykeli üç büyük merdivenden aşağıya indirmek lazım gelir ki hâne halkını uyandırmaksızın heykeli indirmek kâbil olamayacak idi. Londra'ya dahil oluncaya kadar zihnim hep bu mesele ile meşgul idi. Sirkatte mâhir bir mütehassıs böyle bir işin kuvveden fiile çıkması için ne kadar düşünür ise ben de düşünüyor ve ne gibi planlar tertip eder ise ben de ediyor idim. Lakin bunlardan hiçbirini de muvâfık göremediğimden pek ziyâde canım sıkılıyor idi. Gece yarısı ikâmetgâhıma vâsıl olduğum zaman, beni bu husûsta tesâdüf edilecek müşkülâtan kurtarabilecek bir çâre bulamadığımdan dolayı canım sıkılıyor idi. Sabahleyin erkenden, eski arkadaşlarımdan John Grimes ile Tom Harris'i görerek bu işi eyler ile müzâkere eylemek kararıyla yatağa girdim. Ertesi sabah ilk işim bittabî bu arkadaşlarımla görmek oldu. Bunların geceleri sabaha kadar nerelerde dolaşıp ne ile meşgul olduklarını ve sabaha karşı hangi deliklere çekildiklerini bildiğim cihetle gidip ikisini de buldum. Bu işi bu iki kurnaz hırsıza da anlattım. Beş bin lirayı işitince ikisinin de gözleri açıldı. Jack Grim:

Âlâ... Bu zamanda beş bin lira! Eğer yapabilir isek bizim için işten çekilip rahat etmeğe kâfi... Lakin heykeli aşağıya indirmek mümkün değil... Şatoda bulunanları uyandırmaksızın bu işi yapmak kâbil değil... Dediği gibi Tom Harris de aynı sözleri söyledi. Üçümüz bir araya gelerek ne kadar çâreler var ise düşündük. Her türlü melanet ve şeytanetlere sevk-i zihin eyledik... Bu müzâkeremiz üç saat kadar devam eylediği hâlde hiçbir netice hâsıl eylemedi. Bir müddette ayrı ayrı düşünüp beş

on gün sonra tekrar müzâkere eylemek üzere yek-dîgerimizden ayrıldık. Aradan bir hafta kadar bir zaman geçti. Bu müddet zarfında gece gündüz hep plan tertibiyle meşgul bulunuyor isem de yine muvâfikiyeti temîn edecek bir çâre bulamıyor idim. Şu dört bin beş yüz lirayı kaçıracamız düşünerek pek büyük bir meyûsiyet içinde idim.

Bir gece yine meyûs ve mükedder bir hâlde dolaşır iken bir tiyatro önünden geçiyor idim. Orada eski dostlarımdan birini gördüm. Onun ısrârıyla tiyatroya girdim. Biraz sonra perde açıldı. Oyun başladı. Oyuna baktığım bile yok. Ben hep ma'hûd işi düşünüyorum. Fakat bir aralık oyun birdenbire nazar-ı dikkatimi celb etti: Oyunda, hırsızlar bir hâneye giriliyor. Orada buldukları bir heykelin çehresini boyadılar. Buna bir eğreti bıyık ile sakal taktılar. Elbise giydirdiler, elhâsıl bunu giyinmiş kuşanmış bir Mösyö kıyafetine soktular iki kişi de güyâ koltuğuna girmişler gibi iki tarafından tutup götürdüler. Bunu görür görmez tiyatrodan duramadım. Hemen kalktım:

-Buldum. Buldum. Aradığım planı şimdi buldum. Diye haykırdım ama az kaldı haykıracak idim. Tiyatrodan çıktım. Bir arabaya atladım. Doğruca John ile Tom'un bulundukları mahale gittim.

Nısfülleye yarım saat var idi. Bu iki namuslu (!) centilmenlerin Nısfülleyleden sonra işe başlayacaklarını bildiğimden araya araya saklandıkları deliği buldum. İkisi de hırsız ve yan kesicilerin toplandıkları karanlık bir meyhânenin muzlim bir köşesine çekilmiş ve çubularını da yakmış idiler. Yanlarına geldiğim zaman sabaha karşı bir sarrâf dükkanındaki kasayı nasıl kıracaklarını müzâkere ile meşgul idiler. Ben de çubuğumu yaktım. Müzâkerelerine iştirâk eyledim. Bazı hatalarını tashih eyledikten sonra:

-Biraz da bizim işi düşünelim! Dedim. John:

-Ha. Ne yaptın? Zanneder isem bir plan buldun... Zirâ seni bu gece dertten kurtulmuş gibi görüyorum. Dedi. Tiyatrodan gördüğüm oyunu anlattım. İkisi birden:

-Oh. İşte bulduk... Bulduk... Dediler. Oyunu tamamıyla anlattıktan sonra:

-İyi ama tatbîk edeceğiz... Bu oyunu Sir Titus'un şatosunda aynen oynayamayız.

-Bittabî oynayamayız. Bu oyunu esâs ittihâz ederek şu yolda bir plan tanzîm eyledim: Üçümüzde polis kıyafetine gireceğiz. Siz komiser ben de müfettiş olacağım. Gece yarısı Sir Titus'un şatosuna gideceğiz. Hizmetçileri vâsıtasıyla kendisini yataktan kaldıracacağız. O gece şatoya hırsızlar gireceğini istihbâr eylediğimiz cihetle münâsebet bir yerde saklanıp sarıkları derdest eylemeğegeldiğimizi kendisine söyleyeceğiz...

Jack - Bravo.... İşte bu iyi...

Harris - Âlâ. Şimdi bu işe benimde aklım erdi.

Ben - Nasıl? Plan mükemmel değil mi? Alt tarafını da dinleyiniz... Sizin yanınızda ve elbise gözün altında bir pantolon ile ceket, dizlik falan gibi şeylerden mâadâ bir eğreti sakal ile bir de eğreti bıyık ve heykelin çehresini boyamağa mahsûs boyalar, fırçalar bulacak. Ben Sir Titus'un yanında kalacağım. Onu lakırdıya tutacağım, siz de şato içinde, hırsızları aramak bahanesiyle istediğiniz gibi serbest bir hâlde dolaşacaksınız... Apollo heykelini bulup yanınızdaki elbiseyi getireceksiniz. Bunu bir hırsız kıyafetine koyacaksınız...

Jack - Anladım... Heykeli oradan kaldırmanın şimdi çâresi bulundu....

Harris - Dört bin beş yüz lirayı alacağımıza şüphem kalmadı...

Ben - Acele etmeyiniz... Planımın alt tarafını da dinleyiniz de ondan sonra söyleyiniz. Heykeli hırsız kıyafetine sokmak işi hitâm bulduktan sonra bunun çehresine kan renginde kırmızı bir boya süreceksiniz. Bade bir el silah atacaksınız. Ayaklarınızı yere vurarak gürültü, patırtı edeceksiniz. Güyâ hırsız kaçıyor, sizde takîb ediyormuşsunuz...

Mâba'dı var.

Mustafa Refik

3. 4. 2. 2. İmzasız / Heykeli Nasıl Çaldım?

“Bir mahkûmun defter-i hatîrâtından”

-Geçen nüshadan mâba’d ve hitâm-

O aralık bir silah daha atarsınız. Ben de Sir Titus’a korku verecek sûrette sözler söylerim:

“İşte... Hırsız vuruldu... Fakat gitmeyelim. Belki ölmüştür... İhtimâlki sizede bir ziyân olur.” Gibi sözler ile korkuturum. Fakat korkmayıp yanına gitse de ziyân yok... Zirâ siz ihtiyât üzere hareket ederek heykelin çehresini kırmızıya boyadıktan sonra mendil ile de örtersiniz... Merdivenden aşağıya süratle indirmeğe çalışırsınız. Arkadaşlarımızdan Bill Flaver bir araba ile şatonun kapısı önünde bekler. Hırsızı arabaya tıktıktan sonra artık ilerisi kolay...

Planın esâsı arkadaşlarım tarafından tasdîk edildikten sonra bunun teferruatına giriştik. Bu plan dairesinde yapılacak işleri tayîn eyledikten sonra Londra’nın en sisli bir gecesine intizâran yek-dîğerimizden ayrıldık.

Kânunuevvel’in birinci gecesini idi ki Londra’yı, emsâli görülmemiş bir sis istilâ eyledi. Planı mevki’ tatbîke yokmak için bundan daha muvâfık bir gece olamayacağından “Santa Cecilia” kelîsâsının büyük saati nısfülleyli vurduğu zaman bizde, yine kendimizden olan bir arabacının arabasıyla şatoya müteveccihen yola çıkmış idik.

Üçümüzü de me’mûrin-i zâbıtan tefrîk etmek kâbil değil idi. “Haundistviç” bit pazarından tedârik eylediğimiz elbiseler ile arkadaşlarım birer polis ben de bir müfettiş kıyafetinde idik. Sisin kesâfe-i fevkâlâdesi hasebiyle arabanın derûnu görülüyor idi. Eğer sis bu derecelerde kesif olsa idi bizi görenler ne kıyafetimizden ne de hâl ve tavırımızdan asla şüphe edemeyecek idiler. Apollo heykelini giydirip kuşatarak Londra’dan çıkaracağımıza ve aşağıya indireceğimize şüphe yok. Biz bunu asla düşünmüyor isek de Sir Titus’un sâika-ı merakıyla mecrûh hırsızı yakından muâyene etmesi ihtimâlî bizi biraz düşündürüyor idi. Mamafih eyleyeceğimden emin idim.

“Lonsguvert” şatosu Londra’da elli mil kadar uzak bir mesafede idi. Oraya kadar nihâyet üç saatte gidilebilecek ve üç saatte de avdet edileceğinden hayvanları yarı yolda değiştirmek lazım gelir idi. Arabacımız bunun da çâresini buldu. Yarı yolda ahibbâsından diğer bir arabacının hayvanlarıyla kendi hayvanlarını değiştirdi. Mahal-i muayyene vâsıl olduğumuz zaman arabayı bir kenara çekerek ıslık ile vereceğimiz işârete kulak vermesini arabacımız Bill Flaver’s’e ihtâr ile şatonun kapısına geldi. Arabayı bir kenara çekmekten maksadımız oradaki polislerin nazar-ı dikkatlerini celb etmemek için idi.

Şatonun pencerelerinde ışık görünmüyor idi. Herkes uykuda olduğundan hizmetçileri uyandırmak için çingırağı epeyce çaldık. Nihâyet kapı açıldı. Hizmetçilerden biri gecelik kıyafetiyle ve bir elinde fener olduğu hâlde geldi. Fakat feneri kaldırıp dikkatle baktığı zaman fevkâlâde bir heyecanla:

-Aman. Biz ne yaptık? Tevkîf mi edileceğiz?! Diyerek geriye çekildi. Parmağıyla sükût işâreti verdikten sonra ciddi bir polis tavrıyla dedim ki:

-Heyecana asla lüzûm yok dostum... Bîhûde korku ve telâşın da sırası değil... Sizi tevkîfe geldik... Bu gece şatoya hırsızlar girecek imiş. Polis nezâreti bize mâlûmât vermekle berâber hırsızların da hayyen ve meyyiten derdesti emrini verdi...

-(zangır zangır titreyerek) Hırsızlar buraya mı girecekler imiş...

-Evet. Belki şimdiye kadar girmişlerdir. Vakit gâib etmeyelim... Çabuk şato sâhibini kaldırınız... Kendisini göreceğiz... Hizmetçi titreye titreye içeriye gitti. Biz de kapıyı örterek koridora doğru yürüdük. İki dakika sonra Sir Titus da gecelik hâliyle, titreye titreye yanımıza geldi. Milyonlarca liralık kıymeti hâiz bir müzeye mâlik olan bu adam orta boylu, zayıfça, çehresi matrûş bir centilmen idi. Böyle bir iş için yataktan birdenbire kaldırdığından dolayı pek ziyâde korktuğundan çehresi bembeyaz bir renge girmiş idi. Sebeb-i ziyâretimizi, fısıldaya fısıldaya söyledim. Ben söylerken Sir Titus ayakta duramayacak bir hâlde titremekte idi. Kendi odasına girip beklememizi ricâ eyledi. Ben :

-Evet. Sizinle berâber kalacağım. Lakin arkadaşlarım hırsızları taharrîye gitsinler...

Diyerek garim ile hârîse yalandan bazı emirler verdim. Bunlar asker gibi itâatkârâne bir tavır ile selâm vererek yanımdan ayrıldıktan sonra ben de Sir Titus'un odasına girdim. Garim ile hâris, hizmetçilere bir odaya girip asla dışarıya çıkmamalarını ihtâr eyledikten sonra koridor kapılarının anahtarlarını alarak gittiler. Bunlar, onlara verdiğim mükemmel plan mücebbince heykeli taharrî ederler iken ben de Sir Titus'a en müthiş vak'aları, Avrupa'da, Amerika'da hırsızların ne gibi müthiş cinayetler îkâ eylemiş olduklarını, zenginleri nasıl bağlayıp ne gibi ezâ ve cefâlar içinde helâk eylediklerini anlatıyor idim. Ara sıra:

-Fakat siz korkmayınız... Biz buradayız!

Diyerek korkmamayı tavsiye ve ihtâr ile heyecanını teskîn eylemek istiyor imişim gibi görünüyor isem de diğer taraftan yine en müthiş vak'aları mümkün olduğu kadar mübâlağa ile anlatıyor idim.

Bu aralık koridorda patlayan silahın sadâsı müthiş bir sûrette etrâfa aks-endâz oldu. Sir Titus birdenbire sandalyesinden sıçradı. Dişleri şiddetle çatırdıyor idi:

-Ne oldu? Acaba ne oldu?

Derken bir silah sesi daha işitildi. Ben hemen dışarıya fırladım. Koridora doğru gidip bir iki dakika sonra avdet eyledim. Sir Titus naaş gibi beyaz bir çehre ile bakıyor idi. Dedim ki:

-Vurulmuş!

-Kim? Hırsız mı?

-Evet. Hırsız vurulmuş. Kurşun beynine isâbet ederek ölmüş... Diğerleri firâr etmişler... Maiyyetimdeki pıslılara karşı mukâbelede bulunduğu için onlar da vurmuşlar.

-(titreyerek) Hırsızın naaşını ne yapacağız?

-Merak etmeyiniz... Onun da çâresine bakınız. Naaşı burada bırakmayız...

Hâris ile garim heykeli Sir Titus'un odası önünden geçirmeğe mecbur idiler. Başka taraftan yol yok idi. Meftûlü oda kapısı önünden geçirirlerken Sir Titus:

-Acaba ben de görebilir miyim? Hâneme girmeğe cesaret eden Şu cânîyi bir kerecik olsun göreyim...

Deyince benim de dizlerim titremeğe başladı. Foyamızın bir anda meydâna çıkması ihtimâline mebnâ kalbim derece-i nihâyede bir şiddetle çarpışıyor idi. Fakat böyle bir zamanda zerre kadar cesaretsizlik gösterecek olur isem muvaffakiyetimizin bir anda mahvolacağı muhakkak idi. Kendime hârikulâde bir metânet verdim:

-Geliniz... Göstereyim!

Diyerek kapının önüne çıktım. Hâris ile garimde heykeli bir hırsız naaşı gibi süregelir idiler. Verdiğim emir üzerine tevkîf ettiler. Heykelin çehresine kan renginde kırmızı bir boya sürdükten sonra bir de girdli mendil örtmüş idiler. Şu anda arkadaşlarımin da benim gibi dizleri zangır zangır titremekte olduğunu görüyordum. Sir Titus heykele yaklaştı. Mendilin ucunu tutup kaldırdı. Birkaç saniye kadar baktıktan sonra:

-Götürünüz. Götürünüz... Dünyada bu kadar müstekreh bir cânî çehresi olamaz.

Diyerek geriye çekildiği zaman ne derecelerde müsterîh olduğumu anlatamam iki dakika kadar sonra idi ki elli bin liralık heykel arabaya yerleştirilmiş idi. Sir Titus aşağıya kadar indi. Bin teşekkürlerle ellerimizi sıkarak ve bu muvaffakiyetinden dolayı tebrikler ederek bizi teşyî eyledi.

Sir Titus'un 50.000 lira kıymetindeki ve kendisine yüz bin lira verilmiş olsa yine vermeyeceğini musırrâne beyân eylediği heykelini arabaya şu sûrette attıktan sonra müşkülâtın büyük bir kısmını bertaraf etmiş idik. Bu koca mermeri kucaklarımıza yatırdık. Sabaha karşı sisin kesâfeti bir kat daha artmış olduğundan arabanın içindekiler

değil penceresi bile görülmüyor idi. Londra'daki mahal-i ikâmetimize vâsıl olur olmaz ilk işimiz heykeli bir sandığa yerleştirerek İtalya'ya sevk etmek olacağını ihtâra hâcet yoktur zannederim. Zirâ bir gün sonra, belki o gün Sir Titus heykelin sirkat eylediğini ve şatodaki hırsız patırtısının bir hileden başka bir şey olmadığını anlayarak vak'ayı polise haber vereceğinden bizim için bir dakika bile Londra'da bulunmak câiz değil idi. Heykel sandığını sevk eyledikten sonra bizde sûrat katarıyla hareket eyledik.

Üç gün sonra Milano'da Kont Antonyo Dolaroka'nın sayfiyesinde bulunuyor idik. Kont bizi görünce ilk sözü:

-Hâni ya heykel?

Suâli oldu. Bu suâle:

-Merak etmeyiniz. Heykel yolda. İki güne kadar vâsıl olacaktır.

Cevabını verdiğimiz zaman Kont bu sözüme inanmadı. Heykeli nasıl sirkat ettiğimizi, ne gibi bir plan üzerine hareket eylediğimizi anlattığımız zaman gülerek:

-Mümkün değil inanmam. Heykel buraya gelmedikten sonra inanamayacağım. Bakalım o heykel mi? Zirâ orada bir heykeltraşa bunun gibi bir heykel yaptırmak ihtimâli de vardır!

Diyor idi.

Fakat iki gün sonra heykel gelip bi'l-muâyene bunun sahte olmadığını ve Sir Titus'un 50.000 liralık Apollo heykeli olduğu anlaşıldığı zaman Kont, evvelki hesabından mütebâkî dört bin beş yüz lirayı kemâl-i memnûniyetle verdikten mâadâ ayrıca birkaç yüz lirada bahşiş verdi.

Mustafa Refik

3. 4. 3. James Royson / Abdülhamid'in Kedileri

Filedelfiya'da neşrolunan "The American News Jurnal" gazetesinin 10 Mart 1909 tarihli nüsnasında James Royson imzasıyla neşrolunan makâlenin tercümesidir:

Beş sene mukaddem II. Abdülhamid ile vukû bulan bir mülâkâtı asla unutmayacağım. Bosphore'n en latif ve en âlî bir mevki'nde inşâ olunmuş ve her tarafı sâyedâr ağaçlar ile ihâta edilmiş mükemmel ve müzeyyen bir köşkte vukû bulan bu mülâkât benim gibi bir Amerikalıyı bile veleh ve hayrete düşâr eyleyecek bazı garâibi muhtevî olması hasebiyle bunu hatırdan çıkarmak benim için kâbil değildir. Sefâret me'mûrlarından birinin delâletiyle Yıldız'a gitmiş idim. İstanbul'da bazı elektrik işleri için imtiyâzlar almak isteyen bir kumpanya nâmına hareket eyliyor idim. Oraya vürudumda dostlarımdan bir Amerikalı:

-Sen pek bîhûde yere buraya kadar geldin dostum. Zirâ Abdülhamid bu memlekete âsâr-ı ümrân göstermek istemiyor. Yalnız Yıldız'ı tezyîn ve tahkim ediyor... Bundan başka bin türlü türlü vesveseleri vardır. Öyle elektrikli işlerden asla hoşlanmaz!

Dedi. Bu söze inanmadım. Memleketinin tezyîd-i şân ve şerefine gayret etmeyecek bir hükümdâr bulunabileceğine nasıl inanırım. Abdülhamid'i bizzat görüp istinzâc eylemek ve arkadaşımın sözü ne derecelere kadar doğru olup olmadığını anlamak için Yıldız'a gittim. Abdülhamid beni bahçe içinde küçük bir köşkte kabul eyledi. Nazarındaki keskinlik bir Amerikalıyı bile ahlâk ve etvarı hakkında düşündürecek derecelerde idi. Uzun bir kanepeye oturmuş, en âlâ cinsten dört kedide bir kanepenin etrafına uzanmış idiler. Biraz konuştuktan, ve Amerika hayatından bahsedildikten sonra sebeb-i ziyâretimi açmak istedim. Kurnaz Abdülhamid oraya niçin gittiğimi derhâl hisseyledi. Ben elektrik fabrikalarının muhissâtından bahsettikçe Abdülhamid bu meseleden haz eylemediğini imâ eder bir tavır ile bana başka sözler söylüyor idi. Bir aralık sözümü kesti. Kediye olan meraktan bahsetmeğe başladı. Ankara ve Van gibi en iyi cinsten kedi yetiştiren yerlerden celb eylediği kediler ile Amerika ve İngiltere kedilerini birleştirerek fevkâlâde cinsler yetiştirdiğini ve Yıldız'daki kedileri miyânında beş altı bin lira kıymetinde kediler bulunduğunu anlatıyor idi. Canım

sıkılmağa başladı ama ne yapayım? Musâhebeyi mecrâ-yı tabîisinden çıkararak başka sözleriyle muhâtabını işgal etmek nezâkete mugâyir ise de ne diyebiliriz? Bir aralık yine maksada rücû ile dersaâdetin elektrik ile tenviri pek münâsib olacağını söyledim. Bu sözüm üzerine Abdülhamid, o aralık kucağına çıkıp koltuğu altında yaltaklatan uzun ve beyaz tüylü bir kediyi okşamağa başlamış idi. Gülerek dedi ki:

-Kedilerin tüylerinde elektrik vardır derler... Ben tecrübe etmedim. Eğer hakikate böyle ise hatırıma bir şey gelir.

Amerikalılar niçin birkaç yüz bin kediyi buraya getirerek bunlardan istihsâl edecekleri kuvve-i elektrikadan istifâde etmeği düşünmüyorlar. Bu sözü üzerine anladım ki Abdülhamid benimle eğlenmek istiyor. Artık orada duramadım. Amerika'da pek çok Osmanlı tanırım. Terakkîye fevkâlâde istidâdî olan böyle bir milletin Abdülhamid gibi bir hükümdâra düşündüğünden dolayı teessüfler ederek oradan çekildim. Kapıdan çıkar iken iki güzel beyaz kedi daha gördüm. Hayvanat resimleri yapmakta epeyce mahâretim vardır. Bu mülâkâtın hatırası olmak üzere, kedilerin hemen krokisini çizdim. Amerika'ya avdetimde yağlı boya ile tersim ederek odama tâlik eyledim!

3. 4. 4. Marcel Proust / Müdürün Zevcesi

İdârehânenin en işe yarar me'mûru (Louis- Auguste- Pouvre) idi. (Angrand) kumpanyasının ikinci kâtibi olup mesleğinin evsaf-ı lâzimesini hâiz, harekâtı muttarid, iktidârî mutavassıt, biraz tembel olmakla berâber gayet güzel bir yazıya mâlik olan (Poivre) kumpanyanın müdürü Mösyö (Vavien)e karşı havf ile karışık bir his ihtirâm besler, müdürün yanında bulunduğu sırada ziyâretçi bir heyecana düçar olurdu. (Pouvre) otuz yaşlarında, köylerde yaşayanlarda görüldüğü üzere pembe ve dolgun çehreli, kaviyü'l-bünye ve pek güzel bir delikanlı idi.

Müdür Mösyö (Vavien) müteehhil idi. Kâtibler bazen havludaki çeşmede ellerini yıkamağa gittikleri zaman müdürün zevcesini pencerenin önüne oturmuş, elini çenesine dayamış olarak roman okuduğunu görürlerdi. Bu kadın genç ve fevkâlâde güzel idi. Teninin, dişlerinin, saçlarıyla kirpiklerinin letâfetini tasvîr etmek mümkün değildir. Zevcenin ma'iyetindeki kâtiblere küstâhâne nazarlar atfeder, zavallıları galeyana

getirecek yerde korkuturdu. Bâhusûs (Pouvre) Madam (Vavien)in pencerenin önünde bulunmadığına emin olmadıkça havluya inemiyordu. Artık hepsi de müdürün zevcesinin âşüfte meşreb bir kadın olduğuna ve bîçâre (Vavien)i her gün iğfâl etmekte bulunduğuna kânî olmuşlardı. Bir Pazar günü zevalden sonra saat ikiye doğru (Pouvre) mu'tâdı vechle herkesten evvel idârehâneye gelerek can sıkıntısıyla, kalemini tecrübe etmek üzere bir kâğıtbirtakım kelimeler karaladığı gibi “Poivre güzel bir gerdanı sever” cümlesini yazdığı sırada kapı açılıp Madam (Vavien) içeriye girdi. Açık mavi renkte, yakası ziyâdece açık, tüllerle müzeyyen bir libâs giymiş, siyah ve parlak saçları alnının üzerinde bombeleşmişti. (Pouvre) birdenbire şaşırılmış, kendini toplamağa vakit bulamadan Madam (Vavien) yanına yaklaşmıştı:

-Rahatsız ediyorum Mösyö... Affediniz, size bir iş teklif etmek için geliyorum. Yazınız güzel midir?

Dedi. (Pouvre) ayağa kalkmıştı, geriye çekilip kekeleyerek:

-Madam... Bilmem hoşunuza gider mi! Yazım pek de iyi değil ama.... Genç kadın bilâ-teklif (Pouvre)n yerine oturdu. Göğsünün ve kalçalarının inhinâlarını gösterecek bir vaziyetle dirseğini masaya dayanıp genç kâtibin biraz evvel kâğıt parçası üzerine karalamış olduğu yazılara bakıyordu. Bu yazılardan en sonra yazılan “Pouvre güzel bir gerdanı sever” cümlesi henüz mürekkebi taze olarak göze çarpıyordu. Madam (Vavien) gülmeğe başladı. Genç kâtibenin gözlerinin içine nasb-ı nazar ederek dedi ki:

-Bunu siz mi yazdınız Mösyö? Güzel gerdanı sever misiniz?

Kulaklarına kadar kızarmış olan (Poivre) başıyla bir tesâdüf işâreti etti. Madam (Vavien) dedi ki:

-Pek hoş bir yazınız var... Tam benim istediğim gibi. Zevcim Mösyö Vavien yarın için bir akşam taâmı tertip ediyor. Bunda nâhiye müdürü, hâkim ve zevcimin arkadaşları hazır bulunacaktır. Bir taâm listesi lazım. Buradaki kâğıtçılardan birinde bulabildiğim şu kâğıtlar pek de fenâ değil. Bunların üzerine davetlilerden her birinin

isimleriyle yemeklerin ve şarapların listesini yazmanızı sizden ricâ edeceğim... İşte, fakat niçin yaklaşmıyorsunuz? Buraya geliniz!

Genç kâtib yaklaştı. Madam (Vavien) renkli ve köşeleri birtakım küçük şeylerle müzeyyen kâğıtları göstererek iki liste verdi. Ki bunlardan birisi med'uviyenin isimlerini ve diğeri de yemeklerin envâini muhtevî idi. Genç kadın bunları gösterdiği sırada başını kâtibin çehre epeyce yaklaştırmakla saçlarıyla, teninin hafif bir (Elyotrop Blanc) kokusuyla memzuc şemim ruh-nevâzını delikanlıya hissettirmemekte idi. (Poivre) bu takarrübden endişe-nâk olarak ihtirâm-kârâne bir tavırla geriye çekildiği sırada Madam (Vavien) sabırsızlıkla:

-Yaklaşsanız Aa Mösyö... Diyordu. İzâhât-ı hitâm bulduğu sırada birinci gelip (Morlan) içeriye girdi. Mütahayyirâne bir tavırla Madam (Vavien)i selâmladı. Genç kadın kalkarak (Pouvre)ye hitaben:

-Anlaşıldı mı? Yarın akşama kadar bunları ikmâl edecek misiniz?

-Evet... Şüphe yok, Madam.

-Pekâlâ! Yarın saat beş râddelerinde bizzat bu kârîye gelip bunları getiriniz. Sizi bekleyeceğim. Genç kadın, delikanlıya ateşin bir nazar atfederek çıktı gitti. Ayak sesleri işitilmez olunca Morlan:

-Müdüre hanım sizden ne istiyor? Diye sordu. Delikanlı, (Morlan)ın hasedinden nâşi biraz mağrur, biraz da endişe-nâk olarak izâhât verdi. (Morlan) dudaklarını ısırtıp yazihânesinin başına giderek:

-“Âlâ... Tâli'niz yolunda!”

Dedi...

(Poivre) listelerden her biri için bir buçuk saat kadar zaman sarf ederek on sekiz saat zarfında on iki listeyi yazıp hazırlamıştı. Bunları müdürün zevcesine götüreceği zaman refiklerine gösterdi. (Gran Chaco) ile (Morlan) listelerin cidden mükemmel olduğunu itirâfa mecbur oldular. Hatta birinci kâtib:

-Litoğrafiden daha güzel!

Diyordu. Birkaç saniye sonra genç kâtib benzi sararmış ve dizlerine hafif bir ra'se gelmiş olduğu hâlde, bir hizmetçi kızı takîben müdürün apartmanına girdi. Sofadan ve yemek salonundan geçip nihâyet küçük bir daireye dahil oldu. Madam (Vavien) kaşmir şalından dekolte bir gecelik elbisesi giymiş, uzun bir kanepeye yatmış kitap okuyordu. (Poivre)ye elini uzattı. Delikanlı elini temâs ettirmeğe cesaret edemeyerek kâğıt paketini yavaşça genç kadının eline bıraktı. Madam Vavien paketi açmağa lüzûm bile görmeyerek yanı başındaki masanın üzerine koydu. Sararmış, muhtarib ve asabî görünüyordu:

-Teşekkür ederim Mösyö. Oturunuz.

Dedi. (Pouvre) kanepeden uzakta bir küçük sandalyeye oturdu. Genç kadın:

-Hayır. Buraya, yanıma oturunuz.

Diyerek yanı başındaki bir alçak iskemleyi gösterdi. (Pouvre) bu emre de itâat etti. Artık kalbi çarpıyordu. Mühim bir hâl cereyân edeceğini keşfediyordu. Oturduğu vakit Madam (Vavien) birkaç saniye kadar delikanlının çehresine atf-ı nazar etti. Göz bebeklerinde (İpnotizm) kuvvetinde sabit bir nazar peydâ olmuş, göğsü gayr-ı muntazam bir tarzda hareket etmekte, teneffüsü dişleri arasında ısıklık sadâsına müşâbih sûrette işitilmekte idi. Birdenbire (Pouvre) bu vücud-ı latifin lendisine takarrüb eylediğini gördü. İki el kendisini kollarından yakalayıp çekti. (Pouvre) artık mukâvemet edemiyor, yalnız:

-Madam... Madam!

Diye kekeliyordu.

-Sus! Sen karışma! Korkacak bir şey yok....

O vakit kenç kâtib, kavî ve şedîd bir delikanlı tarafından yakalamış âciz bir kız gibi kendini terk ve teslim eylemiş idi.

.....

Cereyân-ı hâlden (Pouvre)n zihninde mübhem bir hatıra kalabilmişti. Müdürün apartmanından çıkıp kalem odasına avdet ederek yazıyla meşgul oldu. Akşam taâmını arkadaşlarıyla berâber (Vauban) otelinde etti. Fakat hummâ içinde geçirdiği geceyi müteâkib ertesi sabah uyandığı zaman yegâne düşüncesi:

“Müdürü iğfâl ettim...”den ibâret idi. Bu düşünce genç kâtibde ne sürûr ve ne de gurur tevlid edemiyordu. Bilâkis bir fiil mezmum irtikâb ettiğini, gayr-ı tabîi bir hareketinde bulunduğunu vicdânen teslim ediyordu. O gün saat beş râddelerinde idârehânenen çıkmak üzere bulunduğu bir sırada koridorda tesâdüf ettiği (Vavien)lerin küçük hizmetçisi kendisine: “Yukarıya çıkar mısınız Mösyö?” dediği zaman (Pouvre) sallanmak için divâre dayanmağa mecbur oldu. Kendisini çağıran acaba müdür mü? İsticvaba cesaret edemeyerek bacakları titremekte olduğu hâlde hizmetçiyi takîb etti. Müdürün zevcesi kendisini bekliyordu. Genç kadın gayet beşuş bir tavır ile karşısına çıkıp, hizmetçinin arkasını çevirmesine vakit kalmadan, çıplak kollarıyla delikanlının boynuna sarıldı. Çeşmânı süzölmüş bir hâlde; “Güzelim! Seni ne kadar seviyorum! Bilsen dünden beri zaman bana ne kadar uzun göründü!” dedi, Pouvre’u kanepeye doğru çekiyordu. Delikanlı: “Madam... Madam!” diye kekelediği sırada genç kadın sözünü ikmâl etmesine meydân vermedi.... Ertesi günü Pazar olmak münâsebetiyle (Pouvre) ikâmetgâhından hiç çıkmayıp onla taâmını da yalnızca etti. Madam (Vavien)e üçüncü defa olarak tesâdüf etmek korkusuyla görünmeğe cesaretedemiyordu. Yalnız bulunduğu müddet zarfında müdüre hitaben bir mektup yazıp havasıyla adem-i imtizâcından nâşi ettibânın tavsiyeleri vechiyle şehri terk etmeğe mecbur olduğunu bildirdi. Namuslu (Pouvre) bütün gece düşünüp müdürün zevcesinin elinden kurtulmak için bu yolda bir bahane bulabilmişti. Mektubu gönderdikten sonra kendisini biraz daha müsterîh buldu kemâl iştiâ ile yemeğini yiyip birbiri üstüne üç kadehte kakao yuvarladı. Biraz neşeli olduğu hâlde ikâmetgâhına şarkı söyleyerek avdet etti. Mamafih ertesi sabah idârehâneye geldiği zaman mükedder, endişenin ve biraz da her şeyden ayrılacağını düşünerek kalben bir teessüf hissediyor, fakat yazmış olduğu mektup için müteessif olmuyordu. “Böyle lazımdır!” diyordu. Saat onda birinci kâtib gelip fenâ bir tebessümle: “Poivre, sizi müdür Efendi istiyor.” Dedi. (Pouvre) bütün kuvvetini

toplayarak müdürün yanına çıktı. Müdür masa başında oturmuş, elinde (Poivre)n mektubunu tutuyordu. Bilâ-mukaddime dedi ki:

-Mösyö Poivre, buradan gitmek istiyorsunuz öyle mi?

-Çünkü efendim...

-(Sözünü keserek) sıhhatinize dair gösterdiğiniz bahanenin bence şâyân-ı kabul olamayacağını bilmelisiniz. Sıhhatinizin yolunda olduğu yek-nazar anlaşılıyor. Binâenaleyh sizce başka bir sebep olmalı. İhtimâl ki burada işleri ziyâde buluyorsunuz?

-Hayır efendim... Vâkıâ. Bugünlerde biraz ziyâdece yoruluyor isem de...

-Yoksa refiklerinizle aranınız iyi değil mi?

-Hayır efendim, bilâkis pekiyi. Hatta refiklerimden ayrılacağıma teessüf ediyorum.

-Burada borçlarınız mı var?

-Hayır. Bir santim bile borcum yok.

-(gülerek) Yoksa bir kadın meselesi mi? Şu (kadın) sözü (Pouvre)n benzini sararttı. Redd ve itiraz tavrı göstermesi üzerine Mösyö Vavien:

-O hâlde buradan gitmenize bir sebep olmadığı için talebinizi reddediyorum. Diyerek kâğıdı avucu içinde buruşturup attı. Genç kâtib:

-Lakin efendim...

-Lakin falan yok. Yarın teessüf edeceğiniz bir hamâkatı icrâ etmek için size muâvenette bulunmak istemem. Beni dinleyiniz, burada kalınız. Ben sizden memnûnum. Bu tasvîrinizi Madam (Vavien)e söylediğim zaman pek ziyâde taaccüb etti. Sizin behemehâl burada kalmanızı o da istiyor... Onun arzusuna olsun tebaiyet ediniz! (Poivre) yanlış işittiğine zâhib oluyordu. Kekeleyerek:

-Madam da... İstedi mi?

Diyebildi. Müdür:

-Elbette... Sizin azîmetinize sûret-i kat'îyyede muhâlefet ediyor... Burada bulunmanızı istiyorum! Diyip genç kâtibin yüzüne baktı. Bâdehu hafif bir tebessümle:

-Size ihtiyacı var... Listelerini sizden başkasına yazdıramıyor imiş!

Sözlerini de ilâve etti!!!

Mehmet Ali

3. 4. 5. İmzasız / Mefrûş Oda

-Fransızcadan-

(Drest)denberi ağzıma lokma koymadığım için karnım zil çalıyordu. (Truva zelektör) o minibüsü beni almadığı çantamla otelin önünde bırakıldığım zaman tabldot vaktinin geçtiğini düşünerek ve mazarası pek muntazam olmayan otelin pencerelerinde aydınlık göremeyerek çalgılı birahânelerin birinde suppe etmeğe karar verdim. Frankfurt'a bu nev'î birahânelerden pek çok vardır. Fakat iş bir tanesini intihâb etmektedir. Hemen kapıcıyı; eğili kaskatı başıyla mâil sütresi, ifrat derecede ihtirâm-kârâne tebessümü ile almayan otelerinin kapılarında duran ve ekseriyâ iri yarı, şişman sûretli, bir İsviçre amirali kadar sarma şeritlere müstağırk zât-ı muhteremi arıyor idim. Lakin karşıma kuru, ihtiyâr, yağlı siyah elbiseli, Avusturya diplomatları gibi çifte sakallı bir garson çıktı. Dedi ki:

-Mösyö! Sâhibe-i hânenin dairesine kadar lütfen gelerseniz Madam Le Kontes sizi kabul ile kesb-i şeref eder...

-Nasıl Kontes?

-Otel sâhibesi...

Oui... Bir Kontes hâ! Anlaşılan Almanya otelleri pek kibâr yatağı! Daireye gittim... Geniş bir koltuğa geçince, düz gönlü, boyalı fakat oldukça sevimli bir kadın oturmuş. Arkasındaki açık renkli elbisesi korsesini dolduran mebzûl et yığınlarının

tazyîkiyle kabarmış. Bana tebessüm edince ağzının muntazam dişlerle müzeyyen olduğu gözüme çarptı. Garsona bir şeyler mırıldandı... Galiba odamın numarasını söylüyordu. Sonra birdenbire bana döndü. O derece sabit bir nazarla süzmeğe başladı ki gayr-ı ihtiyârî eğilerek:

-Görüyorum ki Fransızlara pek ziyâde hüsn-ü kabul gösteriyorsunuz Madam Le Kontes. Teşekkürler ederim!

-Evet Mösyö, Fransız Mösyöleri pek severim. Mösyö, odanızı size göstereyim. Avusturyalı diplomat göz ucuyla kendisini takîb etmecliğini işâret ediyordu. Çantamı alarak merdiveni çıkmağa başladı. Ben de arkasından yürüdüm. İkinci kat merdivenini tırmanmış idik ki yolun henüz daha bitmediğini, daha yukarı çıkmak lazım geldiğini görünce tereddüd ettim. Zaten merdivende karışıyor gibi idi. Birçok aralıklar, sahanlıklı görünüyor, her taraf oldukça karanlık bulunuyordu.

-Garson, dostum... Odayı görmeğe lüzûm yok. Siz siz yalnız bana nerede olduğunu söyleyen kâfi. Ben gece gelirim...

-Peki Mösyö, üçüncü kattadır. Sağda ikinci merdiven. Sol taraftaki aralığın nihâyetinde...

-Hâ... İyi hatırdâ tutalım, unutmağa gelmez...

Garson parmaklığın üzerinden eğilerek mânîdâr bir çehre ile arkamdan bağırıyordu:

-Mösyö mefrûş bir oda mı arzu ediyor?

-Elbet, hem mefrûş ve hem de münâsib bir oda olsun. Mefrûş olmayan bir odada ne yapacağım! “Tuhaf suâl!” dedim.

Garson hâlâ söyleniyordu:

-Oh, Mösyö bu otelden çok memnûn kalacak... Saat kaçta avdet etmek niyetindesiniz?

-On birde...

-Pekâlâ.

Filhakîka pek geç kalmamak fikrindeyim. Fakat birahânede birayı nefis, orkestrayı mükemmel buldum. Orkestra beyazlar giyinmiş, bazıları pek güzel birtakım Viyanalı kızlardan mürekkebi idi. Bundan başka karşımda da şâyân-ı temâşâ latif bir manzara bulunuyordu. Kasa başında oyuran kumral saçlı güzel bir kız yanındaki bir küçük kız kıra'at dersi veriyor idi.

-Ne mâlikâne sadelik, ne tabîlik! Ah. İşte bu gibi şeyler yalnız Almanya'da görülür. İnsana pek vakit verir, diyor idim. Doğrusu şu faziletkâr kızcağzı ile biraz görüşmek için sandalyemi ileri sürdüm. O esnâda Fransızca konuşarak iki talebe geçti. Kendilerine tevcih-i kelâm ettim. Nezâketle cevap verdiler. Davet ettim ve bir şişe bira ısmarladım. Gevezeliğe koyulduk. Bu gençler pek tatlı çocuklar idi. Bütün birahâne müdâvimini de tanıyorlardı. Her biri hakkında bana mâlûmât verdiler. Kendilerine sordum:

-Kasa başında oturan kız kim? Tebessüm ederek dediler ki:

-Gertude mu soruyorsunuz? Cihaz tedârikiyle meşgul iyi bir kızcağzı...

-Yâ! Demek izdivâç edecek?

-Evet, amcazâdesi Conrad'da nişânlıdır, ailesi pekişirdi. Yanındaki küçük kız ile berâber altı hemşîredirler.

Namuskâr bir marangoz olan bunlara cihaz veremiyor. Onun için bu kızda para kumbarasının dolmasına intizâren kasadârlık ediyor.

-Her gece birahâne kapanıncaya kadar oturur mu?

-(gülerek) Bazen... Bazen... Ailece bir işi olusa birahâne sâhibi saat on birde izin verir.

Tam bu aralık küçük kız dersini bitirmiş, defterlerini toplayarak peykeden³¹ iniyor ve büyük hemşiresi ayağa kalkıp o günkü hâsılât ile memlû çekmeceyi üstesine götürüyordu. Yanımızdan geçerken kasadâr kız selâm verdi. Talebeden biri küçük kıza hitaben:

-Bonsuvar küçük, hemşirenle eve mi avdet ediyorsun?

Diye sordu.

-Hayır Mösyö, hemşiremin bu gece biraz iş var...

-Fakat sokakta yalnız korkmaz mısın?

-Hayır Mösyö, alıştım. Hemşirem benimle pek nâdir döner. İki hemşireler uzaklaşınca delikanlılara tebessüm ederek dedim ki:

-Galiba sizin Matmazel Gertude görüldüğü kadar afif değil... Ne olacak, bir birahâne kasadârı...

-Yok Mösyö, kendinizi Fransa'da zannetmeyiniz. Unutmayınız ki ahlâk-ı hasene ile ma'rûf bir memlekette bulunuyorsunuz. Sizin zannettiğiniz şeyler Fransa'dadır.

-Evet doğru, burasını hatırlayamamış idim! Öteden beriden bahse başladık. Hattı zanneder isem biraz İngilizleri de çekiştirdik. Zirâ bu noktadan Fransızlarla Almanlar daima hem fikir olurlar. Kadehler sıklaştı, kafalar kızıştı. Felsefeden, ilm-i iktisâddan bahsettik. Mübâhis derece uzadı ki birahânedan çıkarken nısfülleyli geçmiş idi. Delikanlılar olmasa idi oteli bulamayacak idim.

Otelin çingırağını çektik. Uykudan uyanan hizmetçi bir kadın isteyerek şemdânı uzatırken sordum:

-Anahtar nerede?

-Anahtar mı, lakin Mösyö mefrûş bir oda istememiş mi idi?

³¹ Hasan Eren, Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü (ETDES), (Ankara: TDK Yay., 2020), 419.

-Anlamadım, mefrûş oda ne demek oluyor? Mefrûş olmayan oda olur mu? Hizmetçi biraz şaşarak gözlerini indirdi; mahcûbâne bir vaziyetle dedi ki:

-Efendim, Mösyö pekâlâ bilir.... “Mefrûş oda” ne olduğunu elbette öğrenmişsinizdir.

-Öyle mi... Hâlbuki benim bir şey bildiğim yok...

İnsan bir memlekete mensûb olmadı mı hiçbir şeyden müteaccib olmamalıdır. Mutlaka odamda ateş yakmışlardır da anahtarı kapının üstünde bırakmışlardır dedim. Kendi kendime söylenerek merdiveni çıkmağa başladım:

-Mefrûş... Mefrûş oda... Bu da ne demek acaba? Bakalım daha neler öğreneceğiz? Vehleten hatıram paralandı... Şimdi anladım. Evet, bu gece genç bir kadın bana arkadaşlık edecek! Filhakîka Almanya ve bâhusûs Avusturya’da bu âdet cârîdir... Bazı otelciler fazla para koparmak için misafirlerinin her türlü ihtiyacını tesviyeye müsâraat gösterirler... Her türlü hizmeti ifâ ederler....

Yalnız karışık olan merdivenler, aralıklar, sahanlıklar ortasında odayı şaşırmayalım. Garson üçüncü katta, sol aralıkta, dipteki oda demişti. Evet evet... Dipteki oda, işte kapısından ziya intişar eden oda olacak... Evet o oda, zirâ kapının önündeki kadın iskarpinleri var... Aman ne şık, ne güzel, ne kadar küçük iskarpinler ah evet... Fakat... Dur bakalım... Soldaki odanın kapısında da kadın potinleri görüyordum. Hâlbuki odaların ikisi de dipte... Acaba bizimki hangisi? Evet acaba hangisi? Numarası da hatırıma gelmiyor... Bir kere ayakkabılarını muâyene edelim bakalım. Soldaki odanın önündekiler ağır, kalın, birazda çamurlu, sağdakiler ince, zarif, şık... Ben sağ tarafındaki odayı tercih ediyorum. Solda aydınlık yok, bir horultu iştiliyor... O hâlde sağdaki oda olacak. Bu esnâda sağ cihetteki odadan hafif bir öksürük sadâsı geldi. Kadın öksürüğü... Vücudum birdenbire titredi... Aman ne tesir. Derhâl kapının topuzuna yapıştım, kapıyı açtım.

Birde ne göreyim? Yatakta roman okumakla meşgule genç, fevkâlâde güzel ve latif saçlı bir kadın yatmıyor mu? İçeri girdiğimi görünce müteaccib oldu:

-Yanlış odaya girdiniz Mösyö!

-Nasıl güzelim? Yanlış mı... Ne zararı var? Fakat Fransızca da söylüyorsunuz, demek ki kim olduğumu biliyorsunuz? Alelacele çantamı çıkardım. Soyunuyor idim.

-Lakin Mösyö, bu tekifsizlik ne oluyor? Ne yapıyorsunuz;

-Hele soyunayım da şimdi işi size izâh ederim yavrum. Hareketimi tesrî ediyordum. Madam sadâsını yükselterek:

-Mösyö, şimdi dışarı çıkınız, yoksa adam çağırırım...

-Haydi güzelim. Ricâ ederim üzölmeyiniz! Anlamamazlığa gelmeyiniz.

-Lakin ne diyorsunuz Mösyö odanızı şaşırımışsınız... Ben de işi anlamağa başlıyor idim. Fakat ne çâre... Zerre kadar cebânet göstermeğe gelmez. Harbdede böyledir. Her şeyi göze alarak Madamı buselere gark etmeğe başladım. O beht ve hayretle beni itiyor, fakat bu hareketini yarı dargın yarı mütebessim bir tavır ile icrâ ediyordu.

-Delisiniz. Delisiniz. Gidiniz canım! Fazla söyleyemedi. Mumu söndürmüş idim!

Biraz sonra epeyce heyecanla mumu yakarken bu defa işvebâzâne bir tavır ve çapkınca bir sadâ ile:

-Lakin biliyor musunuz, pek cüretkâr imişsiniz...

Diyordu. Refîkamın Avusturyalı diplomat garsonun hissettirdiği refîka olmadığını, olmayacağını anlamam ihtimâl hâricinde değil idi. Güzel refîkam diyordu ki:

-Haydi bakalım, nasıl oldu anlatınız... Görüyorsunuz ki artık dargın değilim...

-Peki anlatayım, demincek size sokakta tesâdüf ve hüsnünüze hayran olarak takîb eyledim.

-Olamaz. Yalan, çünkü ben buraya geleli iki saat olmadı. Kolonya (Köln)den yeni geldim.

-Doğru, ben yalan söyledim. Ne yapalım? Bazı defa yalan da lazım. Hakikat hâl şu ki serin mini mini zarif iskarpinlerinizi görünce...

-Evet onlara sesli mi söylüyordum?

-Evet. Ah ne latif ayaklar!

Diyordunuz. Bu sözleri Fransızca olarak söylediğiniz için bunu sokaktan avdet eden genç bir Fransızın söylediğini anladım.

-Demek otelde bir genç Fransızın misafir olduğunu söylüyordunuz?

-Evet, otelin defterine ismimi kaydettirirken öğrendim... İşte o vakit iltifatınıza teşekkür için hafifçe öksürürdüm.

-İşte ben de sizin teşekkürünüze mukâbele için güzel kadınlara karşı ibrâz-ı hizmete âmâde hakikî bir Fransız şövalyesi tavrıyla odanıza geldim.

-Fakat ya ben son derece çirkin olsaydım...

-Ne yapalım? Talihim böyle imiş der idim.

-Haydi öyle olsun, ya karşınızda... Mücessem... İffet bir kadın bulunsaydı...

-Oh, bana söylediklerine bakılırsa bu otelde öylesine pek tesâdüf olunmaz.

-İzâh eden, hakikaten bu otelin sûi-şöhreti mi var? Eğer öyle ise Gene... Şey... Zevcime başka bir otel ismi vereyim.

-Nasıl Madam, siz bir General zevcesi misiniz!!

-Bunu öğrenmeğe hakkınız yok, bana âit bir sırdır.

-Bu sırrı muhâfaza için evvelâ öğrenmeliyim. Bana itimâd ediniz Madam!
Ben lazıme-i zarâfete vâkıf bir adamım.

-Peki öyle ise, ben Baron Fün ...M, General Fün...n zevcesiyim.

-Manevralarda bulunan zevcime mülâkî olmağa gidiyordum. Aynı zamanda hem mütehayyir hem de bu cüretimden dolayı korktum. Çünkü bu kadın çingırağı çalarak imdâda adam çağırıyorsa hiç şüphe yok şu esnâda ellerimde kelepçe olarak bir zindânın dört divârı arasında bulunuyordum! Refikam tekrar söze başlayarak dedi ki:

-Eminim ki hakkımda pek fenâ bir fikir hâsıl ettiniz...

-Yooook...

-Evet evet! Hâlbuki haksızsınız, zirâ şurasını söyleyeyim ki Almanya'da erkekler zevcelerine pek yüz vermedikleri için birçok kibâr kadınlar hayatlarında bir kere olsun zarif, latif, câzib bir Fransıza tesâdüf etmeği tahayyül ederler... Size itirâf ederim ki burada genç bir Fransız bulunduğunu haber alır almaz zihnim fikirim alt üst oldu. Kendi kendime: "Yâ odasını şaşırırsa..." diyordum. Tam bu aralık siz odaya girdiniz.... Bahtiyârâne bir tesâdüf sevkiyle -çünkü geceyi ve isbâdında geçirmenliğim samim idi- bu otele geldiğime pek memnûn oldum... Haydi şimdi usûlünce odanıza gidiniz.

-Ah hayır, güzel Madam, hayır! Henüz gidemem.

.....

-Hakikaten azîzim şövalye, size bu derece ilkâ-yı muhabbet ve râğbet edebildiğimden dolayı müftehirim, fakat artık... Ricâ ederim. Odanıza çekiliniz....

Ayaklarım titreyerek, başımı tutamayarak odadan çıktım. Yegâne arzum geniş ve temiz bir yatağa kendimi atarak sabaha kadar bir hayvan gibi horul horul uyumak idi. Bilmem neden, odamda diğer bir kadın bulunduğunu düşünmüyordum bile. "Mefrûş oda"yı unuttum.... Kapıyı ittim ve yataktan gelen şiddetli bir horultu larşısında şaşırdım kaldım. Ne yapalım?

Bir kanepede olsa... Fakat yok ki... Ne yapayım şimdi? O vakit şimdân elimde yatağa yaklaştım... Sarı saçlı bir kız ağzı açık, gayet yorgun ve uykusuz kalmış gibi bir hâlde arkası üstü uyuyordu. Birdenbire: Buna! Dedim. Fakat ben bunu tanıyorum... Aa öyle yâ, bu kız birahânedeki kasadâr Gertude! Afife, namuslu olduğu iddiâ edilen kız.... Evet tâ kendisi! Hatta masanın üstünde bulunan bir kâğıt parçasında şu sözler muharrer idi:

“Saat on birde (57) numaralı oda için... Bitişik odada Madam Le General Baron D’aksanfel yatıyor. Gürültüsüzce misafire intizâr...”

Kız mumun zıyasından rahatsız olmuş olmalı ki birdenbire uyanıyormuş gibi kımıldanmağa başladı.

Vay vay! Ya uyanırsa kontradik nişânlısı ücrete istihkâk için ifâ-yı vazife talebine kalacak. -Ah hayır! Artık buna lüzûm yok... Kaçmalı ve başka bir boş oda bulmalı. Fakat odada birkaç saatten fazla oturamadım. Çünkü saat sekiz treniyle hareket etmek lazım gelmiş idi. Otelin müdüriyet dairesine indim. Gidiyordum. Masraf pusulasını istedim. Avusturyalı diplomat garson orada. Ellerini oğuşturarak memnûnâne bir tavır ile:

-Mösyö memnûn oldular yâ?

-Asla dostum, hiç memnûn olmadım. Hatta odamda bile yatmak nasip olmadı da başka bir boş odaya gittim.

-(mütehayyirâne) Çok şey! Fakat... Ne oldu?

-Birahânededen avdet ettiğim zaman baktım ki kız bütün yatağı kaplamış, şiddetle horluyor. Uyandırmak istedim, mümkün değil! Bunun üzerine odadan çıktım. Yatağıma bir kadın yatırmanın ne lüzûmu var?

-Şaşılacak şey... Ah pek teessüf ettim Mösyö... Buna Madamın da canı sıkılacak... Evet şimdi anlıyorum... Gertude pek fenâ horlar... Otelde bu hâl pek münâsebetli olur. Garsonun avucuna iri bir gümüş sikke koyarak:

-Ne ise, ben bundan o kadar müteessif değilim, fakat sâhibe hâne bu gibi daha dikkatle nezâret etmeli. Bunu kendisine tarafımdan söyleyiniz.

-Şüphesiz Mösyö, Madam Le Kontes pek teessüf edecek... Hatta üç seneden beri bir müşterinin şikâyet etmesi ilk defa olarak vâkıa oluyorsa da Gertude'e bu defa izin verirse taaccüb etmem... Ümit ederim ki. Bu kızı... Bâdemâ böyle bir hizmette kullanmayacaktır.

-Öyle yâ. Kullanmamalıdır... "Mefrûş oda"nın ne olduğunu anladım... Fenâ bir usûl değil. Lakin misafirleriniz miyânında erbâb-ı namustan kimseler bulunduğunu da unutmamalısınız!

O zamandan beri çok defalar şu hüsn-i tesâdüf hatırımdan geçti. Fakat itirâf edeyim ki vicdânım hiçte müsterîh değil. Hakikaten Gertude'e karşı haksız harekette bulundum... O gece kumbarasına ve cihaz akçesine zamîmeten benim tarafımdan hiçbir şey ilâve edilemedi.

Mehmet Cemil

3. 4. 6. Marcel Proust / Sadâkat

Oda hizmetçisi (Antoniette)den:

Madam Lebron (De Rozemon)a Mösyö ve Madam Le Baron'un kararları üzerine ve Madamın emri mücebince müteveffâ Madam (Le San Vanes De Vranjwill)in verâseti için Mösyö Le Baron'un (Roen)e kadar icrâ ettiği seyahate kendisine refâkat eyledim. Şâyet Mösyö avdeti tarihini tebdil ederse ve bâhusûs Paris'e geceleyin dönecek olursa hemen telgrafla Madama işi ihbâr etmekliğim hakkındaki emrinizi unuttum zannerseniz haksızlık etmiş olursunuz. Madam ki bana itimâdınız vardır, müsâadenizle arz edeyim ki: Mösyö Le Baron'un gaybûbetinden bilistifâde (Fontainebleau)da genç Yüzbaşı ile biraz görüşmeğe gideceğinizi pekâlâ hissediyorum. Mamafih Madamın da hakkı vardır, zirâ serbest kaldığı zamanlar o kadar azdır ki!

Ancak vukûât tahminimiz gibi cereyân etmedi; Mösyönün avdet kararından vaktiyle haberdâr olamadım, o vakit bazı vakâyî zuhûr etti ki bunları sırasıyla Madama

beyân etmekliğim lazım gelir. Mamafih bundan ne Madam ve ne de Yüzbaşı endişeye düşmesin? Mösyö Lebron şimdilik Paris'e avdetini tehir etmiştir. Bu sabah bana: Burası fenâ değil, iki üç gün daha kalmak istiyorum. Diyordu.

Evvel emir de Madam şurasını bilmemelidir ki Mösyö Lebron epeyce bir müddetten beri o da peşimi bırakmıyor. Bunu Madama ihbâr etmemiş idim; öyle yâ, benim gibi bir oda hizmetçisi... Ne netice hâsıl olur ki! Hem efendiler hakkında gammazlık etmek benim mu'tâdım değildir. Madam emin olsun ki Mösyöye karşı rû-yı müsâade göstermedim. Mamafih Mösyö Le Baron'da epey ateşli idi; o dereceye gelmişti ki onu bir odada görünce girmeğe cesaret edemez olmuşum. Madam arkasını döner dönmez bilmeden yakalar, öper, öperdi. Arabacının yanındaki çantadan dolayı istasyona kadar Mösyö ile Madamın beni de arabanın içine aldıkları akşam bağırmamak için ne kadar zahmet çektiğimi Madam bilse merhamet eder! Bilirsiniz ya, çokta gıdıklanırım! Bunları söylemekten maksadım bazen oda hizmetçiliği vazifesinin pek güç olduğunu anlatmaktır. Hele hizmetçi benim gibi hanımına da sâdık olursa! Bunun için ben (Roen) seyahatine Madamı memnûn etmek maksadıyla katlandım. Kendisiyle tek başıma yalnız kalmaklığımdan bilistifâde Mösyönün yine çapkınlıklarına başlayacağını biliyordum. Bu da tehir etmedi. Evvelâ beni kendisiyle berâber birinci mevki' vagonuna bindirmek istedi. Fakat biletimi dün almış olduğumu söyleyerek o biletini alırken ben ikinciye atladım. O zaman o da ikinciye geldi. Vagonda ikimizden başka kimse olmadığı cihetle (Nantes)e kadar kendimi muhâfaza için fevkâlâde uğraşmağa mecbur oldum. Çok şükür ki Nantes'te birtakım rahipler geldi de Mösyö beni bırakarak vagonuna gitti.

Fakat (Roen)e gelipte müteveffâ Madam Le San Vanes'in hânesine kadar tuttuğumuz arabaya girince Mösyö Lebron tekrar sarkıntılığa başladı... Artık yapmadığı kalmıyordu. Ceketimin düğmelerini korsemin gaytanı çözmeğe çalışıyor, elini çekmiyor, iğne batırıyorum. Fakat bunun da tesiri olmuyor idi. Madama diyebilirim ki muvâsalât edipte müteveffâyenin iki hizmetçisi Joachim ile o resûl karşımıza çıkıncaya kadar rahat yüzü görmedim. Mösyö Lebron o zaman sataşmağa cesaret edemedi. Çünkü hizmetçilerin hiçbirisi tatlı çehreli şeyler değil idi. Biri kilise müstahdeminine, diğeri de

manastırdaki rahibelere benziyor. Bunlarla taâm ederken ne derece sıkılıyorum bilseniz...

Mösyö Lebron beni buraya getirdiğine çok iyi etmiş. Bunlar kibâr bir zâta hizmet etmek ne demek olduğunu takdirden pek uzak. Bu sabah banyosu için Mösyöye sıcak su götürdüğüme taaccüb ettiklerini söylersem inanır mısınız?! Bittabî Mösyöye elimden geldiği kadar hizmet ettim, fakat yaramazlıklarına karşı müdâfaa-i nefis için de epeyce sert davrandım. Fransua'nın Paris'te yaptığı gibi sabahları kendisini giydirmekliğimi ve orada duş edevâtı olmadığı için duş esnâsında başına su dökmekliğimi arzu ediyordu. Söyleyiniz Madam; benim gibi bir genç kızın böyle hizmetlerde bulunması muvâfık mıdır? Öğleden sonra biraz rahat nefes alıyordum. Çünkü Mösyö Lebron işleriyle meşgul olarak taâm için geç avdet ediyordu. Fakat şuna bir çâre bulunuz bakalım: İkinci geceden itibâren Mösyö Lebron yanındaki odada yatmaklığımı emretti. Bazen uykusu kaçıyor, midesi ağrıyormuş da sıcak bir şey ihzâr edilirse fâide verirmiş... Yatağımı Mösyönün yanındaki odaya götürdüğüm zaman iki ihtiyârın hâlini görmeli idiniz! Artık Mösyönün karşısında zabt-ı nefse muktedir olamıyorlar idi. Joachim mırıldanarak "Bu ne rezalet!" diyor, ihtiyâr kadın ise "Aizzeden olan müteveffâya Madamın odası yakınında böyle bir sûretin yansın! Aman Yarabbi, aman Yarabbi!" diye homurdanıyordu. Hep bunları işitmemezliğe geliyordum. Fakat Madamda bilir aa, insan namuslu bir kız olur da kendisine sûretin denildiğini duyarsa pek ağır gelir! Ben zaten Mösyö Le Baron'un maksadını pekiyi anlıyordum. Onun için odada ne kadar eşya var ise kapının arkasına yığdım müsterîhâne yattım. Fakat gece yarısı bir gürültü üzerine uyandım. Mösyö kapıyı vuruyor, açmağa çabalıyordu. Kımıldanmadım bile... "Antoniette! Antoniette!" diye seslendi. Cevap verdim. Dedi ki: "Antoniette, midem ağrıyor; haydi yavrum bana bir fincan papatya kaynat!" kendi kendime Mösyöyü rahatsız eden şeyin mide ağrısı olduğunu düşündüm. Fakat ne yapayım ki emrini infâza mecbur idim. Yarım saat sonra papatya hazır idi. Bunu Mösyöye götürmek için kapıyı açmak lazım... Odasına girer girmez yine sataşmağa kalktı. O kadar sıkıştırdı ki fincan elimden fırlayarak papatya menkû yerlere döküldü. Ağlamaklı oldum. Mösyö ellerimden yakalayarak bana sarıldı. Çoktan beri

beni sevdiğini, eğer kendisine karşı muhâlefetten vazgeçersem atımı temîn edeceğini, ikâmet ettiğimiz otelin civarında bana bir apartman tutup döşeteceğini, oda hizmetçisi olarak ömür çürütmeyecek derecede güzel olduğumu ve daha birçok şeyler söyledi. Teşekkür ettim ve teklifini kabul edemeyeceğimi bildirdim. O zaman hiddetlendi, dedi ki:

-Hay Allah müstehakını versin! Daha ne istiyorsun? Benden hoşlanmıyor musun yoksa?

-Mösyö Baron pekâlâ bilir ki kendisinden hoşlanmıyor değilim. Mösyö Lebron yakışıklıdır ve herkes gibi benim de pek hoşuma gidiyor.

-Gördün mü bir kere! Mâdemki hoşlanıyorsunuz, bu naz ne?

-Mösyö Lebron Madamı unutuyor galiba... Hem bundan başka ben namuslu bir kıyım.

-Mini mini budala; Madamın ruhu bile duymaz. Namuslu kalmağa gelince, ben de sana sokaklarda sürt demiyorum aa... Apartman sâhibi olunca şimdi olduğu gibi... Orada da uslu oturacaksın... Sana ufak bir meşguliyet bulurum bu sözler üzerine daha ziyâde tazyîke başladı.... Artık pek ilerliyor idi. Fakat müdâfaam ciddi olduğunu ve arzusu hâricinde bir namuslu kıyı elde etmek mümkün olamayacağını anlayınca kıydı, attı tuttu ve odadan kovdu. Kapısını kilitledi. Mösyöyü memnûn edemediğime müteessûf olmuşum. Bununla berâber daha ziyâde emin olmak için yine eşyayı kapının arkasına yığdım. Madam erkeklerin huyunu pekiyi bilir! Onlara emniyet olmaz... Gecenin bakiyesi bilâ-vukûât geçti.

Ertesi gün -ki pazartesi idi- çehresi çatık idi; hiddetli görünüyordu. Laf söylemiyordu. Salı günü hareket etmek niyetinde olup olmadığını sormak istedim. Fakat Madam mâzur görsün, o kadar dargın duruyordu ki ilk defa söze girişmeğe cesaret edemedim. Bir mu'tâd öğleden sonra hiç görünmedi; akşam yemeğine de gelmedi. Gece saat sekiz buçuğu çalışıyor idi ki odama geldi. Dedi ki:

-Antoniette, yol eşyasını hazırlayınız, on treniyle gidiyoruz.

-Yarın mı gideceğiz Mösyö?

-Hayır; bu gece, şimdi... İşlerimi bitirdim. Bu pis şehirde bir gece daha kalamam...

Bu haber üzerine ne kadar canım sıkıldığını Madam pekâlâ takdir eder! Madama ihbâr-ı keyfiyyet için bu saatte telgraf yok; bundan mâadâ biliyordum ki Madam şimdi genç Yüzbaşı ile berâber eğleniyorlar. Vakit nısfülleyli geçmiş, otele geliyoruz... Madam yok... Yâhûd Yüzbaşı da orada. Hep bunlar gözümün önüne geldi. Mösyö Lebron tereddüdümün farkına vardı. Dedi ki:

-Ney! Antoniette, anlayamadınız mı? Ne var? Bu çehre ne oluyor? Bağteten aklıma bir çâre geldi:

-Korkum Mösyö Le Baron'un böyle alelacele azîmete kalkışması benden memnûn olmadığından ileri geliyor... Mösyö Le Baron'u darıltmak istememiş idim... Fakat bu gece gideceğimizi bilse idim... Mösyö'nün çehresi düzeldi:

-Peki, bu gece gideceğimizi bilse idin ne yapardın? O kadar inatçılık etmezdin öyle mi? Çenemi okşamağa başladı... Doğrusu bu defa muhâlefete cesaret edemiyordum; vaktiyle trene yetişmektense her şeyi göze almak evvelâ... Bu halimi görünce dün geceki gibi yumuşadı. Beni sıktı, sıktı. Artık kendisini o kadar itmiyor, gülüyordum.

-Mösyö Lebron dikkat ediniz, treni kaçıracaksınız;

-Kaçarsa kaçıversin! Nihâyet, nasıl anlatayım bilmem ki? Sabaha kadar gülmek, eğlenmek latife etmek ve itişip kakışmakla avutamadım. Mösyö Le Baron'un arzusuna tamamen inkıyad lazım geldi! Treni kaçırmak için bundan başka çâre olmadığına Madamı temîn edebilirim zannederim. Gecenin bakiyesi nasıl geçtiğini Madama nakletmeyeceğim. Tabî Mösyö Lebron oda kapısını kapamaklığıma müsâade etti. Zaten buna da hâcet kalmamış idi yâ!

Ben bu sabah sekiz trenine bineriz zannediyordum; fakat işte şimdi de Mösyö Lebron Paris'e dönmek istemiyor, Roen hoşuma gidiyor diyor, beni köylere götürüp kızdırmak istiyor... Günde birkaç defalar yanıma gelip:

-Ah Antoniette! Ne düşünüyorsun? Söyle... Seninle yaşamakan o kadar mesrurum ki tarif edemem... Söyle. Ne ister isen alacağım. Ne ister isen yapacağım! Diyor.

Madama karşı hulûs-ı kalp ile hareket ettim. Hakikati tamamen itirâf ettiğime ve kendisine arz-ı hizmet için bu harekete cüret eylediğime Madam emin olabilir. Eğer ihtiyâr hizmetkârlar Madama başka bir şeyi yazacak olurlarsa yalandır. Yalnız Madam bana ne yapmağım lazım geleceğini bildirmelidir. Eğer emrederse derhâl Paris'e hareket ederim... Yok biraz daha serbest kalmak arzusunda ise söylesin, Mösyöyü burada tevkîf edebileceğime eminim... Hem de ne kadar arzu ederseniz o kadar müddet tevkîf edebilirim. Zirâ Mösyönün tamamıyla benim elime girmiş olduğuna şüphe etmemelisiniz. Mösyö pek müşkülpesent... Hâlbuki gündüz hizmetinden Mâadâ... Bir de gece vazifesi. Beni pek yoruyor. Bununla berâber Madam kaldığımı arzu edecek olursa genç Yüzbaşı ile şimdiki hâlde mes'ud olduğunu anlar ve Madam hakkında perverde ettiğim hissiyât muhabbetkârâneye mebnî bir müddet daha Paris'e dönmem!

Mehmet Cemil

3. 4. 7. Chateaubriand / Vicdân Azâbı

İnsan -nîk ü bed- bir fiili icrâdan evvel ve sonra bazı ihtisâsâtın taht-ı tesirinde bulunur. Bu ihtisâsât mahkeme-i vicdânîyenin muhâkemâtı demektir.

Her kalb-i beşerde bu mahkeme-i âliyye mevcuttur. Her türlü âmal ve îmalimiz evvel emirde bu mahkeme tarafından sencîde-i mîzân tedkîk ve tenkîd olunur.

Niyyâtımız hayra makrun ise hükm ü muallâ-yı vicdân şevk-âverânedir; kastımız şer' ve şûre müteallik ise o mahkeme-i hafiyenin netice-i hükmü men' ve tahzir olur. Seyyiât, keyfiyyet-i taazzuv-ı insaninin netice-i tabiîyyesinden başka bir şey

olmamak lazım gelse idi, bir mücrim-i mukbilin eyyâm-ı refâh ve saâdetini telh eden azâb-ı derûnî neden neşet ederdi? Mahkeme-i vicdânîyemizin hükm ü tâzibkârânesi neden o derece müthiştir ki, insan bunun tesir hevl-engiziyle gayr-ı meşrû menâfî ve fevâidden alîyyül-ekser ictinâb ederde faziletperverâne olan mihen ve meşâka gerdândâde-i tahammül olur?

Bir canavar, şikârını parçalar, yer, ölür. İkâ fiil katletmiş bir mücrim ise mahrûm-ı huzur ve hâb olur. Kâtil tenhâ yerleri arar, bununla berâber tenhâ-yı ona dehşet-endâz olur. Nazarı endişe-nâk ve müteharriktir. Hiçbir yerde sabitâne atf-ı enzar edemez. Kendisini daima bir melhame kokusuyla muhât zanneder. Bizzat eliyle ihzâr etmiş olduğu yemeklerde bile bir râyiha-ı sem istiştâmııyla münselib'ül-huzurdur. Sükûn ve sükûtta başka bir şey hiss olunmayan bir yerde o, hilâf mu'tâd bir rikkat hiss-i semiyle, bazı sesler istimâ eder.

İşte bütün bu ihtisâsât onu müstehak olduğu derecede tecziye için zuhûr eder. Mahkeme-i vicdânîyesinin tel'inâtı demek olan bu hâller, yüreğini bir telh-i daimiye müstağrik -netice-i cinayeti kendisine envâ-ı dârât ve hışm bahş eylemiş bile olsa yine- hayatı bir azâb-ı tesliyet nâ-pezir içinde geçer.

Adil Paşa hafidi: Mehmet Asaf

3. 4. 8. Alphonse Daudet / Marie Antoinette

Baron (burada) gülerek dedi ki:

-Bunu size nakledeyim. Yalnız haber vereyim ki hikâye biraz acıklıdır. Hâlbuki Madamların huzurunda... Lakin evet, ben anlatayım da bakınız, pek ileri gidiyor isem hikâyede devam ettirmezsiniz...

Size söylediğim vechle (Ajaccio) Vali Müşâvirliğine tayîn edilmiş idim. Mahal-i me'mûriyetime epeyce düşünceli bir hâlde gittim. Me'mûriyet âlemine yeni dahil oluyor idim. Fazla olarak sert bir denizde on beş saat seyahat, her biri iki üç eşkıyâ hikâyelerine mevzû teşkîl eden kırmızı kayaları, müthiş girdâblarıyla mukassî manzaralı bu ada, vapurda bana nakledilen kan dâvâları vesâire tesiriyle adaya çıktığım zaman

keyfim hiç de yerinde değil idi. Hele daire-i hükûmette duyduğum şeyler beni bütün bütün çileden çıkardı. Odasında yalnız ikimiz bulunmakla berâber Vali bana hafif bir sadâ ve endişe-nâk bir çehre ile demişti ki:

“Bâhusûs tedbirli ve ihtiyâtlı hareket ediniz delikanlı. İlk mahal-i me’mûriyetiniz pek tehlikeli bir memlekettir. Buranın ahalisi sehl’ül-infiâl, sûizan ashâbı ve intikamcıdır. Hançer vakre binâ vukûâtı eskisi kadar çok değilse de buna mukâbil her tarafta münâfıklık ve imzasız mektuplar görürsünüz. Her kim olursa olsun işini çıkarırız. Çünkü burada işin büyüğü küçüğü olmaz. Hepsinin ehemmiyeti vardır... Bir sardalya balıkçısı ile ihtilâf çıkarırsınız. Hâlbuki bu adam Mösyö (Baksyukichi)nin amcazâdelerindendir. Bütün erkân-ı hükûmeti aleyhinize kalkar. Meselâ kırmızı toprak çubuğunu çekerek ud ağaçlarımı sulayan şu ihtiyâr bahçivânı görüyor musunuz? İşte o adam dahiliye-i nazarının süt pederidir. Artık o adamı nasıl idâre ile kullandığımı takdir edersiniz... İşte azîzim Mösyö, ahvâl-i mahaliyeden sizi haberdâr ettim. Ayağınızı ona göre tetik alınız” evvelden ziyâde endişe-nâk olarak daireden çıktım. Mamafih bir kere dışarı çıkınca sokağın hoş manzarası, çiçek açmış limon ağaçlarının hâli, güneşin, denizin, mâî semânın parlaklığı, dolaşanların sûretine gülerek kapılarının önünde çalışan sigaracı kızların letâfeti çabucak bu tesir-i nâhoşu izâle etti.

Yerleşmek meselesi de epeyce güç oldu. Ben mutlaka denize nâzır bir ev istiyordum. Hâlbuki Ajaccio’da ne hikmettir bilmem hemen bütün binâlar arkasını denize çevirmiştir. Bununla berâber şehrin nihâyetinde (Perini) nâmında bir dul kadının evinde körfeze ve bunun kadın, sudan yeşillikten mürekkep efk latifine nâzır iki oda bulabildim. Manzara bertaraf edilirse ikâmetkâhın bulunduğu mahal hoş a gider gibi değil idi. Buraya gelmek için kulübesiz, fenersiz çıplak ve kasvet-engiz bir rıhtımdan ve yük arabacılarının hayvanlarına su verdikleri büyük bir yalak önünden geçiliyordu. Akşamları kulüpten avdet ederken küfürler, sopa darbeleri ve ıslanmış katırların tepmeleri arasında evi yoklaya yoklaya taharrî etmek icâb ediyordu. Ya evi görseniz! Ne binâ! İtalya usûlü yeşile boyanmış yüksek, soğuk, her tarafı pencereci, eski bir manastırın hüznü ve sükûnetine boğulmuş koskoca bir baraka! Bâhusûs Corsica

dullarına mahsûs uzun peçesiyle bir gölge gibi divârlara sürünerek daima merdiven başında dolaşan sâhibehâne Madam Perini bu manzaranın kasvetini ikmâl ediyordu...

Bereket versin ki yanımdaki odada Marie Antoinette nâmında bir komşum var idi. Bu Marie Antoinette yâhûd asıl ismiyle Maria Antonia daima seyyar bir hâlde bulunan La Rochellelu bir katırcının zevcesi idi bu da benim oturduğum hânede ikâmet ediyordu. Tamamen güzel denilemez idi. Fakat genç, mevzûn endâmı, zarif reftârı, insana çıkınca in'itaf eden yeşil gözleri, nar gibi ağzı ve pek beyaz tenlerde olduğu gibi güneşin tesiriyle yüzünün ötesinde berisinde husûle gelen çilleri ile pek câzib idi. Başında toprak bir testi veyâhûd iri bir ekmek sepeti ile vücudunun kısm-ı aliyesi ileride, etekliği endâm mevzûnuna yapışmış olarak koşar, güler ve her taraftan Marie Antoinette diye çağırılır idi. Marie Antoinette ile pek dost idik. İhtimâl ki bunu mevki' ve haysiyetimce muvaffak bulmazsınız. Fakat mâlûm yâ, komşuluk.... Hem oralarda bir delikanlı için ahbâb peydâ etmek o kadar güçtür ki! Vali bana söylemiş idi. Corsica'da olunacak çok genç kız vardır. Bunların hepsi de güzel hem pek güzel, fakat parasız. Bir Fransız geldi mi tek mil ada halkı ayağa kalkar. Siyah gözler parlar, davetler yağar, vâsi ve soğuk salonlarda eski avizelerin tozları silinir, koltukların ortası kaldırılır. Genç Fransız da bir gün kendisini hükûmette bin iki yüz frank maaşlı bir me'mûrin sekizinci kerîmesini tezevvüc etmiş bulur. İşte bu mülâhazât herkesle peydâ-yı maârifeden beni men' ediyordu. Esâsen odaya gelir gelmez bir de sıtmaya yakalanmış olduğumdan evden pek nâdir çıkıyordum.

Bir gün odamda ateşin başında titrerken genç komşum geldi. Bana bir bardak limonata getirmiş idi. Tebessüm ederek bardağı şöminenin üzerine koydu ve en güzel Fransızcasıyla dedi ki:

“Menkû getirdim. Sıtmaya iyidir...” ilk defa görüşüyor idik. Biraz odada tutmak istedim. Fakat zevcinin kalın sesi işitildi: “Hey, Marie Antoinette! Neredesin?” ve Marie Antoinette durur mu? Latif bir hıram ile kaçtı. Limonataya ne koymuş bilmem, sıtmam kesildi. Fakat şimdi başka bir sıtma baş gösterdi. Bazen komşumu düşündükçe kendi kendime geliyordum. Meham-ı umur arasında, daire-i hükûmette meclis esnâsında

yüzümde, saçlarımda onun elbisesinin rüzgarını hissediyorum sanıyordum. Evde artık yaşamıyordum, vaktimi pencerede, merdiven başında geçiriyor, Marie Antoinette’e kur ediyordum. Fakat o hiçbir şeye dikkat etmiyordu. Şurasını da söylemeliyim ki merdiven başına kemâl-i ihtiyât ile gidiyordum. Çünkü zevcinden ihtirâz ediyordum. Yarım yamalak görebildiğim bu adam benim iki meselim derecesinde enli ve yüksek idi. Bundan mâadâ beş altı tane kayınbirâderi de var idi ki matruş gaga burunlu, kalın enseli, kıvrıkcık siyah saçlı müthiş adamlar olup Pazar günleri taâma gelirlerdi. Bunlar çıkarken ayakları altında merdiven titrerdi.

Mamafih bunların hepsi seyahatte bulundukları bir gün Marie Antoinette’in odasına girmeğe karar verdim. Beni görünce müteaccib olmadı. Yanına oturarak kocasının nerede olduğunu sordum. Açık olan pencereden dışarıya bir buse kondurarak körfezin karşı sahilindeki dağı gösterdi. Bu hâl cesaret-bahş olacak bir şey değil idi. Fakat ben bir kere kararı vermiş olduğumdan teessürle mâlî bir sadâ ile “Ah Marie Antoinette, ne kadar güzelsin...” dedim. Avucumda tuttuğum mini mini esmer elini birdenbire çekerek orada bulunan bir sandığa koştı, açtı ve elinde köşe iri bir bıçak ile geldi: Kuvvetli Del Marito! dedi. Bu sözü iki defa tekrar ettirdim. Evet bu kocasının bıçağı idi. Katırcı pek kıskanç imiş ve karısına kur edildiğini duyacak olursa imiş.... Burada Marie Antoinette müthiş nazarlarla bıçağın enli ve parlak ağzını aşağıdan yukarıya sallayarak ikiye biçileceğini tarif ediyordu. Meseleyi gülererek telakkîye çalışıyordum. Fakat derinen müteessir olmuş idim. O gün fazla konuşmadık. Bir medet yek-digerimizle görüşemedik. Yalnız merdiven başında tesâdüf ettiğimiz zaman Bonjour! Bonjour! Sözlerini teâtî ediyorduk. Artık odasına nasıl girdim. “Kuvvetli Del Marito” sözleri hâlâ kulağımda bu muhabbete hiç gelemem! Karnavalın sonu idi. Bir gece kulüpte kimseyi bulamadığım için erken avdet ediyordum. Bütün şehir karnaval eğlenceleriyle meşgul idi. Sokaklarda alay etmek için bir evden diğerine giden maskeli cemiyetlere tesâdüf olunuyordu. O gece Ajaccio salonları sabaha kadar açık idi ve herkes gidiyordu. Rıhtım üzerinde deniz kenarında birtakım çapkınlar “Aman Raganî... Aman şu doktor... Aman Raganî... Aman doktor...” diye garip ve hüzn-engiz bir şarkı tagannî ederek birbirini kovalıyorlardı. Uzak bir memlekette yalnız başıma gâib olmuş

olduğumu hissediyordum. Birdenbire başımı kaldırıncı odamın penceresinde aydınlık gördüm. Alelacele yukarı çıktım. Ne görsem beğenirsiniz? Başında yaylı bir şapka, arkasında frank ile mini mini bir Vali Müşâviri oturup duruyor. Marie Antoinette sokakta olduğumu görünce dolaplarımı karmakarışık ederek odamda yalnız başına karnaval yapmış... Nîm resmî üniforması karnaval eğlencesi için pek münâsib bir libâs olmak üzere intihâb etmiş! Evvelâ ciddi bir çehre göstermek istedim. Bir kere düşünün! Ya Vali bu hâli görecektir olsa! Fakat bu mini mini katırcı kızı bu kıyafetle de o kadar latif olmuştu ki! İşlemeli pantolon ve beyaz yelek tombul vücuduna yapıyor idi. Bir kelime bile söylemeksizin elimden tutarak odasına götürdü... Oh, müsterîh olunuz Madamlar, hikâyeyi nihâyete kadar dinleyebilirsiniz. Odaya girer girmez bu garip mahlûk kendisini beklemeliğini işâret ederek yatağın bulunduğu yere gitti ve bir dakika sonra elinde ceket ve etekliği ile bir yüz yastığından îmal edilmiş büyük bir bebek olduğu hâlde geldi. Gülerek: “Bu Marie Antoinette, ben Fransızı dedi, kocam geldiği zaman Marie Antoinette’i Fransız ile berâber görecektir, bakalım ne diyecek...” dedi bebek kolllarının arasında olduğu hâlde oturdu ve mudhik bir sûrette tarz-ı ifademi taklit ile “Ah Marie Antoinette, ne kadar güzelsin Marie Antoinette!” diye bebeği kucaklamağa, öpmeğe başladı. Hem öpüyor, hem muttasıl gülüyordu. Doğrusu îcad edilebileceği fikrinde idim! Fakat fikrimi açmağa vakit bulamadım. Aşağıda kapı açılmış, ve kuvvetli ayak sesleri merdiveni sarsıyordu.

Marie Antoinette mumu söndürerek “Ehvah kocam, kaçınız...” dedi. Durur muyum? Allah göstermesin. Hemen sıvıştım. Karanlığa boğulan bu odada, pencereden giren ziyâ-yı kamere karşı oturmuş mini mini bir Vali Müşâviri ile dizlerimin üzerinde Marie Antoinette bebeği kalmış idi. Odama girer girmez kulağımı bölmeye dayayıp dinledim. Ne yalan söyleyeyim kalbim çarpıyordu. Kendimi bitişik odada işlemeli elbisemin içinde zannediyordum. Odadaki karanlığa rağmen katırcı bir şey fark etmiş, boğuk bir kahkaha hissetmiş olmalı ki birdenbire durarak? O ne! Dedi divâra bir kibrit sürtüldüğünü işittim. Bâdehu kalın bir ses, bir küfür, oda içinde süratli ayak sadâları ve açılan bir sandığın gürültüsü işitildi. Aman Yarabbi! Kuvvetli Del Marito! Hiç şüphe yok bıçak çıkıyor. Oh. İyi ki ben orada değilim. Divârın arkasından bu bıçağın üç köşeli

enli ağzını görüyorum sandım. Vay canına... Hemen bu esnâda bir kahkaha; açık, billûrî bir kadın kahkahası duyuldu ve buna, mes'ud bir erkeğin müsterîhâne kalın kahkaları karıştı. Bâdehu taaccüb nidâları, buse şapırtıları... Falan. Fakat bizim Müşâvir elbisesi şimdiye kadar böyle bir şenlik görmemiş idi. Artık divârın arkasında çehremin ne hâle girdiğini siz takdir edersiniz, bu aralık... Kadınlardan biri Baron'un sözünü keserek:

-Baron, dedi, pek ilerisine gidiyorsunuz...

Mehmet Cemil

3. 4. 9. Paul de Kock / Temâşâgâhlar

Temâşâgâhrı meftûniyet-i kalbiyyem vardır. Pek severim. Çiçekler içindeki sahneleri. Şâd ve hazin oyunları severim. Lakin temâşâgâhlara kinimden evvel beni bir düşüncedir, bir hüzündür alıyor. Çünkü temâşâgâhlarda hem oyuncularını görecektim hem sesleri işitebilecek bir mevki'-i intihâbı müşkül, pek müşküldür. Bu iki cihetten birini tercih etmek icâb ediyor: Ben daima sahneye iyiden iyiye nâzır yerler ararım. Nee yapayım? San'atkârların harekât-ı mahâretkârânesi, hele rakkaselerin hoş, zarif, o sağ ve etvarı beni gaşy eder. Zaman zaman bu sahnelerde öyle nâzan, neşât-âver, bedâyikârâne manzaralar husûle gelir ki temâşâsına doyulmaz. Paris'in zevk-âlûd keder-efzud temâşâgâhlarını pek yakından bilir. Câzibe-i arayış ve letâfet içinde yüzerler. O ziyâ-nevaz sahnelerde birbirinden güzün, birbirinden latif oyunlar, eserler oynanır. Fakat bütün bu ma'razlarda hafiften münâsib, tab'a muvâfık bir yer bulmak ihtimâlden hâriç. Temâşâgâhlarda oyunları ve ahenkdâr fasılları, muhâverâtı hem işitmek hem görmek için en muvâfık mevki'ler zemin katlarıdır. Fakat bilmem neden? Ben ekseri temâşâgâhların zemin katlarında da sıkılıyor, hemen savuşmağa mecbur oluyorum. Küçük temâşâgâhlarda her sınıf halk bulunur. İnsan sülûn, şişman, narin birçok çehreler arasında kalır. Daha perde açılmadan yanınızda donuk simâlı birisi oyunun müteaddid fasılları hakkında bir musâhabe açar, çoluk, çocuk, erkek, kadın etraftan birçok kimselere de şuhâne, şâtırâne bu mükâlemeye iştirâk ederler. Artık bir velvele ki değme gitsin!

Arkadan genç bir dâvâ vekilli bütün oyun esnâsında durmaz, dinlenmez söylenir, san'atkârlarla berâber gelmeleri, cümleleri noktası noktasına tekrar eder. Sesini yükseltir, alçaltır, fasıl aralarında da eseri zarifâne hülâsaya kalkışır, ve oyunun menâzır-ı muhtelifesi hakkında ihtisâsât ve tefekkürâtını döküp saçır, saçır. Söyler. Muttasıl söyler. Etrafindakileri bîzar eder.

Bu büyük ma'razların intizâm ve letâfetine, mükemmeliyetine diyecek yoktur. Hele zemin katları pek mâhirâne tertip ve taksim olunmuştur. Lakin insan bu mevki'lerde de âram ve sükût içinde oyun temâşâ edemez. Dört taraftan saçılıp dökülen takdir ve istihzâ âsârından havf ve hayrete, heyecana düşer. Oyunun câzib-i enzar noktalarında ve en mühim yerlerinde bir velveledir kopar. Bilfarz bir san'atkâr sahnede şâyân-ı takdir bir mahâret gösterir. Zarif bir nükte sarf eder. Sağdan, soldan seyirciler, halk, derhâl ikiye ayrılır. Bir kısmı san'atkârların şu muvaffakiyetine takdirler yağdırmak isterler. Bir kısmı ıslık çalmak, zevâlinin zerâfet-i mahâretkârânesiyle istihzâ etmek isterler, derken takdir âvâzeleri, el şakırtıları, ıslıklar, baston gürültüleri bir yerine karışır, fakat, fırtına bununla kalsa yine hoş, zaman olur ki takdir ve istihzâ şemâtetine baston şemsiye darbeleri biribine karışır, hem öyle karışır ki bir bir şeye müdâhale etmediğiniz, bîtaraf bulunduğumuz hâlde kısmetinizde varsa ara yerde bir iki tokat yemek de ihtimâlden pek uzak değildir.

Ben yine büyük temâşâgâhları küçüklere tercih ederim. Lakin bu ma'razların balkonlarında birer mevki' bulmalı, bu gibi mevki'ler âsâr şevk ve şetâret ile letâfet-bârdır. Etrafınız, daima hoş simâlar, yeni yeni tuvaletler, pembe, mor, mâî kurdeleler, tül libâslar, simâ-yı letâfet ve melâhatlar, kıymetdâr çiçek demetleri, siyah ve sarı saçlar, mütebessim nazarlar görürsünüz, bu mevki'lerin tatlı bir kusuru varsa o da hazır önünde küçük temâşâgâhların zemin katlarını işgal edenler gibi durmayıp dinlenmeyip çok söylenmeleridir. Kıvrak kakhahaların, latif, rakik sadâların şuhâne, şâtırâne iltifâtların, mükâlemâtın ardı arası kesilmez, fakat inkâr edemem ki bu bîpâyân mükâlemeler insanı sıkamaz. Sâmiayı okşar. Çünkü bu ruh-nevâz sesler narin, rakik, latif, ufak, nâzik dudaklardan dökülür. Beyaz, pembe gocalardan serpilir. Oyun başlar. San'atkârlar

oyunun en latif kısımlarını icrâya başlarlar. Fakat bu sırada fikir sol taraftan işitilen hafif bir hikâyeye ilişir, kalır.

Meselâ: Bir Lordun insanı mebhut eden şa'saa-ı servetine dalarsınız. Öteden borsa işlerine dair şevk ve şetâret içinde bir bahs açılır. İki Mösyö üç gece evvel bir müsâmerede gâib ettikleri mübâlağa teessüfler yağıdırıyorlar. Öte taraftan Madam (.V.)in tertip ettiği bir müsâmerenin intizâm ve ârâyiş-i hârikulâdesini öğrenirsiniz. Üç dört genç baş başa vermişler. Bu aralık bir Madam gelir. Bunun yeşil benekli ipekli libâsıyla nâzikâne istihzâya başlarlar. Kıvrak kıvrak kahkahalar kalbinizi gıcıklar. Daha böyle bin türlü sergüzeştler fıkralar sağdan soldan birbirini kovalar. Artık sahneden bir tek kelime işitmek için küçük bir vakfe, bir lahza bulamazsınız.

Geçende iki, hayal-nevâz bir eser sahne-i temâşâyâ konuluyordu. Letâfet-bâr, dil-firib oyunlar sevilir, seve seve seyredilir. Hele insan biraz meclûb san'at olursa artık oyuncuların muvaffakât bedâyikârânesini görmek için yer intihâbında şaşırıyor. Ne ise bu defa müsâade bir mahal buldum, çalgıcıların yanını intihâb ettim. Fakat şu intihâbda büsbütün hata ettiğimi, kendimi ıztırab ve azâb içine attığımı sonradan anladım.

Paris'te bir sınıf halk vardır ki temâşâgâhların şu son bahsettiğimiz mevki'lerine tehâcüm ederler. Bunlar yerlerini başkalarına da vermezler. İşlerinin başından ayrılır ayrılmaz yemeklerini yerler, bu mevki'lere düşerler. Artık hep yek-dîgerini tanırılar. Sevişirler, görüşürler. O gece bütün şu çehrelerin arasında yabancı olarak bulunuyordum. İçlerinden birisi perde açılmadan yeni oyunu ele aldı. Safahât-ı muhtelifesi hakkında muhâkemât-ı amîkaya girdi. Rüfekâsı da ellerini, başlarını sallayarak muhâkemeye, musâhabeye iştirâk eylediler. Bu sırada çalgı da başladı. Yalan yanlış nagamât tavanları yıkıyor, insanın beyninde ötüyordu. Kendi kendime söyledim:

-Ah! Yarabbi! Bu akşam şu menhus mevki'-i intihâb etmekte ne kadar hata etmişim.

Etrafımdaki Mösyöler oyun hakkındaki musâhabâtı, mütâlaâtı bitirdikten sonra erkek kadın oyuncuların, san'atkârların evzâ ve mahâretlerini tedkîke koyuldular.

Daha sonra türlü türlü hikâyeler başladı. Bütün şu yabancı simâlar arasında cereyân eden kırık dökük müşâcerâtı mebhut ve muztarib dinliyordum. Ne dersiniz? Bir çeyrek saat zarfında şikeste beste on, on beş hikâyeye öğrendim. Zarif ve şuhâne sergüzeştler, izdivâç hikâyeleri ki “Bokas” Masallarını gölgede bırakır. Bir aralık birçok meşâhirin tabâyî ve ezvâkı da ellerinden geçti, şu kırık dökük harifler bülent zarâfetlerle, muvaffakiyetlerle kendilerini herkese sevdirmiş birçok erbâb-ı marifeti didik didik ettiler. Şu hâl beni o kadar müteessir etti ki tarif edemem. Nihâyet perde açıldı. San’atkârlar ilk hatvede takdir, alkış toplamağa, âsâr-ı güzide-i muvaffakiyet göstermeğe başladılar. Lakin mümkün mü, dimlemek anlamak? Oyuncuların her söyledikleri kelimeler etraftan tekrar ediliyor, her cümleye:

-Pek âdî, sade bir şey gibi sözler ilâve ediliyordu.

Hâlbuki eser, oyun pek dil-firib idi. Rikkat ve letâfet ile lebriz idi. Ruhü fikri, okşuyordu. Fakat bu söz anlamaz ve nezâketten mahrûm Mösyölerin rengârenk mütâlaât ve mükâlemâtı insanı sersem ediyor. O câzibedâr, ve dilârâ vaziyetleri, câlib takdir ve tevkir levhaları, rikkat ve san’at ile mâlî manzaraları görebilmek büyük saâdet. Hele oyunun hitâmına yakın bu bedbahtlar hem eser hem müesser hakkında o kadar ileri gittiler ki anlatamam. Şu kadar ki zavallı müellifin emeğine yüreğim yandı. Bir daha temâşâgâhlarda ne olursa olsun çalgıcıların yanında mevki’-i intihâb etmemek için yemin ettim.

Makri köy: 20 Nisan 325

Müzeyyen Zeki

3. 4.10. Guy de Maupassant / Paris Hayatı / (İşâret) -Yâhûd-Bir Tecrübe

Genç Marquez (De Rondonne) kapalı, râyiha-dâr yatak odasındaki alçak ve müzeyyen yatağında dantela kadar zarif, bir buse kadar nermin ince Batı-istandan örtüler altında mutallâkalara mahsûs derin bir hâb-ı bahtiyârı içinde müsterîh ve tek ve tenhâ uyuyordu. Küçük mâî salondan gelen birtakım seslere uyandı. Sevgili refikalarından

Madam Baron (De Granjero)nun sadâsını tanıdı, ki henüz uykuda olan hanımının hacet-i istirâhatına girmekten kendisini men' eden oda hizmetçisine çıkışıyordu.

Marquez kalktı. Sürmeyi çekti, kilidi çevirdi, kapının perdesini aralık etti. Ve bir sehâb giysi altında muhtefî lepiska saçlı başını göstererek dedi ki:

-Böyle erkenden, ne haber?

Daha saat dokuza gelmişti!

Küçük Baron sararmış, asabî, hummevî bir çehre ile cevap verdi:

-Sana söyleyeceklerim var. Başka müthiş bir hâl geldi.

-O hâlde gir, sevgilim.

Baron girdi. Kucaklaştılar. Oda hizmetçisi hava ve ziyâyı tecdid için pencereleri açarken Marquez tekrar yatağına girdi. Hizmetçi çıktıktan sonra Madam (De Rondonne):

-Şimdi söyle.

Dedi.

Madam (De Granjero) cins-i latifin tezyîd-i letâfetine hâdim olan sirişk teessürünü akıdarak ağlamağa başladı. Gözlerini kızarmaktan men' için bu yaşları silmeğe bile lüzûm görmeyerek:

-Ah sevgilim, başıma gelen hâl pek müthiştir, pek müthiş! Bu gece bir dakika, işitiyor musun, bir dakika uyku yüzü görmedim. İşte bak, kalbim ne kadar çarpıyor!

Refikasının elini tutarak erkeklerin nazar-ı muhabbetini celb eden ve altındaki uzuv-ı hassası tedkîkten onları men' eyleyen o müdevver ve metin memeleri üzerine koydu. Filhakîka kalbi şiddetle çarpıyordu. Devam eyledi:

-Vak’a dün oldu... İyi bilmiyorum ama saat ya dört idi ya dört buçuk. Dairemin içini bilirsin. Her zaman oturduğum küçük salon birinci katta ve (Saint Lazare) sokağına nâzırdır. Bunun pencerelerinden biri önünde oturarak sokaktan geleni geçeni seyretmek pek hoşuma gider. Ya mahalle o kadar şen, o kadar kalabalık, o kadar canlıdır ki bayılırım! Dün de pencerenin önüne vaz’ ettirdiğim alçak sandalyeye oturmuştum. Pencere açık idi. Hiçbir şey düşünemiyor yalnız saf ve ceyyid havayı teneffüs ediyordum. Havada dün ne kadar güzel idi yâ!

“Birdenbire karşı tarafta kırmızılar giymiş bir kadın nazar-ı dikkatime ilişti. Ben de o gün tirşelerimi giymiştim; benim tirşeleri biliyorsun. Bu kadını tanımıyordum. Bizim mahalleye taşınalı bir ay olmuştu. Fakat bir aydan beri mütemâdiyen yağmur yağdığı için kendisini görememiştim. Bu defa farkına vardım ki bu âdetâ bir âlüfte idi. Evvelâ bu hâl hoşuma gitmişti ve tam karşımda ikâmet etmesi izzetinefsime dokundu. Lakin onu böylece uzaktan tecessüs etmek beni eğlendirmeğe başladı. O dirseklerini pencereye dayamış, erkekleri tedkik ediyordu. Erkeklerin de cümlesi veya hiç olmazsa kısm-ı âzamı ona bakıyordu. Âdetâ denilebilirdi ki bunlar av kokusu almış köpekler gibi oraya takarrüb edince bir sûretle onun vücudunu hissediyorlardı. Zirâ orada birdenbire başlarını kaldırarak kadın ile serî bir nazar bir teâtî ediyorlardı. Kadının nazar-ı “İster misin?” davetini, erkeklerinki ise “Vaktim yok, başka vakit, şimdi para tutmuyorum” veya çekil oradan, sefile!” cevabını tazammun ediyordu. Fakat bu son mânâlar yalnız aile pederi olanların nazarında okunuyordu. “Vazifesini, daha doğrusu san’atını icrâ ederken bu kadını görmek ne kadar tuhaf olduğunu tasvîr edemezsin. “Bazen birdenbire pencereyi kapadığını ve o anda bir erkeğin eve dahil olmak üzere bulunduğunu görüyordum. Şüphesiz ki balıkçının bir av yakalaması gibi evde bir av elde etmiş idi. O vakit saate bakıyordum. Bunlar içeride bir çeyrek, yirmi dakikadan ziyâde kalmıyorlardı. Aa! Bu örümcek beni âdetâ heveslendiriyordu. Hem kendisi de çirkin değil idi. Bilâkis pek güzel idi.

“Kendi kendime dedim ki: Ne yapıyor da böyle derakab mükemmelen beyân mâfi-z-zamir ediyor? Acaba enzarına bir baş işareti veya bir el hareketi de terfîk ediyor mu? “Usûlünü anlamak için tiyatro dürbününü aldım. Aa pek sade imiş! Evvelâ bir göz

işâreti, sonra bir tebessüm, daha sonra “Gelir misin?” makamında bir baş daveti. Fakat o kadar hafif, o derece mübhem, o mertebe hafî bir davet ki onun gibi hüsn-i ifâyâ muvaffak olmak için büyük bir meleke ve mümârese sâhibi olmak lazım. “Bu zarif ve cüretkârâne işâreti acaba onun kadar ben de yapabilir miyim?bdiye düşündüm. Zirâ bu işâret pek zarif ve işvebâzâne idi. “Aynanın karşısında tecrübeye başladım. Ah sevgilim, ondan iyi hem pekiyi yapabiliyordum. Fevkâlâde sevindim tekrar pencerenin önüne oturdum. “Bîçâre kız şimdi kimseyi elde edemiyor, hakikaten acınacak bir hâlde bulunuyordu. Bu sûretle taayyüş etmek kim bilir ne kadar müthiş, yâhûd bazen de eğlencelidir. Çünkü sokakta tesâdüf edilen erkeklerin içinde pek hoşları da vardır. “Şimdi teknil kalabalık benim penceremin altından geçiyor ve etraftan kimse mürûr etmiyor idi. Zirâ o cihet güneşe marûz kalmış idi. Genç, ihtiyâr, esmer, sarı, buğdayımsı her nev’ vardır.

İçlerinde pek güzellerini, ama zevcimden ve senin zevc-i sâbıkından da güzellerini görüyordum. Sen şimdi dul olduğun için bunlardan istediğini intihâb edebilirdin. Kendi kendime diyordum ki: Ben namuslu bir kadın olduğum hâlde acaba onlara işâret etsem anlarlar mı? Bunu yapmak için kendimde mecnûnâne bir heves, hâmil kadınlara mahsûs, müthiş, bilirsin yâ, mukâvemetsiz bir arzu duydum. Benim bazı böyle garip ibtilâlarım vardır. Şüphesiz ki bu ibtilâlar mâkul değildir. Fakat biz kadınlar maymun hissiyâtına mâliğiz. Hatta doktorun biri bana maymunların dimâğıyla kadınların dimâğında büyük bir müşâbehet vardır demişti. Mutlaka birini taklit etmeliyiz. Sevdığımız zaman yani izdivâcın ilk aylarında kocalarımızı, bâdehu âşıklarımızı sonra dostlarımızı ve en nihâyet harekâtımıza karşı müsâmahalı gördüğümüz papazları taklit ederek bunların tarz-ı tefekkürlerini, sûret-i ifadelerini, ta’birlerini, hareketlerini kaparız. Ne budalalık!

Bana gelince ben bir şey yapmağa heveslendim mi mutlaka icrâ etmeliyim. Binâenaleyh kendi kendime dedim ki: Anlamak için yalnız bir kişi üzerinde tecrübe ederim. Ne olmak ihtimâli var? Hiç! Bir tebessüm teâtî³² ederiz, işte bu kadar. Onu bir

³² Abdullah Yeğîn vd., Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat, (İstanbul: Flaş Mat., 1985), 956.

daha görecek değilim aa! Görsem bile beni tanıyamaz. Tanırsa inkâr ederim. İşte bu kadar... Enzarımla taharrîye başladım. İstiyordum ki en güzeli olsun. Derken iri yapılı, sarı bıyıklı, gayet yakışıklı bir delikalının takarrüb etmekte olduğunu gördüm. Bilirsin ki sarı bıyıklara bayılırım! Hele biraz güzelce oldumu hiç dayanamam!

Baktım, o da bana baktı. Güldüm, o da güldü. İşâreti verdim... Aa! Sanki o da bunu bekliyormuş. Derhâl başıyla “Peki!” cevabını verdi. Aa. Ona? İşte eve giriyor, hem de büyük kapıdan giriyor. O vakit ne hâle geldiğimi tarif edemem. Deli olacağım zannettim. Aman ne korku! Düşün bir kere! Şimdi gidip hizmetçilere, bâhusûs zevcime sâdik olan Josef’e soracak! O da bu delikanlıyı çoktan beri tanıyorum sanacak!

Ne yapmalı, söyle! Ne yapmalı! Şimdi gelip kapıyı çalar. Ah söyle! Ne yapayım! Düşündüm ki en iyisi kapıyı çalmadan karşısına koşarak yanıldığını söylemek, gitmesini istirhâm etmek idi. Bir kadına, bir pencere mahlûka elbette acır idi. Bunun üzerine kapıya doğru atıldım ve elini zile uzatırken kendimi karşısında buldum.

Deli gibi bir hâlde dedim ki: Gidiniz Mösyö, gidiniz. Ya geliyorsunuz. Ben müteehhil ve namuslu bir kadını. Bir yanlışlık, büyük bir yanlışlık oldu. Sizi son derece müşâbehetsiz olan dostlarımdan birine benzettim. Bana merhamet ediniz Mösyö! Ah sevgilim! Bu söz üzerine kahkahalarla gülmeğe başladı ve cevaben dedi ki:

-Bonjour nazlım. Kullanacak ağızları iyi öğrenmişsin, anlıyorum. Müteehhilim diyorsun. O hâlde bir altın yerine iki veririm. Haydi bakalım, yolu göster... Beni iterek kapıyı kapadı ve karşısında şaşırılmış görünce belime sarılarak buseler içinde açık kalmış olan salona götürdü. Orda etrafına göz gezdirerek:

-Ooo...! Senin yuva hoş, hem pek hoş! Pencere cihetine tenezzül etmek için şu günlerde mutlaka pek kokoz olmalısın!

Tekrar niyâza başladım: Aman Mösyö, gidiniz. Nerede ise zevcim gelir! Avdet-i vakti takarrüb etti! Yemin ederim yanılıyorsunuz.

Müsterîhâne dedi ki: Haydi güzelim, bu kadar naz yetişir! Eğer zevcin gelecek olursa eline bir frank verir bir şey almağa göndeririz... Bu aralık şöminenin üstünde Raoul'un resmini görünce sordu:

-Zevcin bu mu?

-Evet, odur!

-Fenâ değil. Ya bu! Bu kim? Refikalarından biri olmalı?

Bu senin resmin idi. Balo tuvaletiyle çıkartmış idik. Artık ne sevildiğimi bilmiyordum:

-Evet, refikalarımından biri!

-Pek hoş! Bir gün beni de görüştürürsün. Onunla da mülâkât şerefine nâil oluruz.

Dedi. Bu aralık saat beşi çalmağa başladı. Hâlbuki Raoul her zaman beş buçukta eve gelir. Düşün bir kere, bu adam gitmeden eve geliverirse! O hâlde... O hâlde... Aklım başımdan gitti. Kendimi gâib ettim... Ve. Düşündüm... Ki en... İyisi bu adamdan... Mümkün mertebe çabuk... Kurtulmak. Ve... İşte o vakit Madamina... Lazım idi. Evet lazım idi. Zirâ başka türlü gitmeyecek idi. Binâenaleyh ben... Ben de salon kapısının... Sürmesini... Sürüyordum... Ve.... O kadar! Marquez (De Rondonne) başı yastığa gömülmüş olduğu hâlde tekmil yatağı sarsarak gülmeğe başladı. Kahkahası biraz sükûnet bulunca dedi ki:

-Ya bu... Bu adam güzel mi idi?

-Çok güzel idi!

-Öyle ise niye şikâyet ediyorsun?

-Lakin... Lakin. Dur dahası var... Yarın bu saatte yine geleceğini söyledi. Fakat... Ben... Pek korkuyorum. Ne derece cüretkâr ve arzusunu ifâyâ ne kadar sâî

olduğunu görmeli idin aman Yarabbi! Ben şimdi ne yapayım! Genç Marquez düşünmek için yatağın içinde oturdu. Bâdehu birdenbire dedi ki:

-Tevkîf ettir.

-Nasıl? Ne diyorsun? Tevfik mi ettireyim? Ne sebeple?

-Aa bu pek sade! Komisere gider bir Mösyönün üç aydan beri seni takîb ettiğini, dün evine kadar gelmek cüretinde bulunduğunu, yarın tekrar geleceği beyânıyla tehdid eylediğini, sen de kânunun himâyesine ilticâ etmekte olduğunu söylersin. Senin yanına iki me'mûr terfîk ederler. Bu sûretle kolayca tevkîf ettirirsin.

-Lakin azîzem, ya der ise ki.....

-Komisere nakil edeceğin masalı güzel tertip edersen onun dediğine kim inanır. Herkes sana emindir. Sen âlem arasında zâhiren olsun... Namusuna zerre kadar leke bulaşmamış bir kadın değil misin?

-Fakat ben cesaret edemeyeceğim.

-Etmeli, yoksa mahvolursun!

-Düşün ki tevkîf edilir edilmez beni tahkir edecek!

-O vakit yanındakileri şâhid tutarak mahkûm ettirirsin!

-Neye mahkûm ettiririm?

-Zarar ve ziyâna. Bu gibi ahvâlde merhamet para etmez!

-Zarar ve ziyân dedin de hatırıma geldi... Bir şey daha var ki o da beni muazzeb ediyor... Hem pek ziyâde. Gider iken... Şöminenin üzerine... İki... Altın bıraktı!

-İki altın mı?

-Evet

-Başka bir şey vermedi mi?

-Hayır

-Az. Senin gibi bir kadın için pek az... Bana vere idi kibrime dokunur idi... Peki sonra?

-Sonrası ben bu parayı şimdi ne yapayım? Genç Marquez birkaç saniye düşündü. Bâdehu ciddi bir tavır ile dedi ki:

-Sevgilim! Bu... Bu para ile zevcine bir... Hediye. Alırsın, zirâ bu onun hakkıdır!!!

Mehmet Cemil

3. 4. 11. Guy de Maupassant / Marroca

Azîzim dostum, birçok zamandan beri beni celb ve cezbeden Afrika'nın şu bulunduğum noktasında hâsıl edeceğim ihtisâsât ile müsâdif olacağım sergüzeştleri ve bilhâssa vakâyi-i âşıkâneyi sana yazmaklığımı benden talep eylemiş idin. Ta'birin vechle Afrika'da giriftâr olacağımı tahayyül ettiğin (aşk-ı siyah)a vaktiyle güler ve beni başına sarı bir ketife sarmış parlak renkli libâslar altında hırâmân-ı nâzende edâ bir Arap dilberıyla avdet etmiş tasavvur eylerdin.

İhtimâl ki bir gün gelecek beyazlarla siyahlar izdivâç etmeğe başlayacaktır. Hatta mütesâdif ettiğim bazı siyah kadınlar bende epeyce bir heves bile hâsıl etti. Ancak ben daha iyi ve daha garip bir şeye nâil oldum. Son mektubunda diyor idin ki: "Ben bir memlekette aşk ve alâkanın derecesini ve sûret-i cereyânını bilsem o memleketi görmeden tarif ve tasvîr edebilirim." O hâlde belki burada sevmek ve sevişmek mecnûnca oluyor. İnsan ilk günden vücudu saran bir şevk ü harâret, âmâl ü hevesâtında bir galeyan ve şiddet, parmaklarının ucuna kadar nâfiz bir şehvet hissediyor ve hep bu hâller ellerin âdî temâsından tut da bizim birçok budalalıklar irtikâb etmemize sebep olan ihtiyacât-ı hayvaniyenin teskînine sevk edecek derecede bütün hissiyât-ı ruhiye-i vicdâniyemizi galeyana getiriyor. Sözümü yanlış anlama. Sizin muhabbet-i kalbiyye, muhabbet-i ruhiye dediğiniz şeyin yani şâirâne, hâlis ve gayr-ı şehvânî muhabbetin bu iklimde mevcut olup olmadığını bilemem. Bundan şüpheliyim. Fakat diğer muhabbet...

Ötekine müreccah olan muhabbet-i havâs hakikaten burada pek dehşetli bir dereceye varmıştır. Harâret, havanın sizi hummâ-yı ateşlerine düçâr eden daima yakıcı hâli, lodos rüzgarlarının boğucu nefhaları, pek yakında bulunan Sahra-yı kebirin gönderdiği bâd-ı ateşin, ateşten ziyâde muharrib ve kurutucu olan o ağır keşişleme rüzgarları, kavurucu bir güneşin altında taşlarına varıncaya kadar yanmış bir kıtanın daimi hariki kanı kurutur, vücudu çıldırıyor, insanı âdetâ hayvanlaştırır. Ne ise fazla sözü keselim de hikâyeye gelelim. Cezayir’de geçirdiğim ilk günler hakkında sana mâlûmât vermedim. Bunu, Konstantin’i, Biskra’yı ve Setif’i gördükten sonra (Sape) boğazı tarikiyle güzel bir yoldan Bicaye’ye geldim. Mürûr ettiğim yol gayet latif ormanlar arasından geçerek iki yüz metre yükseklikten sahil bahri takîb ile cibâl-i mürtefianın vaziyetine göre dolambaçlı bir hatt-ı sûretinde Bicaye Körfezi’ne, Napoli, Ajaccio, Duarte’nin. Velhâsı en latif körfezlerinden aşağı kalmayan bu sevimli limâne müntehî oluyor. Sâkin Afrika denizini sînesinde uyutan bu cesim-i havzanın etrafını dolaşmazdan evvel uzaktan, pek uzaktan Bicaye müşâhede edilir. Şehr-i ormanlarla muhât dik bir tepenin yamâcında kâindir. Yeşilliklerle mestur o sath-ı mâil üzerinde beyaz bir leke gibi nazar-ı tezyîn eder. Âdetâ insanın denize dökülen bir şelâlenin beyaz köpüğüdür diyeceği gelir.

Bu mini mini şirin kasabaya ayağımı basar basmaz orada uzun müddet kalabileceğimi anladım. Nazar her cihetten sivri, mahrûtî, mâil dış dış birtakım garip tepelerle ihâta ediliyordu. Tepeler o kadar sıklaşıyor ve nazarı o derece tehdid ediyor idi ki engin ancak görülebiliyor ve körfez âdetâ bir göl hâlini alıyor idi. Mâî, lebeni mâî olan deniz şâyân-ı hayret bir derecede saf ve berraktır. Kat kat renk verilmiş olunacak derecede koyu mâî olan semâ ile berrak denizin üzerinde enzâr-ı hayret ve istiğraka bütün letâfetini arz eder ve denizle semâ sanki mütekâbilen aks ederek birbirine sâye salar. Bicaye kadîm harabelerle memlûdur. Rıhtıma çıkınca o derece latif bir harabeye tesâdüf edilir ki insanın operaya teşbih edeceği gelir. Bu harabe Araplar zamanında kalmış sarmaşıklarla mestur eski bir kapıdır. Şehrin etrafında, ârızalı ormanlar içinde, her tarafta harabeler, Romalılara âit divâr-ı bakiyeleri, Araplardan kalma âbide parçaları, âsâr ve benân-ı Arap bekâyâsı görülür.

Şehrin yüksek bir noktasında küçük bir ev kiralamış idim. Kitaplarda tarifi geçen bu evleri bilirsin... Hârice hiç pencereleri yoktur. Tekmil-i binâ ortada bulunan bir havluya bakar ve pencereler havluya açılır. Birinci katta vâsi ve serin bir salon bulunur ki gündüz burada vakit geçirilir. Evin üstü ise bir terrasse hâlinde olup geceleri orada yatılır. Sıcak memleketlerin îtiyâdâtına hemen tevfik hareketle yemekten sonra uyumağı âdet edindim. Gündüz uykusu zamanı Afrika'nın insanı boğan, nefes almaktan men' eden bir saatidir. O saatte sokaklarda, kırlarda, gözleri yakan uzun yollarda kimse bulunmaz. Herkes mümkün mertebe hafif bir libâs ile uyur veya uyumağa savaşı. Arap tarz-ı mimarisince ufak sütunlara istinâd ettirilmiş olan salona ince halı ile mestur yumuşak bir sedir koydurmuş idim. Âdetâ çıplak denecek bir derecede ince bir libâs ile bu sedirin üzerine uzanırdım. Ancak ne zamandan beri devam eden... Riyâzât ve. Mahrûmiyetten dolayı pek muhtarib bir hâlde gözüme uyku girmezdi.

Ah azîzim! Bu memlekette senin için hiç şâyân-ı temennî göremeyeceğim iki türlü müzâyaka vardır ki biri sudan ve diğeri kadından mahrûmiyettir. Bunlardan hangisi daha tahammülfersâdır orasını bilemem. Sahra'da bir bardak soğuk ve berrâk su için insan her türlü fenâlığı irtikâb edebilir de tâm'ül-sıhha ve sağlam güzel bir genç kız için neler yapmaz? Afrika'da âlüfte yok değil. Hatta pek çok var. Fakat yukarıdaki teşbihim vechle Sahra-yı kebir kuyularının çamurlu müteaffin suları gibi bunlarda çürük ve mahal-ı sıhhattir. Bir gün mutaddan ziyâde bir hırs içinde bîhûde gözlerimi kapamağa çalışıyordum. Bacaklarım sanki içinden iğneleniyormuş gibi titriyor, derûnî bir ıztırâb beni mütemâdiyen sedirler üzerinde de deprendiriyor idi nihâyet dayanamadım. Kalktım, sokağa fırladım.

Temmuz ayı idi. Vakıt öğleyi geçmiş... Hava gayet hâr... Sokakların kaldırımını bir ekmeği pişirecek derecede sıcak idi. Derakab sucuk gibi ıslanan gömleğim ve vücuduma yapışıyor, bütün ufuk üzerinde harâretin ihtizâzını andıran keşişleme rüzgarlarının o sıcak nefhaları beyaz bir buhar hâlinde dalgalanıyordu. Deniz kenarına indim. Limanı dolaşarak deniz hamamlarının bulunduğu cihette latif sahili takîbe başladım. Ormanlar ve sert kokulu nebâtlar ile mestur olarak deniz kenarına kadar inip orada kesme yamaç şeklini alan dağlar bütün sahil boyunca iri esmer kayaların yıkandığı

koy etrafında daire şeklinde sıralanır. Dışarıda bir mahlûk zî-hayat görülüyor, yaprak kımıldamıyor, bir mahlûk sesi, bir kuş, bir gürültü, bir pıtırta yok... Deniz sâkin ve râkid. Sanki şemsin kurs-ı ateşbârı altında bunalmış uyuyor. Yalnız vücudu kavuran havada harâretin bir nev'ugultusu işitiliyor zannolunur. Nâgehân sâkit dalgalar içinde yarısına kadar gömülmüş bir kayanın arkasında hafif bir hareket hissettim ve derhâl dönerek, şüphesiz günün böyle sıcak bir saatinde kendisini yapıyınız zanneden, güzel bir kızın çırpıplak memelerine kadar su içinde banyo etmekte olduğunu gördüm. Başını engine doğru çevirmiş, beni görmeksizin suyun içinde hafif hafif çabalanıyordu. Bu manzara kadar şâyân-ı hayret bir tablo olamaz idi. Gözleri kamaştıran bir ziyâ-yı şedîd altında billûr gibi berrâk bir su içinde güzel bir kadın! Evet kadın güzel, bir heykel gibi fevkâlâde güzel ve endâmlı idi.

Döndü; beni görünce bir çığlık kopardı. Yarı yüzerek, yarı koşarak kayanın arkasına gizlendi. Bittabî bir müddet sonra mutlaka denizden çıkacağı için sahile oturarak intizâra koyuldum. Siyah saçları mestur başını uzattı. Enli bir ağız, kıvrık dudaklar, iri cüretkâr nazarlar, iklimin tesiriyle biraz esmerleşerek eski fildişi rengini almış sıkı ve nermin bir ten...

Bağırdı: Çekiliniz oradan! Sadâsı dahi şahsı gibi sıkı ve kuvvetli idi. Kımıldanmadım bile. İlâve etti: Ayıp ediyorsunuz Mösyö! (R)leri sanki bir araba geçiyormuş gibi gürletiyordu. Yine kımıldanmadım. Başı kayanın arkasında gâib oldu. İki dakika mürûr etmiş idi ki saklambaç oynayan çocukların yaptığı gibi evvelâ saçları ve bâdehu alnı ve gözleri bir betâet-i ihtiyâtkârâne ile tekrar göründü. Bu defa hiddetlendi: Beni hasta edeceksiniz. Siz orada kaldıkça ben denizden çıkmam. O vakit kalktım, yürüdüm. Mamafih mütemâdiyen arkama dönüp bakıyordum. Beni epeyce uzaklaşmış görünce iki kat sudan çıkarak medhâline eteklik asılmış bir kaya kovuğuna yan yan girdi.

Ertesi gün yine geldim. Yine denizde idi. Fakat bu defa deniz elbisesi giymiş idi. Beni görünce parlak dişlerini göstererek gülmeğe başladı. Sekiz gün sonra dost olmuş idik. Bir sekiz gün daha sonra dostluğumuz hadd-i kemâle gelmiş idi. İsmi

(Marroca) idi. Bir mahlas olacak... Bu ismi söylerken sanki içinde on beş tane (r) varmış gibi telaffuz ediyordu. İspanya muhâcirlerinden birinin kızı imiş. (Bontaiz) isminde bir Fransız'a varmış. Kocasını me'mûr imiş... Me'mûriyetin ne olduğunu hiçbir zaman öğrenemedim. Yalnız biliyordum ki pek meşgul idi. Fazlasını sormağa lüzûm görmedim. Kadın banyo saatini değiştirerek her gün yemekten sonra berâberce uyumak üzere ikâmetgâhına gelmeğe başladı. Artık ne uyku! Ne istirahat! Bu genç kadın fazlaca hissiyât-ı hayvaniyeye mağlûb olmakla berâber hakikaten fevkâlâde nefis bir şey idi. Enzârı her zaman hırs ve şehvet ateşleri saçarak, aralık duran ağzı, sivri dişleri ve hatta tebessümü müfterisâne bir şehvetten nişân veriyor idi. Memeleri vücuduna hayvanî bir şekil vererek onu huzuzât için yaratılmış latif bir mahlûk u âdî hâline koyuyor ve esâtir de otlar ve yapraklar arasında serbestçe teâtî-i muhabbet eden perileri hatırıma getiriyordu. Bir kadında bu derece intifâ-yı nâ-pezir hırs ve şehvetin vücuduna imkân veremezdim. Marroca çılgınca hamleler gösterdikten, dişlerini gıcırdatarak, humurdanarak beni şiddetle âğuşunda sıktıktan sonra ölü gibi baygın düşer, biraz sonra yeniden sarılıp sevişmeğe âmâde bir hâlde boğazı busiş ve nüvâziş ihtiyacıyla kıvrılarak birdenbire kollarım arasında uyanırdı. Müfekkiresi iki kere iki dört eder gibi sade ve basit olup boğuk bir kahkaha bu bütün âmâl ve tefekkürâtını hülâsa ederdi.

Bir hiss-i sevk-i tabîî ile mahâsin-i vücudiyesinden son derece mağrur olarak en hafif bir örtüye bürünmekten nefret eder, takdirsizlikten mütevellid bir serbesti bîüdebâne ile evin içinde dolaşır, koşar, sıçrar idi. Artık teâtî-i muhabbetten, koşup bağırmaktan usanınca sedirin üstünde yanı başımda derin ve sâkin bir uykuya dalar ve boğucu Afrika sıcağının tesiriyle esmer teninden ufak ter taneleri, başının altında doladığı kollarıyla en mestur âzâsından erkeklerin pek hoşuna giden vahşi bir şemim-i şehvet intişâr eder idi. Bazen zevci bilmem nerede işte olduğu için geceleri de gelir idi. O zaman ancak mestur denilebilecek bir tarzda terrasseda uzanır idik. Sıcak memleketlere hâs olan o iri kurs-ı kamer semâ-yı saf üzerinde cibâl-i müteselsileden müteşekkil çerçevesi derûnünde arz-ı didâr ile şehri ve körfezi ziyâ-yı latifine gark ediyor idi.

Mâba'dı var.

Mehmet Cemil

3. 4. 11. 1. Guy de Maupassant / Marroca

-Geçen nüshadan mâba'd ve hitâm-

İşte böyle münevver gecelerde diğer terrasselarda bazı hayalâtın gölge gibi uzanmış yattığını, ara sıra kalkıp tebdil-i mevki' ettiğini ve sâkin semânın rehâvetkâr ılıklığı altında tekrar yattığını görür idik.

Afrika gecelerine mahsûs olan şu parlak mehtaba rağmen Marroca ziyâ-yı kamer altında beni çıırçıplak görmek için ısrâr eder, etraftan görülebileceğimizden hiç tehâşî etmez, ekseriyâ havf u recâma rağmen sükûnet-i leyl arasında kolay parçalayıcı uzun sayhalar çıkararak uzaktan köpeklerin av'ave-i teyakkuzuna sebebiyet verir idi. Bir gece binlerce nikât-ı muzîenin zemin inikâsı olan semâ-yı saf altında uyuklamaktan idim ki Marroca yanımda diz çöktü ve kıvrık dudaklarını ağızıma yaklaştırarak dedi ki:

-Bir gece bizim evde yatmağa gel...

Maksadını anlayamamış idim:

-Nasıl, sizin evde mi?

-Evet! Kocam gittiği zaman sen gelir onun yerinde yatarsın. Olmaz mı?

Bu teklife gülmekten kendimi alamadım:

-Sen buraya geliyorsun ya... Benim sizin eve gelmekliğimi neye istiyorsun?

Ağızımın içine sokulup boğazıma kadar isâl ettiği sıcak nefesi ile bıyıklarımı tartîb ederek dedi ki:

-Bir hatıra olsun diye...

Hatıra kelmesindeki (r) harfî kayaların üzerinde bir velvele-i seylâb gibi uzun müddet aks-endâz oldu. Fikrini bir türlü anlayamıyor idim. Kollarını boynuma doladı:

-Buradan gittiğin vakit seninle odamda geçirdiğim zamanı düşünüyor, kocama sarılınca sana sarılmış gibi olurum.

(R)ler sadâ-yı ra'd gibi kulaklarımda gürliyordu. Sözleri bana dokundu. Neşe ile dedim ki:

-Sen delisin galiba. Ben evimden bir yere ayrılamam.

Filvâki bir kadının ikâmetgâh-ı zevciyette buluşmak hiç de işime gelmez. Bu gibi yerler âdetâ fare kapanına benzer ve birtakım humekânın avlanmasına yarar. Marroca yalvarıyor, yakarıyor: Bak seni o zaman ne kadar seveceğim! Diyor ve “Ne kadar” kelimesindeki (r) harfini bir trampet gibi gürletiyordu. Şu arzusu bana o derece garip geliyordu ki sebebini bir türlü anlayamıyordum. Fakat düşündükçe şu hareketinde zevcine karşı derin bir nefretini, adâvet ettiği kocasını iğfâl ile zevkiyât olan, ona kendi hânesinde kendi odasında ve hatta kendi yatağında sadakatsizlikte bulunmak isteyen bir kadının gizli arzusu intikâmını keşfetmeğe başladım. Dedim ki:

-Zevcin sana karşı fenâ muâmelede mi bulunuyor? Dargın bir çehre ile cevap verdi:

-Ohh, hayır. Pekiyi muâmele eder.

-Fakat sen onu sevmiyorsun galiba? İri gözlerini müteaccibâne bana dikti:

-Yok, bilâkis çok severim, hem pek çok. Fakat senin kadar değil. Bir türlü anlayamıyordum. Bu hâli mülâhaza etmekte iken nüfuz ve tesirini pekâlâ bildiği buselerden birini dudaklarımın üstüne vaz' ederek:

-Söyle, geleceksin ya? Diyordu.

-Yine muhâlefet ettim. Bunun üzerine süratle giyindi ve gitti.

Sekiz gün görünmedi. Dokuzuncu günü kapımın eşiği üzerinde kemâl-i ciddiyetle arz-ı vücud ederek dedi ki: Bu gece bizim eve yatmağa gelecek misin? Gelmezsen gidiyorum. Dostum, sekiz gün epeyce bir müddettir. Ya mahsûs Afrika'da bu sekiz gün bir ay gibi geliyor. Artık nazlanmanın sırası mı? Durur muyum? Bağırarak:

-Gelirim... Mutlaka gelirim! Deim ve kollarımı açtım. Arasına atıldı. O gece yanımızdaki sokakta beni bekleyerek aldı, evine götürdü. Limanın kurbunda alçak ve ufak bir evde ikâmet ediyordu. Evvelâ bir matbahtan geçtik. Burada kaarı koca taâm ederler imiş. Bâdehu kireçli badanalı divârları boydan boya aile fotoğraflarıyla mestur, kâğıttan çiçekten müzeyyen temiz bir odaya dahil olduk. Marroca sevincinden deli oluyor idi. Sıçırıyor, her dakika “Niyâyet seni evimize getirdim ya. Şimdi sen kendi evindesin” diyordu. Filhakîka kendi evimde gibi hareket etmeğe başladım. Vâkıâ-yı itirâf ederim ki biraz sıkılıyor daha doğrusu endişe ediyordum. İnsanın, lâbis olduğu vakit birdenbire bastırılacak olursa pek gülünç bir hâlde her türlü harekete gayr-ı muktedir bulunacağı bazı hafif libâslardan şu yabancı hânede tecrüde etmek husûsundaki tereddüdümün farkına varan Marroca zorla çıkararak diğerk libâslarımla birlikte bitişik odaya götürdü. Nihâyet kesb-i emniyet ve itminân ettim. Ve bunu da her sûretle isbâta başladım. O derecedeki iki saat geçtiği hâlde dinlenmeği hatırıma bile getirmiyor idik. Derken birdenbire kapıya vurulan şiddetli birkaç darbe bizi yataktan fırlattı. İri bir erkek sesi:

-Marroca aç, benim... Diyordu. Marroca yerinden sıçararak:

-Kocam, dedi, çabuk yatağın altına gizlen... Deli gibi şaşkın şaşkın pantolonumu arıyor idim. Fakat kadın soluyarak beni kakıştırıyordu, haydi durma gizlen diyordu. Yüzükoyun yere yatarak biraz evvel üzerinde pek rahat yattığım yatağın altına kedi gibi sokuldum. O vakit Marroca matbaha girdi. Bir dolabı açıp kapadığını duydum. Sonra ne olduğunu göremediğim bir şey ile tekrar geldi ve acele ile bir tarafa koydu. Kocasını sabırsızlanmağa başladığından kuvvetli ve müsterih bir sadâ ile kocasına seslendi:

-Kibriti bulamıyorum. Biraz bekle... Hah şimdi buldum, dur açıyorum. Kapı açıldı. Herif girdi. Ben yalnız ayaklarını görüyordum. Ne müthiş ayaklar... Eğer herifin çenesi de bu ayaklarıyla mütenâsib ise deveden farkı yok!

Kulağıma buse sesleri, çıplak vücuda yapıştırılan nüvâzişkâr bir şamar sadâsı, bir kakhaha, bâdehu herifin Marsilyalı şivesiyle sesi geldi:

-Giysimi unutmuşum. Geri dönmeğe mecbur oldum. Galiba uyuyor idin. Konsola doğru yürüdü ve giysiyi aradı. Marroca bu aralık sanki yorgunluktan duracak hâli yokmuş gibi yatağa uzanmış idi. Herif yatağa doğru yürüdü ve galiba biraz sataşmağa başladı. Zirâ Marroca hiddetle bir (r) yayılımı ile karışık birkaç kelime fırlattı. Herifin ayakları bana o derece yakın idi ki dokunmak için budalaca, mânâsız, mecnûnâne bir hevese kapıldım. Fakat yine kendimi zabtettim. Herif arzusuna muvaffak olamadığını görünce kızdı:

-Bu gece inatçılığın üstünde. Adiyö.

Dedi.

Tekrar bir buse şapırtısı oldu ve iri ayaklar kapıya doğru dönerek altındaki çivileri göstere göstere uzaklaşmağa başladı ve nihâyet dışarı çıktı. Sokak kapısı kapandı. Ohhh. Artık kurtulmuş idim! Miskin ve şâyân-ı terahhum bir hâlde ihtifâ-gâhımdan yavaşça çıktım. Marroca ise hâlâ çıırçıplak olduğu hâlde kahkahalarla gülerek, ellerini çırparak etrafımda dans ediyordu. Mecâlsiz bir tavırla kendimi iskemlenin üstüne bıraktım. Fakat birdenbire zıpladım. Altımda soğuk bir şey tenime temâs etti, hâlbuki ben de şerîke-i cirimimden pek fazla mestur olduğum için bu temâs asabımı gıcıklaştırmış idi. Döndüm. Odun yarmağa mahsûs bıçak gibi keskin ufak bir baltanın üstüne oturmuşum! Fakat bu balta buraya nereden gelmiş? Odaya girdiğim zaman balta falan yok idi. Benim birdenbire zıpladığımı gören Marroca iki elini kalçalarına bastırmış, neşesinden deli gibi katılıyor, bağırıyordu, öksürüyordu. Şu neşeyi mânâsız ve yolsuz buldum. Zaten bir tehlike geçirmiş idik. Bir de bunun üzerine Marroca'nın bu kahkahaları beni kızdırmağa başladı. Dedim ki:

-Ya kocan beni görse idi?

-Ne ehemmiyeti var...

-Ne ehemmiyeti var ne demek? İşte bu tuhaf. Beni görmek için eğilmesi kâfi idi.

Artık gülmüyor, yalnız tekrar hıs ve şehvetle parlamağa başlayan iri sabit nazarıyla mütebessimâne beni süzüyordu. Nihâyet dedi ki:

-Fakat zevcim eğilmez idi.

-Bu daha tuhaf. Eğilmez idi de söz mü? Başından şapkasını düşürse idi bittabî eğilip alacak idi işte o vakit... Bu kıyafetle işim tamam idi! Kuvvetli dolgun kollarını omuzuma dayayarak sesini alçalttı:

-Eğilir idi fakat doğrulamaz idi.

Anlayamıyordum vesselâm. Dedim ki:

-Niçin doğrulamaz idi?

Kurnazca gözünü kırptı. Elini, üzerine oturmuş olduğum iskemleye doğru uzattı. Parmağı, hutut-ı vechiyyesi, aralık dudakları, parlak ve vahşi sivri dişleri. Hep bunlar bana keskin ağzı parıl parıl parlayan küçük baltayı gösteriyordu. Bir işaretle baltayı alır gibi yaptı. Bâdehu koluyla beni kendine çekerek kalçasını kalçama sıkı sıkıya bastırdıktan sonra sağ eliyle diz çökmüş bir adamın kafasını kesme hareketini resm etti! İşte azîzim, görüyorsun ya, burada vezâif-i zevciyye, aşk ve muhabbet, misafirperverlik bu sûretle telakkî olunuyor!

Mehmet Cemil

3. 4. 12. Paul de Kock / Tesâdüf

Yine söylüyorum! Zarif, hande-nümun günler vardır ki birer baharistân-ı letâife benzer. Safha-yı vesîa-yı tabî'at hârikulâde bir terâvet, bir ahen-gi letâfet içindedir. Kuşlar semâvî bir ahenkle nağme-sâz olur. Sen müveccehleri birer nâsiye-pâkı andırır. Latif, ârâyış-nümun caddelerde zarif, gül beden bebeklere tesâdüf ederim ki kalbi ter ü taze bir nûr-ı saffet ve behçet içinde bırakırlar. Dilrübâ libâslar, rengârenk serpuşlar, beyaz, kırmızı, yeşil birbirinden nefis ruh-nevâz şemsiyeler görürüm. Böyle saâdet medâr günleri pek sevdiğim içindir ki bir gün giyinir giyinmez sokağa fırladım.

Pür sihir ve ahenk caddelere atıldım. Sanki bu eyyâm-ı letâfetin her saati reng-i tebessümle boyanmış, câzibe-i sabâhatla yoğurulmuştur.

Kaç gündür ki Paris'in caddelerinde, sokaklarında dolaşıyor, duruyordum. Lakin rakik bir renge, saf bir çehreye bile tesâdüf etmedim. Sanki her taraf bir zulmet-gede olmuş! Kâfile kâfile uçuk simâlar, pejmürde, adamlar, gûnâgûn haşerât! Evet... Kaç gün oluyor ki pembe bir renk, bir küçük tebessüm, serâb-ı tebessüm, bir ruh-ı tâbân göreceğim yoktu. Geçen gün bizim sokağın içinde iki cenazeye tesâdüf ettim. Bir tanesi pek mükemmel, pek kibârâne bir kâfile teşkîl etmişti. Cenaze arabası gümüş pullar, saçaklar, süslü, kıymetdâr, münakkaş siyah ipliklerle örtülmüştü. Atlar siyahlı beyazlı tüller, sütreler içinde, arabacılar tepeden tırnağa kadar siyah renk, çehrelerde yalancı bir isr-i melâl, cenaze arabasının arkasında birçok siyah, nefis, müzeyyen husûsî arabalar dizilmiş. Daha geride kira arabaları, bir kâfile-i mâtem ki insanı hayrete düşürecek kadar uzundu. Lakin halk bütün arabalarda, yayan kimse yoktu. Yalnız müteveffânın efrâd-ı pejmürde-i ailesiyle ellerinde meş'aleler, şemdânlar, buhurdânlar sallayarak birtakım fakir çocuklar arabaların yanında yürüyorlardı. Lakin bütün şu kâfile-i hüzn-âlûdu teşkîl eden insanlar içinde gözyaşlarıyla yıkanmış hiçbir çehre göremedim. Şu manzara neye benziyordu, biliyor musunuz? Etrafı şen ve sürûr ile çerçevenilmiş cevher pârelerle işlenmiş bir levha-yı keder-âlûde! Cenazede bir zulmet-i mâtem, bir reng-i melâl var. Bütün şu halk, şu arabalar lâkayd ve şâtır! Herkes siyahlar giymiş birer mücessem şetâret ve sıhhat! Kendi kendime düşündüm:

-Şu cenaze geçti? Kâfilenin revnak ve cesâmetine bakılırsa pek zengin bir zât imiş. Elbette hayret-fezâ arabaları, atları, vardı. Şüphesiz dilnişin ikâmetgâhlarda, riyâz-ı Hint'e rekş-endâz bağlar, bahçeler içinde yaşardı. Yine yeşil, saf, ruhperver köylerin birinde bir âşiyâne yaptırmıştı. Kim bilir haftada kaç gece zengin şa'saadâr, mesâreler, şebâne, balolar tertip eder, nûru'l-envar ziyâfetler vardı. Ne âşinâ-yı lezzet ve zevk işçileri, hizmetkârları vardı. İhtimâl bütün halk dahil mahâfil tarab ve muhabbeti olmak için canlarını fedâ ederler, muhibbânı miyânına girmeğe aâdetlerin saâdeti addederlerdi. Ve elbette hesaba gelmez muhibleri vardı.

Ah zenginlik bir bahar bî-hazandır. Sararmaz, solmaz! Servet ve saâdet insanı öldükten sonra da bırakmıyor. İşte bakınız! Şu adam ölmüş. Cenazesi bir hâle-i rengârenk servetle ahenkdâr, nasıl söyleyeyim? Şey! Ne şu levha-yı mâtemde bir mânâ-yı sefâ okudum dikkat ediniz! Bir zengin cenazesi, tabutu arkasında gidenlere birinin nevin, veriyor. Şu zâtın ismini öğrendikten sonra yoluma devam ettim. Biraz uzakta diğer bir cenazeye, bir kâfile-i mâteme daha tesâdüf ettim. Tevakkufa mecbur oldum. Lakin bu cenazede bir başka vaziyet-i saffet, bir kudret, sade fakat keder-âlûd bir cenaze arabası ki evvelki kadar süslü, revnaklı değildi. Atların üstünde, arabacının sırtında bir tel gümüş parçası bile yoktu, bundan başka cenaze arabasının arkasında husûsî, kira bir tek araba görülmüyordu. İki yüz kadar halk bir sükût-i hazin içinde cenazeyi yayan takib ediyorlardı. Lakin bütün şu kâfileyi husûle getiren halkın çehrelerinde, nigâhlarında, tavırlarında amîk, hazin bir zulmet-i elem vardı. Kırpiklerin birçoğu ıslaktı. Velhâsıl bu kâfile nazarda gamperver ve giryân bir levha vücuda getiriyordu, gönlümde lerzeler peydâ olduğunu hissettim. Bütün şu halkın arasında îtinâ ile süslenmiş bir kişi olmadığı gibi, şuhâne tavırlar, lâkaydâne refîârlar da görülmüyordu. Emin idim ki bütün şu saf, nezih simâlar gözyaşlarıyla yıkanmıştı. Bütün şu temiz kalpler hakikî bir ısdırâb ile sızlamıştı. Sızlıyordu. Evet bu ikinci cenazeyi götüren halk harabe, pejmürde, mahzûn! Teşkil ettikleri levhada bir harabe-i seyyâr-ı yeis! Bir yaşlı kadın gördüm ki kırpiklerinde iri iri katarât-ı elem parlıyordu. Sordum:

-Bu cenaze kimdir, kimin nesi?

-Bu mu Mösyö? Bir divârcı ustası! Bütün çocuklarının enzâr-ı pereştisini cezbe etmişti. Bütün işçilerine kendini sevdirmiş, büyük küçük herkesin hürmet ve muhabbetini kazanmıştı. Bu namuslu adamın kalplerimize bıraktığı nukûş-ı muhabbeti bu ölüm de silemez, inanınız! Biz onu öldükten sonra da seviyoruz. Kendi kendime sevinerek uzaklaştım:

-Çok iyi! Lakin işte şu adam bir fakir. Belki ömrü bir pejmürde kulübenin sakf-ı harabî altında geçmiş, tarab ve sefâ içinde yaşamış. Cenazesi de mağmûm. Hüzn-efzâ. Evvelki kâfile gibi ziynet, tantana içinde değil. O müzeyyen arabalar, o gümüş

saçaklar. Girân-bahâ örtüler, kıymetdâr şemdânlar ne idi? Bir müddet geçti. Bir gün baktım ki etraf nagamât-ı tuyur ile ahenkdâr. Bin türlü kuşlar, ziyâ-yı letâfetbâr-ı şemse karşı uçuşuyorlar, çırpınıyorlar, ötüşüyorlar. Âsâr-ı latife-i halkın renk, ziyâ-yı feyz içinde. Lakin bilmem neden bu hüsn ü letâfete karşı kalbimde gizli bir hüzn vardı. Yavaş yavaş Peré la Chesse'e doğru ilerledim. Kabristânın manzarası hazin ve mağmûm. Her nüktede bir mânâ-yı yeis var.

Mâba'dı var.

Bedriye

3. 4. 12. 1. Paul de Kock / Tesâdüf

-Mâba'd ve Hitâm-

Gezinirken orta yerde bir muhteşem, müdebbet bir medfen gözüme ilişti. Musanna oymalar, mezheb nakışlarıyla nigâhı cezb ediyordu. Yaklaştım. Mermerlerin üstünde müteveffânın ismi yazılmıştı. Hayret! Birkaç gün evvel tesâdüf ettiğim zengin zâtın kabri ki cidden câzibe ve san'at içinde yüzüyor. Kitâbe-i seng-i mezarı da güzîn. On altı mısralı bir neşide-i mâtem ki dakik bir mahâret ve san'atla nakşedilmiş. Bunda kendi mahâsin ve fezâil-i tâdad eyledikten sonra ifrâd-ı pejmürde-i ailesinin tesirât ve tahsisât-ı meyûsânesi dökülüp saçılmıştı. Şu sükûn bülend ve musannayı hayretle temâşâ eyledikten sonra diğer cihetlerde dolaşmağa başladım. En uzak, en tenhâ-yı safahâta kadar gittim. Bir aralık gözüme ilişti ki üç taze çocuk bir medfenin üzerinde çökmüşler. Ağlaşıyorlardı. Kendimi belli etmeyerek yavaş yavaş o tarafa yaklaştım. Bu üç taze körpe çehreler amîk bir yeis içine idi. Ateşli gözlerinden yağmur gibi hüzn ve elem dökülüyordu. Bu kabir sade bir taş parçasından ibâret. San'at ve kıymetten ârî idi. Üzerini okudum. Şâyân-ı hayret ki bu da geçen gün tesâdüf eylediğim divârcı ustasının makberi. Artık bir kalb-i âhenin olsa dayanmaz. Yüreğim birdenbire yandı. Şu medfende câlib-i dikkat bir şey yoktu. Âdî bir taş üzerinde divârcı ustasının ismi mahkûk, o kadar. Lakin bu pejmürde, kıymetsiz taşın önünde üç çocuk huzû ve teessürle diz çökmüşlerdi. Bunlar, emin idim ki bu namuslu adamın çocukları, şükûfe-i hayatlarıdır. Sevgili babalarının medfeni üstüne saffet-ârâ, küdüret yaşlarıyla ıslanmış, jâledâr teessür

çiçekler, çiçeğin demetleri, serpiyorlar. Dökülüyorlardı. Bu sahne-i mâteme karşı perîşân oldum, kalbimin en rakîk köşelerine bir tufân-ı melâl ve elem dökülüyormuştu. Bence şu samimi gözyaşları, şu teessür-âlûd çiçek kırıntıları en bülend, en musanna medfenlere değişilmez. Öbür medfen câzib-i enzâr oymalar, nakışlar, altın yazılar, sütunlar müdebdeb. Fakat vahdet-i nisyân içinde bir heyûlâ gibi kalmış bir iki medfen sade bir hicr pâre-i pejmürde. Lakin karşısında çehreleri elem-i iftirâk-ı ebedî ile solmuş üç masum gözyaşı döküyor. Yavaşça oradan tebâüd ettim. Bittabî tekrar evvelki musanna-yı makberin önünden geçmek icâb etti. Parıl parıl şerâreler saçan o altın nakışlara bir soğuk nazar atfederek yürüdüm. Bu gibi taşlar, nakışlar oymalar, birtakım erbâb-ı merak ve musannatı cezbe eder. İşte o kadar.

Makri Köy 15 Ağustos 325

Bedriye

3. 4. 13. J. B. Rousseau / Gaflet-i Beşer

Ey mağrur-ı azamet u servet olan insanlar! Şa'saa-yı ikbâl u yesârınız hevâ ü hevesinizi teverrüm etmiş. Fakat, pençe-i hâlik mevte giriftâr olacağınız an hevl-nâkı tahattur ediniz. O anı ki, bütün fesâd-ı ahlâk ve îtisâfâtınızın zincir-i töhmeti boynunuza takılacak. O zaman ne olacaksınız? Âmâl-ı hevâ-perestâne ve muhaşşimâneninizin sâik nahvet emîri olan mâl ve menâliniz ne olacak? Uyum-ı mukadderde bendegânınız, yâranınız havişânınız hep bîfâide olacaklar. Hiçbir insan diğerine dâd-ger olamayacak. Hâkim mutlak rûz-ı cezâ fîdye-i necât kabul etmeyecek.

Öyle azîm-i şân ve şeref sâhibi insanları görmediniz mi ki birkaç arşın bez parçasına sarılı olarak endahte-i hafr-ı mezar oldular. Ey ser-be-hevâ-yı heves olanlar! Bunları gördüğünüz hâlde yine arzu-keş nâ-mâkul olmakta musırsınız. Sizden de er geç istirdâd-ı emânet olunacağından gâfilsiniz. Bütün evlâd-ı adam hulûl-ı vakit-i mukadderde bu kânun sâtı' ulûhiyete hah ve ve nâ-hah gerden-dâde inkıyâd olacaklar. Ey gûta-hor lücce-i zevk ü sefâ olan insanlar! Vay mübtelâ hırs u az olanlar! Yevm-i âhir hayatınızda bu kâşâneler, bu servet ve yesâr, bu dârât ve hışm, bu muhteşem elkâb ü

ünvanlar nerede kalacak? Bütün azamet ve şöhretiniz vücudunuzla berâber bir makberede defin-ı hâk-ı siyah olacak ve zulümât-ı ebediye içinde nihân olup gidecek.

Ey müdâhinât-ı kâselîsân ile bâtil-perest, vay bîhûde fahr u mübâhât ile sermest olanlar! Hakikat-ı hayatı gayr-ı müdirin oldukça bahâmden ne farkınız kalır? Âmâl u îmaliniz yegâne kânun tatbîki hâssa sevkü'l-tabîîyyeden ibâret değil midir? Hayvanlar derekesinden müteseffilsiniz. İstikbâlden gâfilsiniz. Pîş-i ihtirâsâtınızda zuhûr edecek olan varta-yı mahûfî gışâve-i mestî ikbâl ile pûşide olan enzârınız fark edemeyecek. Ecel bî-amân sizi sürükleyerek o dârülmecâzât-ı redâet pîş-kân olan girdâb ateş-efşâne ilkâ edince eyvah gûyân olacaksınız. Ama çeh sût. Ey sâlik râh-ı sevâb olanlar! Cenâb helâk-ı cihân-ı mütevellil hak ve hakikat olan ibâd-ı hidâyet-i karînine saâdet-i ebediye takdir buyurmuştur. Mahkeme-i kâdir mutlakta mübeşşer-i iltifât-ı ilâhi olan envâr-ı hudâ cebin sıdk ve safınız da tecellî edecek; o zaman ki, gafletperverân ebnâ-yı nev'inizin simâ-yı çirk-âlûd hizlân ve hüsrânları ma'kes reng-i siyah seyyi'ât olacaktır.

Adil Paşa hafidi: Mehmet Asaf

3. 4. 14. Marcel Proust / Halam Rose

(Juris) bize diyordu ki:

-Hayatımda öyle zamanlar vardı ki: Muhitimizin çirkinliğinden, manzaraların âdiliğinden, ruhların sefilliğinden velhâsıl hayatımı ihâta ve devamına hizmet eden bütün şeylerden o kadar acı bir istikrâh hissediyordum ki bir hamlede bunların kâffesini terk edip, yani hâlihazırdaki şahsiyetimi elbise gibi üzerimden çıkarıp atarak başka bir mevki'de, başka bir adam olabilmek isterdim. Harekâtıma sâhib olduğum zamandan beri ne büyük bir keder ne de bir saâdet-i uzmâ görmemiştim. Bazen, sevk-i tahayyülât ile, gençliğimi ve henüz bir çocuk iken mektebe devam etmekte olduğum zamanları düşünürüm. O zamanlar mektep talebesine mahsûs nîm lâkaydî ile eyyâm-ı hayatımı bir boşluk içinde imrâr ettiğim gibi sonraları da hiçbir faâliyet, hiçbir hassâsiyet yok... Ahh: Bütün müddet hayatta çocuklar gibi yeknesak bir sa'y ve amel ile, gayr-ı mahdûd bir ümit içinde, istikbâlin henüz tayîn etmediğine mutmain olarak yaşamak! İşte saâdet-i beşeriyye budur. Ancak bu noktayı çocuğa

söylemezler ve çocuk da bunu kendi kendine keşfetmeğe muktedir olamaz. İnsan sabâvetinde bahtiyârdır, fakat bahtiyârlığından bîhaberdir. Sabâvetin hitâmından sonra bu cihet anlaşılır ise de geçmiş olan âvan-ı sabâvet bir daha avdet etmez. O zamanki hayatım şimdi bence mahz-ı saâdetdir. (Jirond) eyâletinde kâin bir kasabada geçirdiğim zamanı tahattur ediyorum... Oradaki mektebe beni gönderdikleri vakit ikinci sınıfa dahil olmuşum. On altı yaşında bulduğum cihetle bulûğ ve neşv ü nemâ gibi hâlât; vücudumu zaafa düşürmüş olduğundan ailemin ikâmet ettiği (Flandre) kıtasında kâin şehirdeki şiddet-i şitâya tahammül edebileceğimden şüphe ediyorlardı.

Pederimin hemşîrezâdesi olup (B...) kasabasında bulunan güzel bir kadın beni nezdine kabul etmeğe muvâfakat etmişti. Bu kadın dul olmakla berâber hiç çocuğu yoktu. Otuz otuz beş yaşını tecâvüz etmiş olmalıydı. Lakin doğrusunu söylemek lazım gelirse ilk senesinde ona mektup yazdığım zaman (Sevgili Rose Halacığım!) diye hitâb ediyordum. Fransa'nın şimâl cihette tevellüd etmiş ve on altı yaşına kadar orada yaşamıştım. Mamafih (garson) memleketini ilk defa olarak gördüğüm zaman bana evvelce de burasını bilirmişim gibi geldi. Âfâkın eşkâl ve elvânıyla derhâl bir muvâsenet peydâ ettim. Bu memleketin lisanını çabucak anladım.

Bâhusûs halam (Rose)u o vakte kadar hiç görmemiş olduğum hâlde görünce derhâl sevdim. Bu kadın ufak tefek yapılı, beyaz, boyu benden daha kısa, saçları sarı lepiska olmakla berâber vâ esefâ ki saçlarındaki tek tüy beyaz teller nazardan kaçamıyordu. Vaktiyle fevkâlâde güzel olduğunu söylerlerdi. Bana kalırsa trenden çıktığım esnâda beni karşılayıp kollarının arasına aldığı ve dolgun göğsünün üzerinde sıkıştırarak buselere gark eylediği zaman da henüz iştiâ-engiz idi. Bana (Yavrum, sevgilim!) diye hitâb ediyordu. Halam (Rose)un (İmperial) meydânındaki hânesi küçük, hoş bir ikâmetgâh idi. Artık benim için yeni bir hayat başladı: Yalnızlıktan mütevellid sıkıntıyı vücudumla tâdil eden böyle güzel bir kadınla başbaşa yaşamaktan daha lezzet-bahş ne olabilir? Vâkıâ ebeveynim bittabî beni severdi. Lakin erkek ve kız kardeşlerim olduğu için vâlidemin şefkat ve muhabbeti cümlemiz beyninde inkisâma uğruyordu.

Pederime gelince; bütün gününü îmalâthânede geçiriyordu. Kendisini hiç görmezdik. Halam (Rose)un nezdinde ise mesele ber-aks idi. Bu kadın münhasıran benimle meşgul oluyor ve bana her zaman refâkat ediyor, hayatı bana daha tatlı bir sûrette imrâr ettiriyordu. Velhâsıl revâbıt-ı medîdenin sırrını teşkil eden “Nisvân ile mu’âşeret”in lezâizini anladım. Bu râbıta, beni hissetmediğim hâlde tebdil etmişti. Bunun neticesi olarak mekteplilere mahsûs olan kabâlıgım, beceriksizliğim, mahcûbiyetim zâil oldu. Düşünmek, çalışmak, beni seven bir şahsın pîş-i nazarından hareket etmek meserretini hissettim. Halam (Rose) mektubundaki muvaffakiyâtımla mağrur olduğu gibi boyum ve çehrem ile de müftehir oluyordu. Zirâ beni uzun boylu ve güzel buluyordu; münâsib düştükçe bunu bana söylerdi. Akşam vakitlerinde şehrin bütün sekenesi, kadın erkek, meydânlarda gezmeğe çıktıkları zaman benimle kol kola gezmekten son derece mağrur ve mahzûz oluyordu. Gezmeğe çıkanlardan bazılarının ekser defa “İşte Mösyö Juris ile Madam Rose!” dediklerini ikimiz de mesâvî derecede bir hat ile işitirdik. Biz âdetâ bir aile teşkil etmiş gibi “Mösyö ve Madam” idik. Oraya muvâsalâtımda zayıf ve muztarib olduğum için halam (Rose) beni kendi odasının yanındaki odaya yatırmıştı. Ara sıra odama gelip yatağında beni yoklar, bana uyumazdan evvel sıcak punç içirirdi ve gece iki odanın arasındaki kapıyı da açık bırakırdı. Şehrin havası ve oradaki hayatın lezzeti beni pek çabuk şifâyâb idi. İkinci sınıfı henüz ikmâl etmemiş olduğum sırada, peder ve vâlidemi korkutan nezle-i sadriye rahatsızlıklarından korkutulmuşum. Yanaklarım müdevver, âzâ-yı vücudum kavî idi. Sesimde kalınlaşmış idi. Tatil esnâsında vâlidem âdetâ beni tanıyamamış ve pek ziyâde sevinmiş idi. Tatil müddetinin hitâmıyla derslerime devam etmek üzere tekrar (B...) kasabasına avdet ettiğim zaman halam (Rose) çenemde peydâ olan ince tüyler çehresini gıcıkladığı için olmalı ki busemin altında bir genç kız gibi kızardı. O akşam yatağımın yanına gelmedi. Odalarımız arasındaki kapı da kapandı.

Orada bir sene, tatlı bir sene daha imrâr ettim. Bu müddet zarfında beynimizdeki meveddet ve muhabbet daha heyecanlı ve daha müessir bir şekil almıştı. Halam (Rose) artık bana bir çocuktan ziyâde bir delikanlı muâmelesi etmekte olduğundan ona karşı şetâretkârâne hareket ediyordum. Bundan her ikimizde memnûn

idik. Saat beş râddelerinde mektepten avdet ettiğim zaman onun örgü veya dikiş ile meşgul olduğu odaya yavaşça girip haberi olmadan ensesine bir buse konduruyordum. Husûsî imtihanlar da iyi bir derece ihrâz ettiğim veya bir mükâfâta nâil olduğum vakit biraz muhterizâne bir tavırla halam (Rose)un beni öpmesine karşı mukâbeleden geri duramıyordum. Ne bu mukârenetin ve neden nüvâzişlerin hissiyât-ı kalbiyyemde hiçbir tahavvül hâsıl etmediğine sizi temîn etmek lazım mı? Halam, gençleşmek için ihtiyâr ettiği o kadar tedâbir ile sâfiâne süslerine rağmen benim nazarımda daima vâlidemin vekili gibi idi. Zaten on sekiz yaşına yaklaşmış olduğum hâlde henüz bir genç kız gibi her şeyden bîhaber idim. Ancak, o esnâda, büyük kilise meydânındaki tütüncü dükkanında gördüğüm latif, kara gözlü, genç bir yazıcı kız benim inkişâf-ı hissiyât ve hevesâtıma hizmet etti. Mektepten çıktığım saatte mev'id mülâkâtımızda birleşiyorduk. Hatta halam (Rose)un hânesinden gece vakti sıvışmağa bile cüret ediyordum, başka bir yerde yatıyordum! (B...) gayet küçük bir kasaba olduğundan ne kadar gizli olursa olsun bir hilenin ketm edilebilmesine müsâit değildi. Lutufkâr komşular halamı haberdâr ettiler. Beni tekdîr ve ebeveynimin nezdine iâde ile tehdid edeceğine muntazır olduğum hâlde öyle bir şey yapmadı. Halam (Rose) meyûsâne bir tavırla kollarımın arasına atılıp hıçkırarak: “Bu ne fenâ hâl, Juris! Seni o kadar sevdiğim hâlde... O kadar sevdiğim hâlde!” kelimelerini mırıldanıyordu. Beni asla tehdid etmedi. Asla sadâkatsizlik göstermedi. Kemâl-i sükûnetle o kadar hakikî ve o kadar müessir bir keder içinde kaldı ki kendimi yeğenlerin en sefili addederek pür heyecan bir hâlde artık böyle bir harekette bulunmayacağıma namus üzerine söz verdim. Sözümü tuttum, yazıcı kızı terk ettim. Mektebin son sınıfını afifâne ikmâl ettim. Bundan dolayı da daha şedîd bir muhabbetle muntaza-ı mükâfât oldum. Ancak evvelki gibi müsterîh bir hâlde değildik. Bunun sebebini ikimiz de izâh edemiyorduk, kendi kendime: “Halam budalalıklarımı kâmilten affetmemiş...” diyordum. Ya o, muazzez ruh! Acaba onun fikri ne merkezde idi?

Tevzî-i mükâfât vukû buldu ve avdet zamanı hulûl etti. Halam (Rose) gözyaşlarına müstağrak bir hâlde beni şimendüfer mevki'ne getirerek pasyalyada kendisini tekrar görmeğe geleceğime dair bana yeminler ettiriyordu:

-Yoksa, ölürüm Juris!

Diyordu.

Heyhât! Ben bir sefil bir nankör imişim. Ne paskalyada ve ne de büyük tatil zamanında zavallı kadını görmek için bir daha oraya gitmedim. Paris'in sefihâne mektepli hayatına, birahânelere, kızlara ve onlardan daha berbâd olan arkadaşlarla ülfete dalmıştım. Zavallı kadın dediği gibi yaptı: Üç sene sonra, kendisini unuttuğuma iyice emin olduktan sonra bana bütün mâmelekini terk ü vasiet ederek vefât etti. Vasiyetini meş'ar mektubunda şefkat ve muhabbete delâlet eden kelimeden mâadâ hiç... Serzenişe dair hiç... Bir şey yok idi. Ancak epeyce bir müddet sonra meşâk-ı hayat ile kalbim ezildiktn ve hatırât-ı mâzîyemin derece-i kıymetini takdir ettikten sonra idi ki... Hakikat hâlâ vâkıf oldum... Halam (Rose)un o zaman bana bir az meftun olmuş olduğundan şüpheye düştüm.

Mehmet Ali

3. 4. 15. Chateaubriand / Menâzır-ı Hayret-bahşâ-yı Kâinât

Bütün dağlar, dereler, sular, bütün nebâtât; ezhâr eşcâr; bütün eşbâh-ı zevî'ül-revâh cenâb-ı hâlık kâinâtı tebcîl ve temcîddir ederler. Ra'd ve berk, bahr-ı muhit bî-gerân kuvvet ve kudret ve azamet-i hazret Rabbü'l-âlemin bürhân-ı sâtıdır. Pîş-i celâl-i uluhiyyette ser-be-zemin huşû olan insan Lâ ilâhe illallah gev olur. Bir mülhid bile hengâme-i idbâr ve mihnetinde enzârını semâya doğru in'itaf istimdâdkârâneden men' edemez. Temâşası istiğrâk-âver-ı kulûb olan kâinât bir eser-i tesâdüf müdür? Böyle hadd-ı zâtında müşekkelü'l-zabt olan bu moda mütezâddeyi bu derecede mükemmel bir nizâm ile tanzîm ve tertip eden o tesâdüf nedir? Hareket ve sükûn, zulmet ve ziyâ, mevâsim, seyrân-ı kevâkib nedir? Meskenimiz olan küre-i arzın zaman zaman mütehavvil müzeyyenâtı demek olan bu âsâr-ı havârik disârın hâkim ve nâzımı kimdir? Bir yerde bir şeb-i deycûr iken diğer bir yerde bir rûz-ı pür nûr şevkefzâdır. Bir yerde bir subh-ı latif bahar-ı behçet âsâr âlem-ârâ iken başka bir yerde karlı, fırtınalı bir sabah-ı şitâ kasvet-bahşâdır. Bir yerde bir leyl-i mükevkeb letâfet-i nevmid iken bir yerde bir şeb-i muzlim sehâib-âlûd hükm-fermâdır. Bu ezhâr-ı pür envâr hoş-bû ile müzeyyen

çemenzâr, bu evrâkı elmas pâreleri andıran jâlelerle murassa eşcâr, bu esmâr letâfet-i disâr nedir?

Kâinâtın menâzır-ı hayret-bahşâsı hakkında bir fikir-i mükemmel sâbihi olmak için baharı, şitâyı, nehârı, leylî, seheri, gurubu, mehtabı pîş-i enzârınızda bir bir mevcut farz ediniz; bütün bu ahvâl ve âsâr-ı tabiîyi bir an içinde temâşâ ettiğinizi tasavvur ediniz; işte bu sûrette kâinâtın aşkı-âver kulûb olan münâzır havârikperverânesi hakkında bir fikir-i mükemmel kesb edersiniz. Hurşîd-i âlemtâbın temâşâ-yı tulû ile garik lücce hayret olursunuz. Ve gurubunda başka bir letâfet, bir letâfet hazinâna bulursunuz. Ya o küre-i ateşin garâib-nümânın semt-i re'isinde fûrûzân olduğu esnâdaki hâlini akşamın hüzn-i garibânesine müstağrik olarak âzim semt-ı gurub iken kesb ettiği manzarayı, pîşdâr tulû olan ilk hazmât-ı zerendûdunun letâfetini bir anda temâşâ ettiğinizi tasavvur ediniz. İşte bu bedâyi hep birer burhân-ı kudret hazret-i bedî cihândır.

Adil Paşa hafidi: Mehmet Asaf

3. 4. 16. Marcel Proust / Yangın Var!

Madam (Raul Damberian)dan

Mösyö (Raul Damberian)a

... Evet azîzim Raul, şu kâğıdı parmaklarınızın arasında tekrar tekrar çeviriniz, imzaya bakınız. Yazan benim. Ben, zevce-i meşrûanız! Vaktiyle her ikimizin âşiyâne-i muhabbet olan ve şimdi ise yalnız bana münhasır kalan XV. Louis tarzındaki cesim yatağa yatmazdan evvel yavaşça odanıza girdim, zarfı göze çarpacak sûrette yatağınızın yanındaki dikiş çekmecesinin üzerine koydum. Binâenaleyh iddiânız vechle her gece olduğu gibi bu gece dahi geç vakit kulüpten avdetle odanıza girdiğiniz zaman bunu görmemenizin imkânı yoktur. Şimdi mektubumdaki ciddiyet ve resmiyeti gördünüz aa. Ona göre dikkatli okuyunuz ve iyice muhâkeme ediniz. Emin olunuz ki maksadım latife değildir.

... İşte sevgili dostum, biz izdivâç edeli bugün tamam üç sene oluyor. İtirâf ediniz ki üçüncü sene-i devriye-i izdivâçımızın yevm-i hulûlünden haberiniz bile yok!

Fakat derece-i ehemmiyetini şimdi takdir edeceğiniz küçük bir vak'a ile daha ziyâde câlib nazar-ı dikkat olmasaydı yine ben o yevm-i muazzezın bilâ-tahayyül geçip gitmesine razı olacak değil idi. Üç sene! Hem uzun hem kısa! Akrabamız, ahabamız ile halk nazarında biz hâlâ iki karı koca... Siz otuz iki yaşındasınız, ben yirmi üç... Siz zarıfsınız, ben tatif... Artık muhabbetimizin alelâde bir izdivâcın devam ettiği müddetçe temâdîsi tabîî değil midir ya! İşte herkes böyle düşünüyor. Hâlbuki biz komedya perdesinin arkasında olduğumuz için bir seneye mütecâviz bir zamandan beri artık yek-dîgerimize âşık olmadığımızı ve hatta... -sakın itirâza kalkışmayınız, zirâ bu son sene içinde günlerini takvime birer birer işâret ettim- hatta şu üç senede ne fazla ne eksik, ancak dokuz defa karılık kocalık ettiğimizi pekâlâ biliyoruz... Bu bîçâre dokuz adedi de gittikçe seyrekleşiyor ve teşrin olduğundan beri ise... Ne demek istediğimi anlıyorsunuz aa? Hâlbuki şimdi kânun-ı sâlide, hem de nihâyetlerindeyiz. İşte sevgili kocacığım, bu nokta üzerine nazar-ı dikkatinizi celbe mecbur oluyorum. Artık bana karşı takîb ettiğiniz hatt-ı hareketin derece-i mâkuliyetini siz takdir ediniz.

Emin olunuz ki siz beni ebeveynimden cismen ve ruhen bâkir, muhabbet nâmına külliyyen câhil olarak aldınız. O vakit sadece XV. Louis tarzındaki yatağa götürüp alnımdan bir buse aldıktan sonra odanıza çekilmiş olsaydınız yemin ederim ki itirâf edecek bir cihet bulamaz ve arkadaşıca olan şu hayattan memnûn kalır idim. Hâlbuki siz öyle mi yaptınız? Daha ilk gecesinden bu husûsta cehâletimi ref' ettiriniz, evvelce hazırlanmadan muhabbetin ne olduğunu öğrettiniz. Fakat bundan maksadım şikâyet değil. Çünkü âdet böyle imiş! Yalnız izdivâcın celb-i meftûniyet tarzında icrâsı pek kolay iken o râbıta-yı muazzezeyi âdetâ bekârete bir ta'arruz hâline koyan bu âdet pek esef-engiz! Lakin biz bunları çekelim. Bereket versin kânun-ı tabî'at insanların harekât-ı nâlâyıkasını pek çabuk tamir eder. Raul, kemâl-i samimiyetle itirâf ederim ki sizi az zaman içinde bir kız saffetıyla değil, bir kadın mâhiyetiyle sevdim. Hatta siz bile mes'ud günlerimizde beni pek "İtidâl ve kanâat" sâhibi bulduğunuzu tenezzülen söyler idiniz! Şu kadar ki benim muhabbetim tezyîd-i şiddet ettikçe sizinki azalıyordu. Şüphesiz zevcenizin nüvâziş-i afîfânesiyle eski metreslerinizin edâ-yı âşüftekârânesini mukâyese ederek usanç gelmiş muhayyilenizi âğuşunuzda bir bâkiri sıkılmaktaki zevk-i

samimi ile eğlendiremez oldunuz. İzdivâcımızın ikinci sene-i devriyesi hulûl eylemiş idi ki bir metres peydâ ettiniz.

Metresiniz var. Bütün Paris halkı bunu biliyor ben de onlar gibi haberdârım. Paranızı yiyen kız âdî tiyatro aktrisi. Sizi de aldatıyor. Paris halkı bunu da biliyor, tabîî bundan siz müstesnâsınız. Diğer kadınların beyânât-ı muharremânesiyle pek çabuk derece-i kemâle varan tecrübeme bâlâ-itimâd şu hakikati biliniz ki: Her kim bir kadına para yedirirse o kadın onu aldatır ve aldatmakla berâber bir hiç mukâbilinde diğer erkeklere teslim-i vücut ettikçe âşîğının nazarında teâlî eyler. Bunun sana tealluku yok. Bana taalluku olan cihet, râbîta-yı latifemizin bidâyetten beri düçâr olduğum hâl metrûkudur. Hemen bir günden bir güne tebdîl-i maîşete, âdetâ bol ve nefîs bir taâmdan muhtasar bir kahvealtıya ve nihâyet perhize kadar tenkîs-i hevesâta mecbur oldum. Bu derece acı bir tecrübeye mukâvemet edecek mertebede kavî bir midem olduğunu ne biliyorsunuz?! Yoksa iştihamı arzunıza mı tâbî kılmak emelindesiniz? Lakin azîz dostum, siz tedbir-i cihetle hani ya gülünç sergüzeşti mahâkim mahsûsunda nakl-i işâa olunan ma'hûd zevceden de aşağısınız. O hiç olmazsa vesâit-i mahsûsasına adem-i itimâdından refîkasını mesken hevesât-ı edviye istimâline mecbur tutarmışım!

Ben namuslu bir kadını, sizin namusunuza da riâyet arzusundayım. Bu esnâda size yazmakta olduğum şu mektupta bunu isbât eder. İhtiyârım elimde olduğu müddetçe bilâ-şikâyet şu metrûkiyete mümkün mertebe mukâvemet ettim. Fakat bu defa size haber veriyorum kocacığım ki: Yangın var! Zirâ bugün ufak bir vak'a isbât etti ki ihtiyârım elimden gidiyor, namuskâr kalmak hakkındaki kararımın düçâr-ı tezelzül olması ufacık bir gayrete, muvakkat bir yangınlığa bakıyor... Bu vak'anın size nakl ve hikâyesini katiyen azmettim. İşte bakınız nasıl oldu:

İhtimâlki pazartesi günleri yevm-i kabulüm olduğunu bilirsiniz. Bugün de pazartesi olduğu için misafirler geldi. Misafirler pek iyi tanıdığımız dostlarımla az tanıdığınız birtakım delikanlılardan ibâret idi. Ne yapalım? Bir misafirlikte herhangi bir kadının yanında taâm eden kimse ertesi gün onun hânesine bir kart-ı döviziye bırakarak o hafta içinde de ziyârette kendini haklı bulur. Erkeklerin kadınlarla münâsebeti bu

cevhle sūratle hâsıl olur. Bâhusûs sevgili dostum, bir genç kadın benim gibi zevci tarafından alenen terk edilmiş bulunursa! İşte bugün de evde birçok delikanlılar var idi. Şurasını da itirâf etmeliyim ki bunların cümlesi bana kemâl-i ikdâm ile mülâzemet âşıkâne de bulunmakta ve sizi aldatmağa karar verdiğim gün yerinize geçmeğe âmâde görünmektedirler. İşte bugün bir dakika evvel misafirlerle dolu olan salonun bir dakika içinde tamamen boşalması gibi garip tesâdüflerden olmak üzere bahsettiğim nâmzedlerden biriyle başbaşa kaldık... Sakın fitili almayınız ha! İsmi öğrenemez ve ziyâretlerinden dolayı bittabî onları da muâheze edemezsiniz. Binâenaleyh sevdiğim nâmzed lakırdısızlıktan mütevellid bir dakikalık bir sükûnet mizâcını müteâkib birdenbire anlaşılmaz bir şeyine karar vermiş, farz-ı mahcûbiyetten aks-ı tesirinden mütevellid cesurâne bir karar-ı ittihâz etmiş olmalı ki, birdenbire üzerime atlayarak belimden yakaladı ve dudaklarımı hâr buselere gark etti. Belki muhâlefet gösterdiğime ihtimâl verirsiniz. Hayır sevgili kocacığım, hiç de muhâlefet göstermedim. Haberim olmadığı hâlde benden öyle bir ihtiyac-ı nüvâziş hâsıl olmuş ki dudaklarımızın ilk temâsında irâdem elimden gitti. Bir saniye müddet, henüz sevmediğim bu delikanlının merhametine kalmış idim. O da bunun farkına vardı ve hâlimden istifâde etmek istedi, hatta fikrini değiştirmişti bile! Fakat sizin... Evet yalnız sizin için bir isr-i bahtiyârî olarak kapı çalındı. Gelen mektep refikalarımından biri idi. Muzaffer delikanlı gelincik gibi kızarmış, alelacele koltuğuna oturdu. Tam vakit sevgili Raul'cuğum, keyfiniz tamam idi!

Zevcenzin âşığı olmasına ramak kalmış olan delikanlı bir daha benim evime ayak basmayacaktır. Bunu size vaad ediyorum. Ancak bugün düçâr olduğum tehlikeye bir ikinci defa daha düçâr olmayacağıma dair size söz veremem. Öyle ya. Mektep refikası her zaman böyle tam vaktinde imtidâda yetişmez a.! Görüyorsunuz ki size kemâl-i iffetle zaaf-ı miâcımı itirâf ediyorum. Hâlâ bir âşık cüretkârın ufak bir teşebbüs zenperestânesine kaldığımı hisseyliyorum... Onun için sevgili kocacığım, haberiniz olsun ki evinizde yangın var! Eğer muhterik olmasının sizce ehemmiyeti yok ise zevciyet hâricinde olan hayat-ı âşıkânenizde devam edebilirsiniz! Yavuk. Evim yansın

der iseniz lehü'l-hamd harikin ikâ etmiş olduğu hasârât henüz pek büyük değil... İhtimâlki hâlâ... Bu gece bile... İtfâ edebilirsiniz!

Mehmet Cemil

3. 4. 17. Octave Mirbeau / Bir Hizmetçi Kızın Rûznâmesi

Oda hizmetçisi saffetle (Lanlaire) ailesi nezdine duhûlünden biri (Celestine) defter-i hatîrâtını yazıyor. Bulunduğu birçok hânelerdeki ahvâlî kayıt ve tasvîr ettiği gibi, göğüs hastalığına mübtelâ olan hafidi (George)un hizmetinde bulunmak üzere bir ihtiyâr kadının nezdine duhûlünü de bu münâsebetle yazıyor, (George)un metresi oluyor, hasta çocuk da bu sûretle yeniden dünyaya gelmiş gibi bir zevk içinde bulunuyor, (Celestine) kendisini bu aşk-ı ihtizârîye terk ediyor. (George) ona:

-Bırak da bir küçük çocuk gibi senin koynunda uyuyayım.

Diye mırıldanıyor:

-Ya bu akşam büyük vâlidemiz beni çağırsa Mösyö George?

-Hayır, hayır büyük vâlidem çağırmaz, senin koynunda uyumak istiyorum.

Celestine şu kısa muhâvereyi defterine kaydeyledikten sonra şu izâhâtı veriyor: Bazı hastalarda büyük bir kuvve-i aşk vardır ki başlakalarında, en kuvvetli adamlar da bulunmaz, zann-ı kavime göre ölümü düşünmek. Mevtin takarrübünü hissetmek şehvete inhimâk için müthiş ve esrâr-engiz bir sâik teşkîl ediyor. Bu tatlı ve fâcia-engiz geceden sonra on beş gün alîyûldevam bizi bir cennet istilâ etmişti. Ruhlarımız vücutlarımız, buselerimiz yek-dîgerinine bir râbîta ile merbût olarak mâzînin mahrûmiyetini telâfî maksadıyla bir zevk-i daimi içinde bulunmağa, yakında ölüm ile mahvolacağını hissettiğimiz bu muhabbetimizi bilâ-istirâhat devam ettirmeğe çalışıyorduk:

Henüz vicdânen bir azâb hissetmiyorsam da Mösyö (George) kuvvetten düştüğü zaman yeni ve müessir-nüvâz şeylerle yorulmuş olan âzâsını nev-a-mâ takviye etmenin yolunu biliyordum. Busem en müessir bir ilaç tesirini hâsıl ediyordu. Mamafih

busemde melanet ve cinayet âsârı da vardı. Mösyö (George)u öldürmekte olduğumu hissedince kendimi de öldürmeğe, aynı saâdet ve felâkete nâil olmağa azmediyordum. Onun cinayetini kendiminkine teşrik ederek (George)un ağzından âdetâ ölümü içiyordum. Dudaklarıma onun zehriyle marazı bulaştırıyordum, bir defasında kollarımın arasında mu'tâddan fazla bir buhrân içinde bulunduğu sırada öksürdü, dudaklarında kanlı bir tükürük parçaları gördüm, hemen bu tükürüğü büyük bir hırs ile dudaklarıma bulaştırdım. Mösyö (George) fenâlaşmakta gecikmedi. Nöbetler, buhrânlar daha sıklaştı. Daha müthiş ve vecanâk bir şekil aldı. Hânede hüküm-fermâ olan meserret derhâl kedere münkalib oldu. Büyük vâlidesi vaktini salonda, kulağı hafidinin odasına yapışık olarak bir sadâ, bir nefes işitmeğe muntazır bir hâlde geçirmeğe başladı, bitişik odada henüz zî-hayat ve kendisi için azîz va kıymetdâr olan vücut yatıyordu. Odadan çıktığım zaman arkam sıra hatve-be-hatve beni takîb ederek:

-Niçin, Yarabbi! Niçin böyle oldu, ne var ne oluyor?

Diye mırıldanıyor. Ve bazen de bana:

-Siz kendinizi öldürüyorsunuz yavrum, bütün gecelerinizi George'un yanında geçiremezsiniz. Size muâvenet etmek için bir râhibe celb etmeliyim.

Derdi. Fakat ben reddediyordum. Bu reddimden dolayı kadıncağz beni daha ziyâde sever, takdis ederdi. Paris'ten celb edilen tabibler hastalığın terakkîsine, az vakitte bu kadar tahrîbât icrâ etmesine hayrette kaldılar. Ne onlar, ne de hiçbir kimse hakikat-i müthişeden şüphe bile etmiyorlardı. Mösyö (George) neşeli ve bahtiyâr görünüyor, daima meserret ve saâdet içinde bulunurdu. Kendisine acıadıktan mâadâ büyük bir meserret içinde idi. Söylediği sözler daima meserretine âit idi. Gece odasına, ekseriyâ müthiş nöbetlerden sonra bana derdi ki:

-Ben bahtiyârım... Sen niçin ağlıyorsun? Benim meserretimi izâle eden senin gözyaşlarındır. Bulunduğum hâl-i sürûr ve saâdete karşı ölümün ne ehemmiyeti var? Ben mahvolmuşum. Ölüm bana hazır idi, mevtin bana takarrübünü hiçbir şey men' edemezdi. Sen bana onu neşe-bahş olarak telakkî ettirdin. Ağlama sevgilim, sana perestîş ediyorum, sana müteşekkirim. Benim hâlim mükedder ve azâb-engiz olmağa

başlamıştı. Nefsime karşı büyük bir nefret hissediyordum, cinayetimin dehşetini düşünerek azâb-i elîm içinde yaşıyordum. Dostumun felâketinden dolayı kendim için medâr-ı tesellî ve mazeret olacak hiçbir şey göremiyordum. Onunla berâber ölmekten başka hiçbir şeyle tesellî olamayacağımı hissediyordum. Mösyö (George)nu zayıf kollarıyla der-âguş ederek titrek dudaklarını dudaklarıma yapıştırarak muhabbetinin devamını istiyor, ben ise yeni bir cinayet daha irtikâb etmeksizin arzusunu redde cesaret edemiyordum. Artık nüvâzişlere tahammülü de yoktu. Ekseriyâ kollarımın arasından bayılıyordu. Nihâyet olacak oldu. Teşrinievvvelin altısı idi. Sonbaharda latif sıcak bir hava hüküm-fermâ idi. Doktorlar hasatın sahilde bir şehre götürülmesini tavsiye etmişlerdi. Mösyö (George) daha sâkin görünüyordu. Şemsin latif-i şu'aâtı ve denizin hoş kokuları arasında sahilin ve balıkçıların manzaraları neşât-engiz idi. (George)u bu kadar neşeli görmemiştim. İnce, çehresinde o kadar hazin âsâr-ı sürûr görünüyordu ki, ekseriyâ gözyaşlarımı göstermemek için odadan dışarıya çıkmağa mecbur oluyordum. Konuşması men' edilmişti. Zaten söz söylemeğe kudreti de yoktu. Yalnız gözleri gittikçe parlaklaşıyor, hassâsiyet ve arzusu artıyordu. Bu gece, yani teşrinievvvelin altıncı gecesi muztarib değil gibi görünüyordu. Ah, yatağında uzanmış, başını yastığına dayamış, kuru, zayıf parmaklarıyla perdenin kıvrımlarıyla oynadığını, bana mütebessimâne bakarak odanın içinde öteye beriye gidip geldiğim sırada enzârıyla harekâtımı takîb ettiğini el'an görüyor gibiyim. Gözleri yatağın loşluğu içinde lamba gibi parlıyordu. Odaya benim için bir küçük karyola konulmuştu. Bir de, güyâ aramızda perde-i hicâb olmak için bir paravana vardı ki, bunun arkasında soyunup giyinecektim. Fakat ben ekseriyâ bu yatakta yatmazdım. Mösyö (George) beni daima koynunda bulundurmak istiyordu. Çıplak vücudum, kendisinin çıplak ve fakat kemikten ibâret olan vücuduna temâs etmedikçe bahtiyâr olamıyordu. Oldukça müsterîhâne bir uyku ile iki saat uyuduktan sonra gece yarısı uyandı. Biraz nöbeti vardı. Yanakları daha ziyâde kırmızılaşmıştı. Yatağımın kenarına oturmuş ve yanaklarımda gözyaşlarımla ıslanmış olduğunu görünce serzenişkârâne bir tavırla dedi ki:

-Bak yine ağlıyorsun, beni mahzûn etmek mi istiyorsun? “Neden yatmadın gel koynuma gir!” derhâl itâat ettim. Çünkü ufak bir muhâlefet onun için muzır idi.

Hafif bir hoşnutsuzluk neticesi meşkûk bir buhrân tevellüdüne kâfi idi. Bu korkumu bildiği için bundan istifâde ederdi. Yatağa girdiğim anda zayıf eller, kalem gibi parmaklar vücuduma sarıldı. Dudakları da dudaklarıma yapıştı. Mahcûbâne bir tavırla: Ricâ ederim; bu akşam uslu oturunuz. Diye yalvardım. Beni dinlemiyordu. Şiddet-i arzu ile titreyen sadâsı:

-Daima bu sözü tekrar edersen, daima. Daima. Mümânaat... Diye cevap verdi. Ben hıçkırarak:

-Ah, Mösyö George sizi öldürdüğümü mü istiyorsunuz? Bütün hayatımı sizi öldürdüğümünden dolayı azâb içinde geçirdiğimi mi arzu ediyorsunuz?

Diyordum. Bütün hayatımı öyle mi? Hâlbuki ben onunla berâber ölmek istemiyor muydum? Dedim ki:

-Mösyö George! Bana merhamet ediniz ricâ ederim.

Fakat dudakları dudaklarımin üstünde idi.

-Sus! Seni hiçbir zaman bu akşamki kadar sevmedim.

Cevabını verdi. Vücutlarımız birleşti. Bir iskeletten ibâret olan kemikleri çatırdıyor idi. Birdenbire beni bırakıp bilâ-hareket yatağın üzerine düştü. Dudakları da dudaklarımdan ayrıldı. Bir nidâ-yı ıztırâbı müteâkib ağzından sıcak bir kan boşandı. Bir sıçrayışta yataktan fırladım. Çıldırılmış gibi odanın içinde öteye beriye koşuyor, imdâd talep etmek istiyordum. Fakat cinayetimin havf ve dehşeti ile bilmem ne gibi birtakım mülâhazât beni sükûta mecbur eyledi. George ile üryan ve perîşân bir hâlde - bulunduğumuz bu odaya o anda kimsenin girmesi mümkün olamayacağını derhâl anladım. Ah sefâlet-i beşeriyye! Benim ızdırâbım ve sefilâne mülâhazâtım ile ihtiyâtım en denâetkârâne ahvâlden idi. Bu dehşet içinde yavaşça salon kapısını sonra da aralıktaki kapıyı açıp dinledim. Hiç ses yok. Evin içinde herkes uykuda! Tekrar yatağın yanına geldim. George'un bir tüy gibi hafif vücudunu kaldırdım. Başını ellerimin arasında dik tutmağa çalıştım. Ağzından kan akmakta devam ediyordu. Boğazından, âdetâ bir şişe

boşalması gibi kanın seyelânından hâsıl olan hafif bir şırıltıyı işitiyordum. Gözlerinin yalnız kırmızımtrak akı görünüyordu:

-George! George! George!

Diye yavaşça seslendim. Vücudunu bırakınca yatağa düştü. Başını bıraktım. Yastığa düşüyordu. Elimi kalbi üzerine koydum. Kalbi çarpıyordu:

-George! George! George!

Bu sükût, bu kırmızı cesedin sükûnu dehşeti tezyîd ediyordu. Ben de yere yuvarlanarak bayıldım. Bu baygınlık kaç dakika devam etti bilmem! Kendime geldiğim zaman hatırıma gelen bir şey bütün mülâhazâta galebe etti ki, bu da beni ithâm edecek bütün alâimi ortadan kaldırmak idi. Yüzümü yıkadım. Tekrar giyindim. Yatağı ve odayı düzelttim. Evet bu müthiş cesareti de gösterdim, bu işler bitince bütün hâne halkını uyandırdım. Haykırarak, herkese haber-i vefâtı işâa ettim. Ah, bu meşûm gece! El'an bunu tahattur ettikçe dehşet hissediyordum.

Mösyö (George)un cenaze merâsiminden sonra Paris'e avdet ettiğim zaman, birçok niyâz ve ricâlarına rağmen ihtiyâr büyük vâlidenin hizmetinde kalmak istemedim. Sıvışmak, gitmek istiyordum. Kalbimi yırtan hıçkırıklarını, ah ve enînlerini, bu bîçâre kadının gösterdiğim şefkat ve cesareten nâşî beni (kızım, yavrum) hitâbıyla ve kemâl-i muhabbetle takdir ve takdîs etmesini işitmeğe tahammül edemiyordum. Ricâlarını reddedemeyerek on beş gün kadar daha yanında kaldım. Bu müddetçe birçok defa ona itrâf-ı cürm etmek, ruhumu bütün taklid-i mahûfesiyle ezen bu sırrî ifşâ etmek için gizli arzular hissederdim. Fakat bu neye yarayacaktı? Bu sûretle o zavallı vâlidenin âlâm ve ıztırâbâtına daha müessir bir darbe ilâve etmek, ben olmasaydım oğlunun itimâl ki yaşayacağını düşündükçe bir azâb-ı elîm-i vicdâni ile büsbütün muazzeb olmasına sebebiyet vermek olacaktı. Bâhusûs itirâf etmeliyim ki cesaret de edemiyordum. İhtiyâr kadıncağızın yanından sırrımla berâber ayrıldım. Birçok hediyeleriyle muhabbetine de nâil oldum. Azîmetimin birinci günü (Şanzelize)de eski arkadaşlarımdan olan bir oda uşama rastgeldim, ki bu adam ile berâber altı ay kadar bir hânede çalışmış idik. Kendisini görmeyeli iki sene kadar oluyordu. Beynimizde ilk sözler teâtî edildikten

sonra onun da benim gibi kendine yer aramakta olduğunu öğrendim. Beni gördüğünden dolayı bahtiyârâne fakat kaba bir uşak tavrıyla:

-Ah canımın içi Celestine! Hâlâ körpesin be! diyordu. Neşeli, şakacı ve zenperest bir delikanlı idi.

-Akşam taâmını berâber istesek, ne dersin? Diye yer teklifte bulundu. Hatırât-ı elîmeyi, keder,engiz tefekkürâtı zihninden def etmeğe, kendimi oyalamağa ihtiyacım vardı. Kabul ettim:

-O hâlde işimiz yolunda!

Dedi ve koluma girdi. (Camion) sokağında bir şarapçı dükkanına gittik, bu adamın kaba latifeleri, ağır şakaları, âmiyâne neşeleri beni hiç sıklmıyor, bilâkis memnûn ediyordu, âdetâ gâib etmiş olduğum bir îtiyâdı tekrar bulmaktan mütevellid bir meserret içinde bulunuyordum, daha doğrusu kendi kendimi tekrar tanıdım. Yemekten sonra biraz bulvarda dolaştık. Sonra beni sinematograf temâşâgâhına götürdü. (Saumur) şarabından çokça kaçırdığım için gevşek bir hâlde idim. Asabıma pek ziyâde bir rehâvet fakat neşebahş bir rehâvet geldi. Perde üzerinde türlü, türlü garip ve mudhik levhalar görüldüğü sıra da salonun karanlığından bâlâ-istifâde arkadaşım çıplak ve beyaz enseminden bir busa aldı:

-Ah, pek tatlısın Celestine!

Diye mırıldandı. Tiyatrodan çıkınca bulunduğum otele kadar berâber geldi. Kapının önünde yaya kaldırımı üzerinde birkaç dakika durduk. O, bastonuyla potininin ucuna vuruyordu. Ben başım önüme eğilmiş, dirseklerim bedenime bitişmiş, ellerim manşonumun içinde olarak ayaklarımın altındaki bir portakal kabuğunu eziyordum. İkimiz de mütefekkir idik...

-Adiyö dostum! Dedim.

-Yok, seninle yukarıya çıkacağım Celestine?

Ben muhâlefet ettim, o isrâr ederek:

-Haydi, nen var? Bir kederin mi var? Tamam vakti deryâ...

Diyerek arkam sıra yukarıya geldi. Zaten gelmesini ben de istiyor idim. Bu otelde geceleri gelip gidenlere pek de ehemmiyet verilmiyordu. Odama çıktığımız vakit ancak kapıyı sürmeleyecek kadar bir zaman geçmiş idi ki kendimi yatakta buldum.... Artık yine eski hayatımı ele almıştım. Yani daima mütehavvil. O kapıdan öteki kapıya dolaşmakla, her zaman türlü türlü çehreler görmekle geçirilen hizmetçi hayatı, şehvete inhimâhım ezvâk-ı nefsânîyyem yine aynı tarzda hüküm-fermâ idi. Evvelce sükûn hâl ile, Mösyö (George)un nezdinde samimi, bir muhabbetle yaşadığım zaman ben de onunla birlikte olmak istemiş iken şimdi bilmem neden... Mösyö (George)un buseleriyle hastalığının bana sirâyet etmiş olması ihtimâli beni pek ziyâde ürkütüp düşündürüyordu. Bu evhâm ve tefekkürât ile daima kendi kendime muâyene eder ve vücudumda âdetâ nöbetler, buhrânlar, tükürüğümde kan lekeleri görür gibi oluyordum. Bin türlü garip ilaçlar içiyordum. Hatta bir akşam bir balodan çıkarken soğuk alarak şiddetli bir nezleye giriftâr olduğum zaman artık işim bitti zannettim. Fakat yine sıhhatim yolunda gitti. Hizmetin ve eğlencelerin husûle getirdiği yorgunluklara daima mukâvemet ediyordum. Artık keder-engiz tefekkürâtım da zâil oldu, hepsi geçti. Her yerde eğleniyorum... Her yerde eski zevkimi buluyorum!

Mehmet Ali

3. 4. 18. François d'Union / Sehv-i Tesâdüf

Avukat Meter (Horpova) Madam (Rabutin)i kemâl-i ihtirâm ile hücre-i iştigâlinin yeşil boyalı kapısına kadar teşyî etmiş ve kapının billûr topuzuna elini uzatmazdan evvel mütereddîdâne demişti ki:

-Hülâsa-yı kelâm, Madam La Kontes, esbâb-ı şikâyetiniz hakkında serd edeceğiniz delâili daha ziyâde tavzih ve tayîn edemezseniz mahkemenin talâk hakkındaki istidânızı şâyân-ı kabul görmemesinden korkarım. Zevcinizin bir cürm-i meşhûd-ı hakikîsine kat'îyetle kesb-i vukuf etmek tedbirinde bulunmamış olmanıza taaccüb ediyorum.

-Azîzim Mösyö Horpova, ben bu husûsta elimden geleni yaptım. Fakat bu adam yakalanmıyor, tutulmuyor. Bâhusûs şimdi pek basîretkâr bulunuyor...

-İhtimâl ki Mösyö Le Kont sizin zannettiğiniz kadar kabâhatli de değildir.

-O mu! Azîzim Mösyö, bütün Paris kadınlarıyla bana sadâkatsizlikte bulundu; bunu herkes bilir.

-O hâlde?

-O hâlde kendisini takîb ettirdim, hâlâ her gün bir me'mûr ile takîb ettiriyordum. İki defa yakalnmaklığıma ramak kaldı... Fakat o bundan zaten kuşkulu...

-Mösyö Le Kont De (Rabutin)un devamlı bir münâsebeti yok mudur?

-Yirmi tane var. Fakat hangi birinde bastırmalı!

-Yazık, bu hâl pek şâyân-ı teessüf. Bâhusûs Mösyö Le Kont mukâvemeti ziyâde azmetmiş gibi görünüyor. Dün ariz ve amîk avukatıyla görüştüm. Eğer mücâdelede daha kuvvetli bulunamayacak olursak....

Ocaktan bir odun yuvarlanarak halı üzerine kıvılcımlarını saçtı. Meter Horpova ocağa koşup yanmış odun yığıntısını düzeltti. Bâdehu elinde maşa ile avdet ederek iri gözleri bir mânâ-yı desîse ile kırpıldı ve dedi ki:

-Size bir hasihat vermeğe cesaret edebilsem....

-Nasıl nasîhat? Söleyiniz ricâ ederim...

-Zevcinizin sadâkatsizliğine... Bizzat... Sebebiyet vermek... Meselâ... Sizi tam vaktinde haberdâr edecek zeki... Ve... Güzel bir kadın... Vehleten bir şûle-i ümit görmüş gibi kadın hayret ve taaccüble:

-Ahh!

Dedi. Meter Horpova halı kaplı kapısının çift kanadını açtı. Ve saçtan ârî başını uzatıp ekilerek böylece yazıhâneyi geçtiler. Kâtibler bir saniye yazılarına fâsıla

vererek genç kadını nazarlarıyla yek-dîgerine irâe ettiler. Kadın da elbisesinden, küreğinden, vücudundan intişâr eden revâyih-i tayyibeyi yazıhânenin küflü havası içinde saçarak çıktı gitti.

Kontes Ricâ ediyordu:

-Haydi amcacığım, bunu benim hatırım için yapacaksınız. Halam burada değil; bahsettiğimiz küçük Madamın nerede bulunduğunu bilmiyorum diyemezsiniz.

-Seni temîn ederim ki...

-Eğer bunu bizzat söylemek sizi sıkıyor ise söyleyiniz, oda uşağınız Frederick'e sorayım... Onun mâlûmâtı vardır.

-Sen benimle eğleniyor musun? Vâkıâ Cercle d'Orion delikanlıların ağzından birçok mini mini kadınların ismini işitirim ve ind'el-hâce bunlardan birinin adresini düşünür bulurum...

-İşte gördünüz mü... Ah! Ne kadar iyisiniz! O hâlde... Kararlaştıralım. O Madam mâhirâne hareketle ona bir mahal-ı mülâkât tayîn eder; o da kabul eyler, hem edecektir; bu işi hüsn ü sûretle idâre edersen kabul edeceğine eminim. Günü ve saati size haber verir, ben de komiseri haberdâr ederim. Ah! Nihâyet yakalayacağız, yakalayacağız! Amcasını kucaklayarak meserretinden sıçırıyordu. Fakat o diyordu ki:

-Lakin sen bana garip bir vazife-i tahmil etmiş oluyorsun. Hayır, ben bu işi yapamam.

-Canım siz ona söyleyin, isterse vereceğim, hem böyle bir vak'a onun tezyîd-i şöhret ve itibârına da hâdimdir.

Araba gürültüsüzce ve süratle gidiyordu. Madam Rabutin amcasına sordu:

-Sizi nereye bırakacağımı Juliyet'e söylediniz mi?

-Evet, geçerken beni kulübün önünde bırakırsın... Ha nihâyet arzu ettiğın şeyi yaptım. Yarın değıl öbür gün zevcin saat dörtte Matmazel (Rose De Zolnok)un hânesinde bulunacak... Bu Matmazel gayet güzel ata biner, yaman bir Macarlıdır ha!

-Adresi?

-(Rönesans) sokağında 50 numara, sağdan birinci kapı... Unutma, yarın öbür gün saat dörtte... Artık ben ilerisine karışmam. Bir daha da bana bundan bahsetmeli. Zaten bu işe lüzûmünden fazla burnumu soktum. Hem biliyorsun ya, bu akşam azîmet ediyorum. Yarın ve ertesi çarşamba günü (Le Perray) ormanında avlanacağım. Ümit ediyorum ki avdet ettiğım vakit her şey olmuş bitmiş bulunacak. Sen beni kandırdın. Bundan dolayı sana hiddetliyim. Çünkü erkekler arasında bu gibi oyunlar yakışık almaz... Hoş, senin gibi mini mini bir güzele sadâkatsizlikte bulunduğundan dolayı o apkın bedelen de buna istihkâk kesb etti ya... Her ne ise işte kulübün önüne geldik. Allahaismarladık yavrum... Beni gelecek haftanın nihâyetinden evvel göremezsın... Altmış yaşından umulmayacak bir çabuklukla yaya kaldırımının üzerine atlayarak kulübün büyük kapısı altında gâib oldu. Kontes arabanın kapısından eğilerek arabacıya:

-Yemek yiyeceğım... Sen Florantine sokağına...

Dedi. Arabadan içeri ekildiğı sırada eldivensiz olan eli arabanın döşemesi üzerinde sigara gibi bükülmüş bir kâğıt parçasına ilişti. Kâğıdı açtı, şu sözleri okudu: “Salı günü saat dörtte”

Rose De Zolnok

Tefekküre daldı:

-Salı günü mü? Fakat bugün pazartesi. Demek yarın öyle mi? O hâlde amcam aldanmış, yarın diyecek iken öbür gün dedi. Acaba geriye dönüp kulüpte kendisine sorsam mı? Lakin belki orada değildir, olsa bile artık bu iş için kendisini bu kadar tâciz ettiğım yeter. Evet evet, yarın olacak... Çünkü kâğıdın tarihi dünki pazar tarihi. Amcamı şaşırtan budur. O hâlde polis komiserine ihbâr etmeğe ancak vaktim var...

Ön camı açarak arabanın istikâmetini tebdîl ettirdi. Kâğıt tekrar gözden geçirerek büyük bir memnûniyetle:

-Nihâyet, diyordu, yarın behemehâl yakalayacağım!

Madam (Rabutin)in arabası (Rönesans) sokağında 50 numaralı hânenin önünde tevkîf eylemiş idi ki polis komiseri Mösyö (Faber De Zizar) dahi arabadan atladı. Kamilen yeni olan bu sâkin ve bârid mahale karlı bir günün sükûnet-i muncemidesi altında sanki uyuyordu. Yaya kaldırım üstünde yavaş yavaş yürüyen ihtiyâr bir kadın daha görüldü. Bu kadın diyordu ki:

-Bana yaptırdığın bu işi düşündükçe ra'se-nâk oluyorum.

-Haydi sevgili kalacığım, biraz cesaret. İsterseniz siz arabada kalınız. Şu var ki biraz sonraki vak'ada tek başıma bulunmaklığım pek muvâfık olmaz sanırım...

-Hakkın var, ben de geleyim. Çimen taklidi yeşil keçe ile mestûr merdiveni çıkmağa başladılar. Önde komiser, arkasında parmaklığa dayanarak çıkan iki kadın ve daha arkada üç me'mûr bulunuyordu. Keçeli basamaklar iri kunduraların sadâsını boğuyordu. Birinci kata gelince Mösyö Faber De Zizar sağındaki kapıyı çaldı. Kapının arkasında bütün daire sükûn-ı mûdatını muhâfaza etti. İki kadın helecânla, sıkılmağa başlayan komiser ise nezâketle birbirine bakıştılar. Komiser bir dakika sonra parmağını tekrar fil dişi dökmeye bastırdı. Derhâl dairenin iç tarafından doğru ayak sadâları duyuldu. Elbise hıştırtıları işitildi. Birisi kulağını kilide dayamış kapıyı dinliyordu. Mösyö Faber yüksek sesle dedi ki:

-Kânun nâmına açınız!

Bir hafif ses ve onu müteâkib çıplak bir ayağın sadâ-yı firârı işitildi. Komiser, maiyyetindeki me'mûrlara "Haydi" emrini verdi. Derhâl kapıyı omuzladılar. Kapı çatırdadı. Bu aralık içeriden bir erkek sadâsı gürledi:

-Ne oluyor? Ortalığı mı yıkacaksınız? Açıyorlar ya!

Kilit oynadı ve içeriden şu ses işitildi:

-Lakin bedbaht! Yanlışlık yaptık. Bugün değil yarın idi... Bir erkek gömleğiyle göründü va arasında Madam De Rabutin amcasının, şaşırmış olan halası ile zevcinin karşısında bulundular!

Mehmet Cemil

3. 4. 19. Henry Hand / Çay Masasında

Büyük bir çay masasının etrafına toplanmışlar, aşktan bahsediyorlar ve erkekler hikmet-i bedâyin, kadınlar ihtisâsâtın inceliklerini teşrîh eyliyorlardı.

2

Bir erkek, hülyâperver, derin ve düşünceli nazarlı bir genç:

-Ben diyordu, gayr-ı şehvânî, saf ve lâhûtî bir aşka tarafdârim. Ötede, yüksek, levend u muattar bir kadın elâ gözlerini kırparak biraz müstehzî cevap veriyorlardı:

-Evet, fakat heyhât!

3

Şişman, ve bir pancar gibi kırmızı çehreli bir şehirli:

-Aşkta o kadar his aramamalı, çünkü sıhhate muzırdır. Diyordu; genç, taze bir kız gülüyor, soruyordu.

-Ooo. O, niçin sanki?

4

Kontes, elindeki çaydanlıktan komşusu Baron'un bardağını doldururken

-Aşk, bence bir şehvet, bir hırs, bir emeldir diye fısıldıyordu.

5

Fakat ben itirâf ederim azîzim seni düşünüyordum, çünkü bu aşkın bin türlü garîbelerinden bahsedilen masada eksik, boş bir yer vardı ki o da sana âitti... Ve bilsek,

bütün bu çılgınlar, aşkı arzularıyla tercüme ederken, senin de mevcut olmaklığın, senin de aşktan, o saf, o nezih ve hakikî lisanınla bahsetmeklik için nasıl muharrib bir iştîyâk duydum, bilsen....

Henry Hand'den-Emin Lami

3. 4. 20. Paul Bourget / Fleurting-Kulüp

Sir James Ennis'in bizi delâlet ederek götürdüğü salon, mefrûşâtının fevkâlâdeliğiyle sâhiblerinin delilimiz kadar ince ve kibâr bir centilmen olduklarını anlatıyordu. Divârların tatlı ve mûnis boyaları üzerinde memâlik-i bâdehuya mahsûs garip ve tuhaf renkli kuşlar alacalı kanatlarıyla çırpınıyorlardı. Divârlar umûmîyetle Japon kumaşlarından yapılmıştı. Lambanın kısmen hafif pembe, kısmen yeşil ve mavi bulutları Piccadilly civarında unutulmuşa benzeyen bu nefis ve müstesnâ kulübüne sun'î bir gündüzün mübhem renklerini serpiyordu. Masalara akşamlik fraklarını giymiş, ve iliklerine çiçekler takmış on, on beş kadar genç oturuyor, ve dekolte süvâre tuvaletleriyle müzeyyen gayet güzel ve nazarları cezb edici bir ihtîşâm-ı hüsn ile mümtâz kadınlarla görüşüyorlardı. Ve bulvarlarda müştêhî ve genç mekteplileri, hatta daha büyüklerini kendilerine cezb eden bu güzel kadınların renklerinin elbiseleri elektrik lambalarının beyaz ve esâtirî ziyâları altında daha sehhâr ve daha nûrânî görünüyor ve aşkın bütün nikât ve dekâikinde fevkâlâde bir mahârete mâlik olan bu san'atkâr başlar, bu altın işlemeli ipeklerin arasında daha latif duruyordu. Şurada beyaz dişlerini gösteren bir İngiliz Missinin, berrâk bir su kadar mavi olan gözlerinde latif bir sâfiyet ve çocukluk geliyor, ötede Suriye musevîlerine pek benzeyen bir çehre, siyah kirpiklerini, ateşî bir siyahlıkla parlayan gözlerine kırparak ince bir sigara içiyor ve yandaki dairelerden işitilen nim mahsûs ve rüyavî çatal ve bıçak tıkırtıları, kakhaha dalgaları salonun sıcak havasına aks ettikçe bu çılgın kadınlar çıplak ve tombul kollarını masalara ittikâ ettirerek seviliyor ve eğleniyorlardı. Piyanoda, biraz acemi, fakat son derece hassâs bir genç "Boyton'un" "Mefistofele'nden" bir parça çalıyor ve bu küçük fakat gayet kibâr, gayet yüksek ve asıl salonun ılık havasında "Şampanya" ve "Sigara" râyihaları keskin bir temevvücle titriyor, dağılıyordu.

Burası Sir James Ennis'in bir gün evvel bahsettiği fleurting-kulüptü. İngiliz dostum nazar ile bu yumuşak ve ipek tuvaletli, bir leylâk kadar râyihadâr ve mevzûn kadınları gözden geçirerek:

-Henüz dostum gelmedi.

Dedi. Sonra bize dönerek ilâve etti:

-Buyurunuz, oturunuz ricâ ederim. Bu akşam kulüp hayatı tamam görüyorsunuz ya bunlar on sekiz kişi...

İki de misafir. Onlara da demin sizden taleb eylediğim gibi sükût tavsiye edilmiş. Çünkü âzâ-yı mahdûd olmakla berâber bunlardan her biri haftada bir defa iki dostunu davet edebilmek hakkını muhâfaza eder. Kadınlara gelince; kadınların adedi muayyen ve mahdûd değildir. Lakin şerâit o kadar ağır ve müşkülpesendânedir ki bizim bu on kadını burada cem edebilmekliğimiz cidden bir muvaffakiyettir. Evet şerâit o kadar ağırdır. Ve sonra, bizim dudaklarımızda bir tebessüm istihfâfkârâne görerek İngilizlere hâs metânetiyle devam etti.

-Görüyorsunuz ki sizi fenâ bir mahale getirmedi. Bu küçük kulüp ismine şâyân-ı hayret bir vefâkârlıkla sâdık kalmış. Bir fleurting-kulüp olmayı hiçbir şeye değişmemiştir. Kulübümüze giren gençlerin ilk kabul edecekleri şart burada görecekları kadınlardan hiçbirine aman olmamak olduğu gibi, kadınlarda erkeklerden hiçbirisinin metresi olmamakla mükelleftir. Gerçi kapılarımız dostlara açıksa da, onlarda buradaki isimlerden hiçbirisini tanıyamamağa mahkûmdur. Çünkü burada hiçbir isim telaffuz edilmez. Aynı zamanda duhûl için kadınlar bir güzellik müsâbakasına tâbidirler ve sizi temîn ettirmeğe bütün bunlarda biz gayet ciddiyiz eğer bizi böyle bir kararı ittihâza mecbur eden sebebi izâh etmeğe beni mecbur ederseniz ve bunu ben de itirâf edersem güleceksiniz! Çünkü bu ciddi olmaktan ziyâde feylesofânedir. Bundan takriben iki sene evvel başka bir kulübün teneffüşhânesinde yedi, sekiz arkadaş sigaralarımızı içiyor ve uyuyanlarda intihâr eden bir dostumuzun sebab-i vefâtından bahis eyliyorduk. Birçok mübâhasâtan sonra bizim de hayattan müntehir dostumuz kadar meyûs ve nevmid olduğumuzda ittihâd eylemiştik. Hâlbuki biz ne mahvolmuş ne itibârımızı gâib etmiştik. Ne de hasta idik. Bizim de herkes kadar servetimiz, ihtimâl ki herkesten biraz fazla

eğlenceli ve aşklarımız vardı. İçimizde Oxford dârülfünûnu felsefe muallimlerinden ve mükemmel bir isr-i hikemî müelliflerinden bir zât vardı ki bu bizim bütün şetâretlerimize rağmen:

-Siz şen olmasını bilemiyorsunuz.

Diyordu. Ve mâzîden birçok misâller irâesiyle isbât ediyordu ki! Saâdet arzu ve ihtirâstan ibârettir ve ilâve eyliyordu ki: Biz ihtirâsât ve arzularımızı öldürmüşüz. Onun için bütün tebessümlerimizin altında büyük bir can sıkıntısı saklıdır. Neticeye gayet kısa bir tarik ile vâsıl olmak için tefsilâtı geçiyorum. Feylesof dostumuzun nazariyât-ı esâsiyyesi hepimizi mağlûb etmişti ve o, bu muzafferiyetinden mârur bize birçok zamanlardan biri fikrinde büyütüp, süslediği bir emelin planlarını çizdi:

Bize tasvîr eylediği şey, tıpkı müzeler gibi seyredilecek fakat asla dokunulmayacak kadınlarla çiçeklenmiş gizli bir mahaldi. Burada hepimizin vazifesi ancak bir san'at, nefis ve güç bir san'at talimine inhisâr edecek idi. Bu, hepimizin mübtelâ olduğumuz bir meraklı, bir zevk ve ihtirâs merakını tatmin için keşfeylemiş bir çâre gibiydi ve feylesof dostumuz asabımızı teskîn edecek olan bu kulüpten bahsederken âzâların mutlaka otuzdan yukarı ve elliden aşağı bir yaşta bulunması lazımdır diyordu. Çünkü insan otuza kadar çılgıncasına harîs, elliden sonra da ekseriyâ meyûs ve bedbin olur. İşte fleurting-kulüp bu sûretle teessüs etti. Daha garibi şu ki, kadınlar, aramıza duhûl ile büyük bir mevki'-i şeref kazanacaklarmış gibi kulübümüze girmek için yek-dîgeriyle müsâbaka ettiler, bu onlar için kalplerini her zaman tahrîk eden, ısırın bir arzu, bir iştiyâk oldu. Her sınıf-ı cemiyete mensûb birçok kadınlardan lâ-yu'ad mektuplar aldık. Müsâbakaya evvelâ metresler, sonra aktrisler, daha sonra dullar dahil oldu. Müsâbakamız güzelliğe âit olduğu kadar tuvalete de âit idi. Çünkü hepimiz bir kadının tabîi güzelliğine, biraz lüks ve san'at, biraz çiçek ve ipek, biraz renk ve râyiha karıştırmadıkça ruhuyla, mealıyla, nikâtiyla, kadın olamayacağına itimâd ve itikâd etmiştik. Ve bu husûstaki muzafferiyetimiz sizi temîn ettirmeğe pek şânlı, pek kat'î oldu. Bu miyânda aramıza bir lâdî, hakiki bir lâdîde girmek istedi ve onu da kabul ettik.

Bu lâdi şimdiye kadar zevcine emsâlsiz, kusursuz bir muhabbet, hiçbir lekesiz bir merbûtiyet göstermişti. Fakat zevci altı seneden beri bir romatizma ile

koltuğunda oturmağa mahkûmdu, bu hâlde de bu şefkatli kadın onu bir hemşîre dikkatiyle sevmiş, yedirmiş, giydirmiş ve nihâyet bu elem ve keder içinde yuyan olan hayatına bir nefha-yı ciyâdet serpmek için fleurting-kulûbe nâmzedliğini vaz' eylemişti. Öyle ya, mâdemki hayat-ı aşk ve mülâzım içindir. Bunun en hafifini, en tehlikesiz ve samimisini intihâb müreccah değil midir?" Bu esnâda dostum birden sesini kesti ve bir hürmetle kapıyı göstererek:

-Bakınız işte geliyor dedi.

Kapıdan gayet müzeyyen, gayet muhteşem bir tuvaletle güzergâhına gençlikler, tazelikler ve kokular serpen ve belki otuz yaşında tahmin edilebilen bir kadının girdiğini gördük. Bunun müstesnâ ve mûtâbık elbisesi dolgun vücuduna, uzun ve ince beline bir genç kız masumiyeti bahşediyordu. Kumral dalgalı saçlarla tetevvüc eden gayet beyaz ve şeffâf çehresinde, ziyâyâ marûz kaldıkça soluyor zannedilen bir çift büyük mavi gözleri vardı. Arkası vücudunun bütün şehvet ve ihtirâs-rîz dolgunluğunu ihâta eyleyemiyordu dostumuz kendisine teveccüh eden bu müstesnâ kadına bizi takdîm etmek nezâketini ibrâz etti. Dostluğumuz gayet kısa bir zamanda samimiyet kesb eylemişti. Biraz sonra sopa ederken lâdi, beyaz dişlerini göstererek gülüyor ve diyordu ki:

-James, size şimdiden ihtâr ettirmeğe bu akşam pek memnûnum ve büyük bir iştâhım var.

Dostumuz, gözlerini kırparak istizâh etti:

-O hâlde Sir Archibald'ın sıhhati yerinde lâdi?

-Şüphesiz! Çünkü o geçen günkü gibi hasta oldukça benim için flört mümkün olmuyor...

Bu cümleleri söylerken sütte pişirilmiş bademe benzeyen küçük, İngiliz istiridyelerini çiğniyorduk. Yemek salonu gayet ağır ve soluk renkli bir ipekle döşenmiş idi. Ve lâdi nim açık dudaklarının arasında parlayan beyaz dişlerinin bir ucundan bu cümleyi fırlatırken, eliyle önündeki kapalı şampanya kadehini kaldırmış ve ağır yudumlarla içmişti. Biz ise garip fakat cidden mümtâz ve nefis bir kadın mı, yoksa genç

ve kibâr bir genç kız mı refâkatinde yemek yediğimizi tayîn edemeyecek kadar mütehayyir ve mağşî idik.

“Akademi âzâsı” Paul Bourget’ten:

Emin Lami

3. 4. 21. Jelma / Peçe

Yatak odasında. Mösyö müsterîhâne uyuyor. Madam kalkmış, çıplak ayaklarıyla halının üzerinde dolaşarak, her günkü mu’tâdî vechle Mösyö’nün elbisesinin ceplerini teftîş ediyor. Birdenbire haykırır. Pardösünün cebinden uzun, siyah bir peçe çıkar...

Madam - (peçeyi elinde sallayarak) Ah! İşte yakaladım, yakaladım!

Mösyö - (sıçrayıp uyanarak) Haa.... Ne var, Beyshet?

Madam - Bu sefer artık inkâr edemeyeceksin.

Mösyö - Sen, ha? Haydi sende!

Madam - Evet, sen... Sen. (mösyöyü sarsarak) Bu nedir? Cevap ver.

Mösyö - Bu mu? Ben ne bileyim...

Madam - Pekâlâ! Ben sana söyleyeyim.

Mösyö - Lutf etmiş olursun.

Madam - Bu bir peçe. İştiriyor musun? Metresinin peçesi!

Mösyö - (omuzlarını silkeleyerek) Metresimin mi?

Madam - Evet, senin bir metresin var! Hem böyle kalın bir peçe ile çehresini kapadığına bakılırsa dehşetli çirkin metreslerden olmalı! Bu peçeyi de mutlaka bir mev'id-i mülâkâtan, yani senin dolaştığın murdâr sefâhat yerlerinden birinden çıkarken bırakmış olacak, değil mi?

Mösyö - Oo! Beyshet! Pek ileriye varıyorsun.

Madam - Sen yaşımda bir adama böyle şeyler yakıştır ya!

Mösyö - Yaşım o kadar ileri mi? Kırk dokuz yaşımdayım.

Madam - Ha şöyle, şimdi de kendini mazûr göstermeğe çalış bakayım...

Mösyö - Canım öyle bir şey sevdiğim var mı?

Madam - Sen utanmaz mısın be adam... İşte bu peçe senin cebinden çıktı. Sen bunu kendi murdâr sûretine örtmüyorsun a!

Mösyö - Bana bak... O kadar ileriye varma, sevgilim. Bu peçenin nasıl olupta cebimde bulunduğundan haberim yok.

Madam - Öyle ya... Belki de bunu cebine ben koymuşum. İhtimâlki bu benim peçemdir. Öyle değil mi?

Mösyö - Canım öyle demek istemiyorum.

Madam - Ben zaten sokağa daima yüzüm açık olarak çıkarım. Böyle paçavraları asla kullanmam!

Mösyö - Vâkıâ doğru.

Madam - Ben böyle... Ben... Ben... Ah! Anneciğim! Anneciğim! Ne kadar bedbahtım! (haykırır).

Mösyö - Hele şu anneni bırak... Canım bu peçe nereden çıktı? Bunu nereden buldun?

Madam - Senin pardösünün cebinde buldum diyorum. Alçak herif!

Mösyö - Seni mütecessis seni! Benim pardösümün cebinde mi? (pardösüyü alarak) Bak, iyi bak. Benim böyle pardösüm var mı?

Madam - (bozularak) Sahih...

Mösyö - Ben hiç (Le jotva)da elbise yaptırıyor muyum? Benim terzim başka. Öyle değil mi? Binâenaleyh bir yanlışlık olmuş. Acaba nerede? Kahvehânede olamaz... Birahânelere gidince pardösümü dolaba koyuyorum. Çıkarken yine oaradan alıyorum...

(birdenbire tahattur ederek) Hay Allah müstehakını versin! Buldum! Bu pardösü Mösyö Brullan'ın!

Madam - (daha ziyâde hiddetle) Brullan'ın mı! Vay, vay! Brullan'ın ha!

Mösyö - Öyle ya... İşte şimdi memnûn olmalısın!

Madam - (gazabla) Evet! Evet! Memnûn oldum. Pek memnûn oldum!

Mösyö - Lakin memnûn görünüyorsun.

Madam - Brullan'ın, öyle mi! Evimize misafir olarak kabul etmekte olduğumuz... Ve şu hâle nazaran gayet sefilâne bir tarzda yaşayan ve sefil bir adam olan Mösyö Brullan'ın.

Mösyö - İyi ama o adam bekârdır.

Madam - Susunuz, susunuz! Demek ki Mösyö Brullan şimdi... Ah! Bu ne denâet! (peçeyi yırtar)

Mösyö - Ne yapıyorsun, Beyshet? Öğle taâmına buraya gelecek, kendisine îade ederdin...

Madam - îade ederdim ha? îade ederdim! Ah! Defol oradan! (Kapıyı hızla kapayarak çıkar.)

Mösyö - (yalnız) Ne kadar asabî! Bu latif mahlûk beni sevdiği için ne kadar kıskanç! Ah, ne doğru söz, böyle perestîş derecesinde sevilme bir erkeği pek müftehir eder. (giyinir) Ne ise, Brullan, azîzim Brullan, bana şu sahneyi gösterdin... Pantolonum nerede? Evet ufak bir sahne... Ama beni pek mesrûr etti. (gider)

Madam - (ayağının ucuna basarak yavaşça içeriye girer. Heyecanla etrafına bakınarak yavaşça) Götmiş. Daha iyi! Burada daha ziyâde kalmış olsa idi onu incitecektim! Ah! Gaston Brullan'ım, benim sevgili Gaston'um bu denâeti. Aman Yarabbi, ne kadar muztaribim! (mendiliyle yüzünü kapar)

Gaston Brullan - (gayet keyifli bir tavırla gülererek) Koku! Hah, işte burada! (ağladığını görüp bir âguş etmek isteyerek) Ne var, ne oldun?

Madam - (hiddetle kalkarak) Hayır. Hayır. Sizi artık görmek istemiyorum! İşitmek istemiyorum.

Gaston - (tebessümle) O ne, cicim... Ne oldu?

Madam - Sizden nefret ediyorum! Nefret ediyorum! Size karşı artık asla hüsn ü muâmele gösteremeyeceğim! Bu bir alçaklıktır, alçaklık! İnsan bir kadını artık sevmediği vakit bunu bu kadına hissettirmemelidir... Kalbi bir başkasının muhabbetiyle meşhûn olduğu hâlde o kadına karşı şiddet-i aşkını temîn etmeğe kalkışmamalıdır... Riyâkârlık etmemelidir. Tesâdüfen bir gün bütün hileleri meydâna çıkaracağını, yalanları isbât edeceğini düşünmeli...

Gaston - Neler söylüyorsun canım?

Madam - Hakikat hâli, Mösyö. Bu pardösü kimindir?

Gaston - Benim, güzelim?

Madam - Demek ki inkâr etmiyorsunuz, değil mi?

Gaston - Niçin inkâr edeyim, bu pardösü filvâki benim. Senin zevcin bunu yanlışlıkla alıp getirmiş... Kendi pardösünü onun yerine bırakmış. Onu sana getireceğim...

Madam - Ne bîpervâlık! Ya bu peçe nedir?

Gaston - Aa... Bu peçenin pardösünün cebinde kaldığını unutmuşuz. Lakin işte şimdi sâhibesinin eline geldi.

Madam - Sâhibesinin mi?

Gaston - Öyle ya. Hatırına gelmiyor mu, sevgilim, bir kış günü... Kızarmış olduğun hâlde....

Madam - (gözlerini indirerek) Çay içtiğim sırada idi. Değil mi?

Gaston - İşte o vakit peçen bir koltuk sandalyesinin üzerine düşmüştü. Daha ilerisini karıştırmayalım güzelim...

Madam - Sahih. Şimdi hatırıma geliyor... (şuhâne bir tavırla) Beni tanımasınlar diye yüzüme bunu örtmüştüm! Demek bunu sen saklamışsın, öyle mi?

Gaston - Öyle ya, güzelim!

Madam - Bense senden şüphe ettim! Ah! Sevgili tontonum! (Yek-dîgerinin kolları arasına atılırlar.) Mösyö gelir... Hiçbir şey göremez... Madam ile Gaston koşup istikbâl ederler.

Mösyö - (Gaston'a) Ey, dostum. Keyifler?

Gaston - Görüyorsun a... Şöyle böyle...

Madam - (gülerek) Ah seni hilekâr, seni! Lakin biliyor musun, bâdemâ ceplerine iyi dikkat et. Şu peçeyi zevcem cebinde bulmuş!

Gaston - (bilâ-ihitiyâr tebessüm edip Mösyö'nün elini sıkarak) Bekârlık bu... Bazen öyle olur!

Mehmet Ali

3. 4. 22. Charles Feuillet / Önlük

Güzel!

Dulluk hayatına alışarak sabır ve tahammül gösterdiğinden dolayı artık beni muâheze edemeyeceksin. Çünkü tekrar olunmağa teşebbüs ettim ve bunun için elimden geleni ve hatta daha fazlasını yaptım. Fakat netice tuhaf oldu. İşte bak, sana işi açıkça anlatayım: Bilirsin ki zevcimin vefâtı üzerine tuttuğum mâtem müddeti geçeli altı ay oluyor. Benim gibi yirmi dokuz yaşında, fevkâlâde zengin ve -aldanmıyorsam- epeyce güzel bir genç kadına bu müddet zarfında hiçbir erkek tarafından izhâr-ı rağbet ve iştiyâk edilmemesine biraz şaşıyordum. Evet şaşıyordum. Fakat bundan dolayı hiç de müteessir değil idim. Çünkü evvelâ ben zevkime muvâfık birini aramak istiyorum, sâniyen ise âmâlîma mutâbık bir zevce hiçbir yerde müsâdif olamıyor idim.

İşte şu hâlet-i ruhiyye içinde sâkitâne imrâr-ı hayat etmekte idim ki bir mayıs günü (Poissy)deki sayfiyeden avdetimden Paris'e gidecek ekspresi İstanbul'da beklemeğe mecbur oldum. Hava biraz serin olduğundan yüzümdeki peçeyi iki kat indirmiş idim. Derken birdenbire bir baş dönmesi, bir sersemlik hissetmeğe başladım. İlkbaharda kanların tebeddülü bende daima böyle bir hâl husûle getirir. Şu sersemliği izâle için dolaşmağa koyuldum. Nihâyet tren geldi. Frenler gıcırdadı, tekerlekleri sıktı, tren durdu. İlk vagona atladım. Karşıma tesâdüf eden köşede yalnız bir erkek oturuyor idi. O da elinde tuttuğu koskocaman bir gazeteyi mütâlaa ediyor, ayaklarından başka bir yeri görülmüyordu. Yüzünü göremediğimden midir, yoksa baş dönmesinin tesirinden midir bilmem, öksürdüm, kımıldandım, kalktım ve nihâyet camı indirdim. Mösyö kımıldanmadı bile. Son bir çâre olarak köşeyi değiştirmeğe karar vermiş idim ki birdenbire gazetesini katladı ve ben de yüzünü görebildim. Ah güzelim, yıldırım gibi nazarlar! Tam zübde-i âmâlım olan bir erkek! O anda o derece sermest oldum ki kendi kendime:

-Buna mutlaka mâlik olacağım!

Dedim. Pencereden dışarıyı temâşâyâ dalmış olduğu için rahat rahat çehresini tedkîk ediyor idim. Bu adam iri yarı, enli omuzlu, kara gözlü, uzun kirpikli, ser ve kısa saçlı, uzun marâl bıyıklı güzel bir delikanlı idi. Çehresinden tam bir mânâ-yı zükûret ve şiddet akıyordu ki ben de buna bayılırdım!

Baktıkça daha ziyâde hoşuma gitti. O aralık trenin süratinden keyfim kaçmağa başladı. Öyle ya, birkaç dakika sonra yek-dîgerimize bir laf söylemeksizin ayrılacak idik. O vagondan inerek kalabalık arasında gözden nihân olacak idi... Hâlbuki o zaman her şey bitmiş olacak! Kendi kendime şu mülâhazâtı yürüttüğüm sırada vagondaki lambanın yakılmış olduğu ve Mösyö'nün yanındaki kanepenin üstünde birtakım gazete, mektup, kâğıt ile yeşil bir cep defterinin durduğu gözüme ilişti. Birdenbire hatırıma bir şey geldi. Aramızdaki mesâfeyi gözle bir ölçtüm ve hazırlandım. Tren bir köprünün karanlık gözüne girmiş idi ki süratle hiçbir gürültü çıkarmaksızın küçük defteri yakaladım ve cebime soktum. Bu iş kolayca olmuş idi.

Tren istasyona vâsıl olunca Mösyö kalktı. Pardösüsünü silkeledi, el çantasını aradı, kanepenin altına baktı. Nazarları nazarıma in'itaf etti. Kızardığımı hisseyledim. Bereket versin yüzümdeki peçe inmiş idi. Bana bir şey söylemek istedi, cesaret edemedi. Tren durur durmaz hemen fırladım kalabalık arasından süzülerek bir arabaya can attım. Derhâl defteri açtım. Bir kart de vizit buldum: “Aleksandre Peyroteo, 166'ıncı piyâde alayı mülâzımlarından: Amiens Caddesi numara 69, Rouen”

Bana lazım olan da bu isi. Bunu öğrendikten sonra delikanlının yirmi sekiz yaşında olduğunu, Saint Vincent Mektebi'nden vasat derecede şehâdetnâme aldığını, serveti olmadığını da öğrendim. İki gün kadar ne yapacağımı mülâhaza ile vakit geçirdim. Nihâyet bir iki demeyerek Rouen'e müteveccihen yola çıktım. Yüzümde kalın bir peçe olduğu hâlde doğruca Amiens Caddesi'nde 69 numaraya gittim. Orta derecede mefrûş, temiz manzaralı bir otel idi. Sâhibe-i hâne ile sûret-i husûsiyede görüşmek arzusunda olduğumu söyledim. Otelin sâhibesi olan geveze ve mütecessis ihtiyâr bana lazım gelen mâlûmâtı derakab verdi. Mülâzım Peyroteo'nun tarz-ı hayatı pek sade imiş... Bılardoyu sever, kalabalıktan nefret eder imiş. Kibri ve azazameti yok imiş. Hülâsa çok iyi bir delikanlı imiş. Herkesle çabucak teklifsiz olur imiş...

İhtiyâr kadın bu mâlûmâtı verir iken ben de kendi kendime şu zarif ve kibârâne hâl ve kıyafetimle isbât-ı vücut edecek olursam mülâzım tarafından müctenibâne muâmele görmek tehlikesi olup olmadığını düşünüyordum. Kim bilir, belki muvaffakiyetin şa'saası kendisini korkutur da kuvvetini kesreder. Hâlbuki ben onu korkutmağa ve bâhusûs kesr vaktine sebebiyet vermeği hiç istemiyordum. Hem katiyen işe girişmezden evvel kendisini tanımak, tedkîk etmek, daha yakından görmek arzu ediyordum. Hatırıma eğlenceli ve tuhaf bir fikir geldi ve derhâl sâhibe-i hâneye söyledim:

-Beni hizmetçi sıfatıyla yanınıza alır mısınız?

-Sizi mi Madam?!

-Bizzat beni... Para almaktan mâadâ size bunun için ücret de vereceğim. Zannedersem bu da sizin işinize gelmez bir şey değildir. Yalnız bana güç hizmetler ifâ ettirmeyiniz. Kurnazca tebessüm etti. Biraz anlamış idi:

-Galiba birinci kattakilerin hizmetine bakmak istiyorsunuz?

-İyi buldunuz. Fakat bu sırrı muhâfaza etmelisiniz. Şu tavsiyeyi dolgunca bir bahş ile de tekîd ve takviye ettim. Ertesi sabah arkamda açık renk basmadan bir libâs, boynumda kulaklarımın üzerinden düğümlemiş bir yakalık ve önümde beyaz bir önlük olduğu hâlde otele geldim. Tanınmaz bir hâle gelmiş olmakla berâber bu kıyafette bana pek yakışmış idi. Sâhibe-i hâne derhâl emre başladı:

-Mülâzım Peyroteo üç defa zili çaldı. Potinlerini istiyor. Haydi çabuk götürünüz. Numara 22.

Ufak bir helecân ile potinleri aldım. Yukarı çıktım. Yirmi iki numaralı odanın kapısını vurunca kalın bir ses işitildi: Giriniz!

Girdim. O idi... Gömleğinin kollarını kıvrımış, aynanın karşısında kendini tıraş ediyordu. Döndü ve mütecessisâne beni süzmeğe başladı. Dayanamayacağına emin olmakla berâber yine kıpkırmızı kesildim. Biraz mülâyim sadâ ile:

-Oraya bırakınız...

Dedikten sonra usturayı kaldırarak:

-Hizmetçi değişti mi? Sizi hiç görmemiş idim...

Sözlerini ilâve etti.

-Ben dün geldim. Bundan sonra Mösyö'nün işlerine ben bakacağım...

-Çok memnûn oldum!

Gülüyordu. Ben de gülmeğe başladım. Cesaret-bahş bir tavır ile dedi ki:

-Mösyöyü memnûn etmek için ne yapmak lazım gelirse yapmağa çalışacağım...

Bu sözü öyle bir sûrette söyledim ki birdenbir hareket ederek usturayı düşürdü.

-Ay! Yüzümü kestim! Ne dediniz... Tekrâr ediniz bakayım!

-Ümit ederim ki Mösyö benden memnûn kalacaktır... Eğer şimdi Mösyöye lüzûmum yoksa...?

-Hayır hayır, lazımsınız... Her zaman size ihtiyacım var! Evvelâ bakınız bakayım, yüzümü çok mu kestim? Ustura parası çehremi bozuyor mu?

Çenesini kaldırarak önümde durdu. Fakat gözleri çehremden ayrılıyor, bıyıkları yüzüme dokunuyordu... Gıcıkılanmağa başladım. Kendisini temîn etti:

-Çehrenizi hiç bozmuyor... Bilâkis...

İşte bu esnâda birdenbire kolları arasına düştüm.

Daha söyleyeyim mi? Üç gün zarfında yek-dîgerimize alışmış idik. Ben odadan çıkar çıkmaz zil çalınıyor. Girince duruyor idi. Bazen ertesi sabaha kadar zilin sesi işitilmiyordu!

Der-âguş ettiği kadını âdî bir hizmetçi sanıyordu. Hâlbuki ben de bu zannını tashîhe pek acele etmiyordum. Fakat ibtidâları bana pek hoş gelen bu hizmetçilik vazifesi sonraları ağır gelmeğe başladı. Sâhibe-i hâne beni her ne kadar tamamen serbest bırakıyor ise de zâhir hâli muhâfaza için ben birtakım sıkıntılı ve külfetli işler yapmağa mecbur kalıyor idim. Bu hâlden kurtulmak için hakikat hâli itirâfa karar verdim. Bir gün mülâzıma dedim ki:

-Bu gece sokağa çıkmayınız. Beni odada bekleyiniz. Size bir “Sürpriz” yapacağım.

-Ne gibi sürpriz? Böyle şeylere ne lüzûm var? Pekâlâ vakit geçiriyoruz!

-Bu defa daha ziyâde memnûn kalacaksınız! Akşama gelirim.

Bütün gün tuvaletime îtinâ ile vakit geçirdim. Arkama tül ve satenden gayet güzel bir elbise giydim. Saçlarımı düzelttim, süslendim, lavantalara gark oldum. Akşam olunca yavaş yavaş yukarıya çıktım ve birdenbire odaya girdim. Hayretle geri çekildi:

-Bu ne?

-Benim dostum.

-Deli mi oldun? Bu sahte kıyafet nedir?

-Bunlar benim her zamanki elbisem.

-Haydi oradan! Sakın bu kıyafetle sokakta dolaşayım deme, sonra tımârhâneye gönderirler!

Âdetâ canım sıkıldı. Kelimeleri birer birer telaffuz ederek dedim ki:

-Kıyafetim mevki' ve haysiyetime tamamen muvâfıktır. Ben kibâr bir aileye mensûb bir kadını...

-Sen mi? Kibâr bir kadın ha? Hah hah hah!

Sözlerim pek tuhafına gitmiş olmalı ki kahkaha ile gülüyor ve müstehzîyâne:

-Sen bu ağızları başka bir budalaya anlat. Ben hiç dolma yutmam. Kadınları bilirim. Her türlüşüyle bulundum. Sana yakışan önlükten başka bir şey değildir!

Diyordu. Adamakıllı hiddetlendim ve kendisinin pek kaba ve nezâketsiz olduğunu söyledim. Kızdı ve müteâzzımâne tavrımdan asaplanarak sözlerimi bile dinlemeksizin beni kapı dışarı etti:

-Arkandaki karnaval kıyafetini çıkar da beyaz önlüğü tak öyle gel!

Çıktım... O günden beri hâlâ bekliyor! İşte bir küçük sergüzeşt... İhtimâlki şu vak'ayı bu sûretle neticelendirdiğime iyi etmedim. Siz bana diyeceksiniz ki: Bütün bu

hâller bu vazifeyi tam komedi tiyatrosu oyuncularına hâs bir mahâretle oynadığınızı isbât eder ki bu da sizin için mûcib-i iftihârdır...

Vâkıâ öyle... Fakat bunun bence bir ehemmiyeti yoktur. Çünkü bu gibi sergüzeşterleri hangi cihetle tedkîk etsem düşündükçe doğrusu... Hiss-i iftihâr o nisbetle tenâkus ediyor!

Mehmet Cemil

3. 4. 23. Gaston Carville / Muazzeb Komşu

-1-

(Grand Rock) (Trocadero) Meydânı'na kadar vâsi bir nazâriyâtı hâiz olan beşinci kattaki ikâmetgâhım pek hoş bir mevki'de idi.

Akşamları pencerenin önüne oturduğum zaman sokaktaki binlerce muhtelif araba, tramvay, otomobil gürültüleriyle satıcıların sadâları boğuk bir mırıltı kabilinden işitilirdi.

Mamafih üç ay müddet orada geçirdiğim hayat benim için pek müz'ic, en tahammül-fersâ bir azaâb hükmünde oldu. Bir gün bir yük arabasının kapının önünde durduğunu gördüm. Derhâl birkaç hamal arabadan karyolalar, masalar, sandalyeler, koltuklar, her renkten her cinsten türlü türlü eşya çıkarıp benim ikâmet ettiğim dairenin tamam altına isâbet eden dördüncü kata taşımağa başladılar. Yeni kiracılar yerleştikten birkaç gün sonra idi ki, bir sabah henüz yatakta bulunduğum sırada birdenbire parlak, ihtizâzlı bir genç sadâsı altımdaki odadan, komşularımın dairesinden aks ederek bilâ-inkitâ musikî meşklerine başladı! Fakat her savtın diğerini takîbinde ses yarım perde yükselmekte idi.

Böyle bir tagannî ile sıçrayarak uyanmak hoş bir şey değil. Mamafih genç bir kızın, hakiki bir bülbülün çıkardığı nagamât-ı latifeyi işitmek; ben de ahenkdâr birkaç şarkı dinlemek arzusunu tevlid ettiği için acaba bir iki şarkı da söyler mi diye beklemeğe başladım.

Lakin her gün sabahtan akşam taâmı zamanına kadar, yani sabahın saat yedisinden gecenin altısına kadar daima:

-A... A... A... A...

Nağmelerini dinlemek asabıma tesir ediyordu. Köpürüyordum, deli oluyordum. O derecede ki zindânda bir mahpus, kafeste bir arslan öyle bir sıkıntı ve gazab hissedemez! Bu bir bülbül ha! Mümkün mü? Bu midenden ma'mûl bir gırtlak, bir fonograf, yorulmaz bir alet! Artık iş görebilmek kâbil değildi. Bir gün, hiddetten ne yaacağımı bilemeyerek, piyanomun başına oturdum. Olanca kuvvetimle, âdetâ yumruk darbeleriyle bu muğniyenin, yorulmaz bülbül sadâsına iştirâk ettim.

O vakit sustu, dersi anladı. Fakat birkaç saniye sonra yine tağniye başladı. Ben de piyanoya başladım: Bu sefer yine sustu. Dinledim: Alt kattaki odadan birtakım mırıltılar kahkahalar iştirir gibi oldum. Bülbülüm yine şakılamağa başladı! Akşama kadar bu “A... A... A...”lar başımı şişirdi, beynimi tırmaladı.

Çan sadâsına, şimendüfer düdüğüne, saatin tik taklarına alıştığı gibi buna da îtiyâd hâsıl ederdim de artık işitmiyor gibi olurum dedim ise de mümkün değil! Bir gün dostlarımdan birkaçı beni ziyârete gelmişlerdi. Nasıl olup da burada el'an oturabildiğimi taaccüb ediyorlardı. O gün kendimizi oyalamak, unutmak için çalgı çaldık, güzel parçalar tagannî ettik.

Birkaç gün sonra muğniye matmazel, sadâsı daha iyi işitilsin diye odasının pencerelerini de açtı!

Hay lanet olsun öyle bahaa, öyle bülbüle! Artık tahammül edemem, kapıcının yanına inerim... Artık çok oldu!

-2-

Kapıcı kadın, odasına girince bana ne dese iyi:

-Mösyö Levnnie, sizi gördüğümde dolayı pek bahtiyârım. Size bir şey söyleyeceğim... Sizin dairenizin altında, dördüncü katta bulunan kiracılar...

-Ahh o kiracılar!

Galiba musâlahaya, işi bir sûret-i tesviyeye rabt etmeğe karar vermişlerdi. Kapıcı karı tereddüdle, söyleyecek kelime arayarak:

-Bunlar pek iyi adamlardır.

-Ona şüphe yok... Ee, sonra?

-Pek âlîcenâb, sevimli kimseler!

-Anladık... Ne demek istiyorsunuz?

-Size bir söz söylemeği bana havâle ettiler...

-Söyle bakalım ne imiş?

-Siz odanızda pek ziyâde patırtı ettiğinizden şikâyet ediyorlar.

-Nee! Patırtı mı? Ben mi?

Mebhût, mütehayyir kalmıştım. Tıpkı sokaktan geçerken birdenbire başına bir kiremit veyâhûd saksı düşen bir adam gibi. Kapıcı kadın devam ediyordu:

-Galiba geçen gün dostlarınızla birlikte bulunduğunuz sırada odanızda raks edip şarkı çağırmissınız. Pek ziyâde gürültü etmişsiniz. Mamafih saat de onu geçmiş imiş zannederim. Öye söylüyorlar... Size söylemek üzere bana tenbih ettiler de onun için söylüyorum.

Artık hiddetten çatlayacak hâle gelmiştim. Haykırarak dedim ki:

-Ya! Böyle ha! Pekâlâ. Benim tarafımdan sizde kendilerine söyleyiniz ki artık bu işe bir hâtime çekmeli! Anlıyor musunuz?

Çektiğim azâbı kemâl-i hiddetle kapıcı kadına anlattım. Dedi ki:

-Fakat sizin uykunuza mânî olmuyorlar ki.

-Beni çalışmaktan men' ediyorlar! Bakınız, o sadâyı buradan bile işitiyorsunuz, değil mi? Bu hâle tahammül olunur mu zannediyorsunuz?

Kapıcı karı, bir saniye kadar sâkitâne dinledikten sonra bir tavr-ı takdir ile:

-Lakin ne güzel tagannî ediyor!

Dedi. Cevap makâmında omuzlarımı silkeleyerek hiddetle yukarıya çıktım. Odamın kapısı önüne gelince eşiğin üzerinde ne göreyim? Bir küçük köpek... Bir ihtiyacı defetmek için orasını intihâb etmiş. Mel'ûn hayvan yaptığı işi biliyordu. Beni görünce hemen toplanıp bacaklarımın arasından sıvışarak merdivenden aşağıya inip mu'ciz komşuların kapısını tırmalamağa başladı. Anladım onların köpeği:

-Seni murdâr hayvan seni! Bâri onlara olan hiddetimi senden olsun çıkarayım!

Diyerek hemen aşağıya, kapıcının yanına indim. İş anlattım, isrini gösterdim.

-Artık bu defa da onlardan şikâyet etmeğe hakkım olmadığını iddiâ edemezsiniz a! Gidiniz kendilerine söyleyiniz.

Dedim. Daima komşuların şikâyatını yek-dîgerine bildirerek telif beyn etmeğe uğraşan ve iyi bir kadıncağız olan kapıcı bilmem ma'hûd bülbül bir mu'tâd nağmelerini tekrar etmekte olduğu sırada köpeğin yine gelip kapımı tırmaladığını işittim. Kendi kendime:

-Dur, biraz bekle!

Diyip gürültüsüzce kapıyı açarak, yine aynı vaziyetle eşiğin üzerine çömeldiği sırada köpeğe mükemmel bir sopa indirdim. Üç ayağı üzerinde sürüklenip haykıra haykıra kaçtı gitti. Alt kattaki oda kapısı açıldı. Heyecanlı bir ses:

-Çiçeğim! Güzelim! Gaddâr! Vahşi!

Dedi. Birinci sıfatlar köpeğe, diğerleri de bana hitâben idi.

-3-

Hayvan bir daha gelmedi. Lakin bir müddet sonra kapıcı kadın gizli bir şey söyleyecekmiş gibi bir tavırla ikâmetgâhıma gelerek dedi ki:

-Mösyö Levnnie; size şimdiden haber vereyim, ev sâhibine şikâyet etmek istiyorlar.

-Köpekleri için mi?

-Hayır. Köpekten falandan bahsettikleri yok. Çünkü bunlar gayet iyi, tatlı adamlardır. Onlarla görüşmüş olsaydınız anlardınız.

-Onlarla görüşmemek daha hayırlı... Peki, şimdi ne demek istiyorlar?

-Çiçekleriniz...

-Peki, çiçeklerim ne olmuş?

-Zannedersem... Çiçeklerinizi sularken.

-Anladım... Köpekleri benim odamın kapısına yaptığı gibi....

-İşte, tamam.

-Lakin ben onların köpeklerinden şikâyet edemiyor muyum?

-Hayır ama siz de köpeklerini epeyce haşladınız.

-Peki onlar da benim çiçeklerime öyle yapsınlar.

-Haydi Mösyö Levnnie, ciddi olunuz. Siz de bilirsiniz ki arada fark var.

Artık tahammülüm kalmadı. Haykırarak:

-Benim bildiğim bir şey varsa bu adamların hâline tahammül olunamaz! Ev sâhibine söylesinler! Ben de söylerim. Ev sâhibini buraya getirip konseri dinletirim! Kapının eşiğindeki lekeyi gösteririm. Gelip geçenlerin ayağına takılıp düşürsün diye kapının önüne yaptıkları koca keçeyi gösteririm. Bu murdâr geçeye iki defa ayağım

takıldı da az kaldı yere yuvarlanacaktım. Şikâyet edecek onlar mı, yoksa ben miyim? Bu me'lûn, yerin dibine geçesi komşular nereden çıktılar? Bir de benden şikâyet edecekler imiş ha! Pekâlâ Madam, yarından tezi yok, ben onlara tahammül-fermâ nasıl olurmuş gösteririm!

Dedim. Kapıcı kadının itirâz-ı tavrı göstermesi üzerine:

-O! Korkmayınız! Gecenin saat onunda odamın havrâ tepecek değilim. Onların uykularına mânî olmayacağım. Kapılarını berbâd etmek için köpek de getirmeyeceğim. Lakin sizi temîn ederim ki onlara bu münâsebetsiz hâllerini, mu'ciz musikîlerini pek pahalıya mâl edeceğim!

Hatırıma bir şeytanlık geldi. Daha doğrusu mekteplilerin ekseriyâ mürâcaat ettikleri bir hileyi tatbîk etmeğe karar verdim. Ma'hûd komşuların salonlarının tamam üstüne isâbet eden odada cesîm bir tokmaklı saatim vardı. On iki tane büyük odun parçası buldum. Bunları yüksek bir masanın üzerine muvâzene-i gayr-ı sabite usûlünde vaz' edip birer uçlarını saatin tokmaklarına rabt ettim. O yolda tertip etmişim ki tokmakların her hareketinde, yani her yarım saatte bir, odunun biri güm! Diye top sesini andıran bir gümbürtü ile döşeme tahtasının üzerine düşüyordu. Her gün sabahleyin on iki odunu bu sûretle tertip edip gidiyordum. Mu'ciz komşularım da akşama kadar altı saat müddet üst kattaki gümbürtüyü dinliyorlardı! Altı saat muazzeb oluyorlardı! Fakat tabî her şeyin bir sonu olacak.

Bir sabah yine odunları masanın üzerine hazırladıktan sonra açık bulunan penceremin önünde notlarımı karıştırdığım sırada birdenbire şiddetli bir rüzgar kâğıtlarımı pencereden dışarıya uçuruyordu. Yakalayabilmek için koştum ise de geç kalmıştım. Kâğıtlar havada döne döne gitti... Nereye? Heyhât! Alt kattaki mu'ciz komşularımın balkonuna! Haftalarca sarf ettiğim mesâînin mahsûlü olan notlarım benim için pek kıymetdâr, pek elzem idi. Ne yapmalı? Bunları kapıcı kadın vâsıtasıyla mı istemeli? Buna cesaret edemezdim. Vâkıâ ma'hûd komşularla şahsen muârefem yok idiye de benden tamamıyla nefret etmekte olduklarına şüphe etmediğim için

düşmanlarının talep ettiği kâğıtları sadece bir süpürge darbesiyle balkondan aşağıya süpürüvermekten hâinâne bir lezzet hissedecekleri bedîhî idi.

Lakin diğer bir cihetten düşünecek olursam; ben onları tanıımıyordum. Onlar da beni şahsen bilmiyorlardı. Binâenaleyh oraya gidebilirdim. Olanca cesaretimi toplayarak tertip etmiş olduğum odunları da masanın üstünde öylece unutarak, sokaktan gelen bir adam gibi süslendim komşularımın dairesine indim.

-4-

Çıngırağı çaldım. Kimsenin tanımadığı bu sabah misafirini salona idhâl ettiler. Tahminim vechle kuru, bârid tavırlı, abûs'l-vech değil bilâkis iri yarı, kibârâne tavırlı, sevimli bir zât gelip nâzikâne bir sûrette beni kabul etti. Nezâketen lazım gelen mukâbelede bulunduktan sonra:

-Mösyö, bendeniz caddenin diğer cihetinde, işte şu gördüğünüz tarafta ikâmet ediyorum.

Diyerek pencerenin lâlettâyin bir ev gösterdim. Sözüme devam ile:

-Rüzgarın penceremden sizin balkonunuza uçurduğu birkaç kâğıdı lütfen iâde eylemenizi talep etmek için geldim.

Dedim. Adamcağız mütebessimâne:

-Emrinize hazırım, Mösyö.

Dedikten sonra balkona bir nazar atfederek:

-Margaret'in penceresinin önünde:

Sözlerini ilâve etti. Bu esnâda bitişik odada taze, iyi terbiye görmüş bir sadânın gayet latif ve ruh-nevâz nağmelerle (Carmen)den:

Aşk bir tıfl-ı sefâletinizdedir.

Şarkısını tagannî ettiğini işittim. Kendi kendime:

-Bizim bülbül! Ah! Bu şarkıyı daima söylese!

Dedim. Artık mükâlemeye devam edemeyerek kemâl-i inşirâhla dinliyordum. Adamcağız beni şu takdîrkârâne etvârımdan şüphesiz müftehir olarak bana mütebessimâne bakıp başını sallıyordu. Fakat o sadâ-ı ahenkdâr daha ziyâde yükselerek şarkının son parçası olan:

Seni sevdim ise, kendini sakın!

Cümlesini ikmâl eder etmez, o zamana kadar hiç tesâdüf edemediğim gayet sevimli bir genç kız birdenbire kapıdan içeriye girdi. Yürümüyordu, âdetâ sıçırıyordu. Şarkı söylemiyordu, kuş gibi cıvıldıyordu! Pederi talebimi kendisine anlatınca latif bir tebessümle koşarak çıktı gitti. Öyle tatlı bir tebessüm ki a'mâk³³-ı ruhuma kadar tesir etti. Kendimi kaybetmek derecelerine geldim. Artık kıymetdâr notlarımı da, evvelki hiddet ve adâvetimi de, hepsini unutmuştum. Meğer ben şu billûrî sadâyı takdir edebilmekten âciz hadîd, titiz bir komşu imişim ha! Ona:

-Matmazel, söyleyiniz, daima şarkı söyleyiniz. Meşk ediniz. A... A... Yapınız! Sabahın saat yedisinden gecenin altısına kadar, isterseniz gecenin altısından sabahın yedisine kadar meşkinize devam ediniz. İsteddiğiniz kadar haykırınız, ne isterseniz yapınız!

Diye haykırmak için zabt-ı nefis etmeğe mecbur ldum. Kâğıtlarımdan dolayı pederine beyân-ı teşekkür ettiğim sırada adamcağız:

-Aman Mösyö, ehemmiyetli değil. Mâdemki karşımızdaki hânede komşumuz imişsiniz, bir komşuya karşı böyle küçük hiddetler de bulunmak elzemdir. Ah! Herkes bizim gibi komşuluk vezâifine riâyet etse!

³³ Mehmet Kanar, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, (İstanbul: Say Yay., 2012), 2.

Diyerek o kadar mahzûnâne bir tavırla omuzlarını silkti ki müteessir oldum.
Bu sırada odaya girmiş olan zevcesine hitâben:

-Öyle değil mi?

Dediği cihetle kadın da cevaben:

-Ah! Evet, ne komşular var! Meselâ şu yukarıki komşumuz gibi baş belâsı olursa hakikaten bu bir felâkettir, Mösyö!

Dedi. Zevci şu sözleri ilâve etti:

-Mamafih biz o adama hiçbir şey yapmadık.

-Hep bunların sebebi, kızımızın şarkı söylediğini işitmek istememesi!

-Hâlbuki kızımızın nasıl tagannî ettiğini işittiniz, Mösyö!

Matmazelin sadâsını ve tarz-ı tagannîsini medh etmek için zuhûr eden şu fırsatı kaçırmadım. Zaten evvelki gazûbâne muâmelerimden dolayı şimdi kendi kendimden intikâm almak için büyük bir arzu hissediyordum. Kemâl-i şevk ü harâretle beyân-ı takdirât ettim. Sözlerimin nihâyetinde bütün mu'ciz komşuların ve bâhusûs Matmazelin sadâsındaki halâveti takdir edemeyen Mösyö Levnnie'nin, bu kaba, terbiyesiz, hissiz adamın aleyhinde idâre-i kelâm ettim. Kendisini bu sûretle müdâfaa ettiğimden adamcağız pek hoşlanıyordu. Bu sırada genç kız odaya girip kıymetdâr kâğıtlarımı bana verdi. Kendimi o derece kaybetmiştim ki onları bana veren ellerle birkaç kelime kekeleyen dudaklarımdan başka bir şey göremiyordum. Kızının bu derece takdir edilmesinden mağrûr olan pederi benim yanımda yüksek sesle (Carmen)i tekrar etmesini teklif etti. Genç kız bu teklifi kabul ederek şarkıya başladı:

Muhabbet bir nev' serkeştir

Onu tenise imkân yok

Hemen şu beyti ikmâl etmişti ki birdenbire başımızın üstünde güm! Diye dehşetli bir gürültü koptu, hepimizi sıçrattı. Hele beni onlardan ziyâde hoplattı. Hay

Allah belâsını versin! Ma'hûd odun topu değil mi! Şarkı, latif muganniyenin dudaklarında kalıverdi. Zavallı bülbülüm! Heyecanından hemen bayılacak gibi bir hâlde bir iskemleye serpili verdi. Vâlidesi kendisini odasına götürdü. Pederi bana hitâben:

-Yukarıki komşunun bize yaptığı mu'zibliği görüyor musunuz Mösyö?

Dedi. Artık duramadım. Dedim ki:

-Bu adamın ismi Mösyö Levnnie midir?

-Evet. Kendisini tanıyor musunuz?

-O! Hayır, hayır. Size yemin ederim! Lakin Mösyö Levnnie isminde bir dostu olan bir adam tanırım. İhtimâlki odur. Müsâadenizle artık gideyim. Bir bahane ile bu adamın yanına çıkarım. Belki size bir hizmet ifâ edebilirsem...

-Ahh Mösyö, büyük bir lutfetmiş olursunuz!

Acele odama geldim. Odun topunu ortadan kaldırdım. Artık komşuların en uslusunu, en sâkini ben oldum. Birkaç gün sonra, Mösyö Levnnie nezdindeki teşebbüsümün muvaffakiyetle mi neticelendiğini anlamak bahanesiyle komşularımın yanına gittim, kendimi bir nâm-ı müsteârla takdîm etmiştim. Bir müddet sonra... Kendimi onlara epeyce sevdirdikten ve affedileceğime kanâat hâsıl ettikten sonra asıl ismimi bildirip mütevâzıyâne bir tavırla taleb-i affettim. Âlîcenâb adam, feylesofâne bir tavırla:

-Böyle şeyler, yek-dîğerini epeyce tanımamaktan neşet eder!

Dedi. Şimdi artık o eski bekâr ikâmetgâhını terk ettim. Zirâ yakında Matmazel (Margaret) ile, yani dördüncü kattaki o güzel bülbül ile izdivâç edeceğim!!

Mehmet Ali

3. 4. 24. Guy de Maupassant / Andre'nin Rahatsızlığı

Mukâvelât muharririnin hânesi meydâna nâzır idi. Arka cihetten ağaçlarla sâyedâr güzel bir bahçe (Pic) Caddesi'ne kadar gider ve caddeden bir divâr ile ayrılır idi.

İşte Meter (Moro)nun zevcesi çoktan beri peşinde dolaşan Yüzbaşı (Sumaryev)e ilk defa olarak bu bahçenin nihâyetinde mev'id mülâkât tayîn etmiş idi.

Zevci sekiz gün kalmak üzere Paris'e gitmişti. Binâenaleyh bu kadın bütün hafta zarfında serbest demek idi. Yüzbaşı o kadar niyâz etmiş, o derece tatlı sözlerle yalvarmış idi ki delikanlının kendisini kemâl-i şiddetle sevdiğine kanâat hâsıl etmiş ve bir taraftan da mukâvelât muharririnin meşgale-i yegânesi olan mukâvelenâmeler içinde kendisini pek yalnız, pek metrûk, pek ihmâl edilmiş görerek bir gün olup da işin daha ileriye varacağını düşünmeksizin kalbini bu delikanlıya vermiş idi.

Sonra sâfiyâne bir muhabbet, el sıkmaları, bir kapının arkasında süratle teâtî edilmiş buseler ile geçen birkaç aylık bir müddet nihâyetinde Yüzbaşı zevcinin gaybûbetinde bahçedeki ağaçların sâyesi altında hakiki bir mev'id mülâkâta nâil olamadığı takdirde tahvîl me'mûriyetle derhâl kasabayı terk edeceğini bildirmişti.

O nihâyet razı olmuş, bunu vaad eylemişti. İşte şimdi divârın dibine bozulmuş, kalbi çarparak, en ufak bir gürültüden ra'se-nâk olarak onu bekliyordu. Nâgehân divâra tırmanıldığını dududu. Az daha firâr edecek idi. Ya o değil ise! Ya bir hırsız ise! Fakat hayır, bir ses yavaşça "Matild!" diye çağırıyordu. Cevap verdi: "Atien!". Kılıç şakırtısı arasında birisi yolun üzerine atladı. O idi. Artık ne buseler!

Yek-dîgerine sarılmış oldukları hâlde uzun müddet ayakta kaldılar. Lakin birdenbire ince bir yağmur yağmağa başladı. Yapraktan yaprağa düşen damlalar karanlıkta parlıyordu. Boynuna ilk damla damladığı zaman kadın titredi. Delikanlı diyordu ki:

-Matild; güzelim, sevgilim, meleğim... Haydi eve girelim. Nısfülleyle oldu. Korkacak bir şey yok. Haydi, ricâ ederim... O cevap veriyordu:

-Hayır sevgilim, ben korkuyorum. Ne olur ne olmaz.

Fakat delikanlı onu kolları arasında sıkarak yavaşça kulağına:

-Hizmetçileriniz, diyordu, üçüncü katta meydâna nâzır cihette oturuyorlar. Hâlbuki sizin odanız birinci katta bahçe üzerindedir. Bizi kimse işitemez. Ben sizi seviyorum. İsterim ki tamamıyla, baştan ayağa kadar serbestçe sevebileyim... Bunları söyleyerek onu şiddetle âguşunda sıkıyor, buselere gark ediyordu.

Kadın korkarak, utanarak hâlâ muhâlefet gösteriyordu. Fakat delikanlı belinden yakalayarak kaldırdı ve gittikçe şiddet peydâ eden yağmurun altında onu eve kadar götürürdü. Kapı açık kalmış idi. Yoklaya yoklaya merdiveni çıktılar. Odaya girdikleri zaman delikanlı bir kibrit çakmağa uğraşıyor ve Matild alelacele kapının sürmesini sürüyordu.

Fakat sonradan kendini mecâlsizce koltuğa bıraktı. Delikanlı şimdi diz çökmüş, ayaklarını öpmek için potin ve çoraplarından başlayarak yavaşça onun elbisesini soymağa başlamış idi. Kadın soluk soluğa:

-Hayır hayır, diyordu; Atien, son derece ricâ ederim, bırakınız namuslu kalayım; sona beni pek kırmış olursunuz! Bu o kadar kaba ve çirkin bir şey ki! Yalnız ruhlarla sevişmek mümkün değil mi? Antien...

O bir oda hizmetçisi mahâreti, acele işi olan bir kimse çabukluğu ile lâyenkatı düğmeleri, kopçaları çözüyor, düğümleri açıyordu.

Vaktâki kadın kalkmak ve onun cüret ve tecâvüzünden firâr etmek istedi, eldivenden çıkan bir el gibi elbisesinden, etekliğinden, tekmîl çamaşırları içinde birdenbire tamamen üryân çıkıyordu. Mecnûn gibi bir hâlde perdelik arkasına gizlenmek için yatağa koştı. Bu melcede tehlikeden ârî değil idi. Delikanlı onu orada dahi takîb etti. Fakat ona bir an evvel mülâkî olmak için pek ziyâde isticâl gösterdiğinden süratle çıkardığı kılıcı yere düşerek büyük bir gürültü yaptı.

Hemen derhâl kapısı açık olan bitişik odadan medîd bir nâle, devamlı ve tiz bir ses, bir çocuk sadâsı işitildi. Kadın:

-Ah, dedi; Andre'yi uyandırdınız. Artık bir daha uyumaz.

Oğlu on beş aylık idi ve daima nezâret altında bulunması için annesinin yanındaki odada yatırılıyor idi. Yüzbaşı hırs ve şehvetten delirmiş, dinlemiyordu:

-Ne zararı var! Ne zararı var! Seni seviyorum; sen benimsin Matild...

-Hayır hayır, dinle bak nasıl bağıyor; şimdi süt anne uyanır. Ya buraya gelirse ne yaparsınız? Mahvolduğumuz gündür! Dinle, Atien. Geceleyin Andre böyle yaparsa pederi susturmak için onu bizim yatağa alır. O zaman derhâl susar, bundan başka çâre yok. Atien, bırak beni de çocuğu alayım...

Çocuk âvâzı çıktığı kadar bağıyor, keskin sadâ ile haykırıyor idi. Yüzbaşı yeis ve fütûr içinde kalktı. Matild yataktan atlayarak gitti, çocuğu getirip yatağa yatırdı. Çocuk susmuş idi. Atien bârgire biner gibi bir iskemleye oturarak bir sigara yaktı. Ancak beş dakika olmuş idi ki Andre uyudu. Vâlîde: “Gideyim yatırayım” diyerek çocuğu götürdü ve son derece ihtimâm ile beşiğine yatırdı. Avdet ettiği vakit Yüzbaşı kollarını açmış kendisini bekliyordu. Çıldırılmış gibi bir hâlde sarıldı. Kadın nihâyet mağlûb olarak delikanlıyı sıkıyor ve dudaklarının arasından mırıldanıyordu:

-Antien... Antien... Ruhum! Ah! Bilsen seni ne kadar... Ne derece...

Andre yine ağlamağa başlamaz mı? Yüzbaşı artık hiddet ve gazabla bağırdı:

-Hay Allah Lanet etsin! Bu musîbet çocuk susmayacak mı! Hayır, çocuk susmuyor, ciyak ciyak haykırıyordu. Matild üst katta bir hareket duydu. Şüphesiz süt anne uyanmış geliyordu. Hemen atıldı çocuğu alarak yatağına getirdi. Çocuk derhâl sustu. Böylece üç defa müteâkiben çocuğu uyutmuşlar ve her defasında gidip getirmeğe mecbur kalmışlardı.

Yüzbaşı (Sumaryev) şafaktan bir saat evvel ağız dolusu küfürler savurarak gitti. Fakat hiddetini teskîn için Matild ona o akşam için tekrar söz vermiş idi.

Zâbit dün gece olduğu gibi geldi. Fakat bu defa daha sabırsız, daha ateşli, intizârdan dolayı daha hadîd görünüyordu. Kılıcını kemâl-i ihtiyât ile bir koltuğun üzerine koydu, bir hırsız gibi potinlerini çıkardı. O kadar yavaş söylüyordu ki Matild

işitmiyordu. Nihâyet işte bahtiyâr, tamamıyla bahtiyâr olacaktı. Vaktâki döşeme veyâhûd eşyadan biri veya ihtimâlki yatak gıcırdadı. Tabaklardan biri kırılmış gibi sert bir gürültü oldu ve derhâl evvelâ hafif ve bâdehu gayet keskin bir sadâ bu gürültüye cevap verdi: Andre uyanmış idi.

Bir tilki gibi ince ince ölüyordu. Eğer böyle bağırmakta devam ederse bütün hâne halkının ayağa kalkacağına şüphe yok idi. Vâlîde şaşırarak odaya koştu ve çocuğu getirdi. Yüzbaşı kalkmadı. O, artık kuduruyordu. O vakit yavaşça elini uzattı. Çocuğun kalçasından veyâhûd arka tarafından rastgele bir yerini parmağıyla yakalayarak çimdikledi. Çocuk kulakları yırtacak derecede bağırarak çırpındı. O hâlde ki Yüzbaşı gazab-nâk olarak her tarafına hadîdâne çimdikler basıyor, çocuğun etini şiddetle yakalıyor, şiddetle sıkıyor, bâdehu orasını bırakıp ötesini onu bırakarak berisini koparıyordu. Çocuk boğazlanan bir tavuk veyâhûd kırbaç yiyen bir köpek gibi çığlıklar koparıyor, vâlîde meyûsen onu öpüyor. Okşuyor; teskîne, nâle ve feryâdını buseleriyle itfâya çalışıyordu. Fakat Andre saraya tutulmuş gibi mosmor olarak bir hâl-i yeis-âver dehşet-nâk içinde mini mini el ve ayaklarını sallıyordu. Yüzbaşı tatlı bir sadâ ile dedi ki:

-Bir kere beşiğine götürünüz bakalım; belki susar.

Matild çocuk kucağında öteki odaya gitti. Vâlîdesinin yatağından çıkar çıkmaz Andre daha az bağırmağa başladı ve beşiğine yatırılınca -ara sıra birkaç hıçkırık müstesnâ olarak- sustu.

Gecenin bakiyesi müsterîhâne geçti. Yüzbaşı bahtiyâr olmuş idi! Ertesi gece yine geldi. Biraz yüksek sesle konuştuğundan Andre yine uyanarak ağlamağa başladı. Vâlîdesi alelacele çocuğu götürdü. Fakat Yüzbaşı o kadar şiddetli ve çok çimdikledi ki çocuğun gözleri dönerek, ağzı köpürerek nefesi kesildi. Beşiğine koydular. Derakab sustu. Dört gün geçmiş idi ki artık Ferrach ve Aldepith'e gitmek için ağlamaz olmuş idi.

Mukâvelât muharriri cumartesi akşamı Paris'ten avdet ederek hânesine geldi, ve hücre-i zevciyetinde ahz-ı mevkî' etti.

Seyahatten yorulmuş olduğu cihetle erkenden yattı; itiyâdâtını icrâ ettikten sonra müteaccibâne dedi ki:

-Lakin bu nasıl şey! Andre bu akşam ağlamıyor. Haydi Matild, git yavrumu getir, onu aramızda görmek benim için mûcib-i saâdettir.

Genç vâlîde derhâl kalktı ve çocuğu getirmeğe gitti. Fakat birkaç gün evvel içinde uyumasını pek sevdiği bu yatağa girer girmez çocuk düçâr havf-ı vahşiyet olarak o derece bağırdı ki hemen beşiğine götürmek lazım geldi. Meter (Moro) bundan bir şey anlayamıyordu:

-Ne garip şey! Bu akşam ne oldu? Acaba uykusu mu var dersin?

Zevcesi cevap verdi:

-Gaybûbetinin esnâsında hep böyle yaptı. Bir defa olsun yatakta yatırmadım.

Sabahleyin çocuk uyanmış mini mini ellerini çırparak gülmeğe, oynamağa başlamış idi. Bu hâlden müteessir olan mukâvelât muharriri koştı ve mahsûl u ömrünü der-agûş etti. Bâdehu Ferrach zevciyete götürmek için kolları arasında kaldırdı. Andre gülüyor, fikirleri henüz küşâyış bulmamış mini mini yavrulara hâs bir sûrette sade sade gülüyordu. Birdenbire vâlidesinin hâlâ yatmakta olduğu yatağı görünce mes'ud çehresi değişti, bozuldu. Boğazından şiddetli âvâzeler çıkmağa, sanki boğazlanıyormuş gibi çırpınmağa başladı. Peder mütehayyirâne “Bu çocukta bir şey var!” dedi ve gayr-ı ihtiyârî gömleğini kaldırdı. Hayretle “Aa!” dedi. Mini mini baldırları kalçası, yan tarafları ve bütün arka ciheti onluk cesâmetinde mâî lekelerle mestûr idi. Meter (Moro) bağırdı:

-Matild bak, bu ne müthiş şey.

Vâlîde akli başından giderek atıldı. Her lekenin ortasından mor birer çizgi geçmiş ve oarada kan toplanmış idi. Şüphesiz bu müthiş ve acib bir hastalık, bir nev' cüzzâm illetinin yâhûd beşereyi kurbağa derisi gibi çıbanlı veya timsah sırtı gibi pullu

bir hâle koyan o meçhûl hastalıklardan birinin bidâet-i zuhûru idi. Şaşırmış olan ebeveyn birbirine bakıyorlardı. Meter (Moro) “Gidip hekim getirmeli” dedi.

Fakat Matild bir meyyitten ziyâde sararmış olduğu hâlde kaplan gibi benek benek olmuş olan yavrusunu sâbit nazarlarla tedkik ediyordu. Birdenbire kendisine dehşet veren bir şey müşâhede etmiş gibi şedîd ve gayr-ı ihtiyâri bir sadâ ile haykırdı:

-Ah, sefil!

Mösyö Moro hayretle sordu:

-Ne dedin? Kimden bahsediyorsun? Sefil kim?

Kadın saçlarının dibine kadar kızardı. Kekeleyerek:

-Hiç... Dedi, şey... Görüyor musun... Anlıyorum ki... Bu... Hekim getirmeğe lüzûm yok... Hiç şüpheye yer yok ki çocuk ağladığı zaman susturmak için süt anne çimdiklemiştir. Mukâvelât muharriri deli gibi hiddetle süt anneye koştı ve az kaldı kadını bir temiz dövecek idi. Süt anne kemâl-i cüretle isnâd-ı vâki’i reddetmiş idi. Mamafih bu hâl koğulmasına mânî olmamış ve daire-i belediyeye ihbâr edilen bu habâseti ise bîçâre kadının bâdemâ başka bir kapı bulmasını katiyen imkân hâricine çıkarmış idi!

Mehmet Cemil

3. 4. 25. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir gece)

Mütercimi: Mustafa Refik

Amerika-İspanya muhârebesinin başlıca sebeplerinden biri Küba ihtilâli oldu mâlûmdur. İspanyalıların sûiidâresinden kurtulmak için senelerce devam eden ihtilâlden sonra bu muhârebe vukûa gelmiş idi. O esnâlarda Küba ahvâli zemin-i ittihâz edilerek bir hayli romanlar, hikâyeler yazılmış idi. Bunların en ziyâde mûcib merak olanlarından birini de biz “Küba Ormanlarından bir gece” nâmıyla tercüme ederek “Tercümân-ı Hakikat” gazetesine derc eylemiş idik. Fakat nasıl tercüme ettik? Abdülhamid’in pek vâsi bir salâhiyyetle istihdâm eylediği sansür o zamanlar milletin kalbini büsbütün kırıp

atmak azmi kavîsiyle icrâ-yı zulm eyliyor idi. İhtilâlden bâhis olan böyle bir eserde “İhtilâl” kelimesini kullanmak mümkün mü idi? Biz bu güzel eseri, İngiltere’de yüzlerce defa tab’ olunan bu küçük ve musavver romanı ormanlar sansürün arzusuna göre tamamıyla tahrîf ederek tercüme eylediğimiz hâlde bütün kârilerimiz fevkâlâde bir lezzetle mütâlaa eylemiş idiler. İşte şimdi ikinci defa ve aslına tamamıyla mutâbık olmak üzere yeniden bittercüme kârî ve kâriyelerimizin nazar-ı mütâlaalarına arz ediyoruz. Resimleri de peyderpey derc edileceğinden erbâb-ı mütâlaanın bu eseri pek ziyâde meraklı bulacaklarına şüphe edemeyiz.

Cemâhir-i müctemia Amerika bahriyesine mensûb mülâzım Will Scarlet ilm-i nebâtâtta tetebbuâtı ve bu tetebbuâtını tevsî için Amerika’nın her tarafında icrâ eylediği seyahatleriyle meşhur genç, cesur, zeki bir müdekkiktir. Küba ihtilâl-i azîmi ile Amerika-İspanya muhârebesinden biraz evvel “Santiago” Limanı civarında bulunan diğer bir küçük limana Amerika sefâin-i harbiyesinden biri vürûd etmiş ve bu sefinenin süvârisi olan Yüzbaşı Driver, buradan, büyük bir şebek-i hazîreyi dolaşmak için kırk beş elli mil kadar ileride diğer bir körfez sahilinde bulunan Amiral Leike göndermeğe mecbur olduğunu bir mektup karadan ve daha kestirme bir yoldan isâle lüzûm kat’î görmüş idi. Bir limandan diğer bir limana berren mektubu irsâli mühim bir şey değil ise de Yüzbaşı Driver bu bâbda iki büyük mânî görüyor idi. Bunlardan biri bu taraflarda bulunan İspanyalıların mümânaat etmeleri diğeri de berren bu mektubu isâl edecek olan adamın, derûnünden henüz insan geçmemiş sık bir ormanın küçük bir parçasından olsun mürûra mecbur olması idi. İspanyalılara tesâdüf edecek olur iseler mektubu derdest edecekleri tabî idi. Bunlara tesâdüf edilmediği sûrette dahi ormanın gayr-ı kâbil mürûr bir noktasında kalıp ileriye gidememek ihtimâli de var idi. Yüzbaşı itâ Driver muhâlefet-i havadan nâşî mektubu ne istimbote ne de bir sandal ile irsâl edemeyeceğinden lâakal yirmi dört saatlik bir zaman zarfında behemehâl Amiral Leike’nin yedine vâsıl olmasını arzu eylediği resmi tahrîrâtı her türlü müşkülât ve mevâniden kurtulmak çârelerini düşünür, keşfeder, cesur bir adam vâsıtasıyla irsâle mecburiyet kat’îyye görüyor idi. Hayli tefekkürden sonra, o zamanlar maişetinde bulunmakta olan Will Scarlet’i çağırarak:

-Bu işi sizden başkasına tevdi edemeyeceğim!

Diyerek mektubu verdi. Bu işin kendisinden başkasına tevdi olunamayacağını Will Scarlet de bildiğinden almış olduğu terbiye-i askeriye'nin ne derecelerde mükemmel olduğunu irâe eder bir itâat-ı kâmile ile bu vazifesini, kendisine itâ kılınacak talimât dairesinde ifâya hazır bulunduğunu söyledi. Yüzbaşı Driver, bu husûsta tesâdüfî muhtemel olan mevânî ve müşkülâtın neden ibâret olduğunu birer birer tayînden sonra dedi ki:

-Bu mektup behemehâl Amiral Leike'nin yedine vâsıl olmalıdır. Bizim için şimdiki hâlde bundan daha mühim bir şey olamaz. Bu vazifenin tamamıyla ifâsı için her ne yapmak mümkün ise yapmağa mezunsunuz. Yalnız gitmek olamaz. Maiyetinizden üç dört kişiyi intihâb ederek yanınıza alabiliyorsunuz. Bu tarafta bulunan Kübalılar bize karşı biraz dostluk isri göstermemiş olsalar idi sizi göndermeğe pek de cesaret edemez idim.

-Kübalı ihtilâlcilerden bize hiçbir ziyân gelmez. Yolumuz üzerindeki sık orman içinde ise İspanyalılara tesâdüf olunacağını asla ümit edemem.

-Mamafih size tevdi olunan bu hizmetin nezâket ve ehemmiyetini herhâlde takdir eylemişsinizdir. Bu iş biraz ağırca olmakla berâber tehlikeden de hâlî değildir zannederim. "Hiçbir mânâyâ tesâdüf edilmediği hâlde dahi bir kazâyâ düçar olmak tehlikesi vardır. Zirâ Küba ormanlarında hayvanât-ı vahşiyyenin ve ezcümle yılanların en müthişleri bulunduğu mâlûmdur.

-Bu hizmeti ifâ için ne kadar büyük tehlikelere marûz kalacağımı bilmekle berâber yine böyle bir hizmeti bana tevdi eylediğinizden dolayı arz-ı teşekkürle mecburum!

Yüzbaşı Driver bu teşekkürün sebebini anlayamadığından mütehayyirâne ve istizâhkârâne bir tavır ile bakıyor idi. Will Scarlet hafif bir tebessümle dedi ki:

-Zanneder isem bu teşekkürümün sebebini anlayamadınız!

-Evet... Anlayamadım.

-Nebâtâta olan merakımı der-hatır edemediniz!

Henüz insan ayağı basmamış bir orman tarih-i tabîyye az çok intisâb hâsıl eylemiş bir ehl-i merak için gayet vâsi bir sâha-yı tetebbudur. Hele nebâtîyun için böyle bir ormanın ne kadar kıymetdâr bir zemin iştigâl olunduğunu anlatamam.

-Evet evet. İşte şimdi anladım... Demek oluyor ki vazifenin size tevdi pek muvâfık oldu... Belki bu zamana kadar bir nev'ini daha göremediğiniz nâdir nebâtî görürsünüz... Bir şey keşfedersiniz... O hâlde hem vazifenizi ifâ etmiş hem de tarih-i tabîyye büyük bir hizmette bulunmuş olursunuz... Yüzbaşı teşvîk-âmiz bazı sözler daha söyledikten sonra dedi ki:

-Mektubun bir an evvel isâli matlûb ve mültezem olduğundan bilâ-ifâte-i vakit yola çıkmanız lazımdır.

-Ben de bu arzudayım. Hemen şimdi çıkacağım... Fakat yanıma üç kişi alacağım. Her kimi ister isem intihâb edeyim mi?

-Sormağa hâcet var mı? Ben mezuniyet verdim. Yanınıza almak istediğiniz bu üç kişiden ikisi kim olur ise olsun. Ona karışmam. Fakat biri behemehâl Çavuş Tarrer olmalıdır. Pek cesur olmadığı için bu seyahatte size refâkat eylemesini arzu ederim.

-Ben de bunu istiyorum... Zaten evvel-be-evvel Tarrer'i intihâb edecek idim. Scarlet bazı emirler daha aldıktan sonra kamarasına gidip giyindi. Çavuş Tarrer ile intihâb ettiği iki cesur nefere de hazır olmalarını emir eyledi. Yarım saat sonra idi ki Will Scarlet ile üç arkadaşı ve bir de iri siyah bir köpek sahile yanaşan büyük bir sandal çıkıp limanın şimâl tarafına doğru yürümeğe başladılar. Mülâzım Scarlet'in "Pipe" nâmındaki bu siyah köpeği kendisinden asla ayrılmaz, nereye gidecek olsa arkasından gitmek ister sevimli bir hayvandır. Scarlet bilhâssa bu seyahatte "Pipe"nin kendisiyle berâber bulunmasına lüzûm gördüğünden bunu da götürüyor idi. Bu genç müdekkik şu anda iki mühim hizmetin ifâsı gayretiyle yola çıktığından bu şevk ve gayretle az bir zamanda epeyce bir mesâfe kat' eyledi. Scarlet, seyahatleri ve ilm-i nebâtât ile tabakâtü'l-arz fennindeki tedkîkât ve keşfiyyâtıyla ne kadar bir şöhrat kazanmış ise itâat ve nezâketle de âmirlerinin pek ziyâde mazhar-ı tecevvühü olmuş bir askerdir. Kendisine verilen emri ifâ da kusur göstermez. Vazifesini ifâyâ bu derecelerde mukaddem olduğu gibi intisâb eylemiş olduğu fûnûnun terakkîyatına hizmet için de ne

kadar gayret ve fedâkârlık göstermek icâb eder ise icrâsından geri durmaz. İşte bu defa hem vazifesini ifâ eylemek hem de bu zamana kadar derûnuna insan girmemiş bir ormana girerek nebâtât-ı nâdire taharrî etmek hevesi Scarlet'i pek ziyâde bir şevk ve arzu ile sevk eyliyor idi. Akşamüzeri bir tarafı birkaç yüz metre derinlikte bir uçurum olan dar ve kayalık bir yoldan geçerek düz bir vadiye indikleri zaman güneş de yüksek bir dağın arkasından gurub eyledi. Ortalık karardığı esnâda henüz altı mil kadar bir mesâfe kat' eylemiş idiler. Uzakta küçük bir karye görüldü. İspanyalılara karşı hayli senelerden beri istimâl-i silah etmekte olan Kübalılar bu karyede sâkindir. Fakat bunlar İspanyalılara bir nazar-ı nefretle bakmakla berâber Amerikalılara karşı da nazar-ı husûmetle bakmaktan kendilerini men' edememektedirler. Scarlet karyenin ışıklarını uzaktan gördüğü zaman:

-Bu gece daha ileriye gidemeyiz. Zaten yolu pek iyi bilmiyoruz. Geceyi bu karyede geçirmeliyiz! İhtilâlciler bizi gece tanıyamazlar... Belki başımız bir derde girer.

Diyerek o tarafa teveccüh eyledi. Dört kişi yarım saat sonra köyün dar sokaklarından birine dahil oldu. Uzun saçaklı, sivri bacalı, dar pencereci köylü hâneleri akşamın alaca karanlığında acayip bir şekilde görünüyordu idiler. Sokağın nihâyetinde sivri çatılı bir binâ var idi ki bir taraftaki kule bunun köyün kilisesi olduğuna delâlet eyliyor idi. Yine bu sokakta pencereleri, kapısı açık gazino, yâhûd lokantaya benzer bir yer gördüklerinden oraya doğru yürüdüler. Bu esnâda bir hânenin kapısı önünde eski ve yırtık elbiseli bir adam gördüler ise de biraz daha takarrub eyledikleri zaman fakir olduğu hâl ve kıyafetinden anlaşılan bu adamı enli kenarlı İspanyol şapkası ve omuzları üzerine attığı büyük mantosuyla bir hayduda benzettiler.

Mâba'dı var.

3. 4. 25. 1. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir Gece)

Mütercimi: Mustafa Refik

(Geçen nüshadan mâba'd)

Will Scarlet selâm vererek dedi ki:

-Dostum. Geceyi burada geçirmek istiyoruz. Acaba münâsib bir yer bulabilir miyiz?

-(sert bir tavır ile) Burada yer bulunur mu? Küçük bir köy. Ancak herkesin kendisine göre yeri vardır.

-Eğer ücret meselesini taht-ı temîne almak için böyle söylüyor iseniz bîhûde yere vakit gâib etmeyelim... Ne kadar para verilmek lazım ise vereceğiz... Bedavaya değil! Siz para verdikten sonra yer mi yok!!

Köylü bu sözleri söyledikten sonra geriye doğru dönüp kapısı ve pencereleri açık bulunan ve köy meyhânesine benzeyen yeri göstererek dedi ki:

-İşte orada her ne ister iseniz bulabilirsiniz. Yatacak yer de var yiyecek içecek de var... Hem bizden çekinmeyiniz... Biz Amerikalıların dostuyuz.

Scarlet buna askerce bir selâm verip teşekkür eyledikten sonra geçip ileriye doğru yürüdü. Fakat bu herifin tavrını beğenemediğinden Tarrer'e:

-Ne kadar soğuk bir adam. Amerikanusların dostu olduğunu söylemesinden de bir şey anlayamadım. Biz bundan temînât istemedin... Eğer burada tesâdüf edeceğimiz adamların hepsi böyle ise geceyi pek samimi dostlar arasında geçireceğimizi şimdiden öğrenmiş oluyoruz.

Diyerek yürüyor idiler. Geceyi geçirmek için Scarlet ile rûfekâsına irâe olunan yer hem lokanta hem meyhâne ve gazino gibi geniş bir salondan ibâret olup bunun üst katı da otel olmak üzere kullanıldığı bir taraftaki dar bir merdivenden anlaşılıyor idi. Fakat bu salonun uzaktan yalnız birkaç penceresi görüldüğü cihetle Scarlet ile Tarrer burasını küçük bir yer zannetmiş idiler. İçeriye girdikleri zaman kendilerini büyük bir gazino salonu gibi vâsi bir yerde görmekle berâber buraya devam edenlerin her nev' kâğıt oyunlarından mâadâ bilardo bile oynamaları mümkün olduğunu bir masa üzerine yığılmış iskambil desteleriyle bir taraftaki bilardo masasından da anladılar. Burada hem otelcilik hem de gazinoculuk etmekte olan şahs içeriye girdiklerini görünce ne sûrette istikbâl edeceğini şaşırdı. Bu sınıf-ı erbâb ticâretin

dünyanın hangi tarafında olur ise olsun kimden daha ziyâde istifâde edecklerini bir bakışta anlayıp îzâz ve ikrâmda ona göre davranmakta pek ziyâde bir mahâret ve istidâdları olduğu mâlûmdur. Bir tarafındaki küçük bir köyde açmış olduğu gazinosunu geceleri sabaha kadar dolduran böyle serseri makûlesi birtakım ipsiz sapsız heriflerden ne alır? Bunların yüzünden ziyândan başka ne görür? Üstü başı temiz centilmen kıyafetli bir zâbit ile yine böyle bir kıyafette bir çavuş ve diğer iki kişinin içeriye girdiklerini görünce bunlara ne sûrette bir ikrâmda bulunacağını, nereye oturtacağını bilemiyor idi. Elindeki bez ile bir köşedeki masayı, sandalyeleri çırpıp tozlarını aldıktan sonra:

-Buyrunuz Senyör. Buraya buyurunuz!

Diye yer gösterdi. Su sürahisi bardak, kadeh, sigara tablası, kibrit falan gibi şeyler süratle getirip önlerine koyduktan sonra:

-Ne emrediyorsunuz? Ne istiyorsunuz emrediniz!

Diyerek ellerini ovuşturuyor idi. Scarlet hem kendisi hem de arkadaşları için kahve ısmarladıktan sonra etrafına bir göz gezdirdi. Tarrer'de gazino içinde bulunanları gözden geçiriyor idi. Eğer bunların dördü de hakikaten cesur olmasa idiler şu anda düçar olacakları havf ile kalplerine şiddetli bir helecân hissedecekleri muhakkak idi. Nasıl korkulmasın? Gazinonun kenar peykeleriyle ortadaki sandalyelerini hep korkunç kıyafetli birtakım herifler işgâl eylemiş idiler. İspanyol kıyafetindeki haydudlar sanki burada toplanmış idiler. Enli hasır şapkalarını birer tarafa eğmiş, bol ve büyük mantolarını yalnız birer omuzları üzerine atmış olan bu herifler kadar korkunç adamlar tasavvur olunamaz. Ekserisinde saç sakala sakal bıyığa karışmış idi. Renkleri esmer değil âdetâ siyah... Küba'nın sıcak havası, muhrik güneşle yanıp kavrulmuş olan bu siyah çehrelerde hasır şapkalar altında bakan çift çift kara gözlerin kâffesi şu anda Scarlet ile rüfekâsına teveccüh etmiş idiler. İskambil oynayanlar oyunu muvakkaten bıraktılar, kadehlerini ellerine almış olanlar, bu taraflarda görmeğe alışık olmadıklar bu dört kişinin içeriye girdiklerini görünce kadehleri ellerinde kaldı. Hayretle bakıyor idiler. Yalnız bir tarafta çalınmakta olan gitareye fâsıla verilmedi. Sahne gibi biraz yüksek bir yerde elindeki ziller ile İspanyol havasında raks etmekte olan bir kız bu dört misafiri

görünce biraz durdu ise de gitareye fâsıla verilmediği için birkaç saniye kadar bir tereddüden sonra yine raksta devam eyledi.

Gazino hıncâhınc dolu olduğundan bu haydudların dudakları arasındaki kalın havana sigaralarından bilâ-fâsıla çıkmakta olan tütün dumanları vâsi salonun tavanına doğru yükselip orada yine tütün dumanından husûle gelmiş beyaz bir buluta karışıyor idi. Beş altı saat mütemâdiyyen yürüyerek yorulduktan sonra müteaddid lambaların ziyâsıyla tenvir edilmiş böyle bir gazinoya tesâdüf eden yolcularımızın bundan dolayı pek ziyâde mesrûr olacakları tabîî değil midir? Hele burada yiyecek içecek ve yatacak yerden mâadâ bir de gitare bulunduğunu ve güzel bir kızın raks eylemekte olduğunu görünce keyifleri bir kat daha arttı. Tarrer'in bir sigara yakarak:

-Ne eğlenceli yer! Lakin ihtilâlciler, İspanyollar ile böyle boğaz boğaza geldikleri bir zamanda nasıl oluyor da bu gibi zevkleri, eğlenceleri unutamıyorlar.

Diyor idi. Scarlet'te bir sigara yaktı. Bir yandan kahvesini sigarasını içerek etrafına göz gezdirmekte devam ediyor idi. Bir aydan beri ne Scarlet ne de rûfekâsı karaya ayak basmayıp gemide vakit geçirmiş olduklarından bu gece Kübe'nın küçük bir köyünde bir meyhâne içinde çalınan gitare bunlara en mükemmel bir bando gibi geliyor ve bu gitare ile oynayan kızı da en güzel ve en mâhir bir şantöz gibi dinliyor idiler. Bu bir ay zarfında bazı limanlara uğradılar ise de hiç birinde geceyi dışarıda geçirmelerine mezuniyet verilmemiş idi.

Mâba'dı var.

3. 4. 25. 2. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir Gece)

Mütercimi: Mustafa Refik

(Geçen nüshadan mâba'd)

Meyhânenin kenar peykeleriyle sandalyelerini işgâl eden Kübalılar bir müddet bu dört arkadaşına nasb-ı nazar-ı hayret eyledikten sonra tekrar şantözünü temâşâyâ başladılar. İskambile pek ziyâde merakı olanlar ara sıra kadehleri içindeki renkli bir içkiden birkaç yudum alarak yine oyunlarında devam eyliyor idiler. Şarkı söyleyerek

raks etmekte olan kız dekolte idi. Göğsünü ve arkasını yarıya kadar çıplak bırakmış olan süslü ceketinin üst kenarına gayet güzel ve la'l rengindeki bir nev' çiçekleri dantela gibi rabt eylemiş idi. Hatta uzaktan bakıldığı zaman bunları hakiki çiçek oldukları da anlaşılamayıp güyâ korkesinin üst kenarına la'l renginde bir nev' kurdele rabt olunmuş zannolunur idi. Ara sıra guitarenin sesi birkaç dakika kadar kesiliyor ve bu aralık şantöz de eline büyük ve parlak bir istiridye kabuğu alıp bununla parse toplamak için dolaşıyor idi. Dört yolcusunun vürûdundan biraz sonra gitarre sesi yine kesildi. Bu defa şantöz, yeni gelenlerden daha ziyâde para almak ümidiyle ve mütebessim bir çehre ile geliyor idi. Scarlet ile Tarrer'in karşısında durdu. Scarlet istiridye kabuğu içine bir çeyrek dolar atınca şantöz yalnız bir kişiden bu kadar parayı hiçbir vakit almamış olmalıdır ki yerlere kadar eğilerek latif bir sadâ ile: "Teşekkürler ederim Senyör!" dedi. Scarlet'in üst tarafında oturmakta olan korkunç bir herif hemen dönüp gözlerini Scarlet'e dikti. Genç zâbit yanındaki herifin bu müntakimâne nazariyeni göremedi. Kıza hitâben:

-Matmazel... Ne kadar güzel raks ediyorsunuz... Eğer böyle bir oyun daha oynar iseniz bizi bir kat daha memnûn ediyorsunuz!

Dedi. Scarlet'in bu sözü üzerine şantöz güzel bir reveransla dönüp gider iken üst tarafındaki herif gözlerini zâbitten kıl kadar ayırmaksızın şiddetle içini çekti. Sadrından bir inilti geldi. Şantözün korkesi üzerindeki çiçekler birdenbire Scarlet'in nazar-ı dikkatini celb eylediğinden yanındaki Kübalının kendisine bakmağa olduğuna dikkat edemediği gibi iniltisini de işitemedi. Hatta Tarrer'in yavaşça kulağına doğru eğilerek:

-Yanımızdaki herif size ne kadar fenâ bakıyor... Galiba kızı kıskandı!

Diye söylediği sözlerde Scarlet'in kulağına girmedi. Senelerce müddet ilm-i nebâtât tahsiline vakf-ı vücut ederek bu tettebbuâtı esnâsında en nâdir nebâtâtın koleksiyonlar vücuda getirmiş olan Will Scarlet binlerce nâdir ezhâr gördüğü hâlde bu kızın göğsünde gördüğü çiçekler kadar güzel ve bu renkte bir çiçek.

Bunların “Sahlebiyye” fasilesine mensûb bir nev’ “Orkide” olduğunu yek nazarda anladı ise de bu nev’ini görmemiş idi. Bu çiçekler Scarlet’in koleksiyonlarında bulunmadığından:

-Bunlar benim koleksiyonlarımda bulunamaz ise hiçkimsenin koleksiyonlarında bulunamaz... Evet. Eminim ki bunlar hiçbir nebâtât koleksiyonunda yoktur....

Sözlerini içinden söylüyor idi, “Orkide”lerin en nâdir nev’ileri “Kîne-i Cedîd” ve “Sumatra” adasındaki ormanlarda bulunduğunu Scarlet biliyor idi. Fakat o taraflarda bulunan nebâtâtın her nev’inin numunelerini toplamış idi. Mevâki mezkûre ormanları pek de sa’bû’l-mürûr olmadığından nebâtât meraklısı bir seyyâh o taraflardaki ormanlara girmekte pek de müşkülât göremez ise de Küba’da insan girmesi kâbil olamayan ormanlar bulunduğunu da bildiğinden:

-Bu çiçekler ihtimâlki Küba ormanlarında ve nebâtiyunun henüz giremedikleri yerlerde neşv ü nemâ bulmuş “Orkide” ağaçlarının çiçekleridir....

Diyor ise de nebâtiyunun giremedikleri yerlerden çiçeklerin nasıl toplanmış olmalarına da bir türlü akıl erdiremiyor idi bu “Orkide”ler Avrupa ve Amerika’da bulunan nev’lerine nisbetle daha büyük olmakla berâber renkleri de daha güzel bir la’l rengine idi. Hele çiçeklerin merkezleri âdetâ kan rengine idi. Bundan başka bu çiçekler de tehlikeli ve insan için muzır olan nebâtâtın manzaralarına müşâbih bir manzara var idi. Scarlet bu türlü nebâtâtı yalnız manzaralarındaki husûsiyetten değil kokularından da anlar. Şantöz, yanına geldiği zaman insanın başına sersemlik verecek derecelerde baygın ve keskin bir râyiha hisseyledi. Kız bir iki adım kadar tebâüd eylemiş iken geriye çağırdı. Sadrını tezyîn eden “Orkide”lere dikkatle bakarak dedi ki:

-Matmazel. Ne kadar güzel çiçekleriniz var...

-(müftehirâne tebessümlerle) Evet... Pek güzeldir... Hem güzel hem de nâdirdir!

-Bunları nereden bulduğunuzu öğrenebilir miyim güzel Matmazel?

Şantöz bu suâle de cevap vermek üzere iken kendisine, hâlâ gözleriyle yiyecek etmiş gibi müthiş bir nazar ile bakmakta olan şahıs sert bir sadâ ve tehdid-âmîz bir tavır ile:

-Senyör! Kızı burada lafa tutmasanız daha iyi olur zannederim!

Dedi. İlk defa olarak Scarlet Küba'ya doğru döndü. Bu herifin ne gibi bir maksada binâen kendisini tehdid etmek istediğini anladı. Enli şapkası altında parıl parıl parlamakta olan kara gözlerini bir an bile başka bir noktaya tevcih etmeksizin bakmakta devam eden bu şahsı, kendisi de aynı tavır ve aynı nazarla tepeden tırnağa kadar süzdükten sonra:

-Hiddetinizin sebebini anlamadım dostum. Siz misafirlerinize böyle mi ikrâm edersiniz? Şantözünüzü uzun uzadıya lafa tuttum... Maksadım da başka bir şey değildir. Şantöz sizin olsun... Göğsündeki çiçekler nazar-ı dikkatimi celb eylediği için kendisini geriye çağırdım!

Diyerek yine kıza doğru döndü.

Kübâlı haydud hemen tavrını değiştirdi. Nâzikâne ve mülâyimâne bir tebessümle dedi ki:

-Ne darılıyorsunuz senyör? Biz size fenâ bir söz söylemedik. Eğlencemize mânî olmayınız dedik, eğer bu çiçekler sizin hoşunuza gitti ise nereden getirdiğini bana sorunuz. Bunları bizim güzel Zaza'ya (şantözü irâe ederek) ben getirdim... Bulunduğu yeri benden başka hiçkimse bilmez... Yalnız ben bilirim.

Meyhâneyi bir başından diğer başına kadar doldurmakta olan Kübalıların cümlesi bu muhâverenin cereyân eylediği tarafa doğru teveccühle gözlerini Scarlet'e diktiler. Yalnız Zaza nâmındaki şantözün şu anda çehresi nim beyaz bir renge girip Will Scarlet'e bir nazar-ı merhametle bakıyor idi. Hayırhâhâne bir ihtârda bulunmak istediğini imâ eder bir tavır ile:

-Senyör. Eğer akıllı bir zât iseniz bu çiçekleri toplamak için...

Diye başlamış olduğu sözü ikmâl edemedi. Scarlet'in yanındaki Kübalı hiddetle kalkıp iri illeriyle kızın çıplak kolunu yakaladı. Bu güzel kolu koparırcasına bir şiddetle sıkmak olmalıdır ki Zaza can acısıyla haykırdı. Kübalı:

-Her sözüme karışma diye sana bir kere ihtâr eylediğim hâlde yine sözümü dinlemiyorsun!

Diyerek kızı bir tarafa ittikten sonra Scarlet'e hitâben dedi ki:

-Benim sözümü dinlemiyorsunuz da budala kızın saçma sözlerine mi kulak veriyorsunuz. O ne bilir?

-Pekâlâ... Sen söyle bakalım:

-Küba bu çiçekleri koparmakta bir tehlike var imiş... Size bunu anlatmak istiyor. Tehlikelidir... Bunu da itirâf ederim. Lakin biraz dikkatli davranılacak olsa bu çiçeklerden insana hiçbir tehlike gelmez. Eğer ister iseniz bunları topladığımız yere kadar sizi götüreyim.

-Çok uzak mı?

-Epeyce. Lakin yürümekle ne kadar uzak bir yer olsa gidilir... "Port Anna" Limanı'nın arka tarafında bir yere gideceksiniz! Sizi oraya kadar götüreyim.

Zaza'nın sînesini tezyîn eden "Orkide"ler Will Scarlet nazarında henüz keşfedilmiş bir nev'den başka bir şey olmadığından bunun ağacını görmeğe ve çiçekleri ağacı üzerinden toplamağa kendisince kat'an karar verdi. Cebinden bir dolar çıkarıp:

-İşte rehberlik ücretini peşin veriyorum. Oraya vâsıl olmadığımız zaman bir dolar daha vereceğim!

-(soğuk bir tebessümle) Teşekkür ederim!

-Fakat yarın sabah erkenden yola çıkmalıyız!

-Ortalık açılmazdan evvel ben gelip sizi kaldırırm. Bu otelde yatacak değil misiniz!

-Evet. Buradayız!

-Merak etmeyiniz. Erkenden gelirim!

-Senin ismin nedir? Onu da anlayayalım!

-Bana Tito derler...

-Pekâlâ! Şimdilik “Geceniz hayır olsun Senyör Tito” diyelim de odamıza çıkalım... Zirâ biz pek yorgunuz... Sabahleyin erkenden bizi hazır bulursunuz.

Will Scarlet bu sözleri söyleyerek ayağa kalktı. Arkadaşlarıyla berâber meyhâne içindeki dar merdivenden yukarıya çıkar iken bir tokat sesi işitildi. Kuvvetli bir el ile indirilen bu tokatı Zaza’nın acı bir feryâdı takîb eylediğinden Tarrer:

-Zavallı kız. Bir tokat daha yedi!

Diyerek içini çekti. Otelci tarafından kendilerine tahsis edilen odaya girip soyunmağa başladıkları zaman Tarrer nebâtât-ı mütehassısı genç zâbita hitâben dedi ki:

-Böyle bir herifin delâletiyle “Port Anna”ya gitmemiş olsak daha iyi olur.

-Neden korkuyorsun?

-Bu adamların dostluklarından ben katiyen emin değilim: Gördün ya. Kızın çiçeklerine yalnız uzaktan bakmakla az kaldı başımız belâya girecek idi... Bunların içlerine girmek, işlerine karışmak kadar tehlikeli bir şey olamaz... Bize rehberlik edecek olan herif bu kızın aşkı olduğuna şüphe mi var? Eğer işin içinden, nebâtâta merak hâsıl edilmiş olması gibi bir heves çıkmasa idi buradaki Kübalılar az kaldı bıçakları çekecek idiler.

-(gülerek) Ne ise.... Zavallı kız bizim yüzümüzden bir de tokat yedi!

-Lakin ne şiddetli tokat! Şakırtısı buraya kadar aks etti...

Bu kızcağız bizim yüzümüzden bu haydudların bir kat daha husûmetlerini celb eder ise kendisine hiçbir vechle muâvenette bulunamayız... Ah dostum biz bu

akşam buraya hiç uğramamalı idik. Bizim vazifemiz ne şantözün çiçeklerini koklamak ne de bu çiçeklerin bulunduğu yere gitmek değildir. Bunlar ile vakit geçireceğimize Amiral Leike isâline me'mûr olduğumuz mektebi bir an evvel isâl eylemek çâresini düşünmüş olsak daha iyi olur zannederim!

Tarrer'in bu sözleri doğru olduğunu Scarlet teslim eylemekle berâberine sabahleyin erkenden "Port Anna"ya gitmekten vazgeçmiyor idi:

-Hakkın var Tarrer... Lakin bu çiçeklerin bulunduğu yere gitmekten katiyen vazgeçmem!

Diye yatağa girdi.

2

Ertesi sabah erkenden Tito mantosunu, mu'tâdları vechle bir omuzu üzerine atıp şapkasını bir tarafa eğmiş ve eline de kalın bir baston almış olduğu hâlde gazinonun üst katına çıktı. Scarlet ile rüfekâsının yatmakta oldukları oda kapısını vurdu. Bunlarda hazırlanmış idiler.

Titonun geceki tavrı büsbütün tebeddül etmiş idi. Gece Scarlet ile rüfekâsına karşı gayet sert ve hatta bir dereceye kadar terbiyesiz görünmüş olan Tito bu sabah şapkasını çıkarıp:

-Bonjour Senyör!

Diye yerlere kadar eğilerek selâm verdiği zaman gayet nâzik, terbiyeli, mahcûb bir adam gibi görünüyordu. Bu tahavvüle Tarrer'de şaşıyor idi. Scarlet Kübalının tavrındaki bu tahavvüle pek de dikkat edemedi. Dedi ki:

-Maksadımızı tamamıyla anladınız ya! Bu çiçeklerin ağacını görmek ve çiçek toplamak için "Port Anna" Limanı'na mümkün olduğu kadar az zaman zarfında gidip avdet etmeliyiz. Zirâ bizim işimiz yalnız bu değildir. Başka bir işimiz daha var. Bir an evvel avdet ederek o işimizi de görmeliyiz.

-Merak etmeyiniz Senyör. Pek çabuk avdet ederiz.

-Yolu iyice biliyorsunuz ya!

-Karış karış bilirim. Bu yolu benim kadar bilen yoktur. Yüzlerce defa gidip geldiğim bir yolu bilmemek kâbil mi?

-Acaba oraya gidip gelmek için ne kadar bir zaman lazımdır.

-Lâakal iki gün kadar ister!

-(heyecanla) Ne dediniz? İki gün mü?

-Evet... İki gün kadar! Yol pek uzun değildir. Fakat orman içinden geçileceği cihetle yürümek kolay değildir.

Scarlet düşünmeğe başladı. Gidip gelmek için bu kadar vakit gâib edilmesi hesabına muvâfık gelmedi. Tarrer de şimdilik bu seyahatten vazgeçmesini tavsiye eyledi ise de Scarlet bu tasavvurdan katiyen vazgeçmeyeceğini ifhâm eder bir tavır ile:

-Mümkün değil. Behemehâl. Gitmeliyiz... Ben bu “Orkide”leri görmeliyim... Bir daha kim bilir ne zaman Küba’ya geleceğim?

Dedi. Scarlet’in sözünden geri dönmez bir adam olduğunu bildiği için Tarrer hiçbir şey söylemeyip sükût eyliyor idi. Kübalı da, gözlerinde acib bir parlaklık hâsıl olarak birdenbire:

-Evet... Bu çiçekleri behemehâl gidip görmelidir. Bunlar hakikaten görülecek şeylerdir. Buraya gelip bunları görmeden gitmek olur mu?

Dedi. Scarlet pek dalgın olduğundan Tito’nun gözlerindeki bu parıltıyı göremedi. Cümlesi birden merdivenden inip giderler iken Scarlet:

-Bu “Orkide”ler için tehlikeli imiş dediniz! bunların tehlikesi neden ibârettir? Onu da anlayabilir miyiz?

Diye sordu. Tito dedi ki:

-Dün gece de söylemiş idim ya... Bunları toplamak tehlikelidir. Lakin dikkatli davranacak olur ise hiçbir tehlike yoktur... “Port Anna”ya vâsıl olduğumuz zaman sizde bunlardan binlercesini ağaç üzerinde göreceksiniz! Bu ağacın âdetâ kalın, ip ve halat gibi kolları vardır. “Orkide”ler bu yeşil renkli kollar üzerindedir... Vâkıâ köylüler bu “Orkide”lere tehlikeli bir çiçek nazarıyla bakarlarsa da bence bunların hiçbir tehlikesi yoktur.

Scarlet ile rüfekâsı Tito’nun bu sözlerini ikmâl-i dikkat ve ehemmiyetle dinleyerek gidiyor idiler. Artık aklı fikri hep bir an evvel bu “Orkideler”i görüp kendi eliyle bunlardan koparmakta idi. Karyeden epeyce tebâüd eyledikten sonra gayet sık bir ormana girdiler. Yek-dîgerine sarılmış olan ağaç dalları arasında yol bulup ilerlemek pek müşkül idi. Scarlet ile rüfekâsının bu husûsta düşâr oldukları müşkülâta bir de şiddetli bir harâretle berâber pek ziyâde bir rutûbet inzimâm eyliyor idi.

Amerika ormanlarında harâret ile rutûbet asla eksik değildir. Fakat bugün her ikisi de pek ziyâde artmış idi. Havanın hem sıcak hem de rutûbetli olması seyyâhları son derecelerde bir yorgunluğa düşâr eyliyor idi. Böyle ağır havalı ve gayet kapalı bir orman içinde en küçük bir yaprağı bile kımıldatmağa kâfi rüzgar bulunmadığından seyyâhlar güçlkle teneffüs eyliyor idiler. Yedi sekiz saat kadar mütemâdiyen orman içinde yürüdükten sonra bir vadiye indiler. Burada her nev’ haşerât mevcut idi. Hele sivrisinekleri arı kadar büyük olup bunların hücûmundan kurtulmak için Scarlet ile rüfekâsı Kübalı rehberi bir bayıra doğru süratle takîb eylediler. Bayırın üst başında orman yine başlıyor idi.

Fakat ormanın bu kısmı daha sık idi. Buraya girdikleri zaman daha ziyâde bir harâret ve rutûbete tesâdüf edeceklerini ağaçların pek sık olmasından anladılar. Arkadan vadinin en derin derelerinden, ağaçlar arasından kalkıp bulut gibi görünen sivrisineklerden kaçıp kurtulduktan sonra bayırın üst başında gayet latif çiçekler ile müzeyyen büyük bir ağaç gördüler.

Scarlet bunu görünce meserretinden çocuk gibi ellerini birbirine vurarak!

-İşte! İşte! Orkideleri gördük...

Diye sevinmeğe başladı ise de Tito dedi ki:

-Hayır. Hayır. Daha vakit gelmedi... Sizi pek ziyâde sevindirecek olan “Orkide”leri yarın sabah göreceğiz! Onların yanında bunların hiçbir şey olmadığını tasdik edeceksiniz!

-Gözlerini (çiçeklere dikerek) iyi ama. Bu çiçekler de.....

Scarlet birdenbire durdu ne söyleyeceğini şaşırdı. Ağacın üzerinde bir şey görüyor idi. Dikkatle baktı ise de anlayamıyor idi. Ormanın arkasından tedricen gurub eylemekte olan güneşin eşi’a zerini ağaçların sık yaprakları arasında gayet parlak bir turuncu renk hâsıl eylemiş idi.

Scarlet’in nazar-ı dikkatini celb eden ağacın dallarından mâadâ halat gibi kalın ve uzun birtakım filizleri var idi. Bunlar aşağıya sarkmayıp ağacın tepesine yakın bir yerde yek-dîgerine sarılmış idiler. Güneş tamam ağacın arkasında bulunduğundan filizler la’l rengindeki “Orkideler” bütün renkleriyle görülüyor idiler. Bir yaprağı güneşe doğru tutarak bakdığınız zaman bu yaprağın bütün elyâfını ve hatta usâresini bile görürsünüz. İşte güneş de şimdi bu ağacın arkasında bulunduğundan halat kalınlığındaki kuvvetli filizlerin bütün elyâfı ve bu elyâf arasındaki yeşil usâresi de görülüyor idi. Birbirine girip sarılarak karmakarışık bir örümcek ağına benzeyen bu filizlerin ortasında bir insan iskeleti var idi. Scarlet karşısında bulunan güneşin şuâatıyla gözleri kamaştığından bunu lâyıkıyla göremiyor idi.

Ağaca biraz takarrüb eylediği zaman bunun bir iskelet olduğuna şüphesi kalmadı. Kolları ve bacakları bir tarafa doğru uzanmış olan bu iskelete “Orkide” ağacının filizleri her taraftan sıkı sıkıya sarılmış idiler. Dalların üzerinde kalmış olan elbise parçaları akşamüzeri ve vezâna başlayan hafif bir rüzgar ile temevvüc eylemekte idi. Kübalı Tito’dan başka hepsi bu manzara karşısında havf ve dehşet içinde kalırlar. Scarlet:

-Hakikaten korkunç bir manzara...

Dedi. Tarrer gözlerini ağaçtan ayırmaksızın:

-Manzaranın korkunç olmasından ziyâde bu iskeletin burada bulunması benim nazar-ı hayretimi celb eyliyor. Kehrübâ içinde tahaccur ederek kalmış böceklerin nasıl olup da oraya girmiş ve kehrübâ içinde kalmış olduğuna akıl eriyor. Fakat bu adamın nasıl olup da bu ağacın üzerinde kalmış olduğuna akıl erdirmek kâbil değil... Bir muammâ!

Dedikten sonra Scarlet de:

-Bizim için bir muammâ olan şey ihtimâlki Senyör Tito için (Kübalıyı irâe ederek) pek tabî bir şeydir... Bu iskeletin nasıl olup da burada bulunduğunu Tito bize anlatır...

Diyerek Tito'ya bir tavr-ı istizâhkârâne ile baktı. Kübalı tavrını yine değiştirdi, kendisinden bu husûsta izâhât talep olunmasını asla arzu eylemediği hâl ve tavrından istidlâl olunuyor idi. Scarlet bu sözünü işitememiş gibi bir hâlde etrafına bakmakta iken genç zâbit:

-Senyör Tito... Hani ya hiçbir şey söylemiyorsunuz!

Bu iskeletin burada ne işi var? Anlaşıldığına göre bu ağacın üzerinde bir adam kalmış... Orada helâk olmuş... Bu manzara bizim pek ziyâde hayretimizi mûcib olduğu hâlde size pek tabî bir şey gibi göründü. Sebebi nedir? Söyleyiniz!

Diye suâli tekrar eyledi. Tito'nun cevap vermek istemediği hâlden anlaşıyor idi. Kübalının gözlerinde yine korkunç bir parıltı hâsıl oldu. Bir iki defa dişlerini gıcırdattıktan sonra dedi ki:

-Ne gibi izâhât istiyorsunuz?

-Ağaç üzerinde helâk olarak yalnız iskeleti kalmış olan şu adam neden dolayı orada kalmış?

-(omuzlarını silkeleyerek müztehziyâne bir tebessümle) Artık bunu da sormağa hâcet var mı? İşte gözünüz ile görüyorsunuz ya! Sizin gibi “Orkide” meraklılarından biri çiçek koparmak için ağaca çıkmış... Kalın filizlerin en sık yerine

kadar girmiş... Yanında da bıçak, yâhûd keskin bir bıçak yokmuş. Dalların filizlerin arasına sıkışıp kalmış. Kendisini kurtarmak için çabaladıkça filiz buna her taraftan sarılmış. Aşağıda bir arkadaşı da olmamalıdır ki kendisini kurtarmak için hâricinden yardım edilemediğinden adamcağızın kımıldanmağa kudreti kalmamış. Açlığın devamı kuvvetsizliğini de arttırdığından nihâyet helâk olmuştur. Böyle sık ağaçların içine pek ziyâde girmeğe gelmez. Girip de bu hâle düşâr olanları ara sıra gördüğümüz cihetle bittabî sizin kadar bir hayrete düşâr olamam. Tito'nun verdiği izâhât bir dereceye kadar şâyân-ı kabul görüldüğünden fazla izâhât talebinde bulunmadılar ise de

Mâba'dı var.

3. 4. 25. 3. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir Gece)

Mütercimi: Mustafa Refik

(Geçen nüshadan mâba'd)

Gözlerini ağaçtan bir türlü ayıramıyor idiler. Bu esnâda idi ki güneş gurub ederek ortalık kararmağa başladı. Ormanın karanlığı bu tarafları daha evvel istilâ eylediğinden Tito Scarlet'e dedi ki:

-Ne yapacağız?

-Ben ne bileyim? Ne yapacağımızı bilmiyor musun?

-Sizi isâl etmek istediğim mahal buraya pek uzak değil ise de karanlıkta gidemeyiz. Geceleyin yol bulmak kâbil değildir. Geceyi burada geçirmeğe mecburuz... (münâsib bir yer taharri ediyormuş gibi etrafına bakınarak) İşte burası fenâ değil. Pekâlâ... Orman kenarında bundan daha münâsib bir yer olamaz...

“Bu mevkin bence müreccah olmasının sebebi, hem mürtefi’ hem de rütûbetsiz olmasıdır. Bu ağacın altına ilticâ ederek geceyi geçiririz. Yine siz bilirsiniz ama bana sorar iseniz burasını tercih ederim. Ormana girecek olur isek orası hiç hava almaz. Sıkıntı içinde kalırız. Aşağıya yani dereye inecek olur isek sivrisinekler bizi helâk ederler. Bundan başka derelerde miyasma da vardır. Hemen hastalanırız. Bu

tarafların ahvâline en ziyâde Tito vâkîf bulunduğundan bittabî onun re'yi kabul ederek geceyi bu ağacın altında geçirmeğe karar verdiler.

Tito ormanda geceyi geçireceklerini bilerek yola çıkmış olmalıdır ki mantosu altından koca bir odun parçası çıkardı. Meğer bu odun meş'ale gibi istimâl olunur çırallı bir ağaç imiş. Tito bir kibrit çakarak çırayı yaktı, meş'alenin aydınlığıyla ağacın altı tamamıyla tenvir edildi. İşte bu defa seyyâhlar daha ziyâde hayret ü heyecan içinde kalırlar. Etraftaki çalılar arasına doğru göz gezdirir iken müteaddid iskeletler, kemik parçaları gördüler. Bunlar yalnız insan iskeleti değil idiler. Her türlü hayvan iskeletleri de var idi. Kurt, köpek, çakal nev'inden olan hayvanların iskeletleri idiler. Bu manzaranın îrâs eylediği dehşet ağaç üzerinde kalmış olan iskeleti unutturdu. Scarlet etrafına bakınarak:

-Burada nasıl yatacağız? Kâbil mi?

Dedi. Tito bir daha omuzlarını silkerek güldükten sonra dedi ki:

-Pekâlâ. Ne yapalım? Nerede yatalım... Siz söyleyiniz... Civarda güzel bir otel yok ki sizi oraya götüreyim... Küba'nın en cesîm ormanlarından biri kenarında bulunuyoruz. Ormanda yatılamaz. Dereye inilemez... Zirâ her iki tarafta bizim için büyük tehlikeler vardır. Bu ormanda o kadar müthiş yılanlar, kaplanlar vardır ki uyuduktan sonra cümlemizin hayatı tehlike içindedir... Kendimizi yılanların kaplanların dişleriyle paralatmaktan ise, bize hiçbir ziyânı olmayan kemikler arasında yatmak daha hayırlı değil midir? Kemikten ne ziyân gecelecek? Bunların ne ehemmiyeti var? Ayaklarımız ile şöylece iterek burasını temizleyebiliriz.

Tito ağacıyla kemikleri çalılarının arasına doğru ittirirken Scarlet de arkadaşlarıyla berâber kemikleri öteye beriye doğru küreleyerek orasını tahliye eyliyor idi. Bu iş ile meşgul iken büyük bir çalı dibinde bir insan iskeleti daha gördü. Bu iskeletin parmak kemiği kalmış bir altın halka, meş'ale karşısında parlamakta olduğundan Scarlet hemen halkayı aldı. Halkanın üzerinde bir yazı var idi. Hak olunmuş bir isim olduğuna lüphe edemediğinden Scarlet bunu okuyabilmek için meş'alenin

yanına geldi. Dikkatle baktı. Meğer tanıdığı bir adamın yüzüğü imiş. Birdenbire müteessir oldu. Yüzüğü Tarrer'e vererek dedi ki:

-Tarrer... Nebâtât meraklısı Mösyö Pierre Antonie'yi sen de tanırsın zannederim!

-Paris'teki "Nebâtât bahçesi" için dört beş seneden beri Amerika'da nebâtât taharrî eden Mösyö Pierre Antonie değil mi?

-Evet. İşte o...

-Vah vah... Zavallı Pierre nasıl olmuş da buada helâk olmuş!

-İşte bu bîçâre kendisini en ziyâde sevdiğim arkadaşlarımdan idi... Bir defa "râşe "Kuba""da bir ormana bununla bir bir girmiş idik. Dört beş gün kadar berâber seyahat eyledik. Tarrer etrafına bir göz gezdirerek dedi ki:

-Lakin bu ne hâl? Bu ne manzara? Buraya gelen insan ve hayvanların hepsi de helâk olmuşlar. Eğer hayvan iskeletleri olmayıp da yalnız insan iskeleti bulunsa idi burada behemehâl bir muhârebe olmuştur diyecek idim...

Scarlet bu sözleri söyleyerek elindeki meş'aleyi çalılara doğru uzatıyor ve uzattıkça daha pek çok kemikler görüp dehşet içinde kalıyor idi. Ortalık büsbütün kararıp gece hulûl eyledi. Meş'alenin ziyâsı birçok haşerâtı buraya celb ve cezb eylediği gibi aydınlıkan bîzâr olan diğer hayli haşerâtta türlü türlü sadâlar ile ormana doğru kaçıyor idiler.

Tito, kendisinden izâhat talep olunması için başka bir vadiye söz açmak istiyor ise de hiçkimse dinlemiyor idi.

Scarlet elindeki meş'alenin bir ucunu can sıkıntısıyla toprağa sokup diktikten sonra Kübalıya hitâben dedi ki:

-Senyör Tito... Bizi isâl ederek geceyi imrâr için de intihâb eylediğin bu yer hiçbir yere benzemiyor! Bu kemiklerin burada neden dolayı terâküm eylemiş olduklarını

sen elbette bilirsin... İnkâr etme... Zirâ inkârda ne kadar sebât eylesen biz yine inanmayız. Anladınız mı?

-(soğuk bir tavır ile) O hâlde ne yapmalı?

-İzâhât vermeli... Anladın mı? Bizi iknâ edecek sûrette mâlûmât vermelidir... Eğer burada bulunan kemikler yalnız insan kemiği olsa idi ne ise... Fakat yalnız insan iskeleti değil her türlü hayvan kemikleri de var. İskeletlerde yılan iskeleti de var... Bu hayvanlar nasıl olmuş da burada helâk olmuşlar?

Nazar-ı dikkatimi bir şey daha celb ediyor ki o da bu iskeletlerin yalnız bir ağacın altında bulunmalarıdır. Buranın hâricine çıkılacak bir olur ise kemik görülmüyor. Öyle değil mi? Bunun sebebi nedir? Mutlaka bilirsiniz. Söyleyiniz. Tito kendisine bu yolda bir suâl der-miyân edildiğinden dolayı âdetâ hiddetlendi. Dedi ki:

-Ben ne bileyim? Orman bekçisi değilim ki burada olan ahvâlin kâffesine vâkîf olayım. Yalnız bir aralık bir şey işitmiş idim. Bundan otuz kırk sene kadar mukaddem Küba civarındaki diğer bir adadan buraya hicret eden birkaç yüz kadar İspanyalı buradaki orman içinde sâkin Amerika vahşileriyle muhârebe etmişler... İşte iskeletler bu muhârebe esnâsında helâk olanların iskeletleridir.

-Ya hayvanât kemikleri?

-Onlar da bir müddet burada ikâmet etmiş olan bu İspanyolların ekl etmek için zebh eyledikleri hayvanların kemikleri olmalıdır.

-Pekâlâ... Dostum Pierre Antonie'nin de burada helâk olmasına ne dersin!

-(ıztırâb ile başını kaşıyarak) Doğrusunu ister iseniz ona ben de akıl erdiremiyorum!

Kübalı bunları iknâ için neler ihtirâ edeceğini bilemiyor idi. Scarlet bu sözlere inanamamış olduğunu imâ eder bir tavır ile:

-Bu bâbda biz mi tamamıyla iknâğa kâfi izâhât almak lazımdır. Lakin kime mürâaat edelim? Bittabî burada olamaz... Artık Santiago'ya avdet eylediğimiz zaman

öğreniriz. (Tarrer'e vechle) Zirâ bu kadar iskeletlerin hep burada toplanmış olmasının behemehâl bir sebebi vardır!

-(esneyerek) Evet. Sebebini öğrenmeliyiz. Lakin şimdi bu meseleyi bırakalım... Mâdemki geceyi burada geçirmeğe mecburuz o hâlde dağarcıklarımızda ne var ise yiyerek biraz karnımızı doyurduktan sonra birer tarafa kıvrılıp yatalım!

-3-

Bir saat sonra idi ki uyanık olarak Scarlet'ten başka bir kimse kalmamış idi. Kübalı Tito bunlardan kırk elli adım kadar uzakta ve diğer bir ağacın altına yatıp horlamakta idi. Tarrer ile iki nefer de Scarlet'in yanına ve birkaç adım kadar ileride uyumakta idiler. Meş'ale, bir ucu yerde gömülü olduğu hâlde yanıp etrafı garip bir sûrette tenvir eylemekte idi. Scarlet bu meş'ale karşısında oturup mütefekkirâne bir nazar ile etrafına bakıyor idi. Vakit vakit kulağına sesler geliyor idi. Ağacın üstünde veyâhûd daha yukarıda bir çatırtı oldu. Zâbit başını kaldırıp baktı ise de bir şey göremedi. Lakin çatırtı yalnız birkaç defa tekrar etmekle kalmadı. Acib sesler, çatırtılar gittikçe artıyor idi. Ağacın üst tarafındaki dallar arasında bir hareket var ise de bunun ne olduğunu Scarlet anlayamıyor idi. Bu zamana kadar hiçbir defa korktuğunu tahattur edemeyen Scarlet bu defa meş'aleyi eline alıp ağacın üst tarafındaki dallara doğru dikkatle bakar iken yeşil ve gayet büyük birkaç mahlûkun yek-dîgerine sarılarak kıvranmakta olduklarını görünce:

-Eyvaah... Yılanların içinde kalmışsınız!

Diye titremeğe başladı. Yavaşça meş'aleyi yere soktu. Vücudunun her tarafından buz gibi soğuk bir ter tereşşuh eyliyor, başını kaldırıp bakmağa cesaret edemiyor idi.

Tito bu aralık döndü. Yüzünü Scarlet'in bulunduğu tarafa çevirdikten sonra yavaş yavaş kaldırdı. Gözlerini açıp korkunç bir tavır ile baktı. Scarlet'in de kendisine doğru bakmakta olduğunu görünce yine başını çevirip yattı. Scarlet bu herifin hâl ve tavrından büsbütün şüphelendi. Gözlerini Tito'dan ayırmaksızın kendi kendisine:

-Bu derecelerde garip bir vak'aya tesâdüf etmemiş idim. Şu herif bana hâlâ fenâ bir nazar ile bakıyor... Maksudı nedir? Şantözün çiçeklerini beğendiğim zaman kıskanarak bana yine böyle bir tavır ile bakmış idi. Ne kadar büyük bir kabâhat işlemişiz. Meğer Zaza'yı biraz daha alkışlamış olsa imişim Tito boğazıma sarılacak imiş. Mamafih bize hiçbir şey yapamaz. Biz burada dört kişiyiz! Bunu Tito da biliyor ama nasılsa maksadını icrâya cesaret edemiyor. Hiç şüphe yok ki cümlemizin uykuya dalmasını bekliyor!

Diyor idim. Bu esnâda ağacın üzerinde bir çatırtı daha vukûa geldi. Ağaç şiddetle sarsıldı. Scarlet titreyerek:

-Ben katiyen uyumamalıyım... Bakalım burada neler göreceğiz!

Diye kalktım. Biraz gezindi ise de etrafa küreleyip yığıldıkları kemikler gözüne ilişince yine yerine oturdu. Epeyce bir müddet ses kesildi. Scarlet bir çatırtı, haşırtı işitemiyor ise de yukarıya bakmağa da cesaret edemiyor idi.

Başını dizleri üzerine koyup biraz dinlenmek istiyor ise de yorgunluğun ve uykusuzluğun galebesiyle bir müddet sonra kendisinden geçti. Mamafih yine derin bir uykuya dalamıyor idi. Arkadaşları gibi yatıp derin bi uykuya dalacak olur ise Tito'nun kendilerini birer birer telef etmesi mütehammil bulunduğu gibi ağacından yılanların inmesi ihtimâli de bulunduğundan Scarlet kendisini büsbütün uykuya veremiyor idi. Uyku ile uyanıklık arasında ve âdetâ bir baygınlığa düşmüş gibi bir hâlde idi. Bir aralık Scarlet kendisini gâib eder gibi oldu. Rüyasında kemikler ve iskeletler arasında yürümekte ve Pierre Antonie, la'l rengindeki "Orkide"leri toplar iken tesâdüf ederek konuşmakta idi. Bu esnâsında kulağına da bazı sesler geliyor idi. Köpeğinin boğuk bir sesle haykırdığını işitti. Fakat kendisini toplayamıyor idi.

Köpeğin feryadı tekerrür eyledi. Scarlet biraz kendisini topladı ise de büsbütün uyanamıyor idi. Havanın sıkletinden nâşî güçlkle teneffüs edebiliyor ve uyku esnâsında gördüğü kokunç rüyaların tesiriyle kolu şiddetle hareket eyliyor idi. Bu esnâda köpeğin boğuk sadâsı bir defa daha işitildi. Scarlet hemen kendisini topladı. Etrafına

bakındı. Bir de ne görsün? Kol kalınlığında ve yeşil yılan gibi bir şey, bir insanı kıvrıyacak kadar geniş ağzıyla köpeği yakalayıp tedricen yukarı doğru kaldırıyor!

Köpek zeminden beş altı metre kadar kalktıktan sona nasılsa kurtularak yere düştü. Köpeği yakalayıp yukarıya kaldıran ne idi? Yılana benzemiyor ise de bu kadar büyük bir yılanın böyle yüksek bir ağacın tepesinden aşağıya kadar sallanmasını Scarlet pek de mümkün göremiyor idi. İlm-i nebâtât mütehassısı Will Scarlet cin ve peri hikâyelerine inananlardan olsa idi bu vak’ayı başka bir sûrette telakkî eyler idi. Hâlbuki o yolda söylenen hikâyelere asla inanmadığından buna ne diyeceğini bilemiyor idi. Scarlet dizlerinin şiddetli bir ra’şeye düçâr olduğunu, dişlerinin çatır çatır vurduğunu müddet-i ömründe ilk defa olarak görüyor idi. Dizleri ve elleriyle yere basıp kedi gibi muhterizâne bir hareketle yavaş yavaş köpeğin yanına geldi. Köpek de hayattan eser göremiyor idi. Yere ne vaziyette düşmüş ise yine o vaziyette kalmış idi. Hayvanı bacaklarından tutup çevirdi. Köpeğin göğsünden bilâ-inkıtâ kan akıyor idi. Hayvan birkaç yerinden güyâ testere gibi dişli bir alet vâsıtasıyla kesilmiş gibi paralanmış idi. Hayvanın şu hâli Scarlet’in düçâr olduğu havf ve dehşeti arttırdığı gibi köpeğin düşmüş olduğu yere gayet güzel birçok “Orkide”lerin de zâbit bu merakı uğrunda tesâdüf eylediği şu vak’anın derece-i dehşetini düşündükçe:

-Bakalım bu gece burada başımıza daha neler gelecek?

Diyerek titremekte idi. Scarlet’in korkusundan saçları fırça kılı gibi dimdik oldu. Amerika’nın “Küba” ormanlarında yılanların takîbine düçâr olduğu, kaplanlar etrafını ihâta eylediği zamanlar bile bu kadar korkmamış idi. Zirâ ne gibi bir tehlike karşısında bulunduğu bilerek tahlîs-i nefis için ona göre bir çâre düşünmüş idi. Bu orman kenarında köpeğini bu hâle düçâr eden düşmanın nasıl bir düşman olduğunu anlayamıyor ki gerek kendisinin ve gerek arkadaşlarının tahlîsleri için ona göre bir çâre düşünsün. Halli gayr-ı kâbil bir muammâ karşısında bulunuyor idi. Bu aralık şantöz Zaza’nın bir sözü Scarlet’in hatırına geldi. Mâlûmdur ki Zaza bu çiçeklerin tehlikesiz olduklarını kendisine ihtâr etmiş ve bu ihtârı üzerine, kıskançlığı bir kat daha artmış olan Tito’nun da hiddetlenerek:

-Hayır. Giçbir tehlike yoktur... Vâkıâ herkes bu çiçeklere tehlikeli bir şey nazarıyla bakar iseler de yanlışdır...

Diye söylenerek kendilerini kandırmak istemiş olduğu hatırıma geldi. Birkaç saniye kadar derin bir tefekküre dalarak:

-Evet. Tito'nun bir maksadı olmalıdır. Zaza'yı kıskandı... Kızın göğsündeki çiçeklere harîsâne bir sûrette atfettiğim nazardan başka bir mânâ çıkardı. Bundan nâşî bana hiddetlendi. Bu hiddetini hissettirmemeğe çalıştı... Bize karşı hilede bulunduğunu şantöz hissettirmek üzere iken buna da mânî oldu. Bir dolara beni buraya kadar getirmeğe razı oldu...

Bir dolar için bu kadar uzak bir yere gelmek kâbil midir? Sözlerini dişlerini gıcırdatarak söylüyor ve Tito'nun kendilerini tehlikeye düşürmek tasavvurunda bulunmuş olduğunu hükmeylemek istiyor ise de meydânda Tito'nun sebebiyet vermiş olduğu bir şey bulunmadığından bu hükmü de veremiyor idi. Eğer bu orman kenarında gece kalmakta bir tehlike var ise işte ona Tito da iştirâk eyledi. Kendileriyle berâber o da ormanda kaldı. Buraya kadar o da berâber geldi. Scarlet Kübalının harekâtında bir maksat bulunduğuna dair henüz bir emâre göremiyor ise de şantözün, kendilerine hayırhâhânebir ihtârdâ bulunmak istediği zaman bu ihtârdan men' edilmesi ve Tito'nun pek fenâ bir nazar ile bakması gözleri önüne geldikçe:

-Evet evet. Bu Kübalı haydud, bu çapkın behemehâl bize bir fenâlık edecektir.

Demekten kendisini men' edemiyor idi. Kübalının bir maksada mebnî kendilerini buraya sevk eylediği tahakkuk edecek olur ise bu habîse haddini bildirmek hiçbir şey değil idi. Scarlet hakikati anlamak için revolverini çıkardı. Kedi gibi dört ayak üzerinde yavaş yavaş gidip Tito'nun yanına geldi.

Kübalı horlamakta idi. Mantosunu birkaç kat edip yastık gibi başının altına koymuş, enli şapkasını da yüzüne örtmüş idi. Scarlet elindeki silahın ucuyla şapkeyi iterek revolverin soğuk namlusunu Kübalının şakağına dayadı. Dişlerini gıcırdatarak:

-Habîs herif... Seni öldürmeliyim!

Diye kafasını dürttü. Fakat Tito uyanmadı. Biraz kımıldadı. Horul horul uyumakta iken yalnız horultusu muvakkaten kesildi. Sonra yine başladı. Kübalının biristirâhat-ı kâmile içinde uyumakta olması hiçbir maksadı olmadığına delâlet eylemekte ise de Tito'nun asla kımıldamaksızın derin uykuya dalmış olması bu husûsta bîgünâh olduğunu katiyen hükmettiremez. Öyle ya... Bu dört Amerikalıyı bu ağacın altına kadar getirmeğe muvaffak olduktan sonra burada bunların başına nasıl bir felâket geleceğini bilerek yine emniyet veistirâhat içinde uyuyabilir. İhtimâlki geceleri bu ağaç teneffüse gayr-ı sâlih bir nev' gaz neşrediyor! Hindistan ormanlarında bu nev' ağaçlar nâdir değildir. Geceleri bu nev' ağaçların altında kalanlar bu muzır gazı teneffüs ederek sabahleyin bî-ruh olarak bulunurlar. Scarlet'in hatırına bu da geldi ise de köpeğin yukarıya kadar kaldırıldıktan sonra yere düşmesi ve testere gibi bir aletle boğazının paralanıp göğsünün de birkaç yerinden delinerek kanlar akması zâbita yine tebdîl-i fikir ettirdi:

-Bakalım biraz daha bekleyelim! Ağacın üzerinden inen bu yeşil şey nedir? Onu anladıktan sonra bu haydudu uyandırayım!

Diyerek yine ağacın altına geldi. Zâbitin bu defa maksadı arkadaşlarını uyandırıp köpeğin hâlini göstermek ve netice-i hâle hep birlikte muntazır olmak idi. Fakat geriye dönüp gelir iken biraz zaman evvel köpeği kaldırmış olan yeşil halat gibi kolun yine aşağıya kadar inmiş olduğunu gördü. Buz gibi donup kaldı. Hem korkuyor, hem de bunun ne olduğunu anlamak için gözlerini dikip bakıyor idi. Meş'alenin sönük ziyâsıyla korkunç görünen bu yeşil kol üç köşeli olup nihâyetinde âdetâ yılan ağzı gibi açık bir ağız var idi. Yukarıdan aşağıya kadar imtidâd eden üç köşelerden biri üzerinde gayet büyük testere dişlerine müşâbih kalın dişler ve dikenler var idi. Nihâyetindeki yılan ağzı gibi açık olan ağız, yerde iki tarafa doğru sallandıkça tesâdüf eylediği ot ve yaprakları yakalayıp hemen kapanıyor ve içeriye aldığı şeyi şiddetle tazyîk eyliyor idi.

Nebâtât mütehassısı Scarlet evvelâ bunun bu ağaç üzerinde yaşar tufeylî bir hayvanın yâhûd bu nev' bir nebâtın tagazzîye mahsûs âzâsından biri olup bunun

vâsıtasıyla yerde bulunan şeylerin usâresini emmekte veya, gecenin rütûbetiyle nebâtât üzerinde hâsıl olan şebnemi mas etmekte olduğunu hükmederek tufeylî mahlûkâtın yeni bir nev' keşfeyletiği zannında bulundu. Bu acib uzvu yakından görmek için biraz daha takarrüb eylediği zaman Tito'nun söylemiş olduğu la'l rengindeki "Orkide"lerin bu yeşil kol üzerinde yukarıdan aşağıya kadar birer karış kadar fâsılalar ile dizilmiş olduklarını görünce büsbütün hayrette kaldı. Bir iki adım kadar geriye çekilerek büyük bir hayret ve taaccüb rolünü ifâ eden bir aktör gibi durdu. Köpeğin evvelâ müthiş bir yılan tarafından yerden kaldırıldığı zannında bulunmuş idi. Bâdehu bunun yılan olmayıp tufetlî bir hayvan yâhûd bir nebâtın tagaddî için uzv-ı mahsûsu olduğunu hükmeyletti. Şimdi ise bunun en güzel "Orkide" çiçekleriyle müzeyyen olduğunu görüyor idi.

Epeyce şiddetli bir çatırtı ile aşağıya inen bu yeşil kol üzerinde "Orkide"ler bulunmamış olsa bunun, Amerika ormanlarında bulunan yılanların en tehlikeli nev'lerinden bir nev' yılan olduğuna şüphe edilemez. Zirâ aşağı uçtaki ağız tıpkı yılan ağzı gibidir... Bu ağzın kenarı yılan dişleri gibi ve keskin dişler ile mücehhezdir. Evvelâ aşağıya bir tane sarkmış iken bunu müteâkiben beş altı kol daha sarktı. Cümlesi de nazar-rübâ "Orkide"ler ile müzeyyen idi. Zemine kadar inen bu kolların nihâyetindeki dişli ağızlar ne kadar açılmak mümkün ise açılıp her biri rakkâs gibi birer tarafa sallanmakta ve evet, yaprak nev'inden her neye tesâdüf eder iseler kavrayıp yukarıya kaldırmakta idiler. Birkaç dakika zarfında yirmi, otuz kadar kol indi. Her biri salıncak gibi birer tarafa doğru sallanmağa başladılar.

Halat kalınlığındaki bu yeşil kollardan biri öteye beriye doğru bir hayli sallandıktan sonra Tarrer'in yanında uyumakta olan neferin üzerinde biraz tevakkuf etti. Dişli ağız biraz daha açıldı. Bu kol yukarıdan aşağıya kadar birdenbire sarsıldı. Örümceğin kurmuş olduğu ağın her teli bir şikârın ağa düşmesiyle ne sûrette sarsılır ise neferi dişli ağzıyla sımsıkı kavramış olan bu kol da öylece sarsıldı. Scarlet bu ra'şeyi, kol üzerindeki "Orkide"lerin şiddetli bir ihtizâza düçâr olmalarından anladı. Neferi kurtarmak için ilk adımı attığı zaman bu kol bir daha titredikten sonra bir ahtapot kolu gibi kıvrılarak tayfayı Scarlet'in gözleri önünde tedricen yukarıya kaldırmağa başladı.

Scarlet, her zaman yanında taşımakta bulunduğu kısa saçlı keskin bir gemici bıçağını hemen çekip ileriye atıldı. Bu yeşil kolun aheste aheste kıvrılacak kaldırmakta olduğu nefer yerden bir metre kadar yükselmiş idi. Altmış, yetmiş kilo sıkletindeki bir vücudu kaldırmakta olan gayet kalın bir halat fitrındaki bu kolu bıçağının keseceğine inanamıyor idi. Fakat tereddüd içinde bulunmağa da mahal kalmadığından kolunun olanca kuvvetiyle bıçağı indirdi. Bir de ne görsün! Bir halat gibi sağlam ve kuvvetli zanneylediği bu yeşil uzv bıçağı vurur vurmaz asla mukâvemet göstermeksizin hıyar gibi kesilmez mi? Kol bu sûretle kopar kopmaz gemici yere düştü. İşte o zaman gözlerini ovuşturarak uyandı.

-Ne oldu? Ben nereden düştüm.... (uyku sersemliğiyle etrafına bakınıp)
Direkten anbara mı düştüm!

Diye hayret içinde bakıyor idi. Havf ve helecânından muttasıl titremekte olan Scarlet boğuk bir sadâ ile dedi ki:

-Kalk... Çabuk... Aklını başına topla!

-(şaşkın gibi bakınarak) Ben nereden düştüm? Direktten mi!

-(hiddetle) Direkt nerede? Gemide değiliz... Ormandayız! Kalk... Arkadaşlarımızı kurtaralım! Gemici, elleriyle dayanarak aheste aheste kalktıktan sonra:

-Bacaklarımdan aşağıya sıcak sıcak bir şey akıyor...

Diye elini pantolonuna sürdü. Scarlet de merak ettiğinden ikisi birden meş'alenin yanına geldiler. Gemici:

-Vücudum pek fenâ ağrıyor... Bana ne oldu... Kaburgalarım kırılmış gibi acıyor... Karnıma, bile diken gibi bir şeyler batıyor...

Mâba'dı var.

3. 4. 25. 4. İmzasız / Küba Ormanlarında (Bir Gece)

Mütecimi: Mustafa Refik

(Geçen nüshadan mâba'd)

Diyor idi. Meş'alenin yanında edilen muâyene esnâsında gemicinin bıçaklarından aşağıya akan sıcak şeyin kan olduğu görüldü. Yeşil uzv-ı cesîm ve dikenli ağızıyla bunun karnını beli hizâsından kavradığı zaman dişlerini de cildine kadar sımsıkı geçirmiş olduğundan yaralardan inen kanlar pantolonundan aşağıya kıpkırmızı akıyor idiler. Gemici can acısıyla ceketini, yeleğini kaldırdı. Fanilasını da çekerek karnını açtı. Diş yaralarının epeyce derin açılmış olduğu görüldü.

Bir zırhlı sefine-i harbiyede büyük küçük her türlü mermiye hedef olmak üzere terbiye görmüş olan bu cesur gemici kendisini her zaman her türlü tehlikeye marûz görmekte ise de bu derecelerde müthiş dendân ta'arruza düşâr olacağını hatıra getirememiş idi. Can acısıyla birkaç defa kıvranarak:

-Off... Pek fenâ acıyor... Bana ne oldu? Bir hayvan mı ısırıldı?

Dedi ise de Scarlet ağacın altına doğru bakıp diğer kolların da yılan ağızı gibi açık oldukları ağızlarıyla iki tarafa sallanarak yerden yakalayıp kaldırmak için bir şey aradıklarını görünce pek ziyâde bir telâşla:

-Ne olduğunu sonra anlarsın. Şimdi durma. Arkadaşlarını kaldır...

Emrini sert ve ciddi bir âmir tavrıyla verdi. Gemici yaralarının acısından iki kat olarak yürümekte idi. Tarrer ile arkadaşını uyandırmak için pek ziyâde çalıştığı hâlde muvaffak olamıyor idi. Scarlet hemen Tarrer'in omuzlarından tutup şiddetle silkti. Diğer gemiciyi de bu sûrette silkip sarsarak:

-Kalkınız... Eğer biraz daha kalkmaz iseniz dördümüz de helâk olacağız!

Dedi. Tarrer de gözlerini oğuşturarak kalktı. Diğer nefer de uyandı. Tarrer ağzını bir karış açıp esneyerek ve gözlerini oğuşturarak:

-Beni niçin bu kadar çabuk uyandırdınız... Sabah olmamış. Henüz uyumuş idik... Kübalı da uyuyor... Onu niçin uyandırmıyorsunuz?

Diye şikâyet ederek kalktı. Scarlet Çavuşu kolundan tutup:

-Buraya gel... Buradan beş on adım kadar geriye çekilelim de sana bir şey göstereceğim!

Diye geriye çektikten sonra kendisine bir nazar-ı hayretle bakmakta olan Tarrer'e dedi ki:

-Bu gece başıma geleni sorma! Ne derecelerde bir havf ve dehşet içinde bulunduğumu görmüyor musunuz?

-dikkatle bakarak) Evet... Hakikaten pek ziyâde korkmuşsunuz. Ne oldu?

Scarlet "Orkide" çiçekleriyle müzeyyen olan yeşil kolların ağaçlara asılarak sallanmakta olduklarını gösterdikten sonra dedi ki:

-İşte bunları gördün ya... Şimdi bunların ne yaptıklarını sana anlatayım!

Diyerek izâhât-ı îtâsına başladı. Ağacın üzerinde inen zümrüd gibi yeşil kolların evvelâ köpeği bâdehu arkadaşlarından birini yerden nasıl kaldırdıklarını anlattı. Bâdehu dedi ki:

-İşte bu yeşil kollardan biri (gemiciyi irâe ederek) uykuda iken buna da sarıldı. Yukarıya kaldırır iken koşup yetiştim. Bıçak ile kesip kurtardım. Fakat bunu karnından yakalamış olan ağzın etrafındaki sivri dişler cildine kadar geçip yaralar açmış. Kan bu yaralardan akıyor.

Scarlet bu izâhâti verir iken mecrûh gemici de yaralarının acısından kıvranıyordu. Tarrer hayretle dedi ki:

-İşte buna da akıl erdiremeyeceğim... İskeletin ağaç üzerinde bulunmasının sebebini anlayamamış idim... Tito'nun verdiği izâhât buna kâfi gelmemiş idi... Şimdi buna da akıl erdiremiyorum...

-Benim de aklım ermedi... Fakat bu vak'a gözlerimin önünde cereyân eyledi. Rüya görmeyip hakikaten bahseylediğimi de arkadaşımızın düçar olduğu şu hâl ile isbât edebilirim.

Tarrer, hâlâ uykuda bulunan Kübalıya doğru şüpheli bir nazar ile baktıktan sonra bunun işitemeyeceği kadar yavaş bir sesle Scarlet'e dedi ki:

-Ben bunun ahvâl-i tabiyyeden bir şey olduğuna inanamayacağım.

Bu kübalı çapkınının bir hilesi olmasın?

-Ne gibi hile olacak? Bu işe hile sığar mı! Bu yeşil kollar bizim bir diğer arkadaşımızı da telef eyledi.

-(heyecanla) Kimi?

-Köpeği... Hani ya köpek nerede? Çağır bakalım gelecek mi...

Tarrer seslendi. Köpeğin hiçbir taraftan zuhûr etmediğini görünce nasıl telef olduğunu sordu. Scarlet bunu da anlattıktan sonra köpeğin kana bulanmış olan naaşını gösterdi.

Tarrer büyük bir hayret ve istiğrâb içinde kaldı. Bâdehu dalgın bir nazar ile Scarlet'e dedi ki:

-Bu yeşil kollar arasına ben de gireceğim... Bakayım ne olacak?

-Ne olacağını sormağa hâcet var mı? Sivri dişli ağızlar seni de derhâl yakalayıp yukarıya kaldıracak. Bak nasıl sallanıyorlar! Tutup usâresini emmek için sallana sallana bir şey arıyorlar.

Filhakîka ağaçtan emmiş olan on beş yirmi kadar kollar büyük bir saattin rakkâsı gibi iki tarafa sallanıyor idiler. Nerede bir parça ot bulur iseler günlerce müddet aç kalmış bir öküz gibi otu kavrayıp çıtır çıtır eziyor usâresini alıyor idiler. Her taraftan böyle çıtırtilar işitiliyor idi. Bu zümrüdün kollar yek-dîgeriyle müsâdeme eyledikçe, üzerlerinde yukarıdan aşağıya kadar dizili olan "Orkide"lerden bazıları da koparak yere düşüyor idi. Tarrer bu yeşil halatlara doğru yürümeğe başladı. Scarlet bunu kolundan tutarak dedi ki:

-Nereye Tarrer! Ne yapıyorsun?

-Söyledim ya... Bunların ne olduğunu anlamak için gidiyordum! Bir kere de kendim tecrübe edeceğim...

Scarlet cesur çavuşu omuzundan tutup:

-Sen bunu şaka mı zannediyorsun? Yoksa aklını gâib mi ettik Tarrer? Buraya gel!

Diye çekerek ağacın altına gitmekten men' etmek istedi ise de hiçbir tehlikeden çeyinmeyen Tarrer omzunu şiddetle silkip Scarlet'in elinden kurtardı; ileriye yürüdü. Yeşil kollar arasına kemâl-i cesaretle daldı. Vâkıâ hem kuvvetli hem de çapık-dest bir adam için bunların arasına girmekte o kadar büyük bir tehlike yok idi. Bunlardan hangisi insanın üzerine doğru gelecek olsa yakalayıp kesmek yâhûd yâhûd ileri doğru itip bundan muvakkaten olsun kurtulmak müşkül değil ise de bu kevvetli kollar birkaç tane değil ki hücûmlarından kurtulmanın kolayı bulunsun... Yirmi otuz kol harîsâne bir sûrette ağızlarını açarak sallanıyorlar. İnsan bunların birinden, ikisinden, üçünden kendisini kurtaracak olsa diğerlerinden kurtarmak için vakit bulamaz. Birkaçıyla boğuşur iken diğer biri insanı arkasından, ensesinden, omuz başından yakalar.

İşte Tarrer'e böyle bir hâle düçar oldu. Biri bacağına, diğeri göğsüne sarılmak isteyen iki düşmana karşı kendisini müfâfaa eylemeğe çalışır iken üçüncü bir kol müthiş ağızıyla çavuş omuzundan yakaladı. Hem de o kadar çabuk yakaladı ki Tarrer geriye doğru dönüp bu acib düşmanın dendânından kendisini tahlîse vakit bulamadı. Yeşil kol çavuşa müthiş bir yılan gibi sarılıp yerden kaldırmak için dişleriyle de tazyîke başlayınca Tarrer bu tazyîke tahammül edemediğinden:

-Aman... Beni kurtarınız...

Diye çağırmağa başladı. Tarrer hayatından kat'-i ümit eylemiş idi. Omuzundan yakalamış olan yeşil kol bunu yukarıya kaldırmak için hârikulâde bir kuvvetle silkip sarsarak sağa, sola doğru da çekip sallanmakta idi. Yine bu esnâda etrafta sallanmakta bulunan diğer kollarda, dişli ağızları son derecelerde açık olduğu hâlde Tarrer'e doğru teveccüh eylediler.

Çavuş büsbütün bir dehşet içinde kaldı. Hisseylediği evca' ve ıztırâbın tarifi nâ-kâbil bir dereceye varmış olduğu gözlerinin dışarıya doğru fırlamış olmalarından anlaşılıyor idi.

Tarrer artık ayak üzerinde duramadığından kendisini kaldırmağa çalışan kol ile iki tarafa sallanıyordu. Scarlet'in bu hâli görüp de durması kâbil midir! Yanındaki iki gemici ile keskin bıçaklarını çekerek bu kolların arasına girmiş idiler. Bir yandan kendilerini muttasıl hüçûm eden ağızlara kaptırmağa çalıştıkları gibi bir yandan da kolları kesmekle meşgul bulunuyor idiler. Tarrer de elindeki bıçağıyla, kendisini yakalayan kolları kesmeğe çalışıyordu. Tarrer'in yanına kadar geldikleri zaman Scarlet gemicilere:

-Siz kolları kesmeğe çalışmayınız. Yeniden inen kolları kesiniz... Onlara bakınız...

Dedi. Gemiciler bu emir üzerine hem kendilerini müdâfaa ediyor hem de yeniden inen kolları bir bıçakta kesip atıyor idiler. Scarlet ile Tarrer de kendilerini ihâta eden kolları kesip doğramağa çalıştıklarından şu hâlde dört keskin bıçak muttasıl işlemekte idiler. Dört beş kadar kol Tarrer'i her taraftan sardıkları cihetle Çavuş âdetâ örümcek ağına sarılmış bir sinek gibi kalmış idi kolların tazyîki gittikçe arttığından çehresi bembeyaz bir renge girdi. Güçlülükle teneffüs eyliyor idi. Bunları dört taraftan sarmış olan kolları yukarıdan aşağıya kadar tezyîn eden orkideler bir yândan kopup düşmekte olduklarından altı, Scarlet'in basmağa kıyamayacağı bu zarif çiçekler ile dolmuş idi. Tarrer'i sarmış olan kollardan birkaçı kesildiğinden Çavuş yalnız boğazına sarılmış olan iki kolu da kesmeğe müteâkiben köpeğin sukûtî gibi bir şiddetle sukût eyledi. Tarrer düştüğü yerden baygın bir hâlde yatıyor idi. Scarlet de kendisinde şiddetli bir baş sönmesi ve midesinde de bir bulantı hisseyliyor idi. Kolların kısm-ı âzamı kesilmiş olduğundan yanındaki iki nefere:

-Çavuş tutup kaldıralım da bu ağacın altından çekilelim!

Diyerek Tarrer'i tuttular. Üçü birden kaldırıp kolların bulunduğu yerden çekildikten sonra Scarlet'te baygın bir hâlde bir tarafa yattı. Aradan iki saat kadar bir

zaman geçtikten sonra Tarrer gözlerini açtı. Scarlet de buna bakıyor idi. İkisi de yirmi dört saat mütemâdiyen meydân-ı harbte bulunmuş gibi bir tâkatsızlık içinde idiler. Tarrer kesik bir sesle dedi ki:

-Şimdi dünyada bir arzum var ise o da şu mel'ûn Kübalının da bu yeşil kollar arasına düşmesidir...

-(dişlerini gecerdataarak) Tito için bu kadar hafif bir cezâ olamaz... Bu mel'ûn için intihâb olunacak cezâ daha şedîd olmalıdır...

Tarrer, horul horul uyumakta olan Kübalıya doğru bakarak Scarlet'e dedi ki:

-Şu mel'ûn ne kadar müsterihâne uyuyor.

-(hiddetinden titreyerek) Nasıl uyumasın! Bizi burada mahvetmeğe karar vermiş... Bu arzusunun hâsıl olacağına şüphesi olmadığı için kemâl-iistirâhatle uyuyor...

-Ben bu herifi cezâsız mı bırakırım...

-Ne yapacağız? Tasavvurunuz nedir?

Bu aralık Kübalı kımıldadı. Bir tarftan diğer tarafına döndü ise de uyanmadı. Tarrer Scarlet'in kolağına dedi ki:

-Bu mel'ûna hiçbir şey yapmayacak mıyız? Elbette bir şey düşünüyorsunuz. Fakat uzun uzadıya düşünmeğe ne hâcet! Şu çapkını bir kurşunda telef edelim!

-Hayır hayır... Buna ben başka türlü bir cezâ tayîn edeceğim. Biz şimdi biraz karnımızı doyuralım! Kübalı kendi kendisine uyansın... Kalktığı zaman görüşürüz.

Artık sabah olmuş, ortalık açılmış idi. Dağarcıkta bulunan bir miktar ekmek ile peynir, bisküvi ve tereyağını çıkarıp karınlarını doyurdular.

Bu esnâda Tito da gözlerini uğuşturarak kalktı. İlk işi etrafına dikkatle bakmak oldu. Scarlet ile arkadaşlarını bir kenara çekilmiş görünce çehresinde bir adem-i

memnûniyet alâimi hâsıl oldu. Simsiyah gözlerini bunlara doğru dikti. Tarrer yavaşça Scarlet'e dedi ki:

-Dikkat ediyor musunuz; Kübalının sabahleyin bizi burada ber-hayat görmesi hiç de hoşuna gitmedi... Herifin neşesi kaçtı.

-Şimdi ben de onun neşesini kaçıracağım!

Tito yatmış olduğu yerden davranıp mantosunu silkeleyerek kalktı. Scarlet tehdid-âmîz bir tavır u sert bir sadâ ile:

-Bana bak Senyör Tito... Buraya gel!

Diye haykırdı. Scarlet'in bu sert tavrını görünce Tito kendini biraz topladı. Ağaç altındaki orkideler ile kesilmiş kollar orada büyük bir mücâdele vukûa geldiğine şüphe bırakmıyor idiler. Tito soğuk bir tebessümle sırtı sırtı geldi. Scarlet, Tito'nun fikrini tamamen anlamış olduğunu imâ eder bir tavır ile dedi ki:

-Senyör Tito... İrtikâb eylediğin açıklığın derecesini sen de anlıyorsun ya...

-(güyâ hiçbir şey anlayamamış gibi) Ne oldu Senyör? Ne var?

-Bana bak dostum. Seninle burada uzun uzadıya çene çalmağa vaktimiz müsâit değildir... Bizi, bir felâkete düşürmek tavassuruyla buraya kadar getirmiş olduğunu pekâlâ anladık. denâetinizin derecesini öğrendik.

-Artık sizin delâlinize meydân kalmadı bundan sonra biz yolumuzu kendimiz buluruz.

Tito korkusundan titreyerek dedi ki...

-Siz bilirsiniz... Fakat bana bir dolar verecek idiniz veriniz de nereye ister iseniz gidiniz!

-Ne dedin? Bir dolar mı?

-Öyle değil mi? Size buraya kadar yol gösterdiğim için...

-(gözlerini açıp dişlerini de sıkarak). Edepsiz, alçak herif. Çapkın... Bizi bir felâkete düşürür isen eline ne geçecek? Bir daha parayı ağzına alma... Bu kabâhatınla berâber yine para istemekte devam eder isen para yerine derdimizden de birer kurşun alırsın!

Tito önüne bakıyor idi. Para alamayacağını görünce:

-O hâlde ben burada bîhûde yere beklemeyeyim... Adiyö Senyör!

Diye enli şapkasını alıp sıvışmak üzere iken Scarlet:

-Dur! Nereye gidiyorsun?

Diye haykırdı. Kübalı geriye dönüp Scarlet'in karşısında durdu. Zâbit gözlerini açarak dedi ki:

-Buradan bir karış bile ayrılamazsın... “Orkide” ağaçlarının en âlâsı daha ileride bulunduğunu dün akşam söylemiş idin.

-(ihtizâzlı bir sadâ ile) Evet. Söylemiş idim.

-Biz de şimdi oraya gideceğiz... Sen de bizi bekleyeceksin...

Buradaki orkidelerin arasında ve bu üzerinden yeşil kollar inen ağacın altında ellerin ayakların bağlı olduğu hâlde bırakacağız! Dört saate kadar avdet ederiz... Bu kararımıza karşı mûmânaat edemezsin... Zirâ kararımız pek kat'îdir... Behemehâl ağaca sıkı sıkıya bağlayıp gideceğiz!

Kübalı birdenbire bambaşka bir hâle girdi. Biraz zaman evvelki hiddet ve tehevvründen zerre kadar isr kalmadı. Scarlet'in önünde derhâl diz çökerek oturdu. Şiddetli bir ra'se ile tepeden tırnağa kadar zangır zangır titremekte idi. Kekeleyerek dedi ki:

-Senyör... Beni niçin bağlayacaksınız?

-Bizi buraya ne gibi bir maksada binâen sevk eylediğini anladık... Eğer seni burada bağlamaksızın gidecek olur isek belki bizi yine bir tehlikeye düşürürsün...

-(büsbütün fenâlaşarak) Senyör... Ricâ ederim... Ben bir zavallı fakirim...

-Fakirsin... Fakat pek alçak bir adamsın... Sen bize merhamet ettin mi?

Tito Scarlet'in önünde bir daha eğildi ise de Scarlet Kübalının omuzuna bir tekme vurup geriye itti. Dedi ki:

-Hem biz sana bir fenâlık etmek istemiyoruz... Şu ağacın altında bırakacağız!

-(alnından akan terler sakalından aşağıya damlamağa başlayıp) Anladım... Lakin...

-Söyle... Ne var? Ağacın altında bir tehlike mi var?

-(şaşıarak) Hayır... Fakat... Her neden ise korkuyurum! Geceleri ormanda yatmaktan korkarım. Bu gece burada yattım ama sizin hatırlığınız için yattım...

Tarrer dedi ki:

-Bu sözler ile bizi kandıramazsın... Bütün ömrünü Küba'nın en tenhâ ormanlarında canavarlar içinde geçirmiş olan bir serserinin burada bir gece yalnız kalmaktan korktuğuna biz inanır mıyız?

Tito ağlamağa başladı. Zâbit dedi ki:

-Bu ağacın altında ne gibi tehlike var ise onu söyle...

-Yılanlar vardır...

-Yalnız yılan mı? Başka bir şey yok mu?

-Orman bu... Ben ne bileyim... Burada uykuya dalan bir adam için pek çok tehlikeler olabilir...

-Dün akşam bizi buraya getirdiğin zaman buadan daha emniyet-bahş hiçbir yer bulunamayacağını söylememiş miydin? Dün gece tehlikesiz olan bu ağaç altı bu gece tehlikeli mi olacak? Seni behemehâl burada bağlayıp bırakacağım...

Bu kararın son derecelerde kat'î bir karar olduğunu Kübalı görünce ağlaya ağlaya yalvarmaktan başka bir çâre bulamadı. Scarlet artık sözü kısa kesmek istiyor idi. Tito'ya kuvvetli bir tekme daha indirdikten sonra:

-Bize karşı irtikâb eylediğin hıyâneti itirâf eylemelisin! Eğer hakikati itirâf eylemez isen seni burada mahvedeceğiz. Bu kararın kat'î olduğunu bilmelisin?

Tito kalkıp oturdu. Dizleri üzerine çöktü. Dedi ki:

-Mâdemki anlamak istiyorsunuz o hâlde tasavvur etmek neden ibâret olduğunu söylemeliyim... Söyeyeceğim... Lakin evvel-be-evvel şunu anlamak isterim. Hakikati söylediğim hâlde acaba beni ağacın altına bağlayacak mısınız?

Scarlet haykırarak dedi ki:

-Alçak herif, biz senin gibi serseri mukavelesi değiliz... Seni ister isen şimdi şurada bir kurşunda telef edebiliriz... Eğer itirâf-ı cürm eyler isen seni bu ağacın altına bağlamayacağım diyorum...

-Pekâlâ... İşte ben de itirâf eyleyeceğim... Söyeyeceğim... Evvelâ şunu söyleyeyim ki dün gece Zaza'ya karşı olan mütebessimâne tavrınızdan dolayı fenâ hâlde kışkırdım. Beni kudurmuş gibi bir hâlê düşâr eylemek için böyle hafif bir tebessüm kâfidir. Evet. Bizim gazinomuzda girdiğiniz zaman başınızı kaldırıp bakmamalı idiniz. İşte size olan husûmetimin birinci sebebi budur Senyör.

Sâniyen: Siz Amerikalı değil misiniz? Biz burada ne İspanyalılardan ne de Amerikalılardan memnûn değiliz... İspanyalıların Küba'dan bir an evvel def'ini nasıl arzu ediyor isek Amerikalıların da buraya ayak basmalarını istemiyoruz...

Scarlet gülerek dedi ki:

-Ne âlâ. Kendi kendinize ne güzel usûl vaz' etmişsiniz! Ne ise. Sözünde devam et...

-Ne söyleyeyim! İşte sizi de, dün gece Zaza'nın göğsünde gördüğünüz çiçekleri beğendiğiniz zaman buraya sevk etmek hatırıma geldi. Çiçeklerin en güzelleri

var diye sizi aldatıp geceyi burada geçirtmek istedim. Buna muvâfakat ettiniz... Hâlbuki arkadaşlarınız uyudular. Siz uyumadınız. Eğer siz de uyumuş olsa idiniz sabahleyin dördünüzü de bu “Orkide” ağacının tepesinde bî-ruh olarak görecektim!

Tarrer gülerek:

-Hiç şüphe yok ki bir de sigara yakıp karşımızda keyif yetiştirecektiniz!

Dedikten sonra Scarlet:

-Şu ağacı anlat bakalım. Nasıl şey? Bu gece bizi kaldırmak için sabaha kadar aşağı inen kollar nedir?

Dedi. Kübalı tebessümle devam eyliyor idi:

-Bu ağaç “Orkide” ağacıdır. Neşv ü nemâ bulmak için lazım olan suyu kökleri vâsıtasıyla topraktan çekemez. Üzerindeki kol kalınlığında bulunan filizleri geceleri çiğ yağmağa başladığı zaman yere kadar inerler. İki tarafa sallanırlar. Evet, yaprak, insan, kuş ner ne bulur iseler yakalayıp sıkı sıkı kaldırırlar. Eğer yakaladıkları şey evet, yaprak falan gibi bir şey ise usâresini, canlı bir mahlûk ise kanını mas ederler. İşte bu ağaç yalnız bu sûretle tagaddî eder. Bu kollar ağacın kökü gibidir. Bunlar kesilecek olur ise ağaç köksüz kalacağından az zamanda kurur, mahvolurlar.

-Ağacın üzerinde bulunan bu iskelet kimindir?

-Geçen sene buraya İngiltereli bir seyyâh gelmiş idi. Onu buraya kadar ben getirmek istedim. Seyyâh kabul etmedi. Kendi kendisine geldi. Bu hâle düçâr olmuş.

-Yüzüğünü bulduğumuz Pierre Antonie’ye ne oldu?

-Onu tanımıyorum. İhtimâlki o da kendi kendisine gelmiştir. Lakin kendilerine buraya kadar delâlet ettiğim hâlde ya parayı az vermelerinden veyâhûd diğer bir sebepten dolayı beni hiddetlendirenleri tehlikeden haberdâr eylemiyor idim...

-Onlar ne oldular?

-(lâubâliyâne bir hâlde) Ne olacaklar? Buradadırlar.

Scarlet, hayat-ı uzviyelerinin idâmesi için muhtaç oldukları suyu hâriçten diğer bir nebâtattan ahz eden ağaçlar ile nebâtâtın akilü'l-lühûm nev'inden pek çoklarını gördüğü hâlde bu türlüsünü henüz görmemiş ve işitmemiş idi. Dedi ki:

-Bu kadar tehlikeli bir ağaçtan bu çiçekleri nasıl koparıyorsun? Bunun elbette bir kolayı vardır.

-Evet. Var. Bakınız onu da anlatayım. Ben buraya gündüz gelirim. Zirâ gece karanlığında bu yeşil kollar ile uğraşmak pek müşküldür. Gecenin rutûbetiyle bunların kuvvetleri beş on kat artar. Gündüzleri baygın bulunurlar... Dereden biraz su getirip ağacın altına dökerim. Bu su tebahhûr ettiği zaman ağacın kalın filizleri rutûbeti hissederek inerler. Bunlar gevşeyip yavaş yavaş iner iken ben de uzun bir bıçak ile ve pek ziyâde bir ihtiyât ile çiçekleri kesip alırım...

-Bundan başka ileride böyle ağaç yok değil mi?

-Var ama yine bunun gibi...

-Zaten olsa da artık bir daha bunları görmeği arzu etmem. Bu geceki sergüzeşt-i ömrümün sonuna kadar beni helecândan kurtarmamağa kâfidir. Bundan sonra “Orkide”lere el sürmem... Lakin seni berâber götürmeğe mecburum!

-Nereye?

-Amiral Leike bir kâğıt götürüyorum. Seni de oraya kadar götürüp teslim edeceğim!

Tito yine fenâlaştı. Titreyerek dedi ki:

-Senyör... Götürmeyiniz... Seni mutlaka kurşuna dizerler... Affet. Beni affet Senyör!

Scarlet herifin hâline acıyarak bir daha hiçbir kimseyi “Orkide” ağacı altına sevk etmeyeceğine dair namusu üzerine yemin eder ise kendisini bırakacağını söyledi. Kübalı bu şart dairesinde defaâtle yeminler eyledikten sonra Scarlet’in verdiği iki doları da alıp, bir daha bu yolda bir harekette bulunmak üzere avdet eder isen Scarlet ile

arkadaşları da ormanlarından çıktılar ve gece geçirdikleri vak'a-i müthişenin kalpleri üzerinde hâsıl eylediği heyecanın tesiriyle semt-i maksuda doğru sükût içinde süratle yürüyüp gittiler.

-İntihâ-

3. 5. MAKALELER

3. 5. 1. Ali Nusret / Medeniyet-i Osmaniye

10 Temmuz tarih-i mes'udundan beri hayat-ı millîyemizi samimi bir iştîyâk ile bâsıra-ı intibâhımız da tecessüm ettirmek ihtiyacını hissetmekte bulunduğumuz cihetle -a'sar-ı âhirenin ihtilâcât-ı muhribesine rağmen- bir millet muazzama-ı tarihiyye olan Osmanlıların Avrupa kıta-ı medenîyyesinde mevki' sâbık ve lâhiklerini piş-i teemmüle aldıkça gerek medeniyet-i husûsîyemiz, gerek medeniyet-i âlime-i muâvenetimiz itibâriyle birtakım fezâil ü hidemât-ı tarihiyyemizi fahr-ı azîm ile görüyor ve Avrupa müverrihini miyânında da bu hakâyık-ı bâhireyi teslim eden erbâb-ı hak ve insâf bulunduğunu gördükçe hâlen bir kat daha dilşâd ve istikbâlen ümitvâr feyz ü saâdet oluyoruz.

Beş altı asırlık bir mevcudiyet-i siyâsiyyeyi hâiz olan Osmanlıların tekâmül-i tarihiyyeleri ağrâz-ı husûsîyeden âzâde bir nigâh bîtarafıyla teemmül olunursa müslümanların îtikâdât-ı râsiha-ı diniyyeyi daima kemâl-i hürmet ile hıfz ve takviyyeyi îtinâ ile berâber medeniyet-i garbiyenin vesâil-i ümrân ve esbâb-ı irfânından dahi vâye-mend füyûz olmak için mevânî taasubu anbean şekt ve izâle etmeğe ihtimâm eyledikleri görülür. Edvâr-ı istilâda bir devlet hâkimi olarak teşekkül ettikleri hâlde (la ikrahe fiddin) hikmet-i hürriyetperverânesini daima destûr hüsn âmiziş ittihâz ederek anâsır gayr-ı müslellimeden hiçbirini cebir ve ilhâh ile rencide etmediler. Mezâhib-i muhtelif mensûbunu kendi ahkâm-ı diniyyelerinde muhtâr olarak şahrah temeddünde müsâadât-ı mezhebiyyeleri derecesinde kat'î merâhil-i izzet eyledikleri gibi müslümanlarda bazı terakkîyât-ı medenîyye-i garbın ahkâm-ı celîle-i islâmiyye ile adem-i taâruzunu hissettikçe peyderpey bütün müessisât-ı medenîyyeyi kalemrev islâma kabul ve din-i mübînî nikâb riyâ altında vesile şer' ü fesâd ederek makâsıd-ı dünyeviyyelerine hizmet

yolunda mânî medeniyet olmak isteyen şepre tab'an taasubu medhul eylediler. Din-i islâmın beyne'l-beşer vaz' ettiği fezâil sâfiye-i ahlâkiyyenin esâsları kat'â rahnedâr olmaksızın şerâit-i husûsiye-i müslimin mütemâdiyen ıslâh edildi. Medeniyet-i sâtia garba doğru atılan bu hatavât azîm ve inhimâkın netâyic-i mütemessilesini pek batî görenler bulunsa dahi din ve medeniyetin zübde-i mücâhidesi olarak kabul ettiğimiz kâffe-i müessisât-ı selime hayat-ı Osmaniyeimize bir kere dahil olunca artık bir daha redd ve ihrâc olunmadığı ve olunmadığı cihetle mücerred azv-ı saâdet-i insaniyyeye hâdim esbâb medeniyetten olmak üzere kabul edeceğimiz şeylerde biraz tedkik ve temkine ihtiyaç bulunduğu derkârdır. Zirâ garbın istâdetimizden ve irfânımız olduğunu kabul etsek dahi ndan vâki olacak iktibasât feyzimizi füyûz pâkize-i din ve milletimiz ile tevfiğ ve telif etmek ihtiyacındayız. Bekâ-yı mevcudiyet-i Osmaniye bu husûsta ibrâz edilecek basîret dekâyık âgâhîye vâbeste bulunduğu için butlânı sabit olmayan bir hakikatin âliyyül'amyâ-yı reddi ne derece hiffet ise sevâbı tahakkuk etmeyen bir bâtılın kemâl-i hiffet ile kabulü de o kadar zulmet-âlûd bir imâddır. A'sar-ı tarihiyyemizi muntazaman takîb ettikçe -bazen nâ-kabul içmaz rehâvetlerimiz ile berâber- müessisât garbiye-i medeniyyenin gerek marifet, gerek her türlü hüner ve san'at itibâriyle memleketimize tetbîkinde muvâzeneli bir hâhiş ibrâz etmiş olduğumuz tebeyyün ediyor. Ve anlaşılıyor ki ahkâm-ı âliyye-i Kur'aniyyeyi en muhterem ve muhkem bedreka-i necât her dü âlem ittihâz etmiş bulunan ulemâ-yı islâmiyyenin kıyafet, sûret maîşet ve usûl muâşeret gibi fûrû' medeniyyede asla ihtiyâr taassub ve mukâberezeye meyilleri olmayıp nezâfet ve tahâret kâide-i esâsiyye-i diniyyesi nâkisa-pezir olmadıkça, namus ve iffet mekârimi mahfûz bulundukça, nezâhet ve saffet ahlâkiyye pâmâl ihmâl eylemedikçe o türlü etvar ve muâmelâtımızda garbı pekâlâ taklit edebileceğimiz gibi servet ve refâhet-i umûmîyeye hâdim olan muhteraat ve masnûat-ı fenniyyede tamamen kabul etmekliğimizde hiçbir mahzûr şer'î yoktur. İşte mûtekadât-ı diniyyenin terakkîperverâne ve medeniyet pesendâne bir kast ile tefsîr ve telakkî olunarak memleketimizin milletimizin medeniyet-i garbiyeden mahrûm olmasına her hâlde himmet edilmiş olduğunu sarîhan görmek için bugün bir Osmanlı müslümanı ile hükûmât sâire idâresinde bulunan müslümanları mukâyese etmek kâfidir.

Emin olmalıyız ki ihtirâsât-ı şahsiyyeden mütevellid olan seyyiât idâremiz bertaraf edilip de her ferd-i Osmani hukuk mevhub ve meksubesinden lâıyk vechle müstefid ve iklim ve hava itibâriyle cihanın en dil-ara bir kıta-ı nefisesi olan bu vatan pâk ve muazzezîn âsâr feyz ve bereketinden âdilâne hisse çîn oldukça nur-u mübin islâmiyet yeni bir şa'saa feyz-â-feyze mazhar olmakla berâber öyle bir Osmanlı medeniyet-i zâhiresi zâhiresi tahakkuk edecektir ki ikvâ-yı ihtimâlât olarak bütün atâlet-i tarihiyyemizi de unutturacaktır.

10 Temmuz tarihinden beri âfâk-ı Osmaniyyeden bir çehre-i gül-reng ile tâli' olan bu peri-i ümit erbâb fezâhatın levs-i tadiyâtı yetişemeyecek kadar bülent ve muhteşem bir burç müstahkem içinde kemâl-i izzet ile cânîşîn azamettir. Biz yüreklerimizi mefâsid garazkârânenen taviyet-i sahiha ile tathir ederek medeniyet-i tarihiyye-i Osmaniyyemizi bihakkın tekide hâlisâne gayret eyledikçe o peri nazında muhât olduğu sehâib dâdî pey-â-pey çâk ederek nihâyet daha ceyyid ve feyyâz bir hakikat şeklinde vatan-ı mukaddesimizi vâye-dâr selâmet ve saâdet eder.

3. 5. 2. Ali Nusret / Sene-i Devriye-i Hürriyet

Tarih-i insaniyette, tarih-i medeniyette, hele tarih-i satvet-i Osmaniyyede misli olmayan bir rûz-ı rûşen ve bir leyle-i nur-ı enverin ilk devr-i mes'udine geçen hafta-ı ikbâl içinde idrâk ettik. Kalemrev Osmani şimâlden cenûba, şarktan garba se-â-pâ bir tufan-ı şevk ve nûr içinde öyle bir mehtab-ı saâdet şeklini aldı ki tasvîr-i ulvîyet ve ruhâniyeti için kelimât ve safiyyenin kudret-i tahsiniyesi kâfi değildir. Ateş-i hürriyet, iştiyâk-ı vatan ile mahrum olan otuz küsur milyon Osmanlı kalbinin bir anda ve aynı ahenk ile nabazan etmesinden mütehassıl velvele-i şâdimânının tanin dûr-â-dûr inşirâhı âfâk-ı âlemde öyle bir aks tâ-ebed velval hâsıl etti ki mesel-i mes'udu ne kadîm Roma ihtilâcât-ı inkılâbiyesinde, ne İngiltere ve ne de Fransa ihtilâlât-ı müthişesinde vâki değildir dense mübâlağa olmaz... Rahik-i ikbâl ve tekebbürünün mest-i gaflet-efzâsı içinde yakan, yıkan, kesen, ağlatan, inleyen diye hûnhar istibdâd, şâyân-ı hayret bir yakaza-ı vicdânîye-i vatanperverâne ve teennî, basiret, hikmet. Alelhusûs büyük bir sabır ve intizâr ile etrâf hasarında pey-â-pey hafr olunan hutut muntazama-ı hasr ve tahribi

mücerred gayret ve inâyet ilâhiye ile hissedemeyerek mezâlim îtisâfkârânesinin en akur ve mecnûn bir anında nâgehân kabza-ı gâliye-i hürriyet ve adâleti gerden zâliminde buldu. Bu kabza-ı sâtı'anın lemeât celâdeti uyun şebpere hısâlını hatf ile otuz iki seneden beri hûn-ı masumiyet ve mazlûmiyet ile mülevves, tahâret nâpezir ber-levs ebedî ile müteaffin olan ellerini ra'se-dâr etti. Vatan-ı muazzez-i Osmaniye'nin en pâk ve ceyyid bir hatasından vezan olan bu sarsar inkılâb devha-ı istibdâdın bütün evrâk lerzânını hâk-ı muziline serdî; her biri bir gûşe-i idbâr ve hakarete metrûk ve mensî olarak böylece gusun ve evrâk şeâmetinden âzâde kalan o devha-ı dehyânın artık - mücerred âsâr-ı güzêştenin hatîrât-ı zaferine hürmeten- pîrâmen musaffâsındanda neşve-i hürriyet, ümitd-i saâdet, şevk-i ittihâd ve terakkî ile gonca-efruz olacak nev-nihâlin ihlâs ve ismete bir sâyebân-ı himâyet teşkîl edeceği zannolundu! İşte 31 Mart iftizâh-ı askerisi bu zannın gaflet-i sâfiyânesine bir burhan hûn-çegân oldu. “Huy canın altındadır!” mesel-i âmiyânesinin iktizâ-yı hikmeti üzere bütün elyâf ve ensâcî nifâk, kizb, ri'yâ, ihânet, zulüm, işkence olan o şecere-i mel'ûna bütün cüzur-ı mültefesi ile kal' edilmedikçe gülzâr-ı vatan -nafile, nafile- feyz bahar hürriyet ile pirâyedâr şevk saâdet olamayacak! Oh! İşte! Artık 10 Temmuz'da bütün hamiyetperverân vatanın rahle-i mukaddese-i din ve imân üzerinde akd etmiş oldukları ahd ve peymânın an alevî tatbîki hulûl etmiş idi. Şehitlerine, gazilerine cidden hudâ pesendâne bir şân sermedî mukadder olan bir ketîbe-i iclâl ve zafer Rumeli dağlarından, sahralarından...

Dört beş asırlık Hûn ecdâdı ile muhammer olan o muazzam ve mukaddes dağlardan, sahralardan mücâhede-i mukaddese için kadîm Bizans'ın muhit-i fesâdine yürüdü! Bir asır evvel yine böyle bir mücâhede için Rusçuk diyarından yine böyle bir talîa-ı şevket bu fâcîre-i fitne-engizi râyet iclâl Osmaninin zıl-ı nâmusunda serfürû perde-i acz ve meskenet eylemişti! Fakat pâk u necip Osmanlıların kulûb-ı sâfiyesi artık aldanmayacaktır. Nezâket-i asriye, nezâhet-i medeniyye ile bir kere daha ihtiyâr edilmiş bulunan hata-yı mâzî pûşâne bu defa tarih-i âlemdârın intibâh-ı azîm aferini ile kat'î, muhakkem, edebî olarak tamir ve tathir edilecekti. 11 Nisan zafer-i müeyyidi bu maksad-ı muallâyı bütün mehâbet ve azîmeti ile ifâ etti ve işte hür ve bahtiyâr Osmanlılar bundan iki gün evvelki rûz-ı şeb mes'adette mâzî-i füccârın bütün

levsiyâtından pâk ve mazhar olarak saffet ve selâmet-i vicâniye ile kana kana icrâ-yı şehir âyin ettiler. (hürriyet-i edebiyye) tepesinde, vatanın feyz ve ikbâl-i hürriyeti için fedâ-yı can şirin etmiş olan dalâverân cemiyetin. Sevgili şehit kardeşlerimizin makâbir ulûviyesi huzurunda bütün Osmanlılar artık muhâfaza-ı iz ü nâmus vatan için bir daha. Bir daha peymân-ı vicdânlarını tekid ettiler. Oh bu manzara ulvî, mukaddes, muhteşem, pür-şehâmet idi. Kudret kâhire-i ilâhiyenin artık bu hâk mutarrâ-yı vatana çeşm-i ihânet ile bakacakları kahr-ı sermedî ile hâksâr ve zelîl edeceğine zemin ve âsmân birer şahid tannân oldu. Hürriyet, uhuvvet, adâlet, müsâvât, füyûzât-ı mübeyyenesi bu defa sudur celâdet Osmaniyyeye âyât-ı küberayı tebşir gibi nesh nâ-pezir bir şevk ve sefâ-yı ruhânî ile hak edildi.

3. 5. 3. Abdülgânî Seniyy [YURTMAN] / Yemenlilerin İstidâdı / Askerlik Meziyetleri

Yemen ahalisi, ekseriyet azîme itibâriyle -hasbe'l-iklim- esmerellon, ince ve kısa boylu, siyah aç ve gözlü, asabî mizâc, meşâk-ı medeniyyeye mütehammil, çevik, aynı zamanda kanâatkâr, her nev' mûmâresât-ı fikriyyeye cismiyyeye müstaidir. Hele hayatlarının besâteti, taâmlarının mahdûdiyeti, sadeliği ayrıca nazara çarpar; mükeyyifât olmak üzere: Bol bol kahvenin kaynatılmış kabuğunu (kışırını) içerler; bir de (Khat) nâmını verdikleri yaprakları taflan yaprağına müşâbih sûret-i mahsûsa da yetiştirdikleri bir kısa ağacın filizlerini teşkîl eden körpe yapraklarını koparıp avurtlarını şişirinceye kadar yan dişlerinin aralarına sıkıştırır, bunu yavaş yavaş çiğneyerek suyunu emerler; bir müddet böylece özünü aldıktan sonra posasını çıkarırlar. Bu, sinirlerine bir uyşukluk, kendilerine bir nev' keyif verir. Nargileye de merakları vardır. Maksat Yemenlilerin âdâtından değil, istidâdından bahsetmekti. Yemen halkının hemen yüzde doksan beşinde bir zeka-yı mahsûs vardır. Gözlerine dikkat eden bunun o menbalar da parladığını görür. Bunlar âdetâ perdah görmemiş bir elmas gibidir; biraz îtinâ, biraz himmetle fevkâlâde âsâr-ı fetânet göstereceklerini müeyyed pek çok delâil gördüm.

Meselâ: Şu üç kıta resimde göreceğiniz jandarma efrâdı hiçbir şey bilmez, her şeyden bîhaber iken iki ay mukaddem jandarma kaydolarak mektep husûsunda bir buçuk ay içinde görmüş oldukları derslerin imtihânında bulundum. Verdikleri cevaplara,

gösterdikleri mümâreselere karşı hayret ettim. Hâlbuki Rumeli’de ve Anadolu’da altı aylık bir programın mâlûmâtı idi. Bunlar aynı zamanda az çok okuyup yazmayı da öğrenmişler. Edilen suâlin cevaplarını kemâl-i cesâret ve emniyetle hem Türkçe olarak, hem Arapça olarak veriyorlar. Bunların asıl melâbis-i millîyeleri hemen bir peştemâl, bir futa nev’inden gayet basit olduğu, ömürlerinde don giymedikleri hâlde -resimde görülen- şeklindeki açık laciverd renkli, ceket, pantolondan ibâret -elbise-i mahsûsayı kemâl hâhişle kabul ve iktisâ ettiler. Yalnız başlarından, öteden beri sarmakta oldukları, “Kab” dedikleri koyu laciverd renkli sargıyı henüz çıkarmadılar. Fakat bunların cephe kısmına üzerinde “Yemen jandarma alayı” muharrir madeni bir hilâl-i tâliki tensib edildi. Mamafih kendileri fes giymeyen hâhişgerdirler. Her türlü talim ve terbiyeye olan istidâdını isbât ve irâe eden Yemen halkının, perestîş edercesine müncezib oldukları pâreyi unutmamalıdır; yani bunların maaşlarını mutlaka her ay muntazaman vermelidir; verildikçe kendilerinden her nev’ hizmet beklenilebilir; vazifelerini bihakkın ifâ ederler. Lakin maaşları biraz tehir edilir de maîşetleri daralmaya başladı mı artık hava değişmiş yüzü gösterir! Lakin haklı değil midirler? Düşünmelidir ki bu hizmete girenler, mücerred temîn-i maîşet emeliyle giriyorlar! Vaktaki ailelerinin idâre-i hayatiyyelerini istihsâl edemezlerse -meşrû, gayr-ı meşrû- kendilerine esbâb-ı zevk aramaya koyulurlar. Fakat sûret-i meşrûada hayatlarını temîn ettiler mi, artık haşerelik, fenâlık etmezler. Vilâyetin gösterdiği lüzûm, irâe ettiği fevâdi itibâriyle ehemmiyetini tasvîr eylediği “Yerli askeri teşkîli” husûsuna Bâb-ı Âli’de muvâfakat etti; harbiye -şimdilik- altı yüz kişilik bir tabur teşkîlini emretti. Keyfiyyet ilân olundu. Yemen gençleri akın akın gelip mürâcaat ediyorlar; büyük bir hâhiş gösteriyorlar. Eğer bunlara -kararlaştırılan muhassas- maaşlar muntazaman verilirse hiç şüphe etmemelidir ki bizim Anadolu, Rumeli askerlerinin burada görebildiklerinin on misli iş görürler; zirâ memleketin öz evlâdı, iklimin mahsûlûdürler. Geçen 10 Temmuz îd-i millîyemizde icrâ olunan geçit resminde bu jandarma efrâd-ı mahalliyesinin meşiyet-i muntazama-yı askeriyyeleri o kadar göze çarpıyordu ki bunlara bakıp hatırımdan:

-Yazıklar olsun... Kırk senelik işgâl ve idâremiz müddetince şimdiye kadar idâre-i sâbika, bu noktalara hiç ehemmiyet vermemiş. Boyuna Rumeli’nden,

Anadolu'dan buraya gönderdiği dilâverlerimiz burada ifnâ etmiş, âdetâ Yemen hakkında “Türk askerlerinin mezaristânı” darb-ı meselini vücuda getirmiş! Hâlbuki bidâyetinde daha yerlileri bize temsîl, onları da hidemât-ı devletten müstefid, talim ve tenvir ile temdîn edeydiler, burası hiçbir vakit bir “Mezbah-ı etrâk” olmaz, belki memleketimizin en parlak, müterakkî bir kıtası hâlini alırdı... Mûlahâzât-i elîmesi geçti ve gayr-ı ihtiyârî gözlerim yaşardı. Fakat zaman için “Geçmiş!” demek ümitsizlikle alâmetidir; zaman hiçbir vakit geçmez, hemen gayret edelim; vazife-i vataniyyemizi yerine getirelim, telâfi-yi mâfâta çalışalım.

-San'a: 14 Ağustos 325-

3. 5. 4. Abdülgânî Seniyy [YURTMAN] / Yemen'in Cibâl-i İklimi ve Tesirâtı

Hadd-i âzamı irtifâ iki bin beş yüz metreye varan, (16-17) arz-ı şimâlî dereceleri arasında bulunan bir silsile-i cibâl. Yalnız şu iki şart, size bu mevki'n nasıl bir yer olmak lazım geleceği hakkında bir fikir verebilir. Evvelâ, bir irtifâ düşünür, bizim taraflarda bu yükseklikte bir silsilenin yaz kış karlarla mestur olacağı neticesini çıkarırsınız; sâniyen arz derecesini derpiş eder, hatt-ı istivâyâ bu derece yakın bir yerin harâreti kırk beş, elli dereceden aşağı düşmeyeceğini bulursunuz... Ayrı ayrı ekâlimin şartlarından olan bu ahvâl böylece düşünülürse netice bu çıkar; lakin bunların her ikisinin birleştiğini tahayyül ediniz, bu iki kuvvetin imtizâcından vücut bulan muhassıleyi istihrâc ediniz! Az çok hakikati bulmuş olursanız zannederim: Yaz kış (18-24) arasında tereddüd eden bir itidâl-i râbi! Bu dağ kümelerinin arasında oldukça derinleşen vadiler de var ki bittabî bunların ahvâl-i havâîyesi bu itidâli muhâfaza edemez, muvâfık mürtefiyâyı nisbeten haylice bir harârete mâliktir. Kezâ kış mevsiminde ittifaâbâtında geceler -bilhâssa sabaha doğru- epeyce, hani ya had âzamî sifıra kadar indiği olur. Fakat bu tahallüf esâsî ihlâl etmez; zirâ bir iki saat bile devamı yoktur, güneş görünür görünmez hemen hadd-ı itidâlini bulur.

İttihâmın cahimî ateşleri içinde -kaç gün mukarrer ise- yanıp tutuştuktan, ittihâmı atlatıncaya kadar yine ateşlerin azâbını çektikten sonra bir yolcu, (Manakhah) tepesine çıkmaya başladı mı, hafif serinliklerden ibtidâ ile refte refte harâretten kurtulup

itidâle kavuşur; iki bin sekiz yüze yakın metre irtifâğında bulunan o zirve-i kasvâya varınca, ittihâma harâretlernin gereği gibi kuşatmış olduğu vücudu üzerinde öyle bir aksü'l-amel husûle getirirken eğer o mes'udun nısfı mesafesindeki (Usel) karyesine usulünde elbisesini ağırlaştırmazsa muhakkak titremeye mahkûmdur. Manakha'dan San'a'ya kadar yirmi saatlik mesafe, birtakım i'vicâcât, irtifâât, inhitâtât ile ibtidâr eder. Buralardan geçerken bir şey anlaşılmaz. Vaktaki San'a'ya girilir; insan:

-Ohh Yarabbi, der, hele latif, mutedil bir yere geldim! Lakin bu ihtisâsât cildiye-i latifeye aldanmayıp da ihtiyâta riâyet edenler, diyebileceğim ki, yüzde üçtür. Fakat aldanmakta insan mâzur da olmaz mı? Üşümek yok, ateşten yanmak yok, cenneti bir itidâl, râbi bir letâfet! İşte buranın sıtması böyle muğfelleri en süratle yoklayıp onlarla epeyce görüşüyor; görüşüyor değil, âdetâ hırpalanıyor, zayıf düşüyor, bazen de fenâ hâlde sarsıyor; gelsin sulfato, gelsin perhiz! İşte o muğfellerden birisi de ben idim; vusulüm martın üçüncü akşamı idi; havada ne hoş bir itidâl! Böyle bir havada ihtiyâtın mânâsı var mı?

-Aç kız şu pencereyi... Ohh ne ruh-bahş bir hava! Ne neşe-fezâ bir cereyân! O gece öyle geçti; ertesi, daha ertesi günler hep böyle devam ettik... Dördüncü gece idi ki yatağa girdiğimde vücudumda bir irtiâş-ı zelzenedir başladı. Aman Yarabbi! Bütün asabım öyle bir cidât-ı mütetâbiye ile sarsılıyordu ki belki bir çeyrek saat şidetli rüzgara tutulmuş uçurtma kuyruğu gibi bilâfâsıla titriyordum. Akibetinde bir değışetli ateş! Ertesi sabah fenâ bir kırıklık... Gelip muâyene eden doktora demiştim ki:

-Doktor, ben hiçbir ihtiyâtsizlik etmedim, midemi bozmadım... Niçin böyle oldum?

-Cereyânda oturdunuz mu?

-Evet. Pencere önünde bu latif havadan biraz istifâd edeyim demiştim...

-İşte o da sizi bu hediyesiyle istikbâl etti... Azîzim, bulunduğumuz şu mevki'-i mürtefi ve yâbis, en hafif bir teri, en serî bir sûrette beden üzerinden tabahhur ettirdiğinden vücut üzerinde tesirât acelesini gösterir; burada katiyen pencereleri açık

tutmaz, terinizi soğumaktan, süratli tabahhurdan muhâfaza edersiniz, kendinizi de sıtmadan korumuş olursunuz.

-Lakin bunun için yün fanila giymek lazım!

-Ay giymediniz mi? Derhâl, derhâl hem gömleğini hem donunu!

-Fakat ben yerlileri hep çırılçıplak görüyorum!

-Bu iklim, evlâdına ettiği dostluğu, misafirlerinden diriğ ediyordu... Onun için vefâsız bir ahibâb olarak telakkî edip daima ihtiyâtla mukâbele ediniz. Dedi. Hakikaten o günden beri arkamdan yün fanilaları çıkarmadım, pencereleri hep kapalı tuttum; o sâyede de sıtmadan kurtuldum...

-San'a: 22 Ağustos 325-

3. 5. 5. İmzasız / Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet

“Londra’da neşrolunan ve dünyanın hangi tarafında şâyân-ı dikkat bir vak’a cereyân eder, büyük bir sirkat, bir şekâvet u vukû bulur ise o vak’ayı derhâl musavver olarak neşretmekle ma’rûf bulunan “Wide World Magazin” nâmındaki risâlenin Nisan 1907 tarihli ve 109 numaralı nüshasında Çakırcalı habisi hakkında münderic bir makâleyi ber-vech-i âtî îtinâen tercüme ve derc eyledik. Bu makâlede hakikate mugâyir tedkîkât ve mütâlaât var ise bize değil bittabî muharirine âittir.”

Ödemiş dağlarını istilâ ederek oralarda şekâvetle imrâr-ı hayat eden ve Çakıcı yâhûd Çakırcalı nâmıyla ma’rûf olan şakî Mehmet haydud oğlu hayduddur. İhtimâl ki bunun büyükbabası da haydud idi. Babasının ismi de Mehmet’tir. Vaktiyle Anadolu dağlarında senelerce müddet icrâ-yı şekâvet etmiş olan Yörük Osman nâmındaki haydudun teşkîl eylemiş olduğu çeteye dahil olmuş idi. Bunların bilhâssa Aydın dağlarında icrâ eyledikleri habâsetler, köylere çiftliklere vukû bulan ta’arruzları artık tahammülün fevkinde bir dereceye geldiğinden Aydın’daki harekât-ı şekâvetkârâneye nihâyet verilmesi zımnında o esnâlarda Bâb-ı Âli’den vilâyete kat’î bir sûrette tebligât-ı icrâ kılınmış idi. Bunun üzerine Aydın Valisi bu mesele ile ciddi bir sûrette iştigâle başladı. Bu bâbda en müessir bir çâre, bir tedbir olmak üzere Yörük

Osman’a, eğer bir maaş ile kır serdârı nasb u tayîn edileceği ve yine kendi adamlarından her kimi intihâb eder ise ma’iyetine verileceği haberini gönderdi. Avrupa’da olsa bu tedbire kahkahalar ile gülerler. Zirâ böyle bir oyun pandomimalar da görülür. Lakin şarkta, emniyet ve asâyiş-i umûmîyi ihlâl eylemiş ve fakat bir müddet sonra arz-ı dehâlet ve istimân etmiş olan haydudlar bir haylisinin bilâhare temîn-ı asâyiş ve inzibât husûsunda hüsn-i hizmetleri görüldüğü bittecrûbe sabit olduğundan Aydın vilâyeti ahalisi de bu tedbire karşı itirâz eylememiş idiler. Yörük Osman, bu teklif üzerine etrafındaki avenesiyle bir hayli müzâkerâtta sonra dehâlete karar vermiş olmalıdır ki çetesi efrâdıyla berâber bir gün İzmir’e geldi. Gerek kendisi gerek avenesi müsellağ oldukları hâlde hükûmet konağına dahil oldular.

İzmir hükûmet konağının arka tarafında murabba’uşşekl büyük bir havlu vardır. Bu havlunun bir tarafında mermer merdivenlerden çıkılarak daire-i hükûmete girilir. Bu mevki’de de büyük sütunlar arasında mermer ile mefrûş geniş bir mahal vardır.

Yörük Osman ile avenesi bu sütunlar arasından geçerek hükûmet konağının üst karına çıkmaya başladıkları zaman zâbıta me’mûrlarından birkaçı bunların yanına gelirler, Valinin huzuruna müsellağ olarak çıkılamayacağı cihetle silahlarını terk etmelerini ihtâr eder. Yörük Osman’ın, bir tuzaga düşürüleceğinden şüphelendiği iddiâ edilemez ise de herhâlde silahını teslim eylemek haydudun işine gelmediğinden silahını veremeyeceğini zâbıta me’mûruna ihtâr ile berâber ma’iyetindeki adamlarına da: “Çocuklar. Yanıma geliniz... Bir arada bulunalım” kumandasını verir. Bu esnâda daire-i hükûmet havlusunda hâriçten hiç kimse bulunmadığından haydudların ne sûrette davrandıkları mâlûm değildir. Fakat resmen verilen mâlûmâta göre Yörük Osman yanında bulunanları etrafına topladıktan sonra cümlesi revolverlerini çıkarmışlardır. Lakin buna pek de inanamıyoruz. İhtimâl ki devr-i sâbık hükûmetinin me’mûrları hatalarını setr için Yörük Osman ve avenesini kendilerine karşı silah istimâl eylemiş gibi göstermek istiyorlar. Her ne hâl ise şakîler teslim-i silah eylemekten mâadâ derhâl müdâfaaya kıyâm eylemişler. Hükûmet konağının alt katında me’mûrin-i zâbıta ile polis ve jandarmaların ikâmetlerine tahsis edilmiş odalar vardır. İlk silah sesi işitilir işitilmez

bu odalardan dışarıya fırlayan zabtiye ve polislerdeki havluda eşkıyâya hücumla başlarlar. Mücâdele bir müsâdeme hâlini alır. Yörük Osman avenesiyle berâber yukarıya çıkar. Zabtiyeler ile şakîlerden birkaçı telef olurlar, Yörük Osman da Valinin oda kapısı önünde düşerek orada mecrûhen helâk olur.

İşte bu gürültü senâsında Yörük Osman çetesinden yalnız bir kişi firâr edebilmiş idi ki o da şimdiki Çakırcalı Mehmet'tir. Bunun babası olan diğer Mehmet, Yörük Osman çetesi affolunduğu zaman İzmir'e gelip Ödemiş civarındaki köye çekilmiş, zirâatle iştigâle başlamış idi. O esnâlarda o taraflarda zâbıta me'mûrluğu hizmetinde bulunan bir polis, nasılsa hükûmete karşı bir iş görmüş gibi görünmek için Çakırcalı'nın babasını telef etmeğe karar verir ve bir gün köylünün yalnızca çalıştığı tarlaya gider. Çakırcalı'nın babası orada meşgul iken arkasından revolver ile vurup telef eder.

O esnâda Çakırcalı on sekiz yaşlarında idi. Babasının bu sûretle telef edilmesi üzerine ahz-ı sâr teşebbüsünde bulunacağını hisseden polis bunu da elde ederek hapse attırmak için bir fırsat kollamakta iken o aralık köyde bir cinayet vukû bulur.

(Mâba'dı var)

3. 5. 5. 1. İmzasız / Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet

(Geçen nüshadan mâba'd)

Bir köylünün cesed-i maktûlü sokak ortasında bulunur. Bu fırsattan bâlâ-istifâde cinayet Çakırcalı Mehmet'e isnâd olunarak merkûm ba'l-tevkîf İzmir hapis-hânesine gönderilir. Sekiz ay orada mahpus kaldıktan sonra şakî fûrce-yâb firâr olur. Habisin ilk işi intikâdan başka bir şey olmaz. Doğruca köyüne gider. Babasını telef eden polis de, ma'iyetinde bulunan Hüsnü nâmında bir diğer polis ile tesâdüfen köy mezarlığı kenarında duruyor imişler. Çakırcalı bunları görünce revolverlerini çıkarıp Hüsnü'ye:

-Hüsnü... Sen oradan çekil... Sana zararım dokunmasın!

Der ise de Hüsni arkadaşını terk edemez. Hemen silaha sarılıp müdâfaaya hazırlandığı esnâda mel'ûn şakî:

-Al. Kafandan...

Diyerek bir kurşun sıkar. Fakat bu kurşun Hüsni'nün koluna isâbet eder. Mecrûhen düşer. Refiki olan diğer polis köye doğru koşmağa başlar ise de şakî-yi merkûm bunu da takîb eder, kabristânın diğer ucunda revolver ile telef eder. Kendisi köye de uğramayıp Ödemiş dağlarına doğru gider, mecrûh Hüsni oradan kaldırılıp İzmir'de gurebâ hastahânesine gönderilir ise de tedâvîsi kâbil olamaz. Bir müddet sonra terk-i hayat eder. Çakırcalı evvelâ yanında beş kişi ile şekâvete başlamış idi. Bir müddet sonra Davityan nâmında bir Ermeni'nin tavassutuyla Kasaloğlu nâm-ı şakînin çetesiyle birleşerek ötede biri de adam soymak, dağa adam kaldırmak işlerine başlamış idi. Fakat diğer bir çete ile bu sûrette birleşmek pek de işine gelmediği gibi gasb eyledikleri emvâl ve eşyanın taksimi de münâzaaya sebebiyet verdiğinden Çakırcalı Kasaloğlu çetesinden ayrılmak ister hele bir aralık iki çete arasında bir müsâdeme vukû bulup her iki taraftan da birer kişi telef olduğundan Çakırcalı ile Kasaloğlu yek-dîgerinden ayrılırlar. Şu kadar var ki çetelerin ayrılması merkûm Davityan'ın menâfîne mugâyir geldikliğinden kendi hânesinde bir ziyâfet tertibiyle iki tarafı davet eylemeği ve bu ziyâfet esnâsında şakîleri barıştıрмаğı kararlaştırır. Bu karar üzerine Çakırcalı ile Kasaloğlu'na ayrı ayrı haberler gönderip hânesine davet eder ise de barıştırmak tasavvurunu ne Çakırcalı'ya ne de Kasaloğlu'na haber vermez.

Mahal-i ziyâfete en evvel Çakırcalı avenesiyle berâber gelir. Köşe penceresinde oturur iken uzaktan Kasaloğlu ile avenesinin vürudlarını görünce bu ziyâfeti kendisi için bir tuzak zannederek silahını kapar, hemen dışarıya fırlar. Kasaloğlu'nun yolu üzerinde pusuya yatar ve rakibini:

-Kasaloğlu... Silahını bırak... Yoksa seni yakarım!

Nidâsıyla istikbâl eder. Kasaloğlu da Çakıcı'yı pusuda görünce şüphelenir. Hile ile bir tuzağa düşürüldüğüne onun da şüphesi kalmadığından:

-Çakıcı pusuda saklanmaz... Meydâna çıkar. Çakıcı isen karşıma çık...

Diye haykırır. Bu aralık Çakıcı yıldırım gibi bir süratle pusudan kalkar. Koşar.

Haydud Haydudu Nasıl Öldürdü?

Çakıcı ile Kasaloğlu karşı karşıya gelmiş idiler. Her iki tarafın avenesi de silahlarına fişenk sürmüşler idi. Hatasını anlayan Davityan, hânesinin balkonundan uzanıp:

-Durunuz. Yapmayınız... Size işi anlatayım.... Kabâhat bende oldu...

Diye haykırır ise de haydudlar bu esnâda iki canavar gibi karşı karşıya gelmiş olduklarından Davityan'ın sözleri hiçbirinin kulağına girmez. Kasaloğlu elindeki martine fişenk sürmek ister ise de muvaffak olamaz. Zirâ tüfengini doğrultmadan Çakıcı'nın kaması kabzasına kadar kalbi üzerine saplanır:

-Çakıcı... Bana kıydın...

Diyerek hemen oraya düşer, helâk olur. Kasaloğlu'nun avenesi derhâl ateşe başlarlar. Lakin Çakıcı habisinin avenesi daha evvel ateşe başlamış olduklarından Davityan'ın hânesi önünde müthiş bir müsâdeme vukûa gelir. Maktûl haydudun adamları gayet cesurâne ve şecîâne bir müdâfaada bulunur iseler de çete re'isinin gözleri önünde bir anda telef edilmiş olması gözlerini korkutmuş olduğundan hepsi de birer birer vurulup helâk olurlar.

Haydud Kamalı

Ödemiş ve Aydın dağlarındaki şekâvet ve habâsetler ile bu hûnharlar miyânında nâm bırakmış olan şakî Kamalı da o zamanlar Kasaloğlu çetesi efrâdından idi. Fakat bu müsâdeme esnâsında yalnız Kamalı nasılsa hazır bulunamadığından Çakıcı'nın takîbinden kurtulmuş ise de çete re'isinin intikâmını almak için derhâl beş on serseri bulup bir çete teşkîl eylemiş ve Çakıcı'yı helâk eylemek kararıyla takîbe başlamış idi.

Fakat Kamalı Çakıcı'dan evvel Davityan'ı öldürmek istemiş idi. Zirâ bunun bu yolda bir ziyâfet tertibinden maksadı behemehâl Kasaloğlu'nu öldürtmek olduğu zannında idi. Kamalı bir gün Davityan'a bir adam gönderir. Mekûlât ve melbûsâta müteallik kendisine lüzûmu olup bir pusulasını irsâl eylediği şeyleri alarak, tayîn eylediği mevki'ye gelmesini haber verir. Davityan evvelâ tereddüd gösterir, mazeretler serd eder ise de bu haberi getiren adamın:

-Kamalıyı daraltma... Dedğini yapmaz isen işin fenâdır.

Demesi üzerine, bu emre itâat eylemez ise işinin hakikaten fenâ olacağına şüphe etmeyen Davityan:

-Selâm söyle... Gelirim... İsteddiği şeyleri de getiririm...

Cevabını vermeğe mecbur olur. Yevm-i muayyende Davityan Kamalı'nın istediği eşyayı bir hayvana yükleterek yola çıkar. Mülâkât için tayîn olan mahale takarrub eylediği esnâda bir kayanın arkasından:

-Orada dur.....

Sesi gelir. Davityan durur. Fakat dizlerinin bağı da çözülür. Kamalı'yı sesinden tanır. Haydud, kayanın bir tarafından elindeki martini uzatıp nişan almış imiş. Davityan, korkusundan çenelerine kadar titremeğe başlar. Kamalı, bunu daha müthiş lerzelere düçâr edecek derecelerde korkunç bir sadâ ile der ki:

-İstedğim şeyleri getirdin mi?

-Evet efendim... Hepsini getirdim...

-Eksik bir şey var mı?

-(yerlere kapanırca bir vaziyetle) Hayır efendim. Hiçbir şey eksik değil... Ne emrettiniz ise yaptım...

-Biaz da para getirdin mi?

-Evet efendim... Getirdim...

-Aferin sana kara oğlan... Yine gözüme girdin.... Fakat bu getirdiğin şeylerin parasını istersin değil mi?

-Hayır efendim... Hayır... Paraya ne lüzûm var... Sizin sağlığınız lazım... Cümlesi hediyem olsun...

-Aferin kara oğlan.... Al. Bu da benim hediyem olsun...

Der ve elindeki martinin tetiğine dokunur dokunmaz, hediye edilen kurşun Davityan'ın iki kaşının arasına beynini paralayıp oraya düşürür.

Mâba'dı var.

3. 5. 5. 2. İmzasız / Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet

(Geçen nüshadan mâba'd)

Bu vak'adan sonra Kamalı başlı başına bir haydud çetesi teşkîl ederek dağlara çekildiğinden Çakırcalı da böyle bir rakibe karşı her zaman kuvvetli bulunmak için çetesini takviye eylemiş ve işte o zamandan itibâren büyük bir çete ile Ödemiş dağlarını âdetâ zabt etmiş idi. O esnâlarda Çakırcalı'nın çetesi otuz otuz beş kişiden ibâret idi. Bunların kâffesi de genç ve kavî'ül-bünye olmakla berâber nişancılıkta fevkâlâde bir mahârete mâlik idiler. Rivâyete göre Çakırcalı, ma'iyetine dahil olmak ve kendisine hizmet eylemek isteyenlerin ahvâl-i sâbıkalarını ariz ve amîk tedkîk ve tahkîkeyledikten sonra silah istimâlindeki derece-i mahâretlerini anlamak için nişancılıktan imtihân ile bunların en cesurlarını nişancılıkta en ziyâde sâhib-i mahâret olanlarını intihâb eder imiş.

Nişan Talimleri

Çakırcalı istirâhat zamanlarını daima nişan talimiyle imrâr eder imiş, çeteyi teşkîl eden haydudlar nöbetçilik falan gibi muayyen olan vazifelerini ifâ eyledikten sonra mütemâdiyen nişan talimi ile meşgul olur imişler. Bu talimlerde ekser defa dört beş yüz hatve kadar bir mesâfede bulunan bir kaya üzerine bir kahve fincanını koyup

kurşun ile bu fincanı paralamaktan ibârettir. Buna muvaffak olanlara Çakırcalı, ilerde bir köylünün malı gasb edildiği zaman daha büyük bir hisse tefrik eder imiş.

Çakırcalı habisi köylülerin fakir kısmını kendisine cezib ve celb için muhtacına parada tevzî eder imiş. İzdivâç edecek fakir kızların babalarına para göndererek muâvenette bulunduğu da nâdir değil imiş. Bu haydudun ahvâl-i husûsîyesine lâıykıyla vâkıf olanların verdikleri izâhâta göre Çakırcalı, daire-i şekâveti dahilinde bulunan karyelerdeki kadınlardan hiçbirine karşı asla isr-i ta'arruz göstermemiştir. Fakat bu da haydudun bir kurnazlığı, bir hilekârlığıdır. Namusa ta'arruz ve tecâvüzde bulunmayıp bu gibi tecâvüzâtı da men' edecek olur ise kendisini köylülere daha ziyâde sevdireceğini bildiğinden bu yolda bir meslek için eylemiştir. Rivâyete göre ma'iyetinde bulunan müntehab nişancılardan biri bir gün civardaki bir köyde genç bir dul kadını dağa kaldırmağa karar verir. Çakırcalı bu karardan haberdâr olunca katiyen müsâade edemeyeceğini söyler. Fakat haydudun bu kararı pek kat'î olduğundan bir aralık Çakırcalı uykuda iken gizlice çeteden ayrılıp köye doğru yollarır.

Meğer, uykuda zannettiği Çakırcalı yolun bir kenarında saklanmış imiş. Haydudun geldiğini görünce haykırmış:

-Dur orada... Nereye gidiyorsun?

-Köye...

-Orada ne yapacaksın?

-Biraz işim var...

-Olmaz... Geriye dön...

-Neden?

-Yasak... Olmaz...

Haydud geriye döner. Fakat ertesi gün arkadaşlarıyla konuşur iken:

-Çakıcı beni men' etti ama ben yine dinlemeyeceğim... Gidip o kadını dağa kaldıracam... Çakırcalı değil ya kim olur ise olsun sözünü dinleyemem...

Der. Bu söz çete re'isinin kulağına gider. Bir gün sonra serseri yine çeteden ayrılıp köye doğru gider iken Çakırcalı tekrar görür. Arkasından seslenir:

-Bana bak...

-Ne var?

-Köye gitmekten seni men' ediyorum.... Eğer sözümü dinlemeyip yine gider isen sağ kalamazsın...

-Ne olacak?

-Ne olacağını o zaman anlarsın...

Haydud yine söz dinlemez. Çakırcalı'nın bu sözlerine mukâbil istihzâ ile gülerek tekrar yürür iken şakî:

-Eğer bir adım daha atar isen kendini ölmüş bil... Diye haykırır. Diğer bu sözlere de ehemmiyet vermez. Tekrar yürür. Lakin bir adım bile atamaz. Arkadan gelen:

Bir Haydudun Kurşunu

Bunu orada zemin-i helâka serer. İşte Çakırcalı habisi kendisini köylülere bu sûrette ısıdırmıştır. Bunun tarafından kadınlara karşı hiçbir ta'arruz vukûa gelmeyeceğini bildikleri cihetle takîb müfrezelerinin nerelerde dolaştıklarını gizlice haber vermek veyâhûd ekmek vesâire göndermek sûretiyle muâvenette bulunurlar. Bundan nâşîdir ki Çakıcı her türlü habâset ve şekâveti icrâdan sonra istediği köyde ve istediği köylünün hânesinde kemâl-i emniyet veistirâhatle saklanabilmektedir. Çakırcalı habisinin ahvâl ve harekâtına dair türlü türlü rivâyetler vardır. Bir gün Çakırcalı yol kenarında ve yüksek bir mevki'de oturur iken ihtiyâr bir adamın bir katır üzerinde olduğu hâlde geldiğini görür. İhtiyârın pek meyûs ve mükedder bir hâlde olması haydudun nazar-ı dikkatini celb eder. İhtiyâr meyûs olmakla berâber zihnen de ziyâde meşgul olduğundan Çakırcalı'nın:

-Bana bak baba... Nereye gidiyorsun?

Diye seslenmesini işitemez. Çakırcalı ikinci defa daha yüksek bir sesle:

-Baba... Bana bak diyorum... Buraya gel...

Diye seslenince ihtiyâr durur, dönüp bakar. Çakırcalıyı görür ise de tanımaz.

Haydud der ki:

-Buraya gel dedim baba...

-(pek meyûsâne) Beni ne yapacaksın delikanlı? Bırak da yoluma gideyim...

-Konuşalım...

-Ben kendi derdimi düşünüyorum...

İhtiyâr bu cevabı vermekle berâber haydudun emrine itâatle yanına gelir, Çakırcalı der ki:

-Baba... Seni biraz kederli görüyorum.

-(şiddetle içini çekerek) Biraz değil pek çok... Ben kederli olmayayım da kim olsun... Aklım başımda yok...

-Neden? Ne var?

-Ne olacak? Bizim oğlanın düğünü var.... Bir haftaya kadar evlenecek... Fakat düğün masrafımız için on paramız bile yok... Ne yapacağız? Nereden bulacağız? Bir haftadır düşünüyorum... Bir erkek evlâttan başka da evlâdımız yok... Malım olsa satacağım... Fakat mal olarak altımdaki şu katırdan başka bir şey yok... “Lakin bu da fazla değil... Ekmek parasını ancak bu hayvanın sırtından çıkarıyorum...” Ne yapayım? Düşündüm... Satmaktan başka çâre yok... İşte şimdi şehre gidiyorum... Katırı satacağım. Bu hâlde bulunan benim gibi zavallı bir köylü meyûs olmaz mı? Benim yerimde sen olsan meyûs olmaz mısın?

Çakırcalı hemen kırmızı kuşağı arasından bir kese çeker ve derûnunden on lira çıkarıp verir:

-Al bunu... Haydi geriye dön! Köyüne git... Katırı satma...

İhtiyâr sevinerek paraları alıp geriye döner ise de kendisine bu parayı veren kim olduğunu anlayamaz... Biraz ilerledikten sonra hatırına gelir. Geriye dönerek seslenir:

-Sen kimsin?

-Sana ne? Artık işine git...

-Fakat anlamalıyım... Bana bu iyiliği edeni tanımalıyım...

-Çakırcalı Mehmet...

Haydud bu cevabı verdikten sonra yol kenarından kalkar, ormana dalıp gözden gâib olur.

Haydudun Serveti

Çakırcalı bu paraları nereden buluyor? Ticâret ve sanayi ne büyük bir ziyân verdiği böyle bir vilâyet ahalisi miyânındaki fakirlere, yine kendi menfaatine hizmet eylemek için bahşettiği paraları nerden tedârik ediyor? Bu haydudun para tedâriği için müteaddid menbaları vardır. Evvelâ, daire-i şekâveti dahilinde ne kadar büyük çiftlikler var ise kâffesinden tahsisât-ı seneviyye vardır. Bu tahsisât büyük küçük diğer birtakım çetelerin, hırsızların da oralara sokulmalarına mânî olmak için verilmektedir. Filhakîka Çakırcalı gibi meşhur bir haydudun daire-i nüfuzu dahilinde bulunan yerlere birtakım küçük çeteler, hırsızlar, serseriler, giremediklerinden bu gbi yerlerde sirkate, tecâvüze müteallik vak'a cereyân eylemez. Sâniyen: Kasaba ve şehirlerde sâkin meşhur zenginlerden kâffesi de mal ve canlarından emin olmak için Çakırcalı'ya ayrıca ve gizlice para verirler. Haydud, böyle yitip tükenmez bir menba vâridât bulduktan mâadâ ara sıra ötede beride dağa kaldırıldığı zenginlerden de binlerce liralara almaktadır.

Çakırcalı Mehmet her zaman, her yerde şiddetle takîb edilmekte olduğundan uzaktan gördüğü bir jandarma, bir polis üzerine ateş etmeden geçemez. Hele asker miyânında Arnavut bulunduğunu haber alır ise behemehâl vurmak ister. Bunların nişancılıkta mâhir olduklarını bildiği cihetle kendisi için bir düşman olmak üzere telef eylemektedir. Bir aralık bunlar tarafından şiddetle tazyîk edilmiş olması da Çakırcalı'nın Arnavutlar hakkındaki husûmiyetini tezyîd eylemiştir. Çakırcalı'nın husûmiyetini tezyîd eden vak'a şudur: Bir aralık yanında otuz kadar avenesi olduğu hâlde "Tire" şehrine girmiş idi. Burada erbâb-ı servetten olan bir şahsı dağa kaldırmağı öteden beri tasavvur eylemekte imiş. Gece yarısı ma'iyetindeki adamlarıyla berâber bu şahsın hânesine girip yatağından kaldırır ve dağa kaldırılacağını ihtâr eyler ise de vukû bulan ricâ ve niyâzı üzerine:

-Öyle ise kasanı aç... Ne kadar paran var ise vereceksin... Der. Adamcağız son derecelerde havf ve dehşete düşer olur. Kasasını açar. Kasada:

Üç Bin Beş Yüz Lira

Var imiş, Çakıcı üç bin lirayı alıp beş yüz lirayı bırakır.

-Mâba'dı var-

3. 5. 5. 3. İmzasız / Meşhur Haydudlardan / Çakırcalı Mehmet

-Geçen nüshadan mâba'd-

Çakırcalı bu yaraları aldıktan sonra Ödemiş civarındaki ormana çekilmiş idi. Fakat bir müddet sonra arkadan gelen takîb-i müfrezesi haydudu pek ziyâde sıkıştırdığı gibi ezcümle bu müfrezeyi teşkil eden asker miyânındaki Arnavutların nişancılıktaki mahâretiyle Çakırcalı'nın avenesinden birkaçı helâk olmuş idi. İşte haydud o günden beri en ziyâde Arnavutlara karşı bir isr-i tevahhuş göstermektedir.

(Bu makâlenin mütercimi Çakırcalı'nın Ödemiş dalarında ikâ eylediği vakâyi-yi cinâiyyeden bazıları ve erbâb-ı servetten kimleri ne sûrette dağa kaldırıp bunlardan ne kadar fidye-i necât aldığını ve Nikolaki nâmındaki bir Rumdan binlerce lirayı ne vechle çektiğini mufassalan nakl ü hikâye edildikten sonra Aydın Vali esbâkı

Kamil Paşa zamanında İzmir’de sâkin İngiltere tab’asından ve vilâyetin en ma’rûf zenginlerinden Mösyö Vitel’in bu haydud ile mülâkâta ne sûrette sevk edildiğini ve mülâkâtın nerede ve nasıl vukûa geldiğini de ber-vech-i âtî nakl u hikâye eylemektedir.) Çakırcalı’yı istimâne davet için vukû bulan bu mülâkât Kamil Paşa’nın arzusu üzerine vukûa gelmiş idi.

Mösyö Vitel’in Mülâkâtı

1903 senesi sonbaharına doğru idi ki Mösyö Vitel İzmir’den hareket eylemiş idi. Çakırcalı’nın dolaşmakta olduğu taraflara vâsıl olunca kendisiyle görüşmek istediğini hayduda bilvâsita gönderdi ise de o esnâlarda Kamalı da Çakırcalı’yı telef eylemek için avenesiyle berâber dolaşmakta olduğundan haydud birkâç gün kadar meydâna çıkamayacağı haberini göndermiş idi.

Aradan iki gün geçtikten sonra Mösyö Vitel bir haber daha gönderir. Buna mukâbil Çakıcı’da, eğer Bozdağ’ı üzerindeki Kef Köyü’ne gidecek olur ise kendisini görebileceğini haber verir. Mösyö Vitel oraya gider. Fakat iki gün kadar dağlarda dolaştıktan sonra tesâdüf ettiği bir çoban:

-Ben de seni arıyor idim... Çakırcalı’nın bulunduğu yere seni götüreyim. Diyerek haydud tarafından rehberliğe gönderilmiş olduğunu anlatır. Beş altı saat kadar mütemâdiyen gittikten sonra orman kenarında bir kulübeye girerler.

Çakırcalı da ma’iyetindeki beş kişi ile bu kulübede oturmakta ve haydudlar tepeden tırnağa kadar müsellah olup kahve içmekte imişler. Selâm-ı teâtîsinden sonra Mösyö Vitel’e yer gösterip kahve ve sigara ikrâm ederler. Bâdehu Çakırcalı der ki:

-Siz buraya benimle görüşmeğe geldiniz öyle mi?

-Evet...

-O hâlde diğer odaya gidelim de orada konuşalım... Kulübenin arka tarafında bir küçük oda var imiş. Çakırcalı bu odanın kapısını açıp Mösyö Vitel ile içeriye girerler. Burada iki ağaç parçası üzerine oturduktan sonra Mösyö Vitel der ki:

-Ben buraya Vali'nin arzusu üzerine geldim. İstanbul'dan bir emir geldi. Eğer arz-ı dehâlet eylemez isek zevcen ile familyan efrâdından kâffesi adalardan birine teb'id edileceklerdir. Lakin Vali bunu istemiyor. Şekâvete devam eylemekten ise arz-ı dehâlet ederek familyandan ayrılmayı tavsiye ediyor. Seni affedecekler...

Çakırcalı bir müddet düşündükten sonra şu cevabı verir:

-Ben zaten ne zevceyi ne de familyam efrâdından diğerlerini gördüğüm yok... Hiçbirini görmüyorum... O hâlde zevceyi Ödemiş'de bulunmasıyla adalardan birinde bulunması bence mesâvîdir. Mösyö Vitel arz-ı dehâlet eylemesi ricâsında devam eder. Nihâyet Çakıcı der ki:

-Pekâlâ. Kabul edeyim. Lakin şu şartlar ile: evvelâ bu civarda beni takîb için gönderilmiş ne kadar müfrezeler var ise kâffesini hükûmet geriye çekmelidir. Zirâ benim Kamalı ile görülecek hesabım vardır. Bunun cezâsını vermeliyim. Bununla hesabımızı görmeliyiz. Sâniyen hükûmet beni bu taraflara kır serdârı nasb ve tayîn eylememelidir. Bana bir maaş tahsis etmelidir. Eğer böyle yapar ise ben de bu taraflarda bir haydud bile dolaşamayacağını temîn ederim. Mösyö Vitel avdet ederek Çakırcalı'nın maksadını Vali'ye anlatır. Vali de şerâiti kabul ederek Ödemiş taraflarındaki müfrezeleri geriye çekmek üzere iken Çakırcalı'nın kâin pederini, kâin vâlidesini, kâin birâder ve hemşîresini bir gece katl eyledikten sonra bir semt-i meçhûle doğru firâr eylediği haberi İzmir'e vâsıl olur. Bu cinayetin sebebi de şu imiş: Çakırcalı'nın kâin birâderi Mahmud, Kamalı çetesine dahil olmak istemiş. Çakırcalı, böyle bir halt etmemesini, kendisine rakib olan bir adamın çetesine dahil olmamasını ihtâr eylediği hâlde Mahmud yine kabul etmeyip Kamalı ile iştirâk eder. Nihâyet bir gün Çakırcalı ile Kamalı çetesi arasında bir müsâdeme vukûa gelir. Bu müsâdemede Çakırcalı bir kurşunda Mahmud'u telef eder.

Bu vak'a üzerine Mahmud'un babası, yani Çakırcalı'nın kâin pederi intikâm hevesine düşer. Çakırcalı'nın zevcesini görmek için köye indiği zaman kendi hânesinde saklanarak bunu itlâf eylemesini Kamalı'ya haber gönderir. Bu haberi gönderen adamın hânesi, damadının yani Çakırcalı'nın hânesine muttasıl olduğundan ele avuca sığmayanbu haydudun pencereden endâht edilecek bir kurşun ile yere serilmesi mümkün

olduğuna Kamalı da kesb-i kanâat ederek bir gece avenesiyle berâber gizlice köye gelir ve Çakırcalı'nın kâin pederinin hânesine girerler.

Çakırcalı o gece gelmez. Ertesi gece hânesine gelir ise de sabaha karşı çıkıp gideceği sırada kâin pederinin hânesinden ateş edildiğini görünce kendisini telef etmek için bir plan kurulduğunu anlar. Nasılsa bir tarafa saklanıp vurulmaz. Fakat bu vak'a üzerine kâin pederiyle ailesi efrâdından ahz-ı sârda kendisini haklı gören şakî, aradan epeyce bir müddet geçtikten sonra bir gece rüfekâsıyla berâber gizlice köye gelerek kâin pederinin hânesine girer ve cümlesini bıçaktan geçirdikten sonra tekrar dağa çekilir. Bu vak'a İzmir'e aks eylediği zaman herkes Vali'nin ne gibi bir tedbir-i ittihâz eyleyeceğine muntazır bulunuyor idiler. Vâkıâ şu cinayet üzerine Çakırcalı'nın affi biraz müşkül gibi görünmüş ise de Vali bu meselede Çakırcalı'yı haklı göremez ise de bir dereceye kadar mâzur görür. Kâin pederinin irtikâb eylediği böyle bir desîseye mukâbil Çakırcalı gibi bir haydudun ancak bu yolda bir muâmelede bulunabileceği beyânıyla bunu affeyledi ve evvelki şerâit dahilinde olarak istimânını kabul etti. Çakıcı kır serdârı nasb ve tayîn edildi. Haydud affeyleyerek kır serdârı tayîn eyledikten sonra Aydın vilâyeti dahilindeki şekâvet hayliden hayliye azaldı. Artık hiçbir tarafta ne hayvan sirkati, ne de dağa adam kaldırmak gibi vak'alar işitilmiyor idi. Bir aralık Kamalı çetesi de kır serdârı tarafından ihâta edilerek telef edildiler. İşte bu müsâdeme esnâsında bu çeteden yalnız bir neferi nasılsa fûrce-yâb firâr olarak Nazilli tarafında bir çete teşkiliyle icrâ-yı şekâvete başlamış idi. Bir aralık bu haydud da affederek kır serdârlığına tayîn edildi. Meğer bu da Çakırcalı'dan intikâm tasavvurunda imiş. Bir aralık buna tesâdüf ederek aralarında bir münâzaa zuhûr eder. Bu münâzaa esnâsında Çakırcalı kendisine ta'arruz edildiğini görünce, her neden ise kır serdârlığını terk ederek yine Ödemiş taraflarına çekilmiş ve bir müddet sonra tekrar şekâvete sülûk eylemiş idik. İşte el'an vadi-i şekâvette bulunuyor ve gözü de ilânihâye şekâvette bulunduğunu isbât ediyor.

-İntihâ-

3. 5. 6. Abdülgânî Seniyy [YURTMAN] / Câmi-ül Ezdâd Bir İklim

Serlevhaya bakıp da:

-Acaba ne gibi ezdâd?

Diye düşünüp duracaksınız. Fakat sizi çok merak içinde tutmayacağım; çünkü yazacağım şey, bilmece değil, hakikatte mevcut, vâki bir hâldir. Buna ülfet etmemiş olanlarca cidden bilmece olacak derecede garip telakkî olundu.

Benim bahsedeceğim iklim, Yemen hıttâ-yı cesimesinin cibâl kısmını teşkîl eden iklimdir. Bunun ahvâl ve tesirât-ı tabiîyyesinden geçenki makâlemde muhtasırca bahsetmiştim. Burada da bu iklimin tesirâtından değil, mahsûlâtından izâhatte bulunacağım: Evvelce dediğim gibi, buraya mart ibtidâlarında gelmiştim. Tuttuğum hânenin vâsi bir bahçesi var, devenin -kuyunun umk-ı imtidâdında- hareket edeceği bir yol üzerinde çektiği meşin bir kuğu ile, kuyunun önündeki havuza döktüğü su ile her gün irvâ olunuyor. Bahçe-i murabbâ ve müstetîl şeklinde kısımlara taksim olunmuş; bunların birkaçında yonca, birkaçında kabak, birkaçına patlıcan, bamya, domates, fasulye ve ilh... Ekilmiş. Hânenin iç kapısı önündeki çardağa sarmamış bir de asma var. Dikkat ettim; yaprakları körpe körpe açılmış, oldukça büyümüş, âdetâ dolmalık olmuş.... İmrendim, hemen toplattım, yalancı, sahihci dolma yaptırdım. Martın ilk haftasında asma yaprağı dolması! Bahçedeki ağaçlara bir göz gezdirirdim: Zerdâli, erik, nar, şeftali... Birinciler, ikinciler henüz yeşil meyveler ile yüklü... Üçüncülerle dördüncüler çiçeklerini açmışlar... Bamya, patlıcandan eser yok ama kabak, fasulye, bakla mebzûlen satılıyor; domates kezâ... Nisan ayında hıyar, patlıcan bizi karşılardı; Öte taraftan zerdâli de başladı. Erik de yanı başında yetişti. Bunlarla bir iki hafta geçmedi, bamya da göründü, domates âdetâ kızarmış bir şekil aldı. Bir gün çarşıdan geçerken âlâ, kokulu ağaç kavunları yığınlarını gördüm; Limonun da hem tatlısı, hem ekşisi görünüyordu. Bir iki hafta daha geçirdik, dikenlerde karpuz görünmeye başladı; fakat düşününüz ki mayıs ibtidâlarındayız.

-Vay karpuz da çıkmış! Demeye kalmadı, bir de ne göreyim: Üzüm küfeleri! Dikkatle baktım, ufacık ufacık taneler; olmamış koruk zannetmek istedim; lakin taneler beni tekzîb etti; zirâ nîm şeffâf levniyle, latif-i tamıyla iştiyhâyı celeb ü tahrîk ediyordu. Tattım; bizim İzmir'in çekirdeksiz cinsinden değil mi?! Bu cins üzüm pek hoşuma gitti;

hemen yemeğe başladım; hâlâ da yiyorum; lakin bir hafta, on gün evvelisine gelinceye kadar bunu yememiştin; ondan sonra yine çekirdeksiz, fakat uzunca bir cinsi türedi; şimdi hüküm-fermâ olan o.

Geçenlerde San'a'ya bir buçuk saat buudunda (El-ravza) karyesine gitmiştik; burası etrafının açıklığı, havadârlığı sebebiyle San'a kibâr halkının sayfiyesidir; İstanbul'a nisbetle yakacak gibi. Orada davetli olduğumuz zâtın geniş bir bahçesine girdik... Neler gördüm, neler gördüm?! Siz hiç kestane ağacının yanı başında demirhindi ağacının da tehziz-i ağsân edeceğini hatıra getirir miydiniz! İşte orada ben bunu gözümle gördüm. O bahçede -hep asma hâlinde- âlâ, ayrı taneli çavuş üzümleri de yetişmiş idi; bol bol yedik.

Nefis çilek de yetiştirdiğini, fakat bakılamadığından kuruyup gittiğini bahçe sâhibi söyledi, diğerleri de teyîd etti. Bitti mi ya? Ya üzümün, çileğin, kestanenin yanında -sarf-ı bilâd hârrede mahsûl veren- diken incirine ne dersiniz? Bir buçuk aydan beri onun da meyvesini yiyoruz. Çarşıda armut, ayva, elma da çehre-nümâ oldu; fakat buranın ne armudunu, ne elmasını beğenmedim; ayvası zararsız... Üç haftadan beri piyasaya düşen şeftali fenâ değil... Sulu, kokulu, renkli, taneli... Karpuz çıktı demiştim; lakin kavunu göremedim; severdim; o yetişmiyormuş.

Mayısın on birinci günü yeni bir eve taşınmışım. Bunun da geniş bir bahçesi var; ev sâhibi bunda boydan boya patates ekmiş; mayıs nihâyetlerine doğru bunları toplattı; haylice de mahsûl aldı. Beş on gün geçmedi; bahçenin toprağını tathir ettirdi; yeniden patates ektirdi; ne dersiniz şimdi bahçeyi yemyeşil bir hâle koydu; yakında ikinci mahsûlü alacak:... Hemen bir aya yakın var ki nar da çarşıda göründü. Yine geçenlerde San'a'ya bir buçuk mesâfede (Haddah) köyüne gitmiştik; Yemen'de ilk defa olarak bu köyde mâ-cârî gördüm; ilk defa sık ağaçlık gördüm. Bu su, bir değirmen çeviriyor. Ağaçlarda sık sık dikilmiş olduğu için görenleri kavak ağacı zannettirecek bir hâlde binlerle sayılan ceviz ağaçları... Zavallı ağaçlar... Tabî'atın müsâadesi dairesinde neşv ü nemâ edemiyorlar ki! Köyün muhtarına dedim ki:

-Ayol, niçin bu ağaçları böyle sık sık dikiyorsunuz? Bunda mahsûl nokta-ı nazarından ne kadar gâib ettiğinizi bilseniz! Bak şu uzaktaki yalnız ağaca ne kadar büyümüş, dal, budak salıvermiş!

-Bilirim efendim, fakat ne çâre ki bu ağaçların her birinin ayrı sâhibi var... Kimi irzâ edebilirsin!

-Ağaçların aralarını ayırsınlar, bir ağaçta ortaklaşmasınlar!

-Razı olmazlar. Orada -temmuz içinde- bol bol taze ceviz yedik. Ya lahanaya, pırasaya ne dersiniz? Nisandan beri hâlâ devam ediyor dersem şaşmaz mısınız? Nisanda, mayısta, haziranda lahana! İlk geldiğimden hazirana kadar enginar da devam etmişti. İncir de iki ay evvel -haziranda- yetişmişti; lakin cinsini beğenmedim. Bizim taraflarda çıkmayan, ikisi bir arada yetişmeyen mahsûlâtı aynı zaman ve mekânda birleştiren şu iklime “Câmi-ül ezdâd” vasfı doğru olmaz mı?

-San’a: 22 Ağustos 325-

3. 5. 7. Bedii Nuri / Ferrer’in İdâmı Münâsebetiyle / Sosyalizm Tarihi

Elyevm en müterakkî ve mütemeddin akvâm arasında servet-i umûmîyyenin inkısâm ve tevziği başlıca iki esâsa, iki vâsitaya ibtinâen husûle gelmektedir: Muayyen ve kat’î kavânine tâbi olan birinci vâsita servet müstahsilleri beyinde mün’akid olan mukâvelâtın heyet-i mecmûâsından, hakk-ı ihtiyâr ve idâreye müstenid olan ikinci vâsitada hakk-ı temellük ve tasarrufun bir netice-i tabiyyesi olan birtakım hukukun serbesti cereyân ve in’ikâdından ibârettir. Bir servet-i müstahsalda sermaye sâhibiyle amele ve işçinin ahz edecekleri hisse; şerâiti kavânin-i muayyeneye göre mütebeddil mukâvelenâmelere ve terâzî-yi tarafeyne binâen tayîn eder. Diğer taraftan herkes mutasarrıf veya mâlik olduğu bir serveti istediği sûretle istimâl ve mübâleye ve istediği gibi âhirine hibeye ve bâde’l-vefât vasiyet tarikiyle bahş u îtâ hakkına mâliktir. İşte servet-i umûmîyye bu iki esâsın tesiri tahtında cemiyet-i beşeriyyenin efrâdı miyânında inkısâm ediyor. Bütün efâl ve muâmelât-ı beşeriyyenin adâlet-i mutallakaya muvâfık olamaması, kavânin-i tabiyye ve iktisâdiyyenin -bazı mevânî haylûletle- yolunda

cereyân edememesi inkisâm servet ve tevzî-yi refâh-ı beşer husûsunda da bazı mütâlaât ve itirâzât serd ve ityânı müstelzim olması tabîî idi. İşte bu mütâlaât neticesinde tahaddüs eden mesâil-i içtimâîyye sosyalizmi teşkîl etmiştir. Filhakîka inkisâm-ı servetin bu tarz-ı hazırı, netice olarak, müstahsîllerin iki rûkn-i mühimmi (yani amele ve sâhib-i sermaye) arasındaki fark ve tefâvütü birbirinden haylice teb'id etmiştir: Müstahsîllerin bir kısmı pek zengin olduğu hâlde kısm-ı diğeri son derece fakirdir; hatta bu fakirlerin kısm-ı ekserîsi sefâletten son derekesinde imrâr-ı hayat sefile ediyor. İstihsâl-i servetten maksad-ı gâye bir insanın ihtiyacâtını tedârik ve temîn edebilmesinden ibâret olduğu hâlde bir serveti husûle getiren efrâddan birisi vesâit-i teayyüşünün mahdûdiyetinden dolayı pek dar bir maîşet imrâr ediyor; bu, fakirdir. Bununla berâber bu zavallı müstahsîllerin kısm-ı küllîsi muhâfaza-ı hayata, sedremege³⁴ medâr olacak vâsıta-i maîşetinden mahrûmdur sefildir. Fakr u sefâlet, işte heyet-i içtimâîyye-i hazırayı tehdid eden iki beliyeye-i içtimâîyye! Fenâsı şu ki fakirler, kazazede, ma'lûl, ihtiyâr olmak veya sekte ve tatile giriftâr bulunmak hâlinde birdenbire beliyenin en fenâsına, sefâlete düşmeğe mahkûmdur. İşte bu sefâlet müsteavlî, umûmî bir şekil alınca o cemiyet-i beşeriyye kansızlık, gayretsizlik gibi kuvvâ-yı maddîyye ve ma'nevîyyeyi tahrîb eden umûmî bir hâl marzıye giriftâr oluyor; cemiyet-i beşeriyye-i hazıranın bu iki hastalığına “Sefâlet-i umûmîyye” tesmiye olunur: İşte cemiyeti bu maraz-ı sârinden kurtarmak için ittihâz edilecek tedâbirin keşf ü taharîsi sosyalistlerin esâs müddeâyâtı teşkîl eder. Bunlar diyorlar ki: Vukûât ve hâdisât-ı içtimâîyye heyet-i içtimâîyye miyânında mazhar-ı müsâide ve refâh olanların hâl-i refâh ve istirâhatı ile mukâyese ve tekâbül ettirilince daha câlib nazar-ı dikkat bir şekil ahz eder. Meselâ İngiltere’de serveti mümtâz bir sınıf mahsûs yedinde terâkümüne müsâit olan kavânin sâyesinde (1) pek cesim servetler yed u ahadda toplanmıştır:

[(1) İngiltere’de cârî ve servetin ekber u evlâda intikâlini mutezammın olan hukuk nahsiyetine istinâden pederden intikâl eden servete sa’y-ı zâtiden müstahsîl servette inzimâm ettiğinden İngiltere’de zenginliklerin adedi binnisbe çoktur.]

³⁴ Kaşgarlı Mahmud, Dîvânü Lugât’it-Türk, (Ankara: TDK Yay., 2020), 812.

İki yüz ellışer milyon franklık bir servet-i azimeye mâlik olan birkaç Lord'un yanı başında otuz veya yirmi beş milyonluk servete mâlik olanlar nâdir olmadığı gibi tutulan istatistik cetveline nazaran altı milyondan fazla servete mâlik olan milyonerlerin mecmû-ı serveti otuz milyarı tecâvüz eder. Diğer taraftan altı milyona karib olan Londra sekenesi miyânında iki yüz bini mütecâviz kuru ekmeğe muhtaç dilencinin vücudu tahakkuk ediyor.

Yalnız bir gün sokaklarda serseri, bir hâlde imrâr-ı vakit etmiş olarak sekiz yüz on sekiz kişi bulunmuştur! Kavâninin daha âdil olduğu memleketlerde fark ve tefâvüt yoktur müthiş olmamakla berâber netice, gariptir, yine şâyân-ı ibret bir sûrette müessirdir: Meselâ Fransa'da cesim servetler daha az ve binâenaleyh orta hâllilerin adedi binnisbe ziyâde ise de sektenin yirmi beşte bir dilenci isâbet ediyor! İşte sosyalistlerin fikrinde bu ahvâl-in heyet-i mecmuâsı büyük bir haksızlıktır ve bunun devamına müsâade etmekle cemiyet vazifesini ifâda müsâmaha ediyor. Bu fikr-i umûmî bir nazar ile muhâkeme ve tedkîk elonacak olursa "Heyet-i içtimâîyyenin vazifesi çalışmakla istihsâl-i maîşet edebilmek vesâtini herkese temîn etmekten ibârettir; ve cemiyet çocuk ile hasta ve ihtiyârı işten muâf addedilmelidir" noktasına münce olur. Daha şümûllü bir nazar ile ihâta olunmak istenilirse hükûmetin vazifesi içtimâî müsâvâtsızlıkların tekevvün ve devamına müsâade etmemektedir. Bu kabil telehhüfler ezhân-ı nâsta pek pek kolaylıkla mâkûs bulur: Düçâr-ı sefâlet ve ıstırâb olanlar cemiyet-i beşeriyyeden şikâyet ettikleri gibi hemcinslerine karşı hâiz oldukları hukuku vadi-i tefride isâl ederler ve böylelikle esâsen kendi kusur ve kabâhatlerinden bizzat mesûl veyâhûd halkın bunlara verdiği mevâhib-i tabiîyyenin mahdûdiyetinden dolayı semere-i mesâîlerini hakkıyla tenemmîyeden mahrûm oldukları hâlde bütün kabâhati teşkîlât-ı içtimâîyyenin fenâlığına atfederek kendilerini bu fenâlığın kurbânı addederler. Diğer taraftan nazariyâta müstenid fikirler besleyen nazariyât şînâslar bu nazariyelerinin kuvvet ve ehemmiyetine pek çok istinâd ederler; tarihin ve tecâribin emsile-i kat'îyyesini nisyân, kavânin-i tabiîyyeyi, -tabî'at-ı eşyada mündemic olan bu kuvveti-ihmâl ederek vâzı-ı kânunun bir cemiyetin seyr u hareketini istediği gibi tanzîm ve idâre eyleyebileceğini tahayyül ederler; serbesti usulûnün tevliid ettiği bazı netâyici fenâ

görerek teşkilât-ı içtimâîyye-i hazırayı birtakım kavâid-i cedîdeye binâ etmek isterler. İşte cemiyet-i beşeriye miyânında müşâhid olan bu haksızlıkları, fenâlıkları men' ve izâle için birçok nazariyât irâd olunmuştur ki bunların hepsi kendisini mahsûs bir meslek veya bir nazariye der-miyân ettiği hâlde hep birden sosyalizm nâm-ı umûmîsi ve ahvâl-i iktisâdiyyede usûl-ı serbestinin muvâfık hakk u adl olmadığı maksad-ı esâsîsi tahtında içtimâ ve ittihâd ederler.

Sosyalizm fikrinin tarih-i hudûs ve neşâtı -bu fikirlerin zuhûru pek eski değildir. Vâkıâ her devirde cemiyet-i beşeriyyenin kendi arzu ve hülyâlarına göre tensik ve teşkilini tasavvur eden hayalperestler zuhûr etmiştir. Eflatun “Cumhuriyet” nâm-ı isrinde iştirâk emvâl-i esâsına müstebid bir tarz-ı idâre tasavvur ve tahayyül ettiği gibi bu fikir Caron Weston’un feodalite usûl-ı idâresinden sonra Thomas Moro’sun “Ütopya Adası” nâm-ı eserindeki tasavvurât hayaliyyesinde ve İtalyalı Campenella’nın Civitas Solis eserinde tekrar etmiş, Fenelon bile hayalî bir cemiyet-i beşeriyye tasvîr ve tarif ve münferid fikr u hülyâları mahsûlünden başka bir şey değil idi.

Bu fikir ancak cemiyet-i beşeriyye miyânında bunu tevliid edecek esbâb u hâdisât-ı şiddetle mahsûs olduğu zaman zuhûr edebildi. Onun için o kadar efkâr-ı cedîdeye mehd zuhûr ve tecellî olan XVIII. asırda bile nazar-ı dikkati celb edebilecek bir sosyalizm nazariyesi ileri sürülmedi. Rousseau ve bunun mukalledleri hakk-ı tasarrufa ve “Diğerinin zararına olarak vücut bulan bazı imtiyâzât-ı mahsûsaya ta’arruz ederek” bazı kimselerin daha zengin, daha muazzez, daha kavî olmasından şikâyet ve güyâ mahv u zâil olan “Altın Devri”nin ufûlünden mütehassıl bir hiss-i teessürle insanlar arasına “Hâlet-i Tabiîyye”nin avdeti temennîsini izhâr eylemişler idi. Fakat bunların pek mübhem olan hülyârından hiçbir umûmî plan keşf istihrâcı mümkün değil idi. İnkılâb-ı kebir bile sosyalistlik tesir edenden âzâde kaldı; Vâkıâ konvansiyon idâresi esnâsında sosyalizm teşkilâtı hakkında umûmî bir fikir sâhibi olmamakla berâber bazı sosyalizm esâslarını kabul eden Saint Just, ve bir dereceye kadar Robespierre ve Montaigne gibi birtakım kimseler görülmüştür: Bunların teklifiyle kabul olunan sekiz vantun tarihli emirname “Selâmet-i Umûmîyye komitesini” bazı kimselerin zarar ve ziyânlarını diğerlerinin emvâl u emlâkıyla vesâitini tehyie ve ihzâr ettirmek üzere bir lâyiha kaleme

almağa me'mûr etmiş idi. Fakat bu tedâbir yine münferid ve tesirsiz kalmış ve konvansiyon sosyalistliğe doğru bir meyil-i ziddi husûle getirememiştir. İlk sosyalizm harekât-ı inkılâbiyyesi direktör idâresi zamanında, “Babeuf”un idâre-i aleyhine ihtilâl ikâ ettiği sırada zuhûr etmiştir.

4671’da tevellüd eden Babeuf ol vakte kadar hâiz ehemmiyet ve iştihâr değil iken müsâvât-ı mutallikenin vâiz u nâşiri saffetle ortaya çıkarak iştirâk emvâl-i esâsına müstenid bir cumhuriyet tesisini tasavvur etmesi kendisini birdenbire üç iştihâre irtikâ ettirdi. Diyordu ki: Tabî’at; lezâiz ve nimetlerinde müstefid olmak husûsunda bütün efrâd-ı beşere mesâvî bir hak vermiş olduğundan cemiyet-i beşeriyyenin vazifesi zayıfları ve âcizleri kavîlere ve müteaddîlere karşı himâyeden ibâret olmamalıdır. Binâenaleyh cemiyet-i beşeriyyenin heyet-i umûmîyyesi (yani hükûmet) arzın sâhib-i münferidi sıfatıyla teşekkül ederek sa’y ve ameli bir vazife-i umûmîyye add, yani hükûmete karşı mecburî’ül-icrâ vezâf-i umûmîyye miyânına idhâl etmemelidir. Bir vatan evlâdı birbirine tamamen müsâvî bir miktar işi ve vezâifi icrâ ile mükellef birtakım sunufa taksim edilerek, mahsûl u mesâiye idâre etmeli ve beyne’l-efrâd taksim-i mahsûl vazifesi hükkâmve me’mûrine muhavvel olmalıdır. Hatta ilim ve mâlûmât bile herkes için yalnız okumağa, yazmağa, ve hesaba hasr ve tehdid edilmelidir. Zirâ amelimin temdidî müsâvât-ı içtimâiyye için yegâne bir menba temînât teşkil eder. Babeuf bu mesleğini mevki’-i tatbîke koymak için bilfiil emr-i idâreye ve hükûmete vaz’-ı yed etmek üzere isyân ve bu bâbda bir ittifâk mühim teşkil etti ise de tevkîf ve idâma mahkûm edilmesi üzerine hâkim huzurunda kendi kendisini katl etmiştir. Nazariyesi “Babuvizm” nâmıyla ma’rûftur.

“Mâba’dı gelecek nüshada”

3. 5. 7. 1. Bedii Nuri / Ferrer’in İdâmı Münâsebetiyle / Sosyalizm Tarihi

- Geçen nüshadan mâba’d-

Hemen aynı zamanda İngiltere’de “Robert Owen” isminde zeki ve iyi yürekli bir adam, mâlik olduğu büyük bir fabrika amelesinin ahvâl-i ma’nevîyelerini ıslâh husûsunu kendisine bir vazife addetmiş, ve “Herkesi karşı müsâadekârâne ve mâdeletkârâne davranmak ve herkesi hareketinde vâsi bir mikyâsta harita mazhar

eylemek sûretiyle ittihâz ettiği kat’î bir “hüsn-i niyet” sâyesinde bu teşebbüsünde muvaffak olmuş idi. İskoçya’da kâin Lanark şehrinde müesses bu dârüssinâa büyük bir muvaffakiyete mazhar oldu, seyyâhlar burasını kemâl-i hayret ve takdir ile ziyâret ediyor, hükümdârların ziyâreti matbûâtın umûmî alkışları, parlamentonun takdirleri birbirini takîb ediliyor idi. Bu muvaffakiyet Owen’e fikir ve teşebbüsünü tâmim fikrini ilkâ etti ve neticede kânunsuz me’mûrin ve silsile-i merâtibi gayr-ı muhtevî bir cemiyet tasvîrini ileri sürdü. Diyor idi ki: “İnsan birtakım kavânin-i mâinenin ve esbâb u müessirâtın taht-ı tesirinde bulunduğundan ne iyilik, ne fenâlık mevcut değildir. Vukûa gelen her şey bir iyilik veya fenâlık değil, belki zamanın ve vakûâtın icâbât-ı tabiyyesi neticesidir. Binâenaleyh mesûliyet de yoktur. Cemiyet, hiçbir şey, ne din ne aile, ne hakk-ı tasarruf tanımamalıdır. Cemiyet-i müşâreket emvâli tervic etsin, fakat öyle müşâreket ki hiçbir nev’ kuyûd u tensikâta tâbi olmasın; herkes istediğini alsın, istediği gibi çalışsın, umûmun hüsn veya kubuh teveccühü bu bâbda en kavî ve kâfi bir müessir teşkîl eder.” Bu garip meslek, bittabî nihâyete adem-i muvaffakiyetle neticelenen iki hareket isyâniyyeye vücut verdiği gibi, müellefini ve hempâlarını dahi bin cildi mütecâviz isr-i telifine sevk etmiştir. Bu teşebbüsün mebâdisindeki muvaffakiyet olmasa idi bu faziyye asla kâle bile alınmaz idi. Fransa’da birinci imparatorluk sosyalizmin terakkîyâtına mânî oldu ise de zikr olunan ilk tecrübelerin, her ne kadar biraz kaba ve esâssız idiyse de, bıraktığım tohumların imparatorluğu takîb eden fâsıla-yı saltanat sırasında filizlenmesi tabî idi. O sırada cûş u hurûş hâlinde bulunan efkâr ve cesaret sosyalistin esâsını kabule pek meyyâl idi: İlk evvel “Saint Simonism” daha sonra da 1830 senesine doğru “Fourierism” nâmıyla ileri sürülen iki nazariye rağbet-i âmmeye mazhar oldu. Saint Simon’un hülâsa-yı efkârını tayîn pek güçtür. Çünkü bu efkâr ve nazariyât bir kere muhtelif ve mütferrik eserlerde kalmış idi, sonra da bunlar pek çok ve bazen birbirine muhâlif idi. Mamefih hayatının kısm-ı âzamında “Herkes kendi iktidâr ve liyâkati, herkese kendi fiil ve isri” kavli ile hülâsa olunan fikrini tahakkuk ettirecek bir usûl-ı taharrîsi ile meşgul olmuştur. Bunun fikrince inkılâb-ı kebir menfî bir isirden başka bir şey hâsıl etmemiş, tahrib etmiştir; teşkîlât-ı içtimâiyyeyi yeniden vücuda getirmek elzemdir. Çünkü serbesti bir hedef ve gâye değildir. Serbest kalmak için insan

iştirâk etmez, cemiyet teşkîl eylemez, yoksa serbest kalmaz için münferid bir hâlde yaşamak daha evlâdır. İşte bu nokta-ı nazardan cemiyet-i beşeriyyenin hedef ve gâyesini taharrî ederek bunu “Hayata nâfi olan eşyanın istihsâli” yolunda tarif etmiştir. Binâenaleyh herkes kendisini “Bir işçi kumpanyasında icrâ-yı ameli” taahhüd ve mukâvele etmiş addetmeli, herkesin mesâî ve îmalini hüsn-ı idâre husûsu da cemiyete âit olmalıdır. Bunun için de üç kamara ile tedvir-i umur eden bir parlamento tavsiye ediyor: İhtirâiyât kamarası ki teşebbüs edilecek işleri keşf u teklif vazifesiyle mükellef mühendis ve san’atkârlardan mürekkeb olacaktır; tedkîk kamarası ki birinci kamaranın teklifâtını tedkîk ve müzâkere edecek âlemlerden teşekkül edecektir; nihâyet san’atkârların en zenginlerinden müntehab olan icrâat kamarası kânuniyet kesb eden ve mesâîyi sevk ve idâre eyleyecektir. Ömrünün nihâyetine doğru Saint Simon fikir ve mesleğini cihet-i dinniyeye sevk ve tahvil etmiş ve bu fikr-i âhir kendi nâmına mensûb mektebin esâsını teşkîl etmiştir. Yazmış olduğu bir çok “Krala hitaben mektuplar” da Saint Simon bu fikirlerinin şimdiye kadar kilise tarafından tağyir ve tahrîf olunan hristiyanlık esâslarının bir neticesi olduğunu beyânla berâber kralı umur idâre-i hükûmeti muhârib ve rahibler yedinden alarak san’atkârlara ve âlemlere tevdî etmeğe davet ediyor idi.

Saint Simon’un vefâtından sonra bunun efkârını neşr u tervic için bir mektep teşekkül etmiştir. Enfantin, Bazar, Rodrig tarafından sevk ve idâre olunan bu mektep “Yeni hristiyanlığı” tesis etmiştir ki bunun kavâid-i esâsiyyesi Saint Simon tarafından pek nâmahsûs bir sûrette vaz’ edilmişti. Bu nazariye mucibince hristiyanlık menâfi-i maddiyeyi temîn edecek derecede kâfi bir mevki’-i ihzâr etmediğinden ıslâh ve tahvîl tarikiyle “San’at dini” hâline ifrâğ olunmalı ve binâenaleyh üç nev’ rahip teşkîl edilmelidir; idâre-i umûmîyyeye me’mûr-ı içtimâî rahibler; âlim veya itikâdiyât rahibleri (çünkü bu maddi dinde itikâdiyât-ı mâlûmât-ı nâfiadan ibârettir); san’at veya ayin dini rahibleri. İşte bu üç nev’ ruhbânın zîr idâresinde olarak cemiyet-i beşeriyye istihsâl-i serveti çalışacaktır. Verâsetin lügavî cemiyete muhtaç olduğu vesâit maddiyeyi ihzâr edecek ve hâlihazır mutasarrıflarının yedinden emlâk nez’ine hâcet kalmayacaktır. Gariptir ki bu mecnûnâne ve müfritâne fikirler birçok mümtâz ve mâlûmâtlı zevâtı cezb ve celb etmiş ve nihâyet “Enfantin”in hükûmetiyle hitâm bulan rezilâne bir

muhâkemededen sonra bu fırka dağılmıştır. Furyanın beşeriyâtı Saint Simon'unkiler kadar hâiz muvaffakiyet ve iştihâr olamadı; çünkü 1808 senesinde başlayan neşriyâtı ancak 1830 senesinde v vefâtından bir sene evvel nazar-ı dikkati celb edebildi. Mamafih Saint Simon mektebi hocasından telakkî ettiği fikirlerle bu mesleğini vaz' ve tesis ettiği sıralarda furyanın şâkirdleri onun mesleğini kemâl-i bîtaraf ile tervic ve neşrediyorlardı. Çünkü bu meslek başlı başına ve müstakil bir meslek teşkil ettiğinden şâkirdân tarafından ilâveye hâcet bırakmıyordu.

Furyaya göre cenâbıhak insanlarda hiçbir vakit fenâ hasletlar halk etmemiş, ihtirâsâtımız mahzâ teşkilât-ı içtimâîyye-i sakime ve fâside ile âlûde olduğu için bizim için tehlikeyi davet etmekte bulunmuştur. Bu ihtirâsâtı izâle değil, belki heyet-i içtimâîyye adetleri mesâvî fırkalara taksim olunur ise fikr-i rekâbet ve hud'a (furyaya göre ihtirâsât-ı desîsekârâne) müfid bir sûrette istimâl olunabilir. Çünkü bu hırs, her fırkanın kendisine bir cihet-i tefevvuk ihrâzı için, fırkalar arasında bir hiss-i gıpta tevellüd eder. Fikir de sebâtsızlık, tebdîl-i fikir ihtiyacı (maymun iştâhlılık hissi); eğer bir vazife ile işgâl etmemek yolunda istimâl olunursa mahsûlâtın envânın tezyîdine hâdim olur...Vallah. Binâenaleyh furyaya göre öyle bir sûretle şirketler ve heyetler teşekkül etmeli ki burada herkes fikrinin telkinâtına serbestçe ve bilâ-mânâ tebaiyet ederek hayat için elzem olan eşyanın istihsâline hâdim olsun. Bu mesleğe "Meslek-i mürekkeb" tesmiye etmiştir ki bundan da maksat gerek arzın ısıtılması ve gerek istihlâkâtın müşterek olmasıdır. Furyaya göre tarlalarını birleştiren ve hâlet-i iştirâkiyyede yaşayan dört yüz aile bu tarz-ı maîşetin temînine kifâyet eder. Bunlara "Bölük" ve teşkil edecekleri kayeye "Bölük merkezi" tesmiye edilecektir.

Furya, mamafih, kuvve-i cebriyeye mürâcaat etmemiş ve yalnız bir tecrübenin muvaffakiyetle icrâsı bütün âlemin kendi nazariyesine ircâa ve her yerde bölükler teşekkülüne kifâyet edeceği kanâatinde bulunmuştur.

1848 senesi inkılâbı sırasında furya mektebi bâkî idiyse de muzaffer olduğu hüsn-i telakkî artık eskisi gibi bir devam değildi. İtikâdiyât devri geçmiş, ve sosyalistlik nazariyât-ı diniyye ve ruhiyeden sarf-ı nazar ederek istinâdkâhını hukuk esâslarında

aramağa başlamıştır. Bu babda ileri sürülen nazariyâta serbesti iktisâd-ı nazariyenin haksızlığını isbât ve yeni teşkilât-ı içtimâîyye teklifini ihkâk için ferdin heyet-i içtimâîyyeye karşı mükellef olduğu iddiâ olunan hukuktan, veyâhûd mukâvelenâmelerde merî’ül-icrâ olmak lazım gelen mev’hûm birtakım kavâid adâletten bahs olunuyor idi. Bunun için her tarafından esâslar, meslekler teklif edildi: İşte bu sıralarda Cabibet, Will Gardel, Louis Blanc, Proudhon vesâir iştirâkiyunun neşriyâtı birbirini takîb ediyor idi. Bu nazariyâtın pek çoğu elyevm unutulmuştur, bunlardan yalnız Louis Blanc’ın “Sa’y ve amel-i teşkilâtı” ile Proudhon’un “Mutualizm” yani “Meslek-i mütekâbil-i usûlu” şâyân-ı nazar- dikkattir.

Louis Blanc 1839 senesindeki neşriyâtıyla heyet-i içtimâîyyenin bütün efrâdına yaşamak vesâitini tehyie, yani sa’y ve amel ihzârı ile mükellef olması esâsını vaz’ ve tesis ediyor. Fikrine göre herkes heyet-i içtimâîyyeye karşı bu husûsta dâin sıfatını hâizdir; herkes “Sa’y ve amel hakkına” mâliktir. Hükûmet bu teahhüdünü icrâ, bu dinini ifâ için herkes “Sa’y ve amel teşkil ve tensîke” yani kendisini müstehsil, destgâhdâr velhâsıl iş isteyen herkese iş verebilecek bir hâlde bulundurmağa mecburdur. Bunun için üç nev’ umûmî ve içtimâî müessesât ahdâs ve tesisini talep ediyor: Müessesât-ı sinâiye, müessisât-ı zirâiyye, ve mübâdele-i müessisâtı. İlk iki müessesede istihsâl-i servet edilir, üçüncü müessesede ise îmal olunan eşya fûrûht ve moda ibtidâiyye mubâyaa olunur. Müessesât-ı husûsiye ittisâlinde tesis olunacak olan bu umûmî dârüssinâalar rekâbete mukâvemet edemeyecek olan sanayi-i husûsiyeyi ref’ ve izâle ederler; ve hükûmet bütün vatandaşları emri tahtında bulundurmakla az bir zamanda istihsâlâtı yed-i inhisârına alır. Binâenaleyh herkese müsâvî ücret îtâ eder; ve aile hüsnü mahv u izâle etmemekle berâber iştirâk emvâl-i küreyvesine düşmeyerek hâl ve iktidârca müsâvât-ı kaziyesini sâha-yı tahakuka isâl etmiş olur. Heyet-i mecmûâsiyla pek tabiî, müferridâtıyla pek tıflâne olan bu fikir ancak müellifinin kudret ve mahâret-i inşâiyesiyle ihrâz muvaffakiyet edebilmiştir. Bu fikir âmmecce mazhar kabul olmuş, âsiler ise 1848 senesinde bayrakları üzerine “Sa’y ve amelin tensîki” ibâresini tahrîr etmişlerdir. Hükûmet-i muvaffakiyetinin âzâsından olan Louis Blanc “Amele-i hükûmetinin komisyon daimisi” re’isi ilân olunmuştur. Teessüs eden birtakım malı

dârüssınâalar her tarafta grevler ahdâs etmekle berâber en nihâyet muvaffakiyetsizlikle neticelenmiştir. Mamafih 1848 senesinde meclis malı sa'y ve amel hakkı lehinde karar vermiş, kânun esâsı lâyihasının sekizinci maddesinde bu cihet bir sûret-i mühimme de beyân olunmuştur. Bu sırada vatandaşların “Maârif, sa'y ve amel ve muâvenet” husûsunda hasımetlerini tasdiklen bir cezâ-yı nakdi teklif olunduysa da reddedilmiş ve yalnız lâyihanın mesûliyet hakkındaki pek cüz'î bir kayıt ile iktifâ olunmuştur. Louis Blanc'ın tasavvuru tıflâne ise Proudhon'un fikri bunu fersah geçmiştir. Bu, akl-i selime karşı mübâreze veya onunla istihzâ gibi bir şey idi. Ve hakikat hâlde Proudhon cebirli bir mütefekkirten başka bir şey değil idi. Bu, her şeyi, sosyalizmi, komünizmi tenkîd ettiği gibi mülkiyet-i şahsiyyeyi de tenkîdâtan hâric bırakmamış, ve bu tenkîdâtını emsâlsiz bir vüs'at-ı karîhe, ve nihâyetsiz bir silsile-i şütûm ve tahkîrât ile yürütmüştür. Mamafih buna meslek ve nazariyesini tayîn ve ifâde etmesi teklif edildiği zaman her şeyi mahkûm etmiş olduğu, ne liberal, ne komünist olmak istediği için fikrini ifâdede çok güçlük çekmiş. Mamafih tuttuğu hedef ve gâye şâyân-ı istifâdedir. Vâkıâ yanlış bir mukaddeme ise de bir müddet sonra Almanya'da tekrar ahz ve iltikât olunmuş ve elyevm hâlihazır sosyalistliğinin esâsını teşkîl etmekte bulunmuştur. Proudhon diyor ki: Yalnız sa'y ve amel müsmir ve muhassal servet olduğu için sermayedârın sermayesini istirdâddan başka bir şeye hakkı yoktur, ve istihsâl olunacak fazla vâridât alelumum ameleye râci ve âit olmalıdır; amele dahi kendi ücretiyle “Mahsûlünü satın alacak” bir hâl ve heyette bulunmalıdır. Eğer böyle olursa amele ile sâhib sermaye arasında mübâdele olunan kıymetler miyânında muâdeletnâme hâsıl u tarafeynden her birisi verdiği kıymete muâdil bir hizmete ve pahâya nâil olur. Proudhon'un fikrinde bu “İştirâk mütekâbil” usûlünü temîn için fâiz-i lugavîni “İtibâren meccâniyetini” temîn kifâyet eder. Binâenaleyh Proudhon kendisine verilen akçeyi bilâ-fâiz kabz u ikrâz ettiği akçe için yalnız mesârif-i idâreye temîn edecek derece cüz'î ve meselâ yüzde bir rub' fâiz ahz edecek bir hükûmet bankası tesisini tavsiye ediyor. Hânelerin ve arazinin hakk-ı temellük dahi heyet-i içtimâiyyeye münhasır olup cemiyet bunlardan intifâğı pek ehemmiyetsiz ve meselâ yalnız mesârif-i tamiriye ve idâmeye kâfi olacak bir mübeddel mukâbilinde tefvîz etmelidir. Bu sûretle müstahsal istihsâl-i servet için muktezî sermaye

ve iskân için elzem meskene meccânen mâlik olmuş olur. Bütün ashâb-ı sermayenin kendilerine menfaat temîn etmeyecek olan bir bankaya nukûd mevcudelerini îtâ ve teslim edeceklerini farz ve tahayyül eden bu nazariyenin ne kadar çürük olduğu ednâ mülâhaza ile anlaşılır.

Görülür ki şimdiye kadar tafsîl edilen Fransız mektebine mensûb sosyalizm mesâlik ve nazariyâtta hiçbir kat'iyeti ve kâbiliyet-i icrâîyeyi hâiz değildir. Asıl sosyalizm mesâili Alman mektebinin zuhûrundan sonra ehemmiyet iktisâb etmiştir.

Edirne 14 Teşrinievvel sene 325

3. 5. 8. Abdülgânî Seniy [YURTMAN] / San'a'da Tath Bir Aldanış

-Bahçe Bülbülleri-

San'a: 4 Teşrinievvel 325

San'a'ya gelen ümerâ-yı askeriyeden bir zâtın mütedeyyine, müttakîye olan haremi, her sabah karanlığında dört tarafından sımâh teessürât-ı âbidânesine aks, ta a'mâk-ı ruhuna nüfuz eden elhân-ı tehlîliyyeden o kadar zevk-yâb oluyormuş ki hemen her gün kable'l-fecr uyanıp dinlediğinden sonra salât-ı sabahı kılar imiş. Bu hâl epeyce müddet böylece devam etmiş. Bir gün yazıcına, yâhûd görüştüğü bir hanıma şu telezzüzât-ı menevîyyesinden, San'a'ca cârî olan şu âdet dindârânenin mahâsininden bahs ile esniyede bulunmasına mukâbil muhâtıb veya muhâtibesinden şu cevabı almış mı:

-A hanım o işittikleriniz, hânenizin ve civarınızdaki hânelerin bahçelerinde bulunan kuyulardan develerle su çeken devecilerin nagamât mutarride-i bîmânâ ve müz'icidir!

Hanımdaki hayretler!

San'a'nın vâsi bir kısmını teşkîl eden, civarında bulunan (Bir'ül-garb) mevki', âdetâ San'a'ya nisbeten sayfiye mâkamındadır. Zirâ hâneler hep geniş birer bahçeye mâlik, hep ayrı ve gayrı muttasıl, yolları oldukça ve nefsi San'a'ya nisbeten

vâsi, havadâr, müferrih bir yerdir. Bu bahçeler her nev' mahsûl yetiştirmeğe müstaid: Yoncadan, patatesten tutunuz da en nâdide meyvelere, çiçeklerden güle, sümbüle kadar...

Bir hânenin müsteciri, hâne ile bahçeyi de -ayrı hesapla- isticâr eder, daha doğrusu bir bedel takdiriyle o bedeli vererek devralır. Sonra müstecir çıkarken yine hâlihazır itibâriyle sâhibine veya müstecir-i cedîde devreder. Müstecir, bahçeyi devesiyle, bahçivaniyla devraldığı için bunların iâşesi ona âittir; bunlara şehri tayîn bir aylık verir; devenin de mesârif-i ekliyesi onun üzerinedir.

Deveci, her gün kapının önündeki vâsice; murabba'uşşekl havuzu bahçenin ihtiyacına, vüs'atına göre bir veya birkaç kere imlâ eder. Hânenin su sarfiyâtı da oradan icrâ olunur. İşte böylece idâre olunan bahçeye müstecir her istediği sebzeyi ektirir; bahçedeki meyve ağaçlarının hâsılâtından müstefid olur; ihtiyacından fazlasını sattırır, hatta çokça ise ağaçların meyvelerini daha evvelden tahmin ettirerek tâlibine satar.

Ne kârlı şey, değil mi? Ah eğer deveci bahçivan, daha diğer birtakım tufeyli eşhâs gizlice, mal sâhibinin göremeyeceği bir sûrette geceleri mahsûlâtı peyderpey aşrmakla melûf olmasaydılar! Zâhiren pek fâideli görünen bu bahçe icâr ve isticârı, müstecire bir püsküllü belâ olmaktan başka bir şey değildir. Zirâ böylece bahçenin mahsûlâtı daha hâm iken çekirge hücûmuna uğrarcasına mahv u nâbud olduktan başka, üç günde, beş günde, bir kuyunun deriden örme ipi koptu; yirmi kuruş ister; yok civatası çıktı beş kuruş ister, deve hastalandı falanca ilaç lazım ve ilâ-âhire... Vesilelerle de boyuna para çekilir.... Elhâsıl şehri beş altı mecidiye gibi gayet ucuz bir ücretle tutulan yedi sekiz odalı bir hânenin -hasbe'l-teâmül mecburi el-isticâr olan- bahçesinin, o esnâdaki mahsûlâtının devesinin, kovasının kıymetleri lede'l-hesap sırasına göre sekiz on lira tutacağından bunları da nakden sâhib-i hâneye vermek lazım geliyor ki bununla ve dediğim vesâil-i hakikiye veya masna'anın icbâr ettiği mesârif birbirine mezcedilince hânenin ücreti şehri üç lirayı bile bulur. Senede bir kere de hâneği yukarıdan aşağıya badanalatmak, kireçletmek teâmülü var ki bu da müstecire âittir. Bunu da bir buçuk, iki liradan aşağı olmadığını unutmamalıdır. Bahçe mahsûlünün, sirkatten kurtarılan

kısından edilen istifâdeye gelince bu da şâyân-ı nazardır: Hâricinden çarşıya gelen sebzenin okkası dört, beş, hatta altı kuruşa satıldığı sıralarda (Bir'ül-garb) bahçeleri akîmdir; hiçbir mahsûlâtı henüz yetişmiş değildir. Vaktâki artık yaz mevsimi gergi gibi hulûl eder, (Bir'ül-garb) bahçelerindenki sebze yetişmeğe başlar; evet bunların okkası çarşıda yirmişer parayadır!

Bu bahçelerin yonca mazarrâtıyla berâber, devecilerin daha gece yarısından başlayan, uyku kaçıran esvât-ı himâyeleri olmasa idi! Ah o bahçe bülbülleri!

3. 6. MİZAH YAZILARI

3. 6. 1. İmzasız / Yeni Matbûât Nizâmnâmesi Evde Tatbîk Olunabilecek Mi?

-Bak... Bizim evde rahat edersin... Fakat cezâda ağırcadır... Kuyudan suyu çekersen... Muslukları doldurursun lakin kovayı kuyuya düşürür isen cezâ var. Aylığından iki çeyrek keserim. Yâhûd kömürlükte iki saat hapis....

-???

-Bilmem... İşine gelir ise.... Çarşıdan bir şey aldirmek için bazı defa sokağa gönderirler. Yolda kaç para düşürür isen hem tazmin ettiririm hem de beş saat hapis var...

-Aman beyim? Gözünü seveyim...

-Amanı zamanı yok... İşine gelir ise ? Mâdemki bu hâne dahilinde hâkim benim... Benim dediğim olacak... Anladın mı? İşine gelir ise oğlum!

3. 6. 2. İmzasız / Âlâtinî Köşkü Önünde Bir Yumurtacı

Pencereden:

-Bana baksana... Sen kimsin?

-Tanıyamadın mı iki gözümün hiçbiri... Yumurtacı bendiniz...

-Nasıl yumurtacı?

-Nasıl yumurtacı olur mu. Basbayağı yumurtacı! Yıldız'da teze. Taze (taze taze) yuttuğun yumurtaları unuttun mu?

-Şimdi o parayı benden istemeğe ne hakkın var?

-Ben seni tanırım! Hakkum mı (hakkımı) isterim... O kadar yerden kalkduk geldük... Yapma... Gözüne dizine dursun...

-Dâvâ et... Dâvâ... Kostant-ârâları görmüyor musun?

İçin olmalıdır ki telâşla der ki:

-Müsâade buyurunuz. Evvelâ muâyene edeyim... Sonra söyleyiniz... Sizde asabî bir rahatsızlık var... Ef'âl-i hazm yolunda değil... Em'âda atâlet, zanneder isem karaciğerde de...

-İyi ama bir çift sözde ben söyleyeyim... (hayretle) Bende bu hastalıkların bulunduğunu nasıl keşfettiniz?

-(şaşıarak) Gözünüzü muâyene ederek keşfettim... Ben göz içinde neler görüyorum biliyor musunuz? Size nasıl anlatayım? Bu da benim san'atım... Fakat neden tereddüd içinde görünüyorsunuz? Sözüme inanmıyor musunuz?

-İnanmaz olur muyum? Fakat bu muâyeneye bir türlü inanamayacağım... Zirâ yalnız bir gözüme muâyene ettiniz... Onu da geçen gün taktırdım... Camdan ma'mûl bir göz.... Bu ne ameliyye doktor? Doktor kıpkırmızı kesilir!

3. 6. 3. İmzasız / Sûret-i Huruç'ül Me'mûrin Men' Nezâret'ülevkâf

-Ne yapalım? Kısmet bu kadar imiş. Fakat iskemlemi bırakamam! Evden. Sakın iskemlemleyi bırakma dediler.

-Ah! Huyum kurusun! Nereye gitsem kendi hokkam olmalı başkasının hokkasını, kalemini kullanamam ki...

-Otuz, kırk seneden beri hep bu masada yazmağa alıştım. Nasıl bırakayım...

-Çocuklar yürüyünüz... Kapıya kadar her tarafı süpürdüler. Arkası gelir.

3. 6. 4. İmzasız / İhrâcât'ül Mısıriyye

Posta-ı hidîviyyenin ismailiyye vapurundan galata rıhtımına henüz çıkmış.
Bir yolcu ile gazeteci arasında:

Gazeteci- Nereye?

Yolcu- Ji'na min Misr hatayantaein eali mamurih fi nazarat...

Gazeteci- Anlayamadım...

Yolcu- Walak janım. Matafuhum nuridan naruh eali nazarat alawqaf...

Gazeteci- Hah şöyle söyle... Şimdi anladım. Evkâfa değil mi? Buyurun...

3. 7. 5. İmzasız / Mizâh Sahifesi

Üsküdar'da Doğancılar Meydânı kadınların tenezzühü için mükemmel bir parka tahvil edildikten sonra:

Bilet me'mûru:

-Hanımlar siz nereye? Bahçeye mi geliyorsunuz?

-Bahçe kadınlar için değil mi?

-Kadınlar için ama.... Her kadını nasıl kabul edelim... Hem siz burada eğlenemezsiniz... Divâr dibi size pekâlâdır...

-İyi ama oğul... Çocuk oraya kadar yürüyemeyecek...

-(daha dik bir sadâ ile) O. İşte o hiç olamaz.... Burası hayvanat bahçesi değil... Ne çağanoz ne de yengeç kabul etmiyoruz...

3. 6. 6. İmzasız / Mizah Sahifesi

Devâirde me'mûrinin sabahları saat ikide iş başında bulunmaları karar-gir olduktan sonra:

-Hayır ola azîzim:... Böyle gece yarısı nereye?

-Kaleme. Jurnale yetişeceğiz!

-Hay Allah hayırlar versin... Benden böyle gece yarısı doktor arıyorsunuz zannettim. Fakat arkadaşınızın elindeki sefertası ne olacak?

-Öğle yemeğini de götürmek lazım değil mi? Biz öteden beri yemeklerimizi evde yemeğe alışmışız. İşimizi öyle uydurmuşuz.... Şimdi aylığın yüzünü ciğerciye yâhûd piyazcıya verince biz dâma!

3. 6. 7. İmzasız / Letâif Cüzdanından

Genç bir Mösyö ile yaşlıca zevcesi arasında:

-Güzelim... Dün gece bir rüya gördüm...

-Hayırdır...

-Rüyamda. Seni. Biri tarafından takib olunuyor gördüm... Herif muttasıl arkandan koşuyor.

-Bunu görünce ne yaptın? Kim bilir herifi ne kadar tekdîr etmişsindir.

-Hayır. Hiddetlenmedim. Bilâkis nasihat verdim... Bihûde yoruluyorsun dostum diyerek vazgeçirmeğe çalıştım!! Madamın hâli!

3. 7. MEKTUPLAR

3. 7. 1. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar

Melikî ve askerî bilcümle mekâtib-i rüşdiye ve idâdiye şâkirdânın melike-i tahrîriyyelerini tezyîd etmek, aynı zamanda terbiye-i fikriyye ve ahlâkiyyelerine hizmet eylemek maksadıyla Raif Necdet [KESTELLİ] Bey tarafından kaleme alınan silsile-i mekâtip bu nüshamızdan itibâren “Fikrî, Ahlâkî Mektuplar” ünvanıyla neşrediliyor. Mektuplar için intihâb edilen mevzûlar şâkirdânın bulunduğu ve temâs ettiği muhit ile mütenâsib olduktan başka her biri birer kıymet-i edebiyeye ve ahlâkiyyeyi de hâizdir. Ümit ederiz ki şâkirdân, tederrüs ettikleri ulûm miyânında ehemmiyet-i mahsûsasıyla

temâyüz eden, “kitâbet” derslerinde bu mektuplardan pek çok istifâde edeceklerdir. Mektupların mevzûları tedricen büyüyor, ve ehemmiyet kesb ediyor:

1

İnsaniyetperver kardeşim;

Hakkımda her vakit göstermekte olduğunuz teveccühlerden, samimiyetperverâne ve insaniyetkârâne muâvenetlerden cesaret alarak bu kere de size mürâcaat ediyorum:

Şimdiye kadar her nasılsa bir Osmanlı lugatı tedârik edemedim: Bugünlerde lugat-ı mezkûre olan ihtiyacım -bir hafta sonra kitâbet-i imtihânı icrâ edileceği cihetle- pek şedîddir. Lütfen sizdeki kâmûs-ı türkîyi gönderirseniz bendenizi cidden memnûn ve minnetdâr buyurursunuz. Lutuf kerimânelerine sabırsızlıkla muntazar veledeynimi beyân ile arz-ı hürmet ve meveddet eylerim, efendim.

2

Muhterem kardeşlerim;

Hakkımda beslediğiniz samimiyetin derecesini bildiren tezkirenizi derin bir hiss-i mahzûziyetle okudum. Arzu buyurduğunuz lugatı, vicdânımda büyük bir zevk duyarak, gönderiyorum. İnşallah imtihânda mesâî-i ciddiyenizin âsârını tamamıyla izhâr eyler, beni de memnûn ve müftehir ederseniz, efendim.

3

Bedâyiperver kardeşlerim;

Bahar bütün letâfetleriyle, güzellikleriyle kâinât-ı tabîyyeyi tarâvetlere, kulûb-ı beşeriyyeyi şetâretlere müstağırık etti. Herkes mevsim-i rebîin fuyûzâtından biran evvel istifâde etmek için sayfiyelere gitmekte tehâlûk gösteriyor. Bizde, bu ahının umûmî-i şitâye tab'an, büyük adadaki köşkümüze naklettik. Adanın ve baharın menâzır ve fuyûzâtından sizin gibi muhterem ve maâliperver bir refikimizin müstefid olmasını cidden arzu ettiğim içindir ki size şu tezkireyi yazıyorum...

Bir haftalık hayat-ı tahsîliyyeden mütevellid metâib-i zihniyyeyi temmuz hava-ı teneffüs etmek, menâzır bedîa temâşâ eylemek, sâf ve nezih bir seyrân ile ruh ve dimâğımıza kuvvet vermek sûretiyle gidermek için lütfen Cuma günü sabah vapuruyla adaya teşrif buyurmanızı ricâ ederim, kardeşim...

4

Meâlîperver kardeşlerim;

Tezkirenizi tarif edemeyeceğim bir hiss-i memnûniyetle okudum. Hakkımda gösterdiğiniz samimiyet ve uhuvvetten dolayı arz-ı teşekkür ederim. Filhakîka bendeniz de baharın füyûz u tarâvetinden, büyük adanın menâzır-ı bedâî ve zarâfet-i medeniyyesinden istifâde etmeği son derece arzu ediyordum. Fakat hayli zamandan beri esir ferraş ızdırab olan sevgili vâlidemin hastalığı şu günlerde vehâmet peydâ eylediğinden davet kerimânelerine icâbet edemeyeceğim. Mamafih meşrû ve hakikî bir mazerete müstenid olduğu için kusurumun affedileceğine eminim. Bâkî; samimiyet...

3. 7. 2. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar

5

Muhterem pederim efendim;

Geçen hafta evde düçâr olduğum cüz'î keyifsizlik, vesâyâ-yı sıhhiyeye adem-i riâyetim neticesi olarak mektepte kesb-i şiddet ettiğinden hastahâneye gitmeğe, tabib beyin emriyle yatmağa mecbur oldum. Onun için bu hafta muhterem ve muazzez ellerinizi öpmek şeref ve saâdetinden mahrûm kaldım. Bendenizce cidden elîm olan bu mahrûmiyete düçâr olmuş olmağla hıfzıssıhha kavâidine adem-i itâatin cezâsını tamamıyla çekmiş bulundum. Mamafih hastalığım merak edilecek derecede değildir. İnşallah birkaç güne kadar iktisâb-ı âfiyet eder, gelecek hafta âğuş-ı pederânelerine atılmak bahtiyârlığına mazhar olurum. Bâkî: Daha keza muhtaç olduğumu arz ile muhterem ellerinizden öperim efendim.

6

Kardeşim;

Şimdiye kadar imtihân-ı husûsîyelerde hiçbir dersten sıfır almamış isem de bundan iki hafta evvel icrâ edilen imtihânda isbât-ı liyâkat edmediğimden, ilk defa olarak, hafta izninden mahrûm oldum. Bu, benim için müessir bir ders-i intibâh oldu. İzinsizliğin a'mak vicdânımıza husûle getirdiği tesiri mektep refikalarımın izinli çıktıkları vakit daha vâzıh bir sûrette hissettim. Hele peder ve vâlidemin perşembe akşâmı, ateşin bir hummâ-yı merak ve intizâr içinde, beni beklediklerini düşündükçe tesirât ve ıztırâbât-ı kalbiyyemin tahammül edilemeyecek bir derecede iştidâd eylediğini duyuyordum. Bâdemâ vazifeperver, vakur bir talebe için cidden mûcib zât olan böyle bir hâlde düçar olmamağa ve kıymetdâr zamanımı bir sa'y mütemâdî ile tezyîn etmeğe katiyen azm eyledim. Ümit ederim ki giriftâr olduğum şu hakikaten elîm mahrûmiyet ve zillet sizin için de bir ders-i ibret teşkil eyler... Bâkî: Uhuvvet

7

Birâder İrfân'ım efendim,

Mektubunuzda icrâ edilen son imtihân husûsîyete sınıfınızın birincisi olduğunuzu pek büyük bir memnûniyetle haber aldım. Sizin gibi çalışkan, sebâtkâr, münevver, ulûm ve fûnûnun ehemmiyetini tamamyıla takdir eder bir şâkird, bütün bu meziyetlerle berâber bir de metânet ahlâk sâhibi olursa tabîî mükâfâtını görür. Talebelik hayatının bedîa-i hayaliyyesi olan birinciliğe mazhar, mallimlerinin teveccühlerini muvaffak olur. Filhakîka şu muvaffakiyet; mesâî-i mütemâdiyenizin, fezâil-i ahlâkiyyenizin bir netice-i tabîiyyesi olduğu için cidden alkışlara lâyıktır. Bundan dolayı sizi en samimi bir his mahzûziyetle tebrik eder, bu vesile ile de teyid meveddet eylerim efendim.

8

Refik-i muazzez ve muhterem efendim.

Öteden beri hakkımda beslediğiniz hissiyât-ı samimiye-i birâderânenin parlak bir numunesi olan tezkirenizi hakikî bir sevinçle okudum. İmtihânda sınıfımın birincisi olduğum için fevk ilhâd beyân memnûniyet ediyor, her türlü riyâdan ârî bir

hiss-i sâf kalbiyle beni tebrik ediyorsunuz. Şu nişâna muhâleset ve uhuvvetten o kadar memnûn oldum ki derece-i mahzûziyetimi tasvîr de kalemim cidden izhâr âciz eyliyor. Lutfunuza, nezâket ve insaniyetinize bütün ruhumla teşekkür ederim. Sa'y ve gayretinizden, terbiye ve zekanızdan emin olduğum için sizin de takarrüb eden imtihan-ı umûmîde birincilikle tefrî sınıf edeceğinizi pek muhtemel görüyordum. İnşallah iki ay sonra şu ihtimâl katiyet peydâ eder de ben de sizi, vicdânımda hakikî ve samimi bir lerziş mahzûziyet hissederek, tebrike muvaffak olurum; kardeşim.

3. 7. 3. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar

9

Kardeşim:

Bu kere icrâ edilen imtihan-ı husûsîde kitâbet ve Fransızca gibi en ehemmiyetli derslerden sıfır aldığınızı tarif edemeyeceğim bir hiss-i tesir ve teessûf ile işittim. Ben sizi cidden çalışkan, tederrüs ettiği ulûm ve fûnûnun ehemmiyet ve fevâid-i bînihâyesini bihakkın takdir edecek derecede sâhib-i zeka ve istidâd bir talebe zannediyordum. Hâlbuki hareket-i vâkıanız bu zannımın ne kadar esâssız olduğunu bana anlattı; teessûf ederim...

Husûsu imtihanlarda sıfır almak, muallimlerin hüsn-i tecevvhûnunu iktisâb etmek ve imtihan-ı umûmîde parlak bir sûrette sınıf geçmek isteyen bir şâkird için hafiften elîm, hemen telâfisi gayr-ı kâbil bir mahrûmiyettir. Şimdi siz bu mahrûmiyete düçâr olmuş olmakla pek güç bir mevki'de bulunmuş oluyorsunuz. Husûsuyla kitâbet ve Fransızca gibi okuduğunuz ulûm miyânında ehemmiyet fevkâlâdesiyle temâyüz eden derslerden sıfır almanız mevki'nizi bir kat daha müşekkelleştiriyor, kardeşinizi bir derece daha müteessir ve müteessif eyliyor... Zannederim, kitâbetin, Fransızcanın - husûsuyla zamanımızda- bir mekteb-i idâdî talebesi için ne kadar hâiz ehemmiyet dersler olduğunu takdir edecek derecede muhâkemeli bir dimâğa mâliksiniz. Emin olunuz ki inşallah ileride ikmâl tahsîl edipte bir meslek mahsûs sâhibi olduğumuz zaman kitâbet ve Fransızcanın lüzûm ve ehemmiyetini ömrümüzün son dakikasına kadar her vakit, hem kemâl-i şiddetle, hissedeceğiz. Hayatıyla muzafferâne mücâdele etmek için birer

silâh irfân olan mezkûr derslere -ömrümüzün safahat-ı resmiye ve husûsîyesinde- her an büyük bir ihtiyaç ile merbût bulunacağız... Onun için, ricâ ederim kardeşim, bu derslere çok çalışınız. Kıymetdâr vaktinizi hiç boş geçirmeyiniz... Düşününüz ki yirminci asırda mekteplerden Fransızca öğrenmeden çıkan zavallılar “hayat” daima bârid ve abûs bir çehre-i istiskâl ve lâkaydî ile karşılayacaktır! Mutmain olunuz ki tahsîl husûsunda göstereceğiniz tesâmüh ve tekâsül, ileride telâfisi gayr-ı kâbil bir felâket ve musîbet şeklini alacaktır...

Selâmet-i muhâkemenizden, terbiye-i fikriyye ve ahlâkiyyenizden emin bulunduğum için şu cidden şâyân teessüf hâl ve mevki'ye mutlaka bir isr-i gaflet neticesiyle düçar olduğunuza hüküm ediyorum. Hükümümde yanılmadığımı fiilen bana isbât etmenizi ricâ ile mektubuma hâtime çekerim, kardeşim.

10

Lutufkâr kardeşim:

Mektubunuzu aldım. Hakkımda gösterdiğiniz samimiyetten dolayı size ne türlü teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Sizin gibi hakikat beyn, faziletperver, hayırhâh bir arkadaşâ mâlik olduğum için cidden bahtiyârım. Filhakîka bendeniz şimdiye kadar kitâbet ve Fransızcanın derece-i ehemmiyet ve lüzûmunu tamamıyla idrâk ve takdir edemeyeceğimden mezkûr derslere karşı hafiften lâkayd bulunuyordum. İşte şu hâlin netice-i tabiîyyesi olarak, diğer derslerden pek fenâ numaralar aldığım hadde, bu derslerden sıfır aldım. Muhterem muallimlerimin de teveccühlerini gayb ettim. Size nasıl teşekkür etmeyeyim ki bir hiss-i necip uhuvvet ile yazmış olduğunuz mektupta mevcut irşâdât-ı hakimânenizle Fransızca ve kitâbetin ehemmiyet ve lüzûmunu bihakkın anladım. Bâdemâ bu mühim derslere pek çok çalışacağımı va'd ile benim için cidden kıymetdâr olan uhuvvetinizin devamını ricâ ederim, muhterem kardeşim.

3. 7. 4. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar

11

Muhterem ve muazzez pederim efendim;

İmtihân-ı umûmîmiz yaklaştı. Önümüzdeki hafta dersler kesilecek. Bir senelik esmâr-ı tahsîlin devre-i iktitafî olan imtihanın takarrübü, değil yalnız tembelleri, en çalışkan ve zeki şâkirdleri bile şedîd bir zelzele-i heyecan ve endişe ile sarsmak için kâfidir.

Mamafih bendenizce, füyûz-ı irşâdât pederâneleriyle daima izhârına muvaffak olduğum sa'y ve gayret ve hüsn ü hâl ve hareketini tabiyyesi olarak muhterem muallimlerimden kazandığım kıymetdâr tecevvhler sâyesinde, sınıf geçmek hiçte güç bir şey değildir. Fakat gâye-i emelim sınıfımın birinciliğini ihrâz etmek olduğundan -imtihanların takribiyle müstesnâ bir kıymet peydâ eden- vakt-i muazzezimi hakikî bir veriş-i mütemâdî içinde geçirmekliğim lazım gelir... Onun için şu müddet zarfında zât-ı âlî-i keremkârlarına arıza takdîm edemeyecek... İnşallah, sizce tatlı bir hüsn mahzûziyetle telakkî buyrulması pek muhtemel olan şu kusurumu, bir buçuk ay sonra maksadıma nâil olduğumu arz ve tebşir edecek mektubumla telâfiye muvaffak olurum, muhterem peder efendim...

12

Sevgili oğlum;

Mektubunu aldım... Mündericâtından son derece memnûn oldum. Pederine muntzaman mektup göndermek bir evlâdın en mühim vazifelerinden biridir. Fakat takarrüb eden imtihan-ı umûmîde birincilikle terfî-i sınıf etmek için ciddi bir sa'y daimi ile çalışmağa mecbur olan bir talebe bir ay kadar mektup göndermez, mektup yazacağı zamanlarda derslerine hazar edeceğini pederine bildirirse şu hareketin ciddiyet ve necâbeti karşısında peder, amîk bir hiss-i memnûniyet ve mefharet ile mütehassis olmaktan başka bir şey yapamaz.

Sa'y ve gayretin fezâil-i bînihâyesi hakkında bir seneden beri sana yazdığım mektupların gayet müfid bir tesir hâsıl ettiğini bana tamamıyla gösteren şu son mektubundan hissettiğim zevk-i ma'nevî cidden bîpâyândır. Pek büyük, pek şâyân-ı takdir olan maksadına nâil lmak için sa'y ve ikdâm, sebât-ı merâm en mühim birer

unsur, birer kuvvettir. İşte sende bu anâsır-ı mühimmeyi gördüğüm içindir ki muvaffakiyetine şimdiden itimâd edebiliyorum, sevgili oğlum...

13

Velînîmetim, peder-i muhterem efendim;

Bir buçuk ay evvel takdîm ettiğim arîzada imtihân-ı umûmînin takarrübü hasebiyle son derece çalışmakta olduğumu, bunun için imtihânın hitâmına kadar muhterem pederime mektup gönderemeyeceğimi ve şu kusurumu parlak bir sûrette terfî-i sınıf etmekle telâfî eyleyeceğimi arz ve vaad etmiştim. Bugün şu nâçiz vaadimin âsâr-ı fiiliyyesini sevgili pederime izhâr etmeğe muvaffak olduğumdan dolayı cidden bahtiyârim. Evet, oğlunuz sa'y ve ikdâmının, sebât-ı merâmının mükâfâtını -füyûz-ı duâyı pederâneleri sâyesinde- tamamıyla iktitaf etti: Sınıfın birincisi oldu!

Mamafih şu muvaffakiyetimi, küçükten beri beni metin ve ciddi bir terbiye ile yetiştiren, sûi-fikriyye ve ahlâkiyyemi yükseltecek vesâit-i maddiyye ve ma'nevîyyeyi ihzâr husûsunda hiçbir fedâkârlıktan çekinmeyen faziletperver pederime medyûnum...

Binâenaleyh sizin için daima en samimi ve hakikî bir hiss-i minnet ve muhabbet ile titreyen kalbimin ihtirâmât ve tâzîmâtını bu vesile ile de zât-ı kemâlâtperverilerine arz ve takdîm eder, muhterem ve muazzez ellerinizden öperim sevgili pederim efendim...

3. 7. 5. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar

14

Oğlum;

İki aydır mektubunu alamıyorum. Bu müddet zarfında çektiğim azâb ve ıztırâb tarif edilemeyecek kadar tâkat-güdâzdır. Böyle tahammülsüz ve tâb-şiken pîç ü tâblar, akledilemez kalbî buhrânlar arasında, ateşin bir hummâ-yı intizâr içinde, senin mektubunu beklerken vâlidenin mektubunu aldım. Bu mektup, bir pederi bedbaht ve

meyûs edecek, evlâdı için beslediği âmal-ı muazzezeyi bir anda tahrip ve ifnâ eyleyecek ne kadar meşûm haberlerin nnâkili idi! Senin istikbâlin için kurduğum kâşâne-i âmalimi bir lahza da hıred ve hâş eyleyin o mektubu okuduğum zaman şimdiye kadar sıhhatine âit olmak üzere ettiğim endişelere, çektiğim merak ve ıztırâblara cidden nâdim oldum. Keşke hasta olaydın... Hayat-ı ma'neviyye elbette hayat-ı maddiyyeden muazzez ve kıymetdârdır. Her türlü seyyiât ve mesâibin menba-yı yegânesi olan atâletle bu derece itilâf hâsıl etmeğin saâdet istikbâlin için nasıl dehşetli bir uçurum, ümitlerimi muzmahil edici nasıl kakhâr bir darbe olacağını takdir etmiyor musun?

Oğlum, asrımız asır-ı terakkî ve tekemüldür. Bilinemez nasıl bir taannüd câhilâne ile an'anât-ı kadîmenin desâtir atâlet ve rehâvetine bağlanarak ileri gitmek istemeyen; ilim ve marifetin muzafferâne ve mes'udâne yaşayabilmek, vatana ve insaniyete hizmet eylemek için yegâne ve muazzez bir kuvvet olduğunu takdir ve idrâkında kusur gösteren talebeler, emin evvelki, zillet ve sefâlet-i müebbediye mahkûm zavallılardır. Yaşamaya gayrı lâıyk olan bu gibi tembel ve miskin mahlûkları "Hayat" sefâlet ve mahrûmiyetle kaynaşan siyah bir uçurumun a'mak-ı girdbâdına atacak, paçavra yapacaktır! İşte bütün bu ahvâli düşün de vaktini bir sa'y-ı mütemâdi ile tezyîn eyleyerek tefeyyüz etmek, istikbalini temîn ile pederini memnûn eylemeği lazım geliyor? Yoksa kıymetli zaman ki bir atâlet miskinâne ile hebâ ederek hayatını müthiş uçurumlara sürüklemekle ebeveynini elîm meyûsiyetler içinde mahvetmek mi icâb eyliyor? Ona göre hareket et!

Mektebe duhûlündeki maksadı ve o maksadın husûl bulması için şimdiye kadar edilen fedâkârlıkları. Ve sonra da senin bütün bunlara karşı gösterdiğin atâlet ve lâkaydiyi pîş nazar teemmül ve insâfa aldığın zaman acaba vicdânın muazzeb olmaz, kalbinin en ince damarları sızlamaz mı? Bu yazdıklarım, zannederim, dimâğın üzerinde iyi bir tesir yapacaktır. Çünkü sende muhâkeme-i fikriyye ve fazilet-i ruhiyenin büsbütün mahvolmadığına eminim. İşte ümit ettiğim gibi tekdîrlerimden, irşâdlarımdan mütenebbih olupta bâdemâ derslerine çalışır ve vezâif-i mukaddeseni hüsn sûretle ifâ eylersen hem senin ile barışır, hem de şimdiye kadar çektiğim âlâm-ı kalbiyyeyi unuturum, oğlum...

3. 7. 6. Raif Necdet [KESTELLİ] / Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar

15

Muhterem ve muazzez pederim efendim;

Vicdânî bir teessür, hakikî bir buhrân-ı nedâmet içerisinde tekdîrnâmenizi okuyup bitirdiğim zaman azîm bir felâketten kurtulduktan sonra duyulan bir ihtiyac-ı bükâ ile bilâ-ihtiyâr ağlamağa başladım. Ve döktüğüm bu samimi nedâmet yaşlarıyla anladım ki bendenizde filhakîka mezâyâ-yı ruhiye büsbütün mahvolmamıştır; hissettim ki kalbimde necip ve âlîcenâb pederimin şemâil-i ma'neviyyesine âit bir katre-i nâçiz kalmıştır. Mamafih bu nâçiz katre, işte şu dakikada, gözlerimden mebzûl yaşlar döktürmek için kifâyet edebiliyor... Ah bilerseniz, muhterem pederim, sizi böyle derin, böyle büyük azâblar, elemeler içinde bıraktığım için şimdi kendimi ne kadar tel'in ediyorum. Hiçbir pederin bir evlâdı hakkında gösteremeyeceği bu kadar ulvî fedâkarlıklara karşı filhakîka bendeniz böyle mi hareket eylemeli idim? Kıymetli vaktimi atâletle, sizden aldığım güzel terbiyeyi çirkin tabî'atlı tembel arkadaşlarla berbâd mı etmeli idim? Of, ben cidden müstehak-ı nefret ve mezellet bir evlâd imişim! Lakin, büyüklüğünüze ilticâ ederek istirhâm eylerim, bendenizi afv buyurunuz muhterem pederim...

Kendim de farkında olmadığım hâlde; her nasılsa mevcudiyet-i fikriyyeme çöken sehâb siyah gaflet, takîb ettiğim yolun nasıl derin bir uçuruma müntehî olduğunu fark etmeme şimdiye kadar mânî oldu. Tembelliğin verdiği can sıkıntıları içinde artık elim bir kâbus olan hayatımı böylece, miskin ve zelîl, sürüklemekte iken... Gönderdiğiniz mektup ihtivâ ettiği hâkimâne nasihatleri, musib tekdîrleri, müessir pür-nur hakikatleriyle fevk-ı sermede yuvarlayan bu meşûm siyahlıkları parçalayarak. Piş-i fikretimde dikilen bu menhus mangaları kırarak, zengin bir lem'a-ı irşâd ve îkaz hâlinde, zulmetlere müstağırık güzergâh-ı hayatımı tenvir etti... Şimdi bu fikrî ve ahlâkî elektrik projeksiyonlarının kuvvetli ziyâlarıyla, bu ana kadar kat' ettiğim yolun ne denli, yaklaştığım uçurumun ne tehlikeli olduğunu tamamıyla görmeğe muvaffak oldum ve şedîd bir ra'se-i havf vahşetiyle geri çekildim...

Lütfen irsâline inâyet buyurulacak olan emirnâme-i kerimânelerinde bendenizi affettiğinize dair ufak bir nişâne-i tesliyet görecektir olursam emin olunuz ki bâdemâ yaşamak ve çalışmak için pek büyük bir kuvvete mâlik olmuş bulunacağım. Yaşamak ve çalışmak... Birbirleriyle ezeli ve ebedi râbıtalarla bağlanan bu iki mânâ-yı hikmet-i hayat! Artık hayatta en ulvî zevkin mesâî olduğunu, çalışmaksızın yaşanılmayacağını, her türü seyyi'ât ve mesâibin atâletten, tembellikle itilâf-ı daimi akl eden ahlâksız arkadaşlardan ileri geldiğini irşâdât-ı hakimâneleri sâyesinde tamamıyla anladım. Şimdi bir nüsha-yı nefis hikmet ve irşâd şeklinde bütün mevcudiyet-i vicdâniye ve fikriyyem mas ve teshir eden o muazzez, o müessir mektubunuzun sihr-i feyz ve kuvvetiyle, muhterem muallimlerin takrîrâtını can kulağıyla dinliyor; bana insanîyeti, hakikati, hayatı, vezâif-i muazzeze-i beşeriyyeyi. Hasılı her fezâil ve meâlîyi öğretecek kitaplarıma tekmil-i ruhumla sarılıyorum. İnşallah yakında bu mes'ud inkılâb-ı fikr ve mesleğin âsâr-ı fiiliyesini, netâyic-i müfidesini sevgili pederime arz ve izhâra muvaffak olmakla da bahtiyâr olurum efendim...

16

Sevgili oğlum;

Güzel bir üslûbla yazılmış mektubunu büyük bir sevinçle okudum. Hele tekdîrlerimden son derece müteessir olduğumu, bâdemâ derslerine ciddi bir sa'y-ı mütemâdî ile çalışacağını bildiren satırlar beni mahzûz ve mes'ud etti. Eğer sözlerinde durur; yani istediğim gibi oturur, derslerine çalışırsan hem beni, hem de kendini bahtiyâr etmiş olursun...

İşte seni affediyor, levâzım-ı tahsîliyenî ikmâle medâr olmak üzere posta ile sana lira gönderiyorum. İnsanı her türlü felâket ve musîbete sevk eden kuvvetin atâlet olduğunu zihnine epeyce yerleştirecek olursan emin ol ki tembelliğe zerre kadar meyl gösteremezsin... Sa'y ve gayretle, edep ve terbiyenle muhterem muallimlerinin teveccühlerini kazanmanı tekrar tavsiye ile gözlerinden öperim oğlum.

3. 7. 7. Raif Necdet [KESTELLİ] / Mektepliler Sahifesi

17

Velinimetim efendim;

Cidden müessir ü hakimâne olan nesâyih ü irşâdât-ı pederâneleri semere-i müfidesiyle artık tembelliği terk ettiğimi, bâde mâ-muazzez ve kıymetdâr devre-i tahsîlimi mütâlaât-ı ciddiye ve mesâî-yi mütemâdiye içinde geçireceğimi vaad etmiştim. Bugün şu nâçiz vaadimin âsâr-ı fiiliyesini zât-ı âlî keremkârilerine arz etmekle fevka'l-had mes'udum...

Filhakîka geçen hafta icrâ edilen imtihan-ı husûsîyede hiçbir dersten baştan 10 numara almadığım gibi en mühim ve müfid derslerimizden mâdud olan kitâbet ve Fransızcadan da tâm numara kazanmağa muvaffak oldum. Şu muvaffakiyetimden dolayı hissedeceğiniz mahzûziyet ve mefhareti düşündükçe memnûniyet ve mes'udiyetim son dereceyi buluyor. Sa'y ve gayretin fezâil-i bînihâyesini mahzâ-yı nesâyih ve izâhât hakimâneleriyle takdir ettiğim, nihâyeti uçuruma müntehî o muzlim ve haşin râh-ı atâletten ancak tekdîrât ve irşâdât-ı pederâneleriyle geri döndüğüm için size ne kadar teşekkür etsem, hakkınızda ne kadar fedâkârlıklarda bulunsam yine azdır...

Zevk-i mesâînin her türlü huzûzât-ı hayatiyenin fevkinde ulvî bir zevk-i vicdânî olduğuna dair sert ve beyân buyurdıkları mütâlaât-ı ciddiye ne kadar derin bir şiir-i hakikat olduğunu bizzat nefesimde tecrübeye muvaffak olduğumu da sevgili pederime arz ve tebşir ile takdîm-i ihtirâmât eder, muhterem ve muazzez ellerinizden öperim efendim...

18

Muazzez ve muhterem efendim;

Geçende vukû bulan harikte hâne-i âlîlerinin bütün eşya ve müstemilâtıyla yandığını kemâl-i teessür ve teessüfle gazetelerde okudum. Vâkıâ bu gibi felâketlerden müteessir olmamak hemân gayr-ı kâbil ise de ihkâm-ı kazâyâ itâate mecbur

olduğumuzu mülâhaza etmek tâdil-i teessür için kâfidir. Husûsuyla felâket-i vâkıa herkesi hayran-ı ulvîyeti eden namus ve istikâmetiniz, her türlü müşkülâtı iktihâm eyleyen ikdâm ve sebâtınız teessürât-ı feyâzânesiyle az bir zaman içinde telâfî edilecektir. Mukadderât-ı ilâhiyeye bir tevekkül amîk-i dindârâne ile teslim olanların behemehâl mazhar-ı inâyet rabb-i mütaâl olacakları da derpiş teemmül edecek olursa mütesellî olmamak için hiçbir sebep kalmaz. Bâdemâ bu gibi felâketlerden aile-i muhteremeleriyle berâber masun kalmanız temennîyât-ı hâlisânesini tekrar ile arz-ı ihtirâmât eylerim efendim...

19

Muhterem efendim;

Mahsûl-ı hayatınızın haber cangüdâz vefâtı bir hummâ-yı melâl-i eniş-nâk harâret-dûz hissiyle kalbimi, kalbimin en ince damarlarını yaktı, kavurdu... Bu felâketen mütevellid âlâm ve ıztırâbât-ı ruhiyenize tamamıyla iştirâk ettiğimi arz eyleyecek olursam, zannederim ki teessürümün ne derece derin, melâlimin ne mertebe samimi olduğu tezâhür eder... Peder-i muhteriminin mezâyâ-yı mümtâzesine bihakkın vâris olan zavallı Nejad'ın. Of, o hakikaten âlî Nejad ve Zeki nihâl-i faziletin henüz esmâr-ı füyûzâtını serpmeden, henüz zevk-i bahar-ı ömrü tatmadan solması. Bîvakit bir sarsar-ı tahrip ile zemin helâka serilmesi bir peder için cidden tahammülsüz bir darbe-i hayattır. Böyle müthiş bir sadme ile lerzişdâr-ı teessür olan bir peder kalbinin sızlayan cerîhalarını hiçbir kelime-i tesellîyetin tedâvî edemeyeceğine eminim. İşte bu bîinsâf emniyet-i derke sizi tesellî için sarf edeceğim kelimeleri, beyân eyleyeceğim fikirleri bana pek boş ve kuvvetsiz, pek bîfâide ve nâçiz gösteriyor. Ve düşünüyorum ki sizi mütesellî edecek, sademât-ı anife-i hayatiyeye mukâvemet edebilmek için size cesaret verecek kuvvet, ancak efkâr-ı hakimâne ve mülâhazât-ı hakikat-ı bünyânelerdir. Öyle ise benim pîş-i teessürümde olanca ulvîyet-i hüznüyle bir vazife-i mukaddese dikiliyor: Bir daha bu gibi derd ve eleme düçâr olmamanız için cenâbıhakka tazarrûât-ı hâlisânede bulunmak ve kalbimin a'mak-ı samimiyetinden kopan bu nidâ-yı tazarrûa, aile-i

muhteremelerine sabr ü sebât ve diğér yavrucaklara da uzun ve mes’ud bir hayat ihsânı temennîyâtı terdîf ile râsime-i taziyeyi ifâ eylemek....

20

Azîzim efendim;

Hakimâne, tesliyetkârâne fikirlerle dolu mektubunuzu dest-i ihtirâma aldım. Öyle müessir ve samimi bir üslûbunuz, öyle hakikati tamamıyla gösterir bir nüfuz-ı nazarınız var ki bu bedia-yı hikmet ve tesliyet karşısında, beş günden beri ezildiğim hamûle oldum. Âlâm-ı ıztırâbından hemân kurtuluyor gibi filhakîka mektubunuzun ruhundan sanki öyle bir fevvâre-i hakikat ve tesliyet fişkırıyordu ki -nasıl bir sadme-i hayatla müteessir olursa olsun- her fikir ve kalp o reşâşât-ı hükmiye ve felsefiyye muvâcehesinde derhâl bir hava-yı sükûn ve tarâvet teneffüs ettiğini hissedebilirdi...

Mâba’dı var.

3. 7. 8. Hayriye Kemal / Kedimin Aklı

Kârilerimizden Hayriye Kemal imzasıyla aldığımız bir mektubu bir vech-i âtî aynen derc ediyoruz:

Muharrir efendi: Tarih-i tabîiye müteallik âsârın mütâlaasından aldığım zevki başka bir şeyden alamam.

Hayvanâtta her birinin ahlâk ve tabâyine, sûret-i maîşetlerine dair erbâb-ı ihtisâs tarafından icrâ edilen tecrübeleri muhtevî bir eser -tabî’at bu yâ- bence en kıymetdâr bir eserdir. Eğlencelerim de ekseriyetle yine hayvanâtın ahvâlini tedkîkten ibâret kalır. Bu tecrübelerimden uzun uzadıya bahsetmek istemem. Yalnız bugünlerde vukû bulan bir tecrübemden bahsedeceğim: Mâlûmdur ki hayvanların tâdâd hakkında bir fikirleri yoktur derler. Tabîiyundan bazıları hayvanât-ı miyânında binnisbe ziyâdece zeki olanlardan bahsettikleri sırada hayvanların tâdaddan bilküllîye bîhaber olduklarını iddiâ

ederler. Fakat bunun aksini iddiâ edenler de vardır. İşte ben de hayvanların tâdaddan bilkülliyi bîhaber oldukları iddiâsını kabul edemeyeceğim.

Şirin nâmında bir kedim vardır. Bunun ne kadar akıllı bir hayvan olduğunu izâha kalkışacak olsam bir hayli sütunların işgali lazımdır. Bundan nâşîdir ki bu bâbda izâhât vermeyip yalnız son tecrübemi hülâsaten anlatayım:

Geçen mayıs zarfında idi ki bizim şirin dört tane tombul ve güzel yavru doğurdu. Bana zarif ve müzeyyen bir sepet derininde bir yatak yaptık. Yatağı kurdeleler ile süsledik. Şirin'in boynuna al kurdeleden bir Frenk bağı yaptık. Yavrularını da al, yeşil, mor, sarı kurdeleler ile tezyîn eyledik. Artık bizim için Şirin'in lohusalığı mükemmel bir eğlence oldu. Yaz mevsimlerini Büyükada'da imrâr eden büyük hemşiremde o esnâda bizde idi. O da benim gibi güzel kedileri pek sever. Şirin'in dört yavrusundan birini istedi. Ben de hayvanlar süttten kesildikten sonra vermeği vaad ettim. Lakin hemşirem sabırsızlık gösterdi. Kendisi süt ile besleyeceğini vaad ile, yavrular henüz on günlük iken bir sabah bir tanesini alıp Büyükada'ya gitti.

Şirin'in dört yavrusundan bir tanesi bu sûrette alınıp götürüldüğü zaman kedim orada yok idi. Aradan birkaç saat geçtikten sonra Şirin'i yanımda gördüm. Fakat kedide bir asabîyet hâli var idi. Amûdî bir vaziyette dimdik kaldırmış olduğu kuyruğunun ucu kanca gibi eğrilmiş, lâyenkatı titremekte idi. "Miyav Miyav"ların nihâyeti yok... Muttasıl etrafımda dolaşıyor, haykırıyor, ayaklarıma dolaşıyor idi. Bir müddet kedimin şu hâli pek de nazar-ı dikkatimi celb etmedi ise de Şirin dişleriyle etekliğimden tutup çekmeğe başlayınca:

-Bu kedinin mutlaka bir maksadı olmalı! Dedim. Teyzezâdem bu gibi şeylere pek ziyâde dikkat eder. Dedi ki:

-Şirin seni bir yere götürmek istiyor.

-Acaba nereye?

-Belki yavrularının yanına götürmek istiyor. Haydi arkasından gidiniz! Kediye takîbe mecbur oldum. Önümden tin tin yürüyor, ben gittikçe o da gidiyor idi.

Doğruca yavrularının bulunduğu odaya girdik. Sepetin yanına kadar geldik. Şirin burada kâh yavrularına kâh bana bakarak birkaç defalar acı acı haykırdı. O zaman anladım ki Şirin yavrularından birinden eksilmiş olduğunu görmüş, anlamış ve bu evlâd acısına tahammül edemeyerek -ihtimâl ki yavrunun iâdesi niyâzında bulunduğunu anlatmak için- beni buraya getirmiş... Her hayvan yavrusunu arar. Fakat dört beş yavrudan bir tanesinin eksildiğini fark eden hayvan azdır. Şu hâl gösteriyor ki Şirin yavrularının kaç tane olduğunu da biliyor. Dörtten üçe tenezzül eylediğini görünce hâlini arz için bana mürâcaat etmiş! İşte şu vak'a tarih-i tabiî de zeka-yı hayvanâta dair misâller arayanlar için mühim bir tecrübe olduğu için yazdım. Şirin'imın fotoğrafıasını da gönderdim. Derc olunup olunmaması re'yinize menuttur.

Kadıköy: 10 Ağustos sene 325

SONUÇ

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra ülkede canlı ve hareketli bir edebiyat hayatı baş göstermiştir. Bu dönem sonrası basın hayatına başlayan gazete ve dergiler, sosyal, kültürel, bilimsel ve edebî yazılar dolayısıyla sanatın mâbedi olarak görülmüştür. Özellikle gazete, kendine önemli bir yer edinmiştir. Gazete, yayımladığı dönemine has haberleriyle ilgi odağı olmuştur. Ayrıca edebiyat tarihçiliği açısından da büyük ölçüde arşiv niteliği taşımaktadır.

Resimli İstanbul Gazetesi, çok uzun zaman aralığında çıkmamasına rağmen basın tarihinde adı anılması gereken yayınlardan biridir. Gazete, Mustafa Refik'in gazetenin hem sahibi hem de müdürü olması açısından da oldukça önemlidir. Mustafa Refik'in özgünlük, dış dünyaya olan merak, yeniliklere açık olma gibi kişisel zevklerinin gazeteye yansıdığı görülmektedir. Gazetenin Avrupa'daki yeniliklere çokça yer vermesi, bu yeniliklere değinirken de resimle ve fotoğrafla bu durumu tasdiklenmesi gazetenin kendine Türk basınında yer edinebilmesi hususunda büyük katkı sağlamıştır.

Resimli İstanbul Gazetesi, kapağında da belirtildiği gibi, milletin yararına hizmet eden siyasi, fenni ve edebî bir gazetedir. Bu düsturda ilerlemiş ve bünyesinde bu düstura uygun içerikleri ve kişileri barındırmıştır. Gazete, yayımladığı haftalık sohbetler sayesinde okuyucu üzerinde hatırı sayılır bir etki elde etmiştir. Okuyucu, sade ve yalın diliyle gelişmeleri aktaran Resimli İstanbul Gazetesi'ne oldukça ilgi duymuştur. Gazetenin hemen her sayısında Osmanlı'ya karşı olumlu ya da olumsuz bir eleştiri yer aldığı görülmektedir. Mustafa Refik, Resimli İstanbul Gazetesi aracılığıyla aslında Batı kadar Doğu'nun da gelişmesi gerektiği vurgulamak istemiştir. Yapılan eleştiriler, Osmanlı'nın eksiklerini kapatması ve halkın hak ettiği düzeye çıkarılması sebebiyledir. Bu durum gazeteye çok sesli ve renkli bir yapı kazandırmıştır.

Çalışmaya ilkin gazetenin orijinal metninin okunması ile başlanmıştır. Edebiyat üzerine akademik çalışma yapacak araştırmacıların işini kolaylaştırmak amacıyla gazetede bulunan sayısız metin ayrıştırılıp sınıflandırılmıştır. Bu sayede gazetenin yayımlandığı dönemin şartlarına ve basın ortamı hakkında bilgi edinmek mümkündür.

Ayrıca yapılan inceleme ile de gazetenin birçok alana yayılan zengin içeriği gözler önüne serilmiştir.

Yapılan incelemede, şiirleri belli bir konuya sahip olmadığı görülmektedir. Fakat sevgi, keder ve doğa gibi konulara daha çok yer verildiği söylenebilir. Bu bilgiden yola çıkarak tema ve konu seçimi açısından Fecr-i Âtî ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Hikâyeler bölümünün genelinde Batı kültüründen izler görmektediriz. Aktarılan hikâyelerin çoğunda mekân ve şahıs isimleri yabancıdır. Hikâyelerin ağırlıklı bölümünün tercüme olmasının bunda payı büyüktür. Bittabi diğer hikâyelerde yerli, tanıdık şahıs isimleri ve mekânları da görmek mümkündür.

Gazetenin edebî tercümeler başlığı incelendiğinde ise göze dünyaca ünlü isimler çarpmaktadır. Bu bölümde yer alan tercümeler ağırlıklı olarak hikâye türündedir. Edebî tercümelerin konu yelpazesi diğer bölümlere göre daha geniştir. Ayrıca gazetenin geneline baktığımızda siyaset çok fazla yer tutmamıştır. İki yerde siyasi düşünceleri görmektediriz. Haftalık sohbetler kısmında daha aklı başında eleştiriler yer alırken, mizah yazıları kısmında II. Abdülhamid'e karşı alaycı ve onu sorgulayıcı bir yaklaşım bulunmaktadır.

Yüksek Lisans tezi olarak çalıştığım mezkûr gazetenin Latin harflerine aktarımıyla; gazeteye ait dönemin sosyal, kültürel, siyasi yapısı hakkında değerlendirmeler yapma fırsatı bulmaktayım. Ayrıca gazetenin, Türkiye sınırlarını aşması sebebiyle de dünyanın geri kalanı ile ilgili önemli fikir ve durumlara şahitlik etmekteyiz. Çalıştığım bu değerli gazete sayesinde artık Osmanlı Türkçesi matbu belgelere daha hâkim olmakla beraber bilgi birikimim de artmıştır.

Bu çalışmanın araştırmacılara ve okuyucusuna faydalı olması, gözden kaçanların ve çalışmanın eksiklerinin mazur görülmesi arzusuyla...

KAYNAKÇA

Ahmet, Midhat. “Bir İzah-ı Hakikat”. İçinde Edebiyat Yazıları 1. hazırlayan H. Harika Durgun, Fazıl Gökçek, 298-303. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.

Ahmet, Midhat. “Müelliflerin Merakı, Mustafa Refik’e”. İçinde Edebiyat Yazıları 2. hazırlayan H. Harika Durgun, Fazıl Gökçek. 201-204. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.

Berkes, Niyazi. “Dil ve Basın”. İçinde Türkiye’de Çağdaşlaşma. editör Ayşe Erdem. 368-370. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2021.

Çağbayır, Yaşar. Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2017.

Durgun, H. Harika. “Türk Edebiyatında Roman”. İçinde Ahmet Mithat Efendi ve Edebiyat. editör İnci Enginün. 241-251. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015.

Eren, Hasan. Eren Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2020.

Ferit, Develioğlu. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 2015.

Halid, Mübeccel. “Hanımlarımız ve Türkçe”. Resimli İstanbul. 1/2 (15 Hız. 325 / 28 Hız. 1909): 30-31.

Kanar, Mehmet. Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Say Yayınları, 2012.

Kâşgarlı, Mahmud. Dîvânu Lugâti’t-Türk. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2020.

Kolcu, Ali İhsan. Ara Nesil Edebiyatı Tarihi. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi, 2018.

Kolcu, Ali İhsan. Tanzimat Edebiyatı 2. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi, 2014.

Küçük, Cevdet. “Abdülhamid II”. TDV İslam Ansiklopedisi. Cilt 1: 216-224. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.

Mehmet, Esad. Lehçetü’l-Lûgat. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2022.

Muallim, Naci. Lûgat-ı Nâci. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2021.

Parlatır, İsmail. Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. Ankara: Yargı Yayınevi, 2016.

Şemsettin, Sami. Kâmûs-ı Türkî. İstanbul: Şifa Yayınevi, 2015.

Tanpınar, Ahmet Hamdi. “Gazete ve Gazete Okuyucusu”. İçinde On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. editör İnci Enginün, 250-251. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2020.

Türk, Hatem. 10 Temmuz Meşrûtiyet Bayramı. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2017.

Ülken, Hilmi Ziya. “İkinci Meşrutiyet”. İçinde Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi. editör Rûken Kızıler. 183-184. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2013.

Yeğin, Abdullah vd. Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat. İstanbul: Flaş Matbaacılık, 1985.

Yılmaz, Habibe. “Mustafa Refik’in Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Celal Bayar Üniversitesi, 2019.

Yüksel, Levent. “Sabah Gazetesi Üzerine Bir İnceleme”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Niğde Üniversitesi, 2014.

Diğer Kaynaklar

Gökçek, Fazıl. “Ahmet Midhat Efendi”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, 26. 10. 2020. (Erişim Tarihi: 13. 11. 2023), (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahmet-mithat-efendi>).

Kocakaya, Ayşe Hanife. “Osmanlı Devleti Döneminde Reklamcılık Anlayışı ve 1908-1909 Tanin Gazetesi Örneği”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2016. (Erişim Tarihi: 13.11.2023), (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223118>).

Yılmaz, Habibe. “Mustafa Refik”, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, 08. 11. 2020. (Erişim tarihi 25. 04. 2023) <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mustafa-refik> (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mustafa-refik>).

A

Abdülgânî Seniyy [YURTMAN], 11, 22, 23, 25, 27, 70, 72, 85, 106, 107, 108, 143, 418, 420, 436, 449

Ahmet Hamid, 27, 96, 108

Ahmet Mazhar, 11, 18, 85, 105, 203

Ahmet Mirza Şâh, 76, 148

Ahmet Şuayb, 15, 88, 103, 185

Ahmet Midhat, II, 2, 8, 9, 10, 11, 18, 45, 46, 63, 85, 105, 116, 140, 200, 478, 479

Ahmet Rasim, 1

Ali Kemal, 1

Ali Nusret, 11, 22, 28, 86, 90, 107, 111, 258, 414, 416, 418

Ali Süha [DELİLBAŞI], 11, 25, 27, 28, 86, 108

Alphonse Daudet, 11, 28, 30, 86, 109, 294

Anatole France, 11, 16, 17, 86, 104, 194, 195

Asaf Muammer, 12, 18, 19, 86, 105, 210

Ayşe Fatma, 11

Aziz Neriman, 12, 14, 15, 16, 86, 103, 186, 190

B

Babeuf, 443

Bağdatlı Faik, 12, 14, 86, 103, 175, 176

Baha Tevfik, 12, 16, 17, 18, 19, 25, 26, 27, 86, 87, 89, 104, 105, 108, 191, 193, 195, 220, 221

Bedia Semih, 12, 45, 46, 47, 87, 88, 116

Bedii Nuri, 12, 22, 24, 88, 107, 439, 443

Bedriye, 98, 111, 321, 322

Bihter, 6, 12, 45, 48, 88, 116, 117

Bihter Lamia, 6, 12, 45, 48, 88, 116, 117

Büyük İskender, 15, 178

C

Cabibet, 447

Campenella, 442

Caron Weston, 442

Celal Sahir, 12, 14, 15, 16, 88, 103, 185, 189

Cemil Süleyman, 12, 18, 21, 88, 105, 251, 254

Charles Feuillet, 12, 28, 35, 89, 109, 352

Chateaubriand, 12, 28, 30, 32, 89, 109, 111, 257

Ç

Çakırcalı Mehmet, X, 23, 24, 67, 68, 69, 82, 91, 93, 94, 107, 127, 169, 422, 424, 428, 432, 433

Çareviç Aleksey Nikolayeviç, 41

D

Doktor Cook, 78, 157, 535

E

Eflatun, 442

El Roghi, X, 68, 72, 81, 128, 144, 169, 534

Emin Lami, 12, 17, 18, 20, 25, 27, 33, 86, 89, 91, 98, 104, 105, 108, 111, 191, 195, 197, 199, 224, 230, 237, 344, 348

Enis Avni, 12, 14, 16, 89, 103, 187

F

Fehmi Razi, 12, 25, 27, 89, 108

Florinalı Nazım, 12, 14, 15, 89, 103, 172, 174, 176

François Coppée, 12, 28, 90, 111, 255

François d'Union, 12, 28, 33, 90, 109, 338

G

Gamble Paşa, 44, 49, 64, 74, 75, 78, 129, 148, 151, 492, 498, 545

Gaston Carville, 12, 28, 35, 90, 109, 358

Guy de Maupassant, 12, 28, 31, 36, 90, 109, 110, 302, 309, 314, 367

H

H. S. (Sin), 12, 54, 56, 90, 121

Hallaçyan Efendi, 77, 164, 532

Halil Hamid, 12, 25, 26, 45, 48, 49, 52, 90, 91, 108, 117

Hasan Bin Abdullah, 66, 81, 169

Haşım Nahid, 12, 14, 15, 91, 104, 178, 180

Hayriye Kemal, 12, 36, 37, 91, 112, 467

Henry Hand, 12, 28, 33, 91, 111, 343, 344

Hilmi Ziya Ülken, 3, 4

Hüseyin Cahit, 1

I

II. Abdülhamid, II, 3, 5, 55, 57, 62, 272, 477

II. Nikola, 52

İ

İto Hirobumi, 79

J

J. B. Rousseau, 12, 28, 32, 94, 111, 322

James Royson, 12, 28, 29, 94, 111, 272

Jelma, 12, 28, 35, 94, 110, 348

John Bright, 43, 99, 115

L

Leman, 12, 45, 49, 50, 95, 117

Lord Dufferin, 43, 99, 115

Louis Blanc, 447

M

Madam Steinheil, 50, 79, 97, 118, 158, 551

Mahmud Cevdet, 75, 162

Mahmud Esad Efendi, 42

Mahmud Sadık, 12, 45, 48, 95, 117

Mahmud Şevket Paşa, 42

Maistre, 28, 256

Marcel Proust, 13, 28, 29, 30, 32, 95, 110, 273, 288, 323, 328

Mariki İto, 79, 158, 547

Mehmet Ali, 13, 18, 20, 79, 90, 94, 95, 98, 106, 109, 110, 111, 160, 238, 248, 279, 327, 338, 352, 367, 554

Mehmet Behçet, 13, 14, 15, 95, 104, 184

Mehmet Cemil, 13, 18, 28, 31, 86, 89, 90, 95, 106, 109, 110, 205, 288, 293, 299, 309, 314, 318, 332, 343, 358, 373, 414

Mehmet Hilmi, 13, 18, 19, 45, 47, 50, 51, 96, 97, 106, 117, 118

Mehmet Rauf, 20, 27, 89, 105, 108, 224

Mehmet Refet, 2, 76, 158, 523

Mehmet Şükrü, 66

Mehmet Asaf, 30, 32, 89, 94, 109, 111, 294, 323, 328

Mehmet Reşat, 2

Mehmet Selim Türkkkan, 10

Meveddet Hanım, 8

Mınakyan Efendi, 49

Mihran Efendi, 1

Montaigne, 442

Mösyö Cartier, 79, 160, 553

Mösyö Ferrer, 78, 160, 541

Mösyö Peary, 78, 157, 536

Muallim Naci, 9

Mustafa Naci, 11

Mustafa Refik, II, VI, VII, VIII, IX, X, XI, 8, 9, 10, 11, 13, 28, 29, 33, 92, 93, 96, 110, 112, 262, 266, 271, 373, 377, 380, 391, 401, 476, 479

Mübeccel Halid, 5, 13, 45, 46, 96, 117, 118

Müzeyyen Zeki, 31, 98, 111, 302

N

Nafi Atuf, 13, 25, 27, 96, 108

Nazikizâde Mehmet Hilmi, 218

Nerime, 13, 45, 49, 50, 97, 118

Nesime Mezher, 13, 45, 47, 54, 55, 97, 118, 120

Niyazi Berkes, 4

Nuriye Kemal, 13, 50, 51, 97, 118

O

Octave Mirbeau, 13, 28, 33, 98, 111, 332

Osman Nuri Bey, 79, 553

P

Paul Bourget, 13, 28, 33, 98, 111, 344, 348

Paul de Kock, 13, 28, 31, 32, 98, 111, 299, 318, 321

Pierre Loti, 50, 95, 117

Prens Bülow, 53, 94, 120

Prens Dougall, 76, 126, 149, 523

Proudhon, 447, 448

R

Racine, 201

Râi, 13, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 98, 99, 100, 101, 113, 114, 115, 116

Raif Necdet [KESTELLİ], 13, 26, 36, 37, 63, 101, 112, 113, 142, 454, 456, 458, 459, 461, 463, 465

Recaizade Mahmud Ekrem, 15

Remzi Bey, 73, 166

Rıfkiye, 11

Robert Owen, 24, 443

Robespierre, 442

S

Saint Just, 442

Saint Simon, 444, 445

Selahaddin Cemal, 13, 25, 26, 101, 108

Selahaddin Enis, 13, 16, 17, 25, 26, 50, 52, 101, 102, 104, 108, 109, 118, 199

Sir Curzon, 75, 160, 496, 497

Ş

Şahabeddin Süleyman, 13, 16, 17, 18, 20, 27, 67, 89, 102, 105, 106, 108, 193, 237

Şemsettin Sami, 1

Şerafeddin Mağmûmî, 13, 25, 50, 51, 52, 54, 102, 109, 119, 120

T

Tahsin Nahid, 13, 14, 16, 28, 86, 102, 103, 104, 108, 185, 188

Thomas Moro, 442

V

Vasfiye Hanım, 11

VII. Alphonso, 64

VII. Edward, 76, 157

Vitel, X, 24, 82, 93, 107, 170, 434, 435, 540

Von Der Goltz Paşa, 75, 165, 498, 499

W

Will Gardel, 447

Willhelm, 52, 92, 119

Y

Yakup Kadri, 13, 69, 103, 143

Yörük Osman, 23, 81, 155, 169, 422, 423, 424

Yusuf İzzettin Efendi, 73, 166

Z

Ziyaüddin Bedi, 13, 25, 26, 103, 109

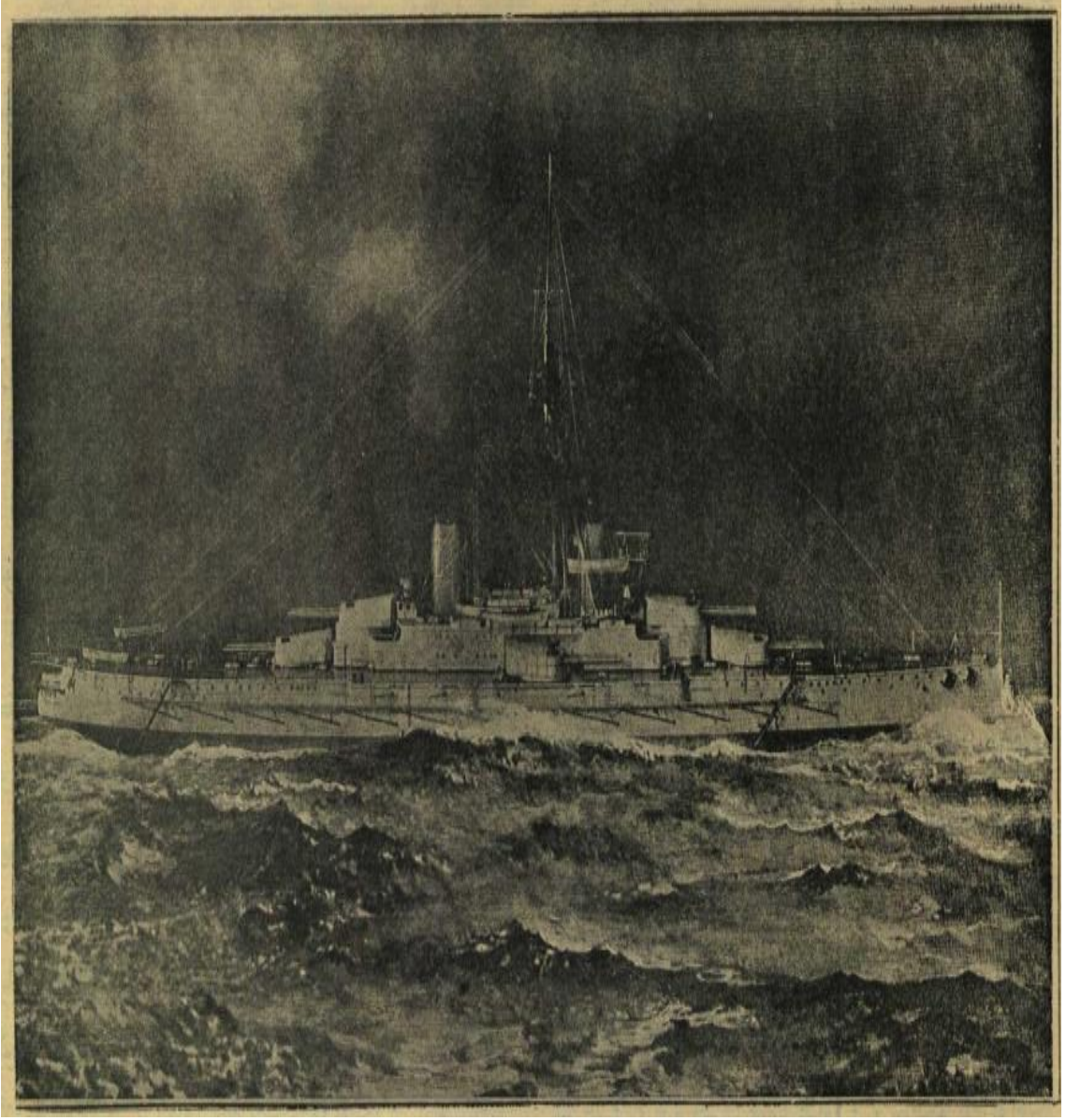
EKLER

EK-1 Zât-ı hazret padişahının, Hereke fabrikasına muvâsalatları ve ahali tarafından karşılanması.

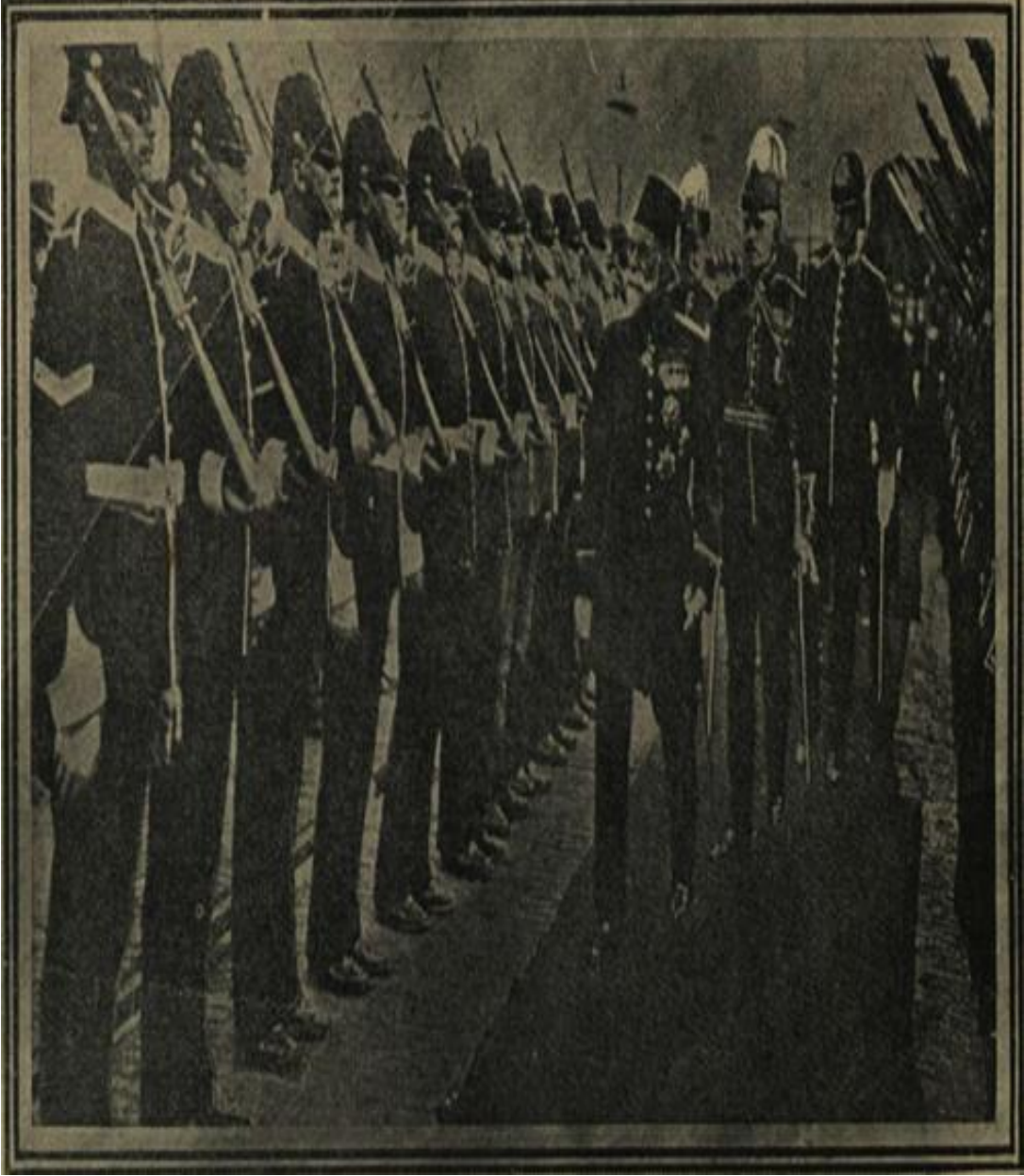
Resimli İstanbul Gazetesi / No: 1-8 Haziran 1325 s. 1.

EK-2 Brezilya'nın isteği üzerine İngiltere'nin inşa ettiği Drednotlardan biri.

Resimli İstanbul Gazetesi / No: 2-15 Haziran 1325 s. 17.

EK-3 Gazi Ahmet Muhtar Paşa'nın karşılanması.

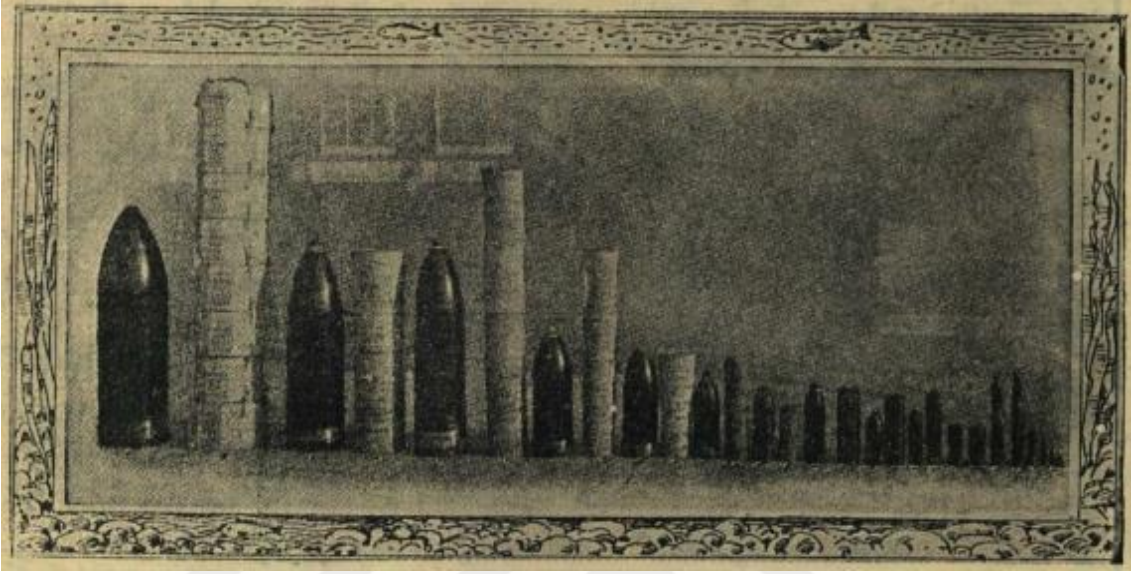
Resimli İstanbul / No: 3-22 Haziran 1325 s. 33.

EK-4 Osmanlı hürriyetperverânı ve Setter Hân.

Resimli İstanbul / No: 3-22 Haziran 1325 s. 37.

EK-5 Osmanlı harp gemilerinde kullanılan mermiler.

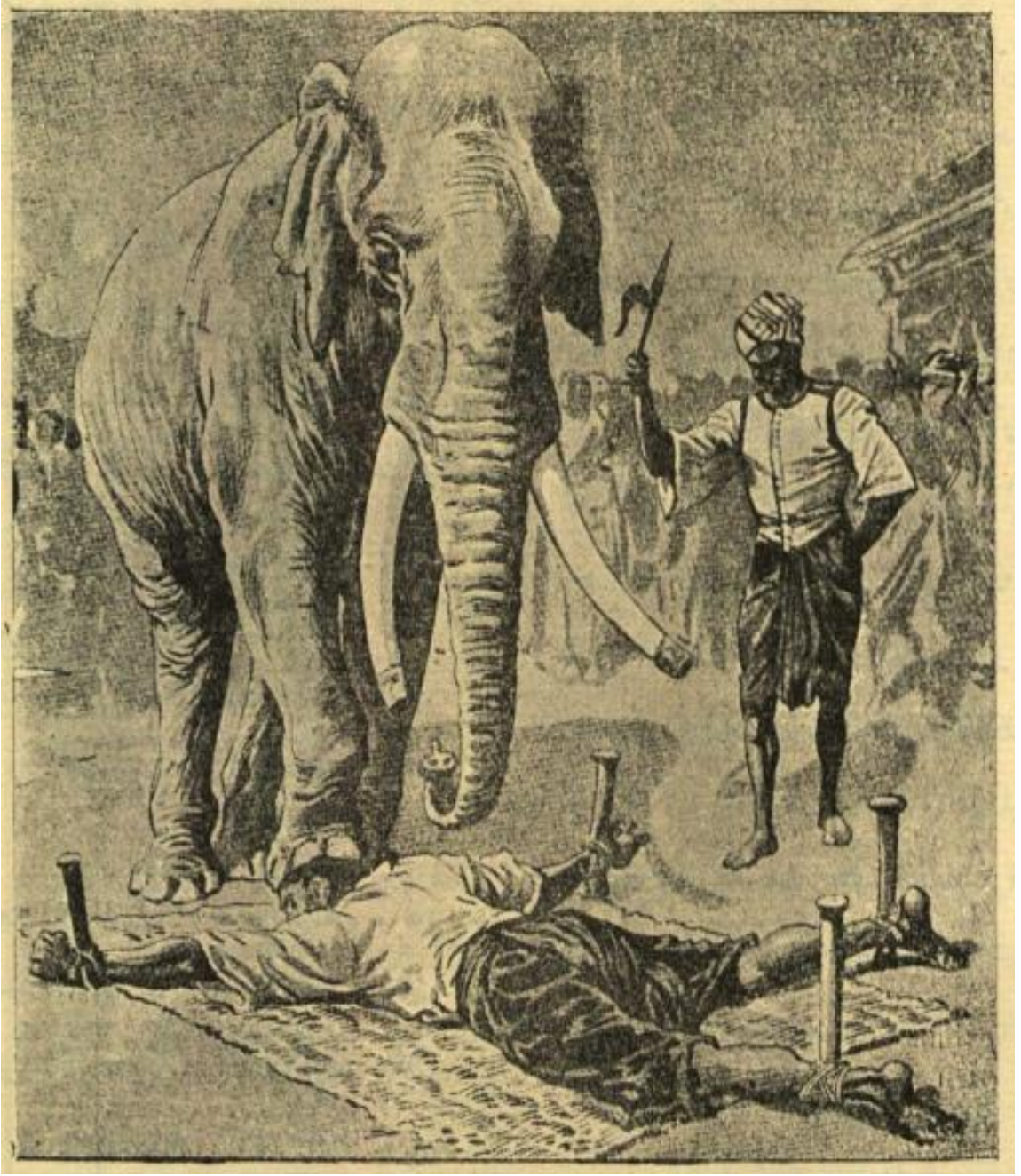
Resimli İstanbul / No: 3-22 Haziran 1325 s. 37.

EK-6 Paris'teki cücelerin evliliği.

Resimli İstanbul / No: 3-22 Haziran 1325 s. 40.

EK-7 Hindistan'da fillere ezdirilerek idam edilen kişi.

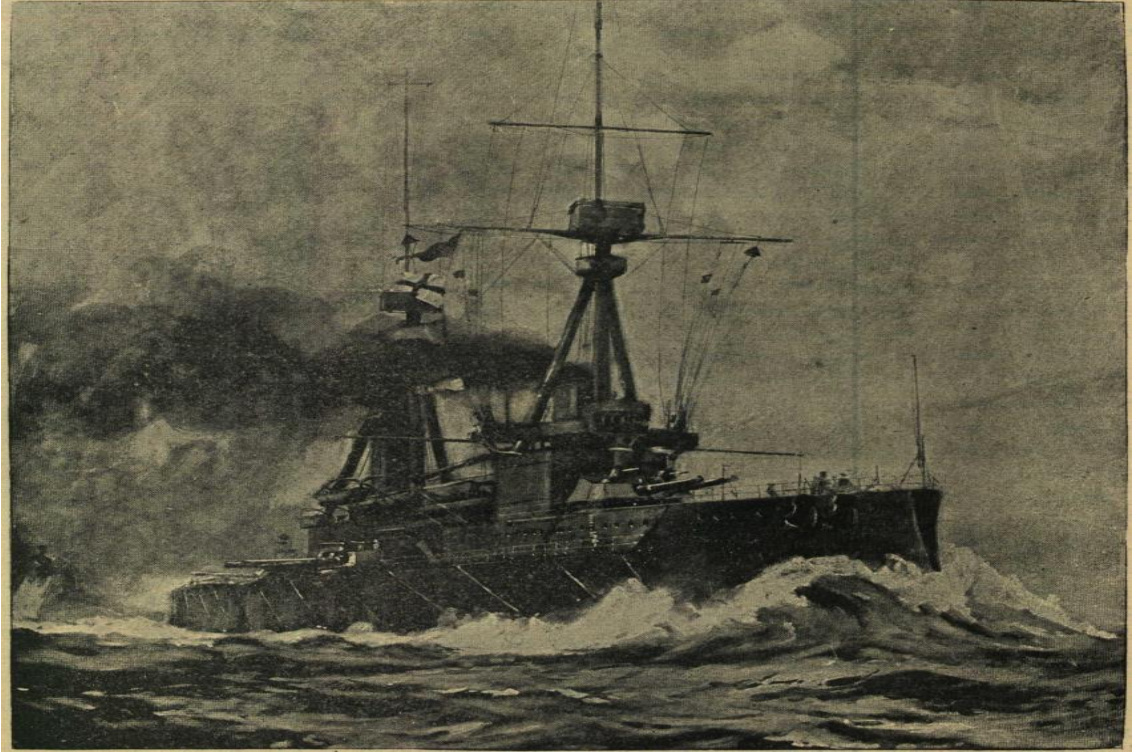
Resimli İstanbul / No: 3-22 Haziran 1325 s. 44.

EK-8 Telsiz telgrafın mucidi Guglielmo Marconi'nin eşi ve 7 aylık kızı.

Resimli İstanbul / No: 3-22 Haziran 1325 s. 45.

EK-9 Osmanlı himayesindeki Dreadnot zırhlısından ikincisi.

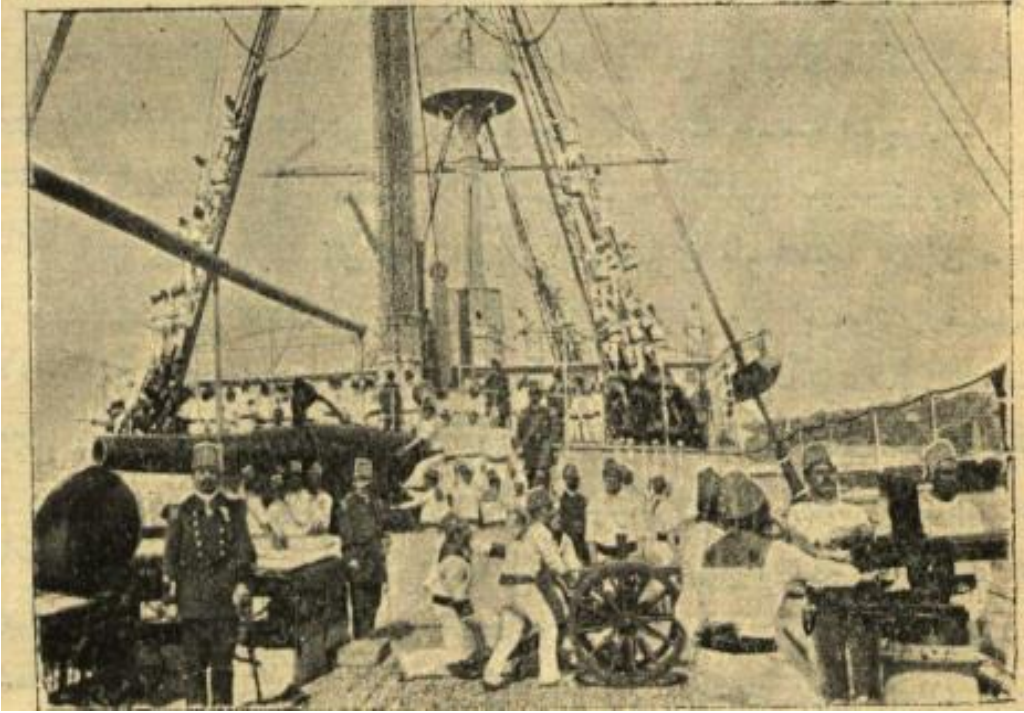
Resimli İstanbul / No: 4-29 Haziran 1325 s. 49.

EK-10 Ertuğrul Yatı.

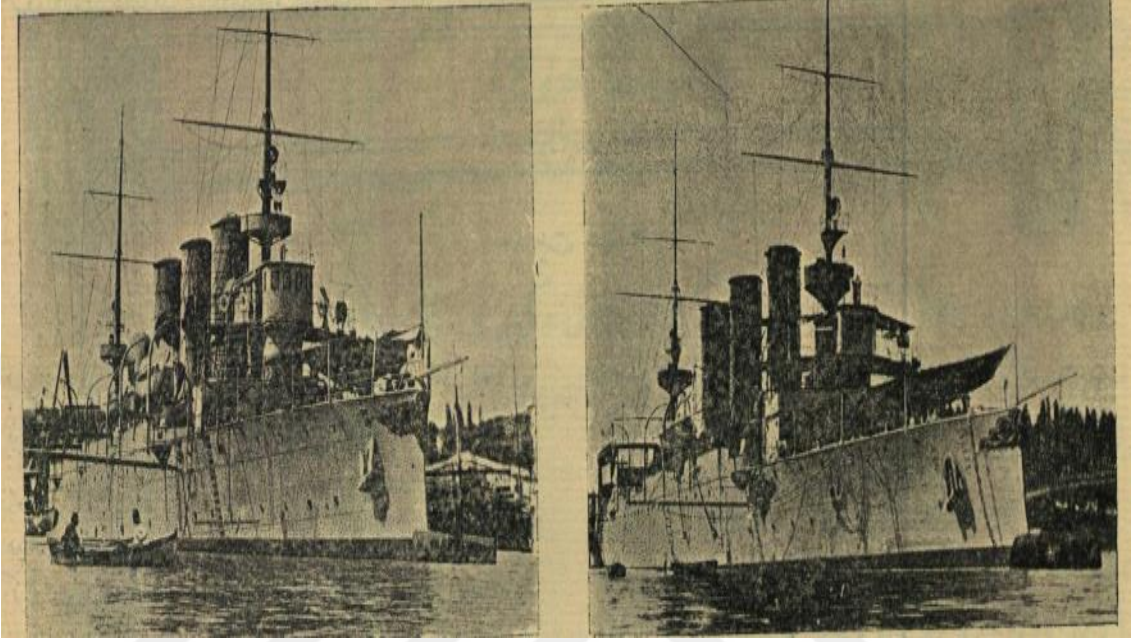
Resimli İstanbul / No: 4-29 Haziran 1325 s. 52.

EK-11 Gamble Paşa tarafından muzaffer olan Mecidiye adlı harp gemisi.

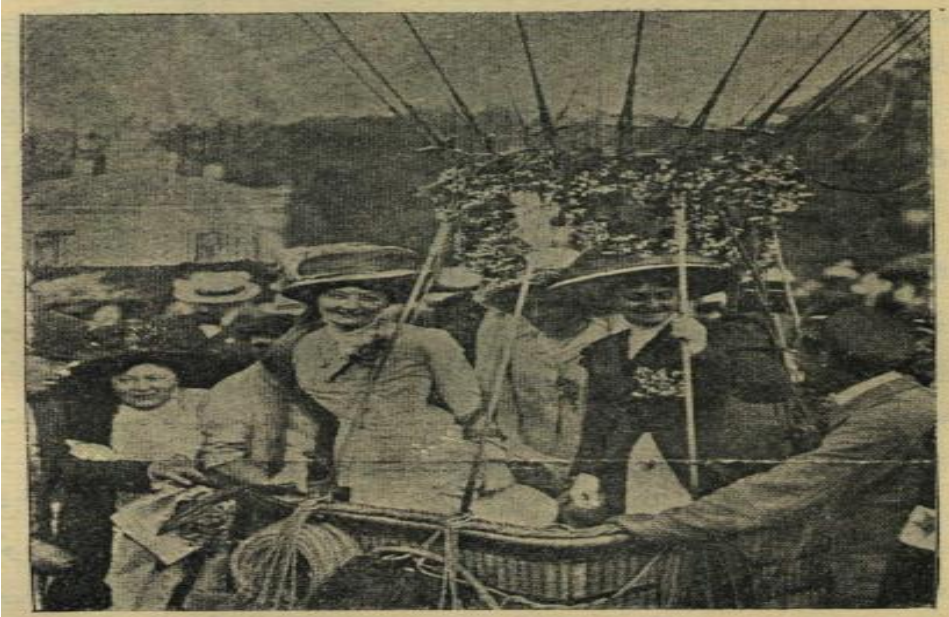
Resimli İstanbul / No: 4-29 Haziran 1325 s. 52.

EK-12 Mecidiye ve Abdülhamid Kruvazörleri.

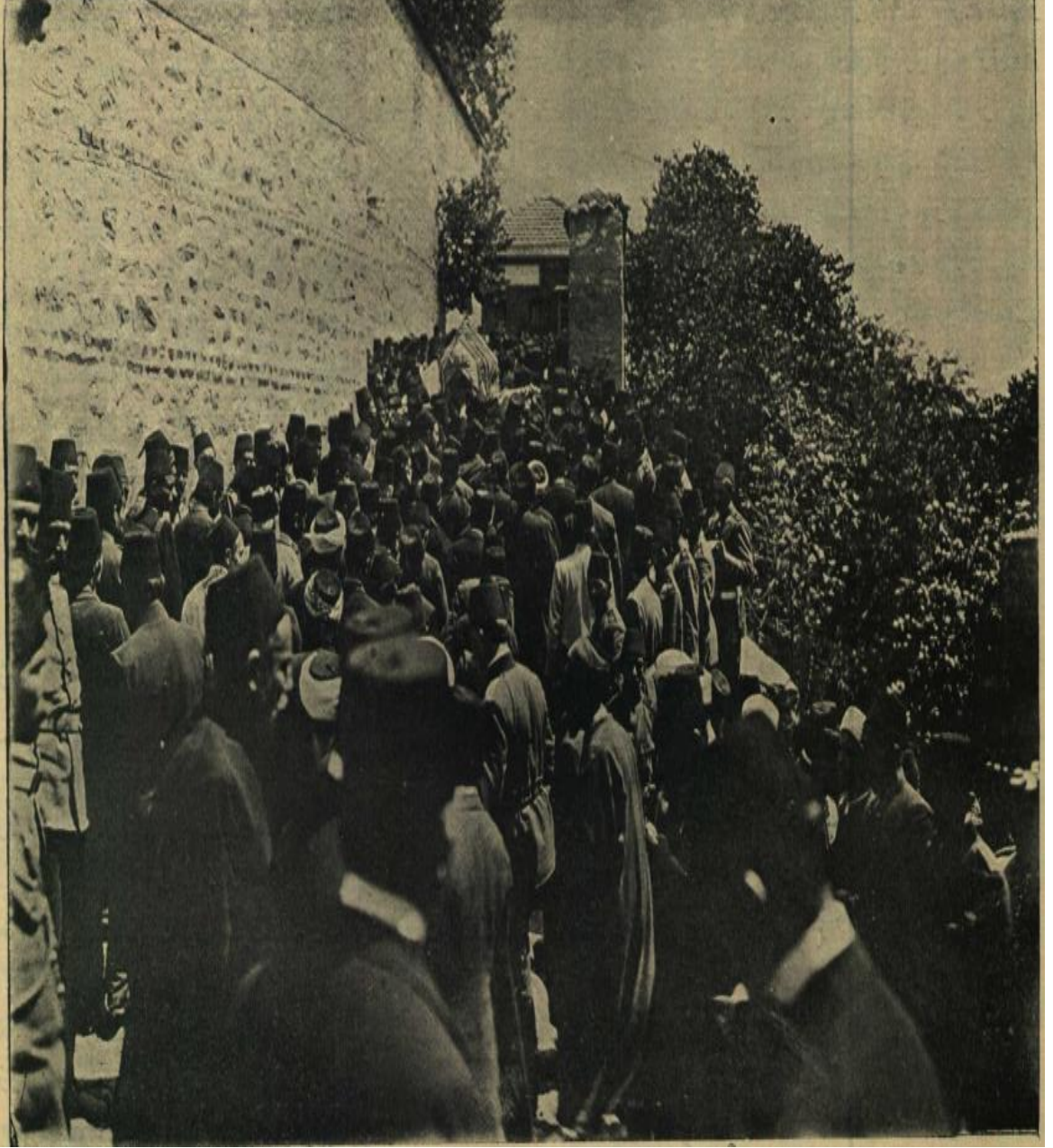
Resimli İstanbul / No: 4-29 Haziran 1325 s. 53.

EK-13 Paris'te kadınların erkek refakati olmadan hava yolunu kullanışları.

Resimli İstanbul / No: 4-29 Haziran 1325 s. 61.

EK-14 Padişahın şehzade Süleyman Efendi'nin cenaze töreni için Yahya Efendi tarikatına gidişi.

Resimli İstanbul / No: 5-6 Temmuz 1325 s. 65.

EK-15 İran şahı ve vatanperverler.

Resimli İstanbul / No: 5-6 Temmuz 1325 s. 68.

EK-16 İngiltere'nin Hindistan Vali Muavini Sir Curzon'un öldürülmesi.

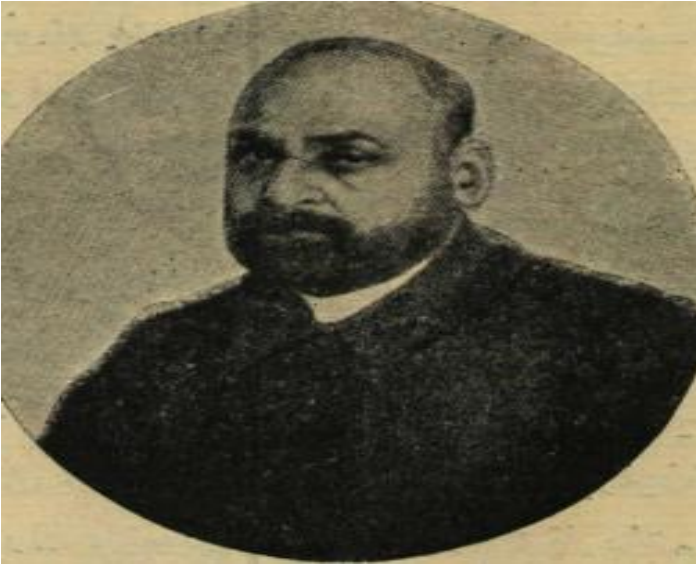
Resimli İstanbul / No: 5-6 Temmuz 1325 s. 69.

EK-17 Sir Curzon

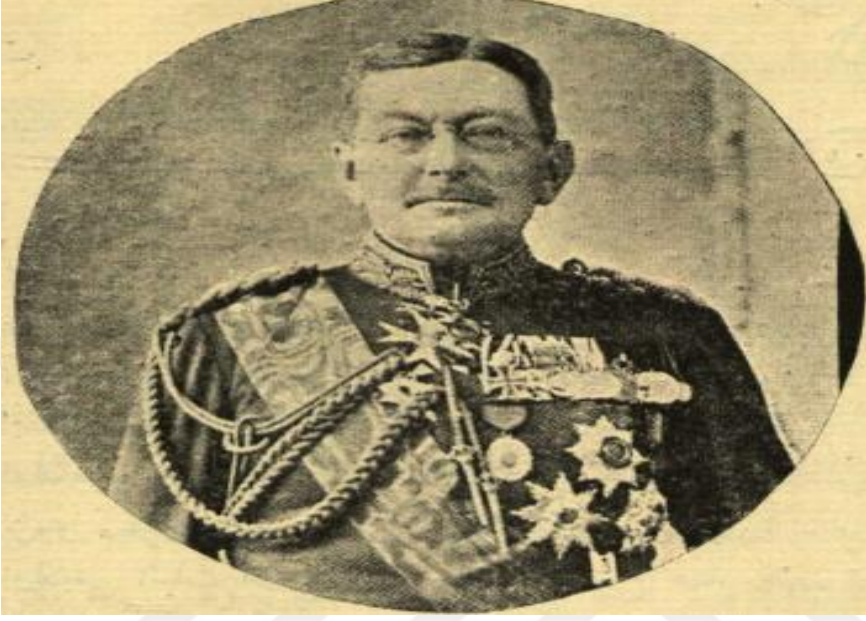
Resimli İstanbul / No: 5-6 Temmuz 1325 s. 69.

EK-18 Sir Curzon'un katlinin emrini veren çete lideri.

Resimli İstanbul / No: 5-6 Temmuz 1325 s. 69.

EK-19 Von Der Goltz Paşa.

Resimli İstanbul / No: 5-6 Temmuz 1325 s. 72.

EK- 20 Amiral Gamble Paşa.

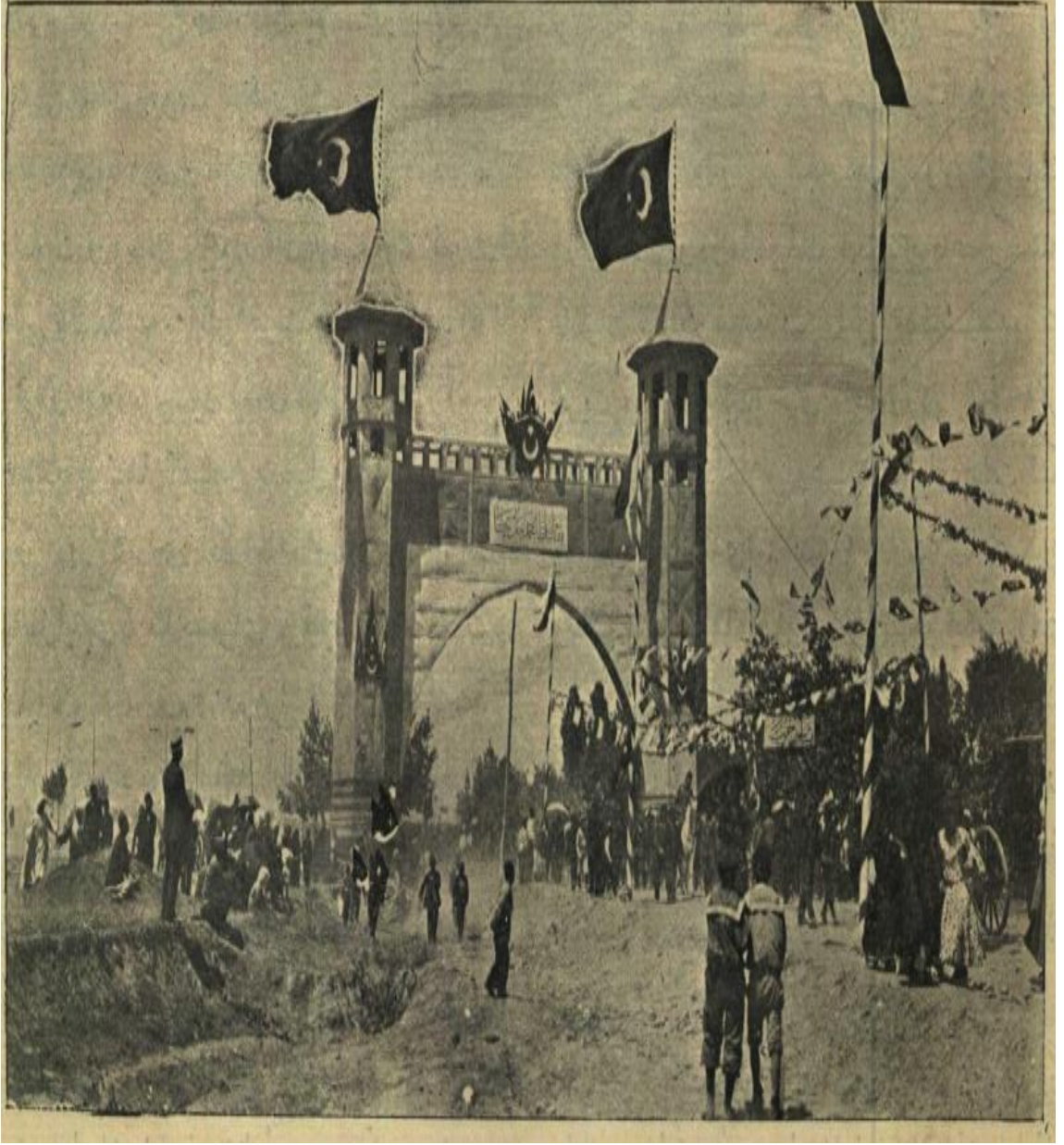
Resimli İstanbul / No: 5-6 Temmuz 1325 s. 72.

EK -21 Von Der Goltz Paşa ve Almanya Harbiye Nazırı Von Arnim.

Resimli İstanbul / No: 5-6 Temmuz 1325 s. 72.

EK-22 Hürriyet-i Ebediyye Tepesi'nde inşa edilen tâk-ı zamer.

Resimli İstanbul / No: 6-13 Temmuz 1325 s. 81.

EK-23 Harbiye Nazırı Salih Paşa ve Birinci Ordu Kumandanı Mahmut Muhtar Paşa.

Resimli İstanbul / No: 6-13 Temmuz 1325 s. 85.

EK-24 Vatikan'daki özel Osmanlı komisyonu.

Resimli İstanbul / No: 6-13 Temmuz 1325 s. 86.

EK-25 Londra'daki parlamento binası.

Resimli İstanbul / No: 7-20 Temmuz 1325 s. 97.

EK-26 Thames Nehri'nde iskele kenarına dizilmiş İngiliz donanması.

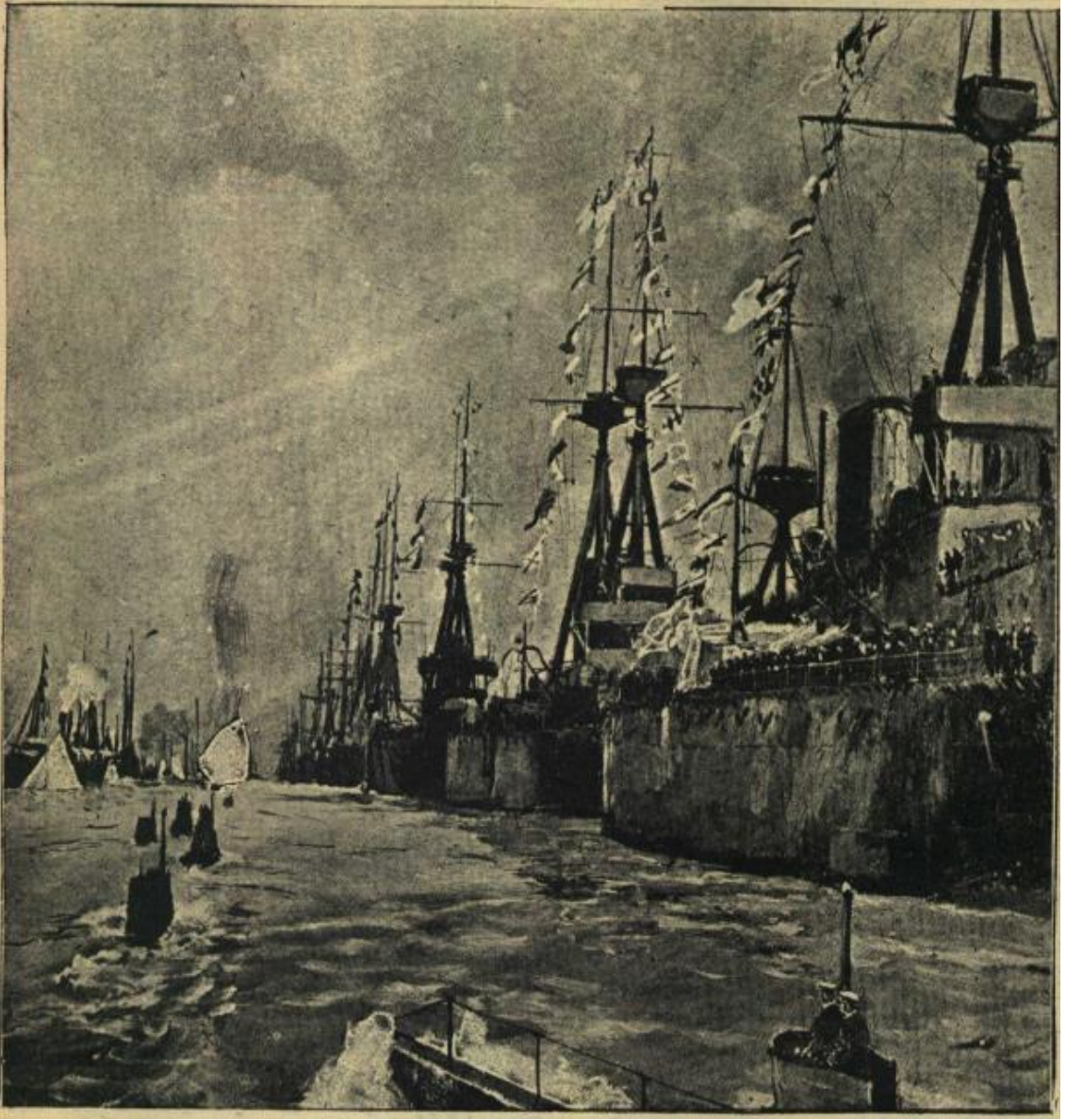
Resimli İstanbul / No: 7-20 Temmuz 1325 s. 100.

EK-27 Londra'ya gönderilen Osmanlı mebusları.

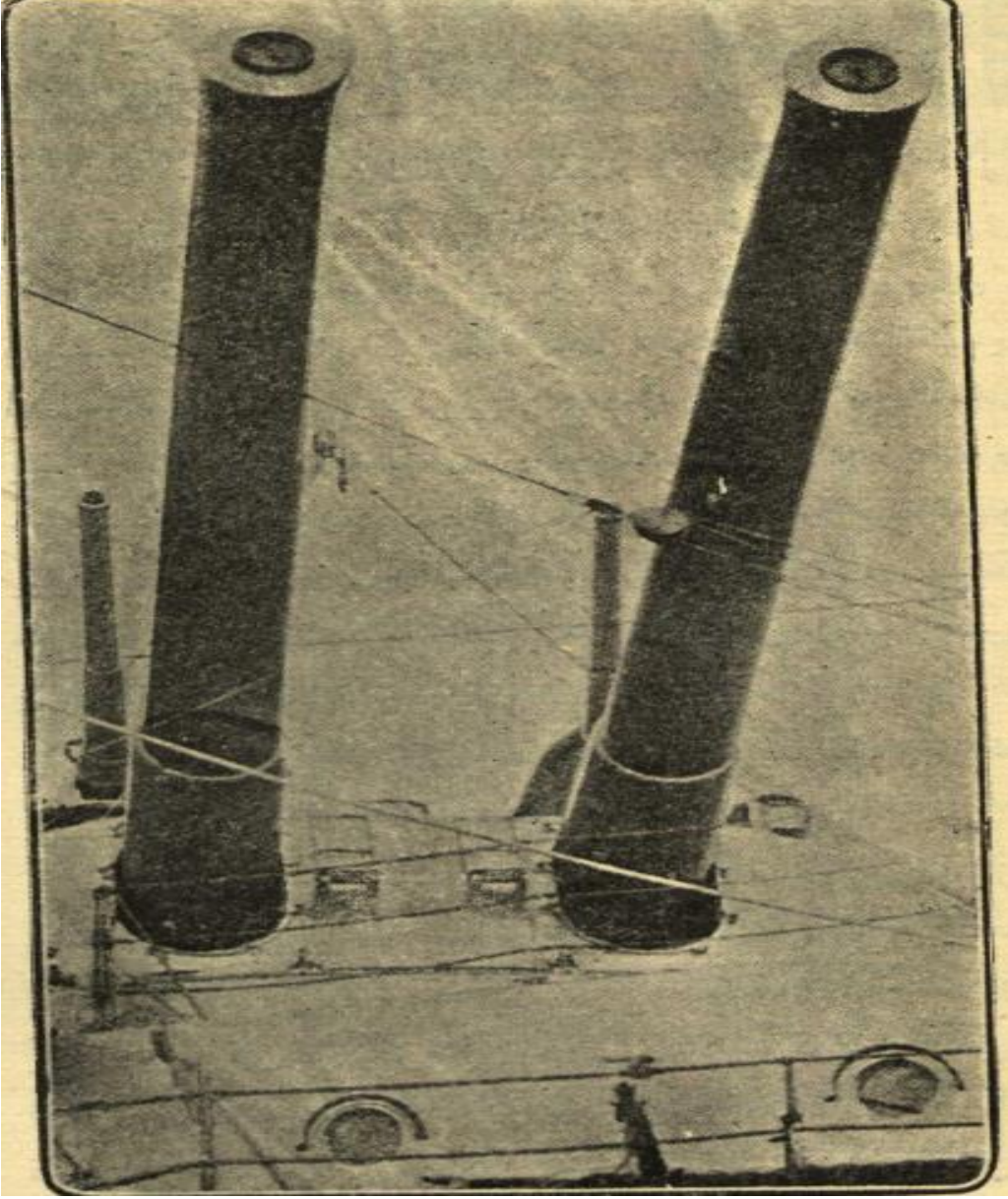
Resimli İstanbul / No: 7-20 Temmuz 1325 s. 100.

EK-28 Thames Nehri'ndeki İngiliz donanması.

Resimli İstanbul / No: 7-20 Temmuz 1325 s. 101.

EK-29 Osmanlı donanmasının canlandırılması için Drednotlarda bulunan 30.5 santimetrelik toplardan bir örnek.

Resimli İstanbul / No: 7-20 Temmuz 1325 s. 104.

EK-30 Bisikletli piyade.

Resimli İstanbul / No: 7-20 Temmuz 1325 s. 105.

EK-31 Zâlim Şâhın Hal'inden Sonra Settâr Hânın Keyfi.

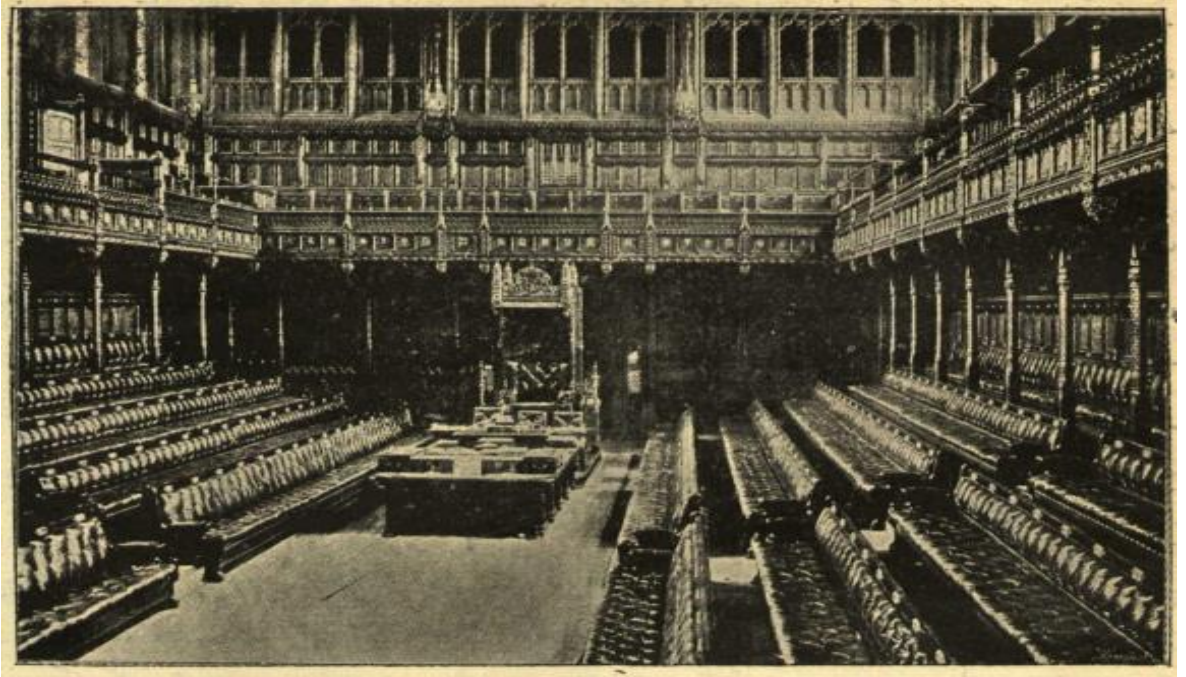
Resimli İstanbul / No: 7-20 Temmuz 1325 s. 105.

EK-32 İngiltere’de bulunan Armstrong fabrikaları.

Resimli İstanbul / No: 8-27 Temmuz 1325 s. 113.

EK-33 İngiltere’deki Avam Kamarası.

Resimli İstanbul / No: 8-27 Temmuz 1325 s. 116.

EK-34 İngiltere'deki Lordlar Kamarası.

Resimli İstanbul / No: 8-27 Temmuz 1325 s. 117.

EK-35 İran'ın yeni hükümdarı Ahmet Mirza Şâh.

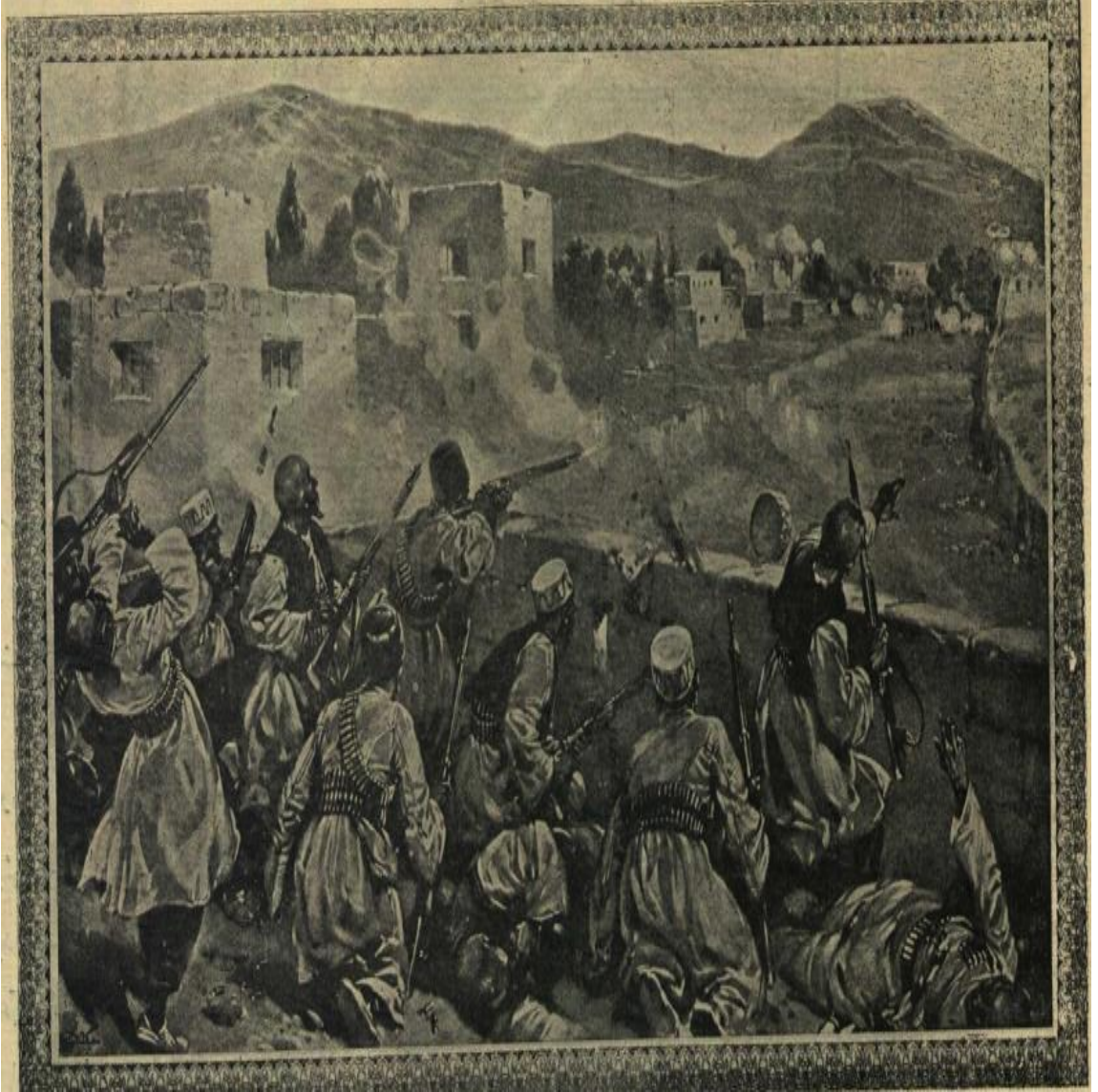
Resimli İstanbul / No: 8-27 Temmuz 1325 s. 120.

EK-36 Kale-i Sultaniye’de üniformalı mahalle bekçileri.

Resimli İstanbul / No: 8-27 Temmuz 1325 s. 120.

EK-37 Bahtiyariler ile şâh-ı mahlu' askerleri arasında, Tebriz civarında çıkan çatışma.

Resimli İstanbul / No: 8-27 Temmuz 1325 s. 121.

EK-38 Kale-i Sultaniye’de yeni polisler.

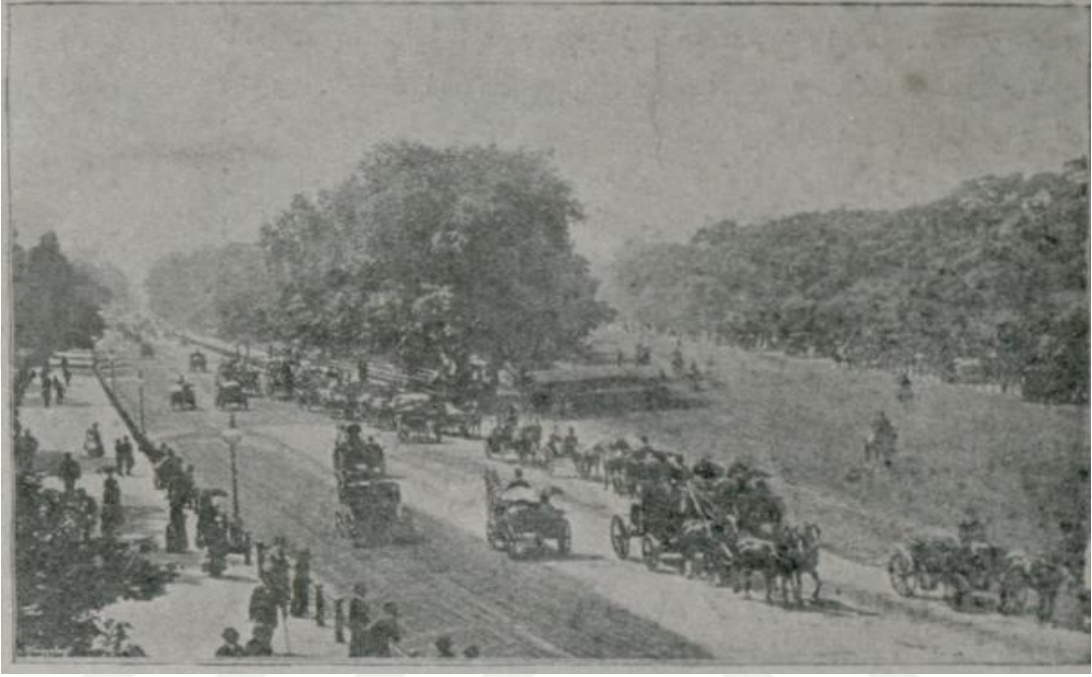
Resimli İstanbul / No: 8-27 Temmuz 1325 s. 121.

EK-39 İspanya-Fas İhtilâfı: Melillia Muhârebesi.

Resimli İstanbul / No: 9-3 Ağustos 1325 s. 129.

EK-40 Hyde Park Caddesi.

Resimli İstanbul / No: 9-3 Ağustos 1325 s. 132.

EK-41 Tower Bridge Köprüsü.

Resimli İstanbul / No: 9-3 Ağustos 1325 s. 132.

EK-42 Avam Kamarası'nda süslenmiş bir yemek salonu.

Resimli İstanbul / No: 9-3 Ağustos 1325 s. 132.

EK-43 Barselon'da ihtilâlcilerin kaldırım taşlarından yaptıkları istihkâmlar.

Resimli İstanbul / No: 9-3 Ağustos 1325 s. 133.

EK-44 Kale-i Sultaniye’de Rum Mektebinin tevzî mükâfat resmi.

Resimli İstanbul / No: 9-3 Ağustos 1325 s. 136.

EK-45 Osmanlı Devleti'nin Londra'ya gönderdiği heyet-i mahsusa.

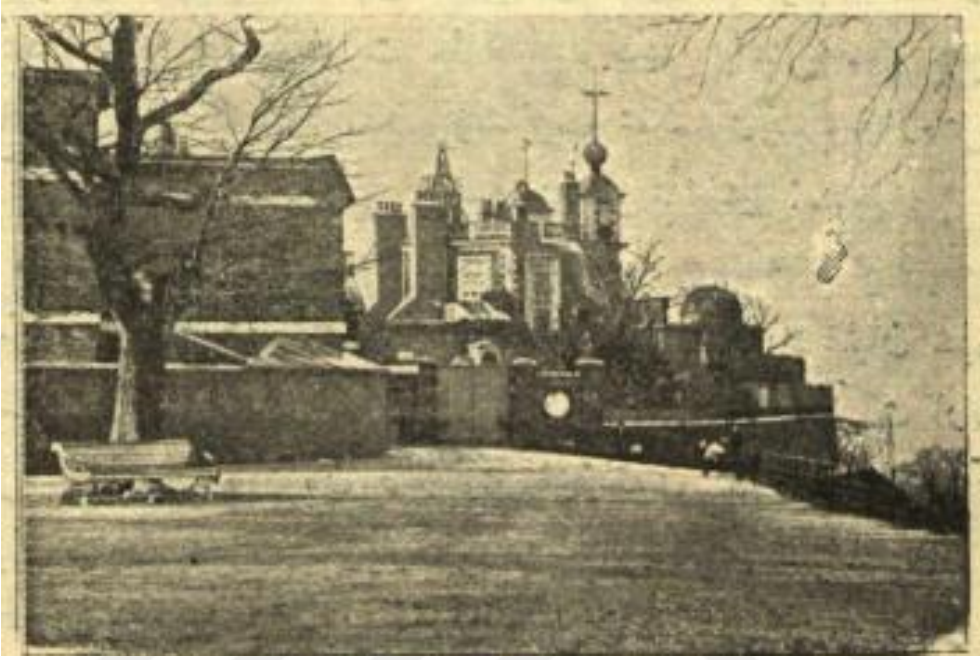
Resimli İstanbul / No: 10-10 Ağustos 1325 s. 145.

EK-46 Hâriciye Nâzırı Talat Beyefendi ve mebus Abdullah Efend'nin Buckingham Sarayı'ndan çıkışları.

Resimli İstanbul / No: 10-10 Ağustos 1325 s. 148.

EK-47 Londra Greenwich Rasathânesi.

Resimli İstanbul / No: 10-10 Ağustos 1325 s. 148.

EK-48 İngiltere Dâhiliye Nezâreti.

Resimli İstanbul / No: 10-10 Ağustos 1325 s. 148.

EK-49 Melillia Muhârebesi'nde İspanyolların getirdikleri toplar.

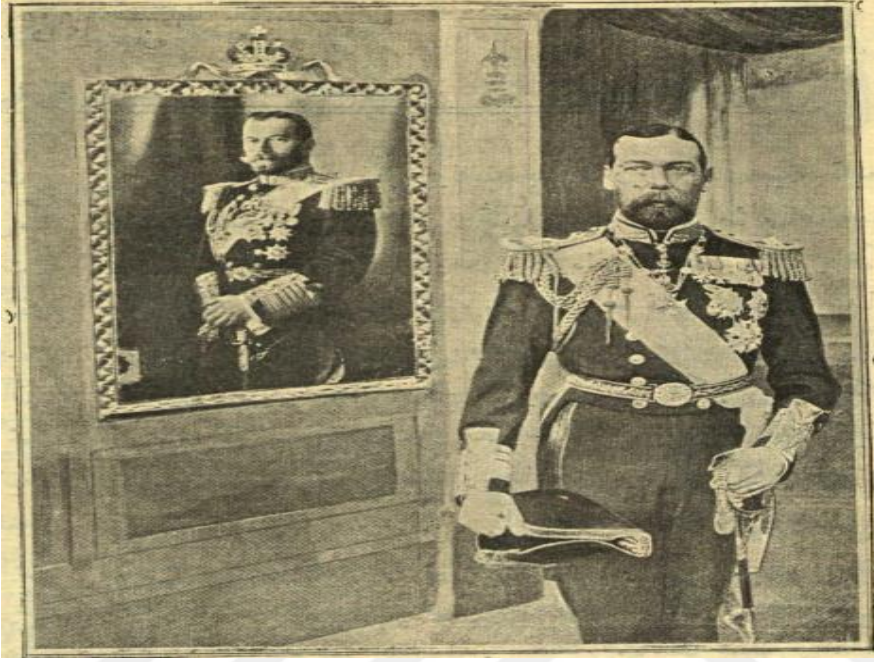
Resimli İstanbul / No: 10-10 Ağustos 1325 s. 149.

EK-50 İngiltere Kralı XII. Edward ve Rusya İmparatoru Nikola ve hanedanlarından bazıları.

Resimli İstanbul / No: 10-10 Ağustos 1325 s. 149.

EK-51 Prens Dougall'ın arın tablosu ile fotoğrafı.

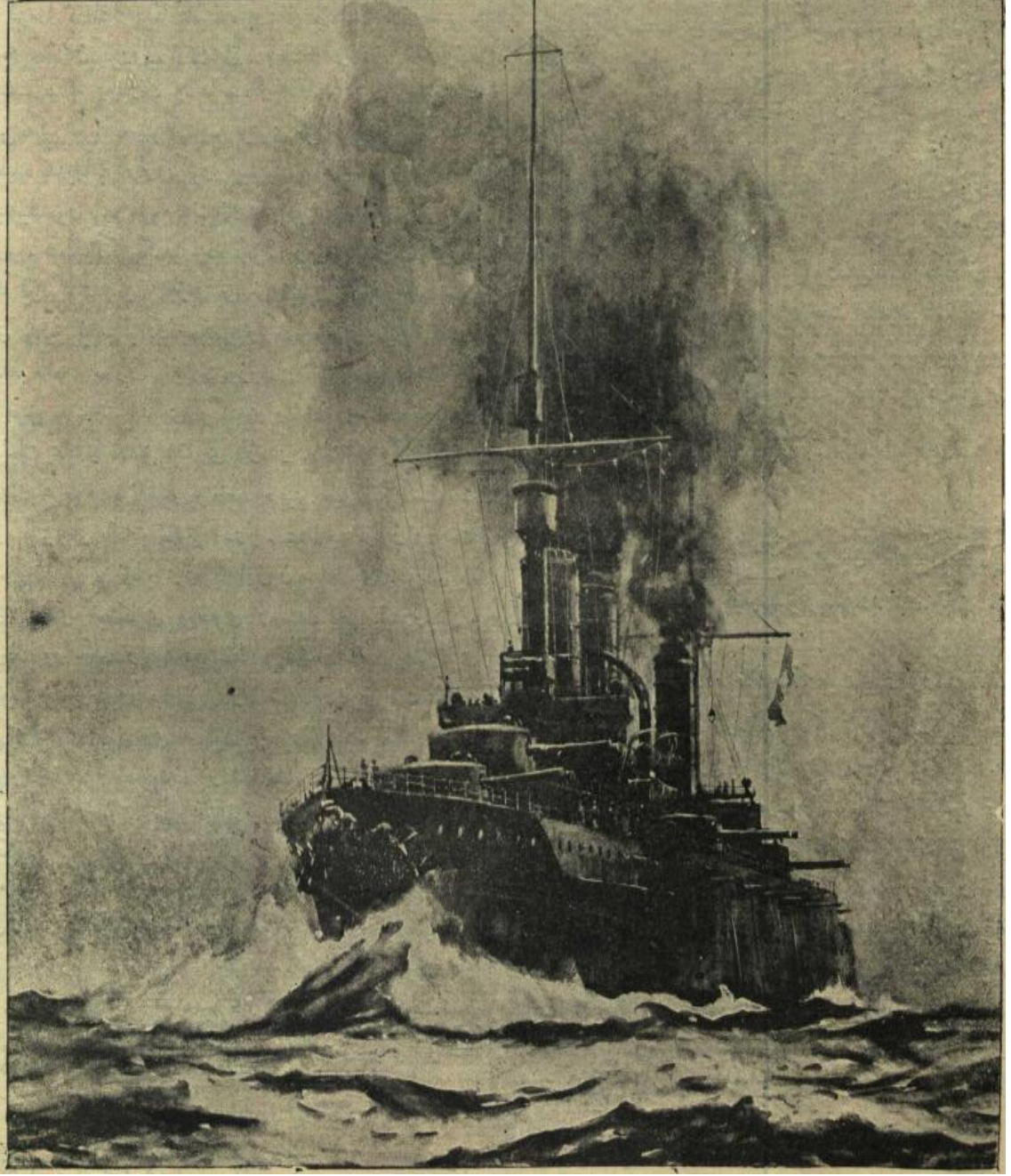
Resimli İstanbul / No: 10-10 Ağustos 1325 s. 152.

EK-52 Londra Baş Şehbenderi Mehmet Refet Bey.

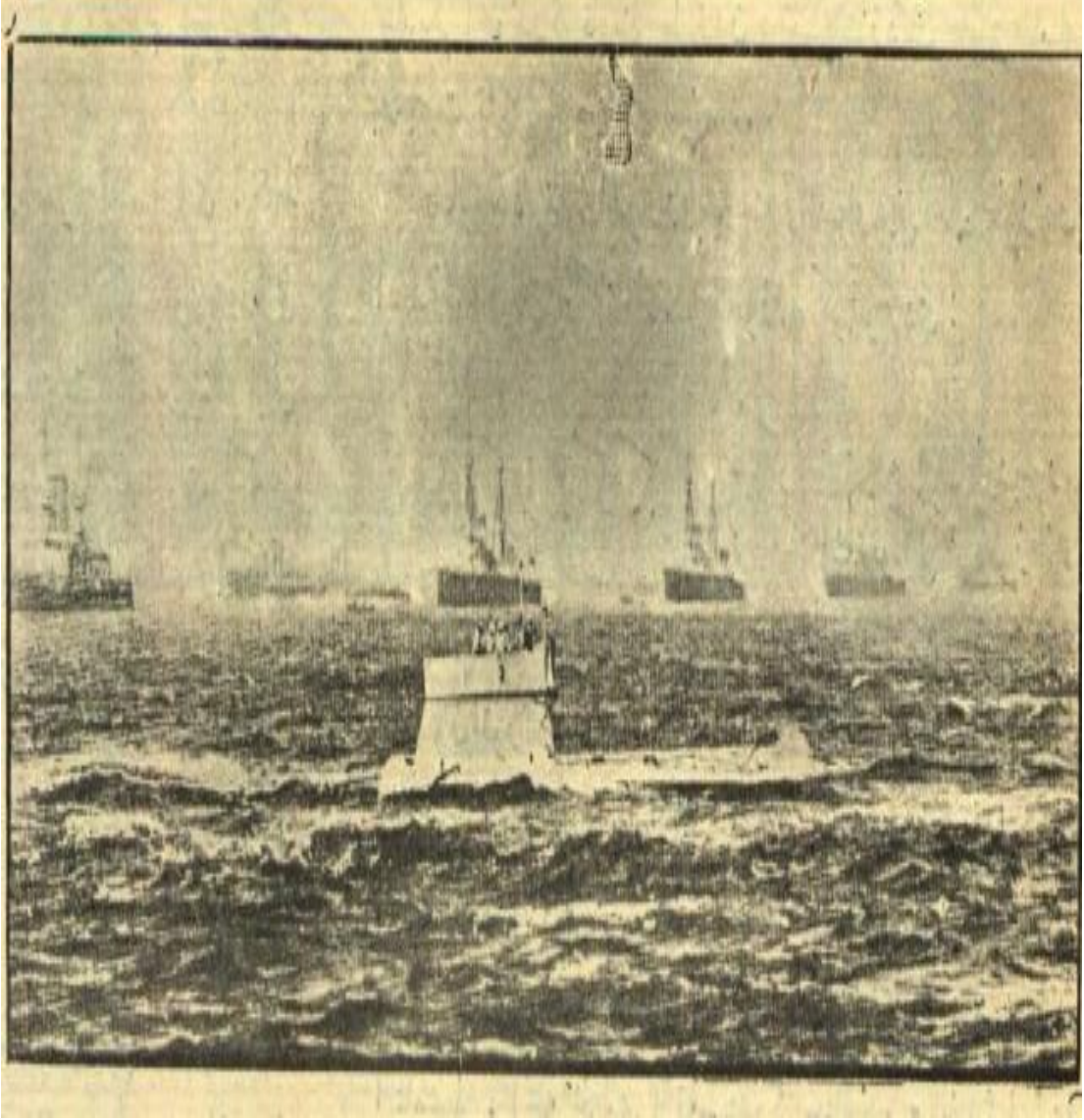
Resimli İstanbul / No: 10-10 Ağustos 1325 s. 152.

EK-53 Hanya'ya çekilen Yunan bayrağını indirmeye gönderilen İngiliz Zırhlısı Diana.

Resimli İstanbul / No: 11-17 Ağustos 1325 s. 161.

EK-54 Girit sularına sevk edilen devletlerin zırhlıları.

Resimli İstanbul / No: 11-17 Ağustos 1325 s. 164.

EK-55 Fransa sefâretindeki harice nâzırı paşalar ve memurlar.

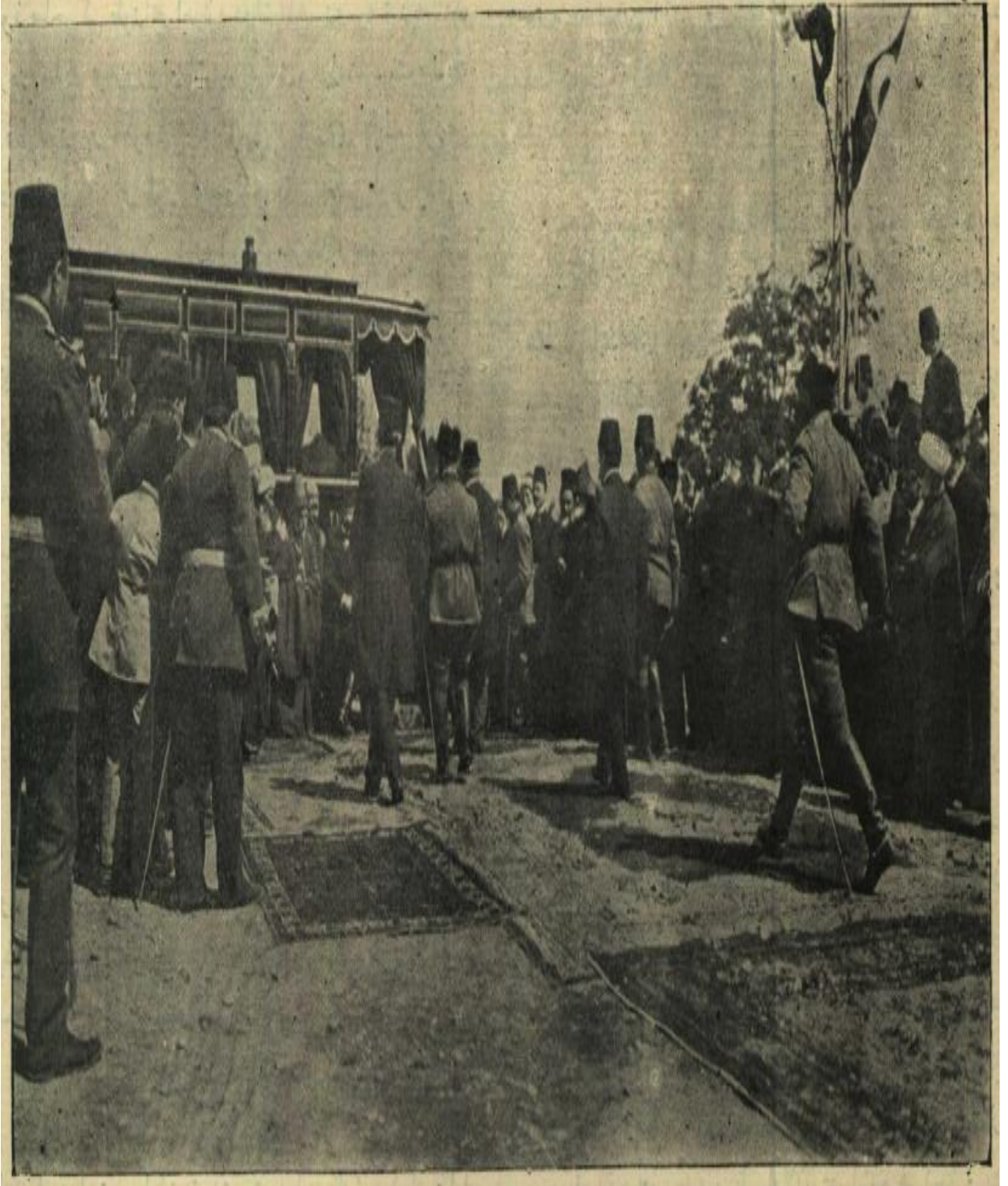
Resimli İstanbul / No: 11-17 Ağustos 1325 s. 165.

EK-56 Karabağ Prensi Nikola.

Resimli İstanbul / No: 11-17 Ağustos 1325 s. 168.

EK-57 Padişahın Mudanya trenine binifi.

Resimli İstanbul / No: 13-31 Ağustos 1325 s. 193.

EK-58 Padişahın Yıldız kasrına gelişi.

Resimli İstanbul / No: 13-31 Ağustos 1325 s. 196.

EK-59 Mirza Ahmet Şâh ve silahşorları.

Resimli İstanbul / No: 13-31 Ağustos 1325 s. 200.

EK-60 Karada Pensi Nikola'nın köylülere ayak öptürmesi.

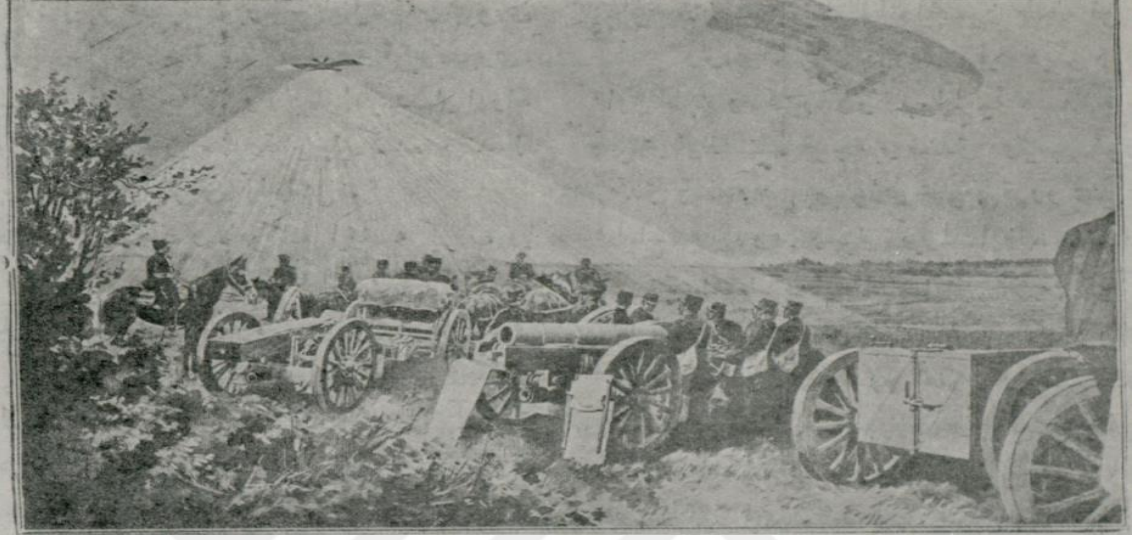
Resimli İstanbul / No: 13-31 Ağustos 1325 s. 201.

EK-61 Berlin’de Osmanlı Klübü.

Resimli İstanbul / No: 14-7 Eylül 1325 s. 209.

EK-62 Fransa’da icat edilen ışık yardımıyla düşmanın yerini belirleyen alet.

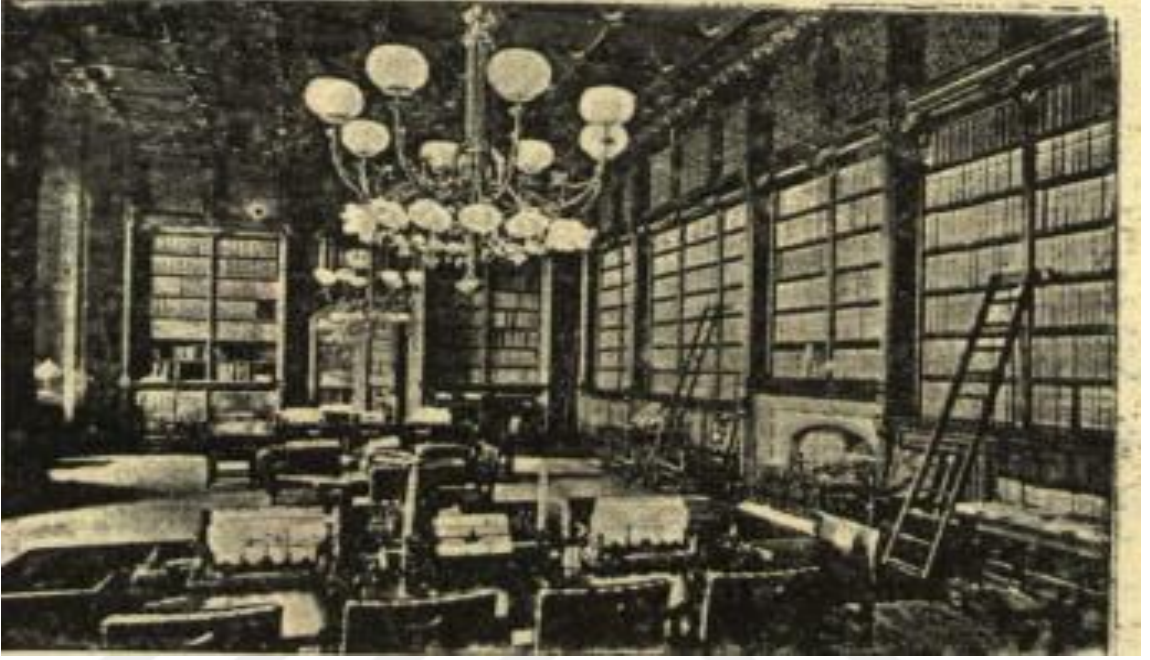
Resimli İstanbul / No: 14-7 Eylül 1325 s. 216.

EK-63 Ticâret ve nâfia nâzırı cedidi Hallaçyan Efendi.

Resimli İstanbul / No: 14-7 Eylül 1325 s. 216.

EK-64 İngiltere parlamentosunda Avam Kamarası'na mahsus kütüphane.

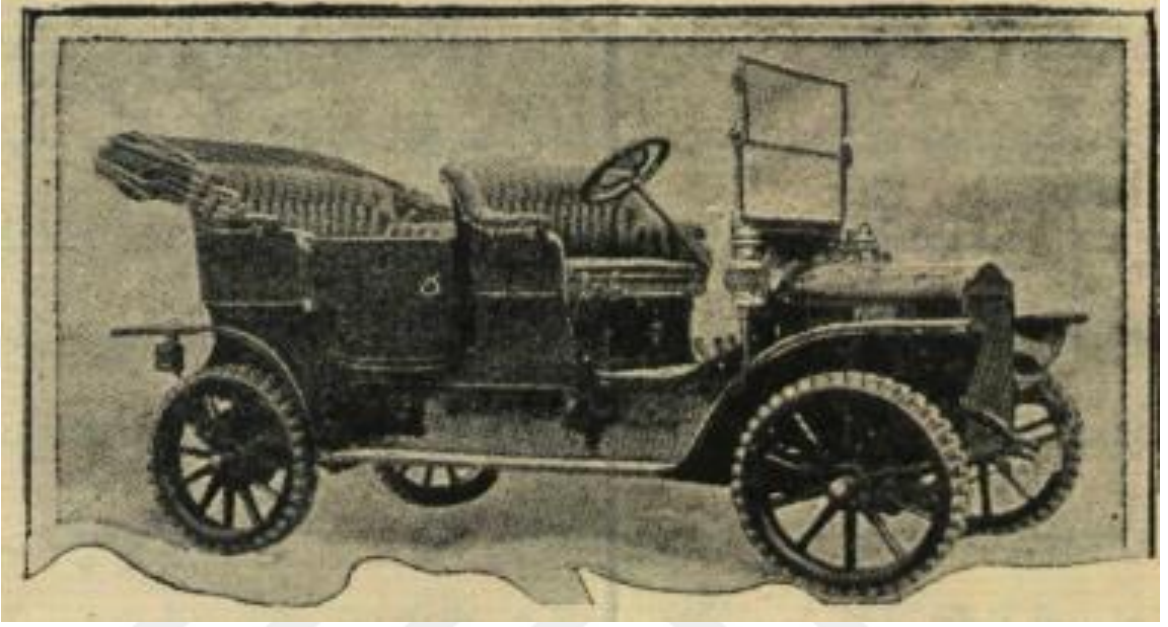
Resimli İstanbul / No: 15-14 Eylül 1325 s. 228.

EK-65 Londra'da bulunan Kristal Saray.

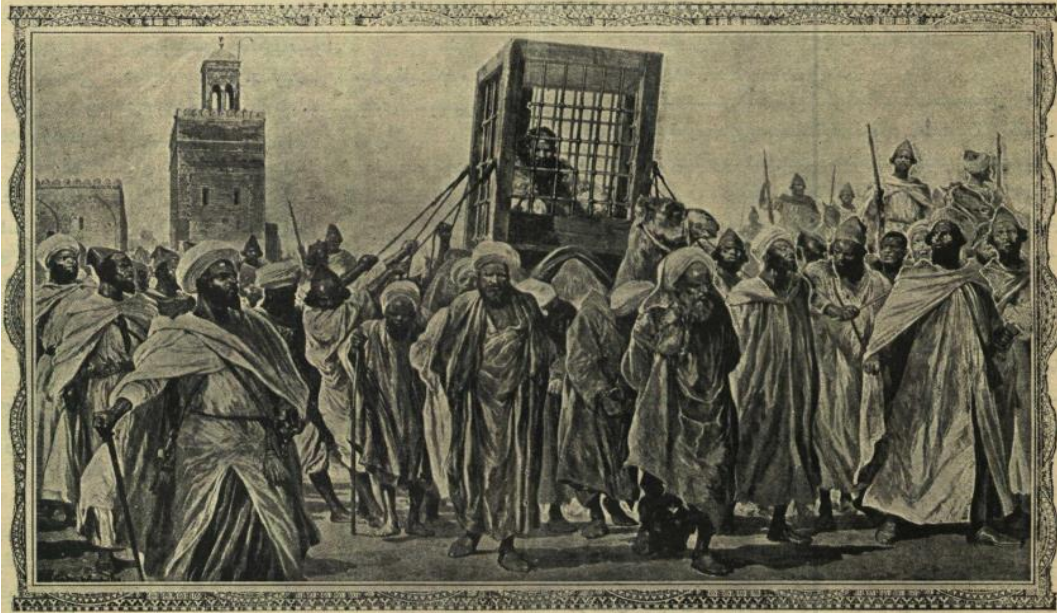
Resimli İstanbul / No: 15-14 Eylül 1325 s. 229.

EK-66 Velespit örneği.

Resimli İstanbul / No: 16-21 Eylül 1325 s. 249.

EK-67 El Roghi Ebu Hamara'nın demir kafeste getirilişı.

Resimli İstanbul / No: 17-28 Eylül 1325 s. 257.

EK-68 Kutbu Şimâli kâşifi Doktor Cook.

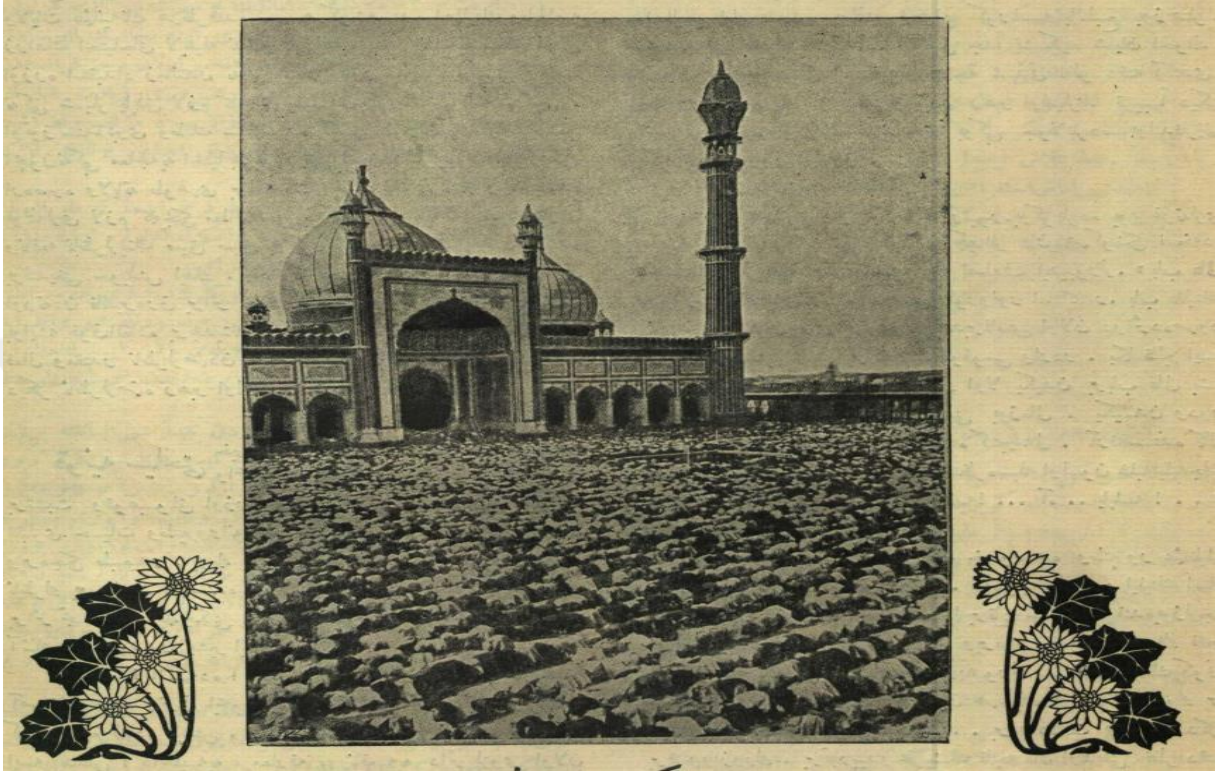
Resimli İstanbul / No: 17-28 Eylül 1325 s. 264.

EK-69 Kutbu Şimâli kâşifi Mösyö Peary.

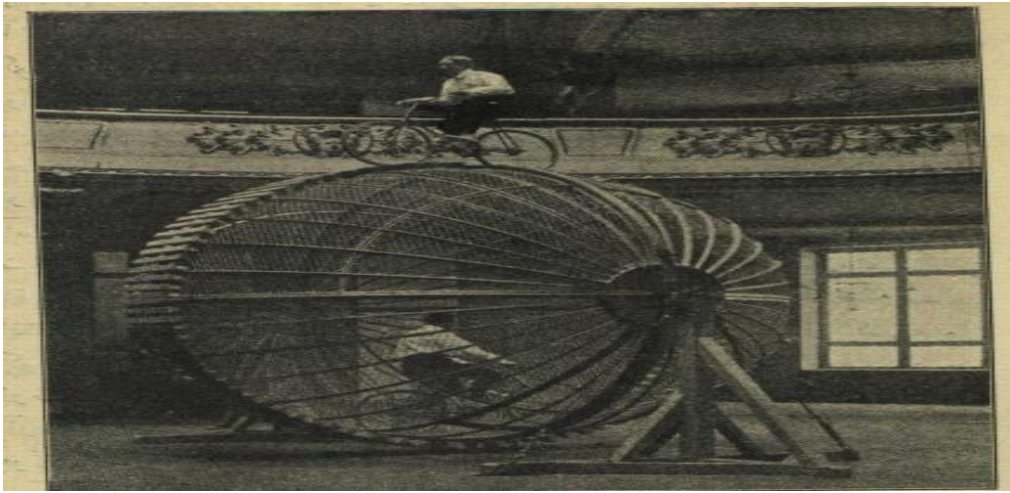
Resimli İstanbul / No: 17-28 Eylül 1325 s. 265.

EK-70 Cami-i Kebir’de bayram namazı.

Resimli İstanbul / No: 18-5 Teşrinievvel 1325 s. 273.

EK-71 Almanya’da yeni bir eğlence aleti.

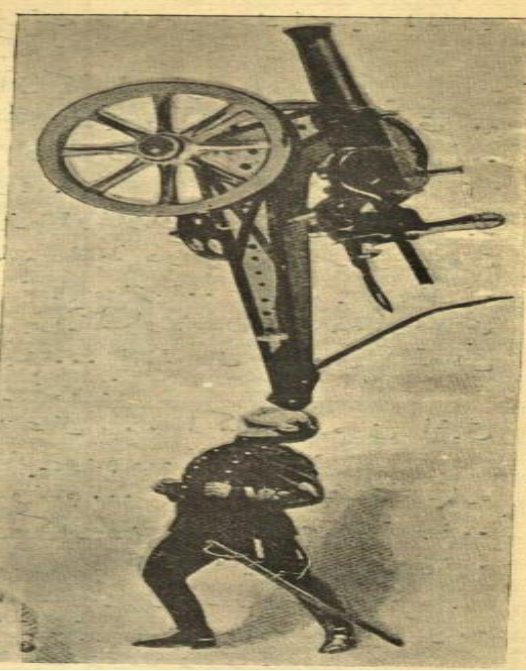
Resimli İstanbul / No: 18-5 Teşrinievvel 1325 s. 281.

EK-72 Krupp Fabrikası'nın yeni bir topu.

Resimli İstanbul / No: 18-5 Teşrinievvel 1325 s. 281.

EK-73 Paul Conchas adındaki zabitin gücü.

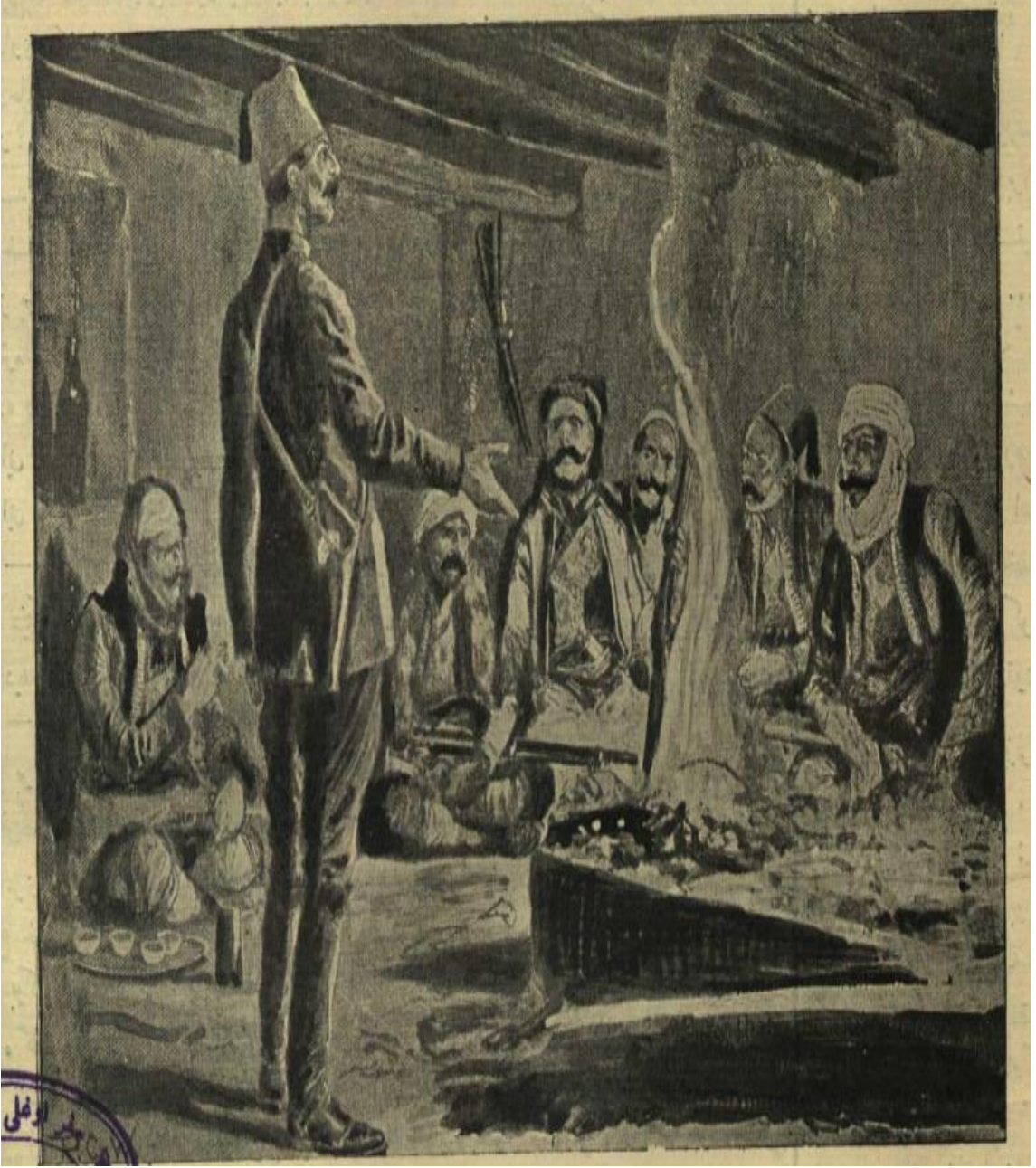
Resimli İstanbul / No: 19-12 Teşrinievvel 1325 s. 296.

EK-74 Şâh Mahluk'un cüceleri.

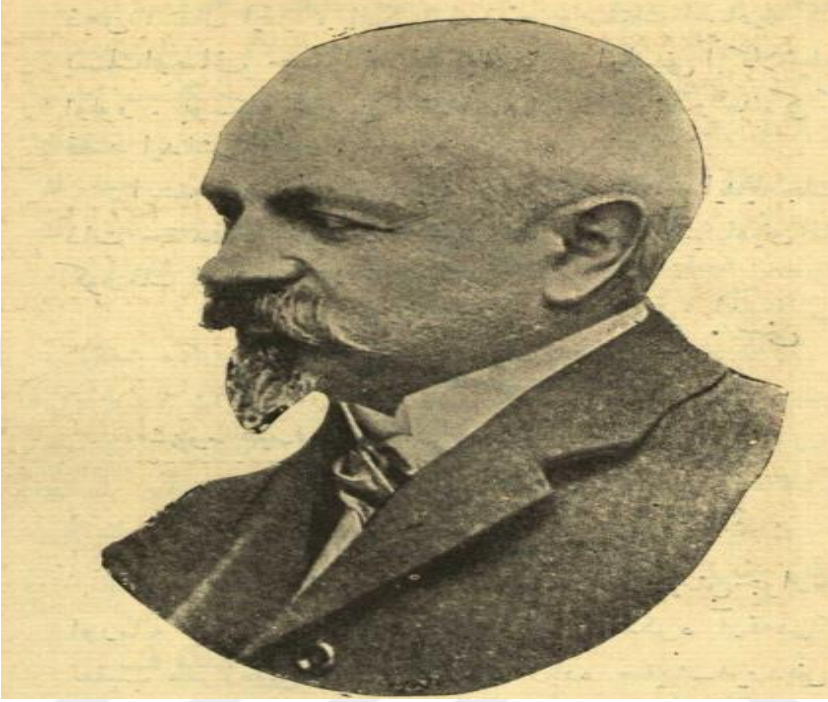
Resimli İstanbul / No: 19-12 Teşrinievvel 1325 s. 297.

EK-75 Çakırcalı ve avnesinin Bozdağı'ndaki bir kulübede Mösyö Vitel ile konuşmaları.

Resimli İstanbul / No: 20-19 Teşrinievvel 1325 s. 305.

EK-76 İdamı dolayısıyla bütün Avrupa'ya konu olan Mösyö Ferrer.

Resimli İstanbul / No: 20-19 Teşrinievvel 1325 s. 312.

EK-77 Mösyö Ferrer'in kızı.

Resimli İstanbul / No: 20-19 Teşrinievvel 1325 s. 312.

EK-78 İran meşrutiyetinin sonrasında kurulan ilk meclis.

Resimli İstanbul / No: 20-19 Teşrinievvel 1325 s. 313.

EK-79 İngiltere'nin en meşhur ailelerinden olan dalgıç Miss Catrine Deper.

Resimli İstanbul / No: 20-19 Teşrinievvel 1325 s. 316.

EK-80 Taksim kışlasında kura' fermân-ı hümâyunu kırâati.

Resimli İstanbul / No: 21-26 Teşrinievvel 1325 s. 321.

EK-81 Amiral Gamble Paşa.

Resimli İstanbul / No: 21-26 Teşrinievvel 1325 s. 325.

EK-82 Anadolu Demiryolu Kumpanyası tarafından inşa edilen Haydar Paşa Garı.

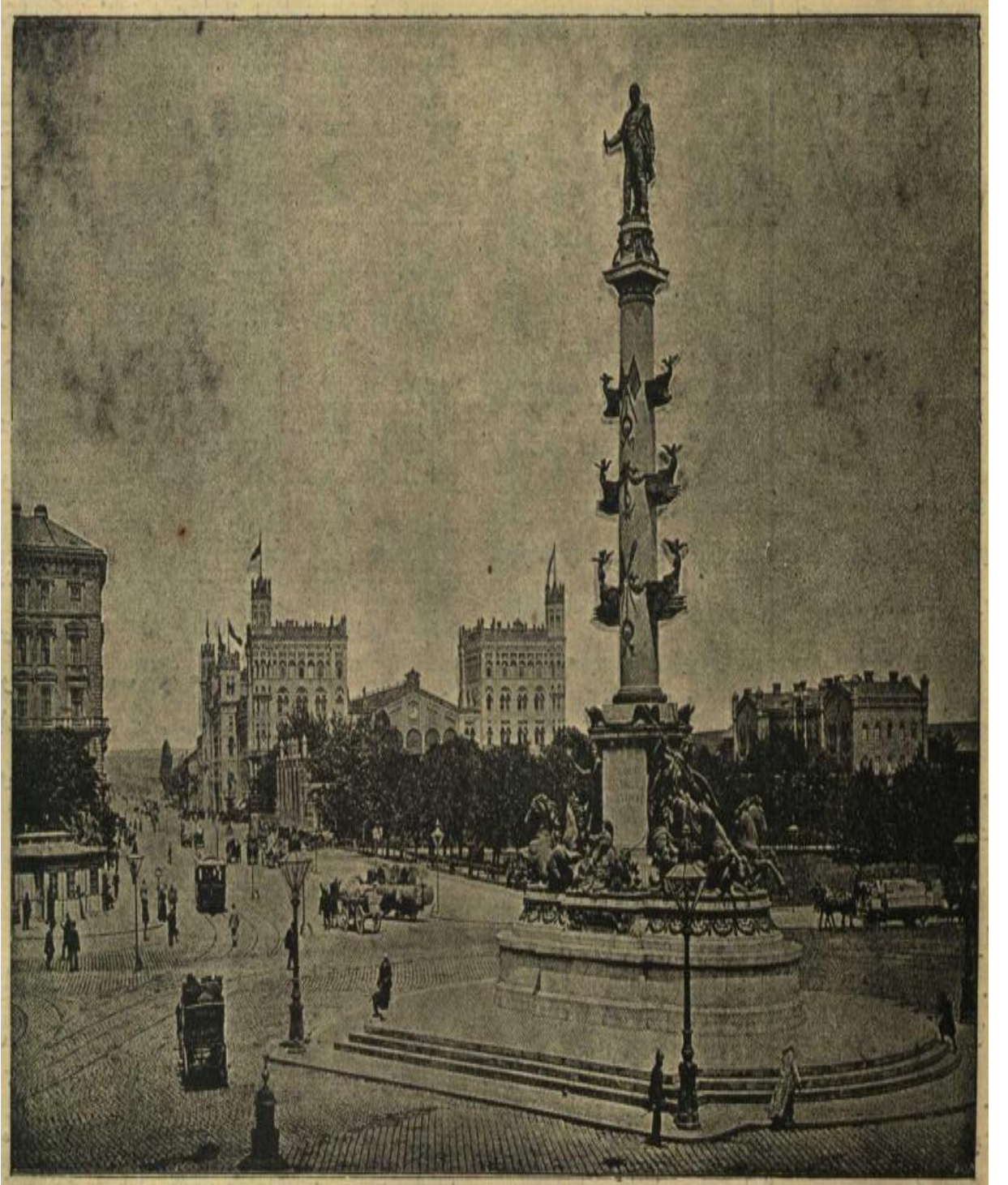
Resimli İstanbul / No: 21-26 Teşrinievvel 1325 s. 328.

EK-83 Japonya'nın en meşhur siyasiyunu olan Mariki İto ve ailesi.

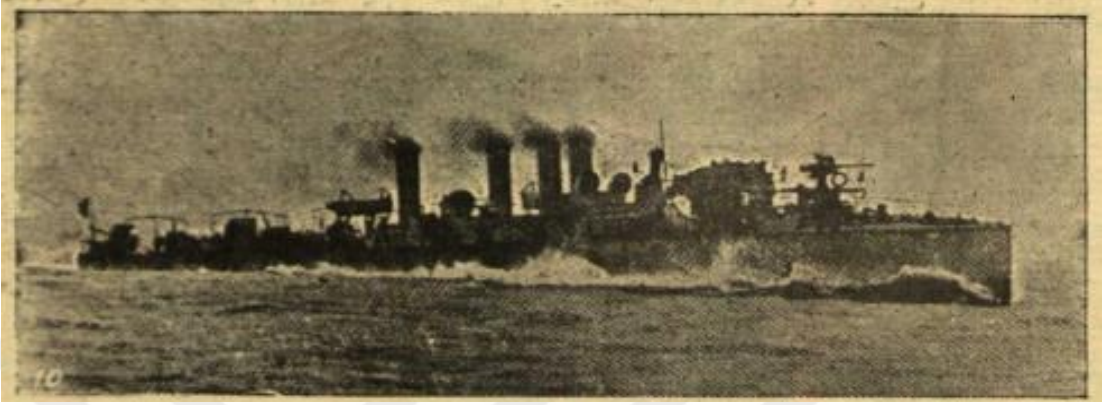
Resimli İstanbul / No: 21-26 Teşrinievvel 1325 s. 329.

EK-84 Viyana'da Prater Meydanı.

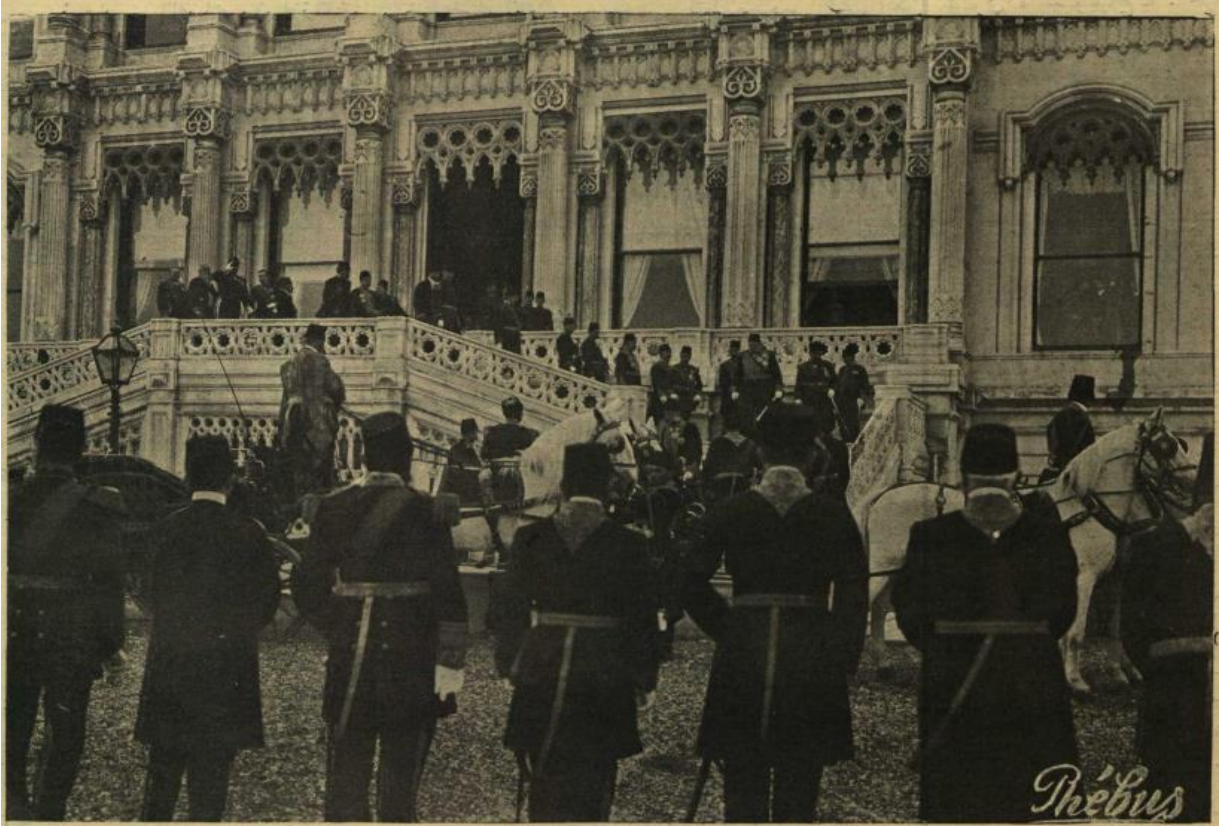
Resimli İstanbul / No: 22-2 Teşrinisani 1325 s. 337.

EK-85 Nafkratosya adındaki torpido.

Resimli İstanbul / No: 22-2 Teşrinisani 1325 s. 344.

EK-86 Padişahın Çırağan'dan saray-ı hümayuna dönüşü.

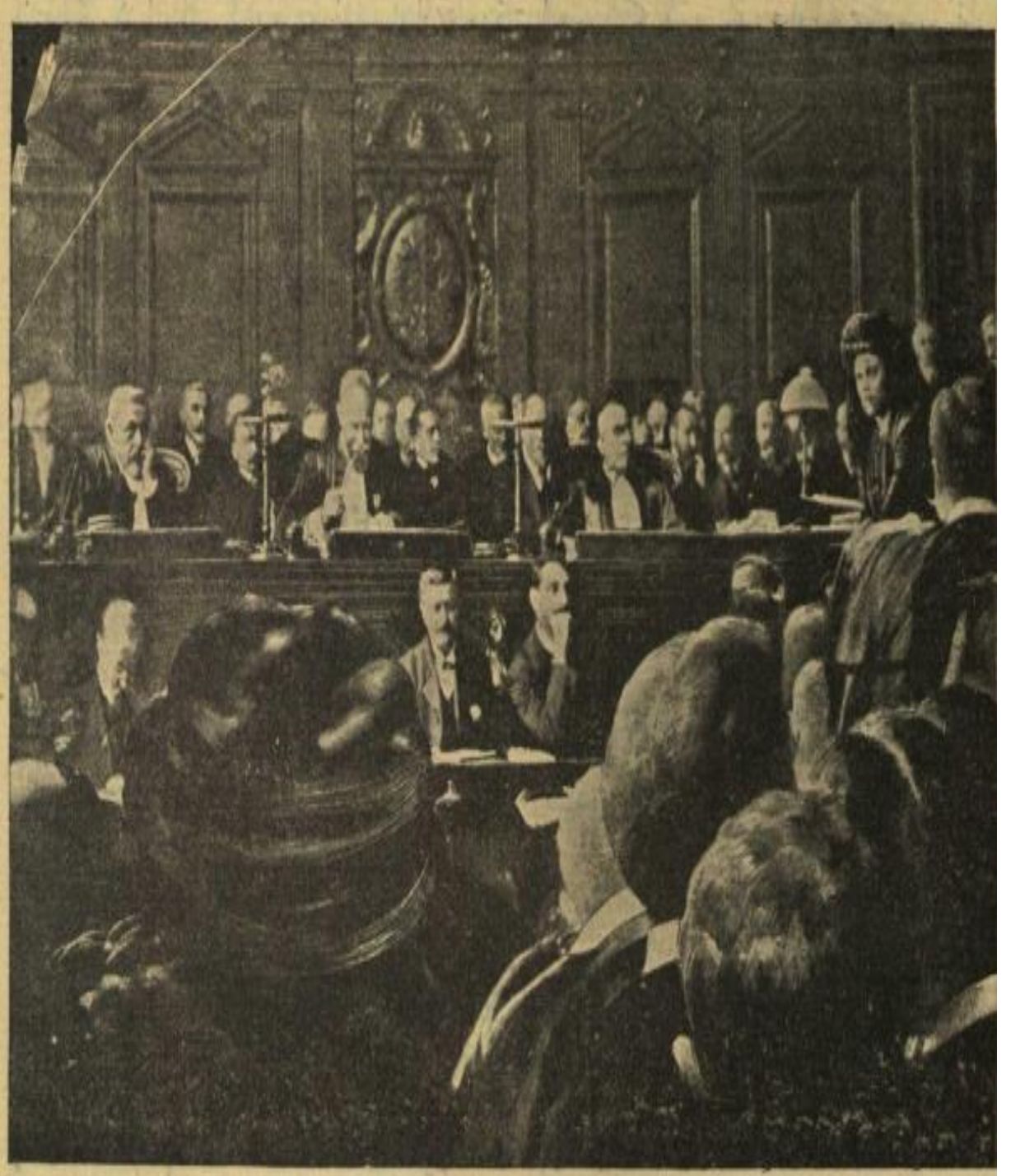
Resimli İstanbul / No: 23-9 Teşrinisani 1325 s. 353.

EK-87 Meşhur İngiliz aktrist Missis Vistaliley.

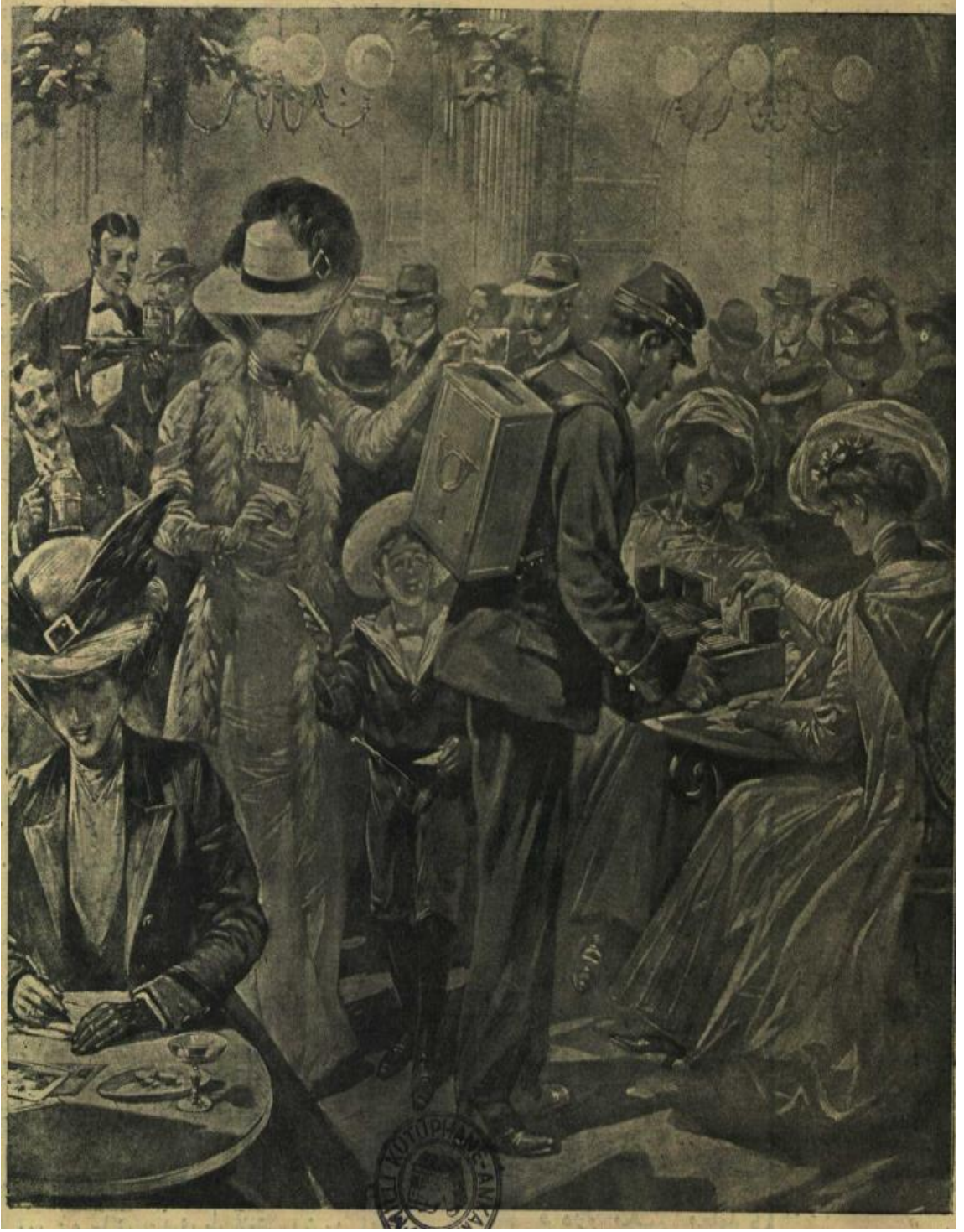
Resimli İstanbul / No: 23-9 Teşrinisani 1325 s. 357.

EK-88 Madam Steinheil'in son muhakemesi.

Resimli İstanbul / No: 23-9 Teşrinisani 1325 s. 361.

EK-89 Berlin’de yeni postacılar.

Resimli İstanbul / No: 24-16 Teşrinisani 1325 s. 369.

EK-90 Osmanlı muharrirlerinden Yüzbaşı Osman Nuri Bey.

Resimli İstanbul / No: 24-16 Teşrinisani 1325 s. 372.

EK-91 Abdülhamid'in mücevherâtını muayene eden Mösyö Cartier.

Resimli İstanbul / No: 24-16 Teşrinisani 1325 s. 376.

EK-92 Resimli İstanbul Gazetesi'nin muharrirlerinden, Mehmet Ali Bey.

Resimli İstanbul / No: 24-16 Teşrinisani 1325 s. 381.

EK-93 Almanya'da çelik yelek örneğinin ilk denenişi.

Resimli İstanbul / No: 25-23 Teşrinisani 1325 s. 385.

EK-94 San'a civarındaki tren güzergahı.

Resimli İstanbul / No: 25-23 Teşrinisani 1325 s. 387.